

MINISTERSTWO
ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej

• na lata **2023-2027**

lipiec 2021 rok, Warszawa •

Spis treści

ROZDZIAŁ 1 DEKLARACJA STRATEGICZNA	9
ROZDZIAŁ 2 OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	14
2.1 Analizy SWOT oraz zidentyfikowane potrzeby do każdego celu szczegółowego i przekrojowego WPR	14
2.2 Podsumowanie analizy SWOT oraz opis strategii interwencji	15
ROZDZIAŁ 3 SPÓJNOŚĆ STRATEGII I KOMPLEMENTARNOŚĆ	61
3.1 Przegląd interwencji, które przyczyniają się do zapewnienia spójnego i zintegrowanego podejścia do zarządzania ryzykiem	61
3.2 Przegląd architektury środowiskowej i klimatycznej.....	64
3.3 Przegląd interwencji sektorowych.....	69
3.4 Warunkowość	72
ROZDZIAŁ 4 ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI	73
4.1. Definicje i minimalne wymagania.....	73
4.2. Opis korzystania z pomocy technicznej.....	78
4.3. Opis krajowej sieci ds. wspólnej polityki rolnej.....	80
4.4. Informacja dotycząca spójności Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 z innymi instrumentami i politykami UE oraz możliwej synergii między tymi instrumentami.....	83
4.5. Instrumenty finansowe	86
4.6. Elementy wspólne dla rodzajów interwencji w zakresie rozwoju obszarów wiejskich.....	88
4.6.1 Wykaz niekwalifikujących się inwestycji.....	88
4.6.2 Definicja obszaru wiejskiego i możliwość zastosowania	89
ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH	90
5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich	90
Podstawowe wsparcie dochodu	90
Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodu	92
Uzupełniające wsparcie dochodu dla młodych rolników	94
Ekoschemat - Obszary z roślinami miododajnymi	96
Ekoschemat - Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt.....	98
Ekoschemat - Międzyplony ozime/Wsiewki śródplonowe	100
Ekoschemat - Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia / narzędzie FAST	102
Ekoschemat - Zróżnicowana struktura upraw	104
Ekoschemat - Wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji.....	106
Ekoschemat - Stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbryzgowo, tj. w formie aplikacji doglebowej.....	108
Ekoschemat - Uprozczone systemy uprawy	110

Ekoschemat - Zagospodarowanie resztek poźniwnych w formie mulczu (matowania).....	112
Ekoschemat - Utrzymanie zadrzewień śródpolnych	114
Ekoschemat - Utrzymanie systemów rolno-leśnych	116
Ekoschemat - Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych	118
Ekoschemat - Przeznaczenie 10% powierzchni UR w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne	120
Ekoschemat - Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin.....	122
Ekoschemat - Biologiczna ochrona upraw	125
Ekoschemat – Rolnictwo ekologiczne.....	127
Ekoschemat – Dobrostan zwierząt	132
Wsparcie dochodów związane z produkcją do krów	141
Wsparcie dochodów związane z produkcją do młodego bydła	143
Wsparcie dochodów związane z produkcją do owiec.....	145
Wsparcie dochodów związane z produkcją do kóz.....	147
Wsparcie dochodów związane z produkcją do buraków cukrowych	149
Wsparcie dochodów związane z produkcją do chmielu	151
Wsparcie dochodów związane z produkcją do lnu	153
Wsparcie dochodów związane z produkcją do konopi włóknistych	155
Wsparcie dochodów związane z produkcją do pomidorów	157
Wsparcie dochodów związane z produkcją do truskawek	159
Wsparcie dochodów związane z produkcją do ziemniaków skrobiowych.....	161
Wsparcie dochodów związane z produkcją do roślin pastewnych	163
Wsparcie dochodów związane z produkcją do roślin strączkowych na ziarno.....	165
5.2. Opis interwencji sektorowych.....	167
Interwencja w sektorze pszczelarskim - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarskiej	167
Interwencja w sektorze pszczelarskim - pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych.....	169
Interwencja w sektorze pszczelarskim - wspieranie walki z warrozą produktami leczniczymi.....	171
Interwencja w sektorze pszczelarskim - ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrownej.	173
Interwencja w sektorze pszczelarskim - pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczół	175
Interwencja w sektorze pszczelarskim – wsparcie naukowo-badawcze	177
Interwencja w sektorze pszczelarskim - wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych.....	179
Interwencja w sektorze owoców i warzyw - Poprawa infrastruktury wykorzystywanej do planowania i organizacji produkcji, w tym do utrzymania jakości produktu w procesie produkcji, dostosowywania tej produkcji do popytu, optymalizacji kosztów produkcji oraz stabilizacji cen producentów owoców i warzyw.....	181

Interwencja w sektorze owoców i warzyw - Poprawa wyposażenia technicznego wykorzystywanego do koncentracji dostaw i umieszczania produktów na rynku owoców i warzyw.....	184
Interwencja w sektorze owoców i warzyw - Działania informacyjne, promocyjne i marketingowe w odniesieniu do produktów, marek i znaków towarowych organizacji producentów owoców i warzyw	187
Interwencja w sektorze owoców i warzyw - Działania mające na celu zapobieganie kryzysom oraz zarządzanie kryzysowe na rynku owoców i warzyw	189
Interwencja w sektorze owoców i warzyw - Działania na rzecz ochrony środowiska oraz łagodzenia zmian klimatu.....	191
Interwencja w sektorze owoców i warzyw – Badania i rozwój	194
5.3 Opis interwencji II filaru.....	196
Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	196
Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000	200
Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000	204
Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych	206
Zachowanie zasobów genetycznych roślin w rolnictwie.....	208
Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie.....	211
Wieloletnie pasy kwietne	213
Premie zalesieniowe i pielęgnacyjne.....	215
Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)	218
Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)	222
Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (Instrumenty finansowe).....	226
Inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej.....	228
Inwestycje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF	230
Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu	232
Rozwój małych gospodarstw	235
Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) - w gospodarstwie	239
Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (Instrumenty finansowe) – w gospodarstwie	242
Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) - poza gospodarstwem.....	245
Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (Instrumenty finansowe) - poza gospodarstwem ...	248
Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym.....	250
Rozwój usług rolnictwa 4.0 na rzecz ochrony środowiska i klimatu	252
Rozwój usług na rzecz rolnictwa i leśnictwa (Instrumenty finansowe).....	254
Infrastruktura na obszarach wiejskich	256
Zalesianie gruntów rolnych	259
Tworzenie zadrzewień śródpolnych	262

Zakładanie systemów rolno-leśnych	264
Zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych	266
Premie dla młodych rolników	269
Dopłaty do składek ubezpieczenia zwierząt gospodarskich	273
Dofinansowanie Funduszy Wzajemnościowych	275
LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	277
Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych	289
Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	293
Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności.....	297
Współpraca na rzecz innowacji w rolnictwie i Grupy Operacyjne EPI	301
Doskonalenie zawodowe rolników	305
Kompleksowe doradztwo rolnicze	310
Doskonalenie zawodowe kadr doradczych.....	313
Wsparcie gospodarstw demonstracyjnych	321
ROZDZIAŁ 6.CELE i PLAN FINANSOWY	325
6.1 Tabele Finansowe	326
Budżet interwencji I filara WPR	326
Interwencje sektorowe	327
Budżet interwencji II filara WPR	328
ROZDZIAŁ 7.OPIS SYSTEMU ZARZĄDZANIA I KOORDYNACJI PLANU (art. 101)	330
7.1 Wyznaczenie organów zarządzających oraz wyznaczenie i określenie roli podmiotów pośredniczących i wdrażających	330
7.2 Opis systemu monitorowania i sprawozdawczości.....	331
7.3 Systemy kontroli i kar (art. 57-87 projektu rozporządzenia horyzontalnego).....	332
ROZDZIAŁ 8. MODERNIZACJA i UPROSZCZENIE WPR	336

Wykaz skrótów

AKIS	Agricultural Knowledge and Innovation System
ARiMR	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
CDR	Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie
EFRG	Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
EFRROW	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
EPI	European Innovation Partnership - grupa operacyjna EPI
FaST	Farm Sustainability Tool for Nutrients (FaST)
DKR (ang. GAEC)	Normy Dobrej Kultury Rolnej zgodnej z ochroną środowiska (Standards for good agricultural and environmental condition of land) – normy opisane w załączniku III oraz Art. 11 i 12 projektu rozporządzenia o planach strategicznych WPR
GHG	Greenhouse gas – gazy cieplarniane pochodzące z rolnictwa
IACS	The Integrated Administration and Control System - Zintegrowany System Zarządzania i Kontroli (ZSZiK)
ICT	technologie informacyjno-komunikacyjne
IF	instrument finansowy
JC	jednostka centralna
JST	jednostki samorządu terytorialnego
KAS	Krajowa Administracja Skarbowa
KE	Komisja Europejska
KSOW+	Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich+
LGD	Lokalna Grupa Działania
LPIS	System Identyfikacji Działek Rolnych (ang. LPIS)
LSR	Lokalna Strategia Rozwoju
MOL	działalność marginalna, ograniczona, lokalna
MRiRW	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
MŚP	małe i średnie przedsiębiorstwa
ODR	ośrodek doradztwa rolniczego
ONW	obszary z ograniczeniami naturalnymi i innymi szczególnymi ograniczeniami
OSI	obszary strategicznej interwencji
OZE	odnawialne źródła energii
PE	Parlament Europejski
Plan	Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej
PROW 2014-2020	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
PS	Polityka Spójności
RHD	rolniczy handel detaliczny
RLKS	Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność

RR	Linia kredytowa przeznaczona dla gospodarstw rolnych, działów specjalnych produkcji rolnej i rybactwa śródlądowego na inwestycje w rolnictwie i rybactwie z dopłatami do oprocentowania
SFC	System for Fund Management in the European Union
SIR	Sieci na rzecz Innowacji w Rolnictwie i na Obszarach Wiejskich
SMR	wymogi podstawowe w zakresie zarządzania (<i>Statutory Management Requirements - SMR</i>)
SZRWRiR	Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa -2030
TUZ	trwałe użytki zielone

PROJEKT

LISTA ZAŁĄCZNIKÓW

załącznik nr 1 - Propozycja realizacji przez Polskę zaleceń Komisji w sprawie planu strategicznego WPR

**załącznik nr 2 - Analizy SWOT oraz Aktualna sytuacja sektora rolno-spożywczego i obszarów wiejskich w Polsce
- materiał sporządzony na podstawie wspólnych wskaźników kontekstu**

załącznik nr 3 – Identyfikacja potrzeb przeprowadzona w oparciu o analizy SWOT

załącznik nr 4 - Normy DKR (*ang. GAEC*) określone na poziomie krajowym w ramach warunkowości

załącznik nr 5 – Wymogi dla wybranych interwencji (I 8).

PROJEKT

ROZDZIAŁ 1 DEKLARACJA STRATEGICZNA

Wstęp

Plan strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej będzie wspierać zrównoważony rozwój polskiego rolnictwa, przyczyni się do poprawy dochodów rolniczych, aby je zbliżyć do dochodu w gospodarce narodowej, wesprze poprawę konkurencyjności i odporność na ryzyka klimatyczne i rynkowe gospodarstw rolnych oraz efektywność gospodarowania.

Wzmocniona zostanie pozycja rolników na rynku, co umożliwi pełne wykorzystanie ich potencjału. Wprowadzone będą zachęty dla młodych rolników do pozostania w zawodzie.

WPR będzie promować zrównoważone metody gospodarowania, przyjazne klimatowi i środowisku. Będzie też wspierać ochronę zasobów naturalnych takich jak woda, gleba i powietrze, oraz produkcję i wykorzystanie zrównoważonej energii. Sukces tych działań będzie warunkował możliwości zachowania bazy dla rozwoju rolnictwa i utrzymania jakości życia na wsi, w najbliższych latach i dla przyszłych pokoleń.

Plan będzie wspierać rozwój obszarów wiejskich, żeby były atrakcyjnym miejscem do mieszkania i pracy, wyposażonym w potrzebną infrastrukturę, posiadającym sieć inteligentnych usług. Plan będzie rozwijać różnorodność gospodarczą, w tym biogospodarkę oraz aktywność zawodową i społeczną mieszkańców obszarów wiejskich, szczególnie osób wykluczonych.

Żywność będzie produkowana w sposób przyjazny środowisku, przy ograniczonej ilości dodatków chemicznych. Ograniczone zostaną straty żywności i jej marnowanie. Priorytetem będzie wysoka jakość żywności, jej wartości odżywcze i poprawa dobrostanu zwierząt.

Wspierany będzie rozwój innowacyjności w rolnictwie i na obszarach wiejskich, upowszechniane rozwiązania naukowe i innowacyjne, w tym cyfrowe. Wzmacniane będą powiązania pomiędzy nauką a praktyką w ramach Systemu Wiedzy i Innowacji Rolniczej.

Szczególnie istotne będą działania związane z przygotowaniem sektora do zielonej i cyfrowej gospodarki. Nie będzie to możliwe do realizacji bez zapewnienia rolnikom możliwości skorzystania ze wsparcia doradczego i szkoleń. Konieczne jest szerokie włączenie polskiego rolnictwa i obszarów wiejskich w rewolucję przemysłu 4.0 oraz wdrożenie gospodarki obiegu zamkniętego.

I. Zidentyfikowane kluczowe potrzeby głównych celów WPR i sposób ich zaadresowania.

W wyniku dokonanej analizy SWOT dla 9 celów szczegółowych WPR i celu przekrojowego wskazano 5 kluczowych strategicznych potrzeb, do których należy adresować środki WPR 2023-2027 (poniżej schemat).

Kluczowe (strategiczne) potrzeby do realizacji w ramach Planu

DOCHODOWE ROLNICTWO

Konkurencyjność

Innowacyjność, automatyzacja, cyfryzacja, robotyzacja, przetwórstwo, jakość produktów, skracanie łańcucha dostaw, wzrost efektywności czynników produkcji w sposób zrównoważony. Wymiana pokoleniowa, dostęp do ziemi i kapitału.

Wsparcie dochodów rolniczych

Wsparcie bezpośrednie, wsparcie dla obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania, rozwój działalności okolorolniczej.

Kooperacja

Współpraca między rolnikami, powiązania z innymi uczestnikami łańcucha żywnościowego.

Zarządzanie ryzykiem

Łagodzenie skutków wystąpienia ryzyk produkcyjnych i rynkowych. Udoskonalenie i upowszechnienie instrumentów zarządzania ryzykiem w gospodarstwach rolnych.

OCHRONA ŚRODOWISKA I KLIMATU

Reagowanie na zmiany klimatu

Poprawa dostępności wody (różne formy retencji, nawodnienia), zmniejszenie emisji GHG i amoniaku (w zakresie efektywności energetycznej, OZE, produkcji zwierzęcej, nawożenia, agrotechniki) oraz ograniczanie skutków zjawisk klimatycznych, katastrof.

Ochrona zasobów naturalnych

Woda, gleba, powietrze i bioróżnorodność poprzez stosowanie korzystnych dla środowiska praktyk, inwestycji i wzmocnienie wiedzy.

Budowanie świadomości rolników

Racjonalne wykorzystanie zasobów, ochrona klimatu i bioróżnorodności.

BEZPIECZNA ŻYWNOŚĆ – ZDROWY KONSUMENT

Zrównoważone stosowanie antybiotyków, nawozów i środków ochrony roślin

Promocja oraz wsparcie integrowanej ochrony roślin, podwyższonych standardów produkcji w zakresie stosowania środków ochrony roślin, antybiotyków, nawozów i dobrostanu zwierząt.

Krajowe pasze

Krajowe zasoby genetyczne roślin. Technologie produkcji pasz i rozwój rynku.

Budowanie świadomości konsumentów

Promocja rolnictwa ekologicznego i innych systemów jakości żywności i informowanie o produktach (etykietowanie), o marnowaniu żywności oraz skracanie łańcucha dostaw.

ŻYWOTNE OBSZARY WIEJSKIE

Aktywizacja społeczna i ekonomiczna mieszkańców

Pomoc w aktywizacji osób z grup defaworyzowanych, zmarginalizowanych, wykluczonych społecznie.

Inteligentne wsie

Rozwój przedsiębiorczości

Miejsca pracy, rozwój usług na rzecz rolnictwa

Rolnictwo społeczne (turystyka wiejska, zagrody edukacyjne, gospodarstwa opiekuńcze).

Rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich

Indywidualne oczyszczalnie ścieków, system gospodarowania wodami opadowymi, retencja wód opadowych, zachowanie dziedzictwa kulturowego wsi.

WYMIANA WIEDZY I INNOWACJI

POPRAWA SYSTEMU WYMIANY WIEDZY I INNOWACJI

PODNIESIENIE POZIOMU WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI ROLNIKÓW I INNYCH MIESZKAŃCÓW

KOMPLEKSOWE WSPARCIE DORADCZE DLA ROLNIKÓW

II. Zalecenia¹ Komisji dla Polski dotyczące planu strategicznego WPR

W projekcie Planu Polska uwzględniła Zalecenia przygotowane przez służby KE. Odniesienie do Zaleceń w sposób **ogólny** (poniżej) zostało przedstawione względem celów gospodarczych, środowiskowych i społecznych przyszłej wspólnej polityki rolnej, a **szczegółowy** (**załącznik nr 1**). W szczególności skupiono się na ambicjach i konkretnych celów Strategii „Od pola do stołu” i Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030.

Należy zauważyć, iż Zalecenia co do zasady są zbieżne z analizami SWOT opracowanymi na etapie przygotowania Planu. Jednakże część rekomendacji wykracza poza zakres właściwości Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Planu, a tym samym nie mogła zostać odzwierciedlona w tym dokumencie.

Wsparcie inteligentnego, odpornego i zróżnicowanego sektora rolnictwa przy zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego

Zakłada się, że trwałej poprawie dochodowości działalności rolniczej będą **sprzyjać interwencje WPR**:

- płatności bezpośrednie i płatności obszarowe II filaru WPR;
- **poprawiające zdolność gospodarstw do zapobiegania zniszczeniu potencjału produkcyjnego gospodarstw**, a także umożliwiające zmniejszanie strat spowodowanych zmianami koniunktury na rynkach, katastrofami naturalnymi, czy chorobami instrumenty zarządzania ryzykiem;
- **wspierające restrukturyzację i modernizację** małych gospodarstw;
- **wspierające szczególnie mniejsze gospodarstwa w podejmowaniu działalności gospodarczej** z zakresu małego przetwórstwa, rolniczego handlu detalicznego (RHD) oraz MOL;
- **modernizujące i poprawiające konkurencyjność** gospodarstw, w tym zwiększające ich innowacyjny charakter;
- **na rzecz rozwoju sektora pszczelarstwa** poprzez inwestycje poprawiające ich odporność i konkurencyjność oraz rozwijające kapitał ludzki;
- **rozwijające różne formy współpracy rolników i producentów rolnych** a także **wzmacniające współpracę nauki i praktyki**. Kompleksowe wsparcie planowane jest w ramach interwencji sektorowych dla sektora owoców i warzyw – w celu zapewnienia poprawy łańcuchów dostaw i optymalizacji produkcji w tym sektorze;
- **wzmacniające powiązanie producentów z podmiotami przetwórstwa rolno-spożywczego** poprzez inwestycje modernizujące i rozwijające zakłady przetwórcze;
- **wspierające działania informacyjno - promocyjne** w zakresie żywności produkowanej w unijnych i krajowych systemach jakości;
- **związane z poprawą struktury agrarnej** i ograniczające czasochłonność pracy w gospodarstwie – scalania gruntów rolnych.

Zwiększenie troski o środowisko, w tym w zakresie różnorodności biologicznej oraz intensyfikacja działań w dziedzinie klimatu, aby przyczynić się do realizacji unijnych celów związanych ze środowiskiem i klimatem, w tym jej zobowiązań wynikających z Porozumienia Paryskiego.

Planuje się, że w zakresie potrzeb związanych z ochroną środowiska oraz przeciwdziałania zmianom klimatu wdrożone zostaną interwencje, które sprzyjać będą:

¹ Dokument roboczy służb Komisji, Zalecenie Komisji dla Polski w sprawie planu strategicznego WPR. SWD(2020) 389 final. Bruksela 2020. [IMMC.SWD%282020%29389%20final.POL.xhtml.22_PL_autre_document_travail_service_part1_v2.docx \(europa.eu\)](https://www.immc.europa.eu/IMMC.SWD%282020%29389%20final.POL.xhtml%2F22_PL_autre_document_travail_service_part1_v2.docx)

- **zachęcaniu rolników do sytosowania praktyk poprawiających stan gleb, wody i powietrza** a także **ograniczających zanieczyszczenia w wyniku stosowania nawozów i pestycydów** – ekoschematy, interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne oraz **inwestycje z zakresu rolnictwa precyzyjnego**;
- **poprawie stanu środowiska naturalnego** poprzez zwiększenie roli terenów leśnych, stosowanie praktyk zwiększających zawartość węgla organicznego w glebie, poprawiających retencję wodną gleb;
- **właściwemu gospodarowaniu zasobami naturalnymi** m.in. poprzez ograniczenie zużycia wody i energii, a także wdrożenie inwestycji z zakresu retencji wodnej i zastosowania energii odnawialnej, w tym z bimaśy w procesie produkcyjnym – inwestycje OZE, mała retencja, biogazowanie;
- **zachowaniu bioróżnorodności i zapobieganiu degradacji krajobrazu wiejskiego** na obszarach wiejskich poprzez ochronę cennych siedlisk przyrodniczych, w tym siedlisk ptaków krajobrazu rolniczego, zachowanie i tworzenie elementów zwiększających różnorodność krajobrazu wiejskiego (*np. pasy kwietne, sady tradycyjne*) sprzyjających zachowaniu łąk i pastwisk. Jednocześnie **wspierane będzie rolnictwo ekologiczne**.

Wzmocnienie struktury społeczno-ekonomicznej obszarów wiejskich

Wzmocnienie struktury społeczno – ekonomicznej obszarów wiejskich w Polsce jest uzależnione od wielu czynników w tym m.in. od poprawy stanu infrastruktury technicznej, poprawy dostępności ludności wiejskiej do podstawowych usług publicznych z zakresu ochrony zdrowia, opieki społecznej ale także odpowiednich usług związanych z zakładaniem działalności gospodarczej, mobilnością a także dostępem do usług wolnego czasu. Uwarunkowane jest to też wzmocnieniem rozwoju przedsiębiorczości a także odwróceniem trendów związanych ze starzeniem się społeczeństwa i wyludnianiem się obszarów peryferyjnych. Wymiana pokoleniowa w rolnictwie, która wzmacnia strukturę społeczno – gospodarczą terenów wiejskich wymaga zapewnienia dostępu dla młodych rolników do kapitału i ziemi, a także do odpowiednio dostosowanego transferu wiedzy i innowacji.

Realizacji tych potrzeb będą sprzyjać interwencje ukierunkowane na:

- **wsparcie osób podejmujących po raz pierwszy działalność rolniczą** – wsparcie dla młodych rolników zarówno w formie premii oraz płatności bezpośrednich;
- **wsparcie inwestycji w infrastrukturę techniczną**, w szczególności związaną z zagospodarowaniem wód opadowych, przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz z zakresu rewitalizacji małych miejscowości wiejskich;
- **wsparcie inwestycyjne poprawiające samowystarczalność małych miejscowości wiejskich** oraz wdrażające koncepcję „Smart villages”;
- **wsparcie rozwoju usług na rzecz rolnictwa i leśnictwa, w celu wdrożenia nowych modeli biznesu i organizacji rynku na obszarach wiejskich**;
- **działania aktywizujące społeczności lokalne** do zaspokajania swoich potrzeb bytowych, związanych z zachowaniem tradycji kulturowych i historycznych a także ze spędzaniem wolnego czasu – podejście Leader;
- **wsparcie w zakresie bezpieczeństwa produkcji i wysokiej jakości żywności** poprzez wdrożenie **praktyk z zakresu dobrostanu zwierząt, ograniczenia użycia pestycydów i antybiotyków w procesie produkcji** a także zapewnienie odpowiednich instrumentów wsparcia dla **rozwoju rolnictwa ekologicznego**. Dodatkowo poprzez działania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich+ prowadzone będą **przedsięwzięcia na rzecz podnoszenia wiedzy i świadomości konsumentów** w Polsce na temat metod produkcji i wartości odżywczych żywności.

Plan Strategiczny stanowi jedynie uzupełnienie działań, które będą finansowane w ramach programów finansowanych z funduszy strukturalnych i Krajowego Planu Odbudowy a także programów finansowanych z budżetu krajowego. Ww. programy będą finansować inwestycje w zakresie **budowy i modernizacji dróg lokalnych, gospodarki wodno-ściekowej** (w *Planie finansowanie jedynie będą indywidualne oczyszczalnie ścieków*) **oraz rozwoju sieci Internetu szerokopasmowego**. Dodatkowo programy Polityki Spójności będą także wspierać **inwestycje z zakresu rozwoju**

przedsiębiorczości oraz zapewnienia dostępności do usług publicznych, a także rozwój kapitału ludzkiego na obszarach wiejskich.

Modernizacja sektora poprzez wspieranie i dzielenie się wiedzą, innowacjami i cyfryzacją w rolnictwie i na obszarach wiejskich oraz zachęcanie rolników do korzystania z nich poprzez lepszy dostęp do badań, innowacji, wymiany wiedzy i szkoleń

Realizacja 9-ciu celów szczegółowych WPR wymaga zapewnienia sprawnie funkcjonującego systemu **wymiany wiedzy i innowacji**. Szczególną rolę w tym systemie odgrywa doradztwo rolnicze, które przekazuje rolnikom niezbędną **wiedzę i usługi doradcze**, współpracując z innymi partnerami systemu AKIS. Dla zapewnienia odpowiedniej jakości dostarczanych rolnikom usług, niezbędne jest właściwe przygotowanie doradców, poprzez różnego rodzaju szkolenia oraz dostęp do aktualnych informacji. Interwencje służące realizacji tych potrzeb będą ukierunkowane na:

- **kompleksowe wsparcie doradcze** dla rolników;
- **zapewnienie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe rolników oraz rozwój szkoleń demonstracyjnych**, umożliwiających dostarczenie praktycznych umiejętności;
- **wsparcie szkoleń dla doradców**, w celu podnoszenia i poszerzania ich kwalifikacji zawodowych oraz umiejętności doradczych.

Realizacja celu przekrojowego będzie wspierana również w ramach Krajowej Sieci WPR.

Konieczne jest także wzmocnienie procesu transformacji cyfrowej w rolnictwie. Dodatkowo, w celu zapewnienia efektywnej realizacji celów środowiskowo-klimatycznych konieczne jest **zapewnienie promowania postaw prośrodowiskowych i podnoszenia wiedzy społeczeństwa na temat zachowań prośrodowiskowych oraz przeciwdziałających zmianom klimatu**.

Komplementarnie do powyższego w ramach Polityki Spójności realizowana będzie **szeroka gama działań szkoleniowych** z zakresu **przekwalifikowania zawodowego** oraz wsparcie w realizacji **działań informacyjnych** na temat środowiska i klimatu dla społeczności lokalnych.

ROZDZIAŁ 2 OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI

Aktualna sytuacja sektora rolno-spożywczego i obszarów wiejskich

Opis aktualnej sytuacji sektora rolno-spożywczego i obszarów wiejskich w Polsce został opracowany przez zespół pracowników jednostek naukowych². Opracowanie to bazowało na 48, **jednolitych dla wszystkich Państw Członkowskich UE**, wskaźnikach kontekstu. Należy podkreślić, że jego rolą było przedstawienie aktualnego (*w oparciu o dostępne dane*) stanu sektora rolnego i obszarów wiejskich w Polsce. Z uwagi na ograniczony zakres, skupiający się określonych wskaźnikach kontekstu, nie może być traktowany jako kompleksowa diagnoza. Materiał został przygotowany w celu wsparcia procesu opracowania Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Wraz z innymi dostępnymi materiałami diagnostycznymi³ oraz analizami SWOT dla 9 celów szczegółowych oraz 1 celu przekrojowego WPR został wykorzystany do identyfikacji najważniejszych potrzeb w zakresie projektowania pomocy publicznej w odniesieniu do rolnictwa i obszarów wiejskich w Polsce.

Aktualna sytuacja sektora rolno-spożywczego i obszarów wiejskich w Polsce - materiał sporządzony na podstawie wspólnych wskaźników kontekstu stanowi **załącznik nr 2**.

2.1 Analizy SWOT oraz zidentyfikowane potrzeby do każdego celu szczegółowego i przekrojowego WPR

Analizy SWOT zostały opracowane dla każdego z 9 celów szczegółowych WPR oraz dla celu przekrojowego. Stanowią podstawę identyfikacji głównych potrzeb rolnictwa i obszarów wiejskich oraz zaprojektowania interwencji Planu. Wykonanie projektów analiz SWOT powierzono instytutom badawczym przy współpracy z MRiRW. Zaktualizowane i uzupełnione analizy SWOT stanowią **załącznik nr 2**.

W trakcie prac nad Planem zidentyfikowano łącznie 85 potrzeb w tym potrzeby w zakresie transferu wiedzy. Mając na uwadze, że potrzeby zdefiniowane na podstawie analiz SWOT są bardzo szerokie i wymagają nakładów inwestycyjnych znacznie przekraczających możliwości jakie daje budżet Planu, tylko część z nich będzie mogła być sfinansowana ze środków WPR. Pozostałe potrzeby lub ich część będą finansowane ze środków polityki spójności, Krajowego Planu Odbudowy, środków krajowych i innych źródeł finansowania.

Lista zidentyfikowanych potrzeb ich uzasadnienie oraz opis metodyki oceny ważności potrzeb Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 znajduje się w **załączniku nr 3**.

² W tym pracownicy Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB w Warszawie, we współpracy z pracownikami naukowymi Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – PIB w Puławach, Instytutu Technologiczno-Przyrodniczego w Falentach, Instytutu Ochrony Roślin – PIB w Poznaniu, Państwowego Instytutu Weterynaryjnego – PIB w Puławach, Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin – PIB w Radzikowie, Instytutu Zootechniki – PIB w Krakowie, Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach oraz Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

³ Chodzi o: 16 diagnoz regionalnych dot. rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa opracowanych przez wojewódzkie Zespoły analizujące szanse i zagrożenia oraz potencjalne kierunki rozwoju obszarów wiejskich w województwach do 2030 r. oraz Krajową diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej rolnictwa, obszarów wiejskich i rybactwa w Polsce przygotowane na etapie aktualizacji Strategii zrównoważonego rozwoju wsi rolnictwa i rybactwa 2030. [[Dokumenty, analizy SZRWIR 2030 - Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi - Portal Gov.pl \(www.gov.pl\)](#)]

2.2 Podsumowanie analizy SWOT oraz opis strategii interwencji

2.2.1 Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolniczego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego oraz różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej zrównoważoności produkcji rolnej w Unii (art. 6 ust. 1 lit. a projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych)

2.2.1.1. Skróć analizy SWOT dla celu szczegółowego 1 (art. 96, ust. 1, lit. a) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych⁴

W Polsce notowana jest rosnąca dochodowość pracy w rolnictwie po akcesji do UE (w 2019 r. roczna zmiana dochodu z czynników produkcji rolniczej na roczną jednostkę pracy wzrosła o 4,6%), niemniej wyzwaniem pozostają niskie dochody rodzin utrzymujących się z prowadzenia małych i średnich gospodarstw rolnych. Pomimo pozytywnych zmian w wysokości dochodów z rolnictwa, kształtują się one znacznie poniżej średniego wynagrodzenia w Polsce. Dysparytet dochodowy pracujących w rolnictwie pogłębia się. Jest to efekt znacznie szybszego wzrostu wynagrodzeń w gospodarce narodowej w porównaniu ze wzrostem dochodu z gospodarstwa rolnego i procesem zmniejszania nakładów pracy rodziny rolniczej.

W 2020 roku w Polsce przeciętny dochód na osobę w gospodarstwach domowych zamieszkujących miasta był o 28% wyższy niż na wsi. Nierówności dochodowe występują mimo, że wiejskie gospodarstwa domowe, licząc od okresu przedakcesyjnego, odczuły znaczny wzrost dochodów – większy niż wzrost dochodów miejskich gospodarstw domowych. W latach 2002-2016 dochód wiejskich gospodarstw domowych zwiększył się nominalnie o 130,3%, a przeciętnego gospodarstwa w mieście o 117,5%. **Potrzeba: Zwiększenie indywidualnego dochodu w rolnictwie w celu zapewnienia rolnikom godnego poziomu życia i wyrównywania szans rozwojowych, ekonomicznych, społecznych.**

Grupa gospodarstw małych i średnich (2,5 - 25 ha UR) osiąga zdecydowanie najniższe dochody (poniżej dochodu parytetowego) z działalności rolniczej, nawet po uwzględnieniu płatności bezpośrednich i ONW, a te posiadające 25-50 ha UR w gospodarstwie uzyskują dochody parytetowe tylko dzięki płatnościom.

Wysztalciła się wprawdzie grupa gospodarstw charakteryzująca się znacząco lepszymi wynikami od przeciętnych i dochodami równymi bądź większymi od przeciętnych w gospodarce narodowej, o zdolności do konkurencyjności na rynku unijnym i potencjałem do wdrażania innowacyjnych technologii, niemniej wśród gospodarstw odpowiedzialnych za produkcję towarową w Polsce prawie 80% stanowią gospodarstwa bardzo małe i małe. Mimo niskiej produktywności i dochodowości odpowiedzialne są one za ponad 34% wartości produkcji gospodarstw towarowych i gospodarują na blisko 50% użytków rolnych. Są zatem istotnym elementem gospodarki żywnościowej i znaczącym użytkownikiem zasobów ziemi rolniczej. Wyzwaniem jest choć częściowe zrekompensowanie tej różnicy. **Potrzeba: Zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych.**

Istotne jest, że płatności bezpośrednie pozwalają na utrzymanie stabilności dochodów rolników; na utrzymanie względnie niskich cen żywności, spełniającej wysokie wymagania jakościowe oraz na utrzymanie rodzinnych gospodarstw rolnych, narażonych na silną konkurencję produktów importowanych. **Potrzeba: Poprawa pozycji ekonomicznej rolnictwa**

⁴ Pełna wersja analizy SWOT dla celu 1 wraz z szerszym opisem potrzeb znajduje się w załączniku nr 2 i nr 3.

unijnego względem rolnictwa światowego w związku z przewagą kosztową rolnictwa światowego wynikającą m.in. z różnic w standardach produkcji związanych z ochroną środowiska i klimatu.

Następuje coraz silniejsza specjalizacja gospodarstw rolnych, a w następstwie także ich modernizacja. Jednak w ostatnich latach zmniejszyła się przeciętna aktywność inwestycyjna w gospodarstwach towarowych, co w przyszłych okresach będzie skutkowało pogorszeniem możliwości generowania dochodów. Obserwuje się malejącą opłacalność produkcji rolnej, co jest powiązane z kosztami rosnącymi szybciej niż wartość jednostki produkcji oraz zróżnicowany regionalnie udział gruntów o niekorzystnych warunkach gospodarowania. W warunkach niskiego potencjału produkcyjnego ziemi rolniczej w rejonach o niekorzystnych warunkach glebowych i klimatycznych, dochody rolnicze kształtują się na relatywnie niskim poziomie, co może skłaniać rolników do zaniechania zrównoważonych praktyk rolniczych przyjaznych dla środowiska, a w skrajnych przypadkach wychodzenia z produkcji rolniczej. **Potrzeba: Utrzymanie produkcji w sektorach produkcji rolnej szczególnie istotnych ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych, a znajdujących się w trudnej sytuacji. Potrzeba: Utrzymanie potencjału produkcyjnego rolnictwa i przeciwdziałanie zaniechaniu prowadzenia działalności rolniczej na obszarach peryferyjnych i o niekorzystnych warunkach gospodarowania.**

Nasilają się w ostatnich latach niekorzystne zjawiska atmosferyczne, takie jak susze, huragany czy nawałnice spowodowane zmianami klimatu oraz postępuje ograniczenie bioróżnorodności związane z koncentracją produkcji zwierzęcej powodujące szerzenie się chorób zakaźnych zwierząt takich jak ASF, grypa ptaków czy salmonelloza dodatkowo przyczyniając się do silnych wahań dochodów. Szkody w produkcji roślinnej z tytułu wystąpienia niekorzystnych zjawisk atmosferycznych zgodnie z danymi wojewodów wyniosły w 2018 r. – 8,9 mld zł, w 2019 r. 10,8 mld zł, w 2020 r. – blisko 2 mld zł. **Potrzeba: Zapewnienie stabilności dochodów gospodarstw przez łagodzenie skutków ryzyka cenowego (wynikającego ze zmienności koniunktury) i produkcyjnego (wynikającego ze zmienności uwarunkowań klimatyczno-pogodowych oraz występowania klęsk żywiołowych, inwazji szkodników, chorób zwierząt i roślin).**

W polskim rolnictwie występuje duży udział gospodarstw rolnych z kierownikami w wieku „młodego rolnika” w porównaniu ze średnią unijną (ponad 20% przy średniej UE ok. 12%). Degradacja zasobów naturalnych wykorzystywanych w rolnictwie (skażenie środowiska pochodzenia przemysłowego) oraz niewłaściwe agrotechniki prowadzą do obniżenia jakości surowców rolnych (np. Inu, który jest wrażliwy na niedobór w glebie miedzi, boru i cynku, czy buraków cukrowych, które mają duże wymagania pokarmowe) i niskich plonów, np. roślin strączkowych, co przekłada się na małe zainteresowanie ich uprawą.

W ostatnich latach wzrasta liczba gospodarstw bezinwentarzowych. Obecnie w Polsce blisko 50% powierzchni trwałych użytków zielonych znajduje się w gospodarstwach nieposiadających zwierząt, co negatywnie rzutuje na właściwości gleb. **Potrzeba: Przeciwdziałanie spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta w szczególności na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, w celu zmniejszenia presji na środowisko poprzez bardziej równomierne rozłożenie terytorialne produkcji zwierzęcej.**

Nawożenie organiczne korzystnie oddziałuje na właściwości fizyczne gleby, ogranicza rozwój patogenów. Niedostatek obornika powoduje zmniejszanie się zawartości próchnicy w glebie i skutkuje znacząco niższymi wynikami produkcji roślinnej w warunkach suszy. **Potrzeba: Rozwój produkcji rolnej metodami przyjaznymi dla środowiska naturalnego, zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego i dostępu do wysokiej jakości i przystępnej cenowo żywności.**

Wraz z konsolidacją i specjalizacją produkcji w rolnictwie i przetwórstwie rolno-spożywczym następuje koncentracja gruntów, która nierzadko niesie ze sobą nadmierną intensyfikację produkcji lub występowanie dużych monokultur upraw

zbożowych w miejsce dotychczasowej działalności łączącej ekstensywną produkcję zwierzęcą z roślinną. Wzrost średniej powierzchni użytków rolnych (UR) przypadającej na 1 gospodarstwo rolne wyniósł ok. 13%, tj. z 9,8 ha w 2010 r. do 11,1 ha w 2020 r. W wielu kategoriach produkcji rolnej (*np. w produkcji zwierzęcej*) dominują duże i wyspecjalizowane gospodarstwa.

Nastąpiła poprawa struktury gospodarstw rolnych - zmalał udział gospodarstw najmniejszych o powierzchni do 5 ha użytków rolnych z 54,0% w 2010 r. do 52,5% w 2020 r. (*o 1,5 pkt. procentowego*), a jednocześnie wzrósł udział gospodarstw o powierzchni 15 ha i więcej użytków rolnych z 13,0% w 2010 r. do 15,8% w 2020 r. (*o 2,8 pp.*).

Wprowadzenie wsparcia w zakresie dopłat do ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich od wystąpienia niekorzystnych zjawisk atmosferycznych z dopłatami wyłącznie z budżetu krajowego umożliwi objęcie ochroną ubezpieczeniową ponad 3 mln ha. Wprowadzenie możliwości dotowania z budżetu UE i krajowego ubezpieczenia chorób zwierząt oraz tworzenia funduszy wzajemnościowych wpłynie na stabilizację dochodów producentów rolnych z produkcji rolniczej oraz zwiększy liczbę ubezpieczonych gospodarstw rolnych, zapewni powszechność ubezpieczeń. Digitalizacja usprawni procesy zarządzania ryzykiem. **Potrzeba: Upowszechnienie stosowania instrumentów zarządzania ryzykiem. Potrzeba: Rozwijanie technologii cyfrowych w zarządzaniu ryzykiem i platform wdrażających kontrakty.**

2.2.1.2. Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 1

Przeprowadzona analiza SWOT wskazała na kluczowe wyzwania w obszarze dochodowości gospodarstw rolnych i ich odporności na kryzysy środowiskowo-klimatyczne i gospodarcze.

Permanentny dysparytet dochodowy rolnictwa w porównaniu do innych działów gospodarki jest szczególnie widoczny w Polsce, gdzie niespełna 3% rolników osiąga dochody z działalności rolniczej równe bądź wyższe od przeciętnego rocznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej. Kolejne 5% gospodarstw osiąga ten poziom tylko dzięki wsparciu bezpośredniemu, a pozostałym 92% rolników płatności bezpośrednie pomagają jedynie częściowo zmniejszyć dystans, jaki dzieli ich od reszty sektorów gospodarki. Jednocześnie diagnozowane są znaczące różnice w dochodach większych i mniejszych gospodarstw. Dodatkowo niskie dochody z rolnictwa nie zachęcają do prowadzenia działalności rolniczej. Wpływ na dochody rolników mają także skutki zmian klimatycznych, częste występowanie chorób zwierząt i roślin, a także zmiany popytu i cen produktów rolnych na rynkach, będące konsekwencją globalizacji. Zjawiska te mają wpływ na zwiększanie ryzyka dla prowadzących gospodarstwa rolne i dużą zmienność ich dochodów. Dodatkowo tylko 24 % gospodarstw rolnych korzysta z ubezpieczeń.

Warto także wskazać, że w rekomendacjach dla Polski Komisja Europejska zwróciła uwagę na potrzebę ograniczania różnic w dochodowości małych i większych gospodarstw rolnych, a także na potrzebę przyspieszenia procesu wyrównywania średnich dochodów w sektorze rolnym i innych sektorach gospodarki. Wskazano też na potrzebę zwiększenia odporności na kryzysy gospodarcze, klimatyczne i wynikające z pandemii gospodarstw rolnych, nie tylko poprzez zapewnienie godziwych dochodów i ich stabilizację ale także poprzez zapobieganie stratom w potencjale produkcyjnym i wdrożenie na szerszą skalę ubezpieczeń w rolnictwie.

Odpowiedzią na zidentyfikowane w Celu 1 potrzeby będą realizowane w ramach Planu instrumenty płatności bezpośrednich stanowiące stabilną część dochodów rolników, niezależną od wielkości bieżącej produkcji ani sytuacji na rynku, pozwalającą ograniczać skutki ryzyka dochodowego, związanego zarówno z wahaniami cen (*zmienności sytuacji rynkowej*), jak i poziomu plonowania (*zmienności warunków pogodowych*). Istotne jest też zapewnienie odpowiedniego wsparcia zwiększającego dochody małych i średnich gospodarstw poprzez niwelowanie różnic w ich dochodach

względem jednostek większych. Będzie to realizowane poprzez stosowanie redystrybucyjnego wsparcia dochodów. Planowane jest również wdrożenie mechanizmu redukcji płatności w odniesieniu do podstawowego wsparcia dochodu. Z kolei wsparcie w formie płatności obszarowych dla gospodarstw położonych na obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami dla gospodarowania (płatności ONW) zrekompensuje utratę dochodu również małych i średnich gospodarstw położonych m.in. na obszarach górskich i podgórskich. Wsparcie to realizuje nie tylko cele związane z zapewnieniem odpowiedniego dochodu ale także ogranicza trendy związane z opuszczaniem gospodarstw, szczególnie położonych w obszarach peryferyjnych regionów.

W ramach planowanych do realizacji interwencji zapewnia się wsparcie, które umożliwi przeciwdziałanie spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta. W tym celu wdrożony zostanie instrument w formie wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji. Równolegle, aby przeciwdziałać zanikowi sektorów wrażliwych pod względem społecznym, gospodarczym i środowiskowym, znajdujących się w trudnej sytuacji, proponuje się stosować inne (poza zwierzęcymi) płatności związane z produkcją. Te sektory to: rośliny wysokobiałkowe, buraki cukrowe, ziemniaki skrobiowe, pomidory, truskawki, chmiel, len i konopie włókniste. Sprzyjać to będzie utrzymaniu wielokierunkowej, zróżnicowanej działalności rolniczej.

W zakresie zwiększania odporności gospodarstw rolnych na kryzysy wywołane zjawiskami przyrodniczo-klimatycznymi, zmianami trendów na rynkach rolnych oraz koniunktury gospodarczej, konieczne staje się zwiększenie grupy rolników korzystających z różnych instrumentów zarządzania ryzykiem w tym ubezpieczeń oraz dofinansowanie funduszy wzajemnościowych. Instrumenty te będą stanowić uzupełnienie dla instrumentów wsparcia inwestycyjnego dla gospodarstw rolnych. Wsparcie inwestycyjne będzie udzielane w celu realizacji przedsięwzięć, które umożliwią zapobieganie utracie potencjału produkcyjnego oraz powstawaniu szkód materialnych w wyniku występowania chorób. Dodatkowo, aby zwiększyć odporność szczególnie małych i średnich gospodarstw realizowane będzie wsparcie w zakresie różnych form współpracy rolników, co zwiększy ich elastyczność i odporność na kryzysy na rynkach rolnych. Niezależnie od powyższego ważnym narzędziem do zwiększania odporności gospodarstw będą płatności bezpośrednie. Tak ukształtowane instrumenty wsparcia w sposób bardziej sprawiedliwy zapewnią odpowiedni dochód wszystkim rodzajom gospodarstw a także poprawia ich rentowność i odporność. Wskaźniki rezultatu dla celu 1

Symbol	Nazwa wskaźnika	Wartość
R.4	Uzależnienie wsparcia dochodu od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości	97,91%
R.5	Zarządzanie ryzykiem: Udział gospodarstw korzystających ze wspieranych narzędzi zarządzania ryzykiem w ramach WPR	2,95%
R.6	Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej)	104,18%
R.7	Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej)	103,31%
R.8	Ukierunkowanie na gospodarstwa w konkretnych sektorach: odsetek gospodarstw korzystających ze wsparcia dochodów związanego z produkcją w celu poprawy konkurencyjności, zrównoważoności lub jakości	25,00%

2.2.2 Cel 2 Zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw, zarówno w perspektywie krótko i długoterminowej, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację, (art. 6 ust. 1 lit. b) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych)

2.2.2.1. *Skrót analizy SWOT dla celu szczegółowego 2 (art. 96, ust. 1, lit. a) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych)*⁵

Polski sektor rolno-spożywczy przeszedł proces głębokich przemian restrukturyzacyjnych i modernizacyjnych na wszystkich etapach łańcucha dostaw. Procesy nie zostały jednak zakończone, a struktura podmiotowa gospodarstw rolnych i przemysłu spożywczego jest nadal bardzo rozdrobniona w porównaniu z głównymi konkurentami w UE. Przemiany strukturalne i modernizacyjne powinny być kontynuowane w rolnictwie, żeby poprawić efektywność wykorzystania i produktywność czynników wytwórczych. Niska wydajność pracy oraz niska produktywność ziemi i kapitału nie gwarantują budowy trwałych przewag konkurencyjnych w przyszłości. Niewielka siła ekonomiczna i brak ukierunkowania na rynek dużej części gospodarstw rolnych uniemożliwia czerpanie korzyści z efektów skali oraz wartości dodanej. Istotnym zagadnieniem w tym zakresie będzie proces scalania gruntów, umożliwiający poprawę struktury przestrzennej i organizacji gospodarstw rolnych oraz wdrożenie zrównoważonych technologii i wzrost efektywności produkcji. Koncentracja struktury gospodarstw rolnych, ze względu na warunki środowiskowe i oczekiwania społeczne powinny być realizowane w zrównoważony sposób. Polska posiada duży potencjał produkcyjny w produkcji zwierzęcej. Zmiany strukturalne, które wiązały się z likwidacją małych stad zwierząt doprowadziły do znaczącego zmniejszenia pogłowia. Ten kierunek produkcji stworzy możliwość efektywniejszego wykorzystania zasobów pracy i zorientowania produkcji na rynek, a w konsekwencji zwiększenie dochodów gospodarstw rolnych.

Kolejnym, kluczowym działaniem związanym z restrukturyzacją rolnictwa powinno być zrównoważenie zatrudnienia, gdyż polskie rolnictwo z jednej strony wykazuje nadwyżkę zasobów pracy, ale z drugiej strony, gospodarstwa rolne zgłaszają duże niedobory zatrudnienia w okresie sezonowych prac. W niektórych regionach pilnego rozwiązania wymagają również problemy tzw. „technologicznego bezrobocia”, które jest konsekwencją postępującej mechanizacji i automatyzacji prac w dużych podmiotach. **Potrzeba: *Wzrost efektywności czynników wytwórczych w rolnictwie, w tym produkcji zwierzęcej, w sposób zrównoważony.***

Polski sektor rolno-żywnościowy charakteryzuje się niskim poziomem innowacyjności i zastosowania nowoczesnych technologii, w tym pro-środowiskowych. Przede wszystkim gospodarstwa rolne powinny aktywniej wdrażać innowacje produktowe, procesowe, organizacyjne i marketingowe. Proces modernizacji podmiotów sektora będzie wymagał jednak dużych nakładów inwestycyjnych w innowacyjne rozwiązania, w tym przede wszystkim inwestycji w kapitał trwały. Kluczowym wyzwaniem realizacji wymienionych celów będzie zagwarantowanie rolnikom dostępu do kapitału umożliwiającego przeprowadzenie koniecznych inwestycji. W szczególności dotyczy to gospodarstw rolnych o niewielkiej sile ekonomicznej, które nie dysponują odpowiednimi zasobami finansowymi na pokrycie wkładu własnego w projektach wspierających modernizację w tym istotnego ze względu na środowisko a także wartości prozdrowotne dla konsumentów sektora pszczałarskiego. **Potrzeba: *Ułatwienie dostępu do kapitału szczególnie na rzecz inwestycji poprawiających konkurencyjność w rolnictwie.***

Działania restrukturyzacyjne i modernizacyjne w gospodarstwach rolnych mogą prowadzić do wzrostu dochodowości również poprzez odpowiednie zarządzanie ryzykiem produkcyjnym i handlowym. Cel ten można osiągnąć poprzez modernizację bazy logistyczno-magazynowej w gospodarstwach rolnych, która umożliwi efektywne przechowywanie

⁵ Pełna wersja analizy SWOT dla celu 2 wraz z szerszym opisem potrzeb znajduje się w załączniku nr 2 i nr 3.

produktów, a następnie ich dystrybucję w okresie sezonowego spadku podaży i wzrostu cen. Nowoczesne przechowalnictwo umożliwia magazynowanie wysokiej jakości produktów rolnych i redukcję strat, która negatywnie wpływa na dochodowość produkcji. Dodatkową możliwość pomnażania dochodów rolników generuje przetwórstwo surowców rolnych, które skutkuje bezpiecznym dla konsumenta przedłużeniem trwałości artykułów żywnościowych, a następnie ich sprzedaż bezpośrednią. **Potrzeba: *Zwiększanie dochodowości poprzez bezpieczne dla konsumenta i efektywne przedłużanie trwałości produktów, przechowalnictwo oraz lepsze przygotowanie do sprzedaży (w tym bezpośredniej)***. Poza wsparciem z WPR te działania będą wspierane także z Krajowego Planu Odbudowy.

Konsumenci oczekują coraz lepszej jakościowo żywności. Dotyczy to żywności ekologicznej oraz wytwarzanej zrównoważonymi metodami. Wzrost popytu na takie produkty otwiera nowe możliwości dla gospodarstw rolnych oraz przetwórstwa spożywczego. Produkcja jakościowa, np. ekologiczna i przetwórstwo, także w gospodarstwach rolnych, nie tylko stanowi możliwość poprawy efektywności i osiągania lepszych dochodów, ale również jest elementem lokalnego (regionalnego) rozwoju.

Uwarunkowania agro-klimatyczne i walory środowiska naturalnego na obszarach wiejskich oraz struktura gospodarstw rolnych w Polsce stwarzają korzystne perspektywy produkcji i przetwórstwa wysokiej jakości surowców rolnych, w tym także ekologicznych artykułów żywnościowych. Barrierami dynamicznego rozwoju rynku żywności ekologicznej pozostają niewykształcone kanały rynkowe, relatywnie wysokie ceny oraz niższa siła nabywcza i świadomość krajowych konsumentów w porównaniu z krajami Europy Zachodniej. W związku z tym kluczowym czynnikiem determinującym rozwój rynku żywności ekologicznej będzie zwiększenie popytu na krajowym rynku, które można osiągnąć poprzez równoczesne działania promocyjne kształtujące zrównoważony model konsumpcji oraz wsparcie procesów dostosowawczych w gospodarstwach rolnych do zmieniających się potrzeb konsumentów. **Potrzeba: *Rozwój produkcji żywności wysokiej jakości w tym produkcji ekologicznej***.

Polski sektor rolno-żywnościowo produkuje znacznie więcej surowców rolnych i artykułów żywnościowych niż wynosi zapotrzebowanie na rynku wewnętrznym, a w konsekwencji jest on dużym eksporterem netto. Utrzymanie dobrej pozycji konkurencyjnej sektora na rynkach zewnętrznych będzie wymagało kontynuacji procesów dostosowawczych do zmieniających się uwarunkowań popytowych na rynku unijnym i światowym oraz aktywnych i skutecznych działań promocyjnych. Handel zagraniczny ma duży udział w bilansach rynkowych większości branż sektora rolno-żywnościowego, a eksport pozostaje głównym czynnikiem determinującym rozwój wielu branż (np. drobiarskiej, wołowej, mleczarskiej, owocowo-warzywniej, tytoniowej, itp.). **Potrzeba: *Zapewnienie promocji produktów żywnościowych i nieżywnościowych (pochodzących z rolnictwa) na rynkach światowych***.

Realizacja celów modernizacyjnych i związanych z nimi wdrażaniem innowacyjnych rozwiązań i technologii będzie wymagała pokonania licznych ograniczeń związanych z niewielką skalą produkcji gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw przemysłu przetwórczego, które utrudniają wdrażanie nowoczesnych technologii oraz modeli organizacyjnych i biznesowych. Promocja działań kooperacyjnych gospodarstw rolnych stwarza szansę zwiększania siły ekonomicznej takich podmiotów (np. grup i organizacji producentów). Wdrożenie innowacji produktowych, procesowych, organizacyjnych i marketingowych wymaga systematycznego podnoszenia kwalifikacji rolników oraz powszechnego dostępu do nowoczesnego doradztwa rolniczego. **Potrzeba: *Pokonanie ograniczeń rozwoju, związanych z niewielką skalą produkcji gospodarstw rolnych i firm przetwórczych, utrudniającą podejmowanie najnowszych technologii i stosowanie nowych modeli organizacyjnych i biznesowych, w tym poprzez promocję współdziałania***.

Zdiagnozowana niska innowacyjność i zaawansowanie technologiczne produkcji rolnej wynikający z niedostatecznego poziomu wiedzy technologicznej rolników prowadzi do sytuacji, w której brak wiedzy uniemożliwia wdrażanie nowoczesnych i innowacyjnych technologii, a to z kolei ogranicza motywację do zdobywania wiedzy i transferu innowacji. Tymczasem

duże tempo zmian wymaga ciągłego uczenia się oraz zdobywania nowych kwalifikacji. Dużą barierą do zmiany jest niski poziom umiejętności cyfrowych. Niedostateczna wiedza, kompetencje i umiejętności rolników pozostają istotną barierą zmiany modelu zarządzania, który skutkowałby poprawą jakości produktów, wzrostem produktywności czynników wytwórczych i redukcją kosztów. **Potrzeba: Podnoszenie kwalifikacji, w szczególności cyfrowych, rynkowych i technologicznych przez rolników oraz łatwo dostępne i profesjonalne wsparcie doradcze.**

Pomimo stosunkowo dużych zasobów pracy i zatrudnienia w polskim rolnictwie zapotrzebowanie na pracę najemną w gospodarstwach rolnych pozostaje niezaspokojone. Szacuje się, że zapotrzebowanie na pracę najemną, głównie sezonową, wynosi ok. 500 tys. osób i w dużej części jest pokrywane pracownikami z zagranicy. Problem ten w dużej mierze ma charakter regionalny oraz sezonowy. Możliwości ograniczenia sezonowości zatrudnienia w rolnictwie nie są duże, ale stwarza je rozwój przetwórstwa i dystrybucji żywności, a także przeskok technologiczny, wdrożenie nowych rozwiązań w dziedzinie automatyzacji i robotyzacji w niektórych typach gospodarstw, co może pomóc w rozwiązaniu problemu braku pracowników. **Potrzeba: Zrównoważenie zatrudnienia w rolnictwie, m. in. poprzez rozwiązanie problemu dotyczącego zatrudnienia sezonowego w rolnictwie.**

2.2.2.2. Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 2

Wyniki analizy SWOT dla drugiego celu szczegółowego WPR wskazują, że jednym z kluczowych wyzwań w obszarze konkurencyjności gospodarstw jest niższa, niż w Europie, produktywność i innowacyjność sektora rolno-spożywczego w Polsce. Choć obserwowany, trend wykazuje, że wskaźnik produktywności polskich gospodarstw poprawia się, jednak nadal jest on jednym z niższych w UE. Wynika to m.in. z rozdrobnionej struktury gospodarstw rolnych, niskiej produktywności (szczególnie mniejszych gospodarstw), niskiej wydajności pracy oraz małego poziomu do współdziałania.

Wśród gospodarstw odpowiedzialnych za produkcję towarową w Polsce 79,6% stanowią gospodarstwa bardzo małe i małe, tj. o wielkości ekonomicznej nieprzekraczającej 25 000 euro. Gospodarstwa te odpowiedzialne są za ponad 34% wartości produkcji gospodarstw towarowych i gospodarują na blisko 50% użytków rolnych w Polsce. Większe gospodarstwa, produkujące dużo surowca, są ważnym ogniwem dla wymiany handlowej Polski oraz UE. W latach 2003-2018 eksport artykułów rolno-spożywczych zwiększył się z 4,1 do 29,7 mld EUR, a import z 3,6 do 20,0 mld EUR. Dodatkowo saldo wymiany handlowej zwiększyło się w tym okresie z 0,5 do 9,7 mld EUR.

Powyższe wskazuje na potrzebę odpowiedniego zaadresowania dobrze dostosowanych do poszczególnych grup gospodarstw instrumentów wsparcia inwestycyjnego. Na poprawę konkurencyjności będą miały wpływ instrumenty wsparcia inwestycyjnego. Biorąc pod uwagę identyfikowane potrzeby przede wszystkim w zakresie dostępu do kapitału niezbędnego do realizacji inwestycji, szczególnie w sektorach o dużej czasochłonności pracy oraz w gospodarstwach gdzie procesy produkcyjne wymagają dużych nakładów finansowych niezbędne jest zapewnienie odpowiednich środków, które umożliwią przeprowadzenie planów inwestycyjnych optymalizujących produkcje i poprawiających bezpieczeństwo i jakość produkcji żywności. Ważne jest aby inwestycje były kompleksowe i obejmowały także aspekty związane z transformacją w kierunku cyfrowej i zielonej gospodarki. Wsparcie powinno być ukierunkowane także na inwestycje zwiększające efektywność wykorzystania środków do produkcji rolnej (m.in. dzięki wdrożeniu rozwiązań rolnictwa precyzyjnego).

Także Komisja Europejska w swoich rekomendacjach dla Polski wskazała na deficyty związane z czynnikami produkcji a także na potrzebę zapewnienia odpowiednich środków dla rozwoju inteligentnego rolnictwa, z uwzględnieniem różnic pomiędzy gospodarstwami, zarówno w zakresie ich wielkości, jak i typów produkcji rolniczej.

Biorąc pod uwagę zidentyfikowane potrzeby dotyczące wzrostu efektywności wykorzystania czynników wytwórczych w rolnictwie, ułatwienia dostępu do kapitału oraz rozwoju produkcji wysokiej jakości, proponuje się kontynuowanie wsparcia inwestycyjnego dla gospodarstw rolnych o wielkości ekonomicznej co najmniej 25 tys. euro, którego celem będzie zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw poprzez racjonalizację technologii produkcji, wprowadzenie nowoczesnych, w tym cyfrowych, technologii, zmianę profilu produkcji, poprawę jakości produkcji, zwiększenie wartości dodanej produktu. Przede wszystkim zauważalna jest potrzeba inwestowania w budowę lub modernizację budynków/budowli wraz z ich wyposażeniem służących produkcji zwierzęcej. Niezbędna jest redukcja emisji gazów cieplarnianych, zanieczyszczeń powietrza czy odorów z sektora rolno-spożywczego (szczególnie produkcji zwierzęcej), co wymusza dodatkowo konieczność wprowadzenia kosztownych zmian m.in. w zakresie organizacji produkcji czy stosowania nowych niskoemisyjnych technologii. Dodatkowo w sektorze produkcji zwierzęcej, konieczne jest wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie technologii linii produkcyjnych, cyfryzacji procesów produkcyjnych oraz automatyzacji pozwalających zmniejszyć nakłady pracy. Jest to uzasadnione w obliczu luki podaźowej na rynku pracy w rolnictwie i konieczności zahamowania odpływu młodych pracowników z obszarów wiejskich. W zakresie interwencji ukierunkowanych na wsparcie inwestycyjne wdrożone zostały preferencje dla technologii innowacyjnych, w tym cyfrowych a także dla rozwiązań z zakresu ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu. (np. rozwiązania ograniczające ilość odpadów, poprawiające oszczędność energii, czy wodą).

Ponadto biorąc pod uwagę założenia Strategii "Od pola do stołu" oraz potencjał polskich gospodarstw w zakresie produkcji żywności ekologicznej założono również wsparcie w zakresie inwestycji realizowanych przez gospodarstwa ekologiczne. Z kolei w gospodarstwach, w których prowadzi się produkcję rolną w inny sposób niż ekologiczny lub w przypadku, kiedy operacja nie będzie dotyczyła budowy lub modernizacji budynków lub budowli służących do produkcji zwierzęcej, racjonalizacja technologii produkcji, wprowadzenie nowych technologii lub innowacji, zmiana profilu produkcji, wzrost skali produkcji lub poprawa jakości produkcji, ze względu na ograniczony budżet Planu, będą wspierane z wykorzystaniem instrumentów finansowych. Takie podejście daje również szanse na rozwój gospodarstw rolnych specjalizujących się w konwencjonalnej produkcji roślinnej, gdzie realizowane inwestycje pozwalają łączyć wzrost produktywności (plony) i odporności z poprawą efektywności środowiskowej (np. ochrona gleby, gospodarka nawozowa, oszczędność energetyczna).

W przypadku mniejszych gospodarstw (o wielkości ekonomicznej poniżej 25 tys. euro) pomoc inwestycyjna na ich rozwój będzie miała formę ryczałtu i instrumentów finansowych, co umożliwi podmiotom nieposiadającym kapitału własnego na prowadzenie niezbędnych inwestycji zwiększających ich zorientowanie na rynek a w konsekwencji konkurencyjność. Operacje będą mogły dotyczyć produkcji i przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie, rolniczego handlu detalicznego, sprzedaży bezpośredniej oraz dostaw bezpośrednich. Pozwoli to wykorzystać potencjał tych podmiotów na rynku lokalnym poprzez skracanie łańcuchów dostaw żywności.

Istotny ze względu na środowisko a także wartości prozdrowotne dla konsumentów sektor pszczelarski będzie wspierany poprzez interwencje sektorowe, gdzie zapewnione zostaną środki na działania niezbędne dla poprawy konkurencyjności rozdrobnionych gospodarstw pszczelarskich, zarówno na rozwój kapitału ludzkiego (*szkolenia dla producentów sektora pszczelarskiego*) i inwestycje w tym rozwiązania innowacyjne i cyfrowe, a także dostępne będzie wsparcie na badania naukowe i badania jakości produktów pszczelarskich. Wsparcie pośrednio będzie się przyczyniać do poprawy stanu środowiska naturalnego, a co za tym idzie realizować będzie także cele Europejskiego Zielonego Ładu.

W związku z rozdrobnioną strukturą użytków rolnych i ich niekorzystnym rozłogiem planuje się realizację interwencji z zakresu scalania gruntów, w tym m.in. prace z zakresu zagospodarowania poscaleniowego, które wprowadzą

rozwiązania ułatwiające prace w gospodarstwach rolnych poprzez m.in. ograniczenie czasu dojazdu do pól. Jednakże z uwagi na diagnozowane potrzeby w zakresie poprawy gospodarki wodnej w rolnictwie proponuje się aby preferowane były operacje przyczyniające się do zwiększenia retencji wodnej na gruntach rolnych (*mała retencja wodna - tworzenie lub odtworzenie śródpolnych oczek wodnych i mokradeł czy małych zbiorników wodnych*) oraz zawierających rozwiązania ukierunkowane na ochronę przyrody i ochronę środowiska (*utrzymywanie zadarnionych skarp oraz utrzymywanie lub wyznaczanie pasów ochronnych o charakterze zakrzewień lub zadrzewień śródpolnych, wyznaczenie granicy polno-leśnej czy strefy buforowej zapobiegającej znoszeniu i spływowi środków ochrony roślin i nawozów wokół cieków*).

Proponowane instrumenty wsparcia są zgodne z rekomendacjami Komisji Europejskiej dla obszaru konkurencyjność sektora rolnego. Dodatkowo zaprogramowane interwencje będą się przyczyniać do realizacji celu przekrojowego w zakresie innowacji i cyfryzacji w rolnictwie a także pośrednio do realizacji celów środowiskowo – klimatycznych.

Wskaźniki rezultatu dla celu 2

Symbol	Nazwa wskaźnika	Wartość
R.9	Modernizacja gospodarstw rolnych: odsetek rolników korzystających ze wsparcia na inwestycje na restrukturyzację i modernizację, w tym na bardziej efektywne gospodarowanie zasobami.	1,73%
R.29a	Wspieranie utrzymywania pni pszczelich: Udział pni pszczelich wspieranych w ramach WPR	29%

2.2.3 Cel 3 Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości, (art. 6 ust. 1 lit. c) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych)

2.2.3.1. Skrót analizy SWOT dla celu szczegółowego 3 (art. 96, ust. 1, lit. a) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych)⁶

W polskim sektorze rolno-spożywczym obserwuje się słabnącą pozycję rolników w łańcuchu żywnościowym. Dominującą pozycję zajmują dwa ogniwa: przetwórstwo spożywcze i handel (sieci detaliczne), które podlegają szybkim procesom koncentracji podmiotowej i kapitałowej. Te dwa ogniwa w przeważającym stopniu określają warunki funkcjonowania całego łańcucha. Determinują także oczekiwania co do jakości produktów rolniczych, warunki dostawy/odbioru, terminy płatności, a w części także warunki uprawy oraz chowu itd. Taki układ sprawia, że relacje jakie kształtują się pomiędzy poszczególnymi uczestnikami łańcucha wartości są często oparte na dominacji, a nie współdziałaniu. Zdecydowanie relacje te układają się na niekorzyść rolników. Słaba pozycja producentów rolnych w stosunku do pozostałych podmiotów gospodarczych, w tym przede wszystkim pośredników oraz sieci dyskontów i hipermarketów rodzi ryzyko nieuczciwego jej wykorzystywania. Przeciwdziałanie nieuczciwym praktykom handlowym w łańcuchu dostaw produktów rolno-spożywczych jest zadaniem publicznym określonym w nowych przepisach UE realizowanym przez UOKIK.

Przyczyną słabej pozycji rolnictwa jest także jego duże rozdrobnienie i niski poziom zorganizowania i współpracy, m.in. w formie grup producentów rolnych, organizacji producentów oraz spółdzielni. Dlatego też, jednym z rozwiązań dotychczas już stosowanym są zachęty do konsolidacji działalności producentów rolnych. Zakłada się, że wspólne struktury gospodarcze (w postaci w postaci grup producentów rolnych i ich związków, spółdzielni, spółdzielni rolników, uznanych organizacji producentów i ich zrzeszeń, organizacji międzybranżowych) pozwolą na optymalizację kosztów, przyspieszą zmiany technologiczne, ułatwią dostęp do nowych kanałów rynkowych i wzmocnią ich pozycję wobec kolejnych uczestników łańcucha wartości, tym samym, zwiększając dochody gospodarstw rolnych w Polsce, poprawiając ich trwałość ekonomiczną, i przyczyniając się do zapewniania bezpieczeństwa żywnościowego. Potrzeba: **Stymulowanie wspólnych działań rolników w ramach różnych form współpracy i kooperacji.**

Duża liczba ogniw łańcucha rynkowego wydłuża drogę produktów żywnościowych „od pola do stołu”. Z kolei niski poziom współpracy i słaba organizacja rolników ma znaczący wpływ na ich pozycję przetargową w relacjach handlowych zarówno z sektorem środków produkcji, jak i przetwórstwa oraz handlu produktami rolnymi. Potrzeba silniejszej współpracy między rolnikami a sektorem przetwórstwa oraz zwiększania roli (udziału w rynku) krótkich łańcuchów dostaw, w szczególności w odniesieniu do małych gospodarstw i produktów wysokiej jakości. Duży potencjał rozwoju związany jest również z bezpośrednim wchodzeniem rolników w dalsze fazy łańcucha żywnościowego poprzez rozpoczynanie działalności związanej z wytwarzaniem żywności i podejmowanie działalności gospodarczej, w tym: rolniczy handel detaliczny (RHD), działalność marginalna, lokalna i ograniczona (MOL), sprzedaż bezpośrednia. Ważnym i zyskującym na znaczeniu obszarem potencjalnej poprawy pozycji rolników w łańcuchach dostaw jest rozwój produkcji żywności wysokiej jakości, w tym w ramach systemów jakości. Potrzeba: **Wspieranie alternatywnych łańcuchów wartości, w tym krótkich łańcuchów żywnościowych związanych z wytwarzaniem produktów wysokiej jakości.**

Dotychczasowe ustalenia na poziomie krajowym wskazują na potrzebę kontynuowania wsparcia dla sektora przetwórstwa rolno-spożywczego w celu m.in. stymulowania dobrych praktyk wśród przetwórców rolno-spożywczych

⁶ Pełna wersja analizy SWOT dla celu 3 wraz z szerszym opisem potrzeb znajduje się w załączniku nr 2 i nr 3.

w zakresie zrównoważonego przetwarzania żywności, sposobów jej sprzedaży i budowania dobrych relacji z dostawcami surowców rolnych. Dotyczy to w szczególności MŚP, dla których koszty dostosowań do nowych standardów produkcji (związanych m.in. z realizacją założeń Europejskiego Zielonego Ładu) będą stanowić duże wyzwanie, co z kolei może sprzyjać dalszej koncentracji podmiotowej ogniwa przetwórstwa. Zgodnie z założeniami Strategii „Od pola do stołu”, przetwórstwo spożywcze powinno wyznaczać dobre standardy, zwiększając dostępność produktów i przystępność cenową zdrowej i zrównoważonej żywności, aby zmniejszyć ogólny ślad środowiskowy systemu żywnościowego. **Potrzeba: Rozwój współpracy w łańcuchu wartości, w tym przez angażowanie się producentów rolnych w sektorze przetwórstwa produktów rolnych oraz poprawa jego konkurencyjności i innowacyjności.**

W warunkach postępującej liberalizacji polityki rolnej i handlowej Unii Europejskiej utrzymanie stabilności dochodów w rolnictwie wymaga udostępnienia podmiotom działającym w sektorze rolno-spożywczym narzędzi, za pomocą których będą w stanie koncentrować podaż, uzyskiwać przewagę w kontaktach handlowych, a dzięki temu również stabilizować własne dochody. Odpowiedzią na te problemy jest ukierunkowanie wsparcia na sprzedaż produktów rolnych za pośrednictwem platform handlowych, centrów dystrybucji produktów rolnych, rynków lokalnych i hurtowych. Udrożnienie dostępności producentom rolnym do tego typu kanałów dystrybucji umożliwi pozyskanie szerokiego grona odbiorców finalnych i/lub detalicznych i wzmocni pozycję rolników w łańcuchu wartości poprzez skracanie łańcucha żywnościowego. **Potrzeba: Wspieranie rozwoju zorganizowanych form handlu.**

W celu stworzenia pełnego zakresu wsparcia, nie tylko w odniesieniu do wsparcia inwestycyjnego, ale również w zakresie know-how, konieczne jest zapewnienie dostępu do profesjonalnego doradztwa, coachingu i współpracy z liderami środowisk naukowo-biznesowych. Stąd istotne jest rozwijanie profesjonalnego wsparcia eksperckiego dla rolników w ww. zakresie. Pozwoli to na poszerzenie wiedzy przez rolników i zdobycie nowych doświadczeń niezbędnych w zakresie rozpoczynania i rozwoju działalności w zakresie przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych. Powyższe można osiągnąć poprzez rozwój systemu wiedzy rolniczej AKIS. **Potrzeba: Doradztwo, coaching, współpraca z liderami środowisk naukowo-biznesowych.**

Nawiązanie trwałych relacji z odbiorcami (zakładami przetwórczymi) w formie umów kontraktacji czy umów na dostawy w gospodarce wolnorynkowej jest ważnym sposobem na poprawę pozycji rynkowej producentów rolnych. Istotnym elementem efektywnej pionowej integracji gospodarstw rolnych z przemysłem spożywczym jest wdrożenie systemu długoterminowych umów kontraktacyjnych na dostawę surowców rolnych. Poprawi to współpracę w łańcuchu żywnościowego poprzez wzmacnianie najsłabszego ogniwa jakim jest producent rolny i włączanie go w kolejne etapy organizacji rynku. Dlatego ważne jest promowanie tej formy umów na dostarczanie produktów rolnych zarówno wśród rolników jak i podmiotów nabywających produkty rolne. Istotne jest również, aby umowy długoterminowe zawierane były na zasadach równoprawnego partnerstwa biznesowego, w związku z tym należy zwiększać świadomości rolników w tym zakresie. **Potrzeba: Promowanie rozwiązań wspierających umowy na dostawy pomiędzy rolnikami a przemysłem przetwórczym.**

Rozwój nowych technologii cyfrowych stwarza nowe możliwości optymalizacji procesów produkcyjnych (gospodarstwa, podmioty przetwórstwa i handlu) ale także w zakresie funkcjonowania łańcuchów dostaw umożliwiając, m.in. szybszy przepływ informacji „od pola do stołu” o pochodzeniu żywności i zastosowanych technologiach produkcji. Duże nadzieje wiąże się z potencjałem tych technologii w zakresie skrócenia łańcuchów dostaw oraz pokonywania tradycyjnych ograniczeń decydujących o efektach skali w rolnictwie (dostęp do informacji, wiedzy etc.) co niewątpliwie może być dużą szansą dla rozdrobnionego rolnictwa jakie dominuje w Polsce. Nowe technologie teleinformatyczne obejmują m.in. łańcuch bloków/blockchain, Internet rzeczy/Internet of Things czy chmurę obliczeniową/cloud computing. Nowe technologie ICT będą prowadziły również do rozbudowy potencjału produkcyjnego, a tym samym do dalszego wzrostu

konkurencyjności producentów i dostawców. Dostęp do elektronicznych platform handlu produktami rolnymi i żywnościowymi zwiększa możliwości bezpośredniego zawierania transakcji przez producentów rolnych oraz wzmacnia ich siłę przetargową w marketingowych łańcuchach żywnościowych. **Potrzeba: Wykorzystanie technologii cyfrowych w dostępie do usług finansowych, informacji rynkowych oraz poprawie łańcucha dostaw.**

2.2.3.2. Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 3

Badania w zakresie stopnia zorganizowania rolników, a także organizacji łańcuchów żywności wskazują na niski stopień integracji pionowej i poziomej w sektorze. Duża liczba ogniw łańcucha rynkowego, znacząco wydłuża proces dostarczania produktów żywnościowych do konsumentów. Z kolei niski poziom współpracy i słaba organizacja rolników ma znaczący wpływ na ich pozycję przetargową w relacjach handlowych zarówno z sektorem środków produkcji, jak i przetwórstwa oraz handlu produktami rolnymi. Małe i średnie gospodarstwa rolne wykazują także małe zainteresowanie pionową integracją (powiązaniem umownymi/kontraktowymi i kapitałowymi) z przemysłem spożywczym. Konieczne jest zatem promowanie współpracy między rolnikami (w tym wspólnych przedsięwzięć) oraz takiej struktury podmiotowej poszczególnych branż, która będzie sprzyjać konkurencyjnym zachowaniom względem pozostałych uczestników rynku. Środkami realizacji tych zadań będzie zarówno wsparcie finansowe wspólnych działań, pojedynczych projektów (uwarunkowane zawieraniem umów z pozostałymi uczestnikami rynku), jak i odpowiednie doradztwo w tym zakresie. Analizy pokazują też, że szczególnie w sektorze produkcji żywności wysokiej jakości występuje niewiele podmiotów przetwórczych. Skala małego przetwórstwa, opartego na zasobach gospodarstwa rolnego również jest niewielka. Taka organizacja rynku rolno-spożywczego utrudnia rozwój rynków lokalnych oraz bezpośrednie dotarcie przez rolnika do konsumenta. Dalszej modernizacji, w tym transformacji w kierunku bardziej zielonej i cyfrowej gospodarki wymagają małe i średnie zakłady przetwórcze. Jednym z priorytetów Strategii „Od pola do stołu” jest skracanie łańcuchów dostaw żywności poprzez poprawę pozycji rolnika w łańcuchu oraz integrację poziomą i pionową wszystkich uczestników łańcucha. Poprawa pozycji rolnika w łańcuchu dostaw żywności a także wsparcie konkurencyjności podmiotów sektora przetwórstwa będzie kontynuowane poprzez interwencje związane z zakładaniem działalności gospodarczej w zakresie przetwórstwa przez rolników, rolniczym handlem detalicznym (RHD), rozwojem działalności w zakresie przetwórstwa i wprowadzania produktu do obrotu przez zorganizowane formy rolników (grupy producentów rolnych, spółdzielnie i inne), a także wsparcie inwestycyjne dla zakładów przetwórczych (mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa) na realizację inwestycji o większej skali, prowadzących działalność gospodarczą w zakresie przetwarzania (w tym produkcji pasz na bazie wysokobiałkowych surowców pochodzenia krajowego i innych państw UE). Wsparcie w formie instrumentów finansowych przewidziane jest również dla dużych przedsiębiorstw przetwórczych na ich modernizację związaną z rosnącymi wymaganiami w zakresie ochrony środowiska (w tym : „Zielonego Ładu”, „Od pola do stołu”, czy wytwarzania pasz bez GMO) co ma kluczowe znaczenie dla całego sektora przetwórczego oraz gospodarki ze względu na dużą skalę produkcji i wielkość emisji wytwarzanych przez duże przedsiębiorstwa.

Przedsiębiorstwa w sektorze pierwotnego przetwarzania produktów rolnych (Załącznik 1 do Traktatu) w znaczący sposób decydują o zagospodarowaniu surowca rolniczego na rynkach lokalnych. Dzięki obowiązkowi zawierania długoterminowych umów na dostawy surowców, wpływa to również na wzrost i stabilizację dochodów producentów rolnych, przewidywalność dostaw do zakładów, a następnie produktów spożywczych na rynek dla konsumentów. Powyższe wyzwania wymagają wdrożenia skutecznych instrumentów wsparcia, zarówno w formie dotacji jak instrumentów finansowych. Nadal wspierane będą różne formy współpracy rolników, w tym m.in. grupy producentów rolnych oraz organizacje producentów, zarówno w ramach interwencji typu współpraca jak i w mechanizmach rynkowych, dedykowanych organizacjom producentów, w sektorach owoców i warzyw oraz pszczelarstwa. Głównym

celem zastosowania tego rodzaju instrumentów jest zwiększenie stopnia zorganizowania rolników, a także wsparcie dla poszukiwania najlepszych rozwiązań organizacyjnych łańcuchów dostaw żywności, w tym ich efektywne skracanie. Kontynuowane będzie wsparcie inwestycyjne dla podmiotów przetwórstwa rolno spożywczego. Wsparcie kierowane będzie również do grup, organizacji oraz związków i zrzeszeń tych podmiotów, w celu zapewnienia odpowiedniej pomocy inwestycyjnej dla poprawy systemów przygotowania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych. Nadal wspierani będą rolnicy, którzy chcą rozpocząć prowadzenie działalności przetwórczej. Tu szczególnie mniejsze gospodarstwa rolne będą mogły skorzystać, aby przygotowywać do sprzedaży na rynkach lokalnych produkty wysokiej jakości. W tym zakresie oferowane będzie wsparcie premiowe na rozwój działalności przetwórczej i rolniczego handlu detalicznego (RHD). Komplementarnie, aby zwiększyć dynamikę procesu rozwoju rynków lokalnych producenci rolni produkujący w ramach krajowych i UE systemów jakości będą mogli realizować wspólne projekty i otrzymać wsparcie na tworzenie grup producentów żywności wysokiej jakości oraz zorganizowanych form współpracy w ramach systemów jakości żywności. Skracanie łańcuchów dostaw poprzez organizowanie wspólnej sprzedaży przez rolników będzie mogłoby być wspierane również w ramach podejścia LEADER. W tym celu zostaną wykorzystane doświadczenie z okresu programowania 2014-2020, w tym związane z wdrażaniem projektów tzw. e-skrzynek rolniczych.

Wskaźniki rezultatu dla celu 3

Symbol	Nazwa wskaźnika	Wartość
R.10	Lepsza organizacja łańcucha dostaw: odsetek rolników uczestniczących we wspieranych grupach producentów, organizacjach producentów, rynkach lokalnych, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości.	0,95%
R.32	Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw wiejskich, w tym przedsiębiorstw biogospodarki, które powstały przy wsparciu w ramach WPR	747

2.2.4 Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii, (art. 6 ust. 1 lit. d) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych)

2.2.4.1. Skrót analizy SWOT dla celu szczegółowego 4 (art. 96, ust. 1, lit. a) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych)⁷

W Polsce występuje znaczące zróżnicowanie rolnictwa, widoczne w skali i koncentracji produkcji, mnogości kierunków oraz sposobów jej realizacji, a wynikające ze zmienności warunków środowiskowych i dostępu do zasobów.

Polskie rolnictwo odpowiedzialne jest za około 9% krajowej emisji gazów cieplarnianych, wśród których największe znaczenie ma emisja podtlenku azotu z gleby w wyniku nawożenia azotem i emisja metanu z produkcji zwierzęcej. Produkcja roślinna przyczynia się zarówno do emisji gazów cieplarnianych jak i do sekwestracji węgla, a działania prowadzone w jej ramach uwzględniają praktyki związane z użytkowaniem gruntów i z uprawą oraz zarządzaniem glebą i składnikami pokarmowymi. Potencjał mitygacyjny praktyk możliwych do zastosowania w produkcji roślinnej jest obciążony znaczną niepewnością wynikającą m.in. z już stosowanych działań w gospodarstwach rolnych oraz z ich odwracalnością.

Źródłem emisji gazów cieplarnianych z produkcji zwierzęcej jest fermentacja jelitowa oraz zarządzanie i gospodarka nawozami naturalnymi. Zmienność warunków i metod produkcji zwierzęcej sprawia, że część technik redukcyjnych obciążona jest dużym współczynnikiem niepewności, co oznacza że uznane metody produkcji intensywnej niekoniecznie będą miały ten sam efekt w małych i średnich gospodarstwach rodzinnych, i vice versa. Jednym z podstawowych i najważniejszych celów Europejskiego Zielonego Ładu jest osiągnięcie neutralności klimatycznej w 2050 r. W tej perspektywie przeciwdziałanie zmianom klimatu będzie również udziałem i wyzwaniem dla rolnictwa. **Potrzeba Ograniczanie emisji gazów cieplarnianych z rolnictwa.**

Duże zróżnicowanie naturalnych uwarunkowań i dobrze rozwinięta sieć obszarów chronionych o znacznej wartości przyrodniczej, w tym siedlisk hydrogenicznym stanowią mocną pozycję wyjściową do szeregu planowych działań mających na celu mitygację, sekwestrację GHG oraz generalną poprawę jakości powietrza. Silne powiązanie gospodarstw z warunkami naturalnymi, występującymi bezpośrednio w ich sąsiedztwie, stwarza również lepsze i precyzyjniejsze możliwości szybszej ich adaptacji do zmian klimatu.

Polska jest krajem o małych zasobach wodnych, zmiennych czasowo i terytorialnie oraz posiadającym zbiorniki retencyjne o małej pojemności. Jednocześnie cechą charakterystyczną klimatu Polski jest nierównomierny rozkład opadów atmosferycznych i w konsekwencji występowanie okresów nadmiernego i niedostatecznego uwilgotnienia, co powoduje duże straty w rolnictwie. Wzrost częstości i intensywności susz spowoduje dalszy wzrost zapotrzebowania na wodę do nawadniania upraw rolniczych, a także niesie negatywne skutki dla lasów np. poprzez zagrożenie pożarowe.

Obserwowany wzrost częstości występowania zjawisk ekstremalnych - gradu, huraganowych wiatrów, powodzi i suszy, a także nakładania się tych zjawisk, przyczynia się do coraz większych zniszczeń w produkcji rolnej i leśnej. Skutkuje również porzucaniem produkcji rolniczej na terenach szczególnie podatnych na straty z powodu przebiegu niekorzystnych warunków agro-klimatycznych. Ponadto nie ma możliwości całkowitej adaptacji gospodarstw, do czego

⁷ Pełna wersja analizy SWOT dla celu 4 wraz z szerszym opisem potrzeb znajduje się w załączniku nr 2 i nr 3.

przyczyniają się braki planów operacyjnych realizujących strategię adaptacji. Bardzo istotne jest identyfikowanie zjawisk niekorzystnych i ich prognozowanie, co pozwala określić działania adaptacyjne. System monitoringu skutków zjawisk ekstremalnych, efektów mitygujących oraz monitoring efektywności działań adaptacyjnych w rolnictwie jest słaby i wymaga rozwoju.

Pomimo wypracowania różnych polityk sektorowych i wzrostu znaczenia polityki klimatycznej w Polsce, dopiero integracja podejścia do realizacji polityki rolnej, klimatycznej i energetycznej będzie stanowić o sukcesie neutralności klimatycznej.

Rozdrobnienie gospodarstw rolnych oraz nierównomierne rozłożenie zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego w Polsce utrudnia opracowanie i wdrażanie rozwiązań w zakresie zmian klimatu. W strukturze gospodarstw przewagę stanowią małe gospodarstwa (udział gospodarstw o powierzchni UR do 5 ha stanowi ponad 50%), które cechuje duża zmienność profilu i warunków produkcji. Mała skala produkcji ogranicza efekt nakładów środowiskowych, a mniej dochodowe gospodarstwa i przetwórnice, nie podejmują też ryzyka zmian organizacyjno-technologicznych na rzecz klimatu i środowiska. Rozdrobnienie powoduje również utrudnienia w obrocie ziemią do celów produkcyjnych i konieczność przekształcania potencjalnie cennych siedlisk. Jednocześnie małe i średnie gospodarstwa, najczęściej rodzinne, słabiej reagują na makroekonomiczne wymogi intensyfikacji, co powoduje że w produkcji korzystają z zasobów w sposób zrównoważony i są zwolennikami dobrych praktyk, chroniących naturalne siedliska, czy dobrostan zwierząt. W naturalny sposób stanowią one bazę dla rozwoju systemów produkcji żywności wysokiej jakości, a wiele z nich jest w stanie w pełni dopasować produkcję rolną do potrzeb konsumentów, wnosząc wkład w ochronę środowiska przyrodniczego i klimatu.

Polskie gospodarstwa rolne, a w szczególności małe i średnie, cechuje słabe zaplecze kapitałowe, zwłaszcza w kontekście modernizacji oraz zakupu nowego sprzętu i technologii. Inteligentne i precyzyjne rozwiązania cechuje wysoki koszt zakupu powiązany z kompleksowością rozwiązań w postaci całych linii technologicznych, co ogranicza ich dostępność. Dodatkowo brak stabilizacji na rynkach rolnych wpływa niekorzystnie na inwestycje w gospodarstwach rolnych, szczególnie inwestycje służące przeciwdziałaniu zmianom klimatu. ***Potrzeba Adaptacja rolnictwa i leśnictwa do zmian klimatu w tym ograniczenie oddziaływania niekorzystnych warunków pogodowych lub zagrożeń chorobowych.***

W Polsce występuje duży zasób gleb lekkich o niskim pH, co determinuje charakter produkcji. Występuje przewaga i rosnący udział gospodarstw specjalizujących się w uprawach polowych, co ogranicza możliwości wzrostu zawartości substancji organicznej w glebie i sekwestrację węgla. Dodatkowo występuje znaczny stopień przekształcenia warunków wodnych i przeobrażenia gleb organicznych siedlisk hydrogenicznych. Z kolei na innych obszarach pojawia się zagrożenie erozją wietrzną oraz mineralizacją gleb uprawnych, co generuje potrzeby ochrony tych gleb.

Z drugiej strony występuje znaczący potencjał w sekwestracji węgla organicznego w glebie. Ogromne znaczenie w tym obszarze mają gospodarstwa charakteryzujące się dużym udziałem lasów i trwałych użytków zielonych. Są to przede wszystkim gospodarstwa rolne na obszarach Natura 2000, które obejmują ok. 1/5 obszaru lądowego Polski. Lasy odgrywają ważną rolę w procesie pochłaniania dwutlenku węgla z atmosfery i trwałego jego magazynowania w postaci węgla w biomasy drzewnej. Istotne są zatem zalesienia gruntów o niskiej produktywności oraz działania, które przyczyniają się do zwiększania potencjału ekosystemów leśnych. Warto również wspierać alternatywne rozwiązania tj.: systemy rolno-leśne, zadrzewienia i zakrzaczenia śródpolne. ***Potrzeba Zwiększanie pochłaniania i skutecznego magazynowania węgla w glebie m.in. w wyniku zalesiania najsłabszych gruntów rolnych oraz odnawiania lasów.***

Polskie rolnictwo dysponuje znacznymi zasobami biomasy i produktów ubocznych pochodzenia rolniczego lub przetwórstwa rolno-spożywczego, które nie są wszechstronnie i efektywnie wykorzystywane. Największe z nich to trwałe

nadwyżki produkcji słomy zbóż i rzepaku ponad zapotrzebowanie w rolnictwie i które mogą być oznaczone na cele pozarolnicze (energetyczne i inne). Przeciętnie nadwyżka słomy na terenie kraju wynosi około 13 mln ton w zależności od plonów zbóż w danym roku. Ponadto część gruntów przeznaczana jest pod uprawy wieloletnie, takie jak zagajniki o krótkiej rotacji (brzoza, wierzba i topola), które potencjalnie mogą być wykorzystane jako surowiec energetyczny. Rozwój nowych technologii powinien uwzględniać potrzeby poszczególnych sektorów, w zakresie zarówno zaopatrzenia w energię, jak i zagospodarowania tych rodzajów biomasy, które powstają jako produkt uboczny z sektora rolno-spożywczego. Sposób zagospodarowania tego rodzaju biomasy powinien przyczyniać się do zachowania zrównoważonego rozwoju rolnictwa (utrzymanie żyzności gleb – poziomu próchnicy, gospodarki wodnej, itp.), jak również do rozwoju zrównoważonej biogospodarki w obiegu zamkniętym, co wpłynie korzystnie m.in. na stan zasobów, na bilans emisji. **Potrzeba: *Rozwój biogospodarki w oparciu o nieżywnościowe zastosowania biomasy rolniczej i leśnej.***

Dla obszarów wiejskich bardzo ważny jest rozwój energetyki odnawialnej, zwłaszcza ze względu na występujące problemy energetyczne oraz dostęp do różnego rodzaju zasobów odnawialnych. Obszary wiejskie muszą mierzyć się z rosnącym zużyciem energii, jak również z przerwami w dostawach prądu spowodowanych koniecznością przesyłu energii na znaczne odległości oraz zły stan sieci lub ich brak. Jedną ze specyficznych właściwości instalacji OZE jest ich oparcie na lokalnym charakterze, wynikającym z miejscowych zasobów biomasy, specyfiki i ukierunkowania wiatrów, nasłonecznienia, ukształtowania terenu itp. Wyzwaniem dla obszarów wiejskich jest też zmiana sposobów ogrzewania w celu ograniczenia niskiej emisji.

Polska od 2016 r. odnotowuje jeden z najdynamiczniejszych wzrostów instalacji OZE w UE, realizujących model energetyki rozproszonej w głównej mierze w oparciu o instalacje prosumenckie, powstałe w większości na obszarach wiejskich. Technologia, która rozwiązuje wiele problemów na obszarach wiejskich jest wytwarzanie energii elektrycznej, ciepłej oraz gazu w biogazowniach rolniczych. Biogazownie rolnicze, jako stabilne źródła energii odnawialnej przyczyniają się do poprawy jakości dostaw energii na obszarach wiejskich, a także z uwagi na wykorzystywane substraty stanowią sposób na ograniczenie emisji gazów cieplarnianych z rolnictwa. Szczególną rolę upatruje się w rozwoju mikroinstalacji wykorzystujących odchody zwierząt, z uwagi na stabilność dostaw substratów powstających w danym gospodarstwie rolnym oraz brak konieczności transportu substratów na znaczne odległości.

Rozwój instalacji wykorzystujących energię wody ma znaczenie dla obszarów wiejskich nie tylko w związku z produkcją energii elektrycznej z odnawialnego źródła, ale również z uwagi na lokalizację takich instalacji na obiektach piętrzących wodę, sprzyjających rozwojowi małej retencji. Jest to stabilne źródło energii, niewymagające bilansowania nadmiarów i niedoborów energii przez źródła tradycyjne. W dodatku z uwagi na pozytywny wpływ na retencjonowanie wody, małe elektrownie wodne mają też znaczenie dla zapobiegania skutkom powodzi i suszy.

Rozwój instalacji fotowoltaicznych w oparciu o instalacje prosumenckie jest najdynamiczniej rozwijającym się sektorem OZE w Polsce. Głównym czynnikiem rozwoju tych instalacji jest możliwość uzyskania dofinansowania inwestycji ze środków publicznych, ale także rozwój sektora usług w tym zakresie, stosunkowo niskie ceny inwestycji w porównaniu do innych technologii, rosnące ceny energii elektrycznej.

Bezpieczeństwo dostaw energii elektrycznej, wykorzystanie lokalnych zasobów odnawialnych oraz ograniczanie niskiej emisji na obszarach wiejskich powinno być wspierane i kontynuowane, szczególnie w sytuacji obserwowanego niewielkiego zainteresowania rolników OZE w zakresie biogazu rolniczego. **Potrzeba: *Wykorzystanie i rozwijanie alternatywnych możliwości produkcji energii.***

Nadal niewystarczająca jest świadomość środowiskowa producentów rolnych w zakresie potrzeb rolnośrodowiskowych, w tym na temat stanu i potrzeb gleby, gospodarowania wodą, stanu fitosanitarnego. Niewystarczająca dostępność do

najnowszych technologii, szkoleń i akcji uświadamiających powoduje, że nadal widoczne są braki wiedzy w zakresie gospodarowania wodą czy glebą. Ograniczenia w systemie wymiany wiedzy wpływają również negatywnie na tworzenie innowacji w zakresie postępu hodowlanego, rozwoju techniki i technologii produkcji oraz współpracę w tym zakresie pomiędzy nauką a praktyką. Na stan rzeczy wpływa także utrudniona sytuacja finansowa jednostek naukowych i jednostek doradztwa rolniczego, co skutkuje niedostateczną liczbą doświadczeń wdrożeniowych dotyczących zmiany klimatu, gospodarowania na siedliskach hydrogenicznych. **Potrzeba Podnoszenie wiedzy w zakresie łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do nich.**

2.2.4.2 Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 4

Wyniki analizy SWOT prowadzone w obszarze czwartego celu szczegółowego wskazują wyzwania i potencjały polskiego rolnictwa dla przyczyniania się do łagodzenia zmian klimatu.

Dane z ostatnich lat, jak również prognozy średniookresowe wskazują na tendencję zwyżkową w emisjach z rolnictwa innych niż emisje dwutlenku węgla (CO₂). Obejmuje to gleby, które odpowiadają za połowę emisji, jak również sektor użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa. Odnotowuje się też stosunkowo wysoką intensywność emisji w sektorze produkcji zwierzęcej (fermentacja jelitowa) oraz znaczne zużycie energii w sektorach rolnictwa i leśnictwa. Jednocześnie produkcja energii ze źródeł odnawialnych nadal jest niedostatecznie wykorzystywana pod względem energii na dużą jednostkę przeliczeniową inwentarza. Dodatkowo w ostatnich 10 latach odnotowuje się niską dostępność wody. Spowodowane jest to słabą pojemnością wodną gleby w polskim rolnictwie a także zmianami klimatu.

Trzeba jednak podkreślić, iż w polskim rolnictwie istnieją ograniczone (procesami biologicznymi oraz koniecznością utrzymania bezpieczeństwa żywnościowego) możliwości redukcji emisji gazów cieplarnianych. Niezależnie od tego istotne są koszty tych działań i ew. negatywny wpływ na rozwój (poziom) produkcji rolnej, szczególnie zwierzęcej. Konieczne jest podjęcie działań, które umożliwią gospodarstwom rolnym lepsze dostosowanie się do zmian klimatu oraz zmniejszenie emisji gazów z gleb i gospodarki nawozami. Ponadto stosowanie w coraz większym stopniu mechanizacji (automatyzacji) procesów produkcyjnych powoduje wzrost zapotrzebowania na energię, której koszty rosną. Pojawiają się coraz lepsze możliwości uzyskania energii ze źródeł odnawialnych zapewniając jednocześnie bezpośrednią poprawę warunków produkcji w rolnictwie oraz adaptacje do zmian klimatu. W tym kontekście szczególnie ważny jest rozwój mikrobiogazowni dostosowanych do potrzeb produkcji rolniczej w małych i średnich gospodarstwach rodzinnych. Powinno być to traktowane jako część krajowego systemu energetyki rozproszonej, biogospodarki oraz wkład rolnictwa w przeciwdziałanie zmianom klimatu i poprawę gospodarki zasobami. Zagospodarowanie odchodów z produkcji zwierzęcej w mikrobiogazowniach pozwoli nie tylko na pokrycie potrzeb energetycznych gospodarstw, ale również poprzez nawozowe wykorzystanie produktu pofermentacyjnego zmniejszy oddziaływanie rolnictwa na środowisko naturalne (zmniejszenie emisji, mniejsze zużycie nawozów mineralnych i chemicznych środków ochrony roślin), co jest istotne do realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu.

Na te elementy zwróciła też uwagę Komisja Europejska wskazując na zastosowanie interwencji poprawiających zarządzanie nawozami a także zwiększanie roli lasów w usuwaniu dwutlenku węgla. Dodatkowo wyszczególniano potrzebę poszukiwania nowych rozwiązań w zakresie pozyskiwania energii np. ze źródeł odnawialnych a także wdrożenie rozwiązań gospodarki obiegu zamkniętego.

Poprawa jakości gleb oraz ograniczenie emisji gazów cieplarnianych będzie realizowana poprzez ekoschematy z zakresu gospodarki nawozami, w tym doglebowych ich sposobach aplikacji. Dodatkowo ekoschematy wspierające zadrzewienia śródpolne i gospodarkę rolno-leśną będą się przyczyniać do ograniczenia emisji z gleb oraz ograniczenia

strat wody w glebie. Zakładanie systemów rolno-leśnych oraz zalesianie gruntów rolnych poprzez powiększanie powierzchni zalesionych zwiększy efektywność wsparcia oferowanego w ramach ekoschematów. Dodatkowo w ramach ekoschematów wspierane będzie rolnictwo ekologiczne zarówno konwersja jak i utrzymanie produkcji ekologicznej. Oferowane wsparcie będzie przyczyniać się do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych także poprzez ograniczenie emisji z fermentacji jelitowej w zakresie hodowli zwierzęcej.

Komplementarnie do interwencji promujących wdrożenie odpowiednich praktyk rolniczych, sprzyjających przeciwdziałaniu zmianom i łagodzeniu zmian klimatu, realizowane będą interwencje inwestycyjne z zakresu energii odnawialnej OZE oraz wykorzystaniu odpadów z produkcji rolniczej do pozyskiwania energii (biogospodarka). Chodzi o wyposażenie gospodarstw w mikroinstalacje produkujące energię z wody lub biogazu rolniczego, oraz systemy odzyskiwania ciepła wydalanego z budynków inwentarskich czy termomodernizację budynków gospodarskich służących do produkcji rolnej.

Ponadto realizując potrzeby sektora rolnego w zakresie dostępności wody realizowane będą równocześnie inwestycje w zakresie wyposażenia w małe zbiorniki gromadzące wody opadowe i roztopowe, instalacje do pozyskiwania i zagospodarowania wody deszczowej w sposób oszczędny oraz do powtórnego obiegu wody. Urządzenia wodne piętrzące wodę będą mogły być wyposażone w instalacje do pozyskiwania energii z OZE (mikroinstalacje wodne). Poprawi to efektywność wykorzystania dostępnych zasobów wodnych zarówno w produkcji energii, jak i produkcji rolnej. Istotnym elementem wsparcia będzie transfer wiedzy poprzez odpowiednie doradztwo i szkolenia w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą na poziomie gospodarstwa.

Adaptacja do zmian klimatu poprzez wsparcie inwestycyjne gospodarstw pozwoli na dostosowanie prowadzonej przez gospodarstwa rolne produkcji do ochrony zasobów naturalnych i obserwowanych zmian klimatu w celu minimalizowania negatywnych skutków tych zmian. Dodatkowo preferencje w zakresie inwestycji w technologie cyfrowe przyczynią się do osiągnięcia celów związanych z transformacją cyfrową. Planowane inwestycje cyfrowe będą miały charakter kompleksowy. Komplementarnie do wsparcia oferowanego w Krajowym Planie Odbudowy i Odporności będą mogły też stanowić uzupełnienie przeprowadzonych w ramach Planu inwestycji. Zakres inwestycji będzie obejmował m.in. zakup urządzeń do aplikacji nawozów, pasz, wody czy pozyskiwania energii, sterowanych cyfrowo, zakup oprogramowania i komputerów oraz innych urządzeń mobilnych umożliwiających sterowanie na odległość. Tak realizowana pomoc przyniesie efekt większej skali w zakresie transformacji cyfrowej w rolnictwie.

Realizacja tego celu będzie wymagała również zapewnienia odpowiednich usług doradczych i szkoleniowych dla rolników. Opisane powyżej podejście pozwoli realizować cele wskazane w Strategii „Od pola do stołu” oraz wymogi wynikające z przepisów dotyczących klimatu i środowiska określone w załączniku XI rozporządzenia o planach strategicznych.

Wskaźniki rezultatu dla celu 4:

Symbol	Nazwa wskaźnika	Wartość
R.12	Łagodzenie i adaptacja do zmiany klimatu: odsetek gruntów rolnych objętych wsparciem w celu redukcji emisji amoniaku i gazów cieplarnianych, utrzymanie / zwiększenie magazynowania dwutlenku węgla, w tym zobowiązania poprawiające adaptację do zmian klimatu (z podziałem na łagodzenie i adaptację)	8,86%
R.16a	Udział gospodarstw korzystających ze wsparcia inwestycyjnego w ramach WPR przyczyniającego się do zmiany klimatu, łagodzenia jej skutków i dostosowania się do niej oraz do produkcji energii odnawialnej lub biomateriałów	0,26%
R.17	Grunty zalesione: Obszar wspierany w zakresie zalesiania, agroleśnictwa i odbudowy	17565
R.26	Wspieranie zrównoważonej gospodarki leśnej: Udział gruntów leśnych objętych zobowiązaniami do wspierania ochrony lasów i zarządzania funkcjami ekosystemu	0,01%
R.39	Rolnictwo ekologiczne: Udział powierzchni użytków rolnych wspieranych przez WPR dla rolnictwa ekologicznego, z podziałem na utrzymanie i konwersję	3,52%

2.2.5 Cel 5 Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez zmniejszenie uzależnienia od środków chemicznych (art. 6 ust. 1 lit. e) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych)

2.2.5.1. Skrót analizy SWOT dla celu szczegółowego 5 (art. 96, ust. 1, lit. a) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych)⁸

Polska na tle innych krajów UE charakteryzuje się stosunkowo niskim poziomem intensywności rolnictwa, wyrażonym relatywnie mniejszym zużyciem nawozów mineralnych, środków ochrony roślin oraz innych środków produkcji. Ograniczeniu negatywnej presji rolnictwa na zasoby naturalne sprzyja wielokierunkowy i mieszany profil produkcji. Pomimo ciągle zachodzących w polskim rolnictwie przemian strukturalnych, charakteryzuje się ono nadal rozdrobioną strukturą agrarną oraz dużą różnorodnością elementów krajobrazu (trwale użytki zielone stanowią ok. 22% wszystkich użytków rolnych; znaczący jest również udział użytków rolnych na obszarach NATURA 2000).

Polska znajduje się w strefie klimatycznej charakteryzującej się niskimi opadami i stosunkowo wysoką ewapotranspiracją. Zmiany klimatu w warunkach dużego udziału gleb lekkich i braku lub niezadowalającego stanu infrastruktury hydrotechnicznej i melioracyjnej przyczyniają się do coraz częstszych susz rolniczych. W celu ochrony zasobów wodnych potrzebne są zatem działania związane z promocją praktyk rolniczych służących poprawie efektywności gospodarowania zasobami wodnymi, odtworzeniem i zachowaniem obiektów zwiększających retencyjność, w tym naturalnych elementów krajobrazu (np. zadrzewienia i oczka wodne). Konieczne jest dostosowanie agrotechniki i technologii uprawy roślin, w tym m.in. zmiany struktury zasiewów, wykorzystania postępu biologicznego, zmian w technice uprawy roli oraz racjonalnego nawożenia i użycia środków ochrony roślin. Ważne jest również wdrażanie narzędzi rolnictwa precyzyjnego i systemów wspomaganie decyzji oraz rozwój nowoczesnych systemów nawadniania roślin uprawnych. **Potrzeba: Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich**

Racjonalna gospodarka zasobami naturalnymi realizowana jest m.in. poprzez system rolnictwa ekologicznego. Jego rozwój (stanowiący jeden z celów Strategii na rzecz bioróżnorodności i Strategii „Od pola do stołu”) zależy m.in. od działań na rzecz zwiększenia popytu na produkty ekologiczne w łańcuchu dostaw żywności, sprzedaży bezpośredniej oraz wzrost poziomu wiedzy społeczeństwa o relacjach rolnictwo-środowisko, który przekłada się na zmianę zwyczajów konsumenckich.

W Polsce w latach 2016-2019 odnotowano poprawę w zakresie jakości wód podziemnych oraz wód powierzchniowych w rzekach w stosunku do lat 2012-2015. W celu realizacji celów Strategii na rzecz bioróżnorodności i „Od pola do stołu” należy kontynuować działania na rzecz dalszego ograniczenia zanieczyszczeń ze źródeł rolniczych poprzez wsparcie odpowiednich inwestycji i praktyk rolniczych (dotyczących zarówno agrotechniki, jak i utrzymania elementów krajobrazu, które zapobiegają przedostawaniu się zanieczyszczeń do wód). Zjawiskiem, które generuje zagrożenie wymywania składników nawozowych do wód powierzchniowych i gruntowych jest regionalna koncentracja produkcji zwierzęcej. **Potrzeba: Poprawa jakości wód.**

Jedną z zasadniczych presji rolnictwa na środowisko jest rosnące (choć w Polsce, na tle innych p. cz., niezbyt wysokie) zużycie środków ochrony roślin. Na odwrócenie tego trendu (i realizację celów Strategii „Od pola do stołu” oraz bioróżnorodności) może wpłynąć rozwój: rolnictwa ekologicznego, Integrowanej Produkcji Roślin (krajowy systemu jakości żywności) nowych metod uprawy i racjonalnego stosowania chemii rolnej. Równolegle nasilenie występowania

⁸ Pełna wersja analizy SWOT dla celu 5 wraz z szerszym opisem potrzeb znajduje się w załączniku nr 2 i nr 3.

chorób i szkodników (także w związku ze zmianami klimatu) może wpłynąć na zwiększenie zużycia środków ochrony roślin.

Potencjał produkcyjny gleb w Polsce jest stosunkowo niski. Dominują gleby lekkie, a ponad 70% powierzchni użytków rolnych Polski stanowią gleby o odczynie kwaśnym. Niezadawalający jest również stan zasobności gleb przyswajalny magnez. Zagrożeniem dla gleb w Polsce jest też erozja wodna powierzchniowa. Istotne są zatem działania przyczyniające się do poprawy pH gleby, wzrostu zawartości materii organicznej i wzmocnienie funkcji biologicznych gleb oraz zapobiegające erozji. **Potrzeba: *Ochrona zasobów i poprawa jakości gleb.***

Zjawiskiem, które może nieść za sobą szereg niekorzystnych następstw środowiskowych i ekonomicznych wynikających z zaniechania tradycyjnego, rolniczego charakteru użytkowania jest porzucanie gruntów, na które szczególnie narażone są obszary o niskiej jakości gleb, w szczególności - górskie i podgórskie. Zachowanie tradycyjnego krajobrazu i walorów środowiskowych ważne jest utrzymanie w tych regionach produkcji opartej głównie na ekstensywnym wypasie trwałych użytków zielonych. **Potrzeba: *Zapobieganie porzucaniu gruntów.***

Rolnictwo w Polsce może w przyszłości odczuć skutki globalnej tendencji pogorszenia jakości powietrza, którego stan warunkowany jest głównie działalnością pozarolniczą. Emisja gazów cieplarnianych (GHG) z rolnictwa na przestrzeni 30 lat znacząco zmniejszyła się. Rolnictwo jest nadal zasadniczym źródłem emisji amoniaku; gaz ten pochodzi z hodowli zwierząt gospodarskich (78%), a za pozostałe 22% emisji odpowiada zużycie mineralnych nawozów azotowych. Ograniczenia emisji GHG i amoniaku możliwe jest m.in. poprzez optymalizację produkcji, realizowanie zrównoważonych praktyk rolniczych oraz wdrażanie innowacji i nowych metod produkcji. **Potrzeba: *Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza.***

Potrzeba zwiększonej dbałości o środowisko stymuluje rozwój nowych technik i technologii w rolnictwie, które będą w coraz większym stopniu wykorzystywać rozwiązania z obszaru IT i wspierać rozwój rolnictwa precyzyjnego. Innowacje polegać mogą również na bezpośrednich zmianach w agrotechnice i doborze roślin uprawnych. Kluczowym elementem jest rozwój i wykorzystanie postępu biologicznego, który pozwoli na wprowadzenie do produkcji plennych i odpornych na stropy biotyczne i abiotyczne odmian roślin i ras zwierząt. Nowe odmiany, a nawet gatunki, powinny efektywnie wykorzystywać potencjał plonotwórczy gleb oraz oszczędnie gospodarować wodą.

Jednocześnie w celu ochrony zasobów naturalnych modernizacja gospodarstw coraz mocniej ukierunkowana będzie na poprawę efektywności i dbałość o środowisko, poprzez wykorzystanie technologii niskoemisyjnych i energooszczędnych oraz wykorzystujących OZE.

Kluczowym elementem umożliwiającym ochronę wód, gleb i powietrza pozostaje nadal rozwój badań, a także skuteczny transfer wyników badań z nauki do praktyki poprzez efektywny system doradztwa rolniczego, dzięki któremu już obecnie obserwuje się wyraźny wzrost dbałości rolników o zasoby naturalne. **Potrzeba: *Podnoszenie wiedzy w zakresie racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych – wody, gleby, powietrza.***

2.2.5.2. Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 5

Zasoby glebowe Polski są bardzo zróżnicowane pod względem potencjału produkcyjnego. Dominują gleby lekkie o niskiej zawartości próchnicy, wrażliwe na przesuszenie i erozję. Dodatkowo ponad 70% powierzchni gleb użytków rolnych Polski jest w różnym stopniu zakwaszonych. Dostępne wyniki badań wskazują również na zróżnicowanie regionalne pod względem zasobności gleb w składniki takie jak: potas, fosfor, czy też przyswajalny magnez.

W odniesieniu do zawartości materii organicznej w polskich glebach to jest ona stabilna (na przestrzeni lat 2002-2015 – utrzymuje stały poziom). Jednakże poziom ten znacząco odbiega in minus od średniej wartości dla UE. Jak wskazują statystyki Eurostatu, średnia zawartość węgla w glebie w krajach europejskich to 43,1 g/kg natomiast w Polsce 21 g/kg⁹. Dlatego w celu ochrony i poprawy stanu gleb w Polsce konieczne jest wdrożenie instrumentów, które będą przyczyniać się do zmniejszenia zanieczyszczeń w glebach, poprawy ich jakości a także zwiększenia retencji wody w glebach. Instrumenty te będą m.in. obejmować rozwiązania chroniące wody przed zanieczyszczeniem biogenami oraz skażeniem środkami ochrony roślin.

W latach 2011-2013 średnie saldo azotu brutto w Polsce wyniosło 52,1 kg/ha UR, zaś w latach 2014-2016 odpowiednio 43,9 kg/ha. Średnie saldo (dla okresów trzyletnich) zmniejszyło się o 8,2 kg/ha UR w DKR. Jednocześnie w tym samym czasie poprawiła się efektywność wykorzystania azotu. Wyniki przeciętnych sald bilansu azotu (dla trzech lat) umiejscawiają Polskę w grupie krajów wytwarzających niższe nadwyżki tego makroskładnika. Średni wynik dla całej UE wynosi ok 50 kg N/ha (dot. 2015 r.). W Polsce w bilansie emisji amoniaku 94% pochodzi z rolnictwa (SNAP 10), w tym udział emisji z utrzymywania zwierząt i gospodarki odchodami zwierzęcymi wynosi 83%, a pozostałe 17% emisji związane jest ze zużyciem nawozów mineralnych.¹⁰ Aktualnie jest realizowany Kodeks doradczy dobrej praktyki rolniczej dotyczący ograniczenia emisji amoniaku, zgodnie z którym praktykami ograniczającymi emisję NH₃ i pozwalającymi na osiągnięcie docelowych poziomów redukcji emisji wyznaczonych dla Polski na 2030 rok są: (i) aplikacja doglebowa nawozów na bazie mocznika, (ii) rozlewanie gnojowicy innymi metodami niż rozbryzgowo, (iii) przyorywanie 90% obornika w ciągu 12 godzin od aplikacji, (iv) przykrywanie zbiorników na gnojowicę.

Komisja Europejska w rekomendacjach dla Polski wskazała na potrzebę zapewnienia wsparcia dla gospodarstw rolnych, które umożliwi ograniczenie presji na środowisko, z jednoczesnym wykorzystaniem technologii przyjaznych środowisku a także umożliwiających wykorzystywanie w większym stopniu metod cyfrowych poprawiających znacząco precyzję praktyk rolniczych.

Wdrożone zostanie wsparcie w ramach systemów na rzecz środowiska i klimatu (ekoschematy), w ramach których rolnicy, którzy będą na swoich gruntach stosować praktyki rolnicze chroniące gleby, ograniczające presję rolnictwa na jakość wody oraz powietrza będą mogli skorzystać z dodatkowej płatności. Kontynuowane będzie wsparcie dla gospodarstw położonych na obszarach z ograniczeniami naturalnymi i innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW). Powyższe wsparcie ogranicza ryzyko związane z porzucaniem gruntów, a co za tym idzie przyczynia się do poprawy stanu gleb w Polsce. Proponuje się też wsparcie rolników prowadzących gospodarstwa ekologiczne lub produkcję w ramach systemu integrowanej produkcji roślin w celu zachęcania do prowadzenia tego typu produkcji. Dodatkowe płatności zaplanowano również w ramach zobowiązań rolno-środowiskowych. Komplementarnie realizowane będzie wsparcie inwestycyjne gospodarstw rolnych w zakresie niskoemisyjnych technologii (np. doglebowej aplikacji nawozów mineralnych/naturalnych, uprawy bezorkowej, biofiltrów, urządzeń do przechowywania nawozów, opryskiwaczy z urządzeniami antyznoszeniowymi). Wdrożone zostaną również instrumenty z zakresu wsparcia zalesiania, zadrzewień i systemów rolno-leśnych oraz stref buforowych wzdłuż cieków wodnych, chroniących wody przed zanieczyszczeniem środkami ochrony roślin i nawozami. Zapewnione zostanie również wsparcie rozwoju rolnictwa 4.0 w ramach usług środowiskowo-klimatycznych dla gospodarstw rolnych. Realizacja tego celu będzie wymagała również zapewnienia odpowiednich usług doradczych i szkoleniowych dla rolników. Opisane powyżej podejście pozwoli realizować cele

⁹ European Commission, CAP context indicators, 41. Soil organic matter in arable land, p. 3.

¹⁰ Uchwała Nr 34 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2019 r. w sprawie przyjęcia Krajowego programu ograniczania zanieczyszczenia powietrza (M.P. 2019 poz. 572), str. 77.

wskazane w Strategii „Od pola do stołu” oraz wymogi wynikające z przepisów dotyczących klimatu i środowiska określone w załączniku XI rozporządzenia o planach strategicznych.

Planowane wsparcie będzie przyczyniać się do realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu, Strategii „Od pola do stołu” i Strategii na rzecz różnorodności biologicznej.

Wskaźniki rezultatu dla celu 5

Symbol	Nazwa wskaźnika	Wartość
R.7	Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej)	103,31%
R.17	Grunty zalesione: Obszar wspierany w zakresie zalesiania, agroleśnictwa i odbudowy	17 565
R.18	Poprawa stanu gleby: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami w dziedzinie zarządzania korzystnymi dla gospodarowania glebami.	5,57%
R.21	Udział powierzchni wykorzystywanych użytków rolnych (UR) w ramach wspieranych zobowiązań związanych z poprawą zarządzania składnikami pokarmowymi	18,83%
R.22	Zrównoważone użytkowanie wody: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami do poprawy bilansu wodnego	2,47%
R.23	Inwestycje związane z zasobami naturalnymi: Udział gospodarstw korzystających ze wsparcia inwestycyjnego WPR związanego z dbałością o zasoby naturalne	0,40%
R.23a	Wyniki w zakresie ochrony środowiska/klimatu dzięki inwestycjom na obszarach wiejskich: Liczba operacji przyczyniających się do osiągnięcia celów w zakresie zrównoważenia środowiskowego, łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej na obszarach wiejskich.	2 215
R.26	Wspieranie zrównoważonej gospodarki leśnej: Udział gruntów leśnych objętych zobowiązaniami do wspierania ochrony lasów i zarządzania funkcjami ekosystemu	0,01%
R.39	Rolnictwo ekologiczne: Udział powierzchni użytków rolnych wspieranych przez WPR dla rolnictwa ekologicznego, z podziałem na utrzymanie i konwersję	3,52%

2.2.6 Cel 6 Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu, (art. 6 ust. 1 lit. f) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych)

2.2.6.1. Skrót analizy SWOT dla celu szczegółowego 6 (art. 96, ust. 1, lit. a) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych)¹¹

Obszary wiejskie w Polsce charakteryzują się znacznym zróżnicowaniem krajobrazu, ekosystemów naturalnych i półnaturalnych zależnych od rolnictwa i leśnictwa oraz gatunków flory i fauny, co związane jest w głównej mierze z rozdrobnieniem gospodarstw, rodzajem produkcji rolniczej, intensywnością gospodarowania, występowaniem lub nagromadzeniem obiektów pełniących funkcje ekologiczne. Urozmaicony strukturalnie krajobraz przyczynia się do wzrostu bioróżnorodności agroekosystemu. Niestety, procesy takie jak postępująca intensyfikacja rolnictwa, poszerzanie areалу gruntów ornych kosztem areálu trwałych użytków zielonych lub porzucanie działalności rolniczej negatywnie wpływają na siedliska przyrodnicze, różnorodność biologiczną, krajobraz i usługi ekosystemowe. Należy propagować działania mające na celu różnicowanie krajobrazu poprzez zachowanie jego elementów, takich jak np. oczka, miedze i zadrzewienia śródpolne, stanowiące miejsce bytowania, rozwoju, schronienia oraz pozyskiwania pokarmu dla wielu gatunków zwierząt. Potrzeba: **Ochrona i różnicowanie krajobrazu wiejskiego.**

Proces intensyfikacji rolnictwa, z którym związane jest stosowanie środków ochrony roślin, nawozów, mechanizacja, uprawa monokultur wpływa negatywnie na kształtowanie się procesów zachodzących w glebie i wodzie, od których w decydującym stopniu zależy stan i liczebność występującej na danym obszarze flory i fauny. Konieczne jest zatem podejmowanie przez rolników działań pozwalających w sposób zrównoważony korzystać z zasobów naturalnych. Dlatego też ważne jest promowanie ekstensywnego użytkowania gruntów, w tym zrównoważonego stosowania środków ochrony roślin i nawozów, aby zapobiec degradacji zasobów naturalnych, od których stanu zależne jest zachowanie różnorodności biologicznej oraz zapewnienie usług ekosystemowych poprzez np. zwiększanie areálu gruntów rolnych zajmowany przez rolnictwo ekologiczne i integrowaną produkcję roślin. Potrzeba: **Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów.**

Zagrożeniem dla różnorodności biologicznej, siedlisk i krajobrazu jest także ekstensyfikacja produkcji prowadząca do całkowitego zaniechania użytkowania. Najczęstszym bezpośrednim rezultatem zaprzestania użytkowania jest spontaniczna sukcesja wtórna prowadząca do całkowitej degradacji ekosystemów półnaturalnych ze specyficznym zestawem gatunków fauny i flory, w tym gatunków chronionych, rzadkich i zagrożonych. Często obserwowane jest także wkraczanie gatunków obcych geograficznie – inwazyjnych. Odtworzenie pierwotnych układów o zbliżonych walorach przyrodniczych jest zadaniem czasochłonnym, kosztownym i o trudnych do przewidzenia rezultatach. Dlatego też kontynuacja tradycyjnego, rolniczego wykorzystania gruntów o niskiej produktywności oraz cennych przyrodniczo jest bardzo istotnym czynnikiem zachowania krajobrazu i bioróżnorodności. Należy również promować działania mające na celu zapobieganie rozprzestrzenianiu się roślinności inwazyjnej. Potrzeby: **Ekstensywne użytkowanie gruntów, w tym gruntów o niskiej wartości produkcyjnej oraz cennych przyrodniczo, z uwzględnieniem potrzeb ich ochrony oraz potrzeba **Zapobieganie rozprzestrzenianiu się gatunków inwazyjnych.****

Istotnym elementem składającym się na różnorodność biologiczną terenów użytkowanych rolniczo są zasoby genowe roślin uprawnych i towarzyszących uprawom, a także zasoby genowe przydomowych sadów, które zachować można dzięki utrzymywaniu tradycyjnego typu gospodarki rolnej. Zdominowanie produkcji rolnej przez odmiany roślin

¹¹ Pełna wersja analizy SWOT dla celu 6 wraz z szerszym opisem potrzeb znajduje się w załączniku nr 2 i nr 3.

przeznaczone do produkcji intensywnej powodują spadek różnorodności biologicznej. Stan taki stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa produkcji rolnej, gdyż obecnie masowo wykorzystywane odmiany roślin mogą nie sprostać możliwym w przyszłości presjom takim jak zmiany klimatu, nowe rodzaje lub mutacje patogenów. Podtrzymywanie zróżnicowania zasobów genetycznych roślin stanowi bazę dla produkcji rolnej, a także umożliwia zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, pozwalając na odtwarzanie i zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych. **Potrzeba: Zachowanie zasobów genetycznych roślin w rolnictwie.** **Potrzeba: Zwiększenie różnorodności upraw.**

Słabą stroną polskiego rolnictwa w kontekście zachowania bioróżnorodności jest zdominowanie produkcji zwierzęcej przez rasy przeznaczone do produkcji intensywnej. Rodzime rasy zwierząt gospodarskich, które ze względu na predyspozycje (np. mniejsze wymagania żywieniowe, większa odporność na warunki atmosferyczne) mogą być skutecznie wykorzystywane w działaniach związanych z ochroną siedlisk i gatunków oraz podtrzymaniem produkcji zwierzęcej w małych, rodzinnych gospodarstwach, w tym w gospodarstwach ekologicznych. Rodzime rasy zwierząt stanowią bezcenną bazę produkcyjną dla małych i średnich przedsiębiorstw wytwarzających lokalne, regionalne wyroby tradycyjne. Niezbędne jest zatem propagowanie zachowania zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich. **Potrzeba: Zachowanie zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie.**

Lasy zwiększają bioróżnorodność, wspomagając utrzymanie w krajobrazie wielu gatunków flory i fauny oraz są kanałami migracji zwierząt dziko żyjących. Analiza dostępnych danych w zakresie leśnictwa w Polsce pokazuje, że niska jest efektywność ekosystemowa lasów prywatnych w aspekcie wiązania węgla, ochrony wód, gleb i różnorodności biologicznej. Dlatego też istotne jest wsparcie działań obejmujących kształtowanie nowych zadrzewień śródpolnych i systemów rolno-leśnych. Rozwój takich elementów krajobrazu w warunkach Polski wydaje się szczególnie istotny w kontekście przeciwdziałania negatywnym skutkom zmian klimatu, erozji wodnej i wietrznej, wymywaniu składników pokarmowych i środków ochrony roślin z gleby, utracie bioróżnorodności, znacznej powierzchni marginalnych gruntów, rosnącego zapotrzebowania na bioenergię, zachowania lokalnych elementów krajobrazu o wysokiej wartości przyrodniczej i kulturowej. **Potrzeba: Zwiększenie różnorodności biologicznej lasów.**

Słabą stroną polskiego rolnictwa jest niewystarczający poziom wiedzy rolników o walorach przyrodniczych występujących w gospodarstwie, najbliższym sąsiedztwie, regionie oraz wiedzy o znaczeniu praktyk rolniczych ukierunkowanych na ekstensyfikację gospodarowania w celu ochrony różnorodności biologicznej, siedlisk i krajobrazu. Brakuje także szczegółowej inwentaryzacji zasobów przyrodniczych, w tym zwłaszcza poza obszarami chronionymi. Realizacja celów dot. ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnienia usług ekosystemowych oraz ochrony siedlisk i krajobrazu wymaga rozwoju i upowszechnienia wiedzy na temat istniejącej sytuacji, problemów i zagrożeń oraz możliwych i niezbędnych metod działania. Kluczową rolę pełnią w tym zakresie i doradztwo rolnicze, jednostki naukowe, organizacje pozarządowe oraz administracja. Niezbędne jest szerokie dotarcie z informacją nie tylko do rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich, ale do wszystkich obywateli, gdyż przeciwdziałanie niekorzystnym zmianom środowiska zależy od powszechnej świadomości ekologicznej, oczekiwań społecznych i aktywności ludzi. **Potrzeba: Rozwój zasobów wiedzy i informacji o środowisku, jej upowszechnianie i wzrost świadomości społeczeństwa.**

2.2.6.2. Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 6

O walorach przyrodniczych krajobrazu wiejskiego w Polsce decyduje zróżnicowanie siedlisk oraz ich użytkowania, a także cechy gospodarstw rolnych, związane ze strukturą działek rolnych, rozdrobnieniem gospodarstw, rodzajem produkcji rolniczej, intensywnością gospodarowania, występowaniem lub nagromadzeniem obiektów pełniących funkcje ekologiczne. Zarówno intensyfikacja jak i zaprzestanie działalności rolniczej (czego skutkiem jest m.in.

rozprzestrzenianie się gatunków inwazyjnych) zagrażają bioróżnorodności i zapewnieniu usług ekosystemowych. Urozmaicony strukturalnie krajobraz przyczynia się do wzrostu bioróżnorodności agroekosystemu.

Ekstensywne użytkowanie gruntów, prowadzone często w tradycyjny sposób, zapobiega degradacji zasobów naturalnych i wpływa korzystnie na różnorodność biologiczną. Kontynuacja tradycyjnego, rolniczego wykorzystania gruntów o niskiej produktywności oraz cennych przyrodniczo jest bardzo istotnym czynnikiem zachowania krajobrazu i bioróżnorodności.

W rekomendacjach dla Polski KE zwraca uwagę na potrzebę powstrzymania trendu spadkowego w zakresie różnorodności biologicznej w siedliskach związanych z rolnictwem, w szczególności w siedliskach murawowych, a także zapobieganie erozji. Wsparcie powinno być ukierunkowane na utrzymanie istniejących elementów krajobrazu, lecz także na tworzenie nowych elementów i odpowiednie zarządzanie nimi. Jednocześnie należy koncentrować wsparcie na obszarach, na których elementy krajobrazu występują w ograniczonym stopniu, aby lepiej łączyć siedliska rolnicze oraz przywracać i utrzymywać ich właściwy stan ochrony.

Konieczne jest podejmowanie przez rolników działań pozwalających w sposób zrównoważony korzystać z krajobrazu. Należy propagować działania mające na celu różnicowanie krajobrazu poprzez zachowanie lub tworzenie elementów, takich jak np. oczka, miedze i zadrzewienia śródpolne, stanowiące miejsce bytowania, rozwoju, schronienia oraz pozyskiwania pokarmu dla wielu gatunków zwierząt. Konieczne jest również wspieranie zrównoważonego stosowania środków ochrony roślin i nawozów, jak również uczestnictwa rolników w chroniących bioróżnorodność środowiska rolniczego systemach jakości - takich jak rolnictwo ekologiczne i integrowana produkcja roślin.

Koncentracja, intensyfikacja i specjalizacja produkcji rolnej stanowi istotne zagrożenie dla różnorodności biologicznej. Należy dołożyć wszelkich starań, aby zachować istniejące nadal zasoby genetyczne zarówno zwierząt gospodarskich jak roślin uprawnych.

Lasy zwiększają bioróżnorodność, wspomagając utrzymanie w krajobrazie wielu gatunków flory i fauny oraz są kanałami migracji zwierząt dziko żyjących. Na potrzebę zwiększenia różnorodności biologicznej lasów wskazują się również w Unijnej Strategii na rzecz różnorodności biologicznej 2030 stanowiącej element realizacji Europejskiego Zielonego Ładu. Dlatego wsparcie w zakresie ochrony bioróżnorodności lasów będzie obejmowało z jednej strony zalesianie (tworzenie nowych elementów krajobrazu) a z drugiej zrównoważone wsparcie dla pielęgnacji i ochrony terenów leśnych, obejmujące także wsparcie dla lasów prywatnych.

Cele związane z ochroną krajobrazu, ochroną różnorodności biologicznej oraz wzmocnieniem ekosystemów i ochroną siedlisk będą realizowane poprzez wsparcie bezpośrednie (ekoschematy) i płatności obszarowe (m.in. interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne, zalesienia, zadrzewienia i systemy rolno-leśne) jak również inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych.

Przyczynianie się do poprawy bioróżnorodności będzie także realizowane poprzez wsparcie dla zachowania tradycyjnych odmian drzew owocowych oraz poprzez zachowanie zasobów genetycznych roślin i zwierząt.

Wdrożenie płatności z utrzymywanie wieloletnich pasów kwiatnych będzie miało wpływ na poprawę rewitalizacji krajobrazu i bioróżnorodności poprzez zapewnienie odpowiednich warunków dla owadów zapylających.

Komplementarnie do instrumentów wsparcia bezpośredniego i działań rolno-środowiskowo-klimatycznych i zalesieniowych realizowane będzie wsparcie inwestycyjne na rzecz usług dla środowiska i klimatu. MŚP realizujące usługi dla gospodarstw rolnych i leśnych będą mogły ubiegać się o wsparcie na zakup urządzeń i technologii cyfrowych

przyjaznych środowisku w celu świadczenia usług dla gospodarstw rolnych i leśnych przyczyni się do zapewnienia rolnikom usług, które nie będą negatywnie wpływać na stan środowiska naturalnego.

Opisane powyżej podejście pozwoli realizować cele Europejskiego Zielonego Ładu, w tym Strategii „Od pola do stołu” oraz Strategii na rzecz bioróżnorodności oraz wymogi wynikające z przepisów dotyczących klimatu i środowiska określone w załączniku XI rozporządzenia o planach strategicznych.

Wskaźniki rezultatu dla celu 6

Symbol	Nazwa wskaźnika	Wartość
R.17	Grunty zalesione: Obszar wspierany w zakresie zalesiania, agroleśnictwa i odbudowy	17 565
R.22a	Efektywność środowiskowa w sektorze hodowlanym: udział jednostek hodowlanych (LU) objętych wspieranymi zobowiązaniami do poprawy zrównoważenia środowiskowego	0,45%
R.26	Wspieranie zrównoważonej gospodarki leśnej: Udział gruntów leśnych objętych zobowiązaniami do wspierania ochrony lasów i zarządzania funkcjami ekosystemu	0,01%
R.27	Ochrona siedlisk i gatunków: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami w dziedzinie zarządzania służącymi ochronie i przywracaniu różnorodności biologicznej.	6,85%
R.28	Wspieranie sieci Natura 2000: powierzchnia obszarów Natura 2000 objęta zobowiązaniami z zakresu ochrony, zachowania i odbudowy	1,85%
R.29	Zachowanie elementów krajobrazu: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami w zakresie zarządzania elementami krajobrazu, w tym żywoplotami	2,11%
R.37	Udział powierzchni użytków rolnych objętych wspieranymi zobowiązaniami szczegółowymi, które prowadzą do zrównoważonego stosowania pestycydów w celu zmniejszenia zagrożeń i wpływu pestycydów, takich jak wyciek pestycydów.	0,18%
R.39	Rolnictwo ekologiczne: Udział powierzchni użytków rolnych wspieranych przez WPR dla rolnictwa ekologicznego, z podziałem na utrzymanie i konwersję	3,52%

2.2.7 Cel 7 Przyciąganie i utrzymanie młodych rolników oraz innych nowych rolników i ułatwianie zrównoważonego rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich, (art. 6 ust. 1 lit. g) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych)

2.2.7.1. Skróć analizy SWOT dla celu szczegółowego 7 (art. 96, ust. 1, lit. a) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych)¹²

Poziom przedsiębiorczości jest na wsi, nadal niski, przy znacznej przewadze mikroprzedsiębiorstw. Występują ograniczenia w dostępie do nowoczesnych usług świadczonych dla rolnictwa i leśnictwa. W przypadku rolników, nie jest możliwe zwiększenie skali produkcji w krótkim czasie. Dlatego szukają oni innych źródeł dochodu. Liczba przedsiębiorstw na wsi, w tym gospodarstw agroturystycznych odnotowuje wzrost. W związku z tym zidentyfikowana została **potrzeba poprawy dostępu do usług związanych z rolnictwem i leśnictwem oraz dywersyfikacją dochodów gospodarstw rolnych m.in. poprzez rozwój nowych modeli biznesowych.**

W przypadku gospodarstw młodych rolników, dostęp do kapitału jest czynnikiem o szczególnym znaczeniu dla urządzenia i przyszłego funkcjonowania gospodarstwa, w tym innowacyjności działalności produkcyjnej. Zwiększone jest zapotrzebowanie na środki inwestycyjne. Możliwość skorzystania przez młodych rolników z kredytów lub pożyczek ogranicza jednak zbyt duże ryzyko inwestycji, brak historii kredytowej oraz odpowiedniego zabezpieczenia. Także, niski poziom rentowności, szczególnie w początkowych latach rozwoju gospodarstw rolnych, utrudnia spłatę kredytów. Kluczowe znaczenie ma wsparcie finansowe w momencie „instalacji” młodych osób, jak również wsparcie inwestycyjne. Wobec powyższego zidentyfikowano **potrzebę dostępu do kapitału.**

Polska dysponuje znacznym arealem gruntów rolnych¹³, co jest korzystne do rozwoju produkcji rolniczej. Barię dla niej stanowi jednak duże rozdrobnienie obszarowe i znaczna liczba gospodarstw małych. Udział młodych rolników w użytkowaniu tego arealu spada, a ich gospodarstwa są relatywnie mniejsze. Do skutecznej konkurencji na rynku zdolne są gospodarstwa większe. Problemy z zakupem lub dzierżawą gruntu zgłasza ponad 40% rolników. Utrudnieniem są wysokie ceny gruntów, słaba dostępność ziemi oraz niechęć starszych rolników do przejścia na emeryturę. Dlatego liczba transakcji kupna-sprzedaży ziemi sukcesywnie spada. Możliwość dzierżaw z Zasobu¹⁴ jest ograniczona, wzrasta natomiast zainteresowanie dzierżawami prywatnymi. Większość dzierżaw ma jednak charakter nieformalny, co stanowi barierę dla inwestycji. Zidentyfikowano zatem **potrzebę dostępu do ziemi.**

Ważny jest **dostęp młodych rolników do wiedzy** i innowacji, osób rozpoczynających prowadzenie działalności rolniczej i planujących rozwój przedsięwzięć o wysokiej wartości dodanej. Barię ograniczającą inwestowanie jest powszechne nieprowadzenie rachunkowości, co powoduje brak narzędzi do oceny korzyści ekonomicznej. Utrudnieniem w transferze wiedzy mogą być problemy publicznego doradztwa zmagającego się z niedoborami kadr i niewystarczającym w stosunku do wyzwań poziomem finansowania zadań. Młodzi rolnicy jako źródło wiedzy preferują formy internetowe, media społecznościowe. Generalnie na obszarach wiejskich obserwuje się niezadowalający poziom innowacyjności. Gospodarstwa rolne i przedsiębiorstwa wiejskie rzadko wprowadzają w swojej działalności nowe rozwiązania biznesowe.

¹² Pełna wersja analizy SWOT dla celu 7 wraz z szerszym opisem potrzeb znajduje się w załączniku nr 2 i nr 3.

¹³ w 2017 roku w gospodarstwa rolne w Polsce dysponowały 14,6 mln ha UR, które stanowiły ok. 8,3% ogółu UR w UE-28. Pod względem obszaru gruntów rolnych Polska zajmuje 5 miejsce w UE-28.

¹⁴ Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa

Ryzyko związane z podjęciem działalności rolniczej i inwestowaniem w gospodarstwie jest wysokie. Zwiększeniu konkurencyjności gospodarstw może sprzyjać wyższy poziom zorganizowania rynkowego rolników. Możliwe są dwie ścieżki wzajemnie uzupełniające się: (1) poprzez organizacje produkcyjne i quasi-produkcyjne, jak grupy producentów rolnych, spółdzielnie, uznane organizacje producentów oraz różne formy kooperacji rolników, a także (2) za pośrednictwem silnych branżowych organizacji rolniczych. W warunkach polskich zarówno jedna, jak i druga możliwość wykorzystywana jest w minimalnym stopniu.

Rolnicy szukają też innych rozwiązań, pozwalających ograniczyć ryzyko. Do takich można zaliczyć rosnące stopniowo w ostatnich latach zainteresowanie polskich rolników tzw. łańcuchami alternatywnymi (krótkie łańcuchy, łańcuchy lokalne). Ważne jest zatem wsparcie w zakresie **zmniejszenia ryzyka związanego z podjęciem działalności rolniczej i inwestowaniem w gospodarstwie**.

Wyniki badań wskazują, że dochody młodych rolników charakteryzują się dużą zmiennością w czasie, a przeciętne dochody są niższe od średniego dochodu rolniczego. Młodzi rolnicy mają utrudniony dostęp do finansowania. Także niższa niż w innych sektorach dochodowość jest jedną z głównych barier zniechęcających do wejścia do sektora rolnictwa. Czynnikiem niwelującym tę gorszą pozycję i przyciągającym młodych rolników do sektora rolnictwa jest zewnętrzne wsparcie finansowe, będące uzupełnieniem dochodów rolniczych oraz źródłem finansowania przedsięwzięć na start oraz inwestycyjnych, mających na celu rozwój gospodarstw. Polska przeznaczona z WPR ok. 2% płatności bezpośrednich na dedykowane płatności dla młodych rolników oraz zapewnia premie dla młodych rolników i dalsze wsparcie inwestycyjne. Oferowane są też kredyty rolnicze oraz ulgi inwestycyjne w podatku rolnym. Zidentyfikowano **potrzebę poprawy dochodów młodych rolników**.

Wymianę pokoleniową w rolnictwie ograniczają przede wszystkim starzenie się populacji i procesy migracyjne. Procesy te będą postępować. W 2016 r. wskaźnik odzwierciedlający sytuację demograficzną rolników (stosunek procenta osób do 35 lat do odsetka osób w wieku co najmniej 55 lat) dla Polski wynosił 0,27 (0,09 w UE). Jednak według Eurostat wśród ogółu rolników największą grupę (51,3%) stanowią osoby w wieku 35-54 lata. Natomiast osoby najmłodsze, do 35 roku życia, stanowią grupę najmniejszą. Podobnie jak w większości państw członkowskich UE, w ostatniej dekadzie udział młodych rolników w ogólnej liczbie kierowników gospodarstw zmniejszył się. Tymczasem, potencjał i wielkość ekonomiczna gospodarstw są pozytywnie powiązane ze strukturą wieku i wykształceniem kierujących. Osoby młode i odpowiednio wykształcone są bardziej skłonne do powiększania wielkości i potencjału gospodarstw. **Potrzeba** zatem wpływać na **poprawę struktury wieku zarządzających gospodarstwami rolnymi**.

Na obszarach wiejskich w Polsce zaznacza się wysoki poziom kapitału społecznego. Świadczy o tym duża liczba nieformalnych i formalnych organizacji oraz instytucji działających na rzecz lokalnych wspólnot. Podmioty te stanowią przestrzeń realizacji publicznych i prywatnych celów społecznych, gospodarczych, kulturalnych. Jest on jednak nadal niedostateczny. Zasoby te dla części młodych osób, zamieszkujących obszary wiejskie mogą stanowić istotny czynnik decydujący o pozostaniu na wsi. Zatem, **zaangażowanie osób młodych w życie lokalnych społeczności, w tym uczestnictwo w podejmowaniu decyzji, tworzenie sieci społeczności**, jest kolejną ze zidentyfikowanych **potrzeb**.

Zapewnienie usług społecznych, a także możliwości rozwoju indywidualnego w różnych sferach życia związana jest z dostępem do technologii informacyjno-komunikacyjnych, a zwłaszcza do internetu. Rozwój technologii, w tym taniej infrastruktury połączeń internetowych, a także duże zainteresowanie społeczeństwa nowymi technologiami, szczególnie wśród osób młodych, daje szansę na rozpowszechnienie nowych form działalności biznesowej, waloryzacji wiejskiego kapitału, a także zwiększenia aktywności zawodowej, poprzez nowe formy świadczenia pracy, takiej jak praca zdalna oparta na technologiach informacyjnych i telekomunikacyjnych.

Malejąca możliwość korzystania z podstawowej infrastruktury i usług na obszarach wiejskich, analogicznych do tych, jakie są dostępne dla młodych osób w miastach, takich jak sieci szerokopasmowe, przedszkola, szkoły, usługi transportowe i pocztowe, służba zdrowia i edukacyjne, stanowi zagrożenie dla demografii obszarów wiejskich w Polsce, zwłaszcza dla miejscowości zlokalizowanych peryferyjnie i słabo zaludnionych. Potrzebny jest dalszy **rozwój usług publicznych i infrastruktury technicznej w tym w zakresie dostępu do Internetu na obszarach wiejskich.**

Przegląd strategii wymiany pokoleń

Korzystna struktura wiekowa właścicieli gospodarstw rolnych jest jednym z kluczowych elementów mogących mieć wpływ na konkurencyjność rolnictwa i żywotność obszarów wiejskich. Należy zwrócić uwagę, że pomimo wyraźnej poprawy sytuacji materialnej gospodarstw domowych w Polsce, przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w grupie zawodowej rolników wciąż jest na jednym z najniższych poziomów w porównaniu do innych grup zawodowych. Relatywnie niska dochodowość sektora rolnego może zatem w sposób zasadniczy ograniczać atrakcyjność zawodu rolnika. Podniesienie atrakcyjności zawodu rolnika musi wiązać się więc z podniesieniem konkurencyjności i rentowności rolnictwa, dając osobom z nim związanym również satysfakcję finansową.

Osobom związanym z rolnictwem należy zatem zapewnić odpowiednie wynagrodzenie za ich pracę. Równocześnie konieczne jest realizowanie działań, które poprawią standard życia i pracy na obszarach wiejskich poprzez m.in. modernizowanie i rozwijanie sieci infrastruktury technicznej, poprawę dostępu do usług publicznych, w tym do kultury a także zapewnienie odpowiednio wysokiej jakości usług dla rolników. Dostęp do dobrej jakości podstawowych usług publicznych, a także profesjonalnych usług na rzecz rolnictwa umożliwiających realizację planów w zakresie produkcji czy wchodzenia w nowe sektory gospodarki (np. biogospodarka, rolnictwo cyfrowe) jest z całą pewnością argumentem za wejściem, bądź pozostaniem młodej osoby w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

Rolnictwo charakteryzuje się dużą kapitałochłonnością, stąd obok barier związanych z dostępem do gruntów rolnych, również koszt wyposażenia technicznego gospodarstwa rolnego stanowi ogromny wysiłek finansowy. Wsparcie procesu modernizacji gospodarstw rolnych jest więc elementem niezbędnym, przy czym w przypadku młodego rolnika, rozpoczynającego działalność rolniczą po raz pierwszy wsparcie to ma szczególne znaczenie.

Według aktualnych danych statystycznych, struktura wieku rolników w Polsce jest nadal stosunkowo korzystna na tle innych państw Unii Europejskiej. Jednak w ostatniej dekadzie udział młodych rolników w ogólnej liczbie kierowników gospodarstw zmniejszył się, podczas gdy udział rolników powyżej 55 roku życia wzrósł.

Z perspektywy wpływu uwarunkowań demograficznych na sytuację ekonomiczną i społeczną na obszarach wiejskich istotne są zmiany w strukturze wieku ogółu ludności wiejskiej, w tym przede wszystkim/ także zmiany w strukturze wieku rolników.

W 2016 roku wskaźnik odzwierciedlający sytuację demograficzną grupy kierowników gospodarstw rolnych (stosunek odsetka osób do 35 lat do odsetka osób w wieku co najmniej 55 lat) dla Polski wynosił 0,27. Poziom tego indeksu należał do najwyższych w UE-28 i był wynikiem ukształtowanych w przeszłości pozytywnych zjawisk demograficznych, a także dużej roli rodzinnej formy użytkowania gruntów rolnych (wskaźnik struktury wieku kierowników gospodarstw dla wszystkich państw członkowskich UE wynosił 0,09). Pomimo korzystnej struktury wieku, należy wskazać na zwiększającą się grupę osób w wieku produkcyjnym nieaktywnym oraz poprodukcyjnym, a co za tym idzie powoli zmieniające się relacje pomiędzy liczbą młodych oraz starszych kierowników gospodarstw.

Należy jednak zauważyć, że struktura wieku rolników w poszczególnych województwach różni się. Zgodnie z raportem Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa, Monitoring rozwoju obszarów wiejskich najbardziej niekorzystna sytuacja demograficzna występuje w gminach peryferyjnych, położonych na styku województw we wschodniej i centralnej Polsce. Natomiast najmłodsze wsie znajdują się w Małopolsce i na Kaszubach; jednak tempo starzenia się ludności wiejskiej jest obecnie większe na zachodzie niż na wschodzie kraju.

Natomiast Wyniki Badania Struktury Gospodarstw Rolnych 2016 r. GUS wskazują, że najmniej korzystna struktura wieku rolników występuje w województwach: dolnośląskim, lubuskim, małopolskim, podkarpackim i śląskim.

Ważnym czynnikiem determinującym proces wymiany pokoleniowej w rolnictwie jest skłonność kierujących do przekazywania gospodarstw następcom naturalnym lub poprzez sprzedaż.

Brak wspomnianej skłonności powoduje, że młodzi rolnicy planujący rozpoczęcie prowadzenia gospodarstwa lub powiększenie gospodarstwa, napotykają na trudności, które zniechęcają ich do podejmowania działalności rolniczej lub ograniczają możliwość dalszego rozwoju gospodarstwa.

Dotychczas w Polsce narzędzia finansowego wsparcia młodych rolników obejmują cztery elementy.

1. Pomoc krajowa - kredyt z częściową spłatą kapitału na zakup użytków rolnych przez młodych rolników (linia MRcsk). Dodatkowo na ogólnych zasadach również młodzi rolnicy mogą korzystać z kredytów preferencyjnych na inwestycje w rolnictwie i w rybactwie śródlądowym (linia RR), a także z poręczeń i gwarancji kredytowych.
2. Wsparcie w ramach płatności bezpośrednich w I filarze WPR - Płatność dla młodych rolników na podstawie art. 50 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013. Celem płatności jest wsparcie dochodu młodych rolników rozpoczynających działalność rolniczą, aby ułatwić im zakładanie działalności i dostosowanie strukturalne ich gospodarstw rolnych po rozpoczęciu działalności. Płatność przyznawana jest maksymalnie przez okres pięciu lat począwszy od pierwszego złożenia wniosku o tę płatność i przysługuje do powierzchni gruntów objętych jednolitą płatnością obszarową, nie większej jednak niż 50 ha.
3. Wsparcie młodych rolników w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 jest związane z rozpoczynaniem prowadzenia działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym o odpowiedniej wielkości ekonomicznej. Wsparcie dotyczy rozwoju działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym, a także przygotowania do sprzedaży wytwarzanych w gospodarstwie produktów rolnych. Wsparcie skierowane jest wyłącznie do osób młodych (nie więcej niż 40 lat), o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych, które po raz pierwszy rozpoczynają prowadzenie gospodarstwa rolnego jako kierujący.
4. Preferencje dla młodych rolników w zakresie instrumentów wsparcia inwestycyjnego.

W toku prac nad Planem, w oparciu o wyniki analiz SWOT, wnioski wynikające ze Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030, sprawozdania specjalnego Europejskiego Trybunału Obrachunkowego „Unijne wsparcie dla młodych rolników powinno być lepiej ukierunkowane, tak aby zapewniało rzeczywisty wkład w wymianę pokoleń”¹⁵, a także analiz i raportów, zidentyfikowano trzy główne potrzeby dotyczące młodych rolników w zakresie celu szczegółowego 7:

- dostęp do kapitału,
- dostęp do ziemi,

¹⁵ <https://www.eca.europa.eu/pl/Pages/NewsItem.aspx?nid=8557>

- dostęp do wiedzy i innowacji.

Biorąc pod uwagę trendy demograficzne, wyludnianie się obszarów peryferyjnych (przygraniczne obszary województw oraz przy zewnętrznych granicach kraju szczególnie województwa wschodnie) oraz duże rozdrobnienie gruntów, a także wysokie koszty produkcji, w tym inwestycyjne (m.in. związane z zakupem ziemi) i niską dochodowość w rolnictwie, ukierunkowanie wsparcia powinno przyczyniać się z jednej strony do znoszenia barier, a z drugiej powinno stanowić zachętę dla osób młodych do podejmowania decyzji o prowadzeniu działalności związanej z rolnictwem. W pierwszej kolejności instrumenty wsparcia powinny zapewniać odpowiedni dostęp do kapitału i zachęcać do przeprowadzenia inwestycji restrukturyzujących w przejmowanym lub tworzonej gospodarstwie, tak aby poprawić jego pozycję konkurencyjną na rynku. Dodatkowo takie narzędzia wsparcia powinny być łatwo dostępne, tak aby osoby rozpoczynające po raz pierwszy działalność rolniczą nie zniechęcały się nadmiernymi obciążeniami administracyjnymi.

W ramach I filaru proponuje się kontynuację wsparcia w postaci uzupełniającego wsparcia dochodów dla młodych rolników w kształcie obowiązującym obecnie z rozszerzeniem wypłaty pomocy na całą powierzchnię gospodarstwa, przy czym finalne ustalenia dotyczące wysokości tego wsparcia będą podjęte w toku dalszych prac. Ten dodatkowy strumień wsparcia zmniejszy finalnie ryzyko związane z działalnością inwestycyjną i operacyjną w tych gospodarstwach.

Proponuje się także kontynuowanie wsparcia w formie premii w ramach II filara WPR, które jak wynika z dotychczasowych doświadczeń (odpowiada na wyzwania stojące przed młodymi rolnikami) jest istotną zachętą do podejmowania działalności rolniczej.

Ponadto rozważa się możliwość wprowadzenia preferencji dla rolników, którzy nie ukończyli 40. roku życia w zakresie instrumentów wsparcia inwestycyjnego. Duża skłonność młodych osób do wdrażania rozwiązań innowacyjnych, a także większa świadomość w zakresie ochrony środowiska i adaptacji oraz przeciwdziałania zmianom klimatu, będzie miała wpływ na podwyższone koszty realizowanych przez nich inwestycji. Zatem wsparcie w ramach instrumentów z zakresu inwestycji w gospodarstwach rolnych, wsparcia uczestnictwa w systemach jakości, czy inwestycji z zakresu małego przetwórstwa i RHD powinno uwzględniać preferencje dla przedsięwzięć, zgłaszanych do realizacji przez młode osoby.

Podejście strategiczne musi obejmować również narzędzia transferu wiedzy i informacji odpowiednio dostosowane do potrzeb tej grupy docelowej. Rozwiązania w tym obszarze powinny uwzględniać rozwiązania cyfrowe umożliwiające kształcenie na odległość oraz szybką wymianę wiedzy z innymi rolnikami lub doradcami. Zapewnienie dostępności różnych form doskonalenia zawodowego, w tym w zakresie praktyk rolniczych przyjaznych środowisku, uwzględniających dobrostan zwierząt a także doskonalących wiedzę rolnika na temat produkcji żywności o wysokich walorach odżywczych i zdrowotnych. Ponadto istotne jest udostępnienie narzędzi i kanałów dystrybucji wiedzy w zakresie doskonalenia umiejętności cyfrowych, które będzie miało znaczenie m.in. w zakresie transformacji cyfrowej w rolnictwie. Uzupełniająco do wsparcia w ramach Planu niezbędne jest zapewnienie również instrumentów finansowych krajowych, a także regulacji prawnych, które ułatwiłyby dostęp do kapitału i ziemi.

2.2.7.2. Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 7

Wyniki analizy SWOT dla celu 7 wskazują, że struktura wiekowa wśród kierujących gospodarstwami jest lepsza niż w innych państwach Europy. Niemniej również w Polsce uwidaczniają się procesy starzenia się populacji rolników. Trend ten jest spowodowany z jednej strony procesem starzenia się społeczeństwa a z drugiej trudnymi warunkami pracy w rolnictwie, niską dochodowością działalności rolniczej oraz wyższymi dochodami w innych sektorach gospodarki,

wysokim ryzykiem prowadzenia działalności rolniczej, ograniczonym dostępem do kapitału¹⁶ i ziemi, co utrudnia modernizację i rozwój gospodarstw. Istotnym czynnikiem powodującym małe zainteresowanie działalnością rolniczą wśród młodych osób jest również słabo rozwinięta, szczególnie na obszarach bardziej oddalonych od dużych miast, infrastruktura techniczna oraz słabo rozwinięta sieć usług dla rolnictwa również stanowi barierę w efektywnym prowadzeniu gospodarstwa.

Z tego powodu młodzi rolnicy potrzebują wsparcia inwestycyjnego oraz podnoszenia ich kompetencji i umiejętności (m.in. poprzez korzystanie z usług doradztwa rolniczego).

Także w rekomendacjach Komisji Europejskiej odnotowano te bariery dla przejmowania gospodarstw rolnych i wskazano na potrzebę zapewnienia odpowiedniego wsparcia technicznego i szkoleniowo – doradczego, które umożliwi efektywną wymianę pokoleń w rolnictwie.

Realizacja celu będzie się odbywać poprzez szeroki katalog interwencji ukierunkowanych na stabilizację dochodów młodych rolników oraz ułatwianie im rozpoczęcia gospodarowania. Kontynuowana będzie płatność dla młodych rolników w ramach płatności bezpośrednich a także wsparcie przy podejmowaniu działalności rolniczej poprzez premie dla osób po raz pierwszy podejmujących taką działalność. Kontynuowane będzie także wsparcie usług dla rolnictwa. Celem interwencji jest wdrażanie nowych modeli biznesu i organizacji rynku na obszarach wiejskich, jak również wzrost poziomu przedsiębiorczości rolniczej poprzez wsparcie inwestycyjne podmiotów świadczących usługi na rzecz rolnictwa lub leśnictwa, w tym również przez ochronę zasobów naturalnych oraz klimatu również z wykorzystaniem innowacji i rozwiązań cyfrowych.

Uzupełnieniem tych interwencji będzie zabezpieczanie młodym rolnikom dostępu do odpowiedniej wiedzy i doradztwa co powinno przełożyć się na większą skłonność do pozostania na wsi i rozpoczęcia prowadzenia działalności rolniczej.

Możliwość zastosowania innowacyjnych rozwiązań technologicznych, w tym cyfrowych, w gospodarstwach rolnych młodych rolników, będzie realizowana w oparciu o wsparcie inwestycyjne na modernizację gospodarstw rolnych.

Rozwój infrastruktury poprawiającej warunki życia i pracy na wsi jest jednym z kluczowych elementów niezbędnych do osiągnięcia tego celu. Kompleksowe rozwiązania w tym zakresie, w tym rozwój Internetu szerokopasmowego będą wspierane w ramach programów Polityki Spójności

Wskaźniki rezultatu dla celu 7

Symbol	Nazwa wskaźnika	Wartość
R.30	Wymiana pokoleniowa: Liczba młodych rolników rozpoczynających działalność ze wsparciem WPR, z uwzględnieniem podziału według płci.	93 190

¹⁶ brak odpowiednich zabezpieczeń na etapie ubiegania się o finansowanie rozwoju gospodarstwa; brak historii kredytowej, oraz doświadczenia w zarządzaniu gospodarstwem

2.2.8 Cel 8 Promowanie zatrudnienia, wzrostu gospodarczego, równouprawnienia płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym, i zrównoważonego leśnictwa, (art. 6 ust. 1 lit. h) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych)

2.2.8.1. Skróć analizy SWOT dla celu szczegółowego 8 (art. 96, ust. 1, lit. a) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych)¹⁷

Utrudnieniem dla rozwoju obszarów wiejskich jest niedostateczny dostęp do Internetu o wysokiej przepustowości (od 30 Mb/s.), który przekłada się na gorszy dostęp do łączności, do usług świadczonych na odległość, rynku pracy, doradztwa oraz na wykluczenie społeczne. Istotną potrzebą jest **poprawa dostępu do internetu o wysokiej wydajności**. Należy inwestować w nowoczesną infrastrukturę naziemną oraz rozwój umiejętności cyfrowych mieszkańców obszarów wiejskich. Ważne będzie zapewnienie synergii i komplementarności między funduszami unijnymi i krajowymi.

Nadal odczuwalny jest niedostateczny rozwój infrastruktury publicznej typu drogi lokalne. Utrudnienia z dostępem do miejsca pracy, usług zdrowotnych, usług opiekuńczych czy też usług rehabilitacyjnych, związane są przede wszystkim z oddaleniem (przestrzennym i czasowym). Zły stan dróg samorządowych jest czynnikiem obniżającym aktywność gospodarczą, inwestycyjną oraz konkurencyjność regionów i ośrodków gospodarczych. Tam gdzie poprawia się stan infrastruktury drogowej i rozpowszechnienie indywidualnych środków transportu, wrasta dostępność komunikacyjna obszarów wiejskich. A lepsza dostępność komunikacyjna, w tym systemy transportowe, sprzyja mobilności ludności, towarów i usług, co jest korzystne z punktu widzenia przede wszystkim zwiększenia aktywności zawodowej i ograniczenia wykluczenia społecznego. stąd wyodrębniono potrzebę **Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej typu: drogi**. Ważne będzie zapewnienie synergii i komplementarności między funduszami unijnymi i krajowymi.

Niewystarczający jest rozwój infrastruktury typu wodociągi i kanalizacja. Zaopatrzenie wiejskich jednostek osadniczych m. in. w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną stanowi o możliwości ich dalszego rozwoju społeczno-ekonomicznego. Na koniec 2018 r., w Polsce, stopień skanalizowania, wyniósł 36,95 %. Nie wszędzie zastosowanie infrastruktury sieciowej jest możliwe, nie zawsze też jest najlepszym rozwiązaniem, ze względów technicznych i ekonomicznych. W ostatnich lat rośnie wyposażenie gospodarstw domowych w indywidualne systemy oczyszczania ścieków. W odniesieniu do bieżącej wody, na koniec 2018 r. w Polsce stopień zwodociągowania wyniósł 83,13%. Duża część istniejących urządzeń do zaopatrzenia mieszkańców wsi w wodę wymaga przeprowadzenia modernizacji. Z tego względu zdefiniowana została potrzeba: **Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej typu: wod-kan**. Ważne będzie zapewnienie synergii i komplementarności między funduszami unijnymi i krajowymi.

Znacząca część obszarów wiejskich obejmuje tereny cenne przyrodniczo i turystycznie. Wysokie walory kulturowe, środowiskowe i turystyczne obszarów wiejskich oraz znaczące obszary leśne umożliwiają m. in. rozwój ekonomii czasu wolnego i gospodarki doświadczeń¹⁸, turystyki wiejskiej i agroturystyki. Poziom rozwoju infrastruktury rekreacyjno-sportowej jest niedostateczny. Poprawa dostępności, jak również odpowiednie wykorzystanie unikalnego zaplecza przyrodniczego i przestrzeni rekreacyjnej, jest czynnikiem rozwoju lokalnego wsi, zwiększającym nie tylko jakość

¹⁷ Pełna wersja analizy SWOT dla celu 8 wraz z szerszym opisem potrzeb znajduje się w załączniku nr 2 i nr 3.

¹⁸ Nowy sposób myślenia na temat nowego typu konsumenta, określanego mianem prosumenta. Chodzi o zaspokojenie jego potrzeb w czasie wolnym, przy czym konsument uczestniczy w procesie projektowania i wytwarzania produktów i usług, Trend ten nazywany jest gospodarką doświadczeń. Na wsi lokalizowane są także przedsięwzięcia z zakresu turystyki społecznej (gospodarstwa opiekuńcze, gospodarstwa społeczne) oraz prozdrowotnej.

i poziom życia jej mieszkańców, ale także atrakcyjność turystyczną, wypoczynkową i rekreacyjną. Stąd potrzeba **Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej.**

Polska wieś zmagają się z poważnymi dysproporcjami w zakresie dostępu ludzi do infrastruktury transportowej, edukacji i usług wyższego rzędu. Transport publiczny jest ważną determinantą zaspokajania potrzeb społecznych i gospodarczych mieszkańców obszarów wiejskich. Główne z nich są związane z pracą i edukacją. Brakuje właściwej oferty usług transportowych związanych z zakupami oraz w celach zdrowotnych¹⁹. Mimo, że na wsi auto posiada ponad 85% rodzin, jednak osoby najstarsze, samotne, kobiety, są często bez samochodu, co wiąże się ograniczeniem ich mobilności bądź ze swoistym uzależnieniem od pozostałych członków rodziny lub osób trzecich, w razie potrzeby przemieszczenia się. Jest zdecydowanie za mało kursów autobusowych, a utrzymanie wielu połączeń jest dużym wydatkiem dla samorządów. Rozwiązaniem może być przyjęcie niestandardowych, inteligentnych rozwiązań dla sektora transportowego. Zdefiniowano potrzebę **Poprawa dostępu do usług transportu publicznego.** Ważne będzie zapewnienie synergii i komplementarności między funduszami unijnymi i krajowymi.

Na obszarach wiejskich występują utrudnienia związane z dostępem do usług zdrowotnych, usług opiekuńczych obejmujących opiekę nad najmłodszymi dziećmi, usług skierowanych do seniorów czy też usług rehabilitacyjnych, które związane są przede wszystkim z oddaleniem tych placówek od miejscowości wiejskich. Tymczasem dywersyfikacja gospodarki wiejskiej wymaga rozwoju wielu sektorów m. in. „srebrnej gospodarki”, turystyki wiejskiej, promowania kultury i dziedzictwa kulturowego, działań związanych z ekonomią wolnego czasu. Stąd potrzeba: **Poprawa dostępu do usług publicznych w zakresie usług opiekuńczych, ochrony zdrowia, kultury i dziedzictwa kulturowego.**

Usługi na obszarach wiejskich stanowią większość działalności gospodarczej oraz zapewniają większość miejsc pracy na obszarach wiejskich. Usługi te obejmują: zarówno usługi publiczne, jak i usługi komercyjne związane z potrzebami bytowymi mieszkańców wsi, a także usługi dla firm (finanse, konsulting itd.). Ich poziom zależy od liczby ludności i miejsc pracy w innych sektorach. Jest też jednym z podstawowych warunków utrzymania gęstości zaludnienia. W celu zachęcenia mieszkańców wsi do pozostania na obszarach wiejskich konieczne jest podjęcie działań zmierzających do zniwelowania różnic rozwojowych miasto-wieś poprzez zauważalną poprawę warunków życia. Zdiagnozowano potrzebę **Poprawa dostępu do usług niepublicznych (komercyjnych).**

Badania kapitału społecznego obszarów wiejskich wykazują wzrost aktywności społecznej mieszkańców wsi. Istotne jest dalsze wspieranie tego procesu oraz zachęcanie do podejmowania współpracy, która pozwala zmniejszyć koszty działalności gospodarczej i społecznej oraz wzmocnić pozycję współpracujących podmiotów na rynku. Zdefiniowana potrzeba: **Rozwój form współpracy na obszarach wiejskich oraz ich rozwój w wymiarze produkcyjnym, usługowym, społecznym.**

Poziom przedsiębiorczości na obszarach wiejskich jest niski, prowadzi tam działalność ok. 30% wszystkich przedsiębiorstw. Działalność gospodarcza na terenach wiejskich jest ważnym czynnikiem rozwoju gospodarczego oraz stanowi siłę napędową gospodarki wiejskiej, dzięki której przezwyciężyć można niekorzystne zjawiska, takie jak: bezrobocie i marginalizacja wsi, niskie dochody rodzin rolniczych oraz monofunkcyjność obszarów wiejskich. Taka działalność dywersyfikuje źródła dochodów na wsi. Ważnym kierunkiem rozwoju jest sektor biogospodarki. Zdiagnozowana potrzeba: **Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich poprzez tworzenie sprzyjających warunków do dywersyfikacji gospodarki, w tym biogospodarki, oraz tworzenia i utrzymania miejsc pracy na obszarach wiejskich.**

¹⁹Tomasz Kwarciański Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytet Szczeciński Rola publicznego transportu zbiorowego w zaspokajaniu potrzeb transportowych mieszkańców obszarów wiejskich w Polsce. 166/2018 s. 77–89 Szkoła Główna Handlowa w Warszawie Oficyna Wydawnicza SGH ZESZYTY NAUKOWY 166 kolegia.sgh.waw.pl.

Na obszarach wiejskich występują swoiste obszary wykluczenia społecznego, ludność defaworyzowaną na rynku pracy, seniorzy, osoby niepełnosprawne, osoby opiekujące się dziećmi, osobami niepełnosprawnymi lub starszymi, kobiety, osoby ubogie, emigranci czy też mniejszości narodowe. Zapewnienie odpowiedniego wsparcia dla tych grup jest poważnym wyzwaniem finansowym dla samorządów, przy jednoczesnym wzroście potrzeb w zakresie infrastruktury i usług nakierowanych na te grupy. Sposobami minimalizacji ryzyka wykluczenia społecznego są, zyskujące coraz większą popularność, inicjatywy oddolne i innowacje społeczne, polegające na samoorganizacji członków społeczności lokalnej, wolontariacie, aktywności społecznej czy dzieleniu się m.in. w ramach rozwoju ekonomii społecznej i gospodarstw opiekuńczych. Zdiagnozowana **potrzeba** **Włączenie osób z grup defaworyzowanych lub wykluczonych na obszarach wiejskich**. Konieczne będzie uzupełnienie oferty funduszu EFRROW przez działania polityki spójności.

Rozwój lokalny odbywa się przy wykorzystaniu potencjału społecznego, posiadanych zasobach lokalnych (ludzkich, środowiskowych, kulturowych itp.) oraz określonym budżecie. Postęp w innowacyjnych metodach zarządzania i digitalizacja poszerzają natomiast możliwości rozwojowe lokalnych społeczności. Podstawą jest oddolna inicjatywa mieszkańców którzy podejmują różne inicjatywy, aby znaleźć praktyczne rozwiązania problemów, z jakimi się mierzą na co dzień i chcą wykorzystać nowe możliwości do ich wyeliminowania. (np. biogospodarka, cyfryzacja, OZE). Ważne kierunki działania to poszerzenie rynku pracy, rozwój usług czy reintegracja zawodowa i społeczna mieszkańców. Zdefiniowana **potrzeba**: **Stymulowanie rozwoju lokalnego przez zastosowanie rozwiązań innowacyjnych, w tym cyfrowych oraz z wykorzystaniem potencjału endogenicznego**.

Zmienia się świadomość, zarówno konsumentów, jak i producentów żywności, doceniane są dbałość o środowisko przyrodnicze, racjonalne wykorzystywanie zasobów, przywiązywanie wagi do zdrowia i jakości życia. Ten proces sprzyja poprawie dochodów rolników, rozwojowi przetwórstwa i działalności pozarolniczej, nowych sektorów gospodarki, specyficznych dla obszarów wiejskich (m.in. biogospodarka, zielona gospodarka, OZE, gospodarka społeczna czy usługi wolnego czasu). Tym samym, nieodzowne jest zapewnienie możliwości podnoszenia wiedzy społeczności w tym zakresie. **Potrzeba**: **Rozwój wiedzy i umiejętności w zakresie: wykorzystania rozwiązań cyfrowych, ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu, podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej, zrównoważonego gospodarowania zasobami (żywność, woda, energia itp.), wiedzy konsumenckiej (czytanie etykiet, świadome zakupy)**.

Potencjał obszarów wiejskich to przede wszystkim ludzie. Udział mieszkańców wsi w populacji jest bardzo zróżnicowany obszarowo i wynika z uwarunkowań historycznych oraz stopnia rozwoju ośrodków miejskich. Przekłada się to na zróżnicowanie gospodarcze, które determinuje potencjał endogeniczny obszarów wiejskich oraz na deficyt wolnych miejsc pracy, niski poziom przedsiębiorczości i kwalifikacje mieszkańców obszarów wiejskich. Na wsi i w rolnictwie występują nadwyżki zasobów pracy, oraz notuje się jej powolny przepływ do innych sektorów gospodarki. Poza wyludnianiem poważnym wyzwaniem jest starzenie się obszarów wiejskich. Stąd **potrzeba** **Reorientacja zawodowa mieszkańców wsi (w tym reorientacja zawodowa rolników i przebranżowienie przedsiębiorców)**. Wsparcie dla mieszkańców wsi jest konieczne ze środków polityki spójności.

Regionalne rozbieżności w dynamice zmian społeczno-gospodarczych przekładają się na zróżnicowaną jakość życia społecznego ludności wiejskiej: dostępność do usług, wysokość i źródła dochodów, poziom wykształcenia oraz strukturę i miejsce aktywności zawodowej, a także na możliwości rozwojowe poszczególnych obszarów np. przez wpływ na przyciąganie nowych partnerów biznesowych, oraz rozpowszechnianie innowacji, *know-how* czy nowych umiejętności. Dlatego bardzo istotne jest wsparcie eksperckie oraz współpraca, która może przebiegać na różnych płaszczyznach, począwszy od wymiany doświadczeń i przenoszenia dobrych praktyk, następnie na wspólnych działaniach a nawet

sformalizowaniu wspólnej działalności. Realizacja przedsięwzięć, szczególnie w formie współpracy, charakteryzuje się występowaniem dodatkowych trudności (konflikty, wypalenie, brak wiedzy na dalszych etapach rozwoju formy współpracy), co niekorzystnie wpływa na efektywność i trwałość partnerstw. Konieczne jest zapewnienie wsparcia ekspertów w rozwiązywaniu tych problemów tj. mediatorów, psychologów, prawników, itp. także po zakończeniu realizowanych projektów/inwestycji. Stąd potrzeba: **Wsparcie eksperckie dla beneficjentów wsparcia, także po zakończeniu projektu, szczególnie dla podmiotów realizujących projekty w partnerstwie (PES, w tym spółdzielnie, klastry, sieci)**. Wsparcie dla mieszkańców wsi jest konieczne ze środków polityki spójności.

2.2.8.2. Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 8

W latach 2013-2017 na polskiej wsi bezrobocie znacząco się zmniejszyło. W 2017 roku brak pracy dotyczył 5,3% populacji w wieku aktywności zawodowej zamieszkującej na wsi²⁰. Skala bezrobocia zmalała także wśród młodych mieszkańców wsi. Niezależnie od powyższego na wsi w dalszym ciągu diagnozuje się niedostateczną liczbę miejsc pracy pozarolniczej. Największy udział w kreowaniu wiejskiego rynku pracy mają mikroprzedsiębiorstwa.

Zdiagnozowane na obszarach wiejskich skumulowane niekorzystne czynniki w postaci: niedostatecznej infrastruktury technicznej (drogi, gospodarka wodno-ściekowa, Internet), społecznej i zdrowotnej oraz sportowo-rekreacyjnej, utrudnione dostępu do niej oraz usług publicznych (szczególnie transportowych, opieki zdrowotnej, edukacji, kultury), mała liczba wysokiej jakości miejsc pracy poza sektorem rolniczym prowadzą do marginalizacji dużej części obszarów wiejskich i migracji osób w wieku produkcyjnym do ośrodków miejskich. Równocześnie obszary wiejskie dysponują dużym potencjałem rozwojowym szczególnie w zakresie rozwoju sektora turystyki, rekreacji a także innowacyjnych rozwiązań z zakresu gospodarki obiegu zamkniętego.

W swoich rekomendacjach Komisja Europejska zwróciła uwagę na potrzebę inwestowania w modernizację i rozwój infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich, w tym m.in. na rozwój sieci wodno-kanalizacyjnych i Internetu szerokopasmowego w celu poprawy potencjału tych obszarów dla inwestowania.

Planowane do realizacji w ramach Planu interwencje adresowane na rozwój lokalny będą skupiały się na rozwoju miejsc pracy, ze szczególnym uwzględnieniem miejsc pracy w sektorze turystyki, biogospodarki w tym gospodarki leśnej oraz usług dla mieszkańców wsi. Zakłada się jednak, że wsparcie w ramach Planu będzie miało charakter uzupełniający do Polityki Spójności.

W ramach podejścia LEADER kontynuowane będzie wsparcie finansowe na tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw oraz inwestycje z zakresu małej infrastruktury, wykorzystania potencjału historycznego i kulturowego oraz wsparcie aktywizujące mieszkańców małych miejscowości wiejskich. Dodatkowo pomoc będzie udzielana dla przedsięwzięć związanych z tworzeniem gospodarstw opiekuńczych i rozwojem srebrnej gospodarki. Nowym instrumentem realizowanym w ramach interwencji typu Współpraca będą przedsięwzięcia z zakresu rozwoju inteligentnych wiosek (smart villages) mających na celu wykorzystanie wiedzy lub innowacji w poszukiwaniu rozwiązań m.in. w obszarach poprawy jakości życia, ograniczenia depopularyzacji, niekorzystnych trendów demograficznych, podniesienia jakości usług lokalnych lub bezpieczeństwa, poszanowania środowiska lokalnego, niewystraczonej ilości miejsc pracy czy wykluczenia cyfrowego. Smart villages będą przedsięwzięciami wspieranymi w ramach podejścia LEADER oraz w ramach interwencji Infrastruktura na obszarach wiejskich. W przypadku podejścia LEADER pomoc szczególnie będzie ukierunkowana na obszary po Państwowych Gospodarstwach Rolnych, które są obszarami zmarginalizowanymi, na których występują skumulowane problemy marginalizowanych obszarów wiejskich (strukturalne bezrobocie, mała

²⁰ CAP Context Indicators 2014-2020, 7. Unemployment, 2018 update, https://ec.europa.eu/assets/agri/cap-context-indicators/documents/c7_en.pdf (dostęp: 04.06.2019).

mobilność wynikająca ze słabego skomunikowania z większymi obszarami miejskimi, niska dostępność do usług publicznych, w tym szerokiego katalogu usług doradczych).

W ramach Planu będą też realizowane inwestycje infrastrukturalne z zakresu gospodarki wodno - ściekowej (przedomowe oczyszczalnie ścieków, retencjonowanie wody) a także w zakresie rewitalizacji małych miejscowości wiejskich (ukształtowania przestrzeni publicznej zgodnie z wymaganiami ładu przestrzennego w tym zwiększeniem zielonych powierzchni na terenie miejscowości oraz zwiększenia retencji, odnowienia lub poprawy stanu zabytkowych obiektów budowlanych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego). Ponadto realizowane będą przedsięwzięcia z zakresu promocji i informacji o tradycji lokalnej, w tym kulinarnej, produktach lokalnych a także atrakcjach turystycznych.

Konieczny dla zapewnienia żywotności obszarów wiejskich proces modernizacji i rozwoju infrastruktury technicznej w większej skali (drogi, sieci wodno-kanalizacyjne oraz rozwój sieci Internetu szerokopasmowego) będą realizowane w ramach Programu Rozwoju Obszarów wiejskich na lata 2021-2020 w tzw. okresie przejściowym, oraz w ramach Polityki Spójności, Krajowego Programu Odbudowy i środków krajowych. Z tych samych źródeł należy wspierać inwestycje w zakresie zapewnienia dostępu do usług publicznych dla mieszkańców obszarów wiejskich. Zdiagnozowano także potrzeby w zakresie szkoleń przekwalifikujących, co będzie komplementarne wobec wsparcia oferowanego w ramach Planu.

Istotnym elementem prowadzenia działań na rzecz transformacji obszarów wiejskich w kierunku bardziej zielonej i cyfrowej gospodarki będą kampanie informacyjne skierowane do mieszkańców obszarów wiejskich realizowane w ramach środków Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich i Polityki Spójności. Rozwój sieci Internetu szerokopasmowego zostanie zapewniona ze środków Polityki Spójności. Realizowane w obszarach wiejskich inwestycje, szczególnie z zakresu gospodarki wodno-ściekowej będą się także przyczyniać do realizacji celów środowiskowo-klimatycznych Europejskiego Zielonego Ładu.

Wskaźniki rezultatu dla celu 8

Symbol	Nazwa wskaźnika	Wartość
R.31a	Pokrycie obszaru podejściem LEADER: Liczba ludności wiejskiej objętej strategiami rozwoju lokalnego	82,5%
R.32	Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw wiejskich, w tym przedsiębiorstw biogospodarki, które powstały przy wsparciu w ramach WPR	747
R.34	Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	26,24%

2.2.9 Cel 9 Poprawa reakcji unijnego rolnictwa na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym wysokiej jakości, bezpiecznej i bogatej w składniki odżywcze żywności, produkowanej w sposób zrównoważony, ograniczenie marnowania żywności a także poprawa dobrostanu zwierząt i zwalczanie oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe (art. 6 ust. 1 lit. i) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych)

2.2.9.1. Skróć analizy SWOT dla celu szczegółowego 9 (art. 96, ust. 1, lit. a) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych)²¹

W związku z narastającym zjawiskiem antybiotykooporności, w celu osiągnięcia celu EZL dotyczącego ograniczenia stosowania środków przeciwdrobnoustrojowych i biorąc pod uwagę wzrost sprzedaży środków przeciwdrobnoustrojowych powyżej średniej UE, podjęto szereg działań zmierzających do ograniczenia stosowania tych środków. Oprócz wdrożenia prawa UE, przeprowadzane są działania krajowe, które obejmują podnoszenie świadomości publicznej na temat ryzyka rozwoju oporności, poprzez edukację, komunikację i szkolenia. Ośrodki Doradztwa Rolniczego przeprowadzają szkolenia dla rolników. Planowane są szkolenia dla lekarzy weterynarii i dla doradców rolniczych. Podjęta została współpraca z ekspertami. Zaplanowana jest digitalizacja monitorowania zużycia środków przeciwdrobnoustrojowych w poszczególnych gospodarstwach, z podziałem na gatunki zwierząt. **Potrzeba: *Wspieranie redukcji stosowania antybiotyków w produkcji zwierząt gospodarskich wg zasady „tak mało jak to konieczne” w tym digitalizacja procesu monitorowania tego procesu.*** Poza środkami WPR potrzeba będzie realizowana ze środków krajowych.

Szczególną kategorią żywności wysokiej jakości jest żywność pochodząca ze zwierząt lub od zwierząt utrzymywanych w warunkach poprawiających dobrostan tych zwierząt. W dzisiejszych czasach europejscy konsumenci nie postrzegają chowu zwierząt jedynie jako sposobu produkcji żywności, lecz także w kontekście innych kluczowych celów społecznych, związanych z jej bezpieczeństwem i jakością, ochroną środowiska oraz etycznym traktowaniem zwierząt. Konsumenci w coraz większym stopniu uznają dobrostan zwierząt za aspekt wizerunku produktu i jego jakości, a podwyższone warunki utrzymania zwierząt mogą być traktowane jako element wyróżniający dany produkt od innych. Rodzi to potrzebę wsparcia **produkcji żywności pochodzenia zwierzęcego z wyższym poziomem dobrostanu zwierząt.**

Prowadzony monitoring potwierdza utrzymującą się negatywną presję rolnictwa na środowisko. Polska podejmuje działania ograniczające ryzyko wynikające ze stosowania środków ochrony roślin. Prowadzone są upowszechnienie ogólnych zasad integrowanej ochrony roślin oraz zapobieganie zagrożeniom związanym ze stosowaniem środków ochrony roślin. Podstawowym modelem ochrony jest integrowana produkcja roślin. W ostatnich latach obserwuje się także wzrost dbałości rolników o zasoby naturalne, który wyraża się zwiększonym zainteresowaniem badaniami gleb, przygotowywaniem planów nawożenia, stosowania precyzyjnych technik nawożenia. Niezbędna jest kontynuacja tych działań. **Potrzeba *Zrównoważone stosowanie przemysłowych środków produkcji w rolnictwie.***

Decyzje zakupowe względem żywności wysokiej jakości opierają się na szeregu czynników, których wspólnym mianownikiem jest chęć wsparcia przez konsumentów producentów żywności wytwarzanej lokalnie, z poszanowaniem środowiska i dobrostanu zwierząt, produkowanej metodami zrównoważonymi, pochodzącej z konkretnych regionów, lub też charakteryzującej się tradycyjną metodą produkcji. Informacje na opakowaniach żywności – etykiety, uznaje się za jeden z podstawowych elementów, który może pomóc w realizacji prozdrowotnej diety. Obecnie wielu konsumentów ma niedostateczną wiedzę o cechach produkcji wysokiej jakości, a podejmowane decyzje zakupowe nie zawsze

²¹ Pełna wersja analizy SWOT dla celu 9 wraz z szerszym opisem potrzeb znajduje się w załączniku nr 2 i nr 3.

odzwierciedlają ich cele. Barię rozwoju produkcji w ramach systemów jakości żywności jest niewielka liczba oraz niewielkie znaczenie gospodarcze zrzeseń producentów/grup producentów uczestniczących w systemach jakości żywności. W niskim stopieniu wykorzystywane są możliwości współpracy z samorządami lokalnymi i wojewódzkimi oraz otoczeniem biznesowym i naukowym. Znaczna część producentów żywności w systemach jakości, w szczególności rolników, ma niezadawalający poziom oraz niedostateczny poziom wiedzy zarządczej, handlowej i marketingowej. Należy zwrócić także na rozdrobnienie podaży surowców i produktów. Wspieranie budowy grup producentów pozwoli na ułatwienie prowadzenia działań wspólnych uczestników systemów jakości żywności i wzmocnienie ich w relacjach z rynkiem. **Potrzeba- Wsparcie budowy grup producentów w ramach systemów jakości żywności i relacji horyzontalnych pomiędzy producentami, grupami i otoczeniem**

Na rynku polskim i unijnym obserwowane są rosnące oczekiwania konsumentów co do jakości i bezpieczeństwa żywności. Skłaniają one do poszukiwania coraz to lepszych rozwiązań dotyczących produkcji zdrowej i bezpiecznej żywności, charakteryzującej się dodatkowymi cechami jakościowymi, co potwierdzają stosowne certyfikaty oraz oznakowania. Oczekiwaniom tym odpowiadają unijne systemy jakości żywności: rolnictwo ekologiczne, system chronionych nazw pochodzenia, chronionych oznaczeń geograficznych i gwarantowanych tradycyjnych specjalności oraz krajowe systemy jakości żywności, w tym system integrowanej produkcji roślin. W Polsce obserwuje się niski stopień wykorzystania potencjału produkcyjnego żywności wysokiej jakości. Znajduje to odzwierciedlenie w stosunkowo niewielkiej liczbie podmiotów (rolników i przetwórców) uczestniczących w systemach jakości żywności. Z tego powodu konieczne jest zapewnienie producentom wsparcia służącego zwiększeniu wolumenu produkcji żywności wysokiej jakości w gospodarstwach rolnych. **Potrzeba - Zapewnienie dostępności żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności - żywności ekologicznej, posiadającej oznaczenia geograficzne, wytwarzanej w ramach integrowanej produkcji roślin, a także w ramach krajowych systemów jakości żywności.**

Konsumenci posiadają niedostateczną wiedzę i świadomość społeczną dotyczącą jakości żywności oraz miejsca i sposobu jej produkcji. Konieczne jest umożliwienie im zapoznania się, z informacjami na temat miejsca pochodzenia produktu oraz sposobu jego wytwarzania, w tym podwyższonych standardów produkcji. Może to mieć wpływ na decyzje dotyczące zakupu żywności wysokiej jakości, mimo wyższej ceny. Należy podnosić wiedzę na temat rozpoznawania oraz specyficznych cech poszczególnych systemów jakości. Ze względu na stosunkowo niski stopień uczestnictwa rolników i przetwórców w systemach jakości żywności konieczne jest również podnoszenie wiedzy producentów na temat cech poszczególnych systemów oraz korzyści wynikających z uczestnictwa w tych systemach. **Potrzeba - Podnoszenie świadomości konsumentów o systemach produkcji żywności oraz etykietowaniu produktów żywnościowych.**

W Polsce marnuje się ok. 4,8 mln ton żywności. Produkcja rolnicza odpowiada za 15,5% marnowanej żywności w całym łańcuchu żywnościowym, a przetwórstwo za 16%, natomiast konsumenci za ok. 60%. Poziom ponoszonych strat zależy m.in. od typu sektora i rodzaju surowca. Niezbędne są kampanie informujące o praktykach, które będą sprzyjać poprawie sytuacji. Stąd **potrzeba Podnoszenie wiedzy producentów żywności oraz konsumentów mające na celu przeciwdziałanie marnowaniu żywności.**

Zmiany w metodach produkcji rolniczej w kierunku większego zrównoważenia, zarówno w chowie zwierząt jak produkcji roślinnej, wymagają współpracy rolników, dostarczenia im nowej wiedzy i przełamania niechęci do stosowania nietradycyjnych metod produkcji. Mimo, że duża część rolników już skutecznie realizuje wymagania integrowanej, zrównoważonej produkcji, ale tempo w jakim zmienia się wiedza na temat presji rolnictwa na środowisko oraz stwierdzane przypadki przekroczeń dopuszczalnych poziomów pozostałości związków chemicznych w środowisku i w żywności, wymagają efektywnej edukacji producentów rolnych. **Potrzeba: Podnoszenie wiedzy producentów rolnych o zrównoważonym stosowaniu antybiotyków, nawozów oraz integrowanej ochrony roślin.**

2.2.9.2. Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 9

Głównymi wyzwaniami diagnozowanymi w ramach analizy SWOT dla celu 9 są kwestie związane ze stosowaniem antybiotyków oraz środków ochrony roślin szczególnie w intensywnej produkcji rolniczej. Ponadto rosnące oczekiwania konsumenta co do jakości i bezpieczeństwa żywności skłaniają do poszukiwania coraz to lepszych rozwiązań dotyczących produkcji zdrowej i bezpiecznej żywności, charakteryzującej się dodatkowymi cechami jakościowymi, co potwierdzają stosowne certyfikaty/oznakowania. Oczekiwaniom tym odpowiadają unijne systemy jakości żywności: rolnictwo ekologiczne, system chronionych nazw pochodzenia, chronionych oznaczeń geograficznych i gwarantowanych tradycyjnych specjalności oraz krajowe systemy jakości żywności, w tym system integrowanej produkcji roślin. Zidentyfikowano konieczność wspierania uczestnictwa wszystkich producentów w ramach systemów jakości żywności, a także wspierania zorganizowanych form współpracy systemów jakości zarówno w formie wertykalnej, jak i horyzontalnej. Aby zwiększyć dostępność żywności produkowanej w ramach systemów jakości żywności konieczne jest wspieranie działań informacyjno-promocyjnych o tych produktach i systemach.

Komisja Europejska w swoich rekomendacjach zwróciła uwagę na potrzebę zapewnienia dobrostanu zwierząt oraz ograniczenie stosowania antybiotyków i pestycydów a także na konieczność zapewnienia odpowiedniej informacji dla konsumentów.

W Strategii „Od pola do stołu” wyznaczono ambitne cele w zakresie ograniczenia zużycia antybiotyków, środków ochrony roślin, nawozów a także obniżania emisji gazów cieplarnianych. Realizacja tych ambitnych celów wymaga m.in. wdrożenia efektywnych instrumentów wsparcia ukierunkowanych na pomoc w finansowaniu inwestycji (sprzęt i urządzenia do produkcji rolniczej, budowa przebudowa budynków inwentarskich oraz w zakresie rozwiązań, w tym cyfrowych poprawiających precyzję w produkcji zwierzęcej i roślinnej) służących, zmniejszaniu presji rolnictwa na środowisko oraz ograniczających intensywność produkcji.

Odpowiadając na potrzeby bezpieczeństwa konsumenta konieczne jest wspieranie działań na rzecz zrównoważonego stosowania środków ochrony roślin, opartego na podstawie faktycznego zapotrzebowania, z uwzględnieniem zasad integrowanej ochrony roślin. Działania te powinny obejmować wspieranie stosowania niechemicznych, w tym biologicznych metod ochrony roślin, sygnalizacji agrofagów, stosowania systemów wspomaganie decyzji w ochronie roślin. Wsparciem powinny zostać objęte rozwiązania na rzecz ochrony środowiska wodnego, jak strefy buforowe czy rozwiązania zapobiegające znoszeniu środka ochrony roślin podczas zabiegu. Konieczne są inwestycje na rzecz budowy bezpiecznych miejsc napełniania i mycia opryskiwaczy, celem ograniczenia ryzyka powstawania skażeń punktowych i w konsekwencji zanieczyszczenia wód podziemnych, jak również wód powierzchniowych.

Rozdrobniona struktura rolnictwa z przewagą małych gospodarstw a także stosunkowo mniejsza niż w Europie Zachodniej skala intensywnej produkcji rolnej umożliwia rozwój rolnictwa ekologicznego. Biorąc jednak pod uwagę dane, potencjał nie jest dostatecznie wykorzystywany. W 2018 r. kontrolą objętych było 19 207 gospodarstw ekologicznych o powierzchni 484 676 ha. Dane za rok 2019 r. wskazują, że liczba gospodarstw wyniosła 18 639, a powierzchnia objęta systemem rolnictwa ekologicznego 507 637 ha. Ostatnie lata pokazują znaczne zmiany w strukturze upraw – wzrost powierzchni zbóż, zarówno ekologicznej jak i w okresie konwersji, wzrosła także wydajność upraw. Wymagającym zaznaczenia jest także znaczny wzrost wartości rynku produktów ekologicznych w Polsce. Szacowana wartość rynku żywności ekologicznej wyrażona w cenach detalicznych brutto wynosi 1,3 mld złotych według danych za rok 2018.

Jednocześnie trendy konsumenckie z ostatnich lat wskazują, że coraz częściej poszukiwana jest żywność produkowana przyjaznymi dla środowiska metodami. Jest to szansa na rozwój przede wszystkim dla mniejszych gospodarstw. Niemniej wysokie koszty przekształcenia produkcji (np. rekultywacja gleby) a także wciąż niewielki w stosunku do żywności produkowanej metodami konwencjonalnymi, popyt powodują, że rolnicy nie planują takich działań

restrukturyzacyjnych w swoich gospodarstwach. Aby osiągnąć ambitne cele wyznaczone przez Strategię „Od pola do stołu” konieczne jest z jednej strony odpowiednie wsparcie rolników rekompensujące także koszty ponoszone w związku z przekształceniem gospodarstwa na produkcję ekologiczną, uczestnictwem w systemie integrowanej produkcji roślin lub innych systemach jakości żywności, a z drugiej strony realizacja szerokich kampanii społecznych informujących konsumentów o walorach tak wytwarzanej żywności wynikających z zastosowanych metod produkcji, zdrowotnych i smakowych. Prowadzenie działań informacyjnych wśród konsumentów powinno przełożyć się na wzrost popytu a co za tym idzie na wzrost dochodów gospodarstw ekologicznych. W Polsce ważnym zagadnieniem staje się kwestia dobrostanu zwierząt. Utrzymywanie zwierząt w warunkach przewyższających minimalne, określone w przepisach wymogi, bardzo często związane jest z wyższymi kosztami produkcji związanymi m.in. z mniejszą wydajnością, koniecznością zmniejszenia obsady w budynkach oraz zwiększonymi nakładami pracy.

Potencjał rozwojowy dla produkcji ekologicznej będzie wspierany poprzez instrumenty płatności bezpośrednich (ekoschematy). Równocześnie realizowane będą zobowiązania rolnośrodowiskowe. Równocześnie wspierane będą interwencje na rzecz zrównoważonego stosowania środków ochrony roślin (na podstawie analizy danych meteorologicznych, systemów wspomaganie zwiększenia decyzji w ochronie roślin) oraz redukcji ryzyka związanego ze stosowaniem tych preparatów (strefy buforowe, rozwiązania antyznoszeniowe). Dodatkowo w celu poprawy pozycji rolników produkujących żywność ekologiczną lub w innych systemach jakości, w szczególności integrowanej produkcji roślin, zostaną wdrożone instrumenty zachęcające do zrzeszania się producentów i realizowania wspólnych przedsięwzięć w zakresie przygotowania i wprowadzania do obrotu produktów. Podejmowane w tym zakresie działania będą przyczyniać się do powierzchni upraw ekologicznych w Polsce.

Duży nacisk położony zostanie na działania w celu uświadamiania i szkolenia zarówno posiadaczy zwierząt gospodarskich, jak również lekarzy weterynarii, w zakresie konieczności ograniczania stosowania środków przeciwbakteryjnych u zwierząt. Na poziomie krajowym planowane jest podjęcie prac legislacyjnych w celu wdrożenia nowych rozporządzeń UE dotyczących leków weterynaryjnych i pasz leczniczych, jak również budowy systemu zbierania danych o zużyciu leków u zwierząt. Jednocześnie na poziomie krajowym poza WPR planowane jest podjęcie ścisłej współpracy w zakresie szkoleń lekarzy weterynarii dotyczących konieczności ograniczania stosowania środków przeciwbakteryjnych u zwierząt. Komplementarne do ww. działań będą interwencje dotyczące dobrostanu zwierząt. W ramach Planu kontynuowane będą płatności z zakresu dobrostanu zwierząt, ponieważ zwiększa się liczba konsumentów produktów pochodzenia zwierzęcego zwracająca uwagę na warunki utrzymania tych zwierząt i uwzględniająca ten czynnik w podejmowanych decyzjach zakupowych. Oczekiwania społeczne w tym zakresie zostały wskazane również w Strategii „Od pola do stołu”, jako jeden z argumentów dla pilnej potrzeby poprawy dobrostanu zwierząt, który poprawia zdrowie zwierząt i jakość żywności, zmniejsza zapotrzebowanie na leki i może pomóc w zachowaniu różnorodności biologicznej.

Jednocześnie strategia wskazuje działanie Komisji polegające na dokonaniu przeglądu przepisów dotyczących dobrostanu zwierząt, w tym dotyczących transportu zwierząt i ich uboju, w celu dostosowania ich do najnowszych dowodów naukowych, rozszerzenia ich zakresu, ułatwienia egzekwowania i ostatecznie zapewnienia wyższego poziomu dobrostanu zwierząt. Ponadto w Strategii „Od pola do stołu” znalazła się deklaracja dotycząca rozważenia opcji etykietowania produktów w zależności od poziomu dobrostanu zwierząt. Warunki stosowania takiej etykiety będą związane z utrzymywaniem zwierząt na poziomie wyższym niż minimalne wynikające z przepisów.

Kluczowym czynnikiem, który ma wpływ na osiągnięcie założonych w Strategii „Od pola do stołu” celów jest zapewnienie odpowiedniej wiedzy i informacji dla konsumentów. Kampanie informacyjne zachęcające do nabywania żywności wysokiej jakości o wysokich walorach prozdrowotnych, powinny być uzupełnieniem dla systemowych rozwiązań

dotyczących etykietowania żywności, m.in. w zakresie informacji o metodach stosowanych przy produkcji danego produktu. Takie działania będą podejmowane w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich+. Należy także wskazać, że cele Strategii „Od pola do stołu” znacząco wykraczają poza instrumenty Wspólnej Polityki Rolnej i działania z zakresu m.in. ograniczenia użycia antybiotyków, a także szerokie kampanie konsumenckie będą musiały być realizowane w ramach środków budżetowych ale także przy udziale środków prywatnych podmiotów dystrybuujących żywność do konsumentów.

Wskaźniki rezultatu dla celu 9

Symbol	Nazwa wskaźnika	Wartość
R.37	Udział powierzchni użytków rolnych objętych wspieranymi zobowiązaniami szczegółowymi, które prowadzą do zrównoważonego stosowania pestycydów w celu zmniejszenia zagrożeń i wpływu pestycydów, takich jak wyciek pestycydów.	0,18%
R.38	Udział jednostek hodowlanych (DJP) objętych działaniami wspieranymi w celu poprawy dobrostanu zwierząt	20,53%
R.39	Rolnictwo ekologiczne: Udział powierzchni użytków rolnych wspieranych przez WPR dla rolnictwa ekologicznego, z podziałem na utrzymanie i konwersję	3,52%

2.2.10 Cel 10 (przekrojowy) Modernizacja sektora poprzez wspieranie i dzielenie się wiedzą, innowacjami i cyfryzacją w rolnictwie i na obszarach wiejskich oraz zachęcanie rolników do korzystania z nich poprzez lepszy dostęp do badań, innowacji, wymiany wiedzy i szkoleń, (art. 6) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych)

2.2.10.1. Skróc analizy SWOT dla celu szczegółowego 10 (art. 96, ust. 1, lit. a) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych)²²

Istniejąca struktura polskiego AKIS spełnia kryteria podejścia zapewniającego uczestnictwo dużej liczby partnerów, jednakże poszczególni partnerzy realizują przede wszystkim swoje własne cele, w ograniczonym stopniu podejmując współpracę z innymi partnerami AKIS. Istniejące więzi współpracy mają najczęściej incydentalny charakter. **Niezbędne są doskonalenie metod i sposobów współpracy oraz poprawa sprawności funkcjonowania AKIS w Polsce, w szczególności w zakresie dostępu do wiedzy i upowszechniania rozwiązań innowacyjnych (również cyfrowych) oraz tworzenia warunków do ich powstawania i wykorzystania w gospodarstwach rolnych.** Szans należy upatrywać we wprowadzeniu mechanizmów motywujących partnerów do współpracy, wzroście nakładów na prowadzenie badań naukowych ukierunkowanych na innowacyjność i wymianę wiedzy w sektorze rolno-żywnościowym, czy szerszym udziale w projektach międzynarodowych, których doświadczenia mogłyby zostać wykorzystane w procesie wymiany wiedzy i zacieśniania współpracy pomiędzy nauką a praktyką.

Procesy innowacyjne w polskim rolnictwie zachodzą w wolnym tempie, a kompleksowe rozwiązania innowacyjne dla produkcji rolniczej pozostają w dużej mierze niedostępne dla słabszych ekonomicznie małych i średnich gospodarstw rolnych. Skok technologiczny i wejście w erę przemysłu 4.0 jest jednak szansą również dla takich gospodarstw na włączenie się w procesy transformacji systemów żywnościowych. Coraz więcej rozwiązań cyfrowych jest przystępnych cenowo oraz możliwych do wykorzystania również w małych gospodarstwach rolnych, a przełomowe innowacje pojawiające się na rynku w krótkim czasie stają się rozwiązaniami powszechnymi. **Nie zawsze można jednak je wdrożyć, z uwagi na brak podstawowej infrastruktury sieciowej gwarantującej odpowiedni dostęp do sieci Internet na obszarach wiejskich oraz niedostatecznie rozwinięte e-usługi i dostęp do danych satelitarnych.**

Barierą innowacyjności gospodarstw jest ich kondycja finansowa, statystycznie niższy poziom wykształcenia producentów rolnych/kierowników gospodarstw, niekorzystne zmiany w strukturze demograficznej i sceptyczne nastawienie do zmian i nowinek technologicznych. Wśród przyczyn ograniczających powstawanie innowacji dla rolnictwa na pierwszy plan wysuwa się natomiast niechęć do ponoszenia ryzyka oraz oczekiwanie krótkiego czasu zwrotu z inwestycji, co jeszcze bardziej wzmocniła pandemia COVID-19.

Analiza szans pokazuje jednocześnie, że **można znacznie poprawić obecną sytuację przez zwiększenie wiedzy i świadomości rolników co do wpływu innowacyjnych rozwiązań (w tym również cyfrowych) na realizację celów indywidualnych gospodarstwa** oraz ułatwienie rolnikom w sprostaniu wymogów wynikających celów nakreślonych w dokumentach strategicznych – krajowych i UE. **Również kadry rolnicze, w tym dostawcy usług doradczych i szkoleniowych muszą podnosić swoją wiedzę i umiejętności, rozwijać i dostosowywać organizację i metody pracy w celu zaspokojenia zróżnicowanych potrzeb** i wsparcia ich w realizacji działań stanowiących odpowiedź na wyzwania wynikające z dokumentów strategicznych UE, w tym poprzez wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań. Szansą w tym kontekście jest podniesienie rangi zagadnień związanych z globalnymi wyzwaniami dla rolnictwa w programach kształcenia i doskonalenia zawodowego.

²² Pełna wersja analizy SWOT dla celu 10 wraz z szerszym opisem potrzeb znajduje się w załączniku nr 2 i nr 3.

Rozproszone źródła danych i informacji utrudniają dostęp zwiększając koszty ich wykorzystania, przy jednoczesnym niewystarczającym wykorzystaniu technologii cyfrowych, wskazują na **potrzebę rozwoju platform i innych narzędzi ICT w wymianie wiedzy i innowacji oraz w nawiązywaniu kontaktów i współpracy bez ograniczeń terytorialnych jak również tworzenia wystandaryzowanych dużych zbiorów otwartych danych publicznych**, które będą mogły być powszechnie wykorzystywane w celu modernizacji sektora rolnego. **Szans w tym kontekście należy upatrywać w rozwoju nowoczesnej i taniej infrastruktury połączeń internetowych przy jednoczesnym rozwoju i zwiększeniu dostępności szerokiej oferty e-usług na obszarach wiejskich.**

2.2.10.2. Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 10

Zarówno analizy SWOT, jak i zidentyfikowane potrzeby wskazują na konieczność podejmowania działań stymulujących wymianę wiedzy pomiędzy partnerami AKIS. W trakcie prowadzonych analiz SWOT dla 9 celów szczegółowych WPR zdiagnozowano szeroki katalog potrzeb szkoleniowo-doradczych dla rolników i mieszkańców obszarów wiejskich, w tym m.in. w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi, technologii produkcji w rolnictwie w kontekście ochrony środowiska i klimatu, stosowania innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie (w tym cyfrowych), poprawy konkurencyjności, produkcji żywności wysokiej jakości czy skracania łańcucha żywnościowego. Ponadto analizy wskazały na potrzebę podnoszenia kwalifikacji zawodowych kadry doradczej, jak również wspierania różnych form działań ukierunkowanych na wymianę wiedzy i innowacji oraz realizacji projektów z udziałem różnych partnerów. Na rynku polskim funkcjonuje również wiele firm i prywatnych jednostek naukowych prowadzących wysoce innowacyjną działalność w obszarze rolnictwa inteligentnego. Dzięki ich aktywności w kontekście zmian klimatu i jakości powietrza, już obecnie dostępna jest szeroka oferta handlowa, zoptymalizowanych procesów zarządzania produkcją i innych metod inteligentnego rolnictwa. Rozwiązania te chętnie podejmowane są przez większe gospodarstwa, gdyż nie tylko optymalizują koszty środowiskowe, ale również poprawiają ekonomiczną efektywność produkcji. Ponadto rozwijane jest wykorzystanie teledetekcji satelitarnej, dzięki której można oceniać wielkość upraw, nawodnienia, występowania skutków nadmiernych zjawisk atmosferycznych (powódź, susza rolnicza).

Komisja Europejska w rekomendacjach dla Polski wskazała na potrzebę

- realizację celu Europejskiego Zielonego Ładu w zakresie dostępu szerokopasmowego poprzez dalszy rozwój sieci szerokopasmowych, celem niwelowania różnic w dostępie do łączności na obszarach wiejskich i oddalonych. Równoległe inwestowanie w rozwój umiejętności cyfrowych. W tym kontekście ważne będzie zapewnienie synergii i komplementarności między funduszami unijnymi i krajowymi.
- inwestowanie w dobrze rozwinięty system wiedzy i innowacji w dziedzinie rolnictwa oraz dalszą integrację informacji, wiedzy, doradztwa, innowacji i umiejętności cyfrowych poprzez wspieranie lepszych powiązań między doradcami publicznymi i prywatnymi oraz inwestowanie w ich szkolenie i umiejętności. Podmioty świadczące usługi doradcze powinny być przygotowane do reagowania na rosnące potrzeby gospodarstw rolnych (w tym małych gospodarstw) na informacje na temat aspektów gospodarczych, środowiskowych i społecznych, a także powinny być w stanie zapewniać wsparcie w zakresie innowacji.

Proponuje się kontynuację wsparcia w zakresie szkoleń dla rolników związanych z prowadzeniem działalności w oparciu o zasoby gospodarstwa, jak i wsparcia usług doradztwa rolniczego. W celu zapewnienia wysokiego poziomu usług doradczych, kontynuowane będzie wsparcie podnoszenie kwalifikacji doradców. Uruchomienie tych interwencji powinno nastąpić na wczesnym etapie wdrożenia Planu a nawet w okresie przed uruchomieniem interwencji np. inwestycyjnych, tak aby umożliwić jak najlepsze przygotowanie rolników i innych potencjalnych beneficjentów do korzystania z oferowanego w ramach Planu wsparcia w sposób najbardziej efektywny.

Dobrze funkcjonujący system wiedzy i innowacji w dziedzinie rolnictwa powinien zapewniać przepływ wiedzy między jego podmiotami, odpowiadając na rosnące potrzeby rolników w zakresie informacji. System ten obejmuje nie tylko rolnictwo, lecz także inne działania na obszarach wiejskich związane z krajobrazem, środowiskiem, klimatem, różnorodnością biologiczną oraz systemami żywnościowymi i nieżywnościowymi.

W ramach Planu wspierane będą różnego rodzaju działania na rzecz wymiany wiedzy i współpracy pomiędzy partnerami systemu AKIS, a w szczególności pomiędzy nauką a praktyką, w tym tworzenie grup operacyjnych EPI, w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich+. Istotną rolę dla procesu wymiany wiedzy i innowacji przypisuje się wsparciu funkcjonowania grup operacyjnych EPI i realizacji przez nie projektów w ramach interwencji „Współpraca”. Natomiast upowszechnianie wyników projektów zakłada się w szczególności poprzez działania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich+.

Uwzględniając dotychczasowe doświadczenia, planowane jest rozszerzenie działalności Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie poprzez szersze zaangażowanie doradztwa publicznego w przekazywanie wiedzy i innowacji oraz inicjowanie współpracy wielopodmiotowej.

Niezbędne jest również zapewnienie wsparcia wykorzystania narzędzi ICT w doradztwie rolniczym. W tym zakresie planowane jest wykorzystanie środków z różnych źródeł, w tym KPO, polityka spójności, pomocy technicznej PS WPR oraz środki krajowe.

Analizy SWOT wskazują również na potrzebę zapewnienia transferu wiedzy w obszarze ochrony środowiska i kompetencji cyfrowych dla mieszkańców obszarów wiejskich. Proponuje się, aby te elementy transferu wiedzy były realizowane w ramach Polityki Spójności. Podobnie szkolenia i doradztwo dla mieszkańców obszarów wiejskich np. w zakresie planowania i zakładania działalności gospodarczej powinno być zapewnione poprzez programy realizowane z polityki spójności.

Dodatkowo udzielane będą dotacje na przygotowanie i wdrożenie innowacyjnych rozwiązań w podmiotach z sektora rolno-spożywczego obejmujące elementy B+R (w ramach Planu będą udzielane granty dla podmiotów B+R w tym m.in. instytutów, szkół, uczelnia zakresie realizacji badań nad zmniejszeniem emisji w rolnictwie, racjonalnym gospodarowaniem zasobami oraz rolnictwem 4.0.) oraz inwestycje administracji rolnej z zakresu cyfryzacji procesów zarządzania, monitorowania i ewaluacji. Wsparciem objęte zostaną również inwestycje dotyczące rozwiązań cyfrowych zapewniających dostęp do baz wiedzy, umożliwiających efektywniejszy transfer wiedzy i dzielenie się wiedzą i umiejętnościami. Komplementarnie do realizowanych w ramach Planu interwencji z zakresu cyfryzacji realizowane będą inwestycje infrastrukturalne z zakresu Internetu szerokopasmowego w ramach Polityki Spójności i Krajowego Planu Odbudowy oraz podnoszące kompetencje cyfrowe mieszkańców wsi.

Wskaźniki rezultatu dla 10

Symbol	Nazwa wskaźnika	Wartość
R.1	Poprawa wyników poprzez wiedzę i innowacje: Liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub uczestniczących w grupach operacyjnych w ramach europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych przez WPR w celu poprawy zrównoważonych wyników gospodarczych, społecznych, środowiskowych, klimatycznych i efektywnego gospodarowania zasobami	127 356

ROZDZIAŁ 3 SPÓJNOŚĆ STRATEGII I KOMPLEMENTARNOŚĆ

3.1 Przegląd interwencji, które przyczyniają się do zapewnienia spójnego i zintegrowanego podejścia do zarządzania ryzykiem

Interwencje w zakresie zarządzania ryzykiem w rolnictwie mają zwiększyć ochronę dochodów producentów rolnych poprzez uzupełnienie podejmowanych przez nich działań zapobiegawczych. Działalność rolnicza uważana jest za wyjątkowo ryzykowną. Wysoka zmienność uzyskiwanych wyników ekonomicznych w istotny sposób odróżnia rolnictwo od większości pozostałych rodzajów działalności wytwórczej w gospodarce. Decyduje o tym wiele różnorodnych przyczyn, jednak zdecydowanie największe znaczenie spośród nich odgrywa ściśle uzależnienie uzyskiwanych przez rolników wyników produkcyjnych od czynników klimatycznych. Dotychczasowe sposoby ograniczania strat produkcyjnych (zmianowanie, dobór roślin do warunków glebowych, klimatycznych itp.), choć coraz doskonalsze, nie są w stanie wyeliminować wszystkich zagrożeń. Dofinansowanie składek do ubezpieczenia określonych ryzyk oraz dofinansowanie kosztów założenia, funkcjonowania i wypłaty odszkodowań z funduszy ubezpieczeń wzajemnych istotnie wpłynie na korzystanie przez rolników z instrumentu w postaci ubezpieczeń. Znajomość praktyk zarządzania ryzykiem (na poziomie gospodarstwa rolniczego) przez kierujących szczególnie dotyczy podmiotów towarowych oraz producentów rolnych tworzących grupy lub zrzeszonych w innych formach rolników, co istotnie przyczynia się do zwiększonego zapotrzebowania na wdrażanie nowych instrumentów zarządzania ryzykiem. Rosnące zapotrzebowanie na transfer ryzyka jest także wynikiem wzrostu automatyzacji, mechanizacji i kapitałochłonności prowadzenia produkcji rolnej w nieprzewidywalnych warunkach atmosferycznych.

Zidentyfikowanie poziomów ryzyk występujących w rolnictwie wymaga odmiennych sposobów reakcji:

- normalna zmienność produkcji, cen i warunków pogodowych, która nie wymaga szczególnego reagowania ze strony polityki rolnej. Zmienność taka może być bezpośrednio kontrolowana przez rolników w ramach normalnej strategii prowadzenia działalności rolniczej, przez dywersyfikację produkcji, stosowanie odpowiednich praktyk i technologii, które zmniejszają wahania plonów, akumulowanie oszczędności itp.,
- ekstremalne, katastroficzne zdarzenia o charakterze klęsk żywiołowych (jak rozległe susze, wybuch chorób zwierząt itp.), które mogą dotknąć znaczną liczbę, a nawet wszystkich rolników w danym regionie. Tego typu zdarzenia nie mogą być kontrolowane przez rolników lub rynek. W takich przypadkach może okazać się konieczna interwencja publiczna. Interwencje takie mogą również dotyczyć ekstremalnych zakłóceń na rynku i w handlu,
- ryzyko „zbywalne”, które kształtuje się pomiędzy wymienionymi wcześniej rodzajami ryzyka. Można je kontrolować za pomocą takich narzędzi rynkowych, jak ubezpieczenia i rynki terminowe (*futures*), fundusze wzajemne zakładane i finansowane przez rolników. Przykładami ryzyk zbywalnych są np. te wynikające ze zdarzeń pogodowych oraz niektóre zmiany cen rynkowych.

Obniżenie stopnia oddziaływania ryzyka na funkcjonowanie gospodarstwa i podejmowanie optymalnych decyzji na poziomie gospodarstwa rolnego oraz na poziomie instytucjonalnym (możliwość przeniesienia ryzyka na rynek) następuje w ramach działań podejmowanych na **poziomie gospodarstwa rolnego**:

1. w zakresie ograniczania ryzyka produkcyjnego:

- a. organizacja gospodarstw – wykorzystanie najprostszych działań ograniczających m.in. ryzyko pogodowe/klimatyczne i ryzyko chorób roślin i zwierząt. Wśród nich wymienić należy: technologie uprawy roślin (zmianowanie, dobór roślin do warunków glebowych, klimatycznych, dostosowanie terminów poszczególnych prac polowych do długookresowych obserwacji pogodowych itp.), stosowanie odpowiednich zabiegów uprawowych w tym m.in. rolnictwo precyzyjne; inwestycje w nowoczesne urządzenia np. deszczownie, chłodnie,

- maszyny; zachowanie odpowiednich standardów sanitarnych i żywieniowych zwierząt, działanie ograniczające zmiany klimatyczne np. zwiększanie zaciemień - ograniczanie suszy);
- b. dywersyfikacja struktury produkcji - zastosowanie różnych upraw, w celu zwiększenia bioróżnorodności i ograniczenia chorób roślin, zrównoważenie gospodarstw rolnych poprzez łączenie produkcji roślinnej i zwierzęcej;
  - c. działania edukacyjne - edukacja rolników na temat zmian klimatycznych, technik rolniczych przyjaznych klimatowi, rolnictwa inteligentnego, korzyści finansowych z podejmowania działań ograniczających ryzyko;
2. w zakresie ograniczania ryzyka rynkowego:
- a. organizacja produkcji – podejmowane działania powinny dotyczyć m.in.: dywersyfikacji różnych kierunków produkcji, w celu zmniejszenia ryzyka na rynku produktów rolnych;
  - b. dywersyfikacja dochodów – mająca na celu wykorzystanie zasobów ziemi, kapitału i pracy do prowadzenia działalności innej niż rolnicza np. agroturystyka, pszczelarstwo, rozwój usług, przetwórstwo produktów pochodzących z gospodarstwa rolnego.

Działania podejmowane na **poziomie instytucjonalnym**:

1. w zakresie ograniczania ryzyka produkcyjnego
  - a. przenoszenie ryzyka – zastosowanie instrumentów ubezpieczeniowych (otwarty rynek ubezpieczeń komercyjnych, rynek ubezpieczeń majątkowych, funkcjonowanie obowiązkowego systemu ubezpieczeń nieruchomości w gospodarstwie), rozwój rynku ubezpieczeń dotowanych upraw i zwierząt gospodarskich poprzez subwencjonowanie składek ubezpieczeniowych. Działanie polegające na dotowaniu ubezpieczeń powinno pomagać rolnikom w pokrywaniu składek płaconych na ubezpieczenie a także pomagać w tworzeniu funduszy wspólnego inwestowania i rekompensat wypłacanych rolnikom z takich funduszy za straty wynikające z niekorzystnych zjawisk klimatycznych, z wystąpienia chorób zwierząt lub roślin, inwazji szkodników lub incydentów środowiskowych;
  - b. interwencje - szybki i sprawny dostęp do preferencyjnych kredytów na wznowienie produkcji rolnej po klęskach, pomoc państwa dla gospodarstw na wypadek wystąpienia klęsk żywiołowych, subwencjonowanie nasion odpornych na zmiany klimatu;
  - c. monitoring niekorzystnych zjawisk pogodowych – poprawa jakości i dostępności danych meteorologicznych poprzez rozwój infrastruktury i technologii np. rozwój Systemu Monitoringu Suszy Rolniczej oraz prognozowaniem sytuacji pogodowej dla celów rolniczych.
2. W zakresie ograniczania ryzyka rynkowego:
  - a. interwencje polityki rolnej – zastosowanie instrumentów ograniczających ryzyko cenowe i dochodowe m.in. dopłat bezpośrednich i realizowanych przez nie funkcji amortyzatora ryzyka cenowego i dochodowego; interwencje rynkowe (cła itp.); ulgi w podatku rolnym oraz w składkach KRUS i w czynszach dzierżawnych z tytułu gospodarowania mieniem Skarbu Państwa; tworzenie funduszy wspólnego inwestowania w celu zapewnienia wsparcia rolnikom doświadczającym poważnego spadku dochodów;
  - b. dzielenie się ryzykiem przez rynek - zastosowanie takich działań, jak: kontraktacje, kontrakty terminowe, ingerencja pozioma (wsparcie dla powstawania i rozwoju grup producenckich) i pionowa (tworzenie trwałych łańcuchów dostaw).

Biorąc pod uwagę zidentyfikowane potrzeby producentów rolnych w zakresie transferu ryzyka związanego z występującymi coraz częściej i w coraz większym zakresie chorobami zwierząt w szczególności ASF, grypa ptaków czy salmonelloza uruchomiona zostanie interwencja w zakresie dopłat do umów ubezpieczenia zwierząt od chorób.

Zmniejszenie ryzyka szkód spowodowanych chorobami zwierząt powinno wpłynąć na zapewnienie płynności finansowej gospodarstw rolnych prowadzących produkcję zwierzęcą. Ponadto uwzględniając zmiany klimatyczne i zagrożenia dla produkcji rolnej planowane jest uruchomienie pomocy w zakresie tworzenia funduszy wzajemnościowych oraz dofinansowanie wypłacanych przez te fundusze odszkodowań tytułu szkód w produkcji spowodowanych wystąpieniem niekorzystnych zjawisk atmosferycznych, chorób zwierząt lub roślin, inwazji szkodników lub strat spowodowanych przez działania podjęte zgodnie z dyrektywą 2000/29/WE w celu zwalczania lub powstrzymania chorób roślin lub szkodników lub skutku incydentu środowiskowego. Fundusze wzajemnościowe umożliwiają wspólne zabezpieczenie się producentów rolnych przed negatywnymi skutkami zdarzeń losowych w rolnictwie przy zachowaniu swobody członkostwa, demokracją i zarządzaniu tymi funduszami jednocześnie mają wpływ na obniżenie kosztów ubezpieczenia w porównaniu do ubezpieczeń komercyjnych realizowanych przez zakłady ubezpieczeń.

Proponowane rozwiązania powinny wpłynąć na zapewnienie stabilności dochodów gospodarstw rolnych poprzez łagodzenie skutków ryzyka produkcyjnego oraz upowszechnienie ubezpieczeń oraz dzielenie ryzyka poprzez fundusze wzajemnościowe jako instrumenty zarządzania ryzykiem.

Dodatkowo postrzeganie przez producentów rolnych zasady dobrej kultury rolnej oraz bioasekuracji wspieranych w innych działaniach powinno się przyczynić do ograniczenia strat w produkcji rolnej powodowanych przez niekorzystne zjawiska atmosferyczne oraz szerzenie się zakaźnych chorób zwierząt.

3.2 Przegląd architektury środowiskowej i klimatycznej

Pośród dziewięciu celów szczegółowych WPR, następujące trzy dotyczą bezpośrednio środowiska i klimatu:

- przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, a także wykorzystanie zrównoważonej energii,
- wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze,
- przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu.

Istotnym aspektem podnoszącym ambicje środowiskowe oraz ukierunkującym przyszłe interwencje WPR na cele środowiskowe i klimatyczne jest Europejski Zielony Ład i wynikające z niego strategie.

W nowym okresie programowania proponuje się system nowej „zielonej architektury” składający się z wzajemnie uzupełniających się **wymogów obowiązkowych** oraz **dodatkowych zachęt** do stosowania praktyk rolniczych korzystnych dla środowiska i klimatu. Elementem zielonej architektury będzie obowiązkowy system **warunkowości** (art. 12 i załącznik III do projektu rozporządzenia w sprawie planów strategicznych). Kolejnym elementem będą dobrowolne dla rolników systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt, tzw. **ekoschematy** – płatności roczne (art. 28 ww. projektu rozporządzenia w sprawie planów strategicznych). Następnym, najambitniejszym elementem będą środowiskowe instrumenty wsparcia – **wieloletnie zobowiązania prośrodowiskowe** (art. 65 ww. projektu rozporządzenia w sprawie planów strategicznych) realizowane w ramach II filara WPR. Cele środowiskowe i klimatyczne będą też realizowane przez interwencje o charakterze inwestycyjnym, współpracy i transferu wiedzy, cyfryzacji oraz sektorowe (sektor owoców i warzyw). Oddziaływanie na realizację celów środowiskowych i klimatycznych będzie brane pod uwagę przy projektowaniu działań ukierunkowanych na inne cele i potrzeby. Przy projektowaniu tych różnych elementów będą uwzględniane uwarunkowania i potrzeby krajowe i regionalne.

Warunkowość w okresie programowania 2023-2027 łączy dwa elementy WPR 2014-2020: zasadę wzajemnej zgodności i zazielenienie. Tak jak dotychczas w ramach zasady wzajemnej zgodności, w nowej warunkowości będą obowiązywały normy dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska (DKR, ang. GAEC) - jednakże poszerzone o nowe elementy i wymogi podstawowe w zakresie zarządzania (SMR). Wszystkie normy DKR i niektóre wymogi SMR dotyczące środowiska, będą miały znaczący wpływ na kwestie związane z wodą, glebą, różnorodnością biologiczną, ograniczenie emisji GHG z rolnictwa oraz jego przystosowanie do obserwowanych zmian klimatu.

Warunkowość składa się z wymogów podstawowych w zakresie zarządzania (wymogi SMR) oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska (normy DKR) wymienionych w załączniku nr III do rozporządzenia w sprawie planów strategicznych, odnoszących się do następujących obszarów: (a) klimat i środowisko, (b) zdrowie publiczne, zdrowie zwierząt i zdrowie roślin, (c) dobrostan zwierząt. Są to wymogi obowiązkowe, które muszą być spełnione przez rolników ubiegających się o płatności bezpośrednie (wymienione w art. 14) oraz płatności w ramach interwencji II filara realizowanych na podstawie art. 65, 66 i 67. W przypadku ich niewypełnienia dokonywane będzie odpowiednie zmniejszenie przyznawanych płatności.

Zgodnie z nowym modelem wdrażania, państwo członkowskie ma większą elastyczność w zakresie określania poszczególnych wymogów kierując się m.in. przeprowadzoną analizą SWOT i oceną potrzeb. Wynika z tego możliwość **ukierunkowania norm DKR** tak, aby odpowiadały one na wyzwania krajowe oraz regionalne i zaspakajały rzeczywiste potrzeby. Jednocześnie proponowane przepisy UE zakładają realizację ambitniejszych celów środowiskowych i klimatycznych i nie przewidują takich jak obecnie zwolnień małych gospodarstw z kontroli w ramach nowej warunkowości.

W celu zapewnienia większych korzyści środowiskowo-klimatycznych zostaną wprowadzone **nowe normy DKR**. Wymagana będzie m.in. ochrona terenów podmokłych i torfowisk, ponieważ obszary te stanowią duży rezerwar węgla (który uwolniony do atmosfery mógłby przyczynić się do zmiany klimatu). Wprowadzona zostanie także norma mająca na celu zachowanie potencjału gleby odnosząca się do konieczności dywersyfikacji upraw w gospodarstwie. Obok wyżej wymienionych obowiązków istotny wpływ na ochronę jakości gleb oraz przeciwdziałania erozji będą miały wprowadzone normy dotyczące utrzymania na gruntach pokrywy glebowej w okresie gdy ustaje wegetacja roślin, czy też odpowiednich praktyk na gruntach położonych na stokach. W kontekście zachowania i ochrony bioróżnorodności należy wymienić takie obowiązki jak dbałość o elementy krajobrazu, zakaz przycinania drzew w okresie wylęgu ptaków. Natomiast dla ochrony jakości wód i przeciwdziałania jej zanieczyszczeniu istotne znaczenie będzie miało utrzymywanie stref buforowych wzdłuż wód powierzchniowych, na których będą ograniczenia związane ze stosowaniem nawozów azotowych.

W zakresie SMR zaprojektowano włączenie w zakres warunkowości dwóch ważnych dyrektyw środowiskowych - ramowej dyrektywy wodnej i dyrektywy w sprawie zrównoważonego stosowania środków ochrony roślin. Obie wymienione dyrektywy przyczyniają się m.in. do ochrony różnorodności biologicznej zarówno organizmów wodnych, jak i lądowych.

Nowa warunkowość będzie stanowiła podstawę do określenia wymagań dla dodatkowo płatnych, dobrowolnych działań w ramach ambitniejszych elementów zielonej architektury - takich jak ekoschematy, czy pro-środowiskowe płatne zobowiązania wieloletnie w ramach II filaru.

Ekoschematy mają za zadanie stworzenie zachęt dla rolników do realizacji korzystnych praktyk dla środowiska i klimatu, a jednocześnie wykreowanie możliwości ukierunkowania wsparcia na przejście na bardziej zrównoważone i przyjazne środowisku rolnictwo. Ekoschematy będą miały charakter dobrowolnej dla rolników, ale obowiązkowej do wprowadzenia w Planie, rocznej płatności. Państwa członkowskie będą zobowiązane do przeznaczenia na ten instrument co najmniej 25% płatności bezpośrednich. Instrument ten będzie tak zaprojektowany aby w jak największym stopniu realizować korzyści środowiskowe i potrzeby rolników, a także aby zapewnić absorpcję środków, które muszą być zagospodarowane w ramach tego celu.

W ramach ekoschematów proponuje się wdrożyć m.in.: (i) praktyki polegające na ekonomicznym i racjonalnym nawożeniu, które jednocześnie wpłyną na ochronę wód przed eutrofizacją (opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia z wykorzystaniem narzędzia FaST, ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt), (ii) praktyki związane z wzbogacaniem gleby w materię organiczną, czy też jej ochroną przed erozją (zróżnicowana struktura upraw, międzyplony ozime/wsiewki śródplonowe, uproszczone systemy uprawy, zagospodarowanie resztek poźniowych w formie mulczu (matowania), (iii) praktyki związane z ochroną różnorodności biologicznej (obszary z roślinami miododajnymi, prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin, biologiczna ochrona upraw, przeznaczenie 10% powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne, czy też (iv) praktyki na rzecz ochrony powietrza (praktyki ograniczające emisję amoniaku: wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godz. od aplikacji, stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbryzgowo tj. w formie aplikacji doglebowej). Ponadto, z uwagi na pozytywny wpływ systemu rolnictwa ekologicznego na glebę, wodę i bioróżnorodność proponuje się, aby w ramach ekoschematów promowane były również takie praktyki (w postaci płatności powierzchniowych do upraw ekologicznych).

Dodatkowo przewiduje się, iż w ramach ekoschematów będzie można ubiegać się o wsparcie na utrzymanie zadrzewień i systemów rolno-leśnych, które zostaną zrealizowane jako inwestycje leśne i zadrzewieniowe w ramach II filaru WPR.

Niekorzystne warunki hydrologiczne i zmiany klimatu powodują, że szczególnej wagi nabiera kwestia retencjonowania wody. Jedną z usług publicznych, jakie mogą świadczyć gospodarstwa rolne, jest ochrona zasobów –wodnych poprzez zatrzymywanie wody na gruntach rolnych i przeciwdziałanie jej spływom. Spowalnianie krążenia wody w środowisku jest korzystne dla ochrony klimatu i jako takie powinno być wspierane, zwłaszcza, że nadmierne (z punktu widzenia

optymalizacji warunków produkcyjnych) uwilgotnienie gleby wiąże się ze stratami w produkcji rolnej. Proponuje się więc uruchomienie takiego wsparcia w ramach odpowiedniego ekoschematu (retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych)..

Wieloletnie zobowiązania pro-środowiskowe będą kolejnym i najambitniejszym elementem zielonej architektury WPR realizowanym przez interwencje zaprogramowane w oparciu o art. 65 projektu rozporządzenia w sprawie planów strategicznych. Zgodnie z projektowanymi przepisami UE, i tak jak w obecnym okresie programowania, mają one mieć charakter dobrowolny dla rolnika. Zobowiązania pro-środowiskowe w II filarze WPR muszą wykraczać ponad warunkowość oraz odpowiednie prawodawstwo krajowe i unijne i nie mogą nakładać się na zakres praktyk objętych ekoschematami. Interwencje te planuje się wdrażać w dużej mierze jako kontynuację obecnego podejścia stosowanego w ramach PROW 2014–2020 (Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, premie zalesieniowe i pielęgnacyjne).

Zaprojektowane na podstawie art. 65 wieloletnie interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne to:

- Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000,
- Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000,
- Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000,
- Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych,
- Wieloletnie pasy kwietne.

Celem interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych będzie promowanie praktyk rolniczych przyczyniających się do zachowania cennych siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków, utrzymania tradycyjnych odmian drzew owocowych, ochrony organizmów pożytecznych w tym owadów zapylających oraz ochrony różnorodności krajobrazu.

Zachowaniu zasobów genetycznych roślin uprawnych i zwierząt gospodarskich będą służyć następujące interwencje zaprogramowane na podstawie art. 65:

- Zachowanie zasobów genetycznych roślin w rolnictwie,
- Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie.

Powyższe interwencje zaprogramowane na podstawie art. 65 zostały zaprojektowane tak, by wykraczały m.in. ponad odpowiednie elementy warunkowości, odpowiednie prawodawstwo krajowe i unijne w tym minimalne wymogi dotyczące stosowania nawozów i środków ochrony roślin, a także w taki sposób by nie nakładały się z projektowanymi ekoschematami (art. 28). Interwencje te będą realizowały wszystkie cele środowiskowe WPR a więc będą przyczyniały się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmacniania usług ekosystemowych oraz ochrony siedlisk i krajobrazu, będą wspierały zrównoważony rozwój i wydajne gospodarowanie zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze. Przyczyniały się będą także do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niego.

Kolejnymi interwencjami, które będą realizowały cele środowiskowe i klimatyczne będą **interwencje leśne i zadrzewieniowe**. Będą to inwestycje (zaprogramowane w oparciu o art. 68) przyczyniające się do łagodzenia zmian klimatu oraz utrzymania i wzmocnienia ekologicznej stabilności obszarów leśnych poprzez m.in. łączenie rozdrobnionych kompleksów leśnych w zwarte i ciągle struktury krajobrazu, tzw. korytarze ekologiczne. Tworzenie zalesień, zadrzewień i systemów rolno-leśnych będzie miało znaczący wpływ na zatrzymywanie wody w profilu glebowym oraz poprawę jakości wód. Przyczyniać się będzie również do zwiększenia bioróżnorodności na obszarach wiejskich, gdyż drzewa i krzewy stanowią miejsce bytowania wielu organizmów i bazę pokarmową m.in. dla ptaków i owadów zapylających. Dzięki inwestycjom w istniejącym lasach, polegającym na przebudowie drzewostanu lub zmianie jego struktury, zwiększana będzie bioróżnorodność oraz odporność ekosystemów leśnych na zmiany klimatu. Natomiast w celu łagodzenia tych zmian, realizowane będą odnowienia w drzewostanach uszkodzonych w wyniku czynników

abiotycznych i biotycznych jak również realizowane będą cięcia pielęgnacyjne mające na celu podnoszenie odporności i zdrowotności młodszych drzewostanów.

Zalesienia jako inwestycje o wieloletnim charakterze zostaną objęte zobowiązaniami z art. 65, dzięki temu (podobnie jak w okresie programowania 2014-2020) przysługiwała będzie do nich 5 letnia premia pielęgnacyjna i 12 letnia premia zalesieniowa. Do zalesień wykonanych w poprzednich okresach programowania wypłacane będą również płatności kontynuacyjne.

Pozostałe inwestycje realizowane na gruntach rolnych tj. zadrzewiania i systemy rolno-leśne, w kolejnych latach po ich założeniu, będą mogły stanowić element ekoschematów, dzięki czemu zapewnione zostaną płatności rekompensujące utrudnienia powstałe w wyniku ich założenia.

Dopełnieniem interwencji o charakterze płatności do powierzchni (lub zwierząt) będą **inwestycje** w gospodarstwach rolnych, **służące ochronie środowiska i klimatu**, w tym pozwalające ograniczyć presję rolnictwa na środowisko naturalne oraz klimat [chodzi o (i) urządzenia lub maszyny np. do aplikacji nawozów naturalnych, mineralnych i wapniowych w tym precyzyjne dawkowanie nawozów, aplikacja doglebowa, stosowania środków ochrony roślin z rozwiązaniami ograniczającymi ryzyko ich zniesienia, uprawy bezorkowej, (ii) urządzenia do przechowywania nawozów naturalnych, stanowiska do mycia oraz napełniania opryskiwaczy, (iii) inwestycje związane z OZE wykorzystywane w cyklu produkcyjnym (z biogazu rolniczego), (iv) efektywność energetyczną budynków gospodarskich służących do produkcji rolnej].

Również istotnymi interwencjami o charakterze środowisko-klimatycznym realizowanymi przez gospodarstwa rolne będą inwestycje na **rzecz adaptacji rolnictwa do zmian klimatu** (np. zbiorniki gromadzące wody opadowe i roztopowe, instalacje do zagospodarowania wody deszczowej, instalacje do powtórnego obiegu wody, budowa, infrastruktura techniczna pod kątem adaptacji do niekorzystnych warunków pogodowych). Stosowanie korzystnych praktyk środowiskowo-klimatycznych np. uprawy bezorkowej, precyzyjnej aplikacji nawozów i środków ochrony roślin, zakwaszania gnojowicy, wymaga posiadania specjalistycznego sprzętu oraz umiejętności stosowania tych technologii przez wykwalifikowanych pracowników. Rozwiązania te nie zawsze mogą być z powodzeniem stosowane przez średnie i małe gospodarstwa rolne. Z tego powodu w Planie rozważa się także **wsparcie inwestycji realizowanych przez podmioty świadczące usługi dla rolnictwa i leśnictwa**.

Wdrożenie przedstawionej powyżej architektury nie będzie możliwe bez rozwijania interwencji w zakresie **współpracy oraz transferu wiedzy i innowacji**. Z tego powodu przewiduje się wsparcie w ramach Planu **doradztwa rolniczego, szkoleń, działań demonstracyjnych i kampanii informacyjnych w powyższym zakresie**. Dodatkowo wspierane będzie powstawanie innowacji oraz wdrożenia innowacyjnych rozwiązań na poziomie gospodarstwa rolnych (w ramach interwencji *Współpraca EPI* oraz *Mój pomysł dla rolnictwa*).

W ramach interwencji w sektorze owoców i warzyw przewiduje się m.in. realizację interwencji powiązanych z celami środowiskowymi lub bezpośrednio odnoszących się do tych celów. W szczególności proponowane interwencje zostaną nakierowane na działania z zakresu ekologii, ochrony środowiska naturalnego, zrównoważonej produkcji, efektywnej gospodarki wodą, ściekami i odpadami, których efektem będzie zrównoważona i przyjazna dla środowiska naturalnego produkcja rolna, ochrona różnorodności biologicznej.

Instrumenty interwencji rynkowych w zakresie zrównoważonej produkcji będą skutkowały zrównoważonym wykorzystywaniem zasobów naturalnych (woda, gleba, powietrze), łagodzeniem negatywnych zmian klimatu i jednocześnie umożliwią podmiotom sektora dostosowanie się do tych zmian.

W przypadku sektora owoców i warzyw organizacje producentów realizujące programy operacyjne będą zobligowane do wydatkowania co najmniej 15% swojego funduszu operacyjnego na działania powiązane z celami środowiskowo-klimatycznymi, o których mowa w art. 41a lit. e) i f) projektu rozporządzenia w sprawie planów strategicznych. W ramach

interwencji w tym sektorze będą mogły zostać częściowo pokryte koszty systemów przyczyniających się do redukcji emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery, zakupu i montażu urządzeń i instalacji związanych z wytwarzaniem energii ze źródeł odnawialnych, w tym z wykorzystaniem produktów ubocznych i odpadów z produkcji rolnej (np. biogazownie, elektrownie wodne, piece na biomase). Ponadto w dobie problemów z suszą i narastającym brakiem wody planowane jest w ramach interwencji pokrycie kosztów zakupu i montażu urządzeń przyczyniających się do zmniejszenia ilości wody zużywanej przez istniejące systemy nawadniania oraz pokrycie kosztów zakupu i montażu zamkniętych obiegów wody.

Kolejnym, istotnym elementem architektury środowiskowej w zakresie interwencji w zakładach przetwórczych (MŚP) są operacje na rzecz zmniejszenia negatywnego oddziaływania na środowisko, w zakresie oszczędności wody, energii, w zakresie gospodarki odpadami, zmniejszenia hałasu, ograniczenia wykorzystania plastiku oraz używania mniej obciążających środowisko czynników chłodniczych.

Przedstawione powyżej podejście (warunkowość, ekoschematy, wieloletnie zobowiązania pro-środowiskowe, instrumenty leśne i zadrzewieniowe, inwestycje służące ochronie środowiska i klimatu, interwencje sektorowe, transfer wiedzy i innowacji) pozwoli kompleksowo włączyć sektor rolny w problematykę środowiskowo-klimatyczną.

Ustanowienie powyższych warstw architektury środowiskowej i klimatycznej WPR odpowiada wyzwaniom stawianym przez Europejski Zielony Ład, w szczególności w Strategii „Od pola do stołu” oraz bioróżnorodności. Skala oraz charakter działań zaplanowanych w ramach zarówno interwencji I, jak i II filara WPR będzie miała duży wpływ na realizację celów Europejskiego Zielonego Ładu i związanych z nim strategii.

3.3 Przegląd interwencji sektorowych

Z uwagi na duże potencjalne korzyści jakie wynikają ze współpracy producentów rolnych w ich funkcjonowaniu na rynku, doświadczenia we wdrażaniu działań promujących taką współpracę a także nowe możliwości i uwarunkowania wynikające z nowych przepisów UE, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przeprowadziło szereg spotkań konsultacyjnych z przedstawicielami wszystkich branż sektora rolno-żywnościowego. W trakcie tych prac zdiagnozowana została potrzeba kompleksowego podejścia do celu promowania współpracy rolników, w tym ukierunkowanego doradztwa. W związku z powyższym, projekt Planu Strategicznego WPR przewiduje istotne zwiększenie stopnia zorganizowania rolników, zarówno poprzez działania dedykowane temu celowi, jak i poprzez spójne kierunkowanie wybranych innych interwencji, m.in. w formie preferencji w dostępie do wsparcia finansowego dla zorganizowanych form współpracy rolników oraz ich członków. W szczególności zidentyfikowano potrzebę zwiększenia roli działań edukacyjno-doradczych.

Część spotkań konsultacyjnych poświęcono zasadności realizacji interwencji sektorowych w sektorach innych niż obowiązkowe, tj. poza sektorem owoców i warzyw oraz pszczelarstwa. Wnioski płynące z tych spotkań wskazują, że na chwilę obecną nie ma w tym zakresie wystarczającego potencjału, przede wszystkim ze względu na brak organizacji producentów utworzonych w oparciu o przepisy rozporządzenia 1308/2013 w sektorach innych niż owoce i warzywa. Producenci rolni w trakcie konsultacji wskazywali głównie na potrzebę wspierania zorganizowanych form współpracy rolników poprzez działanie dedykowane nowym i rozwijającym się grupom producentów rolnych i organizacjom producentów w formie wsparcia ryczałtowego. Z kolei w ocenie MRiRW oraz ARiMR, opartej także o doświadczenia z wdrażania podobnego mechanizmu w sektorze owoców i warzyw oraz w pszczelarskim, rozszerzenie mechanizmu interwencji sektorowych na inne rynki wiązałoby się z wysokim ryzykiem niepełnego wykorzystania krajowej koperty finansowej (brak mechanizmu powrotu niewykorzystanych środków finansowych przeznaczonych na realizację interwencji sektorowych do koperty krajowej płatności bezpośrednich). Taka ocena wynika zarówno z obecnego braku uznanych organizacji jak i z dużej złożoności systemowych rozwiązań w przepisach UE, w tym z nowego systemu sprawozdawczości w nowym modelu wdrożeniowym WPR. W projekcie Planu Strategicznego WPR przewidziano realizację interwencji sektorowych w zakresie obligatoryjnym dla państwa członkowskiego, tj. w sektorach owoców i warzyw oraz w pszczelarskim.

Z kolei w pozostałych sektorach, w tym sektorze wieprzowiny, podstawowym instrumentem dedykowanym promowaniu współpracy rolników jest ryczałtowe, przejściowe, wsparcie dla grup producentów rolnych oraz organizacji producentów, z wyraźną preferencją organizacji producentów (utworzonych w oparciu o przepisy rozporządzenia 1308/2013). Już w okresie 2014–2020 sektor wieprzowiny jest wspierany w ramach działania 9 PROW 2014–2020 i ten właśnie sektor ma najwyższy udział w liczbie beneficjentów (ponad 50%) tego instrumentu. W porównaniu do dotychczasowych zasad zaplanowano istotne modyfikacje tego mechanizmu, polegające m.in. na wprowadzeniu wymogu przeznaczenia min. 50 % wsparcia na zakup środków trwałych przez grupę/organizację oraz możliwość objęcia wsparciem grup/organizacji, które korzystały w przeszłości z podobnego wsparcia w oparciu o produkcję nowych członków.

W ramach interwencji na rynku owoców i warzyw przewiduje się kontynuację dotychczasowego podejścia, które było wdrażane od 2010 r. w oparciu o Strategię krajową dla zrównoważonych programów operacyjnych organizacji producentów owoców i warzyw oraz zrzeszeń organizacji producentów owoców i warzyw w Polsce na lata 2018-2022. Jednocześnie planowane jest rozszerzenie zakresu interwencji powiązanej z zapobieganiem kryzysom oraz zarządzaniem kryzysowym.

W ramach interwencji w sektorze pszczelarskim, związku z dobrymi efektami dotychczas realizowanych krajowych programów, w planowanej interwencji przewiduje się kontynuowanie dotychczasowych kierunków wsparcia pszczelarzy. Biorąc pod uwagę wnioski pojawiające się w toku konsultacji, a także nowe możliwości instytucjonalne, planuje się

zmniejszenie roli organizacji pszczelarskich jako podmiotów wdrażających wsparcie w tym sektorze i przypisanie tej funkcji ARiMR. Organizacje pszczelarskie będą beneficjentem interwencji poświęconej szkoleniom dla pszczelarzy.

Należy podkreślić, że wsparcie i promowanie rozwoju zorganizowanych form współpracy rolników będzie realizowane także poprzez inne mechanizmy wsparcia, zarówno w ramach Planu Strategicznego WPR (preferencje i podwyższony poziom pomocy), jak i Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności, w którym jako jedną z grup docelowych wskazano m.in. spółdzielnie w sektorze rolno-spożywczym, grupy producentów rolnych i ich związki, organizacje producentów i ich zrzeszenia oraz organizacje międzybranżowe.

3.3.1 Interwencje sektorowe w sektorze owoców i warzyw

Projekt rozporządzenia w sprawie planów strategicznych zakłada, że wdrażanie interwencji dla sektora owoców i warzyw w państwach członkowskich, gdzie funkcjonują organizacje producentów nadal będzie obowiązkowe. Wybór określonych rodzajów interwencji musi nastąpić z uwzględnieniem szczególnej sytuacji na danym obszarze, w następstwie przeprowadzenia oceny ex-ante, analizy SWOT oraz oceny potrzeb.

Przeprowadzona analiza sytuacji wyjściowej i analiza SWOT, w tym również analiza potrzeb wykazały brak istotnych różnic w porównaniu z dotychczas identyfikowanymi słabymi i mocnymi stronami sektora, jak też szansami i zagrożeniami. Przy wyborze interwencji istotnym jest podejmowanie dalszych wysiłków w następujących obszarach: poprawa jakości oraz wzrost i stabilizacja cen producentów, dostosowanie produkcji organizacji producentów do wymogów konkretnych rynków zbytu, skuteczne reagowanie w sytuacjach kryzysu na rynku, poprawa marketingu poprzez promocję i komunikację oraz ochrona środowiska naturalnego i klimatu. Dodatkowo w związku z występowaniem w ostatnich latach epizodów dużej destabilizacji na rynku owoców i warzyw (wybuch epidemii E. coli na warzywach, embargo Federacji Rosyjskiej na produkty sektora owoców i warzyw), jak również z uwagi na konieczność szybkiego reagowania na bieżącą niekorzystną sytuację spowodowaną spadkiem cen, należy rozważyć rozszerzenie zakresu dostępnych instrumentów związanych celem zapobieganie kryzysom i zarządzanie kryzysowe.

Mając na względzie powyższe, przedstawiono propozycje pięciu interwencji, które będą mogły być wdrażane w ramach programów operacyjnych organizacji producentów owoców i warzyw w nowej perspektywie finansowej na lata 2023-2027 i które odpowiadają celom szczegółowym zawartym w art. 6 rozporządzenia w sprawie planów strategicznych jak też ustanowionym dla sektora owoców i warzyw.

3.3.2 Interwencje sektorowe w sektorze pszczelarskim

Projektowane interwencje sektorowe dotyczące sektora pszczelarskiego (art. 49) są kontynuacją dotychczas realizowanych krajowych programów wsparcia pszczelarstwa w Polsce, opracowywanych na podstawie art. 55 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 671, z późn. zm.).

W związku z pozytywnymi rezultatami dotychczas realizowanej pomocy w sektorze pszczelarskim, proponowana interwencja obejmuje siedem rodzajów interwencji w sektorze – o których mowa w art. 49 projektu rozporządzenia dotyczącego planów strategicznych WPR - wcześniej realizowanych, w obszarze :

1. szkoleń i konferencji
2. modernizacji gospodarstw pasiecznych,
3. walki z warrozą,
4. prowadzenia gospodarki wędrowniej,
5. odbudowy pogłowia pszczół,
6. wsparcia naukowo-badawczego,
7. analiz miodu.

Proponowane działania w obszarze poszczególnych rodzajów interwencji zostały zaplanowane z uwzględnieniem środków budżetowych określonych w załączniku VIII projektu rozporządzenia w sprawie planów strategicznych WPR.

Uwzględniając dotychczas realizowane kierunki wsparcia, Analizę sektorów produkcji rolnej opracowaną przez IERiGŻ, zachodzące zmiany w pszczelarstwie oraz oczekiwania branży pszczelarskiej, proponuje się poniższe rodzaje interwencji, które należy traktować jako jeden szerszy plan interwencyjny dla sektora pszczelarskiego tj.:

- inwestycje w nowoczesny sprzęt pszczelarski oraz środki transportu, służących do utrzymywania pszczół, pozyskiwania produktów pszczelich oraz do prowadzenia racjonalnej gospodarki wędrownej i dofinansowanie zakupu wyselekcjonowanych matek pszczelich, działania służące poprawie relacji pomiędzy rolnikiem a pszczelarzem,
- tworzenie grup producentów, uznanych organizacji producentów oraz podmiotów spółdzielczych i integracja produkcji z przetwórstwem, co umożliwi wzmocnienie pozycji przetargowej pszczelarzy i korzyści z efektów skali,
- wsparcie w zakresie zwalczania chorób i pasożytów pszczół,
- wsparcie ośrodków i programów naukowo-badawczych służących wdrażaniu nowych rozwiązań w pszczelarstwie, ułatwiających wprowadzanie produktów na rynek, wpływających na wzrost wartości dodanej produktów i poprawę ich jakości produktów. Oczekiwanym efektem tych działań powinna być poprawa pozycji hodowców pszczół w łańcuchu wartości i wzrost rentowności,
- wsparcie działalności dydaktycznej, szkoleniowej i kampanii informacyjnych w odniesieniu do pszczelarzy, pozostałych grup związanych z pszczelarstwem oraz społeczeństwa, konieczne jest zwiększenie świadomości o pozytywnej roli pszczół w ekosystemie i możliwościach jej wsparcia przez poszczególne grupy społeczne,
- wdrożenie monitoringu rynku na poszczególnych jego poziomach, co umożliwi przyspieszenie reakcji na zjawiska kryzysowe i zwiększy jego transparentność i konkurencyjność,
- działania promocyjne i marketingowe na rynku krajowym i międzynarodowym.

Na podstawie zgłoszeń organizacji pszczelarskich dotyczących potrzeb wsparcia, w ramach dotychczas realizowanych programów wsparcia pszczelarstwa, zidentyfikowano poniższe potrzeby wspierania (i) modernizacji gospodarstw pasiecznych, (ii) szkoleń i konferencji, przede wszystkim, z zakresu prowadzenia gospodarki pasiecznej, (iii) walki z chorobami pszczół, szczególnie z warrozą, (iv) wspieranie prowadzenia gospodarki wędrownej, (v) odbudowy pogłowia rodzin pszczelich, (vi) wsparcie naukowo-badawcze, oraz (vii) działań prowadzących do poprawy jakości produktów pszczelich.

Powyższe potrzeby znajdują odzwierciedlenie w projektowanych rodzajach interwencji opisanych w rozdziale 5.

3.4 Warunkowość

W nowej perspektywie finansowej UE, dotychczasowa zasada wzajemnej zgodności (*cross-compliance*) oraz praktyki zazielenienia zostały zastąpione tzw. systemem warunkowości.

Warunkowość składa się z wymogów podstawowych w zakresie zarządzania (wymogi SMR) oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska (normy DKR) wymienionych w załączniku III do projektu rozporządzenia w sprawie planów strategicznych, odnoszących się do następujących obszarów:

- a) klimat i środowisko;
- b) zdrowie publiczne, zdrowie zwierząt i zdrowie roślin;
- c) dobrostan zwierząt.

Do przestrzegania systemu warunkowości będą zobowiązani beneficjenci ubiegający się o płatności bezpośrednie, o których mowa w art. 14 projektu rozporządzenia o planach strategicznych WPR oraz o wsparcie w ramach II filara, określone na podstawie art 65, 66 i 67 ww. projektu rozporządzenia (płatności analogicznych do obecnych, takich jak ONW czy płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne).

Wymogi SMR nie ustanawiają nowych obowiązków a jedynie wprost wynikają z przepisów krajowych wdrażających określone artykuły przepisów UE (m.in. dotyczących dyrektywy ptasiej, siedliskowej, ramowej dyrektyw wodnej, dyrektywy azotanowej, dyrektywy ds. bezpieczeństwa żywności, dyrektyw ustanawiających minimalne normy ochrony świń i cieląt, dyrektywy dotyczącej ochrony zwierząt gospodarskich, itd.) wskazanych w załączniku III do rozporządzenia w sprawie planów strategicznych.

Natomiast w przypadku norm DKR państwa członkowskie zobowiązane są do ich określenia na poziomie krajowym lub regionalnym zgodnie z głównym celem norm, o którym mowa w załączniku III, biorąc pod uwagę szczególne cechy danych obszarów, w tym warunki glebowe i klimatyczne, istniejące systemy rolnicze, użytkowanie gruntów, zmianowanie upraw, praktyki rolnicze i struktury gospodarstw rolnych.

Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia z wdrażania norm , a także analizy i opinie jednostek naukowych, zaproponowano normy na poziomie krajowym wymagane zgodnie z projektem rozporządzenia w sprawie planów strategicznych, które przedstawiono w **załączniku nr 4**.

ROZDZIAŁ 4 ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI

4.1. Definicje i minimalne wymagania

Uwzględniając dotychczasowe doświadczenia, a także wnioski z przeprowadzonych analiz proponuje się następujące definicje, wymagane zgodnie z projektem rozporządzenia w sprawie planów strategicznych:

Działalność rolnicza:

- a) wytwarzanie produktów rolnych, w tym w ramach paludikultury, gdzie produkty rolne oznaczają produkty wymienione w załączniku I do *Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)*, z wyjątkiem produktów rybołówstwa, a także bawełnę i zagajniki o krótkiej rotacji lub,
- b) utrzymywanie użytków rolnych w stanie, dzięki któremu nadają się one do wypasu lub uprawy, bez konieczności podejmowania działań przygotowawczych wykraczających poza zwykłe metody rolnicze i zwykły sprzęt rolniczy.

Wytwarzanie produktów rolnych – hodowla oraz chów zwierząt do celów gospodarskich lub uprawa.

Produkcja produktów rolnych – produkcja, hodowla lub uprawa produktów rolnych.

Utrzymywanie użytków rolnych w stanie nadającym się do wypasu lub uprawy – obowiązek wykonania co najmniej jednego zabiegu agrotechnicznego mającego na celu usunięcie lub zniszczenie niepożądanego roślinności w terminie do dnia 31 lipca roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności bezpośrednich. Możliwe będzie zastosowanie wyjątków od tej zasady z uwagi na cele środowiskowe.

Użytek rolny – każdy obszar zajmowany przez grunty orne, uprawy trwałe i trwałe użytki zielone, również wtedy, gdy tworzą one na tym obszarze systemy rolno-leśne.

Grunty orne – grunty uprawiane w celu produkcji roślinnej lub obszary dostępne dla produkcji roślinnej, ale ugorowane; ponadto, na czas trwania zobowiązania, grunty uprawiane w celu produkcji roślinnej lub obszary dostępne dla produkcji roślinnej, ale ugorowane, które zostały odlogowane zgodnie z art. 28 lub 65 lub normą DKR 9 wymienioną w załączniku III do rozporządzenia o planach strategicznych WPR lub art. 22, 23 lub 24 rozporządzenia Rady (WE) nr 1257/1999 lub art. 39 rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 lub art. 28 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013.

Uprawy trwałe – uprawy niepodlegające płodozmianowi, inne niż trwałe użytki zielone, które zajmują grunty przez okres pięciu lat lub dłużej i dają powtarzające się zbiory, w tym szkółki i zagajniki o krótkiej rotacji.

Szkółki – oznaczają obszary młodych drzewiastych (drzewnych) roślin uprawianych na otwartym powietrzu w celu późniejszego przesadzenia:

- szkółki winorośli oraz podkładek;
- szkółki drzew i krzewów owocowych;
- szkółki roślin ozdobnych;
- komercyjne szkółki drzew leśnych z wyłączeniem rosnących w lesie szkółek przeznaczonych na potrzeby własne gospodarstwa rolnego;
- szkółki drzew i krzewów do sadzenia w ogrodach, parkach, na poboczach dróg i na wałach (na przykład sadzonki żywopłotu, róże i inne krzewy ozdobne, ozdobne drzewa i krzewy iglaste), w tym we wszystkich przypadkach ich kłacza, rozłogi i młode sadzonki.

Zagajniki o krótkiej rotacji – oznaczają obszar obsadzony gatunkami:

- z rodzaju wierzba (*Salix* sp.) – maksymalny cykl zbioru 8 lat,

- z rodzaju topola (*Populus* sp.) – maksymalny cykl zbioru 8 lat,
- z rodzaju brzoza (*Betula* sp.) - maksymalny cykl zbioru 10 lat,

Trwałe użytki zielone – grunty, które nie były objęte płodozmianem danego gospodarstwa rolnego przez okres co najmniej pięciu lat, wykorzystywane do uprawy traw lub innych zielnych roślin pastewnych rozsiewających się naturalnie (samosiewnych) lub uprawianych (wysiewanych). Zaoranie, uprawa lub wysiew innego gatunku należącego do traw lub innych zielnych roślin pastewnych po uprawie lub zaoraniu nie powoduje zmiany klasyfikacji danego obszaru jako trwałego użytku zielonego, pod warunkiem, że nowo wysiana po uprawie lub zaoraniu okrywa roślinna nadal należy do traw lub innych zielnych roślin pastewnych.

Trawy lub inne zielne rośliny pastewne – wszystkie rośliny zielne, rosnące tradycyjnie na naturalnych pastwiskach i łąkach lub zazwyczaj zawarte w mieszankach nasion przeznaczonych do zasiewania pastwisk lub łąk.

Kwalifikujący się hektar pozostaje w dyspozycji rolnika w dniu 31 maja roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności i obejmuje:

- wszelkie użytki rolne gospodarstwa rolnego, które w trakcie roku, na który wnioskuje się o wsparcie, są wykorzystywane do prowadzenia działalności rolniczej – lub – w przypadku gdy te użytki rolne wykorzystywane są także do prowadzenia działalności pozarolniczej – są w przeważającej mierze wykorzystywane do celów działalności rolniczej;
- obszar:
  - na którym występują elementy krajobrazu podlegające obowiązkowi zachowania zgodnie z normą DKR 9, o której mowa w załączniku III do rozporządzenia o planach strategicznych WPR;
  - na którym występują inne elementy krajobrazu, zaliczane do całkowitej powierzchni działki rolnej, takie jak: rowy, nieutwardzone drogi dojazdowe, pasy zadrzewień, żywopłoty oraz ściany tarasów, pod warunkiem, że całkowita szerokość tych elementów nie przekracza 2 m, a także oczka wodne oraz zadrzewienia śródpolne o łącznej powierzchni mniejszej niż 100 m²;
  - na którym występują rozrzucone drzewa, o ile działalność rolniczą można prowadzić w podobny sposób jak na działkach bez drzew położonych na tym samym obszarze oraz liczba drzew na kwalifikujący się hektar co do zasady nie przekracza 100 drzew. Możliwe będzie zastosowanie wyjątków od tej zasady z uwagi na cele środowiskowe;
  - wykorzystywany do osiągnięcia minimalnego udziału powierzchni gruntów ornych przeznaczonych na elementy nieprodukcyjne zgodnie z normą DKR 9;
  - który, służy realizacji ekoschematów;
- wszelkie użytki rolne gospodarstwa rolnego, które zapewniły prawo do płatności na podstawie tytułu III rozdział II sekcja 2 podsekcja 2 rozporządzenia o planach strategicznych WPR lub na podstawie systemu jednolitej płatności obszarowej określonego w tytule III rozporządzenia (UE) nr 1307/2013 i które nie są zgodne z definicją „kwalifikującego się hektara”:
  - w wyniku stosowania na tym obszarze dyrektyw 92/43/EWG , 2009/147/WE lub 2000/60/WE;
  - w wyniku interwencji obszarowych objętych zintegrowanym systemem, o którym mowa w art. 63 ust. 2 rozporządzenia (UE) horyzontalnego, pozwalających na wytwarzanie w ramach paludikultury produktów nieobjętych załącznikiem I do TFUE, pod warunkiem że interwencje te przyczyniają się do realizacji co najmniej jednego z celów szczegółowych określonych w art. 6 ust. 1 lit. d), e) i f) rozporządzenia o planach strategicznych WPR;

- w okresie trwania zobowiązania rolnika są zalesione zgodnie z art. 31 rozporządzenia (WE) nr 1257/1999, art. 43 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, art. 22 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 lub art. 65 i 68 rozporządzenia o planach strategicznych WPR, lub w ramach systemu krajowego, którego warunki są zgodne z art. 43 ust. 1, 2 i 3 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, art. 22 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 lub art. 65 i 68 rozporządzenia o planach strategicznych WPR;
- w okresie trwania zobowiązania rolnika są obszarem odłogowanym zgodnie z art. 22, 23 i 24 rozporządzenia (WE) nr 1257/1999, art. 39 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, art. 28 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 lub art. 65 rozporządzenia o planach strategicznych WPR.

Powierzchnie wykorzystywane do produkcji konopi stanowią kwalifikujące się hektary tylko wtedy, gdy stosowane odmiany zawierają maksymalnie 0,3% tetrahydrokanabinolu.

Rolnik aktywny zawodowo – rolnik, którego kwota otrzymanych płatności bezpośrednich za rok poprzedni nie przekracza 5 000 EUR.

W przypadku, gdy kwota płatności bezpośrednich otrzymanych przez danego rolnika za rok poprzedni przekracza 5 000 EUR, rolnik jest uznawany za aktywnego jeżeli:

1. posiada zarejestrowane w IRZ zwierzęta zapewniające minimalną obsadę, lub
2. w CEiDG działalność rolnicza tego rolnika została wskazana jako główna, lub
3. dokumenty z KRS lub REGON potwierdzają, że wykonywana przez tego rolnika działalność rolnicza stanowi główną działalność gospodarczą, lub
4. udokumentuje, że:
  - poniósł koszty na działalność rolniczą w minimalnej wysokości, lub
  - osiągnął przychód ze sprzedaży płodów rolnych na minimalnym poziomie, lub
  - jego przychód z działalności rolniczej stanowi co najmniej 1/3 całego przychodu w gospodarstwie, lub
  - roczna kwota płatności bezpośrednich wynosi co najmniej 5% całości przychodów z działalności pozarolniczej.

Młody rolnik to osoba, która:

1. ma nie więcej niż 40 lat,
2. kieruje gospodarstwem rolnym, to znaczy prowadzi działalność rolniczą w gospodarstwie rolnym osobiście (podejmuje decyzje), na własny rachunek i we własnym imieniu, ponosi koszty i czerpie korzyści w związku z prowadzeniem tej działalności. Szczegółowe warunki jakie muszą spełniać osoby prawne i grupy osób fizycznych, aby mogły zostać uznane za kierującego gospodarstwem rolnym, mogą zostać określone w przepisach prawa krajowego,
3. posiada co najmniej:
  - a) wykształcenie zasadnicze branżowe, średnie branżowe, średnie lub zasadnicze zawodowe w rozumieniu przepisów prawa oświatowego, lub
  - b) 3-letni staż pracy w rolnictwie, przy czym za staż pracy w rolnictwie uznaje się okres, liczony do dnia złożenia wniosku o przyznanie pomocy, w którym wnioskodawca:
    - podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie jako rolnik lub domownik lub ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności rolniczej w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA),

- był zatrudniony w gospodarstwie rolnym na podstawie umowy o pracę, na stanowisku związanym z prowadzeniem produkcji rolnej.

Minimalne wymagania do otrzymania płatności bezpośrednich :

- 1 kwalifikujący się ha, lub
- 200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt.

Działka rolna oznacza zwarty obszar gruntu, zadeklarowany przez jednego rolnika i obejmujący nie więcej niż jedną grupę upraw, z tym że obszar gruntów zalesionych w ramach PROW po roku 2008 oraz zagajniki o krótkiej rotacji stanowią odrębne działki.

Las – definicja lasu określona w art. 3 ustawy o lasach, która stanowi, iż las to grunt:

- 1) o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha, pokryty roślinnością leśną (uprawami leśnymi) - drzewami i krzewami oraz runem leśnym - lub przejściowo jej pozbawiony:
  - a. przeznaczony do produkcji leśnej lub
  - b. stanowiący rezerwat przyrody lub wchodzący w skład parku narodowego albo
  - c. wpisany do rejestru zabytków;
- 2) związany z gospodarką leśną, zajęty pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, urządzenia melioracji wodnych, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, tereny pod liniami energetycznymi, szkółki leśne, miejsca składowania drewna, a także wykorzystywane na parkingi leśne i urządzenia turystyczne.

Przetwórstwo produktów rolnych - oznacza czynności dokonywane na produkcie rolnym, których produktem końcowym jest również produkt rolny, z wyjątkiem wykonywanych w gospodarstwach czynności niezbędnych do przygotowania produktów zwierzęcych lub roślinnych do pierwszej sprzedaży.

Przetwarzaniem produktów rolnych nie jest np. mycie, czy pakowanie produktów rolnych w gospodarstwie rolnym, które to czynności nie stanowią przetwarzania, a są to czynności niezbędne do przygotowania produktów zwierzęcych lub roślinnych do pierwszej sprzedaży.

Systemy jakości żywności – oznaczają rolnictwo ekologiczne, system chronionych nazw pochodzenia, chronionych oznaczeń geograficznych i gwarantowanych tradycyjnych specjalności oraz systemy jakości żywności uznane za krajowe.

Grupa Producentów Rolnych – przedsiębiorca, zarejestrowany przez ARiMR w rejestrze grup producentów rolnych, zgodnie z ustawą o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw.

Związek Grup Producentów Rolnych – przedsiębiorca, zrzeszający Grupy Producentów Rolnych, zarejestrowany przez ARiMR w rejestrze związków grup producentów rolnych, zgodnie z ustawą o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw.

Organizacja Producentów Rolnych – przedsiębiorca, zarejestrowany przez ARiMR zgodnie z przepisami Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007 oraz właściwymi przepisami krajowymi.

Zrzeszenie Organizacji Producentów – przedsiębiorca, zrzeszający Organizacje Producentów, zarejestrowany przez ARiMR zgodnie z przepisami Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007 oraz właściwymi przepisami krajowymi.

Inne warunki ogólne mające zastosowanie do więcej niż jednej interwencji:

Zaliczki – beneficjentom będzie można wypłacać zaliczki, o których mowa w art. 42 rozporządzenia (UE) horyzontalnego. Mając na uwadze że, w przypadku interwencji pozostających poza IACS, zaliczki, o których mowa w rozporządzeniu (UE) horyzontalnym, nie niwelują trudności beneficjentów spowodowanych koniecznością oczekiwania na wypłatę pomocy po rozliczeniu operacji (projektu), wdrożony zostanie dodatkowy system zaliczkowania na zasadach przewidzianych w przepisach krajowych.

PROJEKT

4.2. Opis korzystania z pomocy technicznej

4.2.1. Cel wsparcia z pomocy technicznej

Celem pomocy technicznej jest wspieranie zarządzania Planem strategicznym WPR (Plan) i wdrażania określonych w nim interwencji, w tym utworzenia i funkcjonowania Krajowej sieci WPR. W związku z tym, że dotychczasowa nazwa Sieci jest dobrze rozpoznawalna w Polsce, zasadne jest, aby tej nazwy istotnie nie zmieniać, co przyczyni się pozytywnie do jej odbioru. Z tego względu oraz zważywszy na szerszy zakres spraw objętych Siecią (również I filar WPR), na poziomie kraju będzie używana nazwa „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich+”, w skrócie „KSOW+”. Dodany do nazwy znak „+” oznacza, że Sieć obejmuje szerszy zakres spraw niż w latach 2014–2022.

4.2.2. Zakres działania pomocy technicznej

Pomoc techniczna zostanie wykorzystana do sfinansowania działań związanych z zarządzaniem i wdrażaniem interwencji w ramach I i II filaru WPR, jak również do utworzenia i funkcjonowania KSOW+.

Środki pomocy technicznej zostaną w szczególności przeznaczone na następujące działania:

1. przygotowanie, zarządzanie, wdrażanie, monitorowanie, ocenę, rozpatrywanie skarg oraz kontrolę i audyt w ramach realizacji Planu strategicznego WPR;
2. utworzenie i realizację zadań KSOW+, w tym wsparcie systemu AKIS oraz informowanie beneficjentów o interwencjach określonych w Planie strategicznym WPR;
3. zmniejszenie obciążenia administracyjnego dla beneficjentów, w tym informatyzację procesu ubiegania się o wsparcie i obsługi tego wsparcia w ramach interwencji Planu strategicznego WPR oraz wzmocnienie potencjału organów państwa członkowskiego i beneficjentów w zakresie zarządzania i wykorzystania funduszy;
4. związane z poprzednim okresem programowania w zakresie dotyczącym II filaru oraz kolejnym okresem programowania, w tym prace nad przygotowaniem Planu strategicznego WPR na kolejny okres programowania.

Biorąc pod uwagę możliwość finansowania w okresie programowania 2023-2027 dodatkowo działań związanych z zarządzaniem i wdrażaniem interwencji w ramach I filaru WPR oraz utworzeniem i funkcjonowaniem KSOW+ obejmującej również I filar (zatem w szerszym zakresie niż miało to miejsce w poprzednich okresach programowania), na pomoc techniczną (w tym KSOW+) planuje się przeznaczyć 4% całkowitego wkładu EFRROW określonego w Planie.

Pomoc może być udzielana w formie: zwrotu faktycznie poniesionych kosztów kwalifikowalnych, kosztów jednostkowych; płatności ryczałtowych; stawki ryczałtowej.

W ramach pomocy technicznej realizowane będą dwa schematy:

- Schemat I: Wsparcie wdrażania Planu strategicznego WPR oraz utworzenie i funkcjonowanie KSOW+
Celem tego schematu jest stworzenie warunków do zarządzania i wdrażania interwencji określonych w Planie strategicznym WPR, jak również zapewnienie efektywnego i skutecznego funkcjonowania KSOW+. Osiągnięcie tego celu możliwe będzie poprzez wsparcie instytucji zaangażowanych w zarządzanie i wdrażanie interwencji objętych Planem.
- Schemat II: Wsparcie operacji realizowanych w ramach KSOW+.
Celem niniejszego schematu jest finansowanie operacji w ramach podejmowanych działań realizujących cele określone w art. 113 ust. 3 rozporządzenia o planach strategicznych. Środki na Schemat II będą mogły zostać wykorzystane na realizację operacji własnych przez jednostki tworzące strukturę sieci, w tym we współpracy z partnerami sieci.

W ramach schematu II finansowane będą również działania w zakresie realizacji Strategii Komunikacji WPR 2023-2027.

4.2.3. Beneficjenci pomocy technicznej

Proponuje się następujących beneficjentów pomocy technicznej:

- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;
- samorzady województw;
- Ministerstwo Finansów;
- Urząd Zamówień Publicznych;
- Rządowe Centrum Legislacji;
- jednostki doradztwa rolniczego ;
- inni beneficjenci, którym instytucja zarządzająca deleguje zadania związane z wdrażaniem Planu.

PROJEKT

4.3. Opis krajowej sieci ds. wspólnej polityki rolnej

4.3.1. Krajowa sieć Wspólnej Polityki Rolnej = Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich+ (KSOW+)

Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich+ (KSOW+), która jest krajową siecią ds. wspólnej polityki rolnej, o której mowa w art. 113 ust. 1 rozporządzenia o PS, zostanie utworzona w oparciu o istniejącą Krajową Sieć Obszarów Wiejskich (KSOW), umożliwiając wykorzystanie zbudowanego potencjału i zapewnienie ciągłości jej funkcjonowania, jednocześnie uwzględniając modyfikacje wynikające z dotychczasowych doświadczeń i szerszego jej zakresu w okresie programowania 2023-2027.

KSOW+ obejmować będzie całą Wspólną Politykę Rolną, tj. zagadnienia dotyczące I i II filaru WPR, a w związku z tym będzie podejmować działania w zakresie tworzenia sieci kontaktów w odniesieniu do wszystkich interwencji określonych w Planie i obejmować będzie szerszy zakres interesariuszy niż KSOW w latach 2014–2022.

4.3.2. Cele Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich+ (KSOW+), w tym działania wspierające EIP i przepływ wiedzy w ramach AKIS

Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich+ (KSOW+) ustanawiana jest w celu stworzenia sieci kontaktów na szczeblu krajowym pomiędzy organizacjami i administracją, przedstawicielami sektora rolnictwa, doradcami, naukowcami, podmiotami zaangażowanymi we wdrażanie innowacji i innymi podmiotami działającymi w dziedzinie rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich.

Utworzenie Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich+ (KSOW+) będzie służyć następującym celom:

1. zwiększeniu zaangażowania wszystkich zainteresowanych stron w przygotowanie i wdrażanie Planu strategicznego WPR, a także ułatwianiu wymiany wiedzy i doświadczeń w zakresie wdrażania Planu;
2. poprawie jakości wdrażania Planu strategicznego WPR;
3. informowaniu opinii publicznej i potencjalnych beneficjentów o WPR i możliwościach finansowania;
4. wspieraniu innowacyjności w rolnictwie i rozwoju obszarów wiejskich oraz włączenia i interakcji między wszystkimi zainteresowanymi stronami w procesie wymiany i budowania wiedzy;
5. przyczynianiu się do rozpowszechniania wyników realizacji Planu strategicznego WPR;
6. wspieraniu administracji państwa członkowskiego we wdrażaniu Planu strategicznego WPR i przechodzeniu na model realizacji oparty na wynikach;
7. wspieraniu zdolności monitorowania i oceny odpowiednich organów.

Powyższe cele zostaną osiągnięte przez realizację takich działań jak:

- gromadzenie, analizę i rozpowszechnianie informacji o działaniach i dobrych praktykach wdrożonych lub wspieranych w ramach Planu strategicznego WPR, a także analizę rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich związanych z celami szczegółowymi określonymi w art. 6 rozporządzenia o planach strategicznych;
- wkład w budowanie zdolności administracji państwa członkowskiego i innych podmiotów zaangażowanych we wdrażanie planów strategicznych WPR, w tym w odniesieniu do procesów monitorowania i oceny;
- tworzenie platform, forów i wydarzeń w celu ułatwienia wymiany doświadczeń między zainteresowanymi stronami i wzajemnego uczenia się, w tym, możliwość wymiany z sieciami w państwach trzecich;
- gromadzenie informacji i ułatwianie ich rozpowszechniania, a także tworzenie sieci struktur i projektów, takich jak lokalne grupy działania, o których mowa w art. 27 rozporządzenia (UE) [rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów], grupy operacyjne europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz produktywności i zrównoważonego rozwoju rolnictwa, o których mowa w art. 114 ust. 4 rozporządzenia o planach strategicznych, a także równoważnych struktur i projektów;
- wsparcie dla projektów współpracy między grupami operacyjnymi EPI, LGD lub podobnymi lokalnymi strukturami rozwoju, w tym współpracy transnarodowej;
- tworzenie powiązań z innymi strategiami lub sieciami finansowanymi przez Unię Europejską;
- wkład w dalszy rozwój WPR i przygotowanie Planu strategicznego WPR na kolejny okres programowania;

- uczestnictwo w europejskiej sieci WPR i wkład w nią.

Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich+ w ramach ww. działań wsparcia będzie wymianę wiedzy i innowacji w rolnictwie pomiędzy partnerami systemu AKIS. Wsparcie to polegać będzie m.in. na:

- ułatwianiu wymiany wiedzy i nawiązywania kontaktów przez interesariuszy systemu (naukowców, doradców, przedsiębiorców, rolników i inne zainteresowane podmioty);
- zapewnieniu forum do wymiany wiedzy i współpracy, w tym w ramach grup lub sieci tematycznych;
- wsparciu nawiązywania współpracy, przygotowania i realizacji projektów interaktywnych, oraz funkcjonujących grup operacyjnych i ich współpracy;
- promowaniu dobrych praktyk w tworzeniu i wdrażaniu nowych lub innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie i obszarach wiejskich;
- podnoszeniu poziomu wiedzy i umiejętności interesariuszy systemu;
- tworzeniu lub utrzymaniu platform/forów wymiany wiedzy i informacji pomiędzy interesariuszami;
- upowszechnianiu informacji o realizowanych działaniach, innowacyjnych rozwiązaniach.

4.3.3. Struktura, zarządzanie i funkcjonowanie Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich+ (KSOW+)

Strukturę organizacyjno-instytucjonalną KSOW+ (tj. jednostki wsparcia sieci) będą tworzyć: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, samorządy województw oraz jednostki doradztwa rolniczego. Sieć będzie wspierana przez Komitet Sterujący ds. Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich+ stanowiący organ opiniotawczo-doradczy Ministra, a w realizację działań sieci oprócz jednostek wsparcia sieci będą zaangażowani również jej partnerzy, tj. podmioty aktywnie działające na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa, w tym wdrażające innowacje lub opracowujące innowacyjne rozwiązania.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi jako instytucja zarządzająca będzie:

- opracowywać krajowe przepisy i wytyczne;
- nadzorować funkcjonowanie sieci;
- odpowiadać za przygotowanie (we współpracy z jednostkami wsparcia sieci) Planu działania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich+ na lata 2023-2027 i Strategii Komunikacji WPR na lata 2023-2027;
- akceptować Plan operacyjny przygotowany przez jednostkę centralną (JC).

Operacje własne Ministra (IZ) realizuje Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi jako beneficjent.

Komitet Sterujący ds. Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich+ będzie wyznaczał kierunki działania sieci oraz przyjmował sprawozdania z wykonania zaplanowanych zadań. Na podstawie sprawozdania Komitet będzie mógł wydać rekomendacje dla jednostek wsparcia sieci. Komitet będą tworzyć: przedstawiciele administracji publicznej, nauki, doradztwa rolniczego, partnerów/organizacji społecznych i branżowych funkcjonujących w obszarze rolnictwa i obszarów wiejskich.

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie będzie pełnić funkcję jednostki centralnej (JC), tj. koordynatora funkcjonowania całej sieci oraz realizatora jej zadań na poziomie krajowym poprzez realizację operacji własnych.

Zadaniem JC będzie:

- opracowanie Instrukcji dot. zgłaszania operacji do Planu operacyjnego uwzględniającej kierunki działania sieci wyznaczone przez Komitet oraz zasady określone w Planie działania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich+ na lata 2023-2027. Dokument ten będzie określał warunki jakie muszą spełniać operacje zgłaszane do Planu operacyjnego oraz kluczowe tematy operacji do realizacji przez sieć w najbliższych latach;
- weryfikacja operacji zgłoszonych do Planu operacyjnego pod kątem ich zgodności z Instrukcją;
- opracowanie Planu operacyjnego i przedstawienie do akceptacji przez IZ;
- zapewnienie warunków realizacji celów sieci poprzez monitoring realizacji zadań/operacji jednostek wsparcia sieci i sprawozdawczość;

- przygotowanie sprawozdań i przedstawianie ich Komitetowi Sterującemu;
- identyfikacja podmiotów współpracujących w ramach KSOW+ (w tym prowadzenie bazy partnerów) i zapewnienie włączenia partnerów sieci w jej funkcjonowanie oraz aktywizacja partnerów do działania;
- obsługa Komitetu Sterującego ds. Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich+;
- w zależności od potrzeb, powoływanie grup tematycznych w celu realizacji zadań sieci;
- wsparcie współpracy i przepływu informacji pomiędzy jednostkami wsparcia sieci.

Samorządy województw, jako jednostki regionalne, będą realizowały zadania sieciujące na poziomie wojewódzkim ukierunkowane na tematykę związaną z rozwojem obszarów wiejskich, poprzez realizację operacji własnych, zgodnie z tematami wyznaczonymi przez Komitet Sterujący a opisanymi w Instrukcji na dany okres przez JC, w tym dot. informowania o wdrażanych interwencjach.

Do zadań SW będzie należało również:

- udział i tworzenie regionalnych grup roboczych zgodnie z właściwością tematyczną;
- aktywizacja partnerów sieci do działania;
- współpraca z JC w zakresie realizowanych operacji;
- współpraca z WODR oraz lokalnymi punktami kontaktowymi funduszy europejskich w zakresie informacji o istniejących możliwościach wsparcia z funduszy ze środków krajowych i europejskich na rozwój obszarów wiejskich;
- diagnozowanie potrzeb województw w zakresie działań niezbędnych do podjęcia w kierunku poprawy wdrażania wspólnej polityki rolnej.

Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego, jako jednostki regionalne, będą realizowały zadania sieciujące na poziomie wojewódzkim poprzez realizację operacji własnych, zgodnie z tematami wyznaczonymi przez Komitet Sterujący a opisanymi w Instrukcji na dany okres przez JC.

Do zadań WODR będzie należało również:

- udział i tworzenie regionalnych grup roboczych zgodnie z właściwością tematyczną;
- aktywizacja partnerów sieci do działania;
- współpraca z JC w zakresie realizowanych operacji;
- współpraca z samorządami województw;
- prowadzenie działań informacyjnych dot. Planu strategicznego WPR.

Każdy beneficjent realizujący operacje własne zgłoszone do Planu operacyjnego będzie mógł je realizować przy udziale partnerów sieci, w zależności od potrzeby.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa będzie realizowała zadania wyłącznie w zakresie Strategii Komunikacji WPR na lata 2023-2027.

Utrzymanie struktury organizacyjnej KSOW+ będzie finansowane ze środków przeznaczonych na wsparcie funkcjonowania w ramach Schematu I pomocy technicznej.

Na funkcjonowanie KSOW+ planuje się przeznaczyć nie mniej niż 15% budżetu zarezerwowanego na pomoc techniczną.

4.4. Informacja dotycząca spójności Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 z innymi instrumentami i politykami UE oraz możliwej synergii między tymi instrumentami

WPR będzie realizowana w Polsce w latach 2023-2027 przy zapewnieniu synergii i komplementarności z innymi obszarami polityki WPR oraz pozostałymi funduszami UE. W szczególności zostanie zapewniona spójność interwencji Planu z inwestycjami wspieranymi w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych oraz Europejskiego Instrumentu Odbudowy Next Generation EU. Prezentowane poniżej (tabela nr 2) zakresy możliwych obszarów spójności lub komplementarności powstały w oparciu o projekty programów współfinansowanych ze środków UE oraz treść wniosku dotyczącego rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów ustanawiającego jednolite ramy wspólnych przepisów dla funduszy, takich jak: EFRROW, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Morski i Rybacki i inne oraz wybory strategiczne wynikające z kluczowych wyzwań jakie rysują się dla gospodarki polskiej wsi i rolnictwa do 2030 r.

Z myślą o maksymalizacji spójności i komplementarności wsparcia kierowanego do sektora rolno-spożywczego i obszarów wiejskich w ramach różnych funduszy UE w przygotowaniu dokumentów wdrożeniowych wykorzystano działania i projekty strategiczne wskazane w krajowych i wspólnotowych dokumentach strategicznych, w tym w szczególności: strategii *Europejski Zielony Ład*²³, Strategii „*Od pola do stołu*”, *Strategii bioróżnorodności*, *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*²⁴ *Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybnictwa 2030*²⁵, *Krajowej strategii rozwoju regionalnego 2030*²⁶.

Uwzględniono także ukierunkowanie środków UE na lata 2021-2027 na zieloną i cyfrową transformację gospodarki oraz zachowań społecznych. Przyjmuje się, że cyfrowa transformacja rolnictwa i obszarów wiejskich przyniesie dodatkowy impuls dla rozwoju tego sektora i obszarów wiejskich, których główną rolą niezmiennie jest zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego kraju.

Prezentowane wybory uwzględniają również nowe uwarunkowania wynikające z pandemii COVID-19. Zakłada się, że nie tylko w *Krajowym Planie Odbudowy i Zwiększania Odporności*, ale również w pozostałych dokumentach wdrożeniowych środków UE projektowanych po 2020 r. w sposób szczególny będzie położony nacisk na działania mające na celu naprawienie szkód gospodarczych i społecznych, a także odbudowę gospodarki i ochronę miejsc w związku z wystąpieniem pandemii koronawirusa SARS-CoV-2.

Interwencje ujęte w Planie uwzględniają również wnioski płynące z Komunikatu Komisji Do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego I Komitetu Regionów *Długoterminowa wizja dla obszarów wiejskich UE - W kierunku silniejszych, lepiej skomunikowanych, odpornych i zamożnych obszarów wiejskich do 2040 r.* (Bruksela, dnia 30.6.2021 r. COM(2021) 345 final).

Dlatego, mając na uwadze zaproponowany przez służby KE *Pakt na rzecz obszarów wiejskich*, który zostanie opracowany z udziałem wszystkich szczebli sprawowania władzy i zainteresowanych stron wyrażających poparcie dla wspólnych celów wizji, które zaproponowano w ww. komunikacie, dla jeszcze pełniejszego efektu synergii zakłada się również możliwość zmian w Planie w trakcie trwania jego wdrażania. Takie elastyczne podejście przyczyni się do zwiększenia synergii, komplementarności i spójności na szczeblu krajowym, regionalnym i terytorialnym między politykami i interwencjami, które mają wpływ na rozwój obszarów wiejskich. Ma to szczególne znaczenie w kontekście różnej dynamiki prac nad Planem i krajowymi oraz regionalnymi programami realizującymi Umowę Partnerstwa 2023-2027. Ewentualne zmiany w zakresie wsparcia jakie będzie objęte Planem będą wynikały również z bieżącego reagowania na skalę potrzeb i efekty wdrażania Krajowego Planu Odbudowy i zwiększania Odporności

²³ 11 grudnia 2019 r. Komisja opublikowała komunikat w sprawie europejskiego zielonego ładu. To nowo proponowana unijna strategia wzrostu, która ma przekształcić Unię w neutralne klimatycznie, sprawiedliwe i dostatnie społeczeństwo o nowoczesnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarce.

²⁴ Została przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r.

²⁵ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 15 października 2019 r.

²⁶ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 17 września 2019 r.

Tabela 2. Informacja dotycząca demarkacji i komplementarność Planu z innymi funduszami UE

OBSZAR	ZAKRES	WPR 2023-2027	POLITYKA SPÓJNOŚCI 2021-2027	KPO (RRF)
Bezpieczeństwo żywnościowe i bezpieczeństwo żywności (Cel 1 SZRWRiR 2030)	Wsparcie dochodów rolniczych dla zachowania bezpieczeństwa żywnościowego	✓		
	Wsparcie jakości i bezpieczeństwa żywności	✓		
	Stabilizacja i rozwój rynków rolnych, krótkich łańcuchów dostaw	✓		✓
Wzrost konkurencyjności sektora rolno-spożywczego (Cel 1 SZRWRiR 2030)	Modernizacja i wzrost innowacyjności gospodarstw rolnych, cyfryzacja gospodarstw rolnych, rolnictwo 4.0.	✓		✓
	Zielona transformacja gospodarstw rolnych i przetwórstwa rolno-spożywczego	✓		✓
	Innowacyjność przedsiębiorstw z obszarów wiejskich		✓	✓
	Infrastruktura B+R (również Instytutów nadzorowanych przez MRiRW, GIJHARS)		✓	✓
	Badania naukowe z obszaru rolnictwa, przetwórstwa spożywczego i rozwoju obszarów wiejskich	✓	✓	
Rynek i zasoby pracy oraz przedsiębiorczość na obszarach wiejskich (Cel 3 SZRWRiR 2030)	Umiejętności i kompetencje rolników w zakresie realizacji zawodu i aktywności związanej z rolnictwem, w tym kompetencje cyfrowe	✓		
	Umiejętności i kompetencje mieszkańców wsi pracujących poza rolnictwem, w tym kompetencje cyfrowe		✓	✓
	Umiejętności i kompetencje osób z obszarów wiejskich pozostających poza rynkiem pracy lub odchodzących z rolnictwa		✓	✓
	Rozwój MŚP na obszarach wiejskich	✓	✓	✓
Bioróżnorodność i ochrona krajobrazu (Cel 2 SZRWRiR 2030)	Działania w rolnictwie na rzecz bioróżnorodności i zachowania krajobrazu rolniczego	✓	✓	
	Pozarolnicze działania na rzecz bioróżnorodności i krajobrazu		✓	
	Zachowanie zasobów genowych w rolnictwie	✓		
Gospodarka o obiegu Zamkniętym (Cel 2 SZRWRiR 2030)	GOZ w gospodarstwie rolnym	✓		
	GOZ w przetwórstwie rolno-spożywczym	✓	✓	✓
	GOZ na obszarach wiejskich niezwiązana z rolnictwem		✓	✓
Zaopatrzenie w energię (Cel 2 SZRWRiR 2030)	Elektroenergetyka, w tym przesył i dystrybucja		✓	✓
	Wytwarzanie OZE w gospodarstwie rolnym	✓	✓	✓
	Wytwarzanie OZE na obszarach wiejskich poza rolnictwem		✓	✓
	Efektywność energetyczna budynków mieszkalnych		✓	✓
	Efektywność energetyczna budynków gospodarstw rolnych	✓		
Jakość powietrza na obszarach wiejskich (Cel 2 SZRWRiR 2030)	Inwestycje w rolnictwie i przetwórstwie rolno-spożywczym w zakresie ochrony powietrza	✓		
	Inwestycje w innych sektorach, pozarolniczej działalności gospodarczej i gospodarstwach domowych w zakresie ochrony powietrza		✓	✓
Zasoby wody i ich jakość ²⁷ (Cel 2 SZRWRiR 2030)	Inwestycje w zakresie magazynowania wody i nawadniania w rolnictwie oraz odzyskiwania wody w gospodarstwach rolnych	✓		
	Inwestycje w zakresie retencji oraz przeciwdziałania powodziom i suszom	✓	✓	✓
	Dostęp do wody pitnej na obszarach wiejskich (inwestycje wodociągowe)		✓	✓
Gospodarka komunalna na wsi (Cel 2 SZRWRiR 2030)	Kanalizacja		✓	✓
	Przydomowe oczyszczalnie ścieków	✓		
	Gospodarka odpadami (instalacje, np. punkty zbierania odpadów rolniczych) i zagospodarowanie odpadów		✓	
Dostępność terytorialna obszarów wiejskich (Cel 2 SZRWRiR 2030)	Krajowa infrastruktura drogowa i kolejowa, TEN-T, drogi wojewódzkie, kolej wojewódzka i regionalna, transport intermodalny		✓	✓
	Infrastruktura lokalna (drogi powiatowe i gminne), ścieżki rowerowe		✓	✓

²⁷ Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w zakresie środowiska i gospodarki wodnej przyjęta uchwałą nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r.

OBSZAR	ZAKRES	WPR 2023-2027	POLITYKA SPÓJNOŚCI 2021-2027	KPO (RRF)
	Transport zbiorowy (w tym niskoemisyjny) i infrastruktura węzłów przesiadkowych			✓
Cyfryzacja obszarów wiejskich i usług (Cel 1 i 2 SZRWRiR 2030)	Duża infrastruktura cyfrowa (w tym Internetu szerokopasmowego i 5G)		✓	✓
	E-usługi w rolnictwie			✓
	Cyfryzacja usług publicznych, e-administracja		✓	✓
	Dostępność sieci w przestrzeni publicznej (Hot-spoty), mała lokalna infrastruktura	✓	✓	
Infrastruktura i usługi publiczne, turystyka (Cel 2 i 3 SZRWRiR 2030)	Infrastruktura z zakresu zdrowia publicznego			✓
	Wpływ żywienia na zdrowie, w tym żywienie w szkołach	✓		
	Opieka nad dzieckiem od lat 3, edukacja na poziomie wczesnoszkolnym i szkolnym		✓	✓
	Edukacja (infrastruktura, edukacja wczesnoszkolna i edukacja szkolna, edukacja zawodowa, termomodernizacja budynków szkół)		✓	✓
	Sport i turystyka (infrastruktura i usługi na obszarach wiejskich)	✓	✓	
	Odbudowa sektora turystycznego (infrastruktura, usługi, agroturystyka, MŚP)		✓	✓
	Usługi opiekuńcze i infrastruktura		✓	✓
Rewitalizacji wsi i małych miast (Cel 2 SZRWRiR 2030)	Estetyka przestrzeni publicznej, w tym m.in. zieleni publiczna, rewitalizacja	✓	✓	✓
	Ochrona dziedzictwa kulturowego wsi i rolnictwa, termomodernizacja bibliotek, domów kultury	✓	✓	✓
	Kształtowanie ład przestrzennego i strefy inwestycyjne			✓
Rozwój kierowany przez społeczność i współpraca (Cel 2 i 3 SZRWRiR 2030)	Wsparcie inicjatyw oddolnych i budowa kompetencji współpracy	✓	✓	
	Zawijazywanie partnerstw międzysektorowych	✓	✓	
	Rozwój współpracy i współdziałania w sektorze rolno-spożywczym	✓		

4.5. Instrumenty finansowe

4.5.1. Opis instrumentów finansowych

Mając na względzie utrudniony dostęp rolników oraz przedsiębiorstw przetwórczych sektora rolno-spożywczego do zewnętrznego źródła finansowania działalności w ramach planu zaplanowano IF w ramach czterech interwencji - Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność, Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości – w gospodarstwach rolnych, Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości- w zakresie pozarolniczych inwestycji produkcyjnych oraz Rozwój usług na rzecz rolnictwa i leśnictwa. Główną przeszkodą w dostępie do finansowania gospodarstw rolnych i zakładów przetwórstwa rolno spożywczego są wysokie wymagania dotyczące zabezpieczeń, które są trudne do spełnienia przez ww. podmioty. W związku z tym, w planie udostępnione zostaną odpowiednie instrumenty finansowe, których zadaniem będzie ułatwienie dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania.

Alokacja środków na IF w WPR 2023-2027 jest odpowiedzią na zdiagnozowaną w ramach oceny ex ante z 2019 r. lukę finansową, która wynosi ok 11,8 mld zł dla całego sektora rolno-spożywczego. Z tej oceny wynika również, że instrumentem, który najlepiej odpowie na potrzeby ostatecznych odbiorców pomocy jest instrument gwarancji portfelowych.

Gwarancje są instrumentem zwrotnym o najwyższym współczynniku dźwigni finansowej rozumianej jako relacja wygenerowanego finansowania do zaangażowanych środków publicznych. Przewiduje się, że gwarancja nie będzie obejmować całości kredytu obrotowego lub inwestycyjnego, a tylko jego część (do 80% kapitału kredytu). Przejęcie przez fundusz gwarancyjny części ryzyka ponoszonego przez instytucje finansowe stworzy zachętę do angażowania się kapitału prywatnego w finansowanie działalności gospodarstw rolnych oraz MŚP w sektorze rolnym.

Instrument finansowy w formie gwarancji będzie możliwy w połączeniu z dotacją na spłatę odsetek. Dotacja na spłatę odsetek ma zachęcać m.in. młodych rolników oraz małe gospodarstwa do korzystania z instrumentów zwrotnych na rozwój gospodarstwa rolnego oraz pozostałych rolników oraz przedsiębiorstwa przetwórcze sektora rolno-spożywczego do inwestycji przyczyniających się do ochrony środowiska i klimatu.

Instrumenty finansowe będą mieć zastosowanie na terenie całego kraju.

4.5.2. Struktura wdrażania, wybór podmiotu wdrażającego instrument finansowy oraz banków finansujących

Zgodnie z art. 59 ust. 3. lit c rozporządzenia 2021/1060 instytucja zarządzająca powierzy bezpośrednio zadanie polegające na wdrożeniu instrumentów podmiotowi wdrażającemu instrumenty finansowe (bez funduszu funduszy).

Podmiot wdrażający instrument finansowy przeprowadzi procedurę selekcji w celu wyboru banków finansujących, które będą udzielać kredytów ostatecznym odbiorcom zabezpieczonych gwarancją z instrumentu finansowego, zgodnie z zasadami i regułami opisanymi w umowie o finansowaniu, zwanej dalej umową o finansowaniu.

4.5.3. Obowiązki zaangażowanych podmiotów

Sposób przekazywania środków do instrumentów finansowych, relacje pomiędzy instytucją zarządzającą i agencją płatniczą a podmiotem wdrażającym instrument finansowy lub bankami finansującymi, a także warunki wdrażania instrumentu finansowego będą uregulowane w umowie o finansowaniu. Instrumenty finansowe będą wdrażane przez podmiot wdrażający w oparciu o wyodrębniony system księgowy, umożliwiający prowadzenie odrębnej rachunkowości kosztów zarządzania instrumentem.

4.5.4. Opis instrumentu finansowego gwarancji portfelowych

Płatności dla instrumentu finansowego będą dokonywane zgodnie z umową o finansowaniu. Wydatki będą deklарowane Komisji Europejskiej jako wydatki kwalifikowane zgodnie z art.92 rozporządzenia 2021/1060.

Środki WPR 2023-2027 w ramach funduszu gwarancji portfelowych będą zabezpieczać portfel kredytów udzielonych przez banki finansujące do poziomu ustalonych w wyniku badania ex ante oceny ryzyka i wskazanych w umowie o finansowaniu.

Wsparcie udzielane ostatecznym odbiorcom będzie zgodne z obowiązującymi zasadami pomocy państwa.

Polityka kredytowa banków finansujących powinna uwzględniać powstanie transferu korzyści na rzecz ostatecznych odbiorców w wybranych formach m.in. w zakresie zmniejszenia oprocentowania kredytów udzielanych przez banki finansujące lub w zakresie zabezpieczenia kredytów lub okresów karencji spłaty kredytów lub długości okresów kredytowania.

W przypadku gwarancji korzyścią dla ostatecznego odbiorcy to ograniczenie (całościowo lub w części) potrzeby przedstawienia przez kredytobiorców zabezpieczenia dla banków w celu uzyskania finansowania.

Dopuszczalna będzie możliwość łączenia instrumentu finansowego w formie gwarancji z dotacją na spłatę odsetek w ramach jednej operacji zgodnie z art. 58 ust. 5 rozporządzenia 2021/1060 oraz możliwość łączenie z dotacją w ramach odrębnych operacji.

4.6. Elementy wspólne dla rodzajów interwencji w zakresie rozwoju obszarów wiejskich

4.6.1 Wykaz niekwalifikujących się inwestycji

Koszty niekwalifikowalne zostały określone w art. 68 ust. 3 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR. Dodatkowo w zakresie inwestycji realizowanych w ramach art. 68 rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR oraz finansowanych w formie dotacji za niekwalifikowalne uznaje się :

1. **Koszty ogólne** m.in. koszty przygotowania dokumentacji technicznej operacji, sprawowania nadzoru inwestorskiego lub autorskiego, koszty związane z kierowaniem robotami budowlanymi, opłaty za konsultacje, opłaty za doradztwo na temat zrównoważenia środowiskowego i gospodarczego w tym studia wykonalności niezwiązane z innymi wydatkami w ramach danej operacji lub przekraczające 10% pozostałych kosztów kwalifikowalnych, a w przypadku interwencji Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym przekraczające 15% pozostałych kosztów kwalifikowalnych.
2. **Koszty remontu budynków lub budowli jeśli nie jest połączony z ich modernizacją.**
3. **Koszty dokończenia budowy lub modernizacji budynków lub budowli.**
4. **Koszty zakupu nieruchomości** z wyłączeniem zakupu gruntu stanowiącego element operacji polegającej na budowie budynku inwentarskiego do wysokości 10% kosztów kwalifikowalnych operacji w ramach interwencji Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność – dotacje.
5. **Koszty zakładania sadów i plantacji wieloletnich** oraz wymiany w nich nasadzeń.
6. **Koszty leasingu zwrotnego** oraz dodatkowe koszty związane z umową leasingu, takie jak marża finansującego i ubezpieczenie.
7. **Podatek od wartości dodanej (VAT)** – trwa analiza zagadnienia, wymagana opinia KE
8. **Koszty zakupu używanych** (w tym również instalacji) maszyn, urządzeń, wyposażenia z wyłączeniem eksponatów w interwencji LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność.
9. **Koszty zakupu zwierząt, roślin jednorocznych** i ich sadzenie.
10. **Koszty zakupu samochodów osobowych** przeznaczonych do przewozu mniej niż 8 osób łącznie z kierowcą.
11. **Koszty zakupu specjalistycznych środków transportu** z wyłączeniem zakupu specjalistycznych środków transportu w celu skracania łańcucha dostaw w przypadku interwencji LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność.
12. **Koszty rozbudowy infrastruktury sieci 5G i sieci światłowodowej.**
13. **Koszty inwestycji w nawodnienia** w gospodarstwie rolnym oraz związane z tym koszty budowy ujęć wody.

Ponadto ze wsparcia w formie dotacji wyłączono:

1. Rolnika posiadającego gospodarstwo rolne o powierzchni powyżej 300 ha użytków rolnych, który ubiega się o wsparcie w ramach interwencji - Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje), Inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej, Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu, Rozwój małych gospodarstw.
- 2.. Gospodarstwa rolne prowadzące działalność rolniczą wyłącznie w celach naukowo-badawczych.
3. Inwestycje mające na celu dostosowanie do norm lub wymogów unijnych, z wyjątkiem tych inwestycji, które służą dostosowaniu się do nowowprowadzonych wymogów

W ramach inwestycji finansowanych w formie Instrumentów finansowych za niekwalifikowalne poza wskazanymi w art. 68 rozporządzenia w sprawie Planów Strategicznych WPR uznaje się:

1. Koszty zakupu, budowy lub modernizacji budynków lub pomieszczeń mieszkalnych;
2. Zakup udziałów/akcji w podmiotach gospodarczych (inwestycje kapitałowe)
3. Zakup używanych maszyn, urządzeń, sprzętu zmechanizowanego, starszego niż 5 lat

4.6.2 Definicja obszaru wiejskiego i możliwość zastosowania

Obszary wiejskie – co do zasady są to tereny położone poza granicami administracyjnymi miast, jednak w przypadku interwencji *Infrastruktura na obszarach wiejskich* przez obszary wiejskie rozumiane będą także obszary miast o liczbie ludności nie większej niż 5 tys., a w przypadku realizacji koncepcji Smart Village oraz interwencji *LEADER* - nie większej niż 20 tys.

PROJEKT

ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZEC ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich

Kod interwencji	I 1.
Nazwa interwencji	Podstawowe wsparcie dochodu
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Podstawowe wsparcie dochodu do celów zrównoważoności (art. 17-18 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.4 Liczba hektarów do podstawowego wsparcia dochodu
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolnego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego i różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej stabilności produkcji rolnej w Unii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 1.P1.Zwiększenie indywidualnego dochodu w rolnictwie w celu zapewnienia rolnikom godnego poziomu życia i wyrównywania szans rozwojowych, ekonomicznych, społecznych. CS 1.P2. Zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych. CS 1.P4.Rozwój produkcji rolnej metodami przyjaznymi dla środowiska naturalnego, zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego i dostępu do wysokiej jakości i przystępnej cenowo żywności. CS 1.P5. Poprawa pozycji ekonomicznej rolnictwa unijnego względem rolnictwa światowego w związku z przewagą kosztową rolnictwa światowego wynikającą m.in. z różnic w standardach produkcji związanych z ochroną środowiska i klimatu. CS 1.P6. Zapewnienie stabilności dochodów gospodarstw przez łagodzenie skutków ryzyka cenowego (wynikającego ze zmienności koniunktury) i produkcyjnego (wynikającego ze zmienności uwarunkowań klimatyczno-pogodowych oraz występowania klęsk żywiołowych, inwazji szkodników, chorób zwierząt i roślin).
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4 Uzależnienie wsparcia dochodu od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej)
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację celu szczegółowego	Brak kryteriów wyboru operacji, wszyscy wnioskujący spełniający warunki kwalifikowalności są uprawnieni do jej otrzymania. Podstawowe wsparcie dochodu, udzielane rolnikom prowadzącym działalność rolniczą w minimalnym zakresie, stanowi instrument stabilizujący ich dochody, a co za tym idzie uodparnia na wahania rynkowe cen środków produkcji oraz produktów rolnych.

	Wsparcie przysługuje do każdego kwalifikującego się hektara zgłoszonego przez rolnika i zatwierdzonego do płatności.
Opis warunków kwalifikowalności	<ol style="list-style-type: none"> 1. Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą 2. Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt 3. Działka rolna deklarowana do wsparcia (min. 0,1 ha) musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Obowiązek spełnienia wymogów podstawowych w zakresie zarządzania oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska
Forma i wysokość wsparcia	Płatność roczna do kwalifikującego się hektara, jednolita w całym kraju. Szacowana stawka ok. 117 EUR/ha.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Stawka jednostkowa stanowi iloraz budżetu rocznego interwencji i produktów (liczba kwalifikujących się ha) wynikających ze złożonych przez rolników wniosków w danym roku kalendarzowym.</p> <p>Kwoty płatności ponad 100 000 EUR nie będą wypłacane (capping). Podstawę redukcji będzie można zmniejszyć uwzględniając faktycznie poniesione koszty pracy najemnej (zatrudnienie, prace zlecone) oraz ryczałtowe koszty pracy własnej (ustalone na poziomie krajowym).</p>
Terytorializacja (BISS) - podstawowego wsparcia dochodów do celów zrównoważoności i zaokrąglona suma	<p>Wsparcie wdrażane jednolicie na terenie całego kraju.</p> <p>Poziom i struktura dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego wskazuje na duże zróżnicowanie gospodarstw w zależności od typu rolniczego, wielkości ekonomicznej i powierzchni użytków rolnych. Istotne różnice w strukturze społecznej i dynamice zmian istnieją również między obszarami wielofunkcyjnymi zurbanizowanymi a obszarami głównie rolniczymi.</p> <p>Analizy SWOT, ex-ante nie wykazały potrzeby regionalizacji Podstawowego wsparcia dochodu.</p> <p>Dodatkowo zróżnicowanie warunków gospodarowania (m.in.. glebowych i klimatycznych) zostało uwzględnione w ramach płatności ONW.</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa
Ocena WTO	Green Box - ust. 5 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt - Liczba hektarów
I.1	Podstawowe wsparcie dochodu	8 021,17	14 246 168

Kod interwencji	12.
Nazwa interwencji	Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodu
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodu (art. 26 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.6a Liczba ha, do której przyznano Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodu
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolnego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego i różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej stabilności produkcji rolnej w Unii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 1.P 1. Zwiększenie indywidualnego dochodu w rolnictwie w celu zapewnienia rolnikom godnego poziomu życia i wyrównywania szans rozwojowych, ekonomicznych, społecznych. CS 1.P 2. Zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych. CS 1.P 5. Poprawa pozycji ekonomicznej rolnictwa unijnego względem rolnictwa światowego w związku z przewagą kosztową rolnictwa światowego wynikającą m.in. z różnic w standardach produkcji związanych z ochroną środowiska i klimatu. CS 1.P 6. Zapewnienie stabilności dochodów gospodarstw przez łagodzenie skutków ryzyka cenowego (wynikającego ze zmienności koniunktury) i produkcyjnego (wynikającego ze zmienności uwarunkowań klimatyczno-pogodowych oraz występowania klęsk żywiołowych, inwazji szkodników, chorób zwierząt i roślin).
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4 Uzależnienie wsparcia dochodu od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej)
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Brak kryteriów wyboru operacji, wszyscy wnioskujący spełniający warunki kwalifikowalności są uprawnieni do jej otrzymania. Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodu, będąca uzupełnieniem Podstawowego wsparcia dochodu, udzielane rolnikom prowadzącym działalność rolniczą w minimalnym zakresie, stanowi instrument stabilizujący ich dochody, a co za tym idzie uodparnia przed wahaniami rynkowymi cen środków produkcji oraz produktów rolnych. Wsparcie przyznawane jako uzupełnienie Podstawowego wsparcia dochodu, do powierzchni od 1 ha do 30 ha.
Opis warunków kwalifikowalności	1. Powierzchnia gospodarstwa wynosząca 3-50 ha 2. Posiadanie gruntów, do których przyznano Podstawowe wsparcie dochodu Działka rolna deklarowana do wsparcia (min. 0,1 ha) musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami.

Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo
Normy GAEC/SMR	Obowiązek spełnienia wymogów podstawowych w zakresie zarządzania oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska.
Forma i wysokość wsparcia	Płatność roczna do kwalifikującego się hektara, jednolita w całym kraju. Szacowana stawka ok. 40 EUR/ha.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Stawka jednostkowa stanowi iloraz budżetu rocznego interwencji i produktów (<i>liczba kwalifikujących się ha</i>) wynikających ze złożonych przez rolników wniosków w danym roku kalendarzowym. Wysokość wsparcia dla beneficjenta obliczana jako iloczyn stawki jednostkowej oraz uprawnionych produktów (ha).
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box - ust. 5 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt - Liczba hektarów
I.2	Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodu	1 854	8 639 673

Kod interwencji	I 3.
Nazwa interwencji	Uzupełniające wsparcie dochodu dla młodych rolników
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Uzupełniające wsparcie dochodu dla młodych rolników (art. 27 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.6 Liczba ha, do której przyznano uzupełniające wsparcie dochodu dla młodych rolników
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	<p>Cel 7 Przyciąganie i utrzymanie młodych rolników oraz innych nowych rolników i ułatwianie zrównoważonego rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich</p> <p>Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolnego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego i różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej stabilności produkcji rolnej w Unii</p>
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	<p>CS 7. P 2. Dostęp do kapitału</p> <p>CS 7. P 5. Zmniejszenie ryzyka związanego z podjęciem działalności rolniczej i inwestowaniem w gospodarstwie</p> <p>CS 7. P 6. Poprawa dochodów młodych rolników</p> <p>CS 7. P 7. Poprawa struktury wieku zarządzających gospodarstwami rolnymi</p> <p>CS 1.P 1. Zwiększenie indywidualnego dochodu w rolnictwie w celu zapewnienia rolnikom godnego poziomu życia i wyrównywania szans rozwojowych, ekonomicznych, społecznych.</p> <p>CS 1.P 2. Zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych.</p> <p>CS 1.P 5. Poprawa pozycji ekonomicznej rolnictwa unijnego względem rolnictwa światowego w związku z przewagą kosztową rolnictwa światowego wynikającą m.in. z różnic w standardach produkcji związanych z ochroną środowiska i klimatu.</p> <p>CS 1.P 6. Zapewnienie stabilności dochodów gospodarstw przez łagodzenie skutków ryzyka cenowego (wynikającego ze zmienności koniunktury) i produkcyjnego (wynikającego ze zmienności uwarunkowań klimatyczno-pogodowych oraz występowania klęsk żywiołowych, inwazji szkodników, chorób zwierząt i roślin).</p>
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	<p>R.4 Uzależnienie wsparcia dochodu od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości</p> <p>R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej)</p> <p>R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej)</p> <p>R.30 Wymiana pokoleniowa: Liczba młodych rolników rozpoczynających działalność ze wsparciem WPR, z uwzględnieniem podziału według płci.</p>

Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Brak kryteriów wyboru operacji, wszyscy wnioskujący spełniający warunki kwalifikowalności są uprawnieni do jej otrzymania. Płatność dla młodych rolników przyznawana do powierzchni, na której prowadzona jest działalność rolnicza, jest pewnym elementem dochodu młodego rolnika i stanowi zachętę do rozpoczęcia działalności rolniczej lub jej utrzymania jednocześnie ułatwiając prowadzenie tej działalności. Dodatkowa płatność do wszystkich gruntów objętych Podstawowym wsparciem dochodu dla rolników spełniających definicję młodego rolnika.
Opis warunków kwalifikowalności	<ol style="list-style-type: none"> 1. Posiadanie gruntów, do których przyznano Podstawowe wsparcie dochodu . 2. Warunki szczególne związane z wcześniejszym rozpoczęciem działalności jako kierujący gospodarstwem (np. nie wcześniej niż 5 lat przed złożeniem wniosku o Uzupełniające wsparcie dochodu dla młodych rolników. 3. Działka rolna deklarowana do wsparcia (min. 0,1 ha) musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami.
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo
Normy GAEC/SMR	Obowiązek spełnienia wymogów podstawowych w zakresie zarządzania oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska.
Forma i wysokość wsparcia	Płatność roczna do powierzchni, jednolita w całym kraju. Szacowana stawka ok. 66 EUR/ha.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Stawka jednostkowa stanowi iloraz budżetu rocznego interwencji i produktów (liczba kwalifikujących się ha) wynikających ze złożonych przez rolników wniosków w danym roku kalendarzowym. Wysokość wsparcia dla beneficjenta obliczana jako iloczyn stawki jednostkowej oraz uprawnionych produktów (ha).
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa
Ocena WTO	Green Box – ust. 5 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt - Liczba hektarów
I.3	Uzupełniające wsparcie dochodu dla młodych rolników	185,3	654 292

Kod interwencji	I 4.1
Nazwa interwencji	Ekoschemat - Obszary z roślinami miododajnymi
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (<i>art. 28 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR</i>).
Wskaźnik produktu	O.6b Liczba jednostek (ha) objętych ekoschematem.
Zakres terytorialny	Cały kraj. Mając na uwadze potrzebę ochrony różnorodności biologicznej, wskazane jest wprowadzenie ekoschematu w całej Polsce.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 6. Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 6. P 1. Ochrona i różnicowanie krajobrazu wiejskiego. CS 6 P 2. Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów. CS 6 P3. Zwiększenie różnorodności upraw.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4 Uzależnienie wsparcia dochodu od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej) R.27 Ochrona siedlisk i gatunków: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami w dziedzinie zarządzania służącymi ochronie i przywracaniu różnorodności biologicznej.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<ul style="list-style-type: none"> – Utworzenie obszaru z roślinami miododajnymi przez wysiew mieszanki składającej się z co najmniej dwóch gatunków roślin miododajnych z określonej listy. – Zakaz prowadzenia produkcji rolnej (<i>w tym zakaz wypasu i koszenia</i>) w terminie do 31 sierpnia. – Zakaz stosowania środków ochrony roślin. <p>Celem interwencji jest zachęcenie rolników do tworzenia obszarów z roślinami miododajnymi, stanowiącymi długotrwałe, różnorodne i bezpieczne żerowiska dla pszczoły miodnej i dzikich owadów zapylających; obszary takie przyczyniają się do ochrony różnorodności biologicznej. Interwencja będzie polegała na tworzeniu obszarów z roślinami miododajnymi przez wysiew mieszanki składającej się z co najmniej dwóch gatunków roślin miododajnych. Szczegółowe wymagania dotyczące tej interwencji zostaną doprecyzowane w przepisach określających warunki przyznania pomocy.</p>
Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą

	<ul style="list-style-type: none"> – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka deklarowana do wsparcia, o minimalnej powierzchni 0,1 ha, musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Zobowiązania w ramach ekoschematu Obszary z roślinami miododajnymi, wykraczają poza normę DKR (GAEC) 9 (w zakresie <i>minimalnego odsetka gruntów ornych przeznaczonych na obszary nieprodukcyjne</i>) oraz wymogi SMR 12 i SMR 13 (<i>dotyczące środków ochrony roślin</i>).
Forma i wysokość wsparcia	<p>Płatność roczna przyznawana do powierzchni gruntów ornych, na których realizowany jest ekoschemat.</p> <p>Szacowana stawka: 1 198 zł/ha.</p> <p>W przypadku większego zainteresowania ekoschematem, faktyczna wypłacona stawka może być niższa.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacowana wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB, na podstawie poniesionych kosztów i utraconych dochodów związanych z realizacją ekoschematu.</p> <p>Niemniej, ostateczna wysokość stawki będzie wynikiem założonej kwoty na ekoschemat oraz powierzchni wnioskowanej do objęcia wsparciem w danym roku.</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box ust. 12 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt - Liczba hektarów
I.4.1	Ekoschemat - Obszary z roślinami miododajnymi	3,95	3 000

Kod interwencji	I 4.2
Nazwa interwencji	Ekoschemat - Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (<i>art. 28 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR</i>).
Wskaźnik produktu	O.6b Liczba jednostek (ha) objętych ekoschematem
Zakres terytorialny	Cały kraj. Mając na uwadze znaczenie właściwego gospodarowania na TUZ o niskiej wartości produkcyjnej, wskazane jest wprowadzenie ekoschematu w całej Polsce.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 6. Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 6. P 5. Ekstensywne użytkowanie gruntów, w tym gruntów o niskiej wartości produkcyjnej oraz cennych przyrodniczo, z uwzględnieniem potrzeb ich ochrony.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4 Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości. R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej). R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej). R.27 Ochrona siedlisk i gatunków: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami w dziedzinie zarządzania służącymi ochronie i przywracaniu różnorodności biologicznej.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Obsada zwierząt trawożernych w gospodarstwie wynosi co najmniej 0,3 DJP/ha TUZ i maksymalnie 1,5 DJP/ha TUZ. Celem ekoschematu jest ochrona bioróżnorodności poprzez właściwe gospodarowanie na TUZ o niskiej wartości produkcyjnej. Jednocześnie, przyznanie wsparcia gospodarstwom z określoną, ekstensywną obsadą zwierząt trawożernych pozwoli na utrzymanie tych gospodarstw w gotowości produkcyjnej, będzie promowało zamknięty obieg materii w obrębie gospodarstwa oraz przyczyni się do wykorzystania potencjału paszowego TUZ. Wsparcie kierowane jest do gospodarstw prowadzących wypas (zwierzęta aktywnie pielęgnują TUZ), bądź wykorzystujących posiadane łąki kośne do żywienia zwierząt w gospodarstwie. Szczegółowe wymagania dotyczące tej interwencji zostaną doprecyzowane w przepisach określających warunki przyznania pomocy.

Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka deklarowana do wsparcia o minimalnej powierzchni 0,1 ha, musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo
Normy GAEC/SMR	Zobowiązania w ramach ekoschematu Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt wykraczają poza normę DKR (GAEC) 1 (<i>utrzymania trwałych użytków zielonych</i>), DKR (GAEC) 10 (<i>zakaz przekształcania lub zaorywania wyznaczonych cennych trwałych użytków zielonych położonych na obszarach Natura 2000</i>) oraz wymogi SMR 3 (<i>dyrektywa ptasia</i>) i SMR 4 (<i>dyrektywa siedliskowa</i>).
Forma i wysokość wsparcia	<p>Płatność roczna przyznawana do powierzchni trwałych użytków objętych ekoschematem.</p> <p>Szacowana stawka: 1 050 zł/ha.</p> <p>W przypadku większego zainteresowania ekoschematem, faktyczna wypłacona stawka może być niższa.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacowana wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB, na podstawie poniesionych kosztów i utraconych dochodów związanych z realizacją ekoschematu.</p> <p>Niemniej, ostateczna wysokość stawki będzie wynikiem założonej kwoty na ekoschemat oraz powierzchni wnioskowanej do objęcia wsparciem w danym roku.</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box - ust. 12 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – Liczba hektarów
I.4.2	Ekoschemat - Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt	497,24	431 000

Kod interwencji	I 4.3
Nazwa interwencji	Ekoschemat - Międzyplony ozime/Wsiewki śródplonowe
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (<i>art. 28 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR</i>).
Wskaźnik produktu	O.6b Liczba jednostek (ha) objętych ekoschematem.
Zakres terytorialny	Cały kraj. Mając na uwadze funkcje międzyplonów, wskazane jest wprowadzenie ich w całej Polsce.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez zmniejszenie uzależnienia od środków chemicznych.
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 5. P 1. Ochrona zasobów i poprawa jakości gleby.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4 Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej) R.18 Poprawa stanu gleby: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami w dziedzinie zarządzania korzystnymi dla gospodarowania glebami.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Utrzymywanie międzyplonów w postaci: – wsiewek roślin bobowatych drobnonasiennych lub mieszanek z roślinami bobowatymi drobnonasiennymi) w uprawę główną lub – międzyplonów ozimych w formie mieszanek utworzonych z co najmniej 2 gatunków roślin, w terminie od 1 października do 15 lutego następnego roku. Zakaz stosowania środków ochrony roślin: – na międzyplonach ozimych - przez okres ich utrzymania, w przypadku wsiewek śródplonowych - od momentu zbioru uprawy głównej przez co najmniej 8 tygodni lub do momentu wysiewu kolejnej uprawy głównej. Celem interwencji jest przede wszystkim poprawa jakości gleb (wzbogacenie gleby w substancję organiczną i składniki pokarmowe, ograniczenie erozji, przeciwdziałanie przesuszeniu gleb). Szczegółowe wymagania dotyczące tej interwencji zostaną doprecyzowane w szczegółowych przepisach określających warunki przyznania pomocy.

Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka deklarowana do wsparcia, o minimalnej powierzchni 0,1 ha, musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Zobowiązania w ramach ekoschematu Międzyplony ozime/wsiewki wykraczają poza normy: DKR (GAEC) 6 (w zakresie działań podejmowanych na stokach o nachyleniu $\geq 20\%$), DKR (GAEC) 7 (w zakresie utrzymywania minimalnej pokrywy glebowej w najbardziej newralgicznych okresach), DKR (GAEC) 9 (w zakresie minimalnego odsetka gruntów ornych przeznaczonych na obszary nieprodukcyjne) oraz SMR 12 i SMR 13 (dotyczących środków ochrony roślin).
Forma i wysokość wsparcia	<p>Płatność roczna przyznawana do powierzchni gruntów ornych, na których realizowany jest ekoschemat.</p> <p>Szacowana stawka: 786 zł/ha.</p> <p>W przypadku większego zainteresowania ekoschematem, faktyczna wypłacona stawka może być niższa.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacowana wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB, na podstawie poniesionych kosztów i utraconych dochodów związanych z realizacją ekoschematu.</p> <p>Niemniej, ostateczna wysokość stawki będzie wynikiem założonej kwoty na ekoschemat oraz powierzchni wnioskowanej do objęcia wsparciem w danym roku.</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box - ust. 12 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa).

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
I.4.3	Ekoschemat - Międzyplony ozime/Wsiewki śródplonowe	207,14	240000

Kod interwencji	I 4.4
Nazwa interwencji	Ekoschemat - Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia / narzędzie FAST
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (<i>art. 28 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR</i>).
Wskaźnik produktu	O.6b Liczba jednostek (ha) objętych ekoschematem.
Zakres terytorialny	Cały kraj. Mając na uwadze znaczenie efektywnego gospodarowania nawozami, wskazane jest wprowadzenie ekoschematu w całej Polsce.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez zmniejszenie uzależnienia od środków chemicznych
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 5. P 1. Ochrona zasobów i poprawa jakości gleby. CS 5. P 3. Poprawa jakości wód.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4 Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej) R.21 Udział powierzchni wykorzystywanych użytków rolnych (UR) w ramach wspieranych zobowiązań związanych z poprawą zarządzania składnikami pokarmowymi.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Wariant podstawowy: (<i>bez wapnowania, w przypadku, gdy wyniki próbek gleby nie wskazują na potrzebę zastosowania wapnowania</i>): – Opracowanie i przestrzeganie planu nawozowego do powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie, opartego na bilansie azotu oraz chemicznej analizie gleby, określającego dawki składników pokarmowych (N, P, K i Mg oraz potrzeby wapnowania). Wariant z wapnowaniem: obejmuje opisany wyżej zakres podstawowy rozszerzony o zastosowanie wapnowania, którego potrzeba wynika z przeprowadzonych w ramach wariantu podstawowego badań gleby, przy czym wsparcie do wapnowania przysługuje do powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie o pH poniżej lub równej 5,5, na których wykonywany jest zabieg wapnowania. Wsparcie w zakresie wapnowania przysługuje nie częściej niż raz na 4 lata. Celem interwencji jest poprawa stanu gleby. Temu celowi służy realizowane w ramach interwencji, racjonalne stosowanie nawożenia i zwiększanie odczynu gleby poprzez wapnowanie.

	<p>Plan nawożenia jest jednym z najbardziej efektywnych sposobów gospodarowania nawozami, co niesie za sobą zarówno korzyści dla środowiska jak i wymierne efekty ekonomiczne.</p> <p>Interwencja zawiera wariant dotyczący wapnowania. Działanie ma przeciwdziałać zakwaszeniu gleb, które stanowi istotne zagrożenie dla środowiska. Zakwaszenie m.in. pogarsza strukturę gleby, osłabia kompleks sorpcyjny i zdolność zatrzymywania wody (co ma szczególne znaczenie w okresach suszy), zwiększa mobilność glinu i manganu oraz innych metali ciężkich, zmniejsza efektywność wykorzystania azotu i fosforu, przez co wpływa na pogorszenie jakości wód na skutek strat niewykorzystywanego przez rośliny azotu i fosforu, a także wpływa na jakość wód podziemnych (przenikanie azotu azotanowego). Szczegółowe wymagania dotyczące tej interwencji zostaną doprecyzowane w przepisach określających warunki przyznania pomocy.</p>
Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka deklarowana do wsparcia o minimalnej powierzchni 0,1 ha, musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Zobowiązania w ramach ekoschematu Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia / narzędzie FAST, wykraczają poza: SMR 2 (dot. obowiązków wynikających z art. 5 Dyrektywy azotanowej, zawartych w Programie działań oraz ustawie Prawo wodne).
Forma i wysokość wsparcia	<p>Płatność roczna przyznawana do powierzchni gruntów ornych objętych ekoschematem.</p> <p>Szacowana stawka:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wariant podstawowy 129 zł/ha 2. Wariant z wapnowaniem 649 zł/ha <p>W przypadku większego zainteresowania ekoschematem, faktyczna wypłacona stawka może być niższa.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacowana wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB, na podstawie poniesionych kosztów i utraconych dochodów związanych z realizacją ekoschematu.</p> <p>Niemniej, ostateczna wysokość stawki będzie wynikiem założonej kwoty na ekoschemat oraz powierzchni wnioskowanej do objęcia wsparciem w danym roku.</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box - ust. 12 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
I.4.4	Ekoschemat - Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia / narzędzie FAST	1016,85	2 740 000

Kod interwencji	I 4.5
Nazwa interwencji	Ekoschemat - Zróżnicowana struktura upraw
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (<i>art. 28 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR</i>).
Wskaźnik produktu	O.6b Liczba jednostek (ha) objętych ekoschematem.
Zakres terytorialny	Cały kraj. Mając na uwadze potrzebę dbałości o jakość gleby, wskazane jest wprowadzenie ekoschematu w całej Polsce.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez zmniejszenie uzależnienia od środków chemicznych . Cel 6. Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 5. P 1. Ochrona zasobów i poprawa jakości gleby. CS 6. P 3. Zwiększenie różnorodności upraw.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4 Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej) R.18 Poprawa stanu gleby: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami w dziedzinie zarządzania korzystnymi dla gospodarowania glebami R.27 Ochrona siedlisk i gatunków: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami w dziedzinie zarządzania służącymi ochronie i przywracaniu różnorodności biologicznej
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Uprawa co najmniej 3 różnych gatunków upraw, przy czym co najmniej 20% w strukturze zasiewów stanowią uprawy gatunków roślin mających pozytywny wpływ na bilans glebowej materii organicznej (m.in. rośliny bobowate), oraz – udział zbóż (w tym kukurydzy) nie przekracza 65%, – udział upraw pozostałych gatunków roślin mających ujemny wpływ na bilans glebowej materii organicznej (m.in. okopowe, rzepak) nie przekracza 30% Celem interwencji jest poprawa jakości gleby i potrzeba odbudowy materii organicznej poprzez zwiększenie udziału upraw mających pozytywny wpływ na bilans glebowej materii organicznej. Ponadto, konieczność zwiększenia udziału różnych upraw w gospodarstwie przyczyni się do ochrony różnorodności biologicznej. Szczegółowe wymagania dotyczące tej

	interwencji zostaną doprecyzowane w przepisach określających warunki przyznania pomocy.
Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka deklarowana do wsparcia o minimalnej powierzchni 0,1 ha, musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Zobowiązania w ramach ekoschematu - Zróżnicowana struktura upraw wykraczają poza normy: DKR (GAEC) 3 (<i>dot. zakazu wypalania rżysk</i>) oraz DKR (GAEC) 8 (<i>w zakresie obowiązku zmianowania upraw lub innych praktyk mających na celu zachowanie potencjału gleby</i>).
Forma i wysokość wsparcia	<p>Płatność roczna przyznawana do powierzchni gruntów ornych objętych ekoschematem.</p> <p>Szacowana stawka: 339 zł/ha.</p> <p>W przypadku większego zainteresowania ekoschematem, faktyczna wypłacona stawka może być niższa.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacowana wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB, na podstawie poniesionych kosztów i utraconych dochodów związanych z realizacją ekoschematu.</p> <p>Niemniej, ostateczna wysokość stawki będzie wynikiem założonej kwoty na ekoschemat oraz powierzchni wnioskowanej do objęcia wsparciem w danym roku.</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box - ust. 12 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
I.4.5	Ekoschemat - Zróżnicowana struktura upraw	186,24	500 000

Kod interwencji	I 4.6
Nazwa interwencji	Ekoschemat - Wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (<i>art. 28 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR</i>).
Wskaźnik produktu	O.6b Liczba hektarów objętych ekoschematem
Zakres terytorialny	Cały kraj. Mając na uwadze potrzebę ograniczania emisji amoniaku do atmosfery, wskazane jest wprowadzenie ekoschematu w całej Polsce.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 4. P1. Ograniczanie emisji gazów cieplarnianych z rolnictwa
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6. Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7. Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej) R.12. Łagodzenie i adaptacja do zmiany klimatu: odsetek gruntów rolnych objętych wsparciem w celu redukcji emisji amoniaku i gazów cieplarnianych, utrzymanie / zwiększenie magazynowania dwutlenku węgla, w tym zobowiązania poprawiające adaptację do zmian klimatu (z podziałem na łagodzenie i adaptację)
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<ul style="list-style-type: none"> – Wymieszanie obornika z glebą maksymalnie w ciągu 12 godzin od aplikacji na gruncie ornym; – Potwierdzenie realizacji tej praktyki za pomocą tzw. zdjęcia geotagowanego przy wykorzystaniu aplikacji udostępnionej przez ARiMR; – Obowiązek przykrywania obornika w miejscu składowania. <p>Celem ekoschematu jest ograniczenie emisji amoniaku do atmosfery poprzez wymieszanie obornika w okresie maksymalnie 12 godzin od jego aplikacji na glebę oraz przez obowiązek przykrywania obornika w miejscu jego składowania.</p> <p>Ograniczenie emisji amoniaku na etapie stosowania obornika na gruntach ornych można osiągnąć poprzez doskonalenie metod aplikacji nawozów naturalnych np. poprzez orkę lub płytka uprawę, niemniej jednak za najbardziej efektywną strategię ograniczania emisji amoniaku ze stosowania obornika uważa się skrócenie czasu jego przebywania na powierzchni pola. Wynika to z faktu, że większość amoniaku jest uwalniana z obornika</p>

	<p>w ciągu kilku godzin po rozrzuconiu na powierzchni ziemi. Większe redukcje emisji amoniaku można zatem osiągnąć w przypadku wprowadzenia obornika do gleby bezpośrednio po rozrzuconiu.</p> <p>Ponadto wprowadzenie wymogu w zakresie przykrywania obornika w miejscu jego składowania przyczynia się do ograniczenia emisji amoniaku już na najwcześniejszym etapie gospodarowania obornikiem. Szczegółowe wymagania dotyczące tej interwencji zostaną doprecyzowane w przepisach określających warunki przyznania pomocy.</p>
Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka deklarowana do wsparcia o minimalnej powierzchni 0,1 ha, musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Zobowiązania w ramach ekoschematu wykraczają poza wymogi SMR 2 wynikające z dyrektywy w sprawie ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego (dyrektywa azotanowa).
Forma i wysokość wsparcia	<p>Płatność roczna przyznawana do powierzchni gruntów ornych, na których realizowany jest ekoschemat.</p> <p>Szacowana stawka: 428 zł/ha.</p> <p>W przypadku większego zainteresowania ekoschematem, faktyczna wypłacona stawka może być niższa.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacowana wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB, na podstawie poniesionych kosztów i utraconych dochodów związanych z realizacją ekoschematu.</p> <p>Niemniej, ostateczna wysokość stawki będzie wynikiem założonej kwoty na ekoschemat oraz powierzchni wnioskowanej do objęcia wsparciem w danym roku.</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box - ust. 12 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
I.4.6	Ekoschemat - Wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji	586,89	1 248 000

Kod interwencji	I 4.7
Nazwa interwencji	Ekoschemat - Stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbrzygowo, tj. w formie aplikacji doglebowej
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (<i>art. 28 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR</i>).
Wskaźnik produktu	O.6b Liczba hektarów objętych ekoschematem.
Zakres terytorialny	Cały kraj Mając na uwadze potrzebę ograniczania emisji amoniaku do atmosfery, wskazane jest wprowadzenie ekoschematu w całej Polsce.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 4. P1. Ograniczanie emisji gazów cieplarnianych z rolnictwa
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6. Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7. Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej) R.12. Łagodzenie i adaptacja do zmiany klimatu: odsetek gruntów rolnych—objętych wsparciem w celu redukcji emisji amoniaku i gazów cieplarnianych, utrzymanie / zwiększenie magazynowania dwutlenku węgla, w tym zobowiązania poprawiające adaptację do zmian klimatu (z podziałem na łagodzenie i adaptację)
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Minimalizowanie strat amoniaku poprzez rozlewanie płynnych nawozów naturalnych na gruntach ornych w formie aplikacji doglebowej. Celem ekoschematu jest ograniczenie emisji amoniaku do atmosfery w trakcie i po aplikacji płynnych nawozów naturalnych. Najskuteczniejszą metodą w tym zakresie jest aplikacja nawozów naturalnych bezpośrednio do gleby. Aplikacja taka przyczynia się do lepszego wykorzystania składników pokarmowych dostępnych w nawozach naturalnych przy jednoczesnym ograniczeniu emisji amoniaku (NH ₃). W celu spełnienia ww. funkcji szczegółowe wymagania dotyczące tej interwencji zostaną doprecyzowane w szczegółowych przepisach określających warunki przyznania pomocy.
Opis warunków kwalifikowalności	– Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą

	<ul style="list-style-type: none"> – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka deklarowana do wsparcia o minimalnej powierzchni 0,1 ha, musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Zobowiązania w ramach ekoschematu wykraczają poza wymogi SMR 2 wynikające z dyrektywy w sprawie ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego (<i>dyrektywa azotanowa</i>).
Forma i wysokość wsparcia	<p>Płatność roczna przyznawana do powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie, na których realizowany jest ekoschemat.</p> <p>Szacowana stawka: 291 zł/ha.</p> <p>W przypadku większego zainteresowania ekoschematem faktyczna wypłacona stawka może być niższa.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacowana wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB, na podstawie poniesionych kosztów i utraconych dochodów związanych z realizacją ekoschematu.</p> <p>Niemniej, ostateczna wysokość stawki będzie wynikiem założonej kwoty na ekoschemat oraz powierzchni wnioskowanej do objęcia wsparciem w danym roku.</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box - ust. 12 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt - liczba hektarów
I.4.7	Ekoschemat - Stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbryzgowo, tj. w formie aplikacji doglebowej	12,79	40 000

Kod interwencji	I 4.8
Nazwa interwencji	Ekoschemat - Uproszczone systemy uprawy
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (<i>art. 28 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR</i>).
Wskaźnik produktu	O.6b Liczba jednostek (ha) w ramach ekoschematów
Zakres terytorialny	Cały kraj. Mając na uwadze korzyści dla gleby i klimatu, wynikające ze stosowania uproszczonych systemów upraw, wskazane jest wprowadzenie ekoschematu w całej Polsce.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 4. P1. Ograniczanie emisji gazów cieplarnianych z rolnictwa CS 4. P2. Adaptacja rolnictwa i leśnictwa do zmian klimatu w tym ograniczenie oddziaływania niekorzystnych warunków pogodowych lub zagrożeń chorobowych
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7. Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej) R.12. Łagodzenie i adaptacja do zmiany klimatu: odsetek gruntów objętych wsparciem w celu redukcji emisji amoniaku i gazów cieplarnianych, utrzymanie / zwiększenie magazynowania dwutlenku węgla, w tym zobowiązania poprawiające adaptację do zmian klimatu (z podziałem na łagodzenie i adaptację)
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<ul style="list-style-type: none"> – Na gruntach ornych prowadzona jest uprawa uproszczona w formie uprawy bezorkowej lub uprawy pasowej; – Ekoschemat nie obejmuje uprawy zerowej. <p>Celem ekoschematu jest wsparcie systemów uprawy korzystnych w sytuacji zachodzących zmian klimatu. Prowadzenie upraw uproszczonych zapobiega erozji wodnej i wietrznej, poprawia strukturę i porowatość gleby, wpływa na lepsze zatrzymywanie wody w glebie i zwiększanie zawartości substancji organicznej w wierzchniej warstwie gleby, ogranicza parowania wody z gleby oraz straty azotu w czasie zimy. Jednocześnie ograniczenie zabiegów uprawowych zmniejsza ilość spalin trafiających do atmosfery. W celu spełnienia ww. funkcji szczegółowe wymagania dotyczące tej interwencji zostaną doprecyzowane w szczegółowych przepisach określających warunki przyznania pomocy.</p>

Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka deklarowana do wsparcia o minimalnej powierzchni 0,1 ha, musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Interwencja wykracza poza normy: DKR (GAEC) 6 dotyczącym wymagań w zakresie uprawy na gruntach ornych położonych na stokach o nachyleniu $\geq 20\%$, DKR (GAEC) 7 w zakresie obowiązku posiadania okrywy ochronnej gleby w okresie jesienno-zimowym.
Forma i wysokość wsparcia	<p>Płatność roczna przyznawana do gruntów ornych w gospodarstwie, spełniających wymogi ekoschematu Uprozczone systemy uprawy.</p> <p>Szacowana stawka: 601 zł/ha.</p> <p>W przypadku większego zainteresowania ekoschematem, faktyczna wypłacona stawka może być niższa.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacowana wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB, na podstawie poniesionych kosztów i utraconych dochodów związanych z realizacją ekoschematu.</p> <p>Niemniej, ostateczna wysokość stawki będzie wynikiem założonej kwoty na ekoschemat oraz powierzchni wnioskowanej do objęcia wsparciem w danym roku.</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box - ust. 12 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
I.4.8	Ekoschemat - Uprozczone systemy uprawy	330,17	500 000

Kod interwencji	I 4.9
Nazwa interwencji	Ekoschemat - Zagospodarowanie resztek poźniwnych w formie mulczu (matowania).
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (<i>art. 28 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR</i>).
Wskaźnik produktu	O.6b. Liczba jednostek (ha) objętych ekoschematem.
Zakres terytorialny	Cały kraj. Mając na uwadze znaczenie właściwego zagospodarowania resztek poźniwnych, wskazane jest wprowadzenie ekoschematu w całej Polsce.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez zmniejszenie uzależnienia od środków chemicznych
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 5. P 1. Ochrona zasobów i poprawa jakości gleby.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości. R.6. Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej). R.7. Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej). R.18. Poprawa stanu gleby: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami w dziedzinie zarządzania korzystnymi dla gospodarowania glebami.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Pozostawienie co najmniej do 15 lutego w formie mulczu (<i>matowania</i>) resztek pozbiorowych (<i>po uprawie roślin w plonie głównym</i>). Pozostawiona biomasa powinna być rozdrobniona i w miarę możliwości równomiernie rozmieszczona na powierzchni gleby. Celem interwencji jest poprawa stanu gleby. Temu celowi służy realizowane w ramach interwencji, zagospodarowanie resztek poźniwnych w formie mulczu, inaczej matowania. Praktyka sprzyja poprawie bilansu materii organicznej (słoma ma najwyższy współczynnik reprodukcji materii organicznej), jak również ograniczeniu erozji wodnej i wietrznej. Interwencja polega na pozostawieniu na okres jesienno-zimowy rozdrobnionych i w miarę możliwości równomiernie rozmieszczonych na powierzchni gleby resztek pozbiorowych, m.in. rozdrobnionej słomy po zbiorach zbóż, kukurydzy, rzepaku i innych roślin zbieranych kombajnem. Szczegółowe wymagania dotyczące tej interwencji zostaną doprecyzowane w przepisach określających warunki przyznania pomocy.
Opis warunków kwalifikowalności	– Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą

	<ul style="list-style-type: none"> – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka deklarowana do wsparcia o minimalnej powierzchni 0,1 ha, musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Zobowiązania w ramach ekoschematu Zagospodarowanie resztek poźniwnych w formie mulczu (matowania) wykraczają poza normy: DKR (GAEC) 6 (w zakresie działań podejmowanych na stokach o nachyleniu $\geq 20\%$) oraz DKR (GAEC) 7 (w zakresie utrzymywania minimalnej pokrywy glebowej w newralgicznych okresach).
Forma i wysokość wsparcia	<p>Płatność roczna przyznawana do powierzchni gruntów ornych, na której realizowany jest ekoschemat.</p> <p>Szacowana stawka: 382 zł/ha.</p> <p>W przypadku większego zainteresowania ekoschematem, faktyczna wypłacona stawka może być niższa</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacowana wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB, na podstawie poniesionych kosztów i utraconych dochodów związanych z realizacją ekoschematu.</p> <p>Niemniej ostateczna wysokość stawki będzie wynikiem założonej kwoty na ekoschemat oraz powierzchni wnioskowanej do objęcia wsparciem w danym roku.</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box - ust. 12 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt liczba hektarów
1.4.9	Ekoschemat - Zagospodarowanie resztek poźniwnych w formie mulczu (matowania).	230,99	550 000

Kod interwencji	I 4.10
Nazwa interwencji	Ekoschemat - Utrzymanie zadrzewień śródpolnych
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (art. 28 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR).
Wskaźnik produktu	O.6b Liczba jednostek (ha lub jednostek przeliczeniowych inwentarza) dla ekoschematu
Zakres terytorialny	Cały kraj. Zgodnie z zakresem przyjętym w interwencji „Tworzenie zadrzewień śródpolnych” z art. 68 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 6. Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii
Potrzeba(-y), na którą(e) odpowiada interwencja	CS 6. P 1. Ochrona i różnicowanie krajobrazu wiejskiego CS 4. P 3. Zwiększanie pochłaniania i skutecznego magazynowania węgla w glebie m.in. w wyniku zalesiania najsłabszych gruntów rolnych oraz odnawiania lasów
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7. Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej) R.27 Ochrona siedlisk i gatunków: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami w dziedzinie zarządzania służącymi ochronie i przywracaniu różnorodności biologicznej R.12 Łagodzenie i adaptacja do zmiany klimatu: odsetek gruntów rolnych(UAA) i / lub jednostek hodowlanych (LU) objętych wsparciem na redukcję emisji amoniaku i gazów cieplarnianych, utrzymanie / zwiększenie składowania dwutlenku węgla, w tym zobowiązania do poprawy zmian klimatycznych adaptacja (z podziałem na łagodzenie i adaptację)
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) szczegółowego	Utrzymanie i pielęgnacja zadrzewień śródpolnych, założonych w ramach: – art. 22 rozporządzenia PE i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 - dotyczy zadrzewień założonych w 2022 r. w ramach poddziałania 8.1 - Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych, PROW na lata 2014-2020 lub – interwencji „Tworzenie zadrzewień śródpolnych” z art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR, w celu zapewnienia przetrwania posadzonych w formie liniowej lub pasowej drzew i/lub krzewów pod względem ich ilości i jakości. Celem interwencji jest zachęcenie rolników do utrzymania i pielęgnacji utworzonych na gruntach ornych zadrzewień śródpolnych. Utrzymywanie zadrzewień śródpolnych ma zasadnicze znaczenie dla różnorodności biologicznej. Są miejscem bytowania wielu organizmów i bazą pokarmową m.in. dla ptaków

	<p>i owadów zapylających, wspomagając tym samym utrzymanie równowagi ekologicznej na obszarach wiejskich. Zadrzewienia stanowią ostoję i korytarze ekologiczne dla wielu gatunków zwierząt oraz wpłyną na zminimalizowanie erozji wodnej i wietrznej gleby, co będzie korzystnie wpływać na jej żyzność. Dodatkowo poprzez zdolności pochłaniania dwutlenku węgla przyczynią się do łagodzenia negatywnych skutków zmian klimatu.</p>
Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka deklarowana do wsparcia o minimalnej powierzchni 0,1 ha, musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami Powierzchnia deklarowana do wsparcia musi być zgodna z powierzchnią utworzonych na gruntach ornych zadrzewień śródpolnych zakładanych w ramach: <ul style="list-style-type: none"> • art. 22 rozporządzenia PE i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 - dotyczy zadrzewień założonych w 2022 r. w ramach poddziałania 8.1 - Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych, PROW na lata 2014-2020 lub • interwencji „Tworzenie zadrzewień śródpolnych” z art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	<p>DKR (GAEC) 9 – możliwość zadeklarowania pasów zadrzewień, zadrzewień liniowych i pojedynczych drzew jako elementów nieprodukcyjnych umiejscowionych na gruntach ornych, wymaganych do spełnienia wymogu DKR (GAEC) 9.</p> <p>W ramach ekoschematu wsparcie ukierunkowane będzie na utrzymanie zadrzewień utworzonych na gruntach ornych w 2022 r. w ramach poddziałania 8.1 - Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych, PROW na lata 2014-2020 i w latach 2023-27, w ramach art. 68 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR, których nie będzie można wliczyć w pulę elementów nieprodukcyjnych wymaganych w GAEC 9.</p>
Forma i wysokość wsparcia	<p>Płatność roczna przyznawana do powierzchni utrzymywanych zadrzewień śródpolnych.</p> <p>Szacowana stawka: 2 494 zł/ha</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacowana wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB, na podstawie poniesionych kosztów i utraconych dochodów związanych z realizacją ekoschematu.</p> <p>W szacowaniu kwot jednostkowych wykorzystano dotychczasowe doświadczenia z wdrażania płatności na zalesianie gruntów rolnych PROW 2014-2020 w zakresie liczby beneficjentów i powierzchni objętych wsparciem.</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box - ust. 12 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
I.4.10	Ekoschemat - Utrzymanie zadrzewień śródpolnych	2,98	1 840

Kod interwencji	I 4.11
Nazwa interwencji	Ekoschemat - Utrzymanie systemów rolno-leśnych
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (art. 28 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR).
Wskaźnik produktu	O.6b Liczba jednostek (ha lub jednostek przeliczeniowych inwentarza) dla ekoschematu
Zakres terytorialny	Cały kraj. Zgodnie z zakresem przyjętym w interwencji „Zakładanie systemów rolno-leśnych” z art. 68 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii Cel 6. Przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu
Potrzeba(-y), na którą(e) odpowiada interwencja	CS 4. P 3. Zwiększanie pochłaniania i skutecznego magazynowania węgla w glebie m.in. w wyniku zalesiania najsłabszych gruntów rolnych oraz odnawiania lasów CS 6. P 1. Ochrona i różnicowanie krajobrazu wiejskiego
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7. Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej) R.12. Łagodzenie i adaptacja do zmiany klimatu: odsetek gruntów rolnych(UAA) i / lub jednostek hodowlanych (LU) objętych wsparciem na redukcję emisji amoniaku i gazów cieplarnianych, utrzymanie / zwiększenie składowania dwutlenku węgla, w tym zobowiązania do poprawy zmian klimatycznych adaptacja (z podziałem na łagodzenie i adaptację) R.27. Ochrona siedlisk i gatunków: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami w dziedzinie zarządzania służącymi ochronie i przywracaniu różnorodności biologicznej
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) szczegółowego	Utrzymanie systemów rolno-leśnych, założonych w ramach interwencji „Zakładanie systemów rolno-leśnych” na podstawie art. 68 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR, w celu zapewnienia przetrwania posadzonych drzew i krzewów pod względem ich ilości i jakości. Systemy rolno-leśne to praktyki rolnicze, gdzie drzewa i krzewy w sposób celowy są zintegrowane z uprawą rolniczą. Celem ekoschematu jest zachęcenie rolników do utrzymania i pielęgnacji systemów rolno - leśnych założonych w ramach interwencji „Zakładanie systemów rolno-leśnych” Systemy rolno – leśne korzystnie wpływają na produkcję rolną i hodowlę zwierząt. Dodatkowo pozytywnie oddziałują na różnorodność

	<p>biologiczną, krajobrazową oraz spełniają szereg funkcji wodochronnych, glebochronnych i wiatrochronnych.</p> <p>W celu spełniania tych funkcji wsparciem zostanie objęty obszar, na którym drzewa lub krzewy są zintegrowane z uprawą rolną, tj. zarówno obszar z nasadzeniami drzew i krzewów, jak również grunt uprawiany pomiędzy nimi.</p>
Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka deklarowana do wsparcia o minimalnej powierzchni 0,1 ha, musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami – Powierzchnia deklarowana do wsparcia musi być zgodna z powierzchnią systemu rolno-leśnego, założonego w ramach interwencji „Zakładanie systemów rolno-leśnych” na podstawie art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	<p>DKR (GAEC) 9 – możliwość zadeklarowania pasów zadrzewień, zadrzewień liniowych i pojedynczych drzew jako elementów nieprodukcyjnych umiejscowionych na gruntach ornych, wymaganych do spełnienia wymogu DKR (GAEC) 9.</p> <p>W ramach ekoschematu będą utrzymywane szpalery lub pasy drzew i krzewów, które zostały utworzone jako systemy rolno-leśne na gruntach ornych lub TUZ w latach 2023-27, w ramach interwencji „Zakładanie systemów rolno-leśnych”, których nie będzie można wliczyć w pulę elementów nieprodukcyjnych wymaganych w DKR (GAEC) 9.</p>
Forma i wysokość wsparcia	<p>Płatność roczna przyznawana do powierzchni obszaru, gdzie będzie prowadzona działalność rolnicza w systemie rolno-leśnym, czyli zarówno powierzchni z drzewami i krzewami jak również obszaru między rzędami drzew i krzewów.</p> <p>Szacowana stawka: 300 zł/ha.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacowana wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB, na podstawie poniesionych kosztów i utraconych dochodów związanych z realizacją ekoschematu.</p> <p>W szacowaniu kwot jednostkowych wykorzystano dotychczasowe doświadczenia z wdrażania płatności na zalesianie gruntów rolnych PROW 2014-2020 w zakresie liczby beneficjentów i powierzchni objętych wsparciem.</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box - ust. 12 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
I.4.11	Ekoschemat - Utrzymanie systemów rolno-leśnych	0,56	3 456

Kod interwencji	I 4.12
Nazwa interwencji	Ekoschemat - Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (<i>art. 28 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR</i>).
Wskaźnik produktu	O.6b Liczba jednostek (ha) w ramach ekoschematów
Zakres terytorialny	Cały kraj, z zastrzeżeniem wymogów szczegółowych wskazanych w punkcie „Opis warunków kwalifikowalności”.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez zmniejszenie uzależnienia od środków chemicznych
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 5. P 2. Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	<p>R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości</p> <p>R.6. Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej)</p> <p>R.7. Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej)</p> <p>R.22. Zrównoważone użytkowanie wody: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami do poprawy bilansu wodnego</p>
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>Warunkiem uzyskania płatności w danym roku jest wystąpienie zalania lub podtopienia na trwałych użytkach zielonych w okresie między 1 maja a 30 września, przez okres co najmniej 12 dni.</p> <p>Wsparcie realizowane w gospodarstwach realizujących równolegle na danym obszarze zobowiązania w ramach wybranych wariantów pakietów przyrodniczych związanych z zachowaniem cennych siedlisk przyrodniczych i siedlisk zagrożonych gatunków ptaków w ramach Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego PROW 2014-2020 r. Pakietu 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 (poza wariantem 4.3. Murawy), Pakietu 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000 (poza wariantem 5.3. Murawy) lub Pakietu 8. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk oraz analogicznych zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach Planu Strategicznego 2023-2027.</p> <p>Celem interwencji jest promowanie retencjonowania wody, a w efekcie poprawa gospodarki wodnej oraz zachowanie siedlisk hydrogenicznych.</p> <p>Płatność przyznawana będzie rolnikom udostępniającym swoje TUZ na cele związane z retencjonowaniem wody, położone na terenach, gdzie w okresie wegetacyjnym w danym roku faktycznie wystąpiły zalania – podtopienia. Wdrożenie ekoschematu opierać się będzie na monitoringu satelitarnym. Proponowany model wdrażania jest spójny z postulatem uproszczenia i stosowania rozwiązań opartych na cyfryzacji.</p>

	<p>Ograniczenie wsparcia do gruntów objętych zobowiązaniami w ramach ww. wybranych wariantów pakietów przyrodniczych jest podyktowane potrzebą ukierunkowania tego rodzaju wsparcia na siedliska hydrogeniczne - szczególnie predestynowane do funkcji retencyjnej, których kondycja przyrodnicza jest uzależniona od obecności wody, i na tereny o ekstensywnym systemie produkcji, gdzie potrzeby produkcyjne są stosunkowo łatwe do pogodzenia z wykorzystaniem terenu na cele usług ekosystemowych.</p> <p>Interwencja będzie stanowić kontynuację analogicznego działania wdrażanego w ramach działania rolno-środowiskowo-klimatycznego PROW w roku 2022.</p>
Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Powierzchnia deklarowana do wsparcia musi być trwałym użytkiem zielonym, na którym nastąpiło zalanie lub podtopienie przez co najmniej 12 dni w okresie od maja do września – Działka deklarowana do wsparcia, o minimalnej powierzchni 0,1 ha, musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Zobowiązania w ramach ekoschematu Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych, wykraczają poza normę DKR (GAEC) 1 (utrzymanie trwałych użytków zielonych), DKR 2 (ochrona terenów podmokłych i torfowisk), DKR 10 (zakaz przekształcania lub zaorywania wyznaczonych cennych trwałych użytków zielonych położonych na obszarach Natura 2000) oraz wymogi SMR 3 (dyrektywa ptasia) i SMR 4 (dyrektywa siedliskowa).
Forma i wysokość wsparcia	<p>Płatność roczna przyznawana do powierzchni trwałych użytków zielonych objętych ekoschematem.</p> <p>Szacowana stawka: 280 zł/ha.</p> <p>W przypadku większego zainteresowania ekoschematem faktyczna wypłacona stawka może być niższa.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacowana wysokość wsparcia została określona na podstawie poniesionych kosztów i utraconych dochodów związanych z realizacją ekoschematu.</p> <p>Niemniej ostateczna wysokość stawki będzie wynikiem założonej kwoty na ekoschemat oraz wnioskowanej powierzchni do objęcia wsparciem w danym roku.</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa
Ocena WTO	Green Box - ust. 12 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
1.4.12	Ekoschemat - Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych	110,75	360 000

Kod interwencji	I 4.13
Nazwa interwencji	Ekoschemat - Przeznaczenie 10% powierzchni UR w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	art. 28 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR
Wskaźnik produktu	O.6b. Liczba jednostek (ha) w ramach ekoschematów
Zakres terytorialny	Cały kraj. Mając na uwadze funkcje obszarów nieprodukcyjnych, ich wprowadzanie wskazane jest w całej Polsce.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 6. Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 6. P 1. Ochrona i różnicowanie krajobrazu wiejskiego.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4. Udział powierzchni wykorzystywanych użytków rolnych (UR) objętych wsparciem dochodów i podlegających uwarunkowaniom. R.6. Procent dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw poniżej średniej wielkości gospodarstwa (w porównaniu ze średnią). R.7. Procent dodatkowego wsparcia na hektar w obszarach o większych potrzebach (w porównaniu ze średnią). R.29. Udział powierzchni wykorzystywanych użytków rolnych (UR) w ramach wspieranych zobowiązań do zarządzania cechami krajobrazu, w tym żywopłotami i drzewami.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) szczegółowego	Wymagania: – utrzymanie obszarów sprzyjających różnorodności biologicznej na poziomie co najmniej 10% użytków rolnych i jednocześnie 7% powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie (o ile grunty orne występują w gospodarstwie); – realizacja za pomocą następujących obszarów nieprodukcyjnych: grunty ugorowane, żywopłoty, pasy zadrzewione, zadrzewienia liniowe i pojedyncze drzewa, rowy, zagajniki śródpolne, oczka wodne, miedze śródpolne, strefy buforowe, pasy gruntów kwalifikujące się do płatności wzdłuż obrzeży lasu (bez produkcji), „luk skowronkowych” utworzonych w uprawach, o określonych wymiarach; – do obliczania powierzchni ww. obszarów będą stosowane współczynniki konwersji i ważenia. Celem interwencji jest zachęcenie rolników do utrzymywania w gospodarstwie obszarów nieprodukcyjnych, które korzystnie oddziałują na środowisko, w szczególności na ochronę i zwiększenie różnorodności biologicznej. Wsparciem zostaną objęte elementy krajobrazu występujące nie tylko na gruntach ornych, ale na wszystkich typach użytków rolnych, tzn. również na trwałych użytkach zielonych i w uprawach trwałych. W ten sposób interwencja ma zachęcić rolników do utrzymania w gospodarstwie obszarów nieprodukcyjnych na poziomie wyższym niż w ramach obowiązkowej normy. Warunek utrzymania obszarów nieprodukcyjnych na poziomie wyższym niż w ramach normy DKR (GAEC) 9 zapewni obowiązek utrzymania obszarów nieprodukcyjnych na gruntach ornych na poziomie 7%.

	Występując o wsparcie rolnicy będą mogli uwzględnić obszary nieprodukcyjne realizujące normę DKR (GAEC) 9 w zakresie obowiązkowego minimalnego odsetka gruntów ornych. Szczegółowe wymagania dotyczące tej interwencji zostaną doprecyzowane w szczegółowych przepisach określających warunki przyznania pomocy.
Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka deklarowana do wsparcia, o minimalnej powierzchni 0,1 ha, musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Zobowiązania w ramach ekoschematu Przeznaczenie 10% powierzchni użytków rolnych w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne wykraczają poza normę DKR (GAEC) 9 (w zakresie minimalnego odsetka gruntów ornych przeznaczonych na obszary nieprodukcyjne oraz w zakresie zachowania elementów krajobrazu).
Forma i wysokość wsparcia	<p>Płatności roczna przyznawana do powierzchni użytków rolnych w gospodarstwie.</p> <p>Szacowana stawka: 85 zł/ha.</p> <p>W przypadku większego zainteresowania ekoschematem, faktyczna wypłacona stawka może być niższa.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Ostateczna wysokość stawki będzie wynikiem założonej kwoty na ekoschemat oraz powierzchni wnioskowanej do objęcia wsparciem w danym roku.
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box - ust. 5 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
I.4.13	Ekoschemat - Przeznaczenie 10% powierzchni UR w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne	28,02	300 000

Kod interwencji	I 4.14
Nazwa interwencji	Ekoschemat - Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (<i>art. 28 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR</i>).
Wskaźnik produktu	O.6b Liczba jednostek (ha lub jednostek przeliczeniowych inwentarza) dla ekoschematu
Zakres terytorialny	Cały kraj. Z uwagi na to, że produkcja roślin w certyfikowanym systemie jakości wpływa na zachowanie równowagi biologicznej oraz jest gwarancją wprowadzania na rynek bezpiecznej żywności, wskazane jest promowanie tego systemu jakości w całej Polsce.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 6. Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu Cel 5 Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez zmniejszenie uzależnienia od środków chemicznych Cel 9 Poprawa reakcji unijnego rolnictwa na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym wysokiej jakości, bezpiecznej i bogatej w składniki odżywcze żywności, produkowanej w sposób zrównoważony, ograniczenie marnowania żywności a także poprawa dobrostanu zwierząt i zwalczanie oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 6. P 2. Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów CS 5. P 1. Ochrona zasobów i poprawa jakości gleby CS 9. P 2. Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6. Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7. Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej) R.18. Udział powierzchni użytków rolnych (UR) objętych wspieranymi zobowiązaniami korzystnymi dla zarządzania glebą w celu poprawy jej jakości oraz fauny i flory (np. ograniczenie uprawy roli, przykrycie gleby roślinami uprawnymi, płodozmian z udziałem roślin strączkowych) R.37. Udział powierzchni użytków rolnych objętych wspieranymi zobowiązaniami szczegółowymi, które prowadzą do zrównoważonego stosowania pestycydów w celu zmniejszenia zagrożeń i wpływu pestycydów, takich jak wyciek pestycydów

<p>Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego</p>	<p>Prowadzenie w danym roku uprawy zgodnie z metodyką integrowanej produkcji roślin dla danego rodzaju uprawy, potwierdzone certyfikatem krajowego systemu jakości - Integrowana Produkcja.</p> <p>Założeniem interwencji jest udzielanie pomocy do prowadzenia upraw zgodnie z metodykami integrowanej produkcji roślin pod nadzorem podmiotów certyfikujących, potwierdzonego certyfikatem.</p> <p>Określone w metodykach sposoby prowadzenia uprawy ograniczają dostępną do stosowania paletę środków ochrony roślin oraz zapewniają racjonalizację wykonywania zabiegów ochronnych, dzięki monitorowaniu agrofagów i stosowaniu metod niechemicznych ochrony roślin (metody biologiczne, agrotechniczne). Efektem takich działań będzie większa dbałość o organizmy pożyteczne oraz zmniejszenie depozycji środków ochrony roślin do gleby i wód. System opiera się także na racjonalnym, uzależnionym od faktycznych potrzeb, nawożeniu roślin, co przyczyni się do ograniczenia nadmiernego stosowania nawozów i ich ewentualnego przedostawania się do cieków wodnych. W ramach systemu powinien być stosowany kwalifikowany materiał siewny lub nasadzeniowy. W przypadku upraw jednorocznych określone zostały wymagania dotyczące plodozmianu.</p> <p>W porównaniu do obowiązujących w UE zasad integrowanej ochrony roślin uczestnik systemu Integrowanej Produkcji jest zobowiązany do ograniczenia w większym stopniu ilości zużywanych środków ochrony roślin, a przede wszystkim wykluczenia ze stosowania środków ochrony roślin, których użycie wiąże się z największym ryzykiem. Produkty opatrzone znakiem IP będą gwarancją zdrowej i bezpiecznej żywności.</p> <p>W systemie IP wymaga się stosowania metod ochrony wymagających większej świadomości, użycia szerokiego spektrum informacji oraz zastosowania bardziej pracochłonnych i kosztocłonnych metod niechemicznych. Uczestnik systemu ponosi także koszty certyfikacji oraz obowiązkowych badań.</p> <p>Metodyki integrowanej produkcji opracowywane są przy współudziale jednostek naukowych i mogą być modyfikowane zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami oraz możliwościami.</p> <p>Produkcja w tym systemie podlega certyfikacji, produkt jest rozpoznawalny na rynku, dzięki oryginalnemu znakowi IP.</p>
<p>Opis warunków kwalifikowalności</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka deklarowana do wsparcia, o minimalnej powierzchni 0,1 ha, musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami – Posiadanie w danym roku certyfikatu krajowego systemu jakości - Integrowana Produkcja (IP), poświadczającego uprawę roślin zgodnie z metodykami integrowanej produkcji roślin
<p>Beneficjent</p>	<p>Rolnik aktywny zawodowo.</p>
<p>Normy GAEC/SMR</p>	<p>1. ŚRODKI OCHRONY ROŚLIN:</p> <ul style="list-style-type: none"> – SMR 12: przestrzeganie wymagań związanych z właściwym stosowaniem środków ochrony roślin, które obejmuje stosowanie zasad dobrej praktyki ochrony roślin i spełnianie warunków ustanowionych zgodnie z art. 31 rozporządzenia Parlamentu

	<p>Europejskiego i Rady (WE) nr 1107/2009 dotyczącego wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin i podanych na etykietach.</p> <ul style="list-style-type: none"> – SMR 13: przestrzeganie wymagań w zakresie (i) postępowania przechowywania, utylizacji pozostałości środków ochrony roślin, (ii) ograniczeń stosowania środków ochrony roślin na obszarach chronionych wyznaczonych na podstawie ramowej dyrektywy wodnej i przepisów dotyczących sieci Natura 2000 <p>2. NAWOŻENIE</p> <ul style="list-style-type: none"> – SMR 2: przestrzeganie wymagań związanych ze stosowaniem nawozów zawierających azot. <p>3. PŁODOZMIAN</p> <ul style="list-style-type: none"> – DKR (GAEC) 8: Zmianowanie upraw lub inne praktyki mające na celu zachowanie potencjału gleby, takie jak dywersyfikacja upraw. Państwa członkowskie mogą wyłączyć z normy gospodarstwa: spełniające warunki określone w art. 44 ust. 3 lit. a i b rozporządzenia 1307/2013 lub o powierzchni do 10 ha gruntów ornych.
Forma i wysokość wsparcia	<p>Płatność roczna przyznawana do powierzchni gruntów rolnych, z których pochodzą produkty roślinne opatrzone w danym roku certyfikatem Integrowanej Produkcji roślin.</p> <p>Szacowana stawka: 1300 zł/ha</p> <p>Dodatkowo płatność może być powiększona o koszty transakcyjne, stanowiące częściową rekompensatę z tytułu kosztów kontroli gospodarstwa przeprowadzanej przez jednostkę certyfikującą w ramach systemu kontroli w Integrowanej Produkcji.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>W szacowaniu kwot jednostkowych wykorzystano dotychczasowe doświadczenia z uczestnictwa rolników w krajowym systemie jakości - Integrowana Produkcja.</p>
Ocena pomocy państwa	<p>Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.</p>
Ocena WTO	<p>Green Box - ust. 5 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.</p>

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
I.4.14	Ekoschemat - Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin	29,09	20 871

Kod interwencji	I 4.15
Nazwa interwencji	Ekoschemat - Biologiczna ochrona upraw
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (<i>art. 28 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR</i>).
Wskaźnik produktu	O.6b Liczba jednostek (ha lub jednostek przeliczeniowych inwentarza) dla ekoschematu
Zakres terytorialny	Cały kraj Z uwagi na to, że produkcja roślin z wykorzystaniem biologicznych metod ochrony wpływa na zachowanie równowagi biologicznej oraz zmniejsza depozycję środków ochrony roślin do środowiska, wskazane jest stosowanie tej interwencji w całej Polsce.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 6 Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu Cel 9 Poprawa reakcji unijnego rolnictwa na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym wysokiej jakości, bezpiecznej i bogatej w składniki odżywcze żywności, produkowanej w sposób zrównoważony, ograniczenie marnowania żywności a także poprawa dobrostanu zwierząt i zwalczanie oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 6. P 2. - Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów CS 9. P 2. - Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6. Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7. Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej) R.37. Udział powierzchni użytków rolnych objętych wspieranymi zobowiązaniami szczegółowymi, które prowadzą do zrównoważonego stosowania pestycydów w celu zmniejszenia zagrożeń i wpływu pestycydów, takich jak wyciek pestycydów.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Zastosowanie na określonej uprawie zabiegu z wykorzystaniem biologicznej ochrony roślin przy użyciu preparatów mikro- lub makrobiologicznych. Jako metody biologiczne należy rozumieć zabieg z zastosowaniem: – mikrobiologicznego środka ochrony roślin, zgodnie z etykietą tego środka, lub – zabieg z zastosowaniem makroorganizmów, które nie podlegają w Unii Europejskiej obowiązkowi rejestracji, wymienionych na liście opracowanej w tym celu. Celem interwencji jest ograniczenie stosowania chemicznych środków ochrony roślin, co będzie miało pozytywny wpływ na ochronę różnorodności biologicznej i zmniejszy depozycję chemicznych środków ochrony roślin do środowiska. Wsparcie przyczyni się do złagodzenia trudności występujących przy produkcji roślinnej chronionej biologicznie i do zwiększenia konkurencyjności sektora. Rolnicy na początku sezonu wegetacyjnego będą zgłaszali gotowość zastosowania zabiegu ochrony roślin z wykorzystaniem metody biologicznej, a następnie wypełnią tę deklarację. W przypadku zastosowania biologicznej ochrony roślin z wykorzystaniem makroorganizmów wsparcie będzie ukierunkowane na zabiegi wykonywane tylko dla wybranych gatunków roślin uprawnych i odpowiednio przyporządkowanych im makroorganizmów.
Opis warunków kwalifikowalności	– Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt

	– Działka deklarowana do wsparcia, o minimalnej powierzchni 0,1 ha, musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	<ul style="list-style-type: none"> – SMR 12: przestrzeganie wymagań związanych z właściwym stosowaniem środków ochrony roślin, które obejmuje stosowanie zasad dobrej praktyki ochrony roślin i spełnianie warunków ustanowionych zgodnie z art. 31 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1107/2009 dotyczącego wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin i podanych na etykietach. – SMR 13: przestrzeganie wymagań w zakresie (i) postępowania przechowywania, utylizacji pozostałości środków ochrony roślin, (ii) ograniczeń stosowania środków ochrony roślin na obszarach chronionych wyznaczonych na podstawie ramowej dyrektywy wodnej i przepisów dotyczących sieci Natura 2000
Forma i wysokość wsparcia	<p>Płatność roczna przyznawana do powierzchni gruntów rolnych objętych ekoschematem.</p> <p>Szacowana stawka: 400 zł/ha</p> <p>W przypadku większego zainteresowania ekoschematem, faktyczna wypłacona stawka może być niższa.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Niemniej ostateczna wysokość stawki będzie wynikiem założonej kwoty na ekoschemat oraz wnioskowanej powierzchni do objęcia wsparciem w danym roku.
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa
Ocena WTO	Green Box - ust. 5 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
1.4.15	Ekoschemat - Biologiczna ochrona upraw	2,20	5 000

Kod interwencji	I 4.16
Nazwa interwencji	Ekoschemat – Rolnictwo ekologiczne
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (<i>art. 28 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR</i>).
Wskaźnik produktu	O.6b Liczba jednostek (ha) objętych ekoschematem
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	<p>Cel 9 Poprawa reakcji unijnego rolnictwa na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym wysokiej jakości, bezpiecznej i bogatej w składniki odżywcze żywności, produkowanej w sposób zrównoważony, ograniczenie marnowania żywności a także poprawa dobrostanu zwierząt i zwalczanie oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe</p> <p>Cel 5 Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez zmniejszenie uzależnienia od środków chemicznych</p> <p>Cel 6 Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii</p>
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	<p>CS 9 P 2. Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów</p> <p>CS 5 P 1. Ochrona zasobów i poprawa jakości gleby</p> <p>CS 5 P 3. Poprawa jakości wód</p> <p>CS 6 P 2. Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów</p> <p>CS 4 P 1. Ograniczanie emisji gazów cieplarnianych z rolnictwa</p>
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	<p>R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości</p> <p>R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej)</p> <p>R.7. Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej)</p> <p>R.39 Rolnictwo ekologiczne: udział użytków rolnych wspieranych w ramach WPR na których utrzymywane są metody rolnictwa ekologicznego lub będących w konwersji na ekologiczne metody produkcji</p>
Opis wymagań interwencji, które zapewniają	Rolnictwo ekologiczne to prowadzenie produkcji rolniczej w sposób łączący: najkorzystniejsze dla środowiska praktyki, ochronę zasobów naturalnych, wysoki stopień różnorodności biologicznej, stosowanie wysokich standardów dotyczących dobrostanu

<p>efektywny wkład w realizację</p> <p>Celu(ów) Szczegółowego(ych) (art. 99 lit. c projektu rozporządzenia o PS WPR)</p>	<p>zwierząt. Oferuje ono konsumentom wyroby wytwarzane przy użyciu substancji naturalnych i naturalnych procesów.</p> <p>Celem interwencji jest wspieranie dobrowolnych zobowiązań rolników, którzy podejmują się utrzymać lub przejść na praktyki i metody rolnictwa ekologicznego określone w prawodawstwie unijnym i krajowym.</p> <p>Wsparciem w ramach interwencji objęte są powierzchnie w ramach następujących grup upraw: rolnicze, warzywne, zielarskie, sadownicze podstawowe, jagodowe, sadownicze ekstensywne, paszowe oraz TUZ, prowadzone zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego.</p> <p>Ponadto, małe gospodarstwa z uprawami ekologicznymi tzn. gospodarstwa o powierzchni UR nie większej niż 10 ha mogą otrzymać wsparcie w ramach interwencji na uproszczonych zasadach - płatność do hektara w jednakowej wysokości niezależnie od grupy upraw.</p> <p>W ramach interwencji rolnicy mogą również otrzymać do każdego hektara zgłoszonego do płatności ekologicznych dodatkową premię za prowadzenie zrównoważonej produkcji roślinno-zwierzęcej (zarówno w przypadku płatności ekologicznych do powierzchni ww. grup upraw, jak w przypadku małych gospodarstw z uprawami ekologicznymi).</p> <p>Wymagania w ramach interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Prowadzenie produkcji rolnej, zgodnie z przepisami określonymi m.in. w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/848 oraz w ustawie o rolnictwie ekologicznym. – Uprawa gatunków roślin określonych na poziomie przepisów krajowych. – Obowiązek produkcji ekologicznej i odpowiednie przeznaczenie zbioru (m. in. do przetwórstwa, sprzedaży, przekazania do innych gospodarstw, żywienia zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie). – Posiadanie zwierząt – w przypadku płatności do upraw paszowych na gruntach ornych oraz do trwałych użytków zielonych. – Posiadanie zwierząt w obsadzie 0,5-1,5 DJP na każdy hektar UR – w przypadku premii za prowadzenie zrównoważonej produkcji roślinno-zwierzęcej. – Zachowanie trwałych użytków zielonych (nie dotyczy pakietu Małe gospodarstwa z uprawami ekologicznymi, poza TUZ cennymi przyrodniczo). <p>Ponadto, w przypadku podstawowych upraw sadowniczych, ekstensywnych upraw sadowniczych oraz upraw jagodowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uprawa gatunków w okresie owocowania, a w przypadku upraw niebędących w okresie owocowania - potwierdzenie, że do założenia tych upraw wykorzystano materiał nasadzeniowy odpowiedniej jakości. – Utrzymanie minimalnej obsady dla poszczególnych gatunków roślin z tolerancją do 10%. – Coroczne wykonywanie na plantacji zabiegów uprawowych i pielęgnacyjnych. <p>Szczegółowe wymagania dotyczące interwencji zostaną doprecyzowane w szczegółowych przepisach określających warunki przyznania pomocy.</p> <p>Brak kryteriów wyboru operacji, wszyscy wnioskujący spełniający warunki kwalifikowalności są uprawnieni do jej otrzymania.</p>
<p>Opis warunków kwalifikowalności</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą

	<ul style="list-style-type: none"> – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka deklarowana do wsparcia o minimalnej powierzchni 0,1 ha musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami – Prowadzenie produkcji rolnej, zgodnie z przepisami określonymi m.in. w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/848 oraz w ustawie o rolnictwie ekologicznym
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo, objęty nadzorem jednostki certyfikującej w ramach systemu kontroli i certyfikacji w rolnictwie ekologicznym.
Normy GAEC/SMR	<p>1. PRODUKCJA METODAMI EKOLOGICZNYMI - ŚRODKI OCHRONY ROŚLIN</p> <p>Prowadzenie produkcji rolnej, zgodnie z przepisami określonymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/848: (i) zał. II cz. I pkt 1.10.1; (ii) zał. II cz. I pkt 1.10.2; (iii) art. 6 lit. d.</p> <ul style="list-style-type: none"> – SMR 12: Przestrzega się wymagań związanych z właściwym stosowaniem środków ochrony roślin, które obejmuje stosowanie zasad dobrej praktyki ochrony roślin i spełnianie warunków ustanowionych zgodnie z art. 31 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1107/2009 dotyczącego wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin i podanych na etykietach. – Odpowiednie minimalne wymogi dotyczące stosowania nawozów i środków ochrony roślin: (i) art. 35, ust. 1-3 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz.U. z 2020 r. poz. 2097); (ii): § 1 ust. 1 pkt 1-4, 6 i 2 pkt 1-3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 kwietnia 2013 r. w sprawie wymagań integrowanej ochrony roślin (Dz.U. poz. 2097). <p>2. PRODUKCJA METODAMI EKOLOGICZNYMI - NAWOŻENIE</p> <p>Prowadzenie produkcji rolnej, zgodnie z przepisami określonymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/848: (i) zał. II cz. I pkt 1.9.1; (ii) zał. II cz. I pkt 1.9.2; (iii) zał. II cz. I pkt 1.9.4; (iv) zał. II cz. I pkt 1.9.3; (v) zał. II cz. I pkt 1.9.8.</p> <ul style="list-style-type: none"> – GAEC 3: Zakaz wypalania rżysk, chyba że służy ono zdrowiu roślin (Zakaz wypalania gruntów rolnych). – GAEC 7: Minimalna pokrywa glebowa w najbardziej newralgicznych okresach i obszarach. Powierzchnię stanowiącą co najmniej 30 % gruntów ornych, położonych na obszarach zagrożonych erozją wodną w mniejszym stopniu, wchodzących w skład gospodarstwa rolnego, pozostawia się pod pokrywą glebową w terminie co najmniej od dnia 1 listopada do dnia 15 lutego lub prowadzi się systemy uprawy bezorkowej lub pasowej. – GAEC 8: Zmianowanie upraw lub inne praktyki mające na celu zachowanie potencjału gleby, takie jak dywersyfikacja upraw. Państwa członkowskie mogą wyłączyć z normy gospodarstwa: spełniające warunki określone w art. 44 ust. 3 lit. a i b rozporządzenia 1307/2013 lub o powierzchni do 10 ha gruntów ornych. – SMR 2: Roczna dawka nawozów naturalnych wykorzystywanych rolniczo zawiera nie więcej niż 170 kg azotu w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych. – Odpowiednie minimalne wymogi dotyczące stosowania nawozów i środków ochrony roślin: art. 105 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 624 z późn. zm.). – Inne: art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 r. poz. 55 z późn. zm.).

**Forma i wysokość
wsparcia**

3. PRODUKCJA METODAMI EKOLOGICZNYMI – ZAPOBIEGANIE ZANIECZYSZCZANIU ŚRODOWISKA

Prowadzenie produkcji rolnej, zgodnie z przepisami określonymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/848: zał. II cz. I pkt 1.6.

- Odpowiednie minimalne wymogi dotyczące stosowania nawozów i środków ochrony roślin: (i) art. 75 pkt 3 lit. a, art. 84 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 624 z póź. zm.); (ii) § 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych (Dz.U. poz. 1311).

4. WYMOGI DLA INTERWENCJI - ZACHOWANIE TUZ

Nieprzekształcanie występujących w gospodarstwie rolnym trwałych użytków zielonych i pastwisk trwałych:

- GAEC 10: Zakaz przekształcania lub zaorywania trwałych użytków zielonych wyznaczonych jako cenne na obszarach Natura 2000.
- GAEC 1: Utrzymywanie trwałych użytków zielonych w oparciu o stosunek powierzchni trwałych użytków zielonych do powierzchni użytków rolnych na poziomie krajowym, regionalnym, sub-regionalnym, grup gospodarstw lub gospodarstwa. Ten stosunek nie może spaść o więcej niż 5% w porównaniu z rokiem referencyjnym 2018 określonym przez Państwo Członkowskie.
- GAEC 2: Zakaz przekształcania i zaorywania wyznaczonych obszarów podmokłych i torfowisk.

Płatność roczna przyznawana do hektara powierzchni upraw prowadzonych metodami ekologicznymi.

Szacowane stawki płatności w przypadku:

- Upraw rolniczych: 1 629 zł/ha - w okresie konwersji; 1 503 zł/ha - po okresie konwersji
- Upraw warzywnych: 2 630 zł/ha - w okresie konwersji; 2 000 zł/ha - po okresie konwersji
- Upraw zielarskich: 1 793 zł/ha - w okresie konwersji/po okresie konwersji
- Podstawowych upraw sadowniczych: 3 056 zł/ha - w okresie konwersji; 1 912 zł/ha - po okresie konwersji
- Upraw jagodowych: 2 430 zł/ha – w okresie konwersji; 2 148 zł/ha - po okresie konwersji
- Ekstensywnych upraw sadowniczych: 1 274 zł/ha - w okresie konwersji/po okresie konwersji
- Upraw paszowych na gruntach ornych: 1 607 zł/ha - w okresie konwersji; 1 473 zł/ha - po okresie konwersji
- Trwałych użytków zielonych: 1 009 zł/ha - w okresie konwersji/po okresie konwersji
- Małych gospodarstw z uprawami ekologicznymi - 1 577 zł/ha
- Premii za zrównoważoną produkcję roślinno-zwierzęcą - 551 zł/ha

Dodatkowo ww. szacowane stawki płatności mogą być powiększone o koszty transakcyjne, stanowiące częściową rekompensatę z tytułu kosztów kontroli gospodarstwa

	przeprowadzanej przez jednostkę certyfikującą w ramach systemu kontroli w rolnictwie ekologicznym.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Wysokości szacowanych stawek płatności stanowią rekompensatę utraconych korzyści i dodatkowych kosztów związanych z prowadzeniem produkcji metodami ekologicznymi. Kalkulacje zostały przygotowane z uwzględnieniem wymogów prawodawstwa UE oraz wytycznych KE w odniesieniu do wymogów wykraczających ponad:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odpowiednie SMR/GAEC ustanowione w ramach warunkowości, – odpowiednie minimalne wymogi dotyczące stosowania nawozów i środków ochrony roślin, – inne obowiązkowe wymogi ustanowione na mocy prawa krajowego i prawa Unii. <p>Kalkulacje stawek płatności zostały opracowane przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB (IERiGŻ-PIB), co potwierdza odpowiedni certyfikat.</p> <p>Założenia przyjęte w kalkulacjach stawek płatności opracowanych przez IERiGŻ-PIB, odnośnie do wpływu ekologizacji produkcji na poniesione koszty i utracone dochody oparte są o ekspertyzy IERiGŻ-PIB oraz dane Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, polskiego FADN, GUS, ODR oraz konsultacje i szacunki eksperckie (Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach oraz Instytut Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich). Stawki płatności w ramach poszczególnych pakietów są wynikiem bilansu poszczególnych pozycji kosztów i korzyści związanych z rodzajem prowadzonej produkcji. W kalkulacjach stawek płatności wykorzystano dane z lat 2016-2018. W kalkulacjach stawek uwzględniono m.in. spadek wartości plonów, wzrost nakładów pracy oraz oszczędności w kosztach zakupu środków produkcji związanych z prowadzeniem produkcji metodami ekologicznymi w porównaniu do konwencjonalnych metod gospodarowania. W przypadku upraw paszowych na GO oraz TUZ - uwzględniono również koszty prowadzenia produkcji zwierzęcej.</p> <p>Stawki płatności zostały wyliczone przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB jako rekompensata utraconych korzyści i dodatkowych kosztów związanych z prowadzeniem ekologicznych metod produkcji – praktyk wykraczających ponad obowiązujące standardy. Natomiast <i>jednostkowe kwoty wsparcia</i> zostały ustalone w oparciu o stawki płatności wyliczone przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB z uwzględnieniem jednak wysokości kosztów transakcyjnych. W szacowaniu kwot jednostkowych wykorzystano również dotychczasowe doświadczenia z wdrażania działania Rolnictwo ekologiczne PROW 2014-2020 m.in. w zakresie liczby beneficjentów i powierzchni poszczególnych grup upraw objętych wsparciem, a także w zakresie poziomu obsady zwierząt w gospodarstwach realizujących to działanie.</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box ust. 12 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
1.4.16	Ekoschemat - Rolnictwo ekologiczne	781,10	512 649

Kod interwencji	I 4.17
Nazwa interwencji	Ekoschemat – Dobrostan zwierząt
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (<i>art. 28 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR</i>).
Wskaźnik produktu	O.6b Liczba jednostek (DJP) objętych ekoschematem
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 9 Poprawa reakcji unijnego rolnictwa na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym wysokiej jakości, bezpiecznej i bogatej w składniki odżywcze żywności, produkowanej w sposób zrównoważony, ograniczenie marnowania żywności a także poprawa dobrostanu zwierząt i zwalczanie oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 9 P 3. Produkcja żywności pochodzenia zwierzęcego z wyższym poziomem dobrostanu zwierząt
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	<p>R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości</p> <p>R.6. Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej)</p> <p>R.7. Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej)</p> <p>R.38. Udział jednostek hodowlanych (DJP) objętych działaniami wspieranymi w celu poprawy dobrostanu zwierząt</p>
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>Celem interwencji jest zachęcenie rolników do promowania podwyższonych (ponad obowiązujące standardy) warunków dobrostanu zwierząt. Rolnikom udzielane będzie wsparcie za realizację zobowiązań w zakresie dobrostanu zwierząt, które wykraczają ponad odpowiednie obowiązkowe normy wynikające z powszechnie obowiązującego prawa oraz powszechnie stosowane praktyki. Wsparcie to ma na celu zrekompensowanie dodatkowych poniesionych kosztów i utraconych dochodów w wyniku wprowadzenia praktyk hodowlanych związanych z podwyższonym dobrostaniem zwierząt.</p> <p>Interwencja obejmuje świnie (lochy i tuczniki), bydło (krowy i opasy), owce, kury nioski, kurczęta brojlery, indyki utrzymywane z przeznaczeniem na produkcję mięsa, konie i kozy.</p> <p>Wymagania w ramach interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zwierzęta objęte wymogami są oznakowane i zarejestrowane zgodnie z przepisami o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (jeśli dotyczy). – Wymogi odnoszące się do danej grupy zwierząt dotyczą wszystkich zwierząt tej grupy utrzymywanych w gospodarstwie rolnym. – Rolnik realizujący interwencję dotyczącą dobrostanu zwierząt po raz pierwszy w nowym okresie programowania zobowiązany jest do odbycia szkolenia z zakresu metod ograniczających stosowanie antybiotyków.

- Rolnik posiada plan poprawy dobrostanu zwierząt (nie dotyczy wypasu krów mlecznych).

Ponadto, w odniesieniu do:

1. loch:

- wszystkie lochy w gospodarstwie rolnym są indywidualnie oznakowane i zarejestrowane zgodnie z przepisami o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt;
- lochy nie są utrzymywane w systemie jarzmowym; dopuszcza się jednak utrzymywanie loch w jarzmie w okresie okołoporodowym nie dłużej jednak niż przez 8 dni;
- lochom zapewnia się zwiększoną o co najmniej 20% powierzchnię bytową w budynkach.

2. tuczników:

- do płatności kwalifikują się jedynie tuczniaki pochodzące od loch utrzymywanych w gospodarstwach realizujących interwencję dotyczącą dobrostanu loch;
- tuczniakom zapewnia się zwiększoną o co najmniej 20% powierzchnię bytową w budynkach.

3. krów mlecznych:

a. wypas:

- krowom mlecznym zapewnia się co najmniej 120 dni wypasu w sezonie wegetacyjnym (przez min. 6 godz. dziennie);
- prowadzenie rejestru wypasu krów mlecznych.

b. zwiększona powierzchnia bytowa:

- krowom mlecznym utrzymywanym grupowo zapewnia się zwiększoną o co najmniej 20% powierzchnię bytową w budynkach.

4. krów mamek:

krowom mamkom i cielętom do ukończenia 4 miesiąca życia użytkowanym w kierunku mięsnym zapewnia się:

- co najmniej 140 dni wypasu w sezonie wegetacyjnym;
- dostęp (poza sezonem wegetacyjnym) do środowiska zewnętrznego o powierzchni o co najmniej 20% większej niż powierzchnia wymagana w odniesieniu do systemu otwartego utrzymywania bydła.

5. owiec:

wszystkim grupom technologicznym zwierząt z gatunku owca domowa zapewnia się:

- wypas lub dostęp do wybiegu - przez co najmniej 120 dni w sezonie wegetacyjnym;
- zwiększoną o co najmniej 20% powierzchnię bytową w pomieszczeniach.

6. kur niosek:

- zakaz przycinania dziobów;
- zapewnienie utrzymania bez klatek na ściółce;
- zapewnienie zwiększonej powierzchni bytowej w kurniku – obsada nie większa niż 7 szt./m² powierzchni użytkowej podłogi;
- zapewnienie zwiększonej dostępności gniazd: w przypadku stosowania gniazd pojedynczych – nie więcej niż 5 kur niosek/gniazdo, a w przypadku gniazd grupowych – nie więcej niż 96 kur niosek/m² powierzchni gniazda;
- zapewnienia się grzędę o długości min. 0,2 m/kurę nioskę;
- zapewnienie stałego dostępu do materiałów lub przedmiotów absorbujących uwagę o jakości niewywierającej szkodliwego wpływu na zdrowie.

7. kurcząt brojlerów:

- zapewnienie zwiększonej powierzchni bytowej w kurniku - maksymalne zagęszczenie obsady nie większe niż 30 kg/m² i jednocześnie nie większe niż 20 szt./m²;

- zapewnienie minimum 6 godzin nieprzerwanej ciemności/dobę;
- zapewnienie stałego dostępu do materiałów lub przedmiotów absorbujących uwagę o jakości niewywierającej szkodliwego wpływu na zdrowie.

8. indyków utrzymywanych z przeznaczeniem na produkcję mięsa:

- zapewnienie zwiększonej powierzchni bytowej w pomieszczeniu – maksymalne zagęszczenie obsady nie większe niż 50 kg/m²;
- zapewnienie 8 godzin nieprzerwanej ciemności/dobę;
- zapewnienie stałego dostępu do materiałów lub przedmiotów absorbujących uwagę o jakości niewywierającej szkodliwego wpływu na zdrowie.

9. opasów:

a. *zwiększona powierzchnia bytowa:*

- do płatności kwalifikuje się bydło opasowe w wieku od ukończenia 4 miesiąca życia do ukończenia 18 miesiąca życia, utrzymywane w danym gospodarstwie, w tym okresie, co najmniej przez 120 dni;
- wymogami objęte jest bydło opasowe w wieku od ukończenia 4 miesiąca życia do ukończenia 18 miesiąca życia;
- utrzymywanie bez uwięzi;
- zapewnienie zwiększonej o co najmniej 20% powierzchni bytowej w budynkach;
- utrzymywanie na ściółce;
- zapewnienie dostępu do wybiegu przez co najmniej 4 godz. dziennie przez cały rok, z możliwością zastąpienia przebywania na wybiegu przez pastwiskowanie w sezonie wegetacyjnym.

b. *premia ubojowa – dla opasów ubitych metodą z ogłuszeniem:*

- dodatkowa opcja dla gospodarstw realizujących dobrostan opasów, w odniesieniu do opasów kwalifikujących się do płatności podstawowej, które od ukończenia 4 miesiąca życia do momentu przemieszczenia do rzeźni przebywały w jednym gospodarstwie rolnym.

10. koni (*dorośle/młodzież/ klacz ze źrebkiem*):

- utrzymywanie *bez uwięzi*
- zapewnienie:

a) *zwiększona powierzchnia bytowa:*

- boksów lub w przypadku utrzymywania wolnostanowiskowego w budynkach - powierzchni zwiększonej co najmniej o 20%;
- w sezonie wegetacyjnym - wypasu lub dostępu do powierzchni zewnętrznych przez co najmniej 140 dni (przez min. 6 godz. dziennie);
- poza sezonem wegetacyjnym - dostępu do powierzchni zewnętrznych lub białalni przez min. 2 godz. dziennie o powierzchni w przypadku:
- koni dorosłych/ młodzieży – 70m²/szt.;
- klaczy ze źrebkiem – 85 m²/szt.

b) *system otwarty:*

- powierzchni zewnętrznej zwiększonej co najmniej o 20% względem powierzchni wymaganej dla systemu otwartego;
- zadaszenia o powierzchni pozwalającej na jednoczesne przebywanie wszystkich koni pod tym zadaszeniem;
- zapewnienie ściółki pod zadaszeniem.

11. kóz:

wszystkim grupom technologicznym zwierząt z gatunku koza domowa zapewnia się:

	<ul style="list-style-type: none"> – utrzymywanie bez uwięzi; – przez cały rok dostęp do wybiegu o powierzchni zwiększonej co najmniej o 20%; – wypas przez co najmniej 120 dni w sezonie wegetacyjnym; – zwiększoną co najmniej o 20% powierzchnię bytową w pomieszczeniach. <p>Brak kryteriów wyboru w ramach interwencji. Wszyscy wnioskujący spełniający warunki kwalifikowalności są uprawnieni do otrzymania płatności.</p>
<p>Opis warunków kwalifikowalności</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/ 200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Posiadanie odpowiedniej siedziby stada zarejestrowanej zgodnie z przepisami o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (jeśli dotyczy) – Posiadanie nadanego numeru weterynaryjnego - w przypadku kur niosek – Podmioty utrzymujące kurczęta brojlery i indyki utrzymywane z przeznaczeniem na produkcję mięsa są zarejestrowane zgodnie z przepisami o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt – Minimalna liczba posiadanych w gospodarstwie stanowisk zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami: <ul style="list-style-type: none"> • w przypadku kur niosek — 350, • w przypadku kurcząt brojlerów — 500, • w przypadku indyków utrzymywanych z przeznaczeniem na produkcję mięsa — 100. – Minimalna liczba posiadanych zwierząt w przypadku koni – 2 szt. koni w wieku co najmniej 24 miesiące lub klacz ze zidentyfikowanym źrebięciem – Do płatności nie kwalifikują się konie utrzymywane w dzikich lub półdzikich warunkach, pochodzące z obszarów parku narodowego albo parku krajobrazowego, wskazanych zgodnie z przepisami o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt <p>Zwierzęta gatunków/grup objętych interwencją, które są utrzymywane zgodnie z systemem rolnictwa ekologicznego, co zostało potwierdzone przez jednostki certyfikujące w rolnictwie ekologicznym, kwalifikują się do płatności dobrostanowych, jeżeli spełnione są poniższe wymagania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/ 200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Odpowiednie siedziby stada rolnika są zarejestrowane zgodnie z przepisami o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (jeśli dotyczy) – Zwierzęta objęte wymogami interwencji są oznakowane i zarejestrowane zgodnie z przepisami o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (jeśli dotyczy) – Wszystkie zwierzęta danej grupy zwierząt w gospodarstwie rolnym są utrzymywane zgodnie z systemem rolnictwa ekologicznego – W ramach dobrostanu loch - wszystkie lochy w gospodarstwie rolnym są indywidualnie oznakowane i zarejestrowane zgodnie z przepisami o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt – W ramach dobrostanu kur niosek – nadany został numer weterynaryjny – W ramach dobrostanu kurcząt brojlerów i indyków utrzymywanych z przeznaczeniem na produkcję mięsa - podmioty je utrzymujące są zarejestrowane zgodnie z przepisami o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt

	<ul style="list-style-type: none"> – W ramach dobrostanu bydła opasowego - do płatności kwalifikuje się bydło opasowe w wieku od ukończenia 4 miesiąca życia do ukończenia 18 miesiąca życia, utrzymywane w danym gospodarstwie, w tym okresie, co najmniej przez 120 dni – W ramach premii ubojowej - do płatności kwalifikują się opasy realizujące dobrostan opasów, które od ukończenia 4 miesiąca życia do momentu przemieszczenia do rzeźni przebywały w jednym gospodarstwie rolnym <p>W przypadku płatności dotyczących dobrostanu zwierząt, w odniesieniu do krów mlecznych oraz opasów utrzymywanych zgodnie z system rolnictwa ekologicznego, będą one przyznawane z zastosowaniem poniższych progów degresywności:</p> <ul style="list-style-type: none"> – do 100 sztuki – 100% – 101-150 sztuki – 75% – powyżej 150 sztuki – 50% <p>W ramach interwencji Dobrostan zwierząt dopuszcza się łączenie kilku rodzajów płatności w gospodarstwie.</p>
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	<p><u>Lochy i tuczniaki:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – SMR 15: rolnik jest obowiązany: (i) w przypadku grupowego utrzymywania knurów warchlaków, tuczniaków, knurków, loszek hodowlanych, loch i loszek po pokryciu, do zapewnienia im odpowiedniej powierzchni kojca, zgodnie z wymaganiami określonymi w § 24 rozporządzenia z dnia 15 lutego 2010 r. (Dz. U. Nr 56, poz. 344, z późn. zm.), (ii) w stadach powyżej 9 sztuk loch, utrzymywać grupowo lochy i loszki od 4. tygodnia po pokryciu do tygodnia przed przewidywanym terminem prosięnia, przy czym długość każdego z boków kojca powinna spełniać warunki, o których mowa w § 24 rozporządzenia z dnia 15 lutego 2010 r., (iii) utrzymywać świnię w warunkach zapewniających im swobodę ruchu, a w szczególności możliwość kładzenia się, wstawania oraz leżenia zgodnie z § 4 rozporządzenia z dnia 15 lutego 2010 r., (iv) zapewnić, aby pomieszczenia dla świń były zbudowane w sposób umożliwiający utrzymanie świń w warunkach, o których mowa w § 4, z zastrzeżeniem ust. 3 rozporządzenia z dnia 15 lutego 2010 r., (v) zapewnić, aby powierzchnia kojca do prosięnia umożliwiała prosięnie naturalne lub zapewniała osobie obsługującej dostęp do zwierzęcia zgodnie z § 20 rozporządzenia z dnia 15 lutego 2010 r.; – SMR 16: rolnik jest obowiązany utrzymywać zwierzęta gospodarskie w warunkach zapewniających im swobodę ruchu, a w szczególności możliwość kładzenia się, wstawania oraz leżenia zgodnie z § 4 rozporządzenia z dnia 15 lutego 2010 r. <p><u>Krowy mleczne – wypas</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – SMR 16: rolnik jest obowiązany utrzymywać zwierzęta gospodarskie w warunkach zapewniających im swobodę ruchu, a w szczególności możliwość kładzenia się, wstawania oraz leżenia zgodnie z § 3 rozporządzenia z dnia 28 czerwca 2010 r. (t.j. Dz. U. z 2019, poz. 1966); – Standardowa praktyka: krowy mleczne utrzymywane są na uwięzi w zamkniętych pomieszczeniach, bez dostępu do wybiegów i pastwisk. <p><u>Krowy mleczne – zwiększona powierzchnia bytowa</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – SMR 16: rolnik jest obowiązany utrzymywać zwierzęta gospodarskie w warunkach zapewniających im swobodę ruchu, a w szczególności możliwość kładzenia się, wstawania oraz leżenia zgodnie z § 3 rozporządzenia z dnia 28 czerwca 2010 r.;

- Inne: rolnik jest obowiązany zapewnić krowom powierzchnię określoną w § 11 rozporządzenia z 28 czerwca 2010 r.

Krowy mamki

- SMR 14: rolnik jest obowiązany utrzymywać cielęta w warunkach zapewniających im swobodę ruchu, a w szczególności możliwość kładzenia się, wstawania oraz leżenia zgodnie z § 4 rozporządzenia z dnia 15 lutego 2010 r.; rolnikowi nie wolno utrzymywać cieląt na uwięzi, z wyjątkiem cieląt utrzymywanych grupowo w porze karmienia nie dłużej niż jedną godzinę zgodnie z art. 12 ust. 4a pkt 2 ustawy o ochronie zwierząt (Dz.U. z 2020 r. poz. 638);
- SMR 16: rolnik jest obowiązany: (i) utrzymywać bydło (z wyjątkiem cieląt) w warunkach zapewniających im swobodę ruchu, a w szczególności możliwość kładzenia się, wstawania oraz leżenia zgodnie z § 3 rozporządzenia z dnia 28 czerwca 2010 r., (ii) zapewnić bydłu (z wyjątkiem cieląt) utrzymywanemu w systemie otwartym możliwość ochrony przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi, w szczególności przez zakrzewienie lub zadrzewienie miejsc ich utrzymywania albo przez budowę w tych miejscach niezwiązanych trwale z podłożem zadaszeń, wiat lub innych osłon chroniących przed wiatrem zgodnie z § 2 rozporządzenia z dnia 28 czerwca 2010 r., a w przypadku cieląt - utrzymywanych w systemie otwartym – zapewnić możliwość ochrony przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi zgodnie z § 3 rozporządzenia z dnia 15 lutego 2010 r.;
- Inne: rolnik jest obowiązany zapewnić utrzymywanym w systemie otwartym cielętom, powierzchnię określoną w § 15 rozporządzenia z dnia 15 lutego 2010 r., a krowom – powierzchnię określoną w § 12 rozporządzenia z dnia 28 czerwca 2010 r.

Owce

- SMR 16: rolnik jest obowiązany utrzymywać zwierzęta gospodarskie w warunkach zapewniających im swobodę ruchu, a w szczególności możliwość kładzenia się, wstawania oraz leżenia zgodnie z § 3 rozporządzenia z dnia 28 czerwca 2010 r.;
- Inne: rolnik jest obowiązany zapewnić owcom powierzchnię określoną w § 16 rozporządzenia z dnia 28 czerwca 2010 r.;
- Standardowa praktyka: owce w sezonie wegetacyjnym przebywają na pastwiskach lub wybiegach.

Kury nioski

- SMR 16: rolnik jest obowiązany utrzymywać zwierzęta gospodarskie w warunkach zapewniających im swobodę ruchu, a w szczególności możliwość kładzenia się, wstawania oraz leżenia zgodnie z § 4 rozporządzenia z dnia 15 lutego 2010 r.;
- Inne: (i) rolnik jest obowiązany utrzymywać kury nioski w kurniku bez klatek jednopoziomowo lub wielopoziomowo zgodnie z warunkami określonymi w § 29 rozporządzenia z dnia 15 lutego 2010 r.; (ii) w celu przeciwdziałania wydziobaniu piór i kanibalizmowi u kur niosek można przycinać im, przed ukończeniem 10. dnia życia, dzioby zgodnie z § 33 tego rozporządzenia.

Kurczęta brojlery

- SMR 16: rolnik jest obowiązany utrzymywać zwierzęta gospodarskie w warunkach zapewniających im swobodę ruchu, a w szczególności możliwość kładzenia się, wstawania oraz leżenia z § 4 rozporządzenia z dnia 15 lutego 2010 r.;
- Inne: (i) rolnik obowiązany jest utrzymywać kurczęta brojlery w kurniku, w którym zagęszczenie określone zostało w § 34 rozporządzenia z dnia 15 lutego 2010 r., (ii)

w okresie 7 dni od dnia umieszczenia kurcząt brojlerów w kurniku, a także w okresie 3 dni przed przewidywanym dniem ich uboju oświetlenie dostosowuje się do 24-godzinnego rytmu, z okresami zaciemnienia trwającymi co najmniej 6 godzin ogółem i co najmniej z jednym okresem nieprzerwanego zaciemnienia trwającym przynajmniej 4 godziny, z wyłączeniem okresów przyciemniania, zgodnie z § 5 rozporządzenia z dnia 15 lutego 2010 r.

Indyki utrzymywane z przeznaczeniem na mięso

- SMR 16: rolnik jest obowiązany utrzymywać zwierzęta gospodarskie w warunkach zapewniających im swobodę ruchu, a w szczególności możliwość kładzenia się, wstawania oraz leżenia zgodnie z § 3 rozporządzenia z dnia 28 czerwca 2010 r.;
- Inne: rolnik obowiązany jest utrzymywać indyki w kurniku, w którym zagęszczenie określone zostało w § 19 rozporządzenia z 28 czerwca 2010 r.

Opasy

- SMR 14: (i) rolnikowi zabrania się utrzymywania cieląt powyżej 8. tygodnia życia w pojedynczych boksach, z wyjątkiem cieląt trzymanyh z ich matkami w okresie ssania oraz przypadków, o których mowa w art. 12 ust. 4b ustawy o ochronie zwierząt i § 14 ust. 1 rozporządzenia z dnia 15 lutego 2010 r., (ii) rolnikowi nie wolno utrzymywać cieląt na uwięzi, z wyjątkiem cieląt utrzymywanych grupowo w porze karmienia nie dłużej niż jedną godzinę zgodnie z art. 12 ust. 4a pkt 2 ustawy o ochronie zwierząt, (iii) rolnik jest obowiązany zapewnić, aby kojce, w których cielęta są utrzymywane pojedynczo, spełniały warunki, o których mowa w § 15 ust. 2 rozporządzenia z dnia 15 lutego 2010 r.; (iv) rolnik jest obowiązany zapewnić, aby kojce, w których cielęta są utrzymywane grupowo, spełniały warunki, o których mowa w § 15 ust. 3 rozporządzenia z dnia 15 lutego 2010 r.; (v) rolnik jest obowiązany utrzymywać cielęta w warunkach zapewniających im swobodę ruchu, a w szczególności możliwość kładzenia się, wstawania oraz leżenia zgodnie z § 4 rozporządzenia z dnia 15 lutego 2010 r.;
- SMR 16: rolnik jest obowiązany utrzymywać zwierzęta gospodarskie w warunkach zapewniających im swobodę ruchu, a w szczególności możliwość kładzenia się, wstawania oraz leżenia zgodnie z § 3 rozporządzenia z dnia 28 czerwca 2010 r.;
- Inne: rolnik jest obowiązany zapewnić cielętom utrzymywanym w pomieszczeniach, powierzchnię, o której mowa w § 15 rozporządzenia z dnia 15 lutego 2010 r., a pozostałemu bydłu – warunki, o których mowa w § 11 rozporządzenia z dnia 28 czerwca 2010 r.

Konie

- SMR 16: rolnik jest obowiązany utrzymywać zwierzęta gospodarskie w warunkach zapewniających im swobodę ruchu, a w szczególności możliwość kładzenia się, wstawania oraz leżenia zgodnie z § 3 rozporządzenia z dnia 28 czerwca 2010 r., a koniom utrzymywanym w systemie otwartym zapewnić możliwość ochrony przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi, w szczególności przez zakrzewienie lub zadrzewienie miejsc ich utrzymywania albo przez budowę w tych miejscach niezwiązanych trwale z podłożem zadaszeń, wiat lub innych osłon chroniących przed wiatrem zgodnie z § 2 rozporządzenia z dnia 28 czerwca 2010 r.
- Inne: (i) rolnik utrzymuje konie w pomieszczeniach zgodnie z warunkami określonymi w § 13 rozporządzenia z dnia 28 czerwca 2010 r.; (ii) rolnik zapewnia koniom powierzchnię w pomieszczeniach określoną w § 14 rozporządzenia z dnia 28 czerwca 2010 r., (iii) rolnik zapewnia koniom utrzymywanym w systemie otwartym powierzchnię, o której mowa w § 15 tego rozporządzenia.

	<p><u>Kozy</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – SMR 16: rolnik jest obowiązany utrzymywać zwierzęta gospodarskie w warunkach zapewniających im swobodę ruchu, a w szczególności możliwość kładzenia się, wstawania oraz leżenia zgodnie z § 3 rozporządzenia z dnia 28 czerwca 2010 r.; – Inne: rolnik jest obowiązany zapewnić kozom zarówno możliwość korzystania z wybiegów o określonej powierzchni, jak i powierzchnię określoną w § 18 rozporządzenia z dnia 28 czerwca 2010 r.
<p>Forma i wysokość wsparcia</p>	<p>Płatność roczna przyznawana do sztuki zwierzęcia.</p> <p>Szacowane stawki płatności w przypadku:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dobrostanu loch: 301 zł/ lochę, – dobrostanu tuczników: 24 zł/tuczniaka, – dobrostanu krów mlecznych - wypas: 185 zł/krowę, – dobrostanu krów mlecznych - zwiększona powierzchnia bytowa: 595 zł/krowę, – dobrostanu krów mamek: 329 zł/krowę, – dobrostanu owiec: 133 zł/samicę gatunku owca domowa w wieku co najmniej 12 miesięcy, – dobrostanu kur niosek: 12,2 zł/ kurę nioskę, – dobrostanu kurcząt brojlerów: 0,17 zł/kurczę brojlera, – dobrostanu indyków utrzymywanych z przeznaczeniem na produkcję mięsa: 2,6 zł/indyka, – dobrostanu opasów - zwiększona powierzchnia bytowa: 269 zł/opasa, – dobrostanu opasów - premia ubojowa: 107 zł/opasa, – dobrostanu koni – zwiększona powierzchnia bytowa: 373 zł/konia w wieku co najmniej 24 miesiące, – dobrostanu koni - system otwarty: 169 zł/konia w wieku co najmniej 24 miesiące, – dobrostanu kóz: - 129 zł/samicę gatunku koza domowa w wieku co najmniej 12 miesięcy. <p>Dodatkowo ww. szacowane stawki płatności mogą być powiększone o koszty transakcyjne, stanowiące częściową rekompensatę z tytułu sporządzenia planu poprawy dobrostanu zwierząt.</p> <p>W przypadku płatności dotyczących dobrostanu krów mlecznych oraz opasów będą one przyznawane z zastosowaniem poniższych progów degeneracyjności:</p> <ul style="list-style-type: none"> – do 100 sztuki – 100% – 101-150 sztuki – 75% – powyżej 150 sztuki – 50%
<p>Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia</p>	<p>Wysokości szacowanych stawek płatności stanowią rekompensatę utraconych korzyści i dodatkowych kosztów związanych z realizacją wymogów interwencji w zakresie stosowania w produkcji zwierzęcej – praktyk wykraczających ponad obowiązujące lub powszechnie stosowane standardy. Kalkulacje zostały przygotowane z uwzględnieniem wymogów prawodawstwa UE oraz wytycznych KE w odniesieniu do wymogów wykraczających ponad:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odpowiednie SMR, – odpowiednie minimalne wymagania dotyczące dobrostanu zwierząt, – inne odpowiednie obowiązkowe wymogi ustanowione w prawie krajowym i unijnym, – standardowe praktyki hodowlane.

	<p>Kalkulacje stawek płatności zostały opracowane przez Instytut Zootechniki – PIB, co potwierdza odpowiedni certyfikat.</p> <p>Dla grup zwierząt objętych wsparciem przeprowadzono kalkulację nadwyżki bezpośrednio dla produkcji standardowej i produkcji w poprawionych warunkach dobrostanu zwierząt i na tej podstawie określono wysokość stawek płatności. W kalkulacjach stawek wykorzystane zostały dane statystyczne oraz materiały źródłowe pochodzące z badań w gospodarstwach rolnych utrzymujących zwierzęta, prowadzonych przez IZ-PIB.</p> <p>W przypadku płatności dla zwierząt, w odniesieniu do których wymagana jest zwiększona powierzchnia bytowa wyliczone stawki płatności wynikają przede wszystkim ze zmniejszenia liczby zwierząt w związku z wymaganym rozgęszczeniem i z tym związanym spadkiem produkcji, natomiast w przypadku wypasu krów mlecznych pod uwagę wzięto m.in. spadek wydajności mlecznej krów korzystających z pastwisk oraz dodatkowe koszty ponoszone w związku z codziennym przeprowadzaniem krów między pastwiskiem a oborą.</p> <p>W odniesieniu do zwierząt utrzymywanych zgodnie z systemem rolnictwa ekologicznego, zgodnie z opinią Instytutu Zootechniki-PIB przyjęto, że pomimo pewnych różnic w poziomie wymogów w ramach interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt i w ramach systemu rolnictwa ekologicznego - system rolnictwa ekologicznego kompleksowo zapewnia zwierzętom wysoki poziom dobrostanu i tym samym wyliczone stawki płatności w ramach interwencji mają zastosowanie pomimo tych różnic również do zwierząt utrzymywanych w systemie rolnictwa ekologicznego.</p> <p>Stawki płatności zostały wyliczone przez Instytut Zootechniki – PIB jako rekompensata utraconych korzyści i dodatkowych kosztów związanych z realizacją wymogów interwencji w zakresie stosowania w produkcji zwierzęcej – praktyk wykraczających ponad obowiązujące lub powszechnie stosowane standardy (dla każdego gatunku/grupy zwierząt). Natomiast <i>jednostkowe kwoty wsparcia</i> zostały wyliczone w oparciu o stawki płatności wyliczone przez Instytut Zootechniki – PIB z uwzględnieniem jednak wysokości kosztów transakcyjnych i zastosowanej degresywności płatności.</p> <p>W szacowaniu kwot jednostkowych wykorzystano dotychczasowe doświadczenia z wdrażania działania Dobrostan zwierząt PROW 2014-2020 w zakresie liczby beneficjentów i liczby zwierząt objętych wsparciem oraz długości okresu przebywania zwierząt w gospodarstwie i stwierdzonych zmniejszeń płatności wynikających z niespełnienia wymogów działania.</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box ust. 12 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt - liczba DJP
I.4.17	Ekoschemat - Dobrostan zwierząt	640,32	3 426 144

Kod interwencji	I 5.1.
Nazwa interwencji	Wsparcie dochodów związane z produkcją do krów
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Płatność bezpośrednia związana z produkcją (art. 29-31 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.10 Pogłowie objęte wsparciem związanym z produkcją
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolnego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego i różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej stabilności produkcji rolnej w Unii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 1.P 3. Utrzymanie produkcji w sektorach produkcji rolnej szczególnie istotnych ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych, a znajdujących się w trudnej sytuacji. CS 1.P 8. Przeciwdziałanie spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta w szczególności na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, w celu zmniejszenia presji na środowisko poprzez bardziej równomierne rozłożenie terytorialne produkcji zwierzęcej. CS 1.P 1. Zwiększenie indywidualnego dochodu w rolnictwie w celu zapewnienia rolnikom godnego poziomu życia i wyrównywania szans rozwojowych, ekonomicznych, społecznych. CS 1.P 2. Zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych. CS 1.P 5. Poprawa pozycji ekonomicznej rolnictwa unijnego względem rolnictwa światowego w związku z przewagą kosztową rolnictwa światowego wynikającą m.in. z różnic w standardach produkcji związanych z ochroną środowiska i klimatu.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej) R.8 Ukierunkowanie na gospodarstwa w konkretnych sektorach: odsetek gospodarstw korzystających ze wsparcia dochodów związanego z produkcją w celu poprawy konkurencyjności, zrównoważoności lub jakości
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu Szczegółowego	Wsparcie ukierunkowane jest na grupę gospodarstw małych i średnich, które osiągają zdecydowanie najniższe dochody (poniżej dochodu parytetowego na osobę w gospodarce narodowej) z działalności rolniczej. Brak kryteriów wyboru operacji, wszyscy wnioskujący spełniający warunki kwalifikowalności są uprawnieni do jej otrzymania.

	<p>Wsparcie do krów będzie przeciwdziałać spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta.</p> <p>Przyznawane jest do zwierząt kwalifikujących się do płatności, nie więcej jednak niż do 20 sztuk.</p>
Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/ 200EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt. – Wiek zwierząt: ponad 24 miesiące, ustalany na dzień 15 maja roku złożenia wniosku – Rolnik posiada nie więcej niż 50 szt. kwalifikujących się zwierząt – W przypadku województw, w których średnia wielkość gruntów rolnych jest wyższa od średniej krajowej, tj. dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego, lubuskiego, opolskiego, podlaskiego, pomorskiego, warmińsko-mazurskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego, do płatności kwalifikują się rolnicy, którzy posiadają co najmniej 3 szt. kwalifikujących się zwierząt – W pozostałych województwach do płatności kwalifikują się rolnicy, którzy posiadają 1 szt. kwalifikujących się zwierząt – Zwierzęta zgłaszane do płatności powinny spełniać wymagania w zakresie identyfikacji i rejestracji najpóźniej od dnia złożenia wniosku – Wymagany okres przetrzymywania: 30 dni od dnia złożenia wniosku
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Obowiązek spełnienia wymogów podstawowych w zakresie zarządzania oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska.
Forma i wysokość wsparcia	Płatność roczna do sztuki zwierzęcia, jednolita w całym kraju. Szacunkowa wysokość stawki: ok. 94 EUR/ha.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacunkowe wielkości stawek określono biorąc pod uwagę znaczenie gospodarcze, społeczne lub środowiskowe sektora, trudności występujące w sektorze, a także wysokość dotychczasowego wsparcia. Przy obliczaniu wsparcia uwzględniono ograniczenie wynikające z możliwości wydatkowania w ramach wszystkich płatności związanych z produkcją maksymalnie 15% (13%+2% na wysokobiałkowe) rocznej alokacji finansowej na płatności bezpośrednie.</p> <p>Wysokość wsparcia dla beneficjenta będzie obliczana jako iloczyn stawki jednostkowej oraz uprawnionych produktów (liczby zwierząt).</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa
Ocena WTO	Amber Box

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba szt.
I.5.1	Wsparcie dochodów związane z produkcją do krów	790,93	1 689 265

Kod interwencji	I 5.2.
Nazwa interwencji	Wsparcie dochodów związane z produkcją do młodego bydła
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Płatność bezpośrednia związana z produkcją (art. 29-31 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.10 Pogłowie objęte wsparciem związanym z produkcją
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolnego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego i różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej stabilności produkcji rolnej w Unii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	<p>CS 1.P 3. Utrzymanie produkcji w sektorach produkcji rolnej szczególnie istotnych ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych, a znajdujących się w trudnej sytuacji.</p> <p>CS 1.P 8. Przeciwdziałanie spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta w szczególności na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, w celu zmniejszenia presji na środowisko poprzez bardziej równomierne rozłożenie terytorialne produkcji zwierzęcej.</p> <p>CS 1.P 1. Zwiększenie indywidualnego dochodu w rolnictwie w celu zapewnienia rolnikom godnego poziomu życia i wyrównywania szans rozwojowych, ekonomicznych, społecznych.</p> <p>CS 1.P 2. Zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych.</p> <p>CS 1.P 5. Poprawa pozycji ekonomicznej rolnictwa unijnego względem rolnictwa światowego w związku z przewagą kosztową rolnictwa światowego wynikającą m.in. z różnic w standardach produkcji związanych z ochroną środowiska i klimatu.</p>
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	<p>R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości</p> <p>R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej)</p> <p>R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej)</p> <p>R.8 Ukierunkowanie na gospodarstwa w konkretnych sektorach: odsetek gospodarstw korzystających ze wsparcia dochodów związanego z produkcją w celu poprawy konkurencyjności, zrównoważoności lub jakości</p>
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu Szczegółowego	<p>Wsparcie ukierunkowane jest na grupę gospodarstw małych i średnich, które osiągają zdecydowanie najniższe dochody (poniżej dochodu parytetowego na osobę w gospodarce narodowej) z działalności rolniczej. Brak kryteriów wyboru operacji, wszyscy wnioskujący spełniający warunki kwalifikowalności są uprawnieni do jej otrzymania.</p> <p>Wsparcie do młodego bydła będzie przeciwdziałać spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta.</p>

	Przyznawane jest do zwierząt kwalifikujących się do płatności, nie więcej jednak niż do 20 sztuk.
Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Samce i samice – Wiek zwierząt: nie więcej niż 24 miesiące, ustalany na dzień 15 maja roku złożenia wniosku – Rolnik posiada nie więcej niż 50 szt. kwalifikujących się zwierząt – W przypadku województw, w których średnia wielkość gruntów rolnych jest wyższa od średniej krajowej, tj. dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego, lubuskiego, opolskiego, podlaskiego, pomorskiego, warmińsko-mazurskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego, do płatności kwalifikują się rolnicy, którzy posiadają co najmniej 3 szt. kwalifikujących się zwierząt – W pozostałych województwach do płatności kwalifikują się rolnicy, którzy posiadają 1 szt. kwalifikujących się zwierząt – Zwierzęta zgłaszane do płatności powinny spełniać wymagania w zakresie identyfikacji i rejestracji najpóźniej od dnia złożenia wniosku – Wymagany okres przetrzymywania: 30 dni od dnia złożenia wniosku
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Obowiązek spełnienia wymogów podstawowych w zakresie zarządzania oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska.
Forma i wysokość wsparcia	Płatność roczna do sztuki zwierzęcia, jednolita w całym kraju. Szacunkowa wysokość stawki: ok. 78 EUR/ha.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacunkowe wielkości stawek określono biorąc pod uwagę znaczenie gospodarcze, społeczne lub środowiskowe sektora, trudności występujące w sektorze, a także wysokość dotychczasowego wsparcia. Przy obliczaniu wsparcia uwzględniono ograniczenie wynikające z możliwości wydatkowania w ramach wszystkich płatności związanych z produkcją: maksymalnie 15% (13%+2% na wysokobiałkowe) rocznej alokacji finansowej na płatności bezpośrednie.</p> <p>Wysokość wsparcia dla beneficjenta będzie obliczana jako iloczyn stawki jednostkowej oraz uprawnionych produktów (liczby zwierząt).</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Amber Box

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba szt.
1.5.2	Wsparcie dochodów związane z produkcją do młodego bydła	894,37	2 303 239

Kod interwencji	I 5.3.
Nazwa interwencji	Wsparcie dochodów związane z produkcją do owiec
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Płatność bezpośrednia związana z produkcją (art. 29-31 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.10 Pogłowie objęte wsparciem związanym z produkcją
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolnego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego i różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej stabilności produkcji rolnej w Unii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	<p>CS 1.P 3. Utrzymanie produkcji w sektorach produkcji rolnej szczególnie istotnych ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych, a znajdujących się w trudnej sytuacji.</p> <p>CS 1.P 8. Przeciwdziałanie spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta w szczególności na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, w celu zmniejszenia presji na środowisko poprzez bardziej równomierne rozłożenie terytorialne produkcji zwierzęcej.</p> <p>CS 1.P 1. Zwiększenie indywidualnego dochodu w rolnictwie w celu zapewnienia rolnikom godnego poziomu życia i wyrównywania szans rozwojowych, ekonomicznych, społecznych.</p> <p>CS 1.P 2. Zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych.</p> <p>CS 1.P 5. Poprawa pozycji ekonomicznej rolnictwa unijnego względem rolnictwa światowego w związku z przewagą kosztową rolnictwa światowego wynikającą m.in. z różnic w standardach produkcji związanych z ochroną środowiska i klimatu.</p>
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	<p>R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości</p> <p>R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej)</p> <p>R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej)</p> <p>R.8 Ukierunkowanie na gospodarstwa w konkretnych sektorach: odsetek gospodarstw korzystających ze wsparcia dochodów związanego z produkcją w celu poprawy konkurencyjności, zrównoważoności lub jakości</p>
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu Szczegółowego	<p>Ukierunkowanie wsparcia na rolników posiadających owce ma zapobiegać nasileniu się, w sektorze owiec, trudności, które mogłyby spowodować zaniechanie produkcji i negatywnie wpłynąć na inne części łańcucha dostaw lub rynki powiązane. Brak kryteriów wyboru operacji, wszyscy wnioskujący spełniający warunki kwalifikowalności są uprawnieni do jej otrzymania.</p> <p>Wsparcie do owiec będzie przeciwdziałać spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta.</p>

	Wyplacane jest do wszystkich kwalifikujacych sie zwierzat w gospodarstwie (brak limitu).
Opis warunkow kwalifikowalnosci	<ul style="list-style-type: none"> - Minimalne wymagania: 1 kwalifikujacy sie ha/200 EUR przyznanych platnosci związanych do zwierzat - Rolnik posiada minimum 10 maciorek owczych w wieku co najmniej 12 miesiocy - Wiek zwierzat, ustalany na dzien 15 maja roku zlozenia wniosku - Zwierzeta powinny spelniac wymagania w zakresie identyfikacji i rejestracji najpóźniej od dnia 15 marca roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie tych platnosci - Wymagany okres przetrzymywania: od 15 marca do 15 kwietnia roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie tej platnosci
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Obowiazek spelnienia wymogow podstawowych w zakresie zarzadzania oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochrona środowiska.
Forma i wysokość wsparcia	Platność roczna do sztuki zwierzęcia, jednolita w całym kraju. Szacunkowa wysokość stawki: ok. 25 EUR/ha.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacunkowe wielkości stawek określono biorąc pod uwagę znaczenie gospodarcze, społeczne lub środowiskowe sektora, trudności występujące w sektorze, a także wysokość dotychczasowego wsparcia. Przy obliczaniu wsparcia uwzględniono ograniczenie wynikające z możliwości wydatkowania w ramach wszystkich płatności związanych z produkcją maksymalnie 15% (13%+2% na wysokobiałkowe) rocznej alokacji finansowej na płatności bezpośrednie.</p> <p>Wysokość wsparcia dla beneficjenta będzie obliczana jako iloczyn stawki jednostkowej oraz uprawnionych produktów (liczby zwierząt).</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Amber Box

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba szt.
1.5.3	Wsparcie dochodów związane z produkcją do owiec	24,24	192 539

Kod interwencji	I 5.4.
Nazwa interwencji	Wsparcie dochodów związane z produkcją do kóz
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Płatność bezpośrednia związana z produkcją (art. 29-31 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.10 Pogłowie objęte wsparciem związanym z produkcją
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolnego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego i różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej stabilności produkcji rolnej w Unii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	<p>CS 1.P 3. Utrzymanie produkcji w sektorach produkcji rolnej szczególnie istotnych ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych, a znajdujących się w trudnej sytuacji.</p> <p>CS 1.P 8. Przeciwdziałanie spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta w szczególności na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, w celu zmniejszenia presji na środowisko poprzez bardziej równomierne rozłożenie terytorialne produkcji zwierzęcej.</p> <p>CS 1.P 1. Zwiększenie indywidualnego dochodu w rolnictwie w celu zapewnienia rolnikom godnego poziomu życia i wyrównywania szans rozwojowych, ekonomicznych, społecznych.</p> <p>CS 1.P 2. Zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych.</p> <p>CS 1.P 5. Poprawa pozycji ekonomicznej rolnictwa unijnego względem rolnictwa światowego w związku z przewagą kosztową rolnictwa światowego wynikającą m.in. z różnic w standardach produkcji związanych z ochroną środowiska i klimatu.</p>
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	<p>R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości</p> <p>R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej)</p> <p>R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej)</p> <p>R.8 Ukierunkowanie na gospodarstwa w konkretnych sektorach: odsetek gospodarstw korzystających ze wsparcia dochodów związanego z produkcją w celu poprawy konkurencyjności, zrównoważoności lub jakości</p>
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu Szczegółowego	<p>Ukierunkowanie wsparcia na rolników posiadających kozy ma zapobiegać nasileniu się, w sektorze kóz, trudności, które mogłyby spowodować zaniechanie produkcji i negatywnie wpłynąć na inne części łańcucha dostaw lub rynki powiązane. Brak kryteriów wyboru operacji, wszyscy wnioskujący spełniający warunki kwalifikowalności są uprawnieni do jej otrzymania.</p> <p>Wsparcie do kóz będzie przeciwdziałać spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta.</p>

	Wypłacane jest do wszystkich kwalifikujących się zwierząt w gospodarstwie (brak limitu)
Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt. – Rolnik posiada minimum 5 samic kozy w wieku co najmniej 12 miesięcy – Wiek zwierząt ustalany na dzień 15 maja roku złożenia wniosku – Zwierzęta powinny spełniać wymagania w zakresie identyfikacji i rejestracji najpóźniej od dnia złożenia wniosku – Wymagany okres przetrzymywania: 30 dni od dnia złożenia wniosku
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Obowiązek spełnienia wymogów podstawowych w zakresie zarządzania oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska.
Forma i wysokość wsparcia	Płatność roczna do sztuki zwierzęcia, jednolita w całym kraju. Szacunkowa wysokość stawki: ok. 11 EUR/ha.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacunkowe wielkości stawek określono biorąc pod uwagę znaczenie gospodarcze, społeczne lub środowiskowe sektora, trudności występujące w sektorze, a także wysokość dotychczasowego wsparcia. Przy obliczaniu wsparcia uwzględniono ograniczenie wynikające z możliwości wydatkowania w ramach wszystkich płatności związanych z produkcją maksymalnie 15% (13%+2% na wysokobiałkowe) rocznej alokacji finansowej na płatności bezpośrednie.</p> <p>Wysokość wsparcia dla beneficjenta będzie obliczana jako iloczyn stawki jednostkowej oraz uprawnionych produktów (liczby zwierząt).</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Amber Box

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba szt.
1.5.4	Wsparcie dochodów związane z produkcją do kóz	1,39	25 212

Kod interwencji	I 5.5.
Nazwa interwencji	Wsparcie dochodów związane z produkcją do buraków cukrowych
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Płatność bezpośrednia związana z produkcją (art. 29-31 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.9 Liczba hektarów objętych wsparciem dochodów związanym z produkcją
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolnego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego i różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej stabilności produkcji rolnej w Unii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 1.P 1. Zwiększenie indywidualnego dochodu w rolnictwie w celu zapewnienia rolnikom godnego poziomu życia i wyrównywania szans rozwojowych, ekonomicznych, społecznych. CS 1.P 2. Zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych. CS 1.P 3. Utrzymanie produkcji w sektorach produkcji rolnej szczególnie istotnych ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych, a znajdujących się w trudnej sytuacji. CS 1.P 6. Zapewnienie stabilności dochodów gospodarstw przez łagodzenie skutków ryzyka cenowego (wynikającego ze zmienności koniunktury) i produkcyjnego (wynikającego ze zmienności uwarunkowań klimatyczno-pogodowych oraz występowania klęsk żywiołowych, inwazji szkodników, chorób zwierząt i roślin).
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej) R.8 Ukierunkowanie na gospodarstwa w konkretnych sektorach: odsetek gospodarstw korzystających ze wsparcia dochodów związanego z produkcją w celu poprawy konkurencyjności, zrównoważoności lub jakości
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu Szczegółowego	Ukierunkowanie wsparcia bezpośredniego na rolników zajmujących się uprawą buraków cukrowych przyczyni się do zapewnienia stabilności dochodów tych rolników i poprawy ich konkurencyjności oraz do utrzymania produkcji buraków cukrowych. Brak kryteriów wyboru w ramach interwencji. Do otrzymania płatności uprawnieni są wszyscy wnioskujący spełniający warunki kwalifikowalności. Wsparcie będzie przeciwdziałać spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach uprawiających buraki cukrowe. Płatność przyznawana jest do powierzchni uprawy buraków cukrowych nie większej, niż powierzchnia uprawy buraków cukrowych określona w umowie.

Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt. – Działka rolna deklarowana do wsparcia (min. 0,1 ha) musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami – Uprawa buraków cukrowych – Zawarcie umowy dostawy, w której rolnik zobowiązuje się do wytworzenia i dostarczenia odpowiedniemu podmiotowi określonej ilości buraków cukrowych z określonej powierzchni gruntów, a podmiot ten zobowiązuje się te buraki odebrać w umówionym terminie, zapłacić za nie umówioną cenę i przeznaczyć te buraki na produkcję cukru – Płatność przyznawana jest do powierzchni uprawy buraków cukrowych nie większej, niż powierzchnia uprawy buraków cukrowych określona w umowie
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Obowiązek spełnienia wymogów podstawowych w zakresie zarządzania oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska.
Forma i wysokość wsparcia	Płatność roczna do kwalifikującej się powierzchni uprawy buraków cukrowych. Szacunkowa wysokość stawki: ok. 320 EUR/ha.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacunkowe wielkości stawek określono biorąc pod uwagę znaczenie gospodarcze, społeczne lub środowiskowe sektora, trudności występujące w sektorze, a także wysokość dotychczasowego wsparcia. Przy obliczaniu wsparcia uwzględniono ograniczenie wynikające z możliwości wydatkowania w ramach wszystkich płatności związanych z produkcją maksymalnie 15% (13%+2% na wysokobiałkowe) rocznej alokacji finansowej na płatności bezpośrednie.</p> <p>Wysokość wsparcia dla beneficjenta będzie obliczana jako iloczyn stawki jednostkowej oraz uprawnionych produktów (liczby hektarów).</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Amber Box

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
1.5.5	Wsparcie dochodów związane z produkcją do buraków cukrowych	422,73	265 958

Kod interwencji	5.6.
Nazwa interwencji	Wsparcie dochodów związane z produkcją do chmielu
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Płatność bezpośrednia związana z produkcją (art. 29-31 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	0.9 Liczba hektarów objętych wsparciem dochodów związanym z produkcją
Zakres terytorialny	<p>Pomoc będzie przyznawana w trzech rejonach:</p> <p>1) rejonie lubelskim obejmującym powiaty: biłgorajski, chełmski, hrubieszowski, kielecki, kozienicki, krasnostawski, kraśnicki, lipski, lubaczowski, lubartowski, lubelski, łańcucki, łęczyński, łukowski, opolski z siedzibą władz w Opolu Lubelskim, puławski, radzyński, starachowicki, świdnicki z siedzibą władz w Świdniku, tomaszowski z siedzibą władz w Tomaszowie Lubelskim, włodawski, zamojski i zwoleński;</p> <p>2) rejonie wielkopolskim obejmującym powiaty: bydgoski, gorzowski, gostyński, grodziski z siedzibą władz w Grodzisku Wielkopolskim, kępiński, koszaliński, krotoszyński, nakielski, nowotomyski, poznański, rawicki, słupecki, wolsztyński, żagański, żarski i żniński oraz</p> <p>3) rejonie dolnośląskim obejmującym powiaty: kłodzki, nyski, oleśnicki, piotrkowski, wrocławski i zawierciański.</p> <p>Rejony uprawy chmielu zostały określone z uwzględnieniem podziału terytorialnego kraju, czynników przyrodniczych, a także tradycyjnie wyodrębnionych rejonów uprawy chmielu. Ustanowienie rejonizacji umożliwi skierowanie wsparcia do istniejących już, tradycyjnych gospodarstw chmielarskich, z których wiele poniosło w ostatnich latach znaczne koszty podczas restrukturyzacji odmianowej i modernizacji produkcji.</p>
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	<p>Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolnego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego i różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej stabilności produkcji rolnej w Unii</p>
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	<p>Interwencja przyczynia się do realizacji potrzeb:</p> <p>CS 1.P 1. Zwiększenie indywidualnego dochodu w rolnictwie w celu zapewnienia rolnikom godnego poziomu życia i wyrównywania szans rozwojowych, ekonomicznych, społecznych.</p> <p>CS 1.P 2. Zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych.</p> <p>CS 1.P 3. Utrzymanie produkcji w sektorach produkcji rolnej szczególnie istotnych ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych, a znajdujących się w trudnej sytuacji.</p> <p>CS 1.P 6. Zapewnienie stabilności dochodów gospodarstw przez łagodzenie skutków ryzyka cenowego (wynikającego ze zmienności koniunktury) i produkcyjnego (wynikającego ze zmienności uwarunkowań klimatyczno-pogodowych oraz występowania klęsk żywiołowych, inwazji szkodników, chorób zwierząt i roślin).</p>
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	<p>R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości</p> <p>R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej)</p> <p>R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej)</p>

	R.8 Ukierunkowanie na gospodarstwa w konkretnych sektorach: odsetek gospodarstw korzystających ze wsparcia dochodów związanego z produkcją w celu poprawy konkurencyjności, zrównoważoności lub jakości
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację	Ukierunkowanie wsparcia bezpośredniego na rolników zajmujących się uprawą chmielu przyczyni się do zapewnienia stabilności dochodów tych rolników i poprawy ich konkurencyjności oraz do utrzymania produkcji chmielu. Brak kryteriów wyboru w ramach interwencji. Do otrzymania płatności uprawnieni są wszyscy wnioskujący spełniający warunki kwalifikowalności.
Celu Szczegółowego	Wsparcie będzie przeciwdziałać spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach uprawiających chmiel. Wyplacane jest do zatwierdzonej powierzchni uprawy chmielu (bez limitu).
Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka rolna deklarowana do wsparcia (min. 0,1 ha) musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami – Uprawa chmielu w rejonie objętym wsparciem – Zachowanie minimalnej obsady: 1 300 szt./ ha – Płatność przysługuje do powierzchni, na których uprawiane są rośliny chmielu, zajętych przez konstrukcję nośną i ograniczonych linią jej zewnętrznych odciągów kotwicznych. Jeżeli na tej linii znajdują się sadzonki chmielu, to dodaje się pasy brzeżne o szerokości odpowiadającej średniej szerokości międzyrzędzia wewnątrz działki, pod warunkiem że nie stanowią one części drogi publicznej. Ponadto dodaje się pasy przeznaczone na manewry maszynami rolniczymi, znajdujące się na zakończeniach rzędów roślin, pod warunkiem że szerokość żadnego z nich nie przekracza 8 m i nie stanowią one części drogi publicznej
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Obowiązek spełnienia wymogów podstawowych w zakresie zarządzania oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska.
Forma i wysokość wsparcia	Płatność roczna do kwalifikującej się powierzchni uprawy chmielu. Szacunkowa wysokość stawki: ok. 429 EUR/ha.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Szacunkowe wielkości stawek określono biorąc pod uwagę znaczenie gospodarcze, społeczne lub środowiskowe sektora, trudności występujące w sektorze, a także wysokość dotychczasowego wsparcia. Przy obliczaniu wsparcia uwzględniono ograniczenie wynikające z możliwości wydatkowania w ramach wszystkich płatności związanych z produkcją maksymalnie 15% (13%+2% na wysokobiałkowe) rocznej alokacji finansowej na płatności bezpośrednie. Wysokość wsparcia dla beneficjenta będzie obliczana jako iloczyn stawki jednostkowej oraz uprawnionych produktów (liczby hektarów).
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Amber Box

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
1.5.6	Wsparcie dochodów związane z produkcją do chmielu	4,36	2 045

Kod interwencji	I 5.7.
Nazwa interwencji	Wsparcie dochodów związane z produkcją do lnu
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Płatność bezpośrednia związana z produkcją (art. 29-31 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.9 Liczba hektarów objętych wsparciem dochodów związanym z produkcją.
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolnego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego i różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej stabilności produkcji rolnej w Unii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 1.P 1. Zwiększenie indywidualnego dochodu w rolnictwie w celu zapewnienia rolnikom godnego poziomu życia i wyrównywania szans rozwojowych, ekonomicznych, społecznych. CS 1.P 2. Zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych. CS 1.P 3. Utrzymanie produkcji w sektorach produkcji rolnej szczególnie istotnych ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych, a znajdujących się w trudnej sytuacji. CS 1.P 6. Zapewnienie stabilności dochodów gospodarstw przez łagodzenie skutków ryzyka cenowego (wynikającego ze zmienności koniunktury) i produkcyjnego (wynikającego ze zmienności uwarunkowań klimatyczno-pogodowych oraz występowania klęsk żywiołowych, inwazji szkodników, chorób zwierząt i roślin).
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej) R.8 Ukierunkowanie na gospodarstwa w konkretnych sektorach: odsetek gospodarstw korzystających ze wsparcia dochodów związanego z produkcją w celu poprawy konkurencyjności, zrównoważoności lub jakości
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację	Ukierunkowanie wsparcia bezpośredniego na rolników zajmujących się uprawą lnu przyczyni się do zapewnienia stabilności dochodów tych rolników i poprawy ich konkurencyjności oraz do utrzymania produkcji lnu. Brak kryteriów wyboru w ramach interwencji. Do otrzymania płatności uprawnieni są wszyscy wnioskujący spełniający warunki kwalifikowalności.
Celu Szczegółowego	Wsparcie będzie przeciwdziałać spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach uprawiających len. Wyplacane jest do zatwierdzonej powierzchni uprawy lnu (bez limitu).

Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka rolna deklarowana do wsparcia (min. 0,1 ha) musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami – Uprawa lnu
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Obowiązek spełnienia wymogów podstawowych w zakresie zarządzania oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska.
Forma i wysokość wsparcia	Płatność roczna do kwalifikującej się powierzchni uprawy lnu. Szacunkowa wysokość stawki: ok. 100 EUR/ha.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacunkowe wielkości stawek określono biorąc pod uwagę znaczenie gospodarcze, społeczne lub środowiskowe sektora, trudności występujące w sektorze, a także wysokość dotychczasowego wsparcia. Przy obliczaniu wsparcia uwzględniono ograniczenie wynikające z możliwości wydatkowania w ramach wszystkich płatności związanych z produkcją maksymalnie 15% (13%+2% na wysokobiałkowe) rocznej alokacji finansowej na płatności bezpośrednie.</p> <p>Wysokość wsparcia dla beneficjenta będzie obliczana jako iloczyn stawki jednostkowej oraz uprawianych produktów (liczby hektarów).</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Amber Box

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
1.5.7	Wsparcie dochodów związane z produkcją do lnu	2,97	5 983

Kod interwencji	I 5.8.
Nazwa interwencji	Wsparcie dochodów związane z produkcją do konopi włóknistych
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Płatność bezpośrednia związana z produkcją (art. 29-31 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.9 Liczba hektarów objętych wsparciem dochodów związanym z produkcją.
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolnego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego i różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej stabilności produkcji rolnej w Unii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 1.P 1. Zwiększenie indywidualnego dochodu w rolnictwie w celu zapewnienia rolnikom godnego poziomu życia i wyrównywania szans rozwojowych, ekonomicznych, społecznych. CS 1.P 2. Zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych. CS 1.P 3. Utrzymanie produkcji w sektorach produkcji rolnej szczególnie istotnych ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych, a znajdujących się w trudnej sytuacji. CS 1.P 6. Zapewnienie stabilności dochodów gospodarstw przez łagodzenie skutków ryzyka cenowego (wynikającego ze zmienności koniunktury) i produkcyjnego (wynikającego ze zmienności uwarunkowań klimatyczno-pogodowych oraz występowania klęsk żywiołowych, inwazji szkodników, chorób zwierząt i roślin).
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej) R.8 Ukierunkowanie na gospodarstwa w konkretnych sektorach: odsetek gospodarstw korzystających ze wsparcia dochodów związanego z produkcją w celu poprawy konkurencyjności, zrównoważoności lub jakości
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację	Ukierunkowanie wsparcia bezpośredniego na rolników zajmujących się uprawą konopi włóknistych przyczyni się do zapewnienia stabilności dochodów tych rolników i poprawy ich konkurencyjności oraz do utrzymania produkcji konopi włóknistych. Brak kryteriów wyboru w ramach interwencji. Do otrzymania płatności uprawnieni są wszyscy wnioskujący spełniający warunki kwalifikowalności.
Celu Szczegółowego	Wsparcie będzie przeciwdziałać spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach uprawiających konopie włókniste. Wyplacane jest do zatwierdzonej powierzchni uprawy konopi.

Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka rolna deklarowana do wsparcia (min. 0,1 ha) musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami. – Uprawa konopi odmian zawierających maksymalny poziom tetrahydrokanabinolu (THC) określony w odrębnych przepisach – Posiadanie stosownego zezwolenia na podstawie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii – Płatność przyznawana jest do powierzchni uprawy nie większej, niż powierzchnia określona w stosownym zezwoleniu
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Obowiązek spełnienia wymogów podstawowych w zakresie zarządzania oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska.
Forma i wysokość wsparcia	Płatność roczna do kwalifikującej się powierzchni uprawy konopi. Szacunkowa wysokość stawki: ok. 29 EUR/ha.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacunkowe wielkości stawek określono biorąc pod uwagę znaczenie gospodarcze, społeczne lub środowiskowe sektora, trudności występujące w sektorze, a także wysokość dotychczasowego wsparcia. Przy obliczaniu wsparcia uwzględniono ograniczenie wynikające z możliwości wydatkowania w ramach wszystkich płatności związanych z produkcją maksymalnie 15% (13%+2% na wysokobiałkowe) rocznej alokacji finansowej na płatności bezpośrednie.</p> <p>Wysokość wsparcia dla beneficjenta będzie obliczana jako iloczyn stawki jednostkowej oraz uprawionych produktów (liczby hektarów).</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Amber Box

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
1.5.8	Wsparcie dochodów związane z produkcją do konopi włóknistych	0,48	3 357

Kod interwencji	I 5.9.
Nazwa interwencji	Wsparcie dochodów związane z produkcją do pomidorów
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Płatność bezpośrednia związana z produkcją (art. 29-31 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.9 Liczba hektarów objętych wsparciem dochodów związanym z produkcją.
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolnego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego i różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej stabilności produkcji rolnej w Unii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 1.P 1. Zwiększenie indywidualnego dochodu w rolnictwie w celu zapewnienia rolnikom godnego poziomu życia i wyrównywania szans rozwojowych, ekonomicznych, społecznych. CS 1.P 2. Zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych. CS 1.P 3. Utrzymanie produkcji w sektorach produkcji rolnej szczególnie istotnych ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych, a znajdujących się w trudnej sytuacji. CS 1.P 6. Zapewnienie stabilności dochodów gospodarstw przez łagodzenie skutków ryzyka cenowego (wynikającego ze zmienności koniunktury) i produkcyjnego (wynikającego ze zmienności uwarunkowań klimatyczno-pogodowych oraz występowania klęsk żywiołowych, inwazji szkodników, chorób zwierząt i roślin).
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej) R.8 Ukierunkowanie na gospodarstwa w konkretnych sektorach: odsetek gospodarstw korzystających ze wsparcia dochodów związanego z produkcją w celu poprawy konkurencyjności, zrównoważoności lub jakości
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację	Ukierunkowanie wsparcia bezpośredniego na rolników zajmujących się uprawą pomidorów przyczyni się do zapewnienia stabilności dochodów tych rolników i poprawy ich konkurencyjności oraz do utrzymania produkcji pomidorów. Brak kryteriów wyboru w ramach interwencji. Do otrzymania płatności uprawnieni są wszyscy wnioskujący spełniający warunki kwalifikowalności.
Celu Szczegółowego	Wsparcie będzie przeciwdziałać spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach uprawiających pomidory kierowane do przetwórstwa. Płatność przyznawana jest do powierzchni uprawy pomidorów nie większej, niż powierzchnia uprawy pomidorów określona w umowie.

Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka rolna deklarowana do wsparcia (min. 0,1 ha) musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami – Uprawa pomidorów założona z rozsady – Minimalna obsada 20 000 szt./ha – Zawarcie umowy na uprawę pomidorów, w której rolnik zobowiązuje się do wytworzenia i dostarczenia podmiotowi, którego przedmiot działalności obejmuje przetwarzanie owoców i warzyw, określonej ilości pomidorów z określonej powierzchni gruntów, a podmiot ten zobowiązuje się te pomidory odebrać w umówionym terminie, zapłacić za nie umówioną cenę i je przetworzyć – Płatność przyznawana jest do powierzchni uprawy pomidorów nie większej, niż powierzchnia uprawy pomidorów określona w umowie
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo
Normy GAEC/SMR	Obowiązek spełnienia wymogów podstawowych w zakresie zarządzania oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska.
Forma i wysokość wsparcia	Płatność roczna do kwalifikującej się powierzchni uprawy pomidorów. Szacunkowa wysokość stawki: ok. 557 EUR/ha.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacunkowe wielkości stawek określono biorąc pod uwagę znaczenie gospodarcze, społeczne lub środowiskowe sektora, trudności występujące w sektorze, a także wysokość dotychczasowego wsparcia. Przy obliczaniu wsparcia uwzględniono ograniczenie wynikające z możliwości wydatkowania w ramach wszystkich płatności związanych z produkcją maksymalnie 15% (13%+2% na wysokobiałkowe) rocznej alokacji finansowej na płatności bezpośrednie.</p> <p>Wysokość wsparcia dla beneficjenta będzie obliczana jako iloczyn stawki jednostkowej oraz uprawnionych produktów (liczby hektarów).</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Amber Box

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
1.5.9	Wsparcie dochodów związane z produkcją do pomidorów	14,62	5 281

Kod interwencji	I 5.10.
Nazwa interwencji	Wsparcie dochodów związane z produkcją do truskawek
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Płatność bezpośrednia związana z produkcją (art. 29-31 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.9 Liczba hektarów objętych wsparciem dochodów związanym z produkcją.
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolnego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego i różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej stabilności produkcji rolnej w Unii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 1.P 1. Zwiększenie indywidualnego dochodu w rolnictwie w celu zapewnienia rolnikom godnego poziomu życia i wyrównywania szans rozwojowych, ekonomicznych, społecznych. CS 1.P 2. Zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych. CS 1.P 3. Utrzymanie produkcji w sektorach produkcji rolnej szczególnie istotnych ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych, a znajdujących się w trudnej sytuacji. CS 1.P 6. Zapewnienie stabilności dochodów gospodarstw przez łagodzenie skutków ryzyka cenowego (wynikającego ze zmienności koniunktury) i produkcyjnego (wynikającego ze zmienności uwarunkowań klimatyczno-pogodowych oraz występowania klęsk żywiołowych, inwazji szkodników, chorób zwierząt i roślin).
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej) R.8 Ukierunkowanie na gospodarstwa w konkretnych sektorach: odsetek gospodarstw korzystających ze wsparcia dochodów związanego z produkcją w celu poprawy konkurencyjności, zrównoważoności lub jakości
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację	Ukierunkowanie wsparcia bezpośredniego na rolników zajmujących się uprawą truskawek przyczyni się do zapewnienia stabilności dochodów tych rolników i poprawy ich konkurencyjności oraz do utrzymania produkcji truskawek. Brak kryteriów wyboru w ramach interwencji. Do otrzymania płatności uprawnieni są wszyscy wnioskujący spełniający warunki kwalifikowalności.
Celu Szczegółowego	Wsparcie będzie przeciwdziałać spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach uprawiających truskawki. Wyplacane jest do zatwierdzonej powierzchni uprawy truskawek (bez limitu).

Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka rolna deklarowana do wsparcia (min. 0,1 ha) musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami – Uprawa truskawek
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Obowiązek spełnienia wymogów podstawowych w zakresie zarządzania oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska.
Forma i wysokość wsparcia	Płatność roczna do kwalifikującej się powierzchni uprawy truskawek. Szacunkowa wysokość stawki: ok. 267 EUR/ha.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacunkowe wielkości stawek określono biorąc pod uwagę znaczenie gospodarcze, społeczne lub środowiskowe sektora, trudności występujące w sektorze, a także wysokość dotychczasowego wsparcia. Przy obliczaniu wsparcia uwzględniono ograniczenie wynikające z możliwości wydatkowania w ramach wszystkich płatności związanych z produkcją maksymalnie 15% (13%+2% na wysokobiałkowe) rocznej alokacji finansowej na płatności bezpośrednie.</p> <p>Wysokość wsparcia dla beneficjenta będzie obliczana jako iloczyn stawki jednostkowej oraz uprawianych produktów (liczby hektarów).</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Amber Box

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
I.5.10	Wsparcie dochodów związane z produkcją do truskawek	51,28	38 618

Kod interwencji	I 5.11.
Nazwa interwencji	Wsparcie dochodów związane z produkcją do ziemniaków skrobiowych
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Płatność bezpośrednia związana z produkcją (art. 29-31 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.9 Liczba hektarów objętych wsparciem dochodów związanym z produkcją.
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolnego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego i różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej stabilności produkcji rolnej w Unii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 1.P 1. Zwiększenie indywidualnego dochodu w rolnictwie w celu zapewnienia rolnikom godnego poziomu życia i wyrównywania szans rozwojowych, ekonomicznych, społecznych. CS 1.P 2. Zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych. CS 1.P 3. Utrzymanie produkcji w sektorach produkcji rolnej szczególnie istotnych ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych, a znajdujących się w trudnej sytuacji. CS 1.P 6. Zapewnienie stabilności dochodów gospodarstw przez łagodzenie skutków ryzyka cenowego (wynikającego ze zmienności koniunktury) i produkcyjnego (wynikającego ze zmienności uwarunkowań klimatyczno-pogodowych oraz występowania klęsk żywiołowych, inwazji szkodników, chorób zwierząt i roślin).
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej) R.8 Ukierunkowanie na gospodarstwa w konkretnych sektorach: odsetek gospodarstw korzystających ze wsparcia dochodów związanego z produkcją w celu poprawy konkurencyjności, zrównoważoności lub jakości
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację	Ukierunkowanie wsparcia bezpośredniego na rolników zajmujących się uprawą ziemniaków skrobiowych przyczyni się do zapewnienia stabilności dochodów tych rolników i poprawy ich konkurencyjności oraz do utrzymania produkcji ziemniaków skrobiowych. Brak kryteriów wyboru w ramach interwencji. Do otrzymania płatności uprawnieni są wszyscy wnioskujący spełniający warunki kwalifikowalności.
Celu Szczegółowego	Wsparcie będzie przeciwdziałać spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach uprawiających ziemniaki skrobiowe. Płatność przyznawana jest do powierzchni uprawy ziemniaków skrobiowych nie większej, niż powierzchnia uprawy ziemniaków skrobiowych określona w umowie.

Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka rolna deklarowana do wsparcia (min. 0,1 ha) musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami – Uprawa ziemniaków skrobiowych – Zawarcie umowy na uprawę ziemniaków skrobiowych, w której rolnik zobowiązuje się do wytworzenia i dostarczenia podmiotowi, którego przedmiot działalności obejmuje wytwarzanie skrobi lub wyrobów skrobiowych, określonej ilości ziemniaków skrobiowych z określonej powierzchni gruntów, a podmiot ten zobowiązuje się te ziemniaki odebrać w umówionym terminie, zapłacić za nie umówioną cenę i wyprodukować z nich skrobię lub wyroby skrobiowe – Płatność przyznawana jest do powierzchni uprawy ziemniaków skrobiowych nie większej, niż powierzchnia uprawy ziemniaków skrobiowych określona w umowie
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Obowiązek spełnienia wymogów podstawowych w zakresie zarządzania oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska.
Forma i wysokość wsparcia	Płatność roczna do kwalifikującej się powierzchni uprawy ziemniaków skrobiowych. Szacunkowa wysokość stawki: ok. 245 EUR/ha.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacunkowe wielkości stawek określono biorąc pod uwagę znaczenie gospodarcze, społeczne lub środowiskowe sektora, trudności występujące w sektorze, a także wysokość dotychczasowego wsparcia. Przy obliczaniu wsparcia uwzględniono ograniczenie wynikające z możliwości wydatkowania w ramach wszystkich płatności związanych z produkcją maksymalnie 15% (13%+2% na wysokobiałkowe) rocznej alokacji finansowej na płatności bezpośrednie.</p> <p>Wysokość wsparcia dla beneficjenta będzie obliczana jako iloczyn stawki jednostkowej oraz uprawionych produktów (liczby hektarów).</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Amber Box

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
1.5.11	Wsparcie dochodów związane z produkcją do ziemniaków skrobiowych	45,11	37 003

Kod interwencji	I 5.12.
Nazwa interwencji	Wsparcie dochodów związane z produkcją do roślin pastewnych
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Płatność bezpośrednia związana z produkcją (art. 29-31 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.9 Liczba hektarów objętych wsparciem dochodów związanym z produkcją.
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolnego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego i różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej stabilności produkcji rolnej w Unii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 1.P 1. Zwiększenie indywidualnego dochodu w rolnictwie w celu zapewnienia rolnikom godnego poziomu życia i wyrównywania szans rozwojowych, ekonomicznych, społecznych. CS 1.P 2. Zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych. CS 1.P 3. Utrzymanie produkcji w sektorach produkcji rolnej szczególnie istotnych ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych, a znajdujących się w trudnej sytuacji. CS 1.P 6. Zapewnienie stabilności dochodów gospodarstw przez łagodzenie skutków ryzyka cenowego (wynikającego ze zmienności koniunktury) i produkcyjnego (wynikającego ze zmienności uwarunkowań klimatyczno-pogodowych oraz występowania klęsk żywiołowych, inwazji szkodników, chorób zwierząt i roślin).
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej) R.8 Ukierunkowanie na gospodarstwa w konkretnych sektorach: odsetek gospodarstw korzystających ze wsparcia dochodów związanego z produkcją w celu poprawy konkurencyjności, zrównoważoności lub jakości
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu Szczegółowego	Ukierunkowanie wsparcia bezpośredniego na rolników zajmujących się uprawą roślin pastewnych przyczyni się do zapewnienia stabilności dochodów tych rolników i poprawy ich konkurencyjności oraz do utrzymania produkcji roślin pastewnych. Brak kryteriów wyboru w ramach interwencji. Do otrzymania płatności uprawnieni są wszyscy wnioskujący spełniający warunki kwalifikowalności. Wsparcie będzie przeciwdziałać spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach uprawiających rośliny pastewne. Płatnością może być objęte nie więcej niż 75 ha upraw roślin pastewnych w gospodarstwie.

Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka rolna deklarowana do wsparcia (min. 0,1 ha) musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami – Uprawa następujących roślin: esparceta siewna; koniczyna czerwona; koniczyna biała; koniczyna białoróżowa; koniczyna perska; koniczyna krwistoczerwona; komonica zwyczajna; lędźwian; lucerna siewna; lucerna mieszańcowa; lucerna chmielowa; nostrzyk biały; seradela uprawna; wyka kosmata; wyka siewna – Płatność przysługuje również w przypadku upraw tych roślin w formie mieszanek oraz w przypadku upraw tych roślin w formie mieszanek z roślinami strączkowymi na ziarno. W przypadku wyki siewnej i wyki kosmatej dopuszcza się ponadto uprawę z rośliną podporową spoza tej listy – Uprawa zgłoszona do wsparcia nie może zostać przeznaczona na zielony nawóz
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo
Normy GAEC/SMR	Obowiązek spełnienia wymogów podstawowych w zakresie zarządzania oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska.
Forma i wysokość wsparcia	Płatność roczna do kwalifikującej się powierzchni uprawy roślin pastewnych. Szacunkowa wysokość stawki: ok. 102 EUR/ha.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacunkowe wielkości stawek określono biorąc pod uwagę znaczenie gospodarcze, społeczne lub środowiskowe sektora, trudności występujące w sektorze, a także wysokość dotychczasowego wsparcia. Przy obliczaniu wsparcia uwzględniono ograniczenie wynikające z możliwości wydatkowania w ramach wszystkich płatności związanych z produkcją maksymalnie 15% (13%+2% na wysokobiałkowe) rocznej alokacji finansowej na płatności bezpośrednie.</p> <p>Wysokość wsparcia dla beneficjenta będzie obliczana jako iloczyn stawki jednostkowej oraz uprawianych produktów (liczby hektarów).</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Amber Box

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
1.5.12	Wsparcie dochodów związane z produkcją do roślin pastewnych	86,63	171 210

Kod interwencji	I 5.13.
Nazwa interwencji	Wsparcie dochodów związane z produkcją do roślin strączkowych na ziarno
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Płatność bezpośrednia związana z produkcją (art. 29-31 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.9 Liczba hektarów objętych wsparciem dochodów związanym z produkcją.
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolnego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego i różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej stabilności produkcji rolnej w Unii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 1.P 1. Zwiększenie indywidualnego dochodu w rolnictwie w celu zapewnienia rolnikom godnego poziomu życia i wyrównywania szans rozwojowych, ekonomicznych, społecznych. CS 1.P 2. Zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych. CS 1.P 3. Utrzymanie produkcji w sektorach produkcji rolnej szczególnie istotnych ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych, a znajdujących się w trudnej sytuacji. CS 1.P 6. Zapewnienie stabilności dochodów gospodarstw przez łagodzenie skutków ryzyka cenowego (wynikającego ze zmienności koniunktury) i produkcyjnego (wynikającego ze zmienności uwarunkowań klimatyczno-pogodowych oraz występowania klęsk żywiołowych, inwazji szkodników, chorób zwierząt i roślin).
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4. Uzależnienie wsparcia dochodów od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.6 Redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw: wartość procentowa dodatkowych płatności bezpośrednich na hektar dla kwalifikujących się gospodarstw mniejszych od gospodarstw średniej wielkości (w porównaniu do średniej) R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: wartość procentowa dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (w porównaniu do średniej) R.8 Ukierunkowanie na gospodarstwa w konkretnych sektorach: odsetek gospodarstw korzystających ze wsparcia dochodów związanego z produkcją w celu poprawy konkurencyjności, zrównoważoności lub jakości
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację	Ukierunkowanie wsparcia bezpośredniego na rolników zajmujących się uprawą roślin strączkowych na ziarno przyczyni się do zapewnienia stabilności dochodów tych rolników i poprawy ich konkurencyjności oraz do utrzymania produkcji roślin strączkowych na ziarno. Brak kryteriów wyboru w ramach interwencji. Do otrzymania płatności uprawnieni są wszyscy wnioskujący spełniający warunki kwalifikowalności.
Celu Szczegółowego	Wsparcie będzie przeciwdziałać spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach uprawiających rośliny strączkowe na ziarno. Wyplacane jest do zatwierdzonej powierzchni uprawy roślin strączkowych na ziarno (bez limitu).

Opis warunków kwalifikowalności	<ul style="list-style-type: none"> – Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt – Działka rolna deklarowana do wsparcia (min. 0,1 ha) musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami – Uprawa następujących roślin (również w przypadku upraw tych roślin w formie mieszanek): bobik; groch siewny, w tym peluska, z wyłączeniem grochu siewnego cukrowego i grochu siewnego luskowego; łubin biały; łubin wąskolistny; łubin żółty; soja zwyczajna – Dokonanie zbioru ziarna (nasion)
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Normy GAEC/SMR	Obowiązek spełnienia wymogów podstawowych w zakresie zarządzania oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska.
Forma i wysokość wsparcia	Płatność roczna do kwalifikującej się powierzchni uprawy roślin strączkowych na ziarno. Szacunkowa wysokość stawki: ok. 161 EUR/ha.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Szacunkowe wielkości stawek określono biorąc pod uwagę znaczenie gospodarcze, społeczne lub środowiskowe sektora, trudności występujące w sektorze, a także wysokość dotychczasowego wsparcia. Przy obliczaniu wsparcia uwzględniono ograniczenie wynikające z możliwości wydatkowania w ramach wszystkich płatności związanych z produkcją maksymalnie 15% (13%+2% na wysokobiałkowe) rocznej alokacji finansowej na płatności bezpośrednie.</p> <p>Wysokość wsparcia dla beneficjenta będzie obliczana jako iloczyn stawki jednostkowej oraz uprawnionych produktów (liczby hektarów).</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Amber Box

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
1.5.13	Wsparcie dochodów związane z produkcją do roślin strączkowych na ziarno	259,90	324 970

5.2. Opis interwencji sektorowych

Kod interwencji	I 6.1
Nazwa interwencji	Interwencja w sektorze pszczelarstwie - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarstwiej
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Rodzaje interwencji w sektorze pszczelarstwie i pomoc finansowa Unii (art. 49 ust.1 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.35 Liczba działań na rzecz zachowania/ulepszenia pszczelarstwa
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 2 Zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw, zarówno w perspektywie krótko i długoterminowej, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 2. P 8. Podnoszenie kwalifikacji, w szczególności cyfrowych, rynkowych i technologicznych przez rolników oraz łatwo dostępne i profesjonalne wsparcie doradcze.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.29a Wspieranie utrzymywania pni pszczelich: Udział pni pszczelich wspieranych w ramach WPR
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>Powyższa interwencja jest skierowana do pszczelarzy oraz osób mających zamiar założyć pasiekę. Jej realizacja przyczyni się do zwiększenia zorientowania pszczelarzy i przyszłych pszczelarzy na rynek i konkurencyjność, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację - cel 2.</p> <p>Realizacja interwencji pozytywnie wpłynie na teoretyczne przygotowanie pszczelarzy do pracy w pasiece zwiększając ich zorientowanie na rynek.</p> <p>Nie przewiduje się kryteriów wyboru, wszyscy ubiegający się o pomoc otrzymają wsparcie.</p>
Opis warunków kwalifikowalności	<p>O pomoc może podmiot mający co najmniej 3-letnie doświadczenie w organizowaniu szkoleń dla pszczelarzy.</p> <p>Uczestnikiem szkolenia może być:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pszczelarz (podmiot prowadzący działalność nadzorowaną w zakresie utrzymywania pszczół (<i>Apis mellifera</i>), wpisany do rejestru, o którym mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2018 r. poz. 1967); - osoba, która złoży oświadczenie, że planuje prowadzić działalność nadzorowaną w zakresie utrzymywania pszczół (<i>Apis mellifera</i>), i wystąpić o wpis do rejestru, o którym mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2018 r. poz. 1967); <p>Tematyka szkoleń dotyczy przede wszystkim:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) prowadzenia gospodarki pasiecznej; 2) chorób pszczół i ich zwalczania oraz zapobiegania; 3) biologii rodziny pszczoły; 4) pożytków i produktów pszczelich; 5) marketingu i pozycjonowania na rynku produktów; 6) ekonomiki gospodarki pasiecznej; 7) wędrownej gospodarki pasiecznej.

	Tematy szkoleń pszczelarskich obejmujące inny niż wyżej wyszczególniony zakres, nie mogą przekroczyć 30% godzin szkoleniowych.
Beneficjent	I. Organizacje pszczelarskie działające w formie: 1) związków pszczelarskich; 2) stowarzyszeń pszczelarzy; 3) zrzeszeń pszczelarzy; 4) spółdzielni pszczelarskich; II. Jednostki Doradztwa Rolniczego
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy.
Forma i wysokość wsparcia	Refundacji podlegają koszty poniesione w trakcie danego roku pszczelarskiego Refundacja 100% określonych kosztów netto (bez VAT) szkoleń pszczelarzy i osób planujących założenie pasieki.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Wysokość planowanej kwoty jednostkowej jest planowaną sumą kosztów poniesionych na zapewnienie materiałów szkoleniowych i żywienia uczestników szkolenia, kosztów najmu pomieszczeń i wynagrodzenia wykładowców, oraz kosztów bezpośrednio związanych z organizacją szkolenia czy konferencji. Biorąc pod uwagę planowany budżet dla tego rodzaju interwencji w wysokości 220 000 euro, w okresie roku planuje się przeszkolić pszczelarzy posiadających łącznie 110 000 pni pszczelich w maksymalnej wysokości 10 zł (tj. 2,00 euro).
Ocena pomocy państwa	Od 2021 r. w ramach przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 maja 2021 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz.U. z 2021, poz. 926), ARiMR udziela pomocy finansowej na realizację innych zadań wynikających z polityki państwa w zakresie rolnictwa i rozwoju wsi, podmiotom prowadzącym działalność nadzorowaną w zakresie utrzymywania pszczół wpisanym do rejestru, o którym mowa w art. 11 ust. 1 Ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Pomoc ma charakter pomocy de minimis w rolnictwie, a stawka pomocy wynosi 20 zł na jedną przezimowaną rodzinę pszczelą. Roczny budżet pomocy wynosi 35,5 mln zł.
Ocena WTO	Green Box - ust. 2 załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba szkoleń i konferencji
I.6.1	Interwencja w sektorze pszczelarskim - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarskiej	0,55	1,1	50

Kod interwencji	I 6.2
Nazwa interwencji	Interwencja w sektorze pszczelarstwie - pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych.
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Rodzaje interwencji w sektorze pszczelarstwie i pomoc finansowa Unii art. 49 (1) (a) pomoc techniczna skierowana do pszczelarzy i organizacji pszczelarzy
Wskaźnik produktu	O.35 - liczba działań na rzecz zachowania/ulepszenia pszczelarstwa.
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 2 Zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw, zarówno w perspektywie krótko i długoterminowej, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzację
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 1.P 3. Utrzymanie produkcji w sektorach produkcji rolnej szczególnie istotnych ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych, a znajdujących się w trudnej sytuacji
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.29a Wspieranie utrzymywania pni pszczelich: Udział pni pszczelich wspieranych w ramach WPR.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Realizacja interwencji (wsparcie zakupu nowego sprzętu pszczelarskiego) przyczyni się do poprawy efektywności funkcjonowania gospodarstwa pasiecznego i jakości produktów pszczelich kierowanych na rynek. Interwencja jest skierowana do pszczelarzy umieszczających na rynku produkty pszczele, posiadających minimalny potencjał (co najmniej 10 pni pszczelich) w oparciu o który możliwa jest realizacja celu. Powyższy wymóg wspiera działania tej grupy pszczelarzy w kierunku zorientowania na rynek i konkurencyjność. Nie przewiduje się kryteriów wyboru, wszyscy ubiegający się o pomoc otrzymają wsparcie.
Opis warunków kwalifikowalności	Interwencją może być objęty pszczelarz będący producentem produktów pszczelich, spełniający następujące warunki: - prowadzi działalność nadzorowaną w zakresie utrzymywania pszczół (<i>Apis mellifera</i>), i jest wpisany do rejestru, o którym mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2018 r. poz. 1967); - umieszcza na rynku produkty pszczele, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa (na przykład w ramach sprzedaży bezpośredniej czy rolniczego handlu detalicznego); - posiadający co najmniej 10 pni pszczelich.
Beneficjent	Pszczelarz, producent produktów pszczelich.
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy.
Forma i wysokość wsparcia	Refundacji podlegają koszty poniesione w trakcie danego roku pszczelarskiego. Refundacja 60% kosztów netto zakupu nowego sprzętu pszczelarskiego, maszyn i urządzeń wykorzystywanych na potrzeby gospodarki pasiecznej. Maksymalna wysokość pomocy przekazanej jednemu beneficjentowi w okresie jednego roku pszczelarskiego nie może przekroczyć 100 zł w przeliczeniu na jeden posiadany pień pszczele i nie więcej niż 15 000 zł.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Wysokość wsparcia nie może przekroczyć iloczynu liczby pni pszczelich posiadanych przez pszczelarza i kwoty 100 zł. Biorąc pod uwagę planowany budżet dla tego rodzaju interwencji w wysokości 4 136 000 euro, w okresie roku planuje się udzielić wsparcia do 186 138 pni pszczelich w maksymalnej wysokości 100 zł (tj. 22,22 euro).

Ocena pomocy państwa	Interwencja dla pszczelarzy prowadzących gospodarstwo rolne nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa. Interwencja dla pszczelarzy nie prowadzących gospodarstwa rolnego będzie udzielana w formie pomocy <i>de minimis</i> w rolnictwie.
Ocena WTO	Green Box - ust. 2 załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – Liczba osób otrzymujących refundację (pszczelarzy)
I.6.2	Interwencja w sektorze pszczelarskim - pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych	10,34	20,68	6 200

PROJEKT

Kod interwencji	I 6.3
Nazwa interwencji	Interwencja w sektorze pszczelarskim - wspieranie walki z warrozą produktami leczniczymi.
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Rodzaje interwencji w sektorze pszczelarskim i pomoc finansowa Unii art. 49 (1) (b) działania służące zwalczaniu inwazji pasożytów i chorób pszczół, w szczególności warrozy
Wskaźnik produktu	O.35 - liczba działań na rzecz zachowania/ulepszenia pszczelarstwa.
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 2 Zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw, zarówno w perspektywie krótko i długoterminowej, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzację
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 1.P 3. Utrzymanie produkcji w sektorach produkcji rolnej szczególnie istotnych ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych, a znajdujących się w trudnej sytuacji.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R. 29a Wspieranie utrzymywania pni pszczelich: Udział pni pszczelich wspieranych w ramach WPR
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Realizacja interwencji obejmie wszystkich pszczelarzy prowadzących działalność nadzorowaną. Powyższe przyczyni się do poprawy zdrowotności pszczół, a w konsekwencji do wzrostu produktywności gospodarstwa pasiecznego. Nie przewiduje się kryteriów wyboru, wszyscy ubiegający się o pomoc otrzymają wsparcie.
Opis warunków kwalifikowalności	Interwencją może być objęty pszczelarz producent produktów pszczelich - podmiot prowadzący działalność nadzorowaną w zakresie utrzymywania pszczół (<i>Apis mellifera</i>), wpisany do rejestru, o którym mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2018 r. poz. 1967). Pomoc jest przyznawana do: - zakupu produktów leczniczych weterynaryjnych warrozbójczych; - nabycia produktów leczniczych do walki z warrozą, zawierających substancje czynne wymienione w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 889/2008 z dnia 5 września 2008 r. ustanawiającym szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych w odniesieniu do produkcji ekologicznej, znakowania i kontroli (Dz. Urz. UE L 250 z 18.09.2008, str. 1, z późn. zm.) – w przypadku pasiek, których właściciele posiadają certyfikat produkcji metodami ekologicznymi. Ilość refundowanych produktów leczniczych weterynaryjnych dla pszczelarza producenta produktów pszczelich powinna być zgodna z zaleceniem lekarza weterynarii. Refundacja kosztów zakupu produktów leczniczych weterynaryjnych będzie wypłacana, jeżeli obrót lekami odbędzie się zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa
Beneficjent	Pszczelarz, producent produktów pszczelich - podmiot prowadzący działalność nadzorowaną w zakresie utrzymywania pszczół (<i>Apis mellifera</i>), wpisany do rejestru, o którym mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2018 r. poz. 1967);
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy.

Forma i wysokość wsparcia	Refundacji podlegają koszty poniesione w trakcie danego roku pszczelarskiego. Refundacja 90% kosztów netto zakupu środków leczniczych warzobójczych w ilości zgodnej z zaleceniem lekarza weterynarii.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Wysokość wsparcia jest uzależniona od ilości refundowanych produktów leczniczych weterynaryjnych, zgodna z zaleceniem lekarza weterynarii. Biorąc pod uwagę planowany budżet dla tego rodzaju interwencji w wysokości 3 166 000 euro, w okresie roku planuje się udzielić wsparcia do 474 947 pni pszczelich w maksymalnej wysokości 30 zł (tj. 6,66 euro).
Ocena pomocy państwa	Interwencja dla pszczelarzy prowadzących gospodarstwo rolne nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa. Interwencja dla pszczelarzy nie prowadzących gospodarstwa rolnego będzie udzielana w formie pomocy <i>de minimis</i> w rolnictwie.
Ocena WTO	Green Box - ust. 2 załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba osób otrzymujących refundację
I.6.3	Interwencja w sektorze pszczelarskim - wspieranie walki z warzozą produktami leczniczymi	7,9	15,83	7 125

Kod interwencji	I 6.4
Nazwa interwencji	Interwencja w sektorze pszczelarstwie - ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej.
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Rodzaj interwencji w sektorze pszczelarstwie i pomoc finansowa Unii (art. 49 ust.1 c) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR - działania służące racjonalizacji sezonowego przenoszenia uli
Wskaźnik produktu	O.35 - liczba działań na rzecz zachowania/ulepszenia pszczelarstwa.
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 2 Zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw, zarówno w perspektywie krótko i długoterminowej, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzację
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 1.P 3. Utrzymanie produkcji w sektorach produkcji rolnej szczególnie istotnych ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych, a znajdujących się w trudnej sytuacji.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	29a Wspieranie utrzymywania pni pszczelich: Udział pni pszczelich wspieranych w ramach WPR
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Realizacja interwencji ułatwi przemieszczanie pni pszczelich na pożytki co w konsekwencji pozwoli pszczelarzowi prowadzić gospodarkę wędrowną, poprawiając efektywność funkcjonowania gospodarstwa pasiecznego. Nie przewiduje się kryteriów wyboru.
Opis warunków kwalifikowalności	Interwencją może być objęty pszczelarz, będący producentem produktów pszczelich, spełniający następujące warunki: - prowadzi działalność nadzorowaną w zakresie utrzymywania pszczół (<i>Apis mellifera</i>), wpisany do rejestru, o którym mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2018 r. poz. 1967); - umieszcza na rynku produkty pszczele zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa (na przykład w ramach sprzedaży bezpośredniej czy rolniczego handlu detalicznego); - posiada co najmniej 25 pni pszczelich – warunek w przypadku ubiegania się o pomoc na zakup przyczep (lawet) do przewozu uli, urządzeń dźwigowych do załadunku i rozładunku uli, wag pasiecznych, elektryzatorów (pastuchów elektrycznych), lokalizatorów GPS uli; - posiadający co najmniej 150 pni pszczelich – warunek w przypadku ubiegania się o pomoc na zakup ładowarek, mini ładowarek oraz innych wózków samojezdnych do załadunku uli.
Beneficjent	Pszczelarz, producent produktów pszczelich
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy.
Forma i wysokość wsparcia	Refundacji podlegają koszty zakupu: -przyczep (lawet) -nowych maszyn i urządzeń służących do prowadzenia gospodarki wędrowniej. Refundacji podlegają koszty poniesione w trakcie danego roku pszczelarstwie. Refundacja 60% kosztów netto zakupu. Maksymalna wysokość pomocy przekazanej jednemu producentowi produktów pszczelich w okresie jednego sezonu pszczelarstwie nie może przekroczyć: - 150 zł w przeliczeniu na jeden posiadany pień pszczeleli w przypadku pszczelarza posiadającego 25-150 pni pszczelich;

	- 200 zł w przeliczeniu na jeden posiadany pień pszczeleli w przypadku pszczelarza posiadającego powyżej 150 pni pszczelich i nie więcej niż 40 000 zł.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Wysokość wsparcia nie może przekroczyć iloczynu liczby pni pszczelich posiadanych przez pszczelarza i kwoty: - 150 zł – w przypadku pszczelarza posiadającego 25-150 pni pszczelich; - 200 zł – w przypadku pszczelarza posiadającego więcej niż 150 pni pszczelich. Biorąc pod uwagę planowany budżet dla tego rodzaju interwencji w wysokości 533 000 euro, w okresie roku planuje się udzielić wsparcia do 11 993 pni pszczelich w maksymalnej wysokości 200 zł (tj. 44,44 euro).
Ocena pomocy państwa	Interwencja dla pszczelarzy prowadzących gospodarstwo rolne nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa. Interwencja dla pszczelarzy nie prowadzących gospodarstwa rolnego będzie udzielana w formie pomocy <i>de minimis</i> w rolnictwie.
Ocena WTO	Green Box - ust. 2 załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba osób otrzymujących refundację
I.6.4	Interwencja w sektorze pszczelarstwie - ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej	1,33	2,66	300

Kod interwencji	I 6.5
Nazwa interwencji	Interwencja w sektorze pszczelarstwie - pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczół
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Interwencja w sektorze pszczelarstwie i pomoc finansowa Unii (art. 49 ust.1 e) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR - zasiedlanie uli w Unii
Wskaźnik produktu	O.35 - liczba działań na rzecz zachowania/ulepszenia pszczelarstwa.
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 2 Zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw, zarówno w perspektywie krótko i długoterminowej, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzację
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 1.P 3. Utrzymanie produkcji w sektorach produkcji rolnej szczególnie istotnych ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych, a znajdujących się w trudnej sytuacji
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R. 29a Wspieranie utrzymywania pni pszczelich: Udział pni pszczelich wspieranych w ramach WPR
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>Wsparcie jest skierowane do pszczelarzy będących pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej, a więc mogących umieszczać produkty pszczele na rynku. Powyższe wymaganie pozytywnie przyczyni się do osiągnięcia zakładanego celu.</p> <p>Realizacja interwencji przyczyni się do poprawy jakości i liczebności pogłowia pszczół, a w konsekwencji do wzrostu efektywności funkcjonowania gospodarstw pasiecznych.</p> <p>Nie przewiduje się kryteriów wyboru.</p>
Opis warunków kwalifikowalności	<p>Producent produktów pszczelich w danym sezonie może otrzymać wsparcie do zakupu matek, pakietów i odkładów pszczelich łącznie, nie więcej niż 50% liczby aktualnie posiadanych przez niego pni pszczelich, w tym nie więcej niż 20% pakietów i odkładów pszczelich.</p> <p>Interwencją może być objęty pszczelarz, spełniający następujący warunki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzi działalność nadzorowaną w zakresie utrzymywania pszczół (<i>Apis mellifera</i>), wpisany do rejestru, o którym mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2018 r. poz. 1967); - umieszcza na rynku produkty pszczele, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa (na przykład w ramach sprzedaży bezpośredniej czy rolniczego handlu detalicznego). <p>Refundacji podlegają koszty zakupu:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) matek pszczelich pochodzących z linii hodowlanych, dla których prowadzone są księgi i rejestry, z pasiek hodowlanych, w których prowadzona jest ocena przez podmiot upoważniony przez ministra właściwego do spraw rolnictwa, b) odkładów lub pakietów pszczelich z matkami pszczelimi pochodzącymi z linii hodowlanych, dla których prowadzone są księgi i rejestry, z pasiek hodowlanych, w których prowadzona jest ocena przez podmiot upoważniony przez ministra właściwego do spraw rolnictwa, <p>Refundacji podlegają koszty zakupu pszczół, z pasiek:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) które przed rozpoczęciem sprzedaży pszczół w danym roku pszczelarstwie, przedstawiają agencji płatniczej aktualne zaświadczenie weterynaryjne o zdrowotności rodzin pszczelich, wystawione przez lekarza weterynarii wolnej praktyki, a zainteresowanym pszczelarzom, kopię takiego zaświadczenia, b) w których nie stwierdzono objawów klinicznych chorób pszczół, w szczególności warrozy, nosemozy, zgnilca amerykańskiego i europejskiego, chorób wirusowych oraz grzybicy wapiennej,

	<p>c) w których na potrzeby związane z Interwencją wyprodukowano nie więcej łącznie niż 3 pakiety lub odkłady, w przeliczeniu na posiadany pień pszczeleli.</p> <p>Lista producentów matek, pakietów i odkładów pszczelich z pasiek których zakup pszczół podlega refundacji w danym sezonie, jest publikowana na stronie internetowej i aktualizowana przez agencję płatniczą.</p> <p>Kwota pomocy dla beneficjenta nie może przekroczyć 10 000 zł rocznie.</p>
Beneficjent	Pszczelarz, producent produktów pszczelich.
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy.
Forma i wysokość wsparcia	Refundacji podlegają koszty poniesione w trakcie danego roku pszczelarskiego. Refundacja 70% kosztów netto zakupu pszczół.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Wysokość wsparcia jest ograniczona warunkami kwalifikowalności, a maksymalna stawka refundacji będzie określana na poszczególne lata w zależności od poziomu cen matek, pakietów i odkładów pszczelich na rynku. Biorąc pod uwagę planowany budżet dla tego rodzaju interwencji w wysokości 1 752 000 euro, w okresie roku planuje się udzielić wsparcia do 39 424 pni pszczelich w maksymalnej wysokości 200 zł (tj. 44,44 euro) w przeliczeniu na pień.
Ocena pomocy państwa	Interwencja dla pszczelarzy prowadzących gospodarstwo rolne nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa. Interwencja dla pszczelarzy nie prowadzących gospodarstwa rolnego będzie udzielana w formie pomocy <i>de minimis</i> w rolnictwie.
Ocena WTO	Green Box - ust. 2 załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba osób otrzymujących refundację
1.6.5	Interwencja w sektorze pszczelarskim - pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczół	4,38	8,76	3 940

Kod interwencji	I 6.6.
Nazwa interwencji	Interwencja w sektorze pszczelarstwie – wsparcie naukowo-badawcze
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Interwencja w sektorze pszczelarstwie i pomoc finansowa Unii (art. 49 (1) (f)) współpraca z wyspecjalizowanymi podmiotami w zakresie wdrażania programów badawczych w dziedzinie pszczelarstwa i produktów pszczelich
Wskaźnik produktu	O.35 - liczba działań na rzecz zachowania/ulepszenia pszczelarstwa.
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 2 Zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw, zarówno w perspektywie krótko i długoterminowej, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzację
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 10. P 6. Podniesienie innowacyjności w sektorze rolno-spożywczym i na obszarach wiejskich poprzez tworzenie i powszechne wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.29a Wspieranie utrzymywania pni pszczelich: Udział pni pszczelich wspieranych w ramach WPR
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Interwencja pozwoli na finansowanie wykonywania wdrożeń, badań stosowanych oraz innych analiz, które będą miały pozytywny wpływ na prowadzenie gospodarki pasiecznej i jakość produktów pszczelich. Wyniki tych analiz będą dostępne dla wszystkich pszczelarzy co powinno się przełożyć na lepsze decyzje gospodarcze i przyczynić do poprawy ogólnych warunków prowadzenia gospodarki pasiecznej. Wsparcie jest skierowane do jednostek naukowo-badawczych zajmujących się tematyką pszczelarską. Jednym z wymagań stawianych beneficjentom wsparcia będzie publikacja dotycząca realizacji projektu i osiągniętych wyników. Powyższe wymaganie pozwoli na realizację inicjatyw pozytywnie przyczyniających się do realizacji wdrożeń oraz nowych technologii w sektorze pszczelarstwie. Nie przewiduje się kryteriów wyboru
Opis warunków kwalifikowalności	O wsparcie mogą ubiegać się jednostki naukowo-badawcze zajmujące się tematyką pszczelarską. W związku z szerokim spektrum możliwych badań i analiz, wnioski o wsparcie powinny zawierać szczegółowy ich opis, który pozwoli oszacować: - potencjalne korzyści dla pszczelarstwa, - wielkość nakładów do potencjalnych korzyści. W okresie roku wsparcie udzielone beneficjentowi na realizację danego projektu nie może przekroczyć 80 000 zł.
Beneficjent	Jednostki naukowo-badawcze zajmujące się tematyką pszczelarską.
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy.
Forma i wysokość wsparcia	Refundacji podlegają koszty poniesione w trakcie danego roku pszczelarskiego. Refundacja 100% kosztów
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Wysokość wsparcia uzależniona od ilości złożonych wniosków w danym roku na ten typ interwencji. Ocena kwalifikacji wniosku w oparciu o potencjalne efekty do poniesionych kosztów. Biorąc pod uwagę planowany budżet dla tego rodzaju interwencji w wysokości 177 000 euro, w okresie roku planuje się udzielić wsparcia na realizację 10 projektów w maksymalnej wysokości 80 000 zł (t.j. 17 700 euro).
Ocena pomocy państwa	Interwencja zgodna z Komunikatem Komisji Zasady ramowe dotyczące pomocy państwa na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną (2014/C 198/01).
Ocena WTO	Green Box - ust. 2 załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba wykonanych analiz, wdrożeń, badań
I.6.6	Interwencja w sektorze pszczelarskim – wsparcie naukowo-badawcze	0,44	0,88	50

PROJEKT

Kod interwencji	I 6.7.
Nazwa interwencji	Interwencja w sektorze pszczelarskim - wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Interwencja w sektorze pszczelarskim i pomoc finansowa Unii (art. 49 ust.1 h) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych - działania służące poprawie jakości produktów.
Wskaźnik produktu	O.35 - liczba działań na rzecz zachowania/ulepszenia pszczelarstwa
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 2 Zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw, zarówno w perspektywie krótko i długoterminowej, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 1.P 3. Utrzymanie produkcji w sektorach produkcji rolnej szczególnie istotnych ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych, a znajdujących się w trudnej sytuacji
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R. 29a Wspieranie utrzymywania pni pszczelich: Udział pni pszczelich wspieranych w ramach WPR
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Realizacja interwencji przyczyni się do lepszej identyfikacji miodów odmianowych i zwiększania asortymentu miodów. Pośrednio, do poprawy pozycji rynkowej pszczelarza i efektywności funkcjonowania gospodarstwa pasiecznego. Nie przewiduje się kryteriów wyboru.
Opis warunków kwalifikowalności	Interwencją może być objęty pszczelarz, będący producentem produktów pszczelich, spełniający następujące warunki: - prowadzi działalność nadzorowaną w zakresie utrzymywania pszczół (<i>Apis mellifera</i>), wpisany do rejestru, o którym mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2018 r. poz. 1967); - umieszcza na rynku produkty pszczele zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa (na przykład w ramach sprzedaży bezpośredniej czy rolniczego handlu detalicznego); - posiada co najmniej 10 pni pszczelich. Badania mogą dotyczyć jedynie analiz fizyko-chemicznych oraz analizy pyłkowej miodu. W okresie roku beneficjent nie może otrzymać wsparcia wyższego niż 10 000 zł.
Beneficjent	Pszczelarz, producent produktów pszczelich
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy.
Forma i wysokość wsparcia	Refundacji podlegają koszty: - zakupu analiz fizyko-chemicznych - analizy pyłkowej miodu. Stawki analiz nie wyższe niż badań urzędowych Refundacji podlegają koszty poniesione w trakcie danego roku pszczelarskiego. Refundacja 90% kosztów netto.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Wysokość wsparcia zgodnie z przedłożonymi dokumentami zakupu analiz przy wysokości stawek analiz nie wyższych niż badań urzędowych. Biorąc pod uwagę planowany budżet dla tego rodzaju interwencji w wysokości 65 936 euro, w okresie roku planuje się udzielić wsparcia do 12000 pni pszczelich w maksymalnej wysokości 50 zł (tj. 11,11 euro) w przeliczeniu na pień.

Ocena pomocy państwa	Interwencja dla pszczelarzy prowadzących gospodarstwo rolne nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa. Interwencja dla pszczelarzy nie prowadzących gospodarstwa rolnego będzie udzielana w formie pomocy <i>de minimis</i> w rolnictwie.
Ocena WTO	Green Box - ust. 2 załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba osób otrzymujących refundację
I.6.7	Interwencja w sektorze pszczelarskim - wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	0,16	0,33	150

PROJEKT

Kod interwencji	I 7. 1
Nazwa interwencji	Interwencja w sektorze owoców i warzyw - Poprawa infrastruktury wykorzystywanej do planowania i organizacji produkcji, w tym do utrzymania jakości produktu w procesie produkcji, dostosowywania tej produkcji do popytu, optymalizacji kosztów produkcji oraz stabilizacji cen producentów owoców i warzyw
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Rodzaje interwencji w sektorze owoców i warzyw, w sektorze chmielu, w sektorze oliwy z oliwek i oliwek stołowych oraz w innych sektorach, o których mowa w art. 39 lit. f) (art. 41b projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR).
Wskaźnik produktu	O.33 Liczba wspieranych programów operacyjnych
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 3 Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości Interwencja realizuje cel w odniesieniu do sektora owoców i warzyw (art. 41a lit. a) planowanie i organizacja produkcji, dostosowanie produkcji do popytu, w szczególności pod względem jakości i ilości, optymalizacja kosztów produkcji i zwrotu z inwestycji, stabilizacja cen producenta oraz negocjowanie umów na dostawy produktów rolnych; cele te odnoszą się do celów szczegółowych określonych w art. 6 lit. a), b), c) oraz i) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR;
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 3. P 1. Stymulowanie wspólnych działań rolników w ramach różnych form współpracy i kooperacji Interwencja będzie przyczyniała się do realizacji ww. potrzeby wyłącznie w odniesieniu do sektora owoców i warzyw. Powyższa potrzeba w zakresie sektora owoców i warzyw będzie ponadto realizowana w ramach interwencji o kodach: I.7.2., I.7.3. oraz I.7.4.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.10 Lepsza organizacja łańcucha dostaw: odsetek rolników uczestniczących we wspieranych grupach producentów, organizacjach producentów, rynkach lokalnych, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Celem interwencji jest poprawa wyposażenia technicznego organizacji producentów owoców i warzyw lub zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw wykorzystywanego do planowania i organizacji produkcji, w tym do utrzymania jakości produktu w procesie produkcji, dostosowywania tej produkcji do popytu, optymalizacji kosztów produkcji oraz stabilizacji cen producentów owoców i warzyw. Nie przewiduje się ustanowienia kryteriów wyboru.
Opis warunków kwalifikowalności	W ramach interwencji o wsparcie ubiegać się mogą organizacje producentów lub zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw realizujące zatwierdzony program operacyjny. Wsparcie będzie przyznawane w oparciu o prawidłowo złożony wniosek wraz z załącznikami, w tym fakturą za poniesione kwalifikowane koszty. Organizacja producentów lub zrzeszenie organizacji producentów owoców i warzyw, w przypadku gdy przedmiotem wsparcia ma być środek trwały, będą zobowiązane do wykorzystywania danych środków trwałych zgodnie z ich przeznaczeniem opisanym w zatwierdzonym programie operacyjnym.

	<p>Nabyte środki trwale pozostają własnością i pozostają w posiadaniu organizacji producentów lub zrzeszenia organizacji producentów do końca okresu amortyzacji podatkowej lub przez 10 lat, w zależności od tego, który okres jest krótszy.</p> <p>Organizacja producentów lub zrzeszenie organizacji producentów zapewnia również utrzymanie danego środka trwałego w ww. okresie.</p> <p>Jeżeli inwestycja będzie realizowana na gruncie dzierżawionym przez organizację producentów lub zrzeszenie organizacji producentów owoców i warzyw to wymóg własności może nie mieć zastosowania pod warunkiem, że inwestycje były w posiadaniu beneficjenta w ww. okresie.</p> <p>W przypadku inwestycji realizowanych w gospodarstwach członków organizacja producentów owoców i warzyw ma prawo dostępu do tego składnika aktywów podczas obowiązywania ww. okresu.</p> <p>W przypadku wybranych środków trwałych, jako alternatywa nabycia, możliwy będzie najem, dzierżawa lub leasing (do wartości netto) tych środków. Dzierżawa, najem lub leasing środków trwałych musi być ekonomicznie uzasadniona jako alternatywa zakupu.</p> <p>W przypadku realizacji inwestycji na gruntach/ w obiektach dzierżawionych umowa dzierżawy powinna zostać zawarta na okres nie krótszy niż okres podjętych zobowiązań.</p> <ul style="list-style-type: none"> • W ramach interwencji wspierane będą inwestycje w aktywa materialne i niematerialne dotyczące: wymiany lub powiększenia upraw trwałych oraz wieloletnich; • kontroli warunków klimatycznych, fitopatologicznych oraz entomologicznych w produkcji owoców i warzyw; • systemów przekazywania informacji w zakresie planowania i organizacji produkcji owoców i warzyw; • systemów teleinformatycznych wspierających stosowanie nowoczesnych metod kontroli jakości na etapie produkcji owoców i warzyw; • ochrony drzew i krzewów owocowych oraz upraw warzywnych przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi (grad, nadmierny deszcz, przymrozki, wiatr, susza) lub zwierzyną łowną i ptakami; • zbioru oraz gromadzenia i transportu owoców i warzyw po zbiorze; • wdrażania krajowych i unijnych systemów jakości; • wdrażania systemów identyfikowalności i systemów certyfikacji oraz zarządzania jakością, w tym monitoringu jakości produktów oferowanych odbiorcom.
Beneficjent	Organizacje producentów i zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw uznane na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013.
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy.
Forma i wysokość wsparcia	<p>Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowanych inwestycji.</p> <p>Unijna pomoc finansowa jest równa rzeczywiście wpłaconym składkom organizacji oraz jej członków do funduszy operacyjnych przeznaczonych do finansowania realizacji programów operacyjnych, ograniczona do 50% rzeczywiście poniesionych wydatków. Unijna pomoc finansowa jest ograniczona do 4,1% wartości produkcji sprzedanej (WPS) przez każdą organizację producentów lub do 4,5% WPS przez każde zrzeszenie organizacji producentów.</p>
Metoda obliczania planowanych	Stosownie do art. 41c rozporządzenia SPR WPR w odniesieniu do interwencji w sektorze owoców i warzyw planowanie, raportowanie, rozliczenie wydajności odbywa się na poziomie

jednostkowych kwot wsparcia	programu operacyjnego a nie na poziomie interwencji. Kwota unit amount odpowiada wysokości najwyższej średniej wartości pomocy wypłaconej rocznie na 1 program operacyjny uzyskanej w latach 2014-2020 (najwyższa średnia wartość pomocy wypłaconej w odniesieniu do danego roku na 1 program operacyjny wystąpiła w roku 2014 i wyniosła 1 058 633,27 zł co wg kursu 4,45 PLN/EUR stanowi 237 895,12 EUR.
Ocena pomocy państwa	Interwencja zgodna z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013. Nie wymaga dodatkowej oceny pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box - ust. 2 załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

PROJEKT

Kod interwencji	I 7.2
Nazwa interwencji	Interwencja w sektorze owoców i warzyw - Poprawa wyposażenia technicznego wykorzystywanego do koncentracji dostaw i umieszczania produktów na rynku owoców i warzyw
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Rodzaje interwencji w sektorze owoców i warzyw, w sektorze chmielu, w sektorze oliwy z oliwek i oliwek stołowych oraz w innych sektorach, o których mowa w art. 39 lit. f) (art. 41b projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.33 Liczba wspieranych programów operacyjnych
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 3 Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości Interwencja realizuje cel w odniesieniu do sektora owoców i warzyw (art. 41a lit. b) koncentracja podaży i wprowadzanie na rynek danych produktów, w tym poprzez marketing bezpośredni; cele te odnoszą się do celów szczegółowych określonych w art. 6 lit. a), b) i c) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych;
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 3. P 1. Stymulowanie wspólnych działań rolników w ramach różnych form współpracy i kooperacji Interwencja będzie przyczyniała się do realizacji ww. potrzeby wyłącznie w odniesieniu do sektora owoców i warzyw. Powyższa potrzeba w zakresie sektora owoców i warzyw będzie ponadto realizowana w ramach interwencji o kodach: I.7.1., I.7.3. oraz I.7.4.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.10 Lepsza organizacja łańcucha dostaw: odsetek rolników uczestniczących we wspieranych grupach producentów, organizacjach producentów, rynkach lokalnych, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację	Celem interwencji jest poprawa infrastruktury wykorzystywanej do koncentrowania dostaw pochodzących od członków organizacji producentów i zrzeszeń organizacji producentów owoców i warzyw oraz umieszczania produktów na rynku.
Celu(ów) Szczegółowego	Nie przewiduje się ustanowienia kryteriów wyboru.
Opis warunków kwalifikowalności	W ramach interwencji o wsparcie ubiegać się mogą organizacje producentów lub zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw realizujące zatwierdzony program operacyjny. Wsparcie będzie przyznawane w oparciu o prawidłowo złożony wniosek wraz z załącznikami, w tym fakturą za poniesione kwalifikowane koszty. Organizacja producentów lub zrzeszenie organizacji producentów owoców i warzyw, w przypadku gdy przedmiotem wsparcia ma być środek trwały, będą zobowiązane do wykorzystywania danych środków trwałych zgodnie z ich przeznaczeniem opisanym w zatwierdzonym programie operacyjnym. Nabyte środki trwale pozostają własnością i pozostają w posiadaniu organizacji producentów lub zrzeszenia organizacji producentów do końca okresu amortyzacji podatkowej lub przez 10 lat, w zależności od tego, który okres jest krótszy.

	<p>Organizacja producentów lub zrzeszenie organizacji producentów zapewnia również utrzymanie danego środka trwałego w ww. okresie.</p> <p>Jeżeli inwestycja będzie realizowana na gruncie dzierżawionym przez organizację producentów lub zrzeszenie organizacji producentów owoców i warzyw to wymóg własności może nie mieć zastosowania pod warunkiem, że inwestycje były w posiadaniu beneficjenta w ww. okresie.</p> <p>W przypadku inwestycji realizowanych w gospodarstwach członków organizacja producentów owoców i warzyw ma prawo dostępu do tego składnika aktywów podczas obowiązywania ww. okresu.</p> <p>W przypadku wybranych środków trwałych, jako alternatywa nabycia, możliwy będzie najem, dzierżawa lub leasing (do wartości netto) tych środków. Dzierżawa, najem lub leasing środków trwałych musi być ekonomicznie uzasadniona jako alternatywa zakupu.</p> <p>W przypadku realizacji inwestycji na gruntach/ w obiektach dzierżawionych umowa dzierżawy powinna zostać zawarta na okres nie krótszy niż okres podjętych zobowiązań.</p> <ul style="list-style-type: none"> • W ramach interwencji wspierane będą inwestycje w aktywa materialne i niematerialne dotyczące: infrastruktury służącej do przechowywania owoców i warzyw; • infrastruktury służącej do przygotowania owoców i warzyw do sprzedaży oraz do sprawnego i efektywnego realizowania dostaw; • systemów teleinformatycznych wspierających stosowanie nowoczesnych metod kontrolowania, planowania i realizacji dostaw; • systemów teleinformatycznych służących do wspierania internetowych platform handlowych; • dostępu do internetowych platform handlowych, giełd towarowych oraz baz danych handlowych, statystycznych i informacji rynkowej; • infrastruktury służącej do ważenia i etykietowania owoców i warzyw.
Beneficjent	Organizacje producentów i zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw uznane na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013.
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy.
Forma i wysokość wsparcia	<p>Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowanych inwestycji.</p> <p>Unijna pomoc finansowa jest równa rzeczywiście wpłaconym składkom organizacji oraz jej członków do funduszy operacyjnych przeznaczonych do finansowania realizacji programów operacyjnych, ograniczona do 50% rzeczywiście poniesionych wydatków. Unijna pomoc finansowa jest ograniczona do 4,1% wartości produkcji sprzedanej (WPS) przez każdą organizację producentów lub do 4,5% WPS przez każde zrzeszenie organizacji producentów.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Stosownie do art. 41c rozporządzenia SPR WPR w odniesieniu do interwencji w sektorze owoców i warzyw planowanie, raportowanie, rozliczenie wydajności odbywa się na poziomie programu operacyjnego a nie na poziomie interwencji. Kwota unit amount odpowiada wysokości najwyższej średniej wartości pomocy wypłaconej rocznie na 1 program operacyjny uzyskanej w latach 2014-2020 (najwyższa średnia wartość pomocy wypłaconej w odniesieniu do danego roku na 1 program operacyjny wystąpiła w roku 2014 i wyniosła 1 058 633,27 zł co wg kursu 4,45 PLN/EUR stanowi 237 895,12 EUR.

Ocena pomocy państwa	Interwencja zgodna z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013. Nie wymaga dodatkowej oceny pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box - ust. 2 załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

PROJEKT

Kod interwencji	I 7.3
Nazwa interwencji	Interwencja w sektorze owoców i warzyw - Działania informacyjne, promocyjne i marketingowe w odniesieniu do produktów, marek i znaków towarowych organizacji producentów owoców i warzyw
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Rodzaje interwencji w sektorze owoców i warzyw, w sektorze chmielu, w sektorze oliwy z oliwek i oliwek stołowych oraz w innych sektorach, o których mowa w art. 39 lit. f) (art. 41b projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.33 Liczba wspieranych programów operacyjnych
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 3 Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości Interwencja realizuje cel w odniesieniu do sektora owoców i warzyw (art. 41a lit. h) promocja i wprowadzanie do obrotu produktów; cele te odnoszą się do celów szczegółowych określonych w art. 6 lit. b), c) oraz i) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR;
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 3. P 1. Stymulowanie wspólnych działań rolników w ramach różnych form współpracy i kooperacji Interwencja będzie przyczyniała się do realizacji ww. potrzeby wyłącznie w odniesieniu do sektora owoców i warzyw. Powyższa potrzeba w zakresie sektora owoców i warzyw będzie ponadto realizowana w ramach interwencji o kodach: I.7.1., I.7.2. oraz I.7.4.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.10 Lepsza organizacja łańcucha dostaw: odsetek rolników uczestniczących we wspieranych grupach producentów, organizacjach producentów, rynkach lokalnych, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację	Celem interwencji jest zwiększenie rozpoznawalności marki lub znaku towarowego organizacji producentów lub zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw, promocji produktów oferowanych przez organizację producentów lub zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw jak też promocji znaków jakości.
Celu(ów) Szczegółowego	Nie przewiduje się ustanowienia kryteriów wyboru.
Opis warunków kwalifikowalności	W ramach interwencji o wsparcie ubiegać się mogą organizacje producentów lub zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw realizujące zatwierdzony program operacyjny. Wsparcie będzie przyznawane w oparciu o prawidłowo złożony wniosek wraz z załącznikami, w tym fakturą za poniesione kwalifikowane koszty. <ul style="list-style-type: none"> • W ramach interwencji wspierane będą inwestycje w aktywa materialne i niematerialne dotyczące: rejestracji znaków towarowych; • przeprowadzania badań marketingowych dotyczących marki lub znaku towarowego organizacji producentów lub zrzeszenia organizacji producentów; • przeprowadzania badań marketingowych w zakresie promocji ogólnej produktów i promocji znaków jakości; realizacji działań informacyjnych, promocyjnych i marketingowych w odniesieniu do produktów, marek i znaków towarowych organizacji producentów lub zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw.
Beneficjent	Organizacje producentów i zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw uznane na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013.

Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy.
Forma i wysokość wsparcia	Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowanych inwestycji. Unijna pomoc finansowa jest równa rzeczywiście wpłaconym składkom organizacji oraz jej członków do funduszy operacyjnych przeznaczonych do finansowania realizacji programów operacyjnych, ograniczona do 50% rzeczywiście poniesionych wydatków. Unijna pomoc finansowa jest ograniczona do 4,1% wartości produkcji sprzedanej (WPS) przez każdą organizację producentów lub do 4,5% WPS przez każde zrzeszenie organizacji producentów.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Stosownie do art. 41c rozporządzenia SPR WPR w odniesieniu do interwencji w sektorze owoców i warzyw planowanie, raportowanie, rozliczenie wydajności odbywa się na poziomie programu operacyjnego a nie na poziomie interwencji. Kwota unit amount odpowiada wysokości najwyższej średniej wartości pomocy wypłaconej rocznie na 1 program operacyjny uzyskanej w latach 2014-2020 (najwyższa średnia wartość pomocy wypłaconej w odniesieniu do danego roku na 1 program operacyjny wystąpiła w roku 2014 i wyniosła 1 058 633,27 zł co wg kursu 4,45 PLN/EUR stanowi 237 895,12 EUR.
Ocena pomocy państwa	Interwencja zgodna z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013. Nie wymaga dodatkowej oceny pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box - ust. 2 załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod interwencji	I 7.4
Nazwa interwencji	Interwencja w sektorze owoców i warzyw - Działania mające na celu zapobieganie kryzysom oraz zarządzanie kryzysowe na rynku owoców i warzyw
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Rodzaje interwencji w sektorze owoców i warzyw, w sektorze chmielu, w sektorze oliwy z oliwek i oliwek stołowych oraz w innych sektorach, o których mowa w art. 39 lit. f) (art. 41b projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.33 Liczba wspieranych programów operacyjnych
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 3 Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości Interwencja realizuje cel w odniesieniu do sektora owoców i warzyw (art. 41a lit. j) polegający na zapobieganiu kryzysom i zarządzaniu ryzykiem, mającym na celu unikanie kryzysów i radzenie sobie z nimi na rynkach właściwego sektora; cele te odnoszą się do celów szczegółowych określonych w art. 6 lit. a), b) i c) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR.
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 3. P 1. Stymulowanie wspólnych działań rolników w ramach różnych form współpracy i kooperacji Interwencja będzie przyczyniała się do realizacji ww. potrzeby wyłącznie w odniesieniu do sektora owoców i warzyw. Powyższa potrzeba w zakresie sektora owoców i warzyw będzie ponadto realizowana w ramach interwencji o kodach: I.7.1., I.7.2. oraz I.7.3.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.10 Lepsza organizacja łańcucha dostaw: odsetek rolników uczestniczących we wspieranych grupach producentów, organizacjach producentów, rynkach lokalnych, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Celem interwencji jest skuteczne zarządzanie ryzykiem na rynku w latach wystąpienia kryzysu. Nie przewiduje się ustanowienia kryteriów wyboru.
Opis warunków kwalifikowalności	W ramach interwencji o wsparcie ubiegać się mogą organizacje producentów lub zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw realizujące zatwierdzony program operacyjny. Wsparcie będzie przyznawane w oparciu o prawidłowo złożony wniosek wraz z załącznikami. Wsparcie będzie przyznawane organizacjom producentów i zrzeszeniom organizacji producentów owoców i warzyw za wycofywane z rynku produkty na tzw. bezpłatną dystrybucję lub inne przeznaczenia.
Beneficjent	Organizacje producentów i zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw uznane na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013.

Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy.
Forma i wysokość wsparcia	<p>Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowanych inwestycji.</p> <p>Unijna pomoc finansowa jest równa rzeczywiście wpłaconym składkom organizacji oraz jej członków do funduszy operacyjnych przeznaczonych do finansowania realizacji programów operacyjnych, ograniczona do 50% rzeczywiście poniesionych wydatków (100% w przypadku wycofania z rynku na bezpłatną dystrybucję). Unijna pomoc finansowa jest ograniczona do 4,6% wartości produkcji sprzedanej (WPS) przez każdą organizację producentów lub do 5,1% WPS przez każde zrzeszenie organizacji producentów.</p> <p>Wydatki na operacje wycofania z rynku nie mogą przekroczyć 1/3 łącznych wydatków poniesionych z tytułu realizacji programu operacyjnego.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Stosownie do art. 41c rozporządzenia SPR WPR w odniesieniu do interwencji w sektorze owoców i warzyw planowanie, raportowanie, rozliczenie wydajności odbywa się na poziomie programu operacyjnego a nie na poziomie interwencji. Kwota <i>unit amount</i> odpowiada wysokości najwyższej średniej wartości pomocy wypłaconej rocznie na 1 program operacyjny uzyskanej w latach 2014-2020 (najwyższa średnia wartość pomocy wypłaconej w odniesieniu do danego roku na 1 program operacyjny wystąpiła w roku 2014 i wyniosła 1 058 633,27 zł co wg kursu 4,45 PLN/EUR stanowi 237 895,12 EUR.</p>
Ocena pomocy państwa	<p>Interwencja zgodna z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013. Nie wymaga dodatkowej oceny pomocy państwa.</p>
Ocena WTO	<p>Green Box - ust. 2 załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.</p>

Kod interwencji	I 7.5
Nazwa interwencji	Interwencja w sektorze owoców i warzyw - Działania na rzecz ochrony środowiska oraz łagodzenia zmian klimatu
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Rodzaje interwencji w sektorze owoców i warzyw, w sektorze chmielu, w sektorze oliwy z oliwek i oliwek stołowych oraz w innych sektorach, o których mowa w art. 39 lit. f) (art. 41b projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.33 Liczba wspieranych programów operacyjnych
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	<p>Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii.</p> <p>Cel 5 Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez zmniejszenie uzależnienia od środków chemicznych</p> <p>Interwencja realizuje cele w odniesieniu do sektora owoców i warzyw polegające na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • (art. 41a lit. e) promowaniu, rozwoju i wdrażaniu: <ol style="list-style-type: none"> 1. metod i technik produkcji, które są przyjazne dla środowiska; 2. praktyk uprawy odpornych na szkodniki i przyjaznych dla środowiska; 3. standardów zdrowia i dobrostanu zwierząt wykraczających poza minimalne wymogi ustanowione na mocy prawa unijnego i krajowego; 4. przyjaznego dla środowiska stosowania produktów ubocznych i odpadów oraz gospodarowania nimi, w tym ich ponownego wykorzystania i waloryzacji; 5. zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych, w szczególności ochrona wody, gleby i powietrza, jak również działania na rzecz różnorodności biologicznej. <p>Przy czym powyższe cele te odnoszą się do celów szczegółowych określonych w art. 6 lit. e), f) oraz i) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR;</p> <ul style="list-style-type: none"> • (art. 41a lit. f) przyczynianiu się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, jak określono w art. 6 lit. d) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR.
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	<p>CS 4. P 1. Ograniczanie emisji gazów cieplarnianych z rolnictwa</p> <p>CS 4. P 2. Adaptacja rolnictwa i leśnictwa do zmian klimatu w tym ograniczenie oddziaływania niekorzystnych warunków pogodowych lub zagrożeń chorobowych</p> <p>CS 4. P 4. Rozwój biogospodarki w oparciu o nieżywnościowe zastosowania biomasy rolniczej i leśnej</p> <p>CS 4. P 5. Wykorzystanie i rozwijanie alternatywnych możliwości produkcji energii</p> <p>CS 5. P 2. Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich</p> <p>CS 5. P 4. Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza</p> <p>Interwencja będzie przyczyniała się do realizacji ww. potrzeb wyłącznie w odniesieniu do działalności organizacji producentów owoców i warzyw oraz zrzeszeń organizacji</p>

	<p>producentów owoców i warzyw oraz producentów owoców i warzyw pozostających członkami tych podmiotów.</p>
<p>Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu</p>	<p>R. 16a. Udział gospodarstw korzystających ze wsparcia inwestycyjnego w ramach WPR przyczyniającego się do zmiany klimatu, łagodzenia jej skutków i przystosowania się do niej oraz do produkcji energii odnawialnej lub biomateriałów</p> <p>R. 23 Inwestycje związane z zasobami naturalnymi: Udział gospodarstw korzystających ze wsparcia inwestycyjnego WPR związanego z dbałością o zasoby naturalne</p>
<p>Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego</p>	<p>Celem interwencji jest włączenie sektora owoców i warzyw w działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego oraz w działania na rzecz łagodzenia zmian klimatycznych.</p> <p>Nie przewiduje się ustanowienia kryteriów wyboru.</p>
<p>Opis warunków kwalifikowalności</p>	<p>W ramach interwencji organizacja producentów lub zrzeszenie organizacji producentów owoców i warzyw będą zobowiązane do wykorzystywania danych środków trwałych zgodnie z ich przeznaczeniem opisanym w zatwierdzonym programie operacyjnym.</p> <p>Nabyte środki trwale pozostają własnością i są w posiadaniu organizacji producentów lub zrzeszenia organizacji producentów do końca okresu amortyzacji podatkowej lub przez 10 lat, w zależności od tego, który okres jest krótszy.</p> <p>Organizacja producentów lub zrzeszenie organizacji producentów zapewnia również utrzymanie danego środka trwałego w ww. okresie.</p> <p>Jeżeli inwestycja będzie realizowana na gruncie dzierżawionym przez organizację producentów lub zrzeszenie organizacji producentów owoców i warzyw to wymóg własności może nie mieć zastosowania pod warunkiem, że inwestycje były w posiadaniu beneficjenta w ww. okresie.</p> <p>W przypadku inwestycji realizowanych w gospodarstwach członków organizacja producentów owoców i warzyw ma prawo dostępu do tego składnika aktywów podczas obowiązywania ww. okresu.</p> <p>W przypadku wybranych środków trwałych, jako alternatywa nabycia, możliwy będzie najem, dzierżawa lub leasing (do wartości netto) tych środków. Dzierżawa, najem lub leasing środków trwałych musi być ekonomicznie uzasadniona jako alternatywa zakupu.</p> <p>W przypadku realizacji inwestycji na gruntach/ w obiektach dzierżawionych umowa dzierżawy powinna zostać zawarta na okres nie krótszy niż okres podjętych zobowiązań.</p> <p>Organizacje producentów zapewniają, że co najmniej 15% wydatków realizowanych w ramach zatwierdzonych programów operacyjnych będzie przeznaczanych na co najmniej 3 działania powiązane z celami, o których mowa w art. 41a lit. e i f projektu rozporządzenia.</p> <p>Jeżeli dana inwestycja będzie realizowana w gospodarstwach członków to w celu wzmocnienia jej oddziaływania na rzecz ochrony środowiska lub łagodzenia zmian klimatu to musi ona obejmować swoim zasięgiem co najmniej połowę gospodarstw członków organizacji producentów owoców i warzyw.</p> <p>Inwestycje dotyczące systemów wytwarzania energii, kwalifikują się do wsparcia, jeżeli ilość wytworzonej energii nie przekracza ilości, która może być stosowana corocznie w odniesieniu do działań związanych z owocami i warzywami przeprowadzanych przez organizację producentów lub zrzeszenie organizacji producentów, którzy odnoszą korzyści z inwestycji.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – W ramach interwencji wspierane będą inwestycje w aktywa materialne i niematerialne dotyczące: systemów przyczyniających się do redukcji emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery; – instalacji produkujących energię z odnawialnych źródeł energii wykorzystywaną dla potrzeb związanych z działalnością organizacji producentów lub zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw; – infrastruktury przyczyniającej się do zmniejszenia ilości wody zużywanej przez istniejące systemy nawadniania; – instalacji do powtórnego obiegu wody, instalacji do pozyskiwania i zagospodarowania wody deszczowej. zbiorników retencyjnych gromadzących wody opadowe i roztopowe; – infrastruktury do kompostowania bioodpadów wraz z infrastrukturą zabezpieczającą przed przedostawaniem się odcieków do gleby i wód gruntowych; – stacji meteorologicznych, systemów wspomaganie decyzji w ochronie roślin, w tym sprzętu teleinformatycznego; – stanowisk do napełniania opryskiwaczy oraz konstrukcji do ich mycia; <p>systemu oczyszczania ścieków lub płynnych pozostałości po zabiegach ochrony roślin; urządzeń do niskoemisyjnej aplikacji nawozów, precyzyjnego stosowania środków ochrony roślin, uprawy bezorkowej, do mechanicznego niszczenia chwastów i szkodników.</p>
Beneficjent	Organizacje producentów i zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw uznane na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013.
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy.
Forma i wysokość wsparcia	<p>Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowanych inwestycji.</p> <p>Unijna pomoc finansowa jest równa rzeczywiście wpłaconym składkom organizacji oraz jej członków do funduszy operacyjnych przeznaczonych do finansowania realizacji programów operacyjnych, ograniczona do 50% rzeczywiście poniesionych wydatków. Unijna pomoc finansowa jest ograniczona do 4,1% wartości produkcji sprzedanej (WPS) przez każdą organizację producentów lub do 4,5% WPS przez każde zrzeszenie organizacji producentów.</p> <p>Limit 50%, o którym mowa powyżej podnosi się do 80% w przypadku wydatków związanych z celem, o którym mowa w art. 41a lit. e i f projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR, pod warunkiem że wydatki te obejmują co najmniej 20% całkowitych wydatków w ramach programów operacyjnych.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Stosownie do art. 41c rozporządzenia SPR WPR w odniesieniu do interwencji w sektorze owoców i warzyw planowanie, raportowanie, rozliczenie wydajności odbywa się na poziomie programu operacyjnego a nie na poziomie interwencji. Kwota <i>unit amount</i> odpowiada wysokości najwyższej średniej wartości pomocy wypłaconej rocznie na 1 program operacyjny uzyskanej w latach 2014-2020 (najwyższa średnia wartość pomocy wypłaconej w odniesieniu do danego roku na 1 program operacyjny wystąpiła w roku 2014 i wyniosła 1 058 633,27 zł co wg kursu 4,45 PLN/EUR stanowi 237 895,12 EUR.
Ocena pomocy państwa	Interwencja zgodna z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013. Nie wymaga dodatkowej oceny pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box - ust. 2 załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod interwencji	I 7. 6
Nazwa interwencji	Interwencja w sektorze owoców i warzyw – Badania i rozwój
Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Rodzaje interwencji w sektorze owoców i warzyw, w sektorze chmielu, w sektorze oliwy z oliwek i oliwek stołowych oraz w innych sektorach, o których mowa w art. 39 lit. f) (art. 41b projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR).
Wskaźnik produktu	O.33 Liczba wspieranych programów operacyjnych
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 3 Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości Interwencja realizuje cel w odniesieniu do sektora owoców i warzyw (art. 41a lit. d) badania i rozwój zrównoważonych metod produkcji, w tym odporności na szkodniki, choroby zwierząt oraz odporności i łagodzenia zmiany klimatu, innowacyjnych praktyk i technik produkcji zwiększających konkurencyjność gospodarczą i wspierających rozwój rynku; cele te odnoszą się do celów szczegółowych określonych w art. 6 lit. a), b), c) oraz i) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR;
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 3. P 1. Stymulowanie wspólnych działań rolników w ramach różnych form współpracy i kooperacji. CS 3. P 5. Doradztwo, coaching, współpraca z liderami środowisk naukowo-biznesowych. Interwencja będzie przyczyniała się do realizacji ww. potrzeby wyłącznie w odniesieniu do sektora owoców i warzyw.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.10 Lepsza organizacja łańcucha dostaw: odsetek rolników uczestniczących we wspieranych grupach producentów, organizacjach producentów, rynkach lokalnych, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Celem interwencji jest włączenie organizacji producentów owoców i warzyw do realizacji innowacyjnych operacji: <ul style="list-style-type: none"> – promujących zrównoważone metody produkcji, – odpowiadających na zapotrzebowanie rynkowe, – zmierzających do optymalizacji produkcji oraz poprawy konkurencyjności, – ukierunkowanych na badania naukowe, technologię i cyfryzację. Co najmniej 2% wydatków programu operacyjnego musi być powiązane z celem, o którym mowa w art. 41a lit. d projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR. Nie przewiduje się ustanowienia kryteriów wyboru.
Opis warunków kwalifikowalności	W ramach interwencji o wsparcie ubiegać się mogą organizacje producentów lub zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw realizujące zatwierdzony program operacyjny. Wsparcie będzie przyznawane w oparciu o prawidłowo złożony wniosek wraz z załącznikami, w tym fakturą za poniesione kwalifikowane koszty. W ramach interwencji wspierane będą inwestycje w aktywa materialne i niematerialne dotyczące: <ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzanie badań w zakresie wprowadzania do uprawy i na rynek nowych produktów sektora owoców i warzyw; • opracowywanie ulepszonych metod przechowywania i przygotowywania do sprzedaży owoców i warzyw; • prowadzenie produkcji eksperymentalnej owoców i warzyw. Interwencja wdrażana jest we współpracy z ośrodkami naukowo-badawczymi. Organizacja producentów lub zrzeszenie organizacji producentów powinny wraz z programem operacyjnym przedstawić projekt naukowo-badawczy przygotowany lub pozytywnie

	zaopiniowany przez ośrodek naukowo-badawczy lub uczelnię wyższą prowadzącą działalność w zakresie objętym planowanym działaniem oraz dysponującą kadrami naukowymi, która mogłaby kierować przebiegiem eksperymentu lub badań naukowych, a następnie sformułować wnioski z przeprowadzanych prac, oceniając przydatność nowych rozwiązań oraz ewentualnie współpracować z organizacją producentów na etapie ich wdrożenia produkcyjnego.
Beneficjent	Organizacje producentów i zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw uznane na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013.
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy.
Forma i wysokość wsparcia	Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowanych inwestycji. Unijna pomoc finansowa jest równa rzeczywiście wpłaconym składkom organizacji oraz jej członków do funduszy operacyjnych przeznaczonych do finansowania realizacji programów operacyjnych, ograniczona do 50% rzeczywiście poniesionych wydatków. Unijna pomoc finansowa jest ograniczona do 4,1% wartości produkcji sprzedanej (WPS) przez każdą organizację producentów lub do 4,5% WPS przez każde zrzeszenie organizacji producentów. Limit 50%, o którym mowa powyżej podnosi się do 80% w przypadku wydatków związanych z celem, o którym mowa w art. 41a lit. d projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR, pod warunkiem że wydatki te obejmują co najmniej 5% całkowitych wydatków w ramach programów operacyjnych.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Stosownie do art. 41c projektu rozporządzenia SPR WPR w odniesieniu do interwencji w sektorze owoców i warzyw planowanie, raportowanie, rozliczenie wydajności odbywa się na poziomie programu operacyjnego a nie na poziomie interwencji. Kwota <i>unit amount</i> odpowiada wysokości najwyższej średniej wartości pomocy wypłaconej rocznie na 1 program operacyjny uzyskanej w latach 2014-2020 (najwyższa średnia wartość pomocy wypłaconej w odniesieniu do danego roku na 1 program operacyjny wystąpiła w roku 2014 i wyniosła 1 058 633,27 zł co wg kursu 4,45 PLN/EUR stanowi 237 895,12 EUR.
Ocena pomocy państwa	Interwencja zgodna z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013. Nie wymaga dodatkowej oceny pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box - ust. 2 załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]	Produkt – liczba organizacji
I.7.1 – I. 7.6	Interwencje w sektorze owoców i warzyw (I 7.1 do I 7.6)	41,6	25

5.3 Opis interwencji II filaru

Kod interwencji	I 8.1.
Nazwa interwencji	Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000
Fundusz	EFROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Zobowiązania środowiskowe, klimatyczne i inne zobowiązania w dziedzinie zarządzania (art. 65 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.13 Liczba hektarów (z wyłączeniem leśnictwa) objętych zobowiązaniami środowiskowymi / klimatycznymi, które wykraczają poza obowiązkowe wymogi)
Zakres terytorialny	Obszary sieci Natura 2000 na terenie całego kraju Mając na uwadze, że obszary Natura 2000 mają wysoką wartość przyrodniczą, wskazane jest wdrażanie interwencji na wszystkich obszarach Natura 2000 w Polsce.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 6 Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 4. P 3. Zwiększanie pochłaniania i skutecznego magazynowania węgla w glebie m.in. w wyniku zalesiania najłagodniejszych gruntów rolnych oraz odnawiania lasów CS 6. P 1. Ochrona i różnicowanie krajobrazu wiejskiego CS 6. P 2. Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów CS 6. P 5. Ekstensywne użytkowanie gruntów, w tym gruntów o niskiej wartości produkcyjnej oraz cennych przyrodniczo, z uwzględnieniem potrzeb ich ochrony CS 6. P 8. Zapobieganie rozprzestrzenianiu się gatunków inwazyjnych
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.27 Ochrona siedlisk i gatunków: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami w dziedzinie zarządzania służącymi ochronie i przywracaniu różnorodności biologicznej R.28 Wspieranie sieci Natura 2000: powierzchnia obszarów Natura 2000 objęta zobowiązaniami z zakresu ochrony, zachowania i odbudowy
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Celem tej interwencji jest utrzymanie, zapobieganie pogarszaniu się lub przywrócenie właściwego stanu ochrony na obszarach Natura 2000: - cennych siedlisk przyrodniczych (tj. zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, zalewowe łąki selenicowe i słonorośla, murawy, półnaturalne łąki wilgotne, półnaturalne łąki świeże, torfowiska), - siedlisk lęgowych ptaków (tj. rycyka, kszyka, kwawodzioba, czajki, dubelta, kulika wielkiego, wodniczki, derkacza), których występowanie jest uzależnione od prowadzenia działalności rolniczej. Wspieraniem objęte są również siedliska marginalne z punktu widzenia działalności rolnej, ale istotne dla zachowania różnorodności biologicznej obszarów wiejskich (np. murawy). Trwałość tych siedlisk jest zależna od wykonywania ekstensywnych zabiegów agrotechnicznych. Zobowiązania w ramach interwencji będą zobowiązaniami opartymi na zarządzaniu (management based). W ramach tej interwencji beneficjenci zobowiązują się do realizacji

wymogów związanych z ekstensywnym rolniczym użytkowaniem gruntu, obejmujących w szczególności:

- stosowanie odpowiedniej liczby pokosów,
- ekstensywny wypas zwierząt,
- dostosowanie terminów koszenia/wypasu do potrzeb ochrony przyrody.

Zakres wymogów różni się w zależności od przedmiotu ochrony – dostosowany jest do preferencji zagrożonych gatunków oraz charakteru siedlisk przyrodniczych. Szczegółowe wymogi tej interwencji zawarte są w załączniku nr 5.

W wszystkich wariantach beneficjent jest zobowiązany do realizacji wymogów dotyczących ekstensywnego użytkowania rolniczego, odbiegających od standardowej/zwykłej praktyki rolniczej, co powoduje ponoszenie dodatkowych kosztów i utratę dochodów.

Zobowiązania podejmowane są przez beneficjentów na okres 5 lat.

Interwencja wdrażana jest poprzez szereg wariantów dedykowanych odpowiednim siedliskom lub gatunkom:

1. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe
2. Zalewowe łąki selernicowe i słonorośla
3. Murawy
4. Pónaturalne łąki wilgotne
5. Pónaturalne łąki świeże
6. Torfowiska
7. Ochrona siedlisk łągowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyc, krwawodziób, czajka, dubelt i kulik wielki)
8. Ochrona siedlisk łągowych wodniczki
9. Ochrona siedlisk łągowych derkacza

We wdrażaniu tej interwencji zaangażowani są eksperci przyrodniczy.

Ich rolą jest stwierdzenie występowania danego siedliska lub gatunku ptaka.

Nie dotyczy to sytuacji gdy:

- 1) informacja o zasięgu występowania wodniczki i dubelta wynika z warstw cyfrowych (mapy) opracowanych w ramach monitoringu prowadzonego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.
- 2) plany ochrony (PO) lub plany zadań ochronnych (PZO) wskazuje na danej działce działania ochronne dla konkretnego siedliska objętego wsparciem w ramach ww. wariantów,

W każdym przypadku ekspert doprecyzowuje wymogi zgodnie ze stwierdzonym stanem siedliska i uwzględniając uwarunkowania lokalne (m.in. w celu zapewnienia braku sprzeczności z działaniami ochronnymi określonymi w PO i PZO dla danego obszaru Natura 2000)

Nie przewiduje się ustanowienia kryteriów wyboru.

<p>Opis warunków kwalifikowalności</p>	<p>Beneficjent posiada użytki rolne lub obszary przyrodnicze (tj. obszary niebędące użytkami rolnymi, na których występują określone typy cennych siedlisk) o powierzchni nie mniejszej niż 1 ha;</p> <p>Obszar kwalifikowany - grunt (użytek rolny - trwały użytek zielony lub obszar niebędący użytkowaniem rolnym), na którym występuje cenne siedlisko lub gatunek uprawniony do wsparcia w ramach interwencji.</p> <p>Pomoc przysługuje do działek o powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha.</p> <p>Zobowiązanie w ramach wariantów siedliskowych nie może być podjęte do gruntów, na których stwierdzono skupiska gatunków niepożądanych (określonych w przepisach krajowych) przekraczające 5% powierzchni tego gruntu.</p>
<p>Beneficjent</p>	<p>Rolnik, w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR lub posiadacz użytku przyrodniczego.</p>
<p>Normy GAEC/SMR</p>	<p>Interwencja wykracza ponad:</p> <p>GAEC 1 – utrzymywanie trwałych użytków zielonych w oparciu o stosunek powierzchni trwałych użytków zielonych do powierzchni użytków rolnych,</p> <p>GAEC 2 – odpowiednia ochrona terenów podmokłych i torfowisk,</p> <p>GAEC 9 – w zakresie zachowania elementów krajobrazu,</p> <p>GAEC 10 – zakaz przekształcania lub zaorywania trwałych użytków zielonych wyznaczonych jako cenne na obszarach Natura 2000,</p> <p>SMR 1 i SMR 2 – dotyczące wody (w tym przeciwdziałanie zanieczyszczeniu wód związkami azotu i fosforu);</p> <p>SMR 3 i SMR 4 – dotyczące bioróżnorodności i krajobrazu (ochrona i jakość),</p> <p>SMR 12 i SMR 13 – dotyczące środków ochrony roślin.</p>
<p>Forma i wysokość wsparcia</p>	<p>Płatność roczna w formie zryczałtowanej - według stawki wyliczonej na podstawie utraconych dochodów i dodatkowych kosztów, przyznawana do powierzchni gruntu objętego zobowiązaniem. Stawki płatności są zróżnicowane ze względu na rodzaj siedliska lub gatunek chroniony i wynikający z tego zakres zobowiązań.</p> <p>Stawka płatności - w trakcie kalkulacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zmienne-wilgotne łąki trzęślicowe - 1568 zł/ha • Zalewowe łąki selernicowe i słonorośla- 1452 zł/ha • Murawy- 1612 zł/ha • Półnaturalne łąki wilgotne – 1115 zł/ha • Półnaturalne łąki świeże- 1497 zł/ha • Torfowiska – 912 zł/ha (wymogi obowiązkowe), - 1536 (wymogi obowiązkowe i uzupełniające), • Ochrona siedlisk łągowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyc, krwawodziób, czajka, dubelt i kulik wielki) -1055 zł/ha • Ochrona siedlisk łągowych wodniczki – 1555 zł/ha • Ochrona siedlisk łągowych derkacza – 1465 zł/ha <p>Wskazane powyżej stawki płatności zostaną zwiększone o koszty transakcyjne (za sporządzenie przez eksperta przyrodniczego dokumentacji przyrodniczej) wynoszące 2% tych stawek.</p>
<p>Metoda obliczania planowanych</p>	<p>Stawka płatności jest ustalona w oparciu o rachunek poniesionych kosztów i utraconych dochodów wynikających z realizacji przez beneficjenta wymogów, określonych dla tej</p>

jednostkowych kwot wsparcia	<p>interwencji (art. 65 ust. 6 projektu rozporządzenia, Zobowiązania środowiskowe, klimatyczne i inne zobowiązania w dziedzinie zarządzania projektem rozporządzenia o Planach strategicznych WPR).</p> <p>W ramach poniesionych kosztów uwzględniono utracony dochód z tytułu ekstensyfikacji produkcji (w tym zmniejszenie wartości siana) oraz koszty dodatkowe związane ze zbiorem biomasy.</p> <p>W przypadku niektórych siedlisk przyrodniczych i siedlisk lęgowych ptaków stawka płatności została pomniejszona o korzyści wynikające ze zmniejszonej wartości plonu spowodowanej opóźnieniem koszenia.</p>
Certyfikacja wysokości stawek wsparcia (zgodnie z art. 76 o PS)	Wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB we współpracy z innymi krajowymi instytucjami naukowo-badawczymi.
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Interwencja wpisuje się w kategorię zieloną (Green Box) zdefiniowaną w porozumieniu WTO w sprawie rolnictwa. Interwencja spełnia kryteria określone w ustępie 12 załącznika nr 2 do tego porozumienia, ponieważ jest wdrażana w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027, a pomoc przyznawana w jej ramach stanowi rekompensatę utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów wynikających z realizacji wymogów zobowiązania.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
I.8.1	Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	234,7	293,4	263 630

Kod interwencji	I 8.2.
Nazwa interwencji	Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000
Fundusz	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Zobowiązania środowiskowe, klimatyczne i inne zobowiązania w dziedzinie zarządzania (art. 65 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.13 Liczba hektarów (z wyłączeniem leśnictwa) objętych zobowiązaniami środowiskowymi / klimatycznymi, które wykraczają poza obowiązkowe wymogi)
Zakres terytorialny	Cały kraj (poza obszarami Natura 2000) Mając na uwadze, że obszary mające wysoką wartość przyrodniczą znajdują się w również poza obszarami Natura 2000, wskazane jest wdrażanie interwencji poza tymi obszarami na terenie całego kraju.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 6 Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 4. P 3. Zwiększanie pochłaniania i skutecznego magazynowania węgla w glebie m.in. w wyniku zalesiania najsłabszych gruntów rolnych oraz odnawiania lasów CS 6. P 1. Ochrona i różnicowanie krajobrazu wiejskiego CS 6. P 2. Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów CS 6. P 5. Ekstensywne użytkowanie gruntów, w tym gruntów o niskiej wartości produkcyjnej oraz cennych przyrodniczo, z uwzględnieniem potrzeb ich ochrony CS 6. P 8. Zapobieganie rozprzestrzenianiu się gatunków inwazyjnych
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.27 Ochrona siedlisk i gatunków: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami w dziedzinie zarządzania służącymi ochronie i przywracaniu różnorodności biologicznej
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Celem tej interwencji jest utrzymanie, zapobieganie pogarszaniu się lub przywrócenie właściwego stanu ochrony poza obszarami Natura 2000: - cennych siedlisk przyrodniczych (tj. zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, zalewowe łąki sełenicowe i słonorośla, murawy, półnaturalne łąki wilgotne, półnaturalne łąki świeże, torfowiska), - siedlisk lęgowych ptaków (tj. rycyka, kszczyka, kwawodzioba, czajki, dubelta, kulika wielkiego, wodniczki, derkacza), których występowanie jest uzależnione od prowadzenia działalności rolniczej. Wsparciem objęte są również siedliska marginalne z punktu widzenia działalności rolnej, ale istotne dla zachowania różnorodności biologicznej obszarów wiejskich (np. murawy). Trwałość tych siedlisk jest zależna od wykonywania ekstensywnych zabiegów agrotechnicznych. Zobowiązania w ramach interwencji będą zobowiązaniami opartymi na zarządzaniu (management based).

	<p>W ramach tej interwencji beneficjenci zobowiązują się do realizacji wymogów związanych z ekstensywnym rolniczym użytkowaniem gruntu, obejmujących w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosowanie odpowiedniej liczby pokosów, • ekstensywny wypas zwierząt, • dostosowanie terminów koszenia/wypasu do potrzeb ochrony przyrody. <p>Zakres wymogów różni się w zależności od przedmiotu ochrony – dostosowany jest do preferencji zagrożonych gatunków oraz charakteru siedlisk przyrodniczych. Szczegółowe wymogi tej interwencji zawarte są w załączniku nr 5.</p> <p>W wszystkich wariantach beneficjent jest zobowiązany do realizacji wymogów dotyczących ekstensywnego użytkowania rolniczego, odbiegających od standardowej/zwykłej praktyki rolniczej, co powoduje ponoszenie dodatkowych kosztów i utratę dochodów.</p> <p>Zobowiązania podejmowane są przez beneficjentów na okres 5 lat.</p> <p>Interwencja wdrażana jest poprzez szereg wariantów dedykowanych odpowiednim siedliskom/gatunkom:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe 2. Zalewowe łąki selernicowe i słonorośla 3. Murawy 4. Półnaturalne łąki wilgotne 5. Półnaturalne łąki świeże 6. Torfowiska 7. Ochrona siedlisk łągowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krwawodziób, czajka, dubelt i kulik wielki) 8. Ochrona siedlisk łągowych wodniczki 9. Ochrona siedlisk łągowych derkacza <p>We wdrażaniu tej interwencji zaangażowani są eksperci przyrodniczy.</p> <p>Ich rolą jest stwierdzenie występowania danego siedliska lub gatunku ptaka.</p> <p>Nie dotyczy to sytuacji gdy informacja o zasięgu występowania wodniczki i dubelta wynika z warstw cyfrowych (mapy) opracowanych w ramach monitoringu prowadzonego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.</p> <p>W każdym przypadku ekspert doprecyzowuje wymogi zgodnie ze stwierdzonym stanem siedliska i uwzględniając uwarunkowania lokalne.</p> <p>Nie przewiduje się ustanowienia kryteriów wyboru</p>
<p>Opis warunków kwalifikowalności</p>	<p>Beneficjent posiada użytki rolne lub obszary przyrodnicze (tj. obszary niebędące użytkami rolnymi, na których występują określone typy cennych siedlisk) o powierzchni nie mniejszej niż 1 ha;</p> <p>Obszar kwalifikowany – grunt (użytek rolny- trwały użytek zielony lub obszar niebędący użytkowaniem rolnym), na którym występuje cenne siedlisko lub gatunek uprawniony do wsparcia w ramach interwencji.</p> <p>Pomoc przysługuje do działek o powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha.</p> <p>Zobowiązanie w ramach wariantów siedliskowych nie może być podjęte do gruntów, na których stwierdzono skupiska gatunków niepożądanych (określonych w przepisach krajowych) przekraczające 5% powierzchni tego gruntu.</p>

Beneficjent	Rolnik, w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR lub posiadacz użytku przyrodniczego.
Normy GAEC/SMR	<p>Interwencja wykracza ponad:</p> <p>GAEC 1 – utrzymywanie trwałych użytków zielonych w oparciu o stosunek powierzchni trwałych użytków zielonych do powierzchni użytków rolnych,</p> <p>GAEC 2 – odpowiednia ochrona terenów podmokłych i torfowisk,</p> <p>GAEC 9 – w zakresie zachowania elementów krajobrazu,</p> <p>GAEC 10 – zakaz przekształcania lub zaorywania trwałych użytków zielonych wyznaczonych jako cenne na obszarach Natura 2000,</p> <p>SMR 1 i SMR 2 – dotyczące wody (w tym przeciwdziałanie zanieczyszczeniu wód związkami azotu i fosforu);</p> <p>SMR 3 – dotyczące bioróżnorodności i krajobrazu (ochrona i jakość),</p> <p>SMR 12 i SMR 13 – dotyczące środków ochrony roślin.</p>
Forma i wysokość wsparcia	<p>Płatność roczna w formie zryczałtowanej - według stawki wyliczonej na podstawie utraconych dochodów i dodatkowych kosztów, przyznawana do powierzchni gruntu objętego zobowiązaniem. Stawki płatności są zróżnicowane ze względu na rodzaj siedliska lub gatunek chroniony i wynikający z tego zakres zobowiązań.</p> <p>Stawka płatności - w trakcie kalkulacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zmienne-wilgotne łąki trzęślicowe - 1568 zł/ha • Zalewowe łąki selernicowe i słonorośla- 1452 zł/ha • Murawy- 1612 zł/ha • Półnaturalne łąki wilgotne – 1115 zł/ha • Półnaturalne łąki świeże- 1497 zł/ha • Torfowiska – 912 zł/ha (wymogi obowiązkowe) - 1536 (wymogi obowiązkowe i uzupełniające), • Ochrona siedlisk lęgowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyc, krwawodziób, czajka, dubelt i kulik wielki) - 1055zł/ha • Ochrona siedlisk lęgowych wodniczki – 1555 zł/ha • Ochrona siedlisk lęgowych derkacza - 1465zł/ha <p>Wskazane powyżej stawki płatności zostaną zwiększone o koszty transakcyjne (za sporządzenie przez eksperta przyrodniczego dokumentacji przyrodnicze) wynoszące 2% tych stawek.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Stawka płatności jest ustalona w oparciu o rachunek poniesionych kosztów i utraconych dochodów wynikających z realizacji przez beneficjenta wymogów, określonych dla tej interwencji. (art. 65 ust. 6 projektu rozporządzenia, Zobowiązania środowiskowe, klimatyczne i inne zobowiązania w dziedzinie zarządzania projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR)</p> <p>W ramach poniesionych kosztów uwzględniono utracony dochód z tytułu ekstensyfikacji produkcji (w tym zmniejszenie wartości siana) oraz koszty dodatkowe związane ze zbiorem biomasy. W przypadku niektórych siedlisk przyrodniczych i siedlisk lęgowych ptaków stawka płatności została pomniejszona o korzyści wynikające ze zmniejszonej wartości plonu spowodowanej opóźnieniem koszenia.</p>

Certyfikacja wysokości stawek wsparcia (zgodnie z art. 76 o PS)	Wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB we współpracy z innymi krajowymi instytucjami naukowo-badawczymi.
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Interwencja wpisuje się w kategorię zieloną (Green Box) zdefiniowaną w porozumieniu WTO w sprawie rolnictwa. Interwencja spełnia kryteria określone w ustępie 12 załącznika nr 2 do tego porozumienia, ponieważ jest wdrażana w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027, a pomoc przyznawana w jej ramach stanowi rekompensatę utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów wynikających z realizacji wymogów zobowiązania.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
I.8.2	Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000	316,96	396,2	347 738

Kod interwencji	I 8.3.
Nazwa interwencji	Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000
Fundusz	EFRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Zobowiązania środowiskowe, klimatyczne i inne zobowiązania w dziedzinie zarządzania (art. 65 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.13 Liczba hektarów (z wyłączeniem leśnictwa) objętych zobowiązaniami środowiskowymi / klimatycznymi, które wykraczają poza obowiązkowe wymogi)
Zakres terytorialny	Obszary sieci Natura 2000 na terenie całego kraju. Mając na uwadze że obszary Natura 2000 stanowią z założenia obszary o wysokiej wartości przyrodniczej, wskazane jest wdrażanie interwencji ukierunkowanej na te obszary.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 6 Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 4. P 3. Zwiększanie pochłaniania i skutecznego magazynowania węgla w glebie m.in. w wyniku zalesiania najsłabszych gruntów rolnych oraz odnawiania lasów CS 6. P 1. Ochrona i różnicowanie krajobrazu wiejskiego CS 6. P 2. Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów CS 6. P 5. Ekstensywne użytkowanie gruntów, w tym gruntów o niskiej wartości produkcyjnej oraz cennych przyrodniczo, z uwzględnieniem potrzeb ich ochrony CS 6. P 8. Zapobieganie rozprzestrzenianiu się gatunków inwazyjnych
Wskaźnik rezultatu	R.27 Ochrona siedlisk i gatunków: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami w dziedzinie zarządzania służącymi ochronie i przywracaniu różnorodności biologicznej
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Celem tej interwencji jest ekstensywne użytkowanie rolnicze na trwałych użytkach zielonych, aby zapobiec zanikaniu łąk i pastwisk bądź przeciwdziałać intensyfikacji rolnictwa, a tym samym zapewnić dogodne warunki bytowania dla wielu cennych siedlisk i gatunków, których występowanie jest uzależnione od prowadzenia działalności rolniczej. Pomoc jest przyznawana do powierzchni trwałych użytków zielonych położonych na obszarach Natura 2000, na których prowadzone jest ekstensywne użytkowanie rolnicze łąk i pastwisk. Zobowiązania w ramach interwencji będą zobowiązaniami opartymi na zarządzaniu (management based). W ramach tej interwencji beneficjenci zobowiązują się do realizacji wymogów związanych z ekstensywnym rolniczym użytkowaniem gruntu, obejmujących w szczególności: (i) stosowanie odpowiedniej liczby pokosów, (ii) ekstensywny wypas zwierząt, (iii) dostosowanie terminów koszenia/wypasu do potrzeb ochrony przyrody. Szczegółowe wymogi tej interwencji zawarte są w załączniku nr 5. W przypadku tej interwencji nie jest wymagany udział eksperta przyrodniczego. Zobowiązania podejmowane są przez beneficjentów na okres 5 lat. Nie przewiduje się ustanowienia kryteriów wyboru
Opis warunków kwalifikowalności	Beneficjent posiada gospodarstwo rolne o powierzchni użytków rolnych nie mniejszej niż 1 ha. Pomoc przysługuje do działek o powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha. Obszar kwalifikowany – użytki rolne (trwały użytek zielony). Interwencja Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000 może być realizowana tylko jeżeli PZO/PO nie wskazuje na danej działce działań ochronnych dla konkretnego siedliska objętego wsparciem w ramach wariantów interwencji: Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000.

Beneficjent	Rolnik, w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR.
Normy GAEC/SMR	Interwencja wykracza ponad: GAEC 1 – utrzymywanie trwałych użytków zielonych w oparciu o stosunek powierzchni trwałych użytków zielonych do powierzchni użytków rolnych, GAEC 9 – w zakresie zachowania elementów krajobrazu, GAEC 10 – zakaz przekształcania lub zaorywania trwałych użytków zielonych wyznaczonych jako cenne na obszarach Natura 2000, SMR 1 i SMR 2 – dotyczące wody (w tym przeciwdziałanie zanieczyszczeniu wód związkami azotu i fosforu); SMR 3 i SMR 4 – dotyczące bioróżnorodności i krajobrazu (ochrona i jakość), SMR 12 i SMR 13 – dotyczące środków ochrony roślin.
Forma i wysokość wsparcia	Płatność roczna w formie zryczałtowanej - według stawki wyliczonej na podstawie utraconych dochodów i dodatkowych kosztów, przyznawana do powierzchni gruntu objętego zobowiązaniem. Stawki płatności są zróżnicowane ze względu na rodzaj ekstensywnego użytkowania rolniczego i wynikający z tego zakres zobowiązania. Stawka płatności - 836 zł/ha
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Stawka płatności jest ustalona w oparciu o rachunek poniesionych kosztów i utraconych dochodów wynikających z realizacji przez beneficjenta wymogów, określonych dla tej interwencji. (art. 65 ust. 6 projektu rozporządzenia. Zobowiązania środowiskowe, klimatyczne i inne zobowiązania w dziedzinie zarządzania projektem rozporządzenia o Planach strategicznych WPR) W ramach poniesionych kosztów uwzględniono utracony dochód z tytułu ekstensyfikacji produkcji (w tym zmniejszenie wartości siana) oraz koszty dodatkowe związane ze zbiorem biomasy. Stawka płatności została pomniejszona o korzyści wynikające ze zmniejszonej wartości plonu spowodowanej opóźnieniem koszenia.
Certyfikacja wysokości stawek wsparcia	Wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB we współpracy z innymi krajowymi instytucjami naukowo-badawczymi.
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Interwencja wpisuje się w kategorię zieloną (Green Box) zdefiniowaną w porozumieniu WTO w sprawie rolnictwa. Interwencja spełnia kryteria określone w ustępie 12 załącznika nr 2 do tego porozumienia, ponieważ jest wdrażana w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027, a pomoc przyznawana w jej ramach stanowi rekompensatę utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów wynikających z realizacji wymogów zobowiązania.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
183	Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000	17,7	22,13	30 994

Kod interwencji	I 8.4.
Nazwa interwencji	Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych
Fundusz	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Zobowiązania środowiskowe, klimatyczne i inne zobowiązania w dziedzinie zarządzania (art. 65 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.17 Liczba operacji lub jednostek wspierających zasoby genetyczne
Zakres terytorialny	Cały kraj. Biorąc pod uwagę potrzebę zachowania sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych, wdrażanie interwencji wskazane jest w całej Polsce.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 6 Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 4. P 2. Adaptacja rolnictwa i leśnictwa do zmian klimatu w tym ograniczenie oddziaływania niekorzystnych warunków pogodowych lub zagrożeń chorobowych CS 6. P 1. Ochrona i różnicowanie krajobrazu wiejskiego CS 6. P 2. Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów CS 6. P 3. Zwiększenie różnorodności upraw CS 6. P 6. Zachowanie zasobów genetycznych roślin w rolnictwie
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.27 Ochrona siedlisk i gatunków: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami w dziedzinie zarządzania służącymi ochronie i przywracaniu różnorodności biologicznej R.29 Zachowanie elementów krajobrazu: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami w zakresie zarządzania elementami krajobrazu, w tym żywopłotami
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Interwencja polega na ochronie dawnych odmian drzew owocowych, nieprzydatnych do uprawy towarowej, lecz stanowiących cenne dziedzictwo i zasób genetyczny. Sady złożone z tradycyjnych odmian drzew owocowych są charakterystycznym elementem krajobrazu wiejskiego i (ze względu na ekstensywny sposób użytkowania) – środowiskiem życia wielu organizmów. Zobowiązania w ramach interwencji będą zobowiązaniami opartymi na zarządzaniu (management based). W ramach tej interwencji beneficjenci zobowiązują się do realizacji określonych wymogów obejmujących w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> • utrzymanie wielogatunkowych lub wieloodmianowych sadów złożonych z drzew owocowych odmian tradycyjnych jabłoni, gruszy, czereśni, wiśni lub śliw, • odpowiednie użytkowanie i pielęgnację tych sadów, • zakaz stosowania herbicydów. Wsparcie dotyczy istniejących, starych sadów, jak i sadów nowoutworzonych. Szczegółowe wymogi tej interwencji zawarte są w załączniku nr 5. Zobowiązania podejmowane są na okres 5 lat Nie przewiduje się ustanowienia kryteriów wyboru.
Opis warunków kwalifikowalności	Beneficjent posiada gospodarstwo rolne położone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, o powierzchni użytków rolnych nie mniejszej niż 1 ha. Obszar kwalifikowany – użytki rolne (sady). Pomoc przyznawana jest do wieloodmianowych lub wielogatunkowych sadów złożonych z drzew owocowych odmian tradycyjnych; lista odmian i szczegółowe parametry sadów uprawnionych do wsparcia określone będą w przepisach krajowych. Do płatności kwalifikują się działki nie mniejsze niż 0,1 ha.

Beneficjent	Beneficjent/rolnik (w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR).
Normy GAEC/SMR	Interwencja wykracza ponad: GAEC 1 – Utrzymywanie trwałych użytków zielonych w oparciu o stosunek powierzchni trwałych użytków zielonych do powierzchni użytków rolnych, GAEC 9 – w zakresie zachowania charakterystycznych elementów krajobrazu, GAEC 10 – Zakaz przekształcania lub zaorywania trwałych użytków zielonych na obszarach Natura 2000, SMR 12 i SMR 13 (dotyczące środków ochrony roślin).
Forma i wysokość wsparcia	Płatność przyznawana do ha objętego 5-letnim zobowiązaniem, według stawki wyliczonej na podstawie utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów wynikających z realizacji tego zobowiązania. Stawka płatności - w trakcie kalkulacji <ul style="list-style-type: none"> • Wariant 1. Sady odmian tradycyjnych pow. 15 lat - 2117 zł/ha • Wariant 2. Młode sady odmian tradycyjnych - 4901 zł/ha
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB. Stawka płatności jest ustalona w oparciu o rachunek poniesionych kosztów i utraconych dochodów wynikających z realizacji przez rolnika wymogów, określonych dla tej interwencji. (Art. 65 ust. 6 projektu rozporządzenia, Zobowiązania środowiskowe, klimatyczne i inne zobowiązania w dziedzinie zarządzania projektem rozporządzenia o Planach strategicznych WPR). W ramach poniesionych kosztów uwzględniono koszty m. in. z tytułu straty wartości plonów, koszty związane z ochroną roślin, utrzymaniem międzyrzędzi w stanie niezachwaszczonym oraz wykonaniem zabiegów pielęgnacyjnych w sadzie. Dodatkowo w przypadku sadów liczących pow. 15 lat uwzględniono korzyści wynikające z uzyskanych plonów.
Certyfikacja wysokości stawek wsparcia	Wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB we współpracy z innymi krajowymi instytucjami naukowo-badawczymi.
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Interwencja wpisuje się w kategorię zieloną (Green Box) zdefiniowaną w porozumieniu WTO w sprawie rolnictwa. Interwencja spełnia kryteria określone w ustępie 12 załącznika nr 2 do tego porozumienia, ponieważ jest wdrażana w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027, a pomoc przyznawana w jej ramach stanowi rekompensatę utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów wynikających z realizacji wymogów zobowiązania.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
I.8.4	Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych	1,11	1,39	608

Kod interwencji	I 8.5.
Nazwa interwencji	Zachowanie zasobów genetycznych roślin w rolnictwie
Fundusz	EFROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Zobowiązania środowiskowe, klimatyczne i inne zobowiązania w dziedzinie zarządzania (art. 65 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.17 Liczba operacji lub jednostek wspierających zasoby genetyczne
Zakres terytorialny	Cały kraj. Biorąc pod uwagę potrzebę zachowania różnorodności biologicznej roślin uprawnych wskazane jest wdrażanie interwencji w całej Polsce.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 6 Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 4. P 2. Adaptacja rolnictwa i leśnictwa do zmian klimatu w tym ograniczenie oddziaływania niekorzystnych warunków pogodowych lub zagrożeń chorobowych CS 6. P 1. Ochrona i różnicowanie krajobrazu wiejskiego CS 6. P 2. Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów CS 6. P 3. Zwiększenie różnorodności upraw CS 6. P 6. Zachowanie zasobów genetycznych roślin w rolnictwie
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.27 Ochrona siedlisk i gatunków: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami w dziedzinie zarządzania służącymi ochronie i przywracaniu różnorodności biologicznej
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Interwencja polega na zachowaniu tradycyjnych i rzadkich w uprawach gatunków roślin rolniczych, warzywnych i zielarskich, a także dawnych odmian oraz miejscowych populacji i ekotypów uprawianych na terenie Polski, skutkiem czego będzie dywersyfikacja upraw sprzyjająca zwiększaniu bioróżnorodności na terenach wiejskich. Wsparciem będą objęte: 1) uprawa (wariant 1) lub wytwarzanie materiału siewnego lub nasion roślin (wariant 2): (i) odmian regionalnych lub amatorskich zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze, (ii) odmian marginalnych gatunków roślin rolniczych zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze lub Wspólnym katalogu odmian roślin rolniczych, których powierzchnia plantacji nasiennych w Polsce w roku poprzedzającym rok podjęcia zobowiązania nie przekracza 50 ha, określonych w przepisach krajowych, (iii) obecnie rzadko uprawianych lub zagrożonych erozją genetyczną roślin rolniczych i warzywnych, określonych w przepisach krajowych oraz (iv) roślin zielarskich, które są rzadko uprawiane w Polsce lub występują w siedliskach naturalnych, dla których istnieje potrzeba wprowadzenia do uprawy celem zmniejszenia presji na naturalne zbiorowiska roślinne, określonych w przepisach krajowych (wariant 1), 2) prowadzenie ogródków bioróżnorodności (wariant 3) zakładanych z gatunków lub odmian dopuszczonych dla wariantu 1, roślin zielarskich i roślin warzywnych określonych w przepisach krajowych oraz materiałów pochodzących z kolekcji banku genów.

	<p>Powierzchnia uprawy danego gatunku lub odmiany w ramach wariantów 1 i 2 nie może być łącznie większa niż 5 ha.</p> <p>Powierzchnia ogródka bioróżnorodności (wariant 3) wynosi od 0,1 do 0,5 ha.</p> <p>Zobowiązania w ramach interwencji będą zobowiązaniami opartymi na zarządzaniu (<i>management based</i>).</p> <p>Szczegółowe wymogi tej interwencji zawarte są w załączniku nr 5.</p> <p>Zobowiązanie w ramach interwencji podejmowane jest na 5 lat</p> <p>Nie przewiduje się ustanowienia kryteriów wyboru.</p>
Opis warunków kwalifikowalności	<p>Beneficjent posiada gospodarstwo rolne położone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej o powierzchni użytków rolnych nie mniejszej niż 1 ha.</p> <p>Obszar kwalifikowany – użytki rolne (grunty orne).</p> <p>Do płatności kwalifikują się działki nie mniejsze niż 0,1 ha.</p>
Beneficjent	Beneficjent/rolnik (w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR).
Normy GAEC/SMR	<p>Interwencja wykracza ponad:</p> <p>GAEC 1 – Utrzymywanie trwałych użytków zielonych w oparciu o stosunek powierzchni trwałych użytków zielonych do powierzchni użytków rolnych,</p> <p>GAEC 9 - W zakresie zachowania elementów krajobrazu,</p> <p>GAEC 10 - Zakaz przekształcania lub zaorywania trwałych użytków zielonych na obszarach Natura 2000,</p> <p>SMR 12 i SMR 13 (dotyczące środków ochrony roślin).</p>
Forma i wysokość wsparcia	<p>Płatność przyznawana do ha objętego 5-letnim zobowiązaniem, według stawki wyliczonej na podstawie utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów wynikających z realizacji tego zobowiązania.</p> <p>Stawka płatności</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wariant 1. Uprawa rzadkich gatunków lub odmian roślin - 1411 zł/ha • Wariant 2. Wytwarzanie nasion lub materiału siewnego rzadkich gatunków lub odmian roślin - 1619 zł/ha • Wariant 3. Ogródki bioróżnorodności - 2342 zł/ha <p>Płatność będzie powiększona o rekompensatę kosztów transakcyjnych obejmujących koszt wykonania oceny wytworzonego materiału siewnego/nasion w laboratoriach urzędowych lub akredytowanych.</p> <p>Stawka płatności w ramach wariantu 2 zostanie zwiększona o koszty transakcyjne (za wykonania oceny wytworzonego materiału siewnego/nasion w laboratoriach urzędowych lub akredytowanych) w wysokości 5% tej stawki.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB.</p> <p>Stawka płatności jest ustalona w oparciu o rachunek poniesionych kosztów i utraconych dochodów wynikających z realizacji przez rolnika wymogów, określonych dla tej interwencji.</p> <p>W ramach poniesionych kosztów uwzględniono koszty z tytułu m. in.: utraconej nadwyżki bezpośredniej w stosunku do standardowej uprawy, materiału siewnego typ kwalifikowany. Po stronie korzyści uwzględniono wartość produkcji sprzedanej lub użytej na potrzeby własne gospodarstwa. Dodatkowo w przypadku wariantu dot. wytwarzania nasion</p>

	uwzględniono koszty związane z prowadzeniem dokumentacji oraz z większym nakładem pracy.
Certyfikacja wysokości stawek wsparcia	Wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB we współpracy z innymi krajowymi instytucjami naukowo-badawczymi.
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Interwencja wpisuje się w kategorię zieloną (Green Box) zdefiniowaną w porozumieniu WTO w sprawie rolnictwa. Interwencja spełnia kryteria określone w ustępie 12 załącznika nr 2 do tego porozumienia, ponieważ jest wdrażana w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027, a pomoc przyznawana w jej ramach stanowi rekompensatę utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów wynikających z realizacji wymogów zobowiązania.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
1.8.5	Zachowanie zasobów genetycznych roślin w rolnictwie	7,9	9,9	7 453

Kod interwencji	I 8.6.
Nazwa interwencji	Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie
Fundusz	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Zobowiązania środowiskowe, klimatyczne i inne zobowiązania w dziedzinie zarządzania (art. 65 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.17 Liczba projektów wspierających zasoby genetyczne
Zakres terytorialny	Cały kraj. Biorąc pod uwagę potrzebę zachowania zagrożonych ras zwierząt gospodarskich wskazane jest wdrażanie interwencji w całej Polsce.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 6 Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 4. P 2. Adaptacja rolnictwa i leśnictwa do zmian klimatu w tym ograniczenie oddziaływania niekorzystnych warunków pogodowych lub zagrożeń chorobowych CS 6. P 7. Zachowanie zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie
Wskaźnik rezultatu	R.22a Efektywność środowiskowa w sektorze hodowlanym: udział jednostek hodowlanych (LU) objętych wspieranymi zobowiązaniami do poprawy zrównoważenia środowiskowego
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>Zachowanie i gospodarcze wykorzystanie zasobów genetycznych zwierząt, hodowla zwierząt gospodarskich ras zachowawczych: krów, koni, owiec, świń i kóz.</p> <p>Obecnie w produkcji zwierzęcej dominują rasy wyspecjalizowane, przeznaczone do chowu intensywnego, a więc charakteryzujące się wysoką produktywnością i wysokimi wymaganiami odnośnie do warunków utrzymania i żywienia. Dla przyszłości hodowli zwierząt i zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego niezbędne jest zachowanie różnorodności genetycznej zwierząt gospodarskich.</p> <p>Celem tej interwencji jest zachowanie i gospodarcze wykorzystanie zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich poprzez wsparcie hodowli ras zachowawczych.</p> <p>Zobowiązania w ramach interwencji będą zobowiązaniami opartymi na zarządzaniu (management based).</p> <p>Pomoc przyznawana będzie rolnikom realizującym programy ochrony zasobów genetycznych kierowane przez Instytut Zootechniki - Państwowy Instytut Badawczy.</p> <p>Płatność przyznawana jest do następujących ras:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. bydło (wsparcie do samic) - polskie czerwone, biało-żółte, polskie czerwono-białe, polskie czarno-białe; 2. konie (wsparcie do samic) - koniki polskie, huculskie, małopolskie, śląskie, wielkopolskie, zimnokrwiste (w typie sokólskim i sztumskim); 3. owce (wsparcie do samic) – wrzosówka, świniarka, olkuska, polska owca górską odmiany barwnej, merynos odmiany barwnej, uhruska, wielkopolska, żelaźnieńska, korideil, kamieniecka, pomorska, cakiel podhalański, merynos polski w starym typie, czarnogłówka, owca pogórza, polska owca górską i biało-żółta owca mięsna; 4. świnię (wsparcie do samic i samców) – puławska, złotnicka biała, złotnicka pstra; 5. kozy (wsparcie do samic) - koza karpacka, koza kazimierzowska i koza sandomierska. <p>Zobowiązania podejmowane są na okres 5 lat.</p> <p>Nie przewiduje się ustanowienia kryteriów wyboru.</p>
Opis warunków kwalifikowalności	Beneficjent posiada: <ul style="list-style-type: none"> • gospodarstwo rolne położone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej o powierzchni użytków rolnych nie mniejszej niż 1 ha;

	<ul style="list-style-type: none"> zwierzęta: krowy, konie, owce, świnie lub kozy: wpisane do odpowiedniej księgi hodowlanej, objęte programem ochrony zasobów genetycznych i realizuje wymogi tego programu. minimalną liczbę zwierząt, określoną na poziomie przepisów krajowych lub w programie ochrony zasobów genetycznych.
Beneficjent	Beneficjent/rolnik (w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR).
Normy GAEC/SMR	Interwencja wykracza ponad: GAEC 1 – Utrzymywanie trwałych użytków zielonych w oparciu o stosunek powierzchni trwałych użytków zielonych do powierzchni użytków rolnych, GAEC 9 - w zakresie zachowania elementów krajobrazu, GAEC 10 - Zakaz przekształcania lub zaorywania trwałych użytków zielonych na obszarach Natura 2000
Forma i wysokość wsparcia	Płatność przyznawana do sztuki objętej 5-letnim zobowiązaniem, według stawki wyliczonej na podstawie utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów wynikających z realizacji tego zobowiązania. Stawka płatności: Wariant 1.1. Zachowanie lokalnych ras bydła – użytkowanie mleczne – 2738 zł/szt Wariant 1.2. Zachowanie lokalnych ras bydła – użytkowanie mięsne – 1752 zł/szt Wariant 2.1. Zachowanie lokalnych ras koni (konie małopolskie i wielkopolskie) - 2669 zł/szt. Wariant 2.2. Zachowanie lokalnych ras koni (konie śląskie) - 2461 zł/szt. Wariant 2.3. Zachowanie lokalnych ras koni (koniki polskie i huculskie) - 2395 zł/szt. Wariant 2.4. Zachowanie lokalnych ras koni (konie zimnokrwiste w typie sztumskim i sokólskim) - 2185 zł/szt. Wariant 3. Zachowanie lokalnych ras owiec - 500 zł/szt Wariant 4. Zachowanie lokalnych ras świń - 1335 zł/szt Wariant 5. Zachowanie lokalnych ras kóz - 953 zł/szt
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Stawka płatności jest ustalona w oparciu o rachunek poniesionych kosztów i utraconych dochodów wynikających z realizacji przez rolnika wymogów, określonych dla tej interwencji. W ramach poniesionych kosztów uwzględniono koszty z tytułu: utraconej nadwyżki bezpośredniej, prowadzenie dokumentacji hodowlanej, koszty związane z rozrodem (w przypadku bydła i koni) oraz inne koszty w zależności od gatunku, a po stronie korzyści uwzględniono w przypadku koni przychód ze sprzedaży żrebaka oraz z jazd rekreacyjnych. W przypadku wariantów dotyczących zachowania ras owiec i kóz stawka płatności uwzględnia koszty utrzymania samców.
Certyfikacja wysokości stawek wsparcia	Wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB we współpracy z Instytutem Zootechniki – PIB.
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Interwencja wpisuje się w kategorię zieloną (Green Box) zdefiniowaną w porozumieniu WTO w sprawie rolnictwa. Interwencja spełnia kryteria określone w ustępie 12 załącznika nr 2 do tego porozumienia, ponieważ jest wdrażana w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027, a pomoc przyznawana w jej ramach stanowi rekompensatę utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów wynikających z realizacji wymogów zobowiązania

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba sztuk (SD)
1.8.6	Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	80,61	100,76	32 499

Kod interwencji	I 8.7.
Nazwa interwencji	Wieloletnie pasy kwietne
Fundusz	EFROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Zobowiązania środowiskowe, klimatyczne i inne zobowiązania w dziedzinie zarządzania (art. 65 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.13 Liczba hektarów (użytków rolnych) objętych zobowiązaniami środowiskowo-klimatycznymi, które wykraczają poza obowiązkowe wymogi
Zakres terytorialny	Cały kraj Mając na uwadze funkcje przyrodnicze wieloletnich pasów kwietnych, wdrażanie interwencji jest wskazane w całej Polsce.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 6 Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 6. P 1. Ochrona i różnicowanie krajobrazu wiejskiego CS 6. P 2. Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów CS 6. P 3. Zwiększenie różnorodności upraw
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.27 Ochrona siedlisk i gatunków: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami w dziedzinie zarządzania służącymi ochronie i przywracaniu różnorodności biologicznej R.29 Zachowanie elementów krajobrazu: odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami w zakresie zarządzania elementami krajobrazu, w tym żywopłotami
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>Celem interwencji jest wzbogacenie bioróżnorodności i krajobrazu wiejskiego oraz zapewnienie miejsca bytowania oraz bazy pokarmowej dla organizmów pożytecznych, w tym owadów zapyłających i ptaków krajobrazu rolniczego.</p> <p>Interwencja polegać będzie na zakładaniu na gruntach ornych i utrzymaniu śródpolnych, wieloletnich pasów kwietnych, stanowiących jednocześnie korytarze ekologiczne i ostoje dla wielu gatunków zwierząt.</p> <p>Zobowiązania w ramach interwencji będą zobowiązaniami opartymi na zarządzaniu (management based).</p> <p>W ramach tej interwencji beneficjenci zobowiązują się do realizacji określonych wymogów obejmujących w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wysiew w terminie jesiennym lub wiosennym mieszanek wielogatunkowych (gatunki roczne i wieloletnie), a następnie utrzymanie na gruntach ornych pasów kwietnych o określonej szerokości; • Wykonanie odpowiednich zabiegów, np. koszenie; • Zakaz stosowania środków ochrony roślin. <p>Szczegółowe wymogi tej interwencji zawarte są w załączniku nr 5. Zobowiązanie w ramach interwencji podejmowane jest na 5 lat.</p> <p>Nie przewiduje się ustanowienia kryteriów wyboru.</p>
Opis warunków kwalifikowalności	<p>Beneficjent posiada gospodarstwo rolne położone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, o powierzchni użytków rolnych nie mniejszej niż 1 ha.</p> <p>Obszar kwalifikowany – użytki rolne.</p> <p>W interwencji mogą uczestniczyć gospodarstwa o określonym procentowym udziale powierzchni gruntów ornych w powierzchni wszystkich użytków rolnych w gospodarstwie.</p> <p>Do płatności kwalifikują się działki nie mniejsze niż 0,1 ha.</p>

Beneficjent	Rolnik w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącego wsparcia na podstawie planów strategicznych
Normy GAEC/SMR	Interwencja wykracza ponad: GAEC 1 – Utrzymywanie trwałych użytków zielonych w oparciu o stosunek powierzchni trwałych użytków zielonych do powierzchni użytków rolnych, GAEC 9 - W zakresie minimalnego odsetka gruntów ornycy przeznaczonych na obszary nieprodukcyjne, zachowania charakterystycznych elementów krajobrazu, GAEC 10 - Zakaz przekształcania lub zaorywania trwałych użytków zielonych na obszarach Natura 2000, SMR 1 i SMR 2 (dotyczące przeciwdziałania zanieczyszczeniu wód związkami azotu i fosforu) SMR 12 i SMR 13 (dotyczące środków ochrony roślin).
Forma i wysokość wsparcia	Płatność roczna w formie zryczałtowanej - według stawki wyliczonej na podstawie utraconych dochodów i dodatkowych kosztów, przyznawana do powierzchni gruntu objętego zobowiązaniem. Stawka płatności - 4 207 zł/ha
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB. Stawka płatności jest ustalona w oparciu o rachunek poniesionych kosztów i utraconych dochodów wynikających z realizacji przez rolnika wymogów określonych dla tej interwencji. W ramach poniesionych kosztów uwzględniono: utraconą nadwyżkę bezpośrednią ustaloną dla produkcji roślinnej, koszty zakupu nasion do mieszanki wykorzystywanej do założenia pasa kwietnego, koszty uprawowe związane z założeniem pasa kwietnego, koszty podsiewu oraz koszenia i usunięcia skoszonej biomasy. Po stronie korzyści uwzględniono wartość kompostu sporządzonego z zebranej biomasy.
Certyfikacja wysokości stawek wsparcia	Wysokość wsparcia została określona przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB we współpracy z innymi krajowymi instytucjami naukowo-badawczymi.
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Interwencja wpisuje się w kategorię zieloną (Green Box) zdefiniowaną w porozumieniu WTO w sprawie rolnictwa. Interwencja spełnia kryteria określone w ustępie 12 załącznika nr 2 do tego porozumienia, ponieważ jest wdrażana w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027, a pomoc przyznawana w jej ramach stanowi rekompensatę utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów wynikających z realizacji wymogów zobowiązania.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
I.8.7	Wieloletnie pasy kwietne	1,91	2,39	700

Kod interwencji	I 8.8
Nazwa interwencji	Premie zalesieniowe i pielęgnacyjne
Fundusz	EFROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Zobowiązania środowiskowe, klimatyczne i inne zobowiązania w dziedzinie zarządzania (art. 65 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.14 Liczba ha (leśnictwo) objętych zobowiązaniami dotyczącymi środowiska/klimatu wykraczającymi poza obowiązkowe wymogi
Zakres terytorialny	Cały kraj. Interwencja wdrażana na terenie całego kraju; we wszystkich regionach Polski występują gleby marginalne, które przeznaczone mogą być do zalesienia.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii (art. 6 lit. d projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR); Cel 5 Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez zmniejszenie uzależnienia od środków chemicznych (art. 6 lit. e projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR); Cel 6 Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu (art. 6 lit. f projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR).
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 4. P 3. Zwiększanie pochłaniania i skutecznego magazynowania węgla w glebie m.in. w wyniku zalesiania najsłabszych gruntów rolnych oraz odnawiania lasów CS 5. P 2. Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich CS 6. P 4. Zwiększenie różnorodności biologicznej lasów
Wskaźnik rezultatu	R.26 Wspieranie zrównoważonej gospodarki leśnej: Udział gruntów leśnych objętych zobowiązaniami do wspierania ochrony lasów i zarządzania funkcjami ekosystemu
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Beneficjenci realizują zobowiązania dotyczące utrzymania i pielęgnacji zalesień: 1. wykonanych w ramach interwencji pt. <i>Zalesianie gruntów rolnych</i> wdrażanej w ramach art. 68 rozporządzenia WPR na lata 2023-2027 oraz 2. powstałych na gruntach innych niż rolne w wyniku sukcesji naturalnej i w związku z tym otrzymują: – przez 5 lat - premię pielęgnacyjną, która rekompensuje poniesione dodatkowe koszty prac pielęgnacyjnych w nowo założonych uprawach leśnych oraz na gruntach zalesionych w wyniku sukcesji naturalnej; – przez 12 lat - premię zalesieniową do zalesionych gruntów rolnych, która rekompensuje utracony dochód z działalności rolniczej. Utrzymanie 12 letniego okresu wypłaty premii zalesieniowej (analogicznego jak w PROW 2014-2020) stanowić będzie zachętę do długotrwałego utrzymania lasu, a w konsekwencji realizacji celów klimatycznych i środowiskowych, w tym przede wszystkim sekwestracji dwutlenku węgla, zatrzymywania wody w profilu glebowym oraz zwiększenia różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich.

	<p>Dzięki tej pomocy realizowany będzie cel główny zalesień, czyli sekwestracja dwutlenku węgla, jak również funkcje towarzyszące, jakimi są ochrona gleb i wód. W szczególności utrzymanie zalesień na gruntach erozyjnych i na stokach przyczyni się do zatrzymywania wody w profilu glebowym oraz warstwie wodonośnej, co wpłynie będzie zarówno na jakość wód podziemnych (poprzez filtrowanie zanieczyszczeń i ograniczanie ich rozprzestrzeniania się), jak również łagodzenie wezbrań na obszarach o dużych spadkach terenu, na których występują gleby mało przepuszczalne.</p> <p>Interwencja sprzyja zachowaniu ekologicznej stabilności obszarów leśnych poprzez zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych i tworzenie korytarzy ekologicznych.</p>
Opis warunków kwalifikowalności	<p>Roczne premie przyznawane są na utrzymanie i pielęgnację:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zalesień wykonanych w ramach interwencji pt. <i>Zalesianie gruntów rolnych</i> zgodnie z art. 68 rozporządzenia WPR na lata 2023-2027, – terenów zalesionych w wyniku sukcesji naturalnej (pokrytych samosiewem), o ile zgodnie z planem zalesienia zalecana jest pielęgnacja tego drzewostanu, – zalesień i terenów pokrytych samosiewem o minimalnej powierzchni - 0,1 ha, – zalesień i terenów pokrytych samosiewem, dla których opracowany jest plan zalesienia przez Nadleśniczego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe.
Beneficjent	<p>Rolnik, (w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR) - będący właścicielem gruntu, z wyłączeniem jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej reprezentujących Skarb Państwa w zakresie zarządzania mieniem.</p>
Normy GAEC/SMR	<p>Utrzymanie i pielęgnacja zalesień wykonanych w ramach art. 68 rozporządzenia WPR na lata 2023-2027 oraz gruntów zalesionych w wyniku sukcesji naturalnej - jest interwencją wykraczającą poza normę SMR/GAEC.</p>
Forma i wysokość wsparcia	<p>Pomoc w formie ryczałtu obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – premię pielęgnacyjną – wypłacaną przez 5 lat, w wysokości od ok. 800 do 1 500 zł/ha rocznie - stawki zróżnicowane zostały w zależności od nachylenia terenu oraz wykorzystania sukcesji naturalnej, – premię zalesieniową – wypłacaną przez 12 lat, w wysokości ok. 1 400 zł/ha rocznie.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Koszty utrzymania i pielęgnacji zalesienia ustalone zostały ryczałtowo, na hektar powierzchni zalesionej, w oparciu o dane i analizy Instytutu Badawczego Leśnictwa. Koszty te ustalono z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczych, ekonomicznych, przestrzennych i społecznych. Kalkulacja wysokości wsparcia bazuje na uśrednionych kosztach związanych z pielęgnacją upraw leśnych młodych drzewostanów w różnych regionach kraju.</p> <p>Przy wyliczeniu wysokości stawki płatności brano pod uwagę m.in. koszty: wykaszania chwastów, cięć pielęgnacyjnych, przerzedzania przegęszczonych partii samosiewów.</p> <p>Stawki płatności w zakresie premii zalesieniowej zostały skalkulowane z uwzględnieniem faktu stosowania płatności bezpośrednich do gruntów zalesionych. Przy wyliczeniu wysokości stawki, brano pod uwagę wartość utraconych dochodów związanych z trwałym wyłączeniem gruntu z użytkowania rolnego. Kalkulację oparto na danych Głównego Urzędu Statystycznego, dotyczących cen produktów rolnych, które decydują o sumarycznej wartości przychodów oraz kalkulacjach kosztów bezpośrednich produkcji rolnej, opracowanych przez Ośrodki Doradztwa Rolniczego.</p>

Certyfikacja wysokości stawek wsparcia	Wysokość wsparcia została określona przez Instytut Badawczy Leśnictwa
Ocena pomocy państwa	Interwencja zgodna z Wytocznymi Unii Europejskiej w sprawie pomocy państwa w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich w latach 2014-2020 (Dz.Urz. UE C 204, z późn.zm.). Wymaga dodatkowej oceny zgodności z pomocą publiczną.
Ocena WTO	Interwencja zgodna z zasadami WTO (Ust. 12 załącznika nr 2).

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
I.8.8	Premie zalesieniowe i pielęgnacyjne	3,51	6,38	2 480

PROJEKT

Kod interwencji	I 9.
Nazwa interwencji	Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)
Fundusz	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (art. 66 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik	O.11 Liczba hektarów korzystających z dopłat uzupełniających z tytułu obszarów z ograniczeniami naturalnymi (3 kategorie)
Zakres terytorialny produktu	Cały kraj Do pomocy kwalifikują się grunty rolne zlokalizowane w gminach lub obrębach ewidencyjnych na terenie całego kraju, położone na obszarach wyznaczonych zgodnie z art. 32 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 - tzw. obszarach ONW.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolniczego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego oraz różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej równoważoności produkcji rolnej w Unii Cel 5 Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez zmniejszenie uzależnienia od środków chemicznych Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	Interwencja przyczynia się do realizacji potrzeb: CS 1.P 2. Zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych. CS 1.P 7. Utrzymanie potencjału produkcyjnego rolnictwa i przeciwdziałanie zaniechaniu prowadzenia działalności rolniczej na obszarach peryferyjnych i o niekorzystnych warunkach gospodarowania. CS 1.P 8. Przeciwdziałanie spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta w szczególności na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, w celu zmniejszenia presji na środowisko poprzez bardziej równomierne rozłożenie terytorialne produkcji zwierzęcej. CS 5. P 5. Zapobieganie porzucaniu gruntów
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.4 Uzależnienie wsparcia dochodu od stosowania norm i dobrych praktyk: odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej wsparciem dochodów i podlegającej warunkowości R.7 Zwiększenie wsparcia dla gospodarstw na obszarach o szczególnych potrzebach: odsetek dodatkowego wsparcia na hektar na obszarach o większych potrzebach (średnie dodatkowe wsparcie dochodu na hektar przyznawane beneficjentom posiadającym kwalifikujące się hektary na obszarach o określonych potrzebach, w porównaniu ze średnim wsparciem dochodu na hektar dla wszystkich beneficjentów)
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Realizacja interwencji ma zrekompensować rolnikom wszystkie lub część dodatkowych kosztów oraz utraconych dochodów związanych z ograniczeniami dla produkcji rolnej na wyznaczonych obszarach górskich i innych obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (obszarach ONW), ułatwiając rolnikom kontynuowanie rolniczego użytkowania ziemi. Ponadto, wsparcie udzielane w ramach interwencji umożliwi zachowanie walorów krajobrazowych obszarów wiejskich oraz utrzymanie i promowanie zrównoważonych systemów działalności rolniczej na tych terenach.

	<p>Brak kryteriów wyboru w ramach interwencji. Wszyscy wnioskujący spełniający warunki kwalifikowalności, są uprawnieni do otrzymania płatności.</p>
Opis warunków kwalifikowalności	<p>Wsparcie w ramach interwencji jest udzielane w zależności od rodzaju obszaru ONW, z podziałem na:</p> <ul style="list-style-type: none"> – płatności dla obszarów górskich (ONW typ górski), wyznaczonych zgodnie z art. 32, ust 1, lit. a rozporządzenia nr 1305/2013. – płatności dla obszarów innych niż obszary górskie, charakteryzujących się znaczącymi ograniczeniami naturalnymi (ONW z ograniczeniami naturalnymi), wyznaczonych zgodnie z art. 32, ust 1, lit. b rozporządzenia nr 1305/2013. – płatności dla innych obszarów charakteryzujących się szczególnymi ograniczeniami (ONW typ specyficzny), wyznaczonych zgodnie z art. 32, ust 1, lit. c rozporządzenia nr 1305/2013. <p>Lista obszarów ONW znajduje się w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. https://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2019/pozycja/262</p> <p>Warunki dostępu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą na obszarach ONW; 2. Działki rolne, których dotyczy pomoc, są użytkowane jako użytki rolne; 3. Powierzchnia użytków rolnych należących do danego gospodarstwa rolnego, położonych w granicach ONW i wykorzystywanych do produkcji rolniczej, wynosi co najmniej 1 ha.
Beneficjent	<p>Rolnik aktywny zawodowo, prowadzący działalność rolniczą na wyznaczonych obszarach ONW.</p>
Opis zakresu interwencji	<p>Interwencja polega na wsparciu finansowym rolników, którzy prowadzą działalność rolniczą na obszarach górskich i innych obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (obszarach ONW).</p> <p>Wsparcie w ramach interwencji jest udzielane w zależności od rodzaju obszaru ONW, z podziałem na:</p> <ul style="list-style-type: none"> – płatności dla obszarów, na których występują znaczące ograniczenia naturalne (ONW z ograniczeniami naturalnymi) w podziale na dwie strefy: <ul style="list-style-type: none"> • ONW z ograniczeniami naturalnymi strefa I • ONW z ograniczeniami naturalnymi strefa II wyznaczone na podstawie wartości wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP), – płatności dla obszarów charakteryzujących się innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW typ specyficzny) w podziale na dwie strefy: <ul style="list-style-type: none"> • ONW typ specyficzny strefa I (obszary o wysokich walorach przyrodniczych i turystycznych, na terenie których ważne jest utrzymanie prowadzenia działalności rolniczej w celu zachowania lub poprawy środowiska, utrzymania terenów wiejskich, zachowania potencjału turystycznego obszaru), • ONW typ specyficzny strefa II (obszary, w których co najmniej 50% powierzchni użytków rolnych znajduje się powyżej 350 m n.p.m. oraz z niekorzystnymi warunkami dla produkcji rolnej o wartości WWRPP poniżej 52 punktów), – płatności dla obszarów górskich (ONW typ górski), tj. obszarów, w których zgodnie z numerycznym modelem terenu (DEM) ponad połowa użytków rolnych położona jest powyżej wysokości 500 m n.p.m.,

	<ul style="list-style-type: none"> – płatności dla gospodarstw rolnych posiadających minimalną obsadę zwierząt, co najmniej 0,5 DJP/ha UR w całym gospodarstwie, położonych na obszarach ONW typ górski i tzw. podgórskich (tj. obszarów ONW typ specyficzny strefy II, które spełniają warunek „co najmniej 50% powierzchni użytków rolnych znajduje się powyżej 350 m n.p.m.”).
Normy GAEC/SMR	<p>Obowiązek spełnienia wymogów podstawowych w zakresie zarządzania oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska, w odniesieniu do następujących obszarów, zgodnie z załącznikiem III do projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) klimat i środowisko; b) zdrowie publiczne, zdrowie zwierząt i zdrowie roślin; c) dobrostan zwierząt
Forma i wysokość wsparcia	<p>Płatność ryczałtowa, jednoroczna, do hektara użytków rolnych położonych na obszarach ONW. Stawki płatności zostały ustalone oddzielnie dla różnych typów i stref obszarów ONW oraz w zależności od systemu rolniczego dla ONW typ górski i ONW typ specyficzny (które spełniają warunek „co najmniej 50% powierzchni użytków rolnych znajduje się powyżej 350 m n.p.m.”).</p> <p>Stawki płatności ONW:</p> <p>ONW z ograniczeniami naturalnymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – strefa I - 179 zł/ha/rok; – strefa II - 264 zł/ha/rok. <p>ONW typ specyficzny:</p> <ul style="list-style-type: none"> – strefa I - 179 zł/ha/rok; – strefa II - 264 zł/ha/rok; – strefa II tzw. podgórskie - 550 zł/ha UR/rok - dotyczy gospodarstw z obsadą zwierząt trawożernych na poziomie co najmniej 0,5 DJP/ha UR (obsada liczona na UR w całym gospodarstwie), które spełniają warunek „co najmniej 50% powierzchni użytków rolnych znajduje się powyżej 350 m n.p.m.”. <p>ONW typ górski:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 450 zł/ha/rok; – 750 zł/ha UR/rok - dotyczy gospodarstw z obsadą zwierząt trawożernych na poziomie co najmniej 0,5 DJP/ha UR (obsada liczona na UR w całym gospodarstwie). <p>Ponadto, płatności ONW podlegają degresywności na poziomie gospodarstwa, w zależności od łącznej powierzchni działek rolnych lub ich części objętych pomocą. Płatność jest przyznawana w zależności od powierzchni obszarów ONW w gospodarstwie, w wysokości:</p> <ul style="list-style-type: none"> – do 25 ha – 100% płatności; – 25,01 - 50 ha – 50% płatności; – 50,01 - 75 ha – 25% płatności.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Kwoty jednostkowe są zróżnicowane w zależności od typu obszaru ONW w celu właściwego uwzględnienia siły ograniczeń naturalnych dla produkcji rolnej na danym obszarze, co powinno zapewnić właściwą skuteczność pod względem przeciwdziałania porzucaniu gruntów.</p> <p>Kwoty jednostkowe są ustalone na podstawie bilansu kosztów i utraconych dochodów, wynikających z występowania ograniczeń naturalnych lub innych ograniczeń specyficznych występujących na danym obszarze, obliczone przez porównanie z obszarami, które nie charakteryzują się takimi ograniczeniami.</p> <p>Obowiązujące wyliczenia zostały wykonane przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie (IERiGŻ-PIB). Centralnym</p>

	<p>elementem obliczeń są wyniki polskiego FADN i IERiGŻ-PIB, które zawierają charakterystyki przychodów i kosztów bezpośrednich odnoszących się do polskich gospodarstw rolnych.</p> <p>Wsparcie przyznawane jest w formie rocznej płatności udzielanej na hektar użytków rolnych, stanowiącej iloczyn stawki ustalonej dla danego typu ONW oraz ilości hektarów zgłoszonych przez rolnika, z uwzględnieniem degresywności stawek.</p>
Certyfikacja wysokości stawek wsparcia	Adekwatność i dokładność obliczeń stawek potwierdzona oświadczeniem IERiGŻ.
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	<p>Wsparcie poziomu dochodów niezależnie od działalności produkcyjnej.</p> <p>Pomoc zgodna z ust. 1 oraz ust. 13 (tzw. kategoria zielona) załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa</p> <p>Wsparcie w ramach interwencji nie wywiera skutków zakłócających handel ani skutków dla produkcji.</p>

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Powierzchnia wspierana [ha]
I.9	Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)	1 034,8	1 592	7 046 354

Kod interwencji	I 10.1.1
Nazwa interwencji	Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)
Fundusz	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Inwestycje (art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.18 Liczba wspartych operacji inwestycyjnych lub innych jednostek w gospodarstwie
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 2 Zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw, zarówno w perspektywie krótko i długoterminowej, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 2 P 1 Wzrost efektywności czynników wytwórczych w rolnictwie, w tym produkcji zwierzęcej, w sposób zrównoważony. CS 2 P 2 Wzmocnienie innowacyjności i zaawansowania technologicznego produkcji rolnej CS 2 P 3 Ułatwienie dostępu do kapitału szczególnie na rzecz inwestycji poprawiających konkurencyjność w rolnictwie CS 2 P 5 Rozwój produkcji żywności wysokiej jakości, w tym produkcji ekologicznej
Wskaźnik rezultatu	R.9 Modernizacja gospodarstw rolnych: odsetek rolników korzystających ze wsparcia na inwestycje na restrukturyzację i modernizację, w tym na bardziej efektywne gospodarowanie zasobami.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>Celem interwencji jest zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) racjonalizację technologii produkcji, (ii) wprowadzenie nowoczesnych, w tym cyfrowych, technologii lub innowacji, (iii) zmianę profilu produkcji, (iv) poprawę jakości produkcji, (v) zwiększenie wartości dodanej produktu. <p>Ta interwencja wspiera wyłącznie takie rodzaje operacji, które będą przyczyniały się do poprawy konkurencyjności gospodarstwa rolnego i jego zorientowania na rynek.</p> <p>Operacje mogą dotyczyć produkcji i przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie.</p> <p>W ukierunkowaniu pomocy na realizację ww. celu pomocne będą kryteria wyboru operacji, które mogą dotyczyć w szczególności inwestycji:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. dotyczących rolnictwa ekologicznego (w przypadku obszaru a), b. dotyczących innych systemów jakości (w przypadku obszaru a), c. dotyczących poprawy jakości produkcji (inne niż uczestnictwo w systemach), d. realizowanych przez rolnika, który należy do grupy producentów rolnych, organizacji producentów, spółdzielni (jeśli nie jest grupą albo organizacją), klastra, jeżeli: operacja dotyczy tego samego produktu lub grupy produktów ze względu na który została utworzona grupa albo organizacja lub operacja dotyczy produktu lub grupy produktów będących przedmiotem współpracy rolnika ze spółdzielnią, klastrem, e. innowacyjnych lub cyfrowych, f. dotyczących produkcji pasz, g. zakładających wolnostanowiskowe utrzymanie zwierząt (w przypadku obszaru a), h. dotyczących bezpiecznego dla konsumenta i efektywnego przedłużania trwałości produktów, przechowalnictwa lub lepszego przygotowania do sprzedaży (w przypadku obszaru b).
Opis warunków kwalifikowalności	W ramach interwencji możliwa będzie realizacja operacji:

a) dotyczącej produkcji zwierzęcej polegającej na :

- budowie lub modernizacji budynków lub budowli służących do produkcji zwierzęcej z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, w tym również w miarę możliwości ograniczających szkodliwy wpływ rolnictwa na środowisko, energooszczędnych, niskoemisyjnych (wraz z wyposażeniem tych obiektów) lub
- stosowaniu rozwiązań Rolnictwa 4.0 w budynkach lub budowlach służących do produkcji zwierzęcej, lub
- zapewnieniu wybiegów oraz pastwisk dla zwierząt z wykorzystaniem innowacyjnych rozwiązań

- obszar a

b) w gospodarstwach prowadzących produkcję ekologiczną, w tym operacji obejmujących zakres wskazany dla obszaru a (wymóg, aby co najmniej 80% powierzchni/produkcji było objęte tym systemem w dniu składania wniosku o przyznanie pomocy) – obszar b

W ramach interwencji wspierane będą inwestycje materialne lub niematerialne związane z ww. operacjami, mające bezpośredni związek z działalnością rolniczą prowadzoną w gospodarstwie, w tym dotyczące przechowywania, suszenia, magazynowania oraz przygotowywania produktów rolnych do sprzedaży a także zapewnienia pasz dla zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie.

Gospodarstwa spełniające warunki określone dla obszaru b nie mogą być wspierane w obszarze a, jeżeli operacja dotyczy produkcji ekologicznej prowadzonej w tych gospodarstwach.

O pomoc może ubiegać się rolnik, który prowadzi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność rolniczą, z której uzyskuje roczny przychód ze sprzedaży w wysokości co najmniej 120 tys. zł. W przypadku obszaru b, przychód z tej sprzedaży musi pochodzić z działalności w zakresie produkcji ekologicznej.

W przypadku produkcji zwierzęcej pomoc dotyczy wyłącznie produkcji w zakresie zwierząt gospodarskich w rozumieniu przepisów o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich.

Inwestycja musi doprowadzić do wzrostu wartości dodanej brutto (GVA) w gospodarstwie, w szczególności w wyniku racjonalizacji technologii produkcji lub wprowadzenia innowacji, zmiany profilu produkcji, poprawy jakości produkcji lub zwiększenia wartości dodanej produktu, co najmniej o 10% w odniesieniu do roku bazowego w okresie 5 lat od dnia przyznania pomocy.

Jeżeli operacja zostanie zrealizowana prawidłowo, w tym w zakresie zestawienia rzeczowego operacji, a warunek wzrostu GVA w gospodarstwie nie zostanie osiągnięty ze względu na czynniki zewnętrzne, których negatywnego wpływu na GVA gospodarstwa rolnik nie miał możliwości złagodzić, pomoc nie będzie podlegała zwrotowi.

W przypadku obszaru b należy wykazywać sprzedaż produktów ekologicznych z gospodarstwa.

W ramach tej interwencji mogą być realizowane wyłącznie takie rodzaje operacji, które będą przyczyniały się do poprawy konkurencyjności gospodarstwa rolnego i jego zorientowania na rynek w wyniku jego restrukturyzacji. Przez restrukturyzację rozumie się zmiany w gospodarstwie, które mają na celu poprawę jego konkurencyjności i zwiększenie jego rentowności oraz dokonywane z uwzględnieniem zmian w otoczeniu oraz wewnętrznych potrzeb danego gospodarstwa. Restrukturyzacja powinna być oparta o orientację rynkową.

W przypadku możliwości racjonalnego zastosowania, obligatoryjne jest zastosowanie dostępnych na rynku technologii, które zapewniają ograniczenie szkodliwego wpływu rolnictwa na środowisko, energooszczędnych, niskoemisyjnych itp. W przypadku inwestycji budowlanych projekt powinien zawierać rozwiązania ograniczające emisję GHG, presję produkcji rolnej na środowisko naturalne i klimat oraz uwzględniać rozwiązania związane

	<p>z odnawialnymi źródłami energii. Uzasadnione ekonomicznie wykorzystanie odnawialnych źródeł energii może stanowić element operacji.</p> <p>Wielkość ekonomiczna gospodarstwa uprawnionego do otrzymania pomocy wynosi co najmniej 25 tys. euro i nie więcej niż 250 tys. euro.</p> <p>W przypadku producentów rolnych będących członkami Organizacji Producentów, realizującej Program Operacyjny wspierany ze środków UE w ramach interwencji sektorowych, o których mowa w art. 39 projektu rozporządzenia dot. Planów Strategicznych, pomoc nie dotyczy działań/inwestycji realizowanych w ramach tego Programu Operacyjnego.</p> <p>Nie przewiduje się wsparcia gospodarstw w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – chowu drobiu, chyba że produkcja jest ekologiczna albo operacja będzie polegała na zmianie sposobu chowu z konwencjonalnego na ekologiczny, – pszczelarstwa, – zwierząt futerkowych, z wyjątkiem królika utrzymywanego w celu produkcji surowca mięsnego. <p>Beneficjent interwencji „Rozwój małych gospodarstw” w ramach Planu nie może wnioskować o wsparcie w ramach opisywanej interwencji przed zrealizowaniem biznesplanu. Beneficjentowi ww. interwencji pomoc może być udzielona wyłącznie na inwestycje polegającej na budowie lub modernizacji budynków lub budowli (wraz z ich integralnym wyposażeniem).</p> <p>Ze wsparcia wyłączone są inwestycje, które mogą być realizowane w ramach innych interwencji albo innego Programu, chyba że stanowią integralny element inwestycji realizowanej w ramach omawianej inwestycji.</p> <p>Beneficjent zobowiązuje się do prowadzenia w gospodarstwie co najmniej ewidencji przychodów i rozchodów oraz zdarzeń o charakterze niefinansowym od dnia przyznania pomocy.</p> <p>Beneficjent zobowiązuje się do utrzymania zrealizowanej operacji w okresie 5 lat od ostatniej płatności.</p> <p>Nie udziela się wsparcia na operację, która ma być realizowana wspólnie na rzecz więcej niż jednego gospodarstwa.</p>
Beneficjent	Rolnik w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	<p>Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 65% kosztów operacji kwalifikujących się do wsparcia w przypadku rolników, którzy nie ukończyli 40 roku życia lub realizują operację w gospodarstwie prowadzącym działalność ekologiczną (obszar b) albo – 45% tych kosztów w przypadku pozostałych operacji. <p>Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne w ramach interwencji w okresie realizacji planu nie może przekroczyć:</p> <p>1 mln zł - w przypadku obszaru a</p> <p>1, 2 mln zł - w przypadku obszaru b, przy czym nie może przekroczyć 200 tys. zł na operacje polegające na zakupie ruchomości innych niż wymienione jako kwalifikujące się do wsparcia dla obszaru a.</p> <p>W przypadku ubiegania się o pomoc w obu obszarach limity nie łączą się.</p> <p>Pomoc przyznaje się na operację o planowanej wysokości kosztów kwalifikujących się do wsparcia powyżej 50 tys. zł.</p>

Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Ustala się kwoty jednostkowe dla trzech możliwych wariantów operacji: dla operacji wspieranych w obszarze a, dla operacji w gospodarstwach prowadzących produkcję ekologiczną dot. inwestycji innych niż budowlane oraz dla operacji w gospodarstwach prowadzących produkcję ekologiczną zawierających inwestycje budowlane i inne niż budowlane. Określone kwoty jednostkowe są kwotami średnimi, ustalonymi na podstawie kwoty pomocy jakiej można udzielić jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne w ramach interwencji w okresie realizacji planu.</p> <p>Wysokość jednostkowych kwot wsparcia ustalono biorąc pod uwagę przeciętne koszty realizacji operacji, które mogą być wspierane w ramach tej interwencji.</p>
Ocena pomocy państwa	<p>Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.</p>
Ocena WTO	<p>Interwencja zgodna z ust. 11 załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa (Green Box).</p> <p>W ramach tej interwencji mogą być realizowane wyłącznie takie rodzaje operacji, które będą przyczyniały się do poprawy konkurencyjności gospodarstwa rolnego i jego zorientowania na rynek w wyniku jego restrukturyzacji. Pomoc inwestycyjna w dostosowaniach strukturalnych będzie przyznawana na podstawie jasno sformułowanych kryteriów w ramach Planu. Pomoc będzie wspierała restrukturyzację działalności producenta rolnego wobec obiektywnie wykazanych niedogodności strukturalnych w zakresie produkcji zwierzęcej i produkcji ekologicznej. Kwota wsparcia nie jest zależna od, lub oparta na, rodzaju i wielkości produkcji (w tym wielkości pogłowia), podjętej przez producenta w jakimkolwiek roku po okresie bazowym oraz nie jest zależna lub oparta na cenach, krajowych lub międzynarodowych, odnoszących się do danej produkcji podjętej w jakimkolwiek roku po okresie bazowym. Płatności nie będą świadczone dłużej niż przez okres niezbędny dla realizacji inwestycji, której one dotyczą. Płatności nie będą uwarunkowane wymogiem wytwarzania przez beneficjentów produktów rolnych ani też nie będą w jakikolwiek sposób określały takich produktów.</p>

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba operacji
I.10.1.1	Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)	328,9	598	2 731

Kod interwencji	I 10.1.2.
Nazwa interwencji	Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (Instrumenty finansowe)
Fundusz	EFRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Inwestycje (art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.18 Liczba wspartych operacji inwestycyjnych lub innych jednostek w gospodarstwie
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 2 Zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw, zarówno w perspektywie krótko i długoterminowej, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 2. P 3. Ułatwienie dostępu do kapitału szczególnie na rzecz inwestycji w odtworzenie majątku wytwórczego w rolnictwie
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.9 Modernizacja gospodarstw: odsetek rolników otrzymujących wsparcie inwestycyjne na restrukturyzację i modernizację, w tym poprawę efektywności wykorzystania zasobów
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>Nie stosuje się kryteriów wyboru operacji</p>
Opis warunków kwalifikowalności	<p>O pomoc może ubiegać się rolnik, który prowadzi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność rolniczą.</p> <p>W przypadku produkcji zwierzęcej pomoc dotyczy wyłącznie produkcji w zakresie zwierząt gospodarskich w rozumieniu przepisów o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich.</p> <p>Operacje mogą dotyczyć produkcji produktów rolnych, żywnościowych jak i nieżywnościowych, przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie oraz sprzedaży bezpośredniej/dostaw bezpośrednich.</p> <p>W ramach tej interwencji mogą być realizowane wyłącznie takie rodzaje operacji, które będą przyczyniały się do poprawy konkurencyjności gospodarstwa rolnego i jego zorientowania na rynek.</p> <p>Instrumenty finansowe zapewniają wsparcie jedynie w przypadku nowych inwestycji, co do których oczekuje się, że będą finansowo opłacalne, takie jak generowanie dochodów lub oszczędności.</p> <p>Do wsparcia udzielanego w formie instrumentów finansowych w zakresie podstawowej produkcji rolnej kwalifikują się inwestycje materialne i niematerialne oraz kapitał obrotowy zgodnie z art. 74. ust.3 z projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR.</p> <p>Celem interwencji jest zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> racjonalizację technologii produkcji; wprowadzenie nowoczesnych, w tym cyfrowych, technologii lub innowacji; zmianę profilu produkcji; poprawę jakości produkcji; <p>W ramach interwencji możliwa będzie realizacja inwestycji:</p> <ol style="list-style-type: none"> o charakterze innowacyjnym lub wpływającym na cyfryzację, automatyzację działalności rolniczej prowadzonej w gospodarstwie, w tym w rolnictwo precyzyjne; innych niż objęte zakresem w pkt. a, ale dotyczące produkcji rolnej w zakresie racjonalizacji technologii produkcji, zmiany profilu produkcji, poprawy jakości produkcji;

	<p>c) polegającej na rozwoju produkcji roślinnej lub zwierzęcej w gospodarstwie (głównie w przypadku gospodarstw poniżej 25 tys. euro wartości ekonomicznej i młodego rolnika);</p> <p>d) dotyczących przechowalnictwa, suszenia, magazynowania, przygotowywania produktów rolnych do sprzedaży;</p> <p>e) dotyczących sprzedaży bezpośredniej/dostaw bezpośrednich.</p>
Beneficjent	<p>Rolnik w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR. W ramach interwencji wyróżnia się trzy grupy ostatecznych odbiorców:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gospodarstwo rolne, którego wielkość ekonomiczna wynosi 25 tys. euro i więcej; • gospodarstwo rolne, którego wielkość ekonomiczna wynosi poniżej 25 tys. euro; • młody rolnik.
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	<p>Instrumenty finansowe – gwarancje wraz dotacjami na spłatę odsetek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. gospodarstwa rolne, którego wielkość ekonomiczna wynosi 25 tys. euro i więcej - gwarancja do 80% kwoty kapitału kredytu pozostającego do spłaty oraz 50% dotacja na spłatę odsetek, w przypadku gdy inwestycja przyczynia się do ochrony środowiska i klimatu. 2. gospodarstwo rolne, którego wielkość ekonomiczna wynosi poniżej 25 tys. euro - gwarancja do 80% kwoty kapitału kredytu pozostającego do spłaty oraz 50% dotacja na spłatę odsetek, a w przypadku gdy inwestycja przyczynia się do ochrony środowiska i klimatu -100% dotacja na spłatę odsetek. 3. młody rolnik- gwarancja do 80% kwoty kapitału kredytu pozostającego do spłaty oraz 100% dotacji na spłatę odsetek. <p>Dotacja na spłatę odsetek dotyczy kredytów objętych gwarancją.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Wysokość wsparcia jest to procentowy udział gwarancji w kredycie, który nie może przekroczyć 80% kapitału kredytu. Dodatkowo wsparcie powiększone jest o wartość dotacji na spłatę odsetek.</p> <p>Biorąc pod uwagę charakter wsparcia (interwencji), które jest w formie instrumentu zwrotnego – gwarancji (zabezpieczenia spłaty kredytu zaciągniętego w banku), przy określaniu stawki wsparcia wzięto pod uwagę potrzeby sektora rolno- spożywczego w Polsce. Przy określaniu stawki wzięto m.in. pod uwagę dane dotyczące wartość udzielanych gwarancji w ramach poddziałania 4.1 „Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych” PROW 2014-2020.</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Green Box - ust. 11 i 12 załącznika 2 Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba operacji
I.10.1.2	Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność - Instrumenty finansowe)	33	60	1 330

Kod interwencji	I 10.2.
Nazwa interwencji	Inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej
Fundusz	EFROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Inwestycje (art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.18 Liczba wspartych operacji inwestycyjnych lub innych jednostek w gospodarstwie
Zakres terytorialny	Cały kraj
Powiązane cele szczegółowe i cel szczegółowy	Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 4. P 1. Ograniczanie emisji gazów cieplarnianych z rolnictwa CS 4. P 4. Rozwój biogospodarki w oparciu o nieżywnościowe zastosowania biomasy rolniczej i leśnej CS 4. P 5. Wykorzystanie i rozwijanie alternatywnych możliwości produkcji energii
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R. 16 a. Udział gospodarstw korzystających ze wsparcia inwestycyjnego w ramach WPR przyczyniającego się do zmiany klimatu, łagodzenia jej skutków i przystosowania się do niej oraz do produkcji energii odnawialnej lub biomateriałów
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Celem interwencji jest zmniejszenie presji działalności rolniczej na środowisko, poprzez wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych, utylizację odpadów i produktów ubocznych z rolnictwa oraz poprawę efektywności energetycznej. Kryteria wyboru mogą w szczególności dotyczyć: Biogazownie rolnicze: 1. wielkość pogłowia w gospodarstwie w DJP 2. stopień wykorzystania nawozów naturalnych pochodzących z gospodarstwa 3. stopień eliminacji paliw kopalnych. Elektrownie wodne: 1. stopień zaspokojenia średniorocznego zapotrzebowania na energię elektryczną, 2. wykorzystanie istniejących budowli piętrzących. Kotły na biomasę: 1. sprawność kotła, 2. stopień substytucji paliw kopalnych.
Opis warunków kwalifikowalności	Pomoc może zostać przyznana po skorzystaniu z usługi doradczej w zakresie OZE (obszar a). Pomoc może zostać przyznana po wykonaniu audytu energetycznego w przypadku inwestycji w poprawę efektywności energetycznej (obszar b). Pomoc może być przyznana wyłącznie w przypadku, gdy realizacja inwestycji jest uzasadniona ekonomicznie w danym gospodarstwie, w tym pod względem kosztów oraz wytworzona energia (elektryczna, ciepła lub paliwa gazowe) zostanie wykorzystana na potrzeby własne gospodarstwa rolnego. Interwencja wspiera inwestycje materialne lub niematerialne wykorzystywane w działalności rolniczej w szczególności dotyczące budowy lub zakupu: – urządzeń do produkcji energii z wody albo biogazu rolniczego (elektryczną lub ciepło lub paliwo gazowe) do 50 kW (obszar a) lub – systemów poprawiających efektywność energetyczną budynków gospodarskich służących produkcji rolnej (obszar b) Ze wsparcia wyłączone są inwestycje, które mogą być realizowane w ramach innych interwencji albo innego Programu.
Beneficjent	1) Rolnik w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR, który prowadzi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność rolniczą (z wyłączeniem grup rolników), 2) osoba prawna prowadząca działalność rolniczą (z wyłączeniem sektora owoców i warzyw).

Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	<p>Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji.</p> <p>W okresie programowania maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi nie może przekroczyć:</p> <ul style="list-style-type: none"> – - 1 500 000 zł – obszar a – - 100 000 zł – obszar b <p>Intensywność pomocy do 65% kosztów kwalifikowalnych operacji.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Jednostkowe kwoty wsparcia w obszarze a w odniesieniu do pojedynczej operacji zostały określone na podstawie wyliczeń przygotowanych do wdrożenia programu Agroenergia finansowanego ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, natomiast dla obszaru b na podstawie ekspertyzy naukowej z 2021 r. pn. "Określenie rodzajów inwestycji przyczyniających się do realizacji 4, 5 oraz 6 celu szczegółowego WPR 2021-2027".
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Interwencja zgodna z ust. 12 załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa (Green Box). W ramach tej interwencji mogą być realizowane inwestycje, które będą określone na podstawie jasno sformułowanych kryteriów w ramach programów rządowych mających na celu ochronę środowiska, włączając w to warunki metod produkcji i jej składników.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba operacji
I.10.2	Inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej	85,80	156	3 702

Kod interwencji	I 10.3.
Nazwa interwencji	Inwestycje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF
Fundusz	EFRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Inwestycje (art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.18 Liczba wspartych operacji inwestycyjnych lub innych jednostek w gospodarstwie
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolniczego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego oraz różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej zrównoważoności produkcji rolnej w Unii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 1.P 6. Zapewnienie stabilności dochodów gospodarstw przez łagodzenie skutków ryzyka cenowego (wynikającego ze zmienności koniunktury) i produkcyjnego (wynikającego ze zmienności uwarunkowań klimatyczno-pogodowych oraz występowania klęsk żywiołowych, inwazji szkodników, chorób zwierząt i roślin).
Wskaźnik rezultatu	R.5 Udział gospodarstw korzystających ze wsparcia w ramach narzędzi zarządzania ryzykiem WPR
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Pomoc jest udzielana na inwestycje ograniczające możliwość rozprzestrzeniania się afrykańskiego pomoru świń. Preferencje w szczególności dotyczą wielkości stada i inwestycji chroniących świnię ras rodzimych objęte programami ochrony zasobów genetycznych lub czystych ras wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Opis warunków kwalifikowalności	Pomoc przyznaje się rolnikowi, prowadzącemu chów lub hodowlę świń na poziomie co najmniej 50 sztuk zarejestrowanych na nieruchomości, na której będzie realizowana inwestycja lub świń ras rodzimych objętych programami ochrony zasobów genetycznych lub świń czystych ras wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W przypadku chow lub hodowli świń ras rodzimych i świń czystych ras nie obowiązuje warunek dotyczący liczby świń w stadzie. Wsparcie w ramach interwencji dotyczy inwestycji służących bioasekuracji. Pomoc może być przyznana w przypadku, gdy realizacja inwestycji jest uzasadniona wielkością produkcji w gospodarstwie, adekwatna do panujących w nim warunków gospodarowania oraz racjonalna pod względem kosztów.
Beneficjent	Rolnik, w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR.
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	Pomoc ma formę dotacji: a. refundacja części kosztów kwalifikowalnych operacji b. standardowe stawki jednostkowe - w przypadku ogrodzenia chlewni wraz z terenem koniecznym do obsługi świń. W okresie programowania maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi nie może przekroczyć 100 tys. zł. Intensywność pomocy: do 80 % kosztów kwalifikowalnych operacji lub do 80% ustalonych stawek.
Metoda obliczania planowanych	Określona kwota jednostkowa została ustalona na podstawie doświadczeń z realizacji inwestycji dotyczących bioasekuracji w PROW 2014-2020 oraz na podstawie przeciętnych kosztów realizacji operacji, które mogą być wspierane w ramach tej interwencji.

jednostkowych kwot wsparcia	
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Inwestycja zgodna z zasadami WTO (pkt 2 lit. b załącznik 2). Podejmowane działania mają charakter prewencyjny i polegają na wsparciu inwestycji, których celem jest ochrona zwierząt przed chorobą i zwalczanie wirusów.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba operacji
I.10.3	Inwestycje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF	46,2	84	6 230

PROJEKT

Kod interwencji	I 10.4.
Nazwa interwencji	Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu
Fundusz	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Inwestycje (art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.18 Liczba wspartych operacji inwestycyjnych lub innych jednostek w gospodarstwie
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	<p>Cel 5 Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez zmniejszenie uzależnienia od środków chemicznych</p> <p>Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, a także wykorzystanie zrównoważonej energii, Cel 6 Przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu)</p>
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	<p>CS 4. P 1. Ograniczanie emisji gazów cieplarnianych z rolnictwa</p> <p>CS 4. P 2. Adaptacja rolnictwa i leśnictwa do zmian klimatu w tym ograniczenie oddziaływania niekorzystnych warunków pogodowych lub zagrożeń chorobowych</p> <p>CS 5. P 2. Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich</p> <p>CS 5. P 4. Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza</p> <p>CS 6. P 2. Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów</p>
Wskaźnik rezultatu	R. 23 Inwestycje związane z zasobami naturalnymi: Udział gospodarstw korzystających ze wsparcia inwestycyjnego WPR związanego z dbałością o zasoby naturalne
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>Ochrona zasobów naturalnych oraz klimatu poprzez wsparcie inwestycyjne. Ułatwi to gospodarstwom rolnym spełnianie warunków technicznych pozwalających na ograniczenie presji rolnictwa na środowisko naturalne.</p> <p>Adaptacja do zmian klimatu poprzez wsparcie inwestycyjne gospodarstw pozwoli na dostosowanie prowadzonej przez gospodarstwa rolne produkcji do obserwowanych zmian klimatu w celu minimalizowania negatywnych skutków tych zmian.</p> <p>Kryteria wyboru mogą w szczególności obejmować:</p> <ul style="list-style-type: none"> - skalę lub rodzaj produkcji prowadzonej w gospodarstwie rolnym, - zastosowanie rozwiązań cyfrowych, - operacje realizowane przez grupę rolników tj. wspólnego użytkowania zakupionych maszyn i urządzeń (umowa zawarta pomiędzy co najmniej trzema rolnikami), - operację, która ma na celu poprawę efektywności wykorzystania nawozów lub środków ochrony roślin, - operację, która ma na celu poprawę efektywności retencjonowania lub wykorzystania wody
Opis warunków kwalifikowalności	<p>W ramach interwencji wspierane będą inwestycje materialne lub niematerialne związane z:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przechowywaniem nawozów naturalnych, • pozyskiwaniem i zagospodarowaniem wody deszczowej, • stosowaniem nawozów lub środków ochrony roślin, • uprawą gleby, • instalacjami do powtórnego obiegu wody,

	<ul style="list-style-type: none"> • infrastrukturą techniczną pod kątem adaptacji do niekorzystnych warunków pogodowych • gospodarowaniem trwałymi użytkami zielonymi. <p>O pomoc może ubiegać się rolnik, który prowadzi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność rolniczą,</p> <p>Pomoc może być przyznana na określone rodzaje inwestycji ograniczające presję produkcji rolnej na zasoby środowiska naturalnego i klimatu albo pozwalające przystosować się do zmian klimatu.</p> <p>Pomoc może być przyznana wyłącznie w przypadku, gdy realizacja inwestycji jest uzasadniona wielkością produkcji prowadzonej w gospodarstwie, adekwatna do panujących w nim warunków gospodarowania oraz racjonalna pod względem kosztów.</p> <p>W przypadku produkcji zwierzęcej pomoc dotyczy wyłącznie produkcji w zakresie zwierząt gospodarskich w rozumieniu przepisów o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich.</p> <p>W przypadku producentów rolnych będących członkami Organizacji Producentów, realizującej Program Operacyjny wspierany ze środków UE w ramach interwencji sektorowych, o których mowa w art. 39 projektu rozporządzenia dot. Planów Strategicznych, pomoc nie dotyczy działań/inwestycji realizowanych w ramach tego Programu Operacyjnego.</p> <p>Nie przewiduje się wsparcia gospodarstw w zakresie: pszczelarstwa.</p> <p>Inwestycje w zakresie gospodarowania wodą muszą być zgodne z przepisami prawa wodnego, w tym planem przeciwdziałania skutkom suszy oraz planami gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy.</p> <p>Inwestycje nie mogą negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000.</p> <p>Beneficjent zobowiązuje się do udziału w szkoleniu z zakresu zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, lub ograniczenia ryzyka związanego ze zmianą klimatu na produkcję rolną w gospodarstwie.</p>
Beneficjent	<p>Rolnik w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącego wsparcia na podstawie planów strategicznych lub grupa takich rolników.</p> <p>Grupę rolników stanowi co najmniej trzech rolników, którzy ubiegają się wspólnie o pomoc w ramach tej interwencji w celu zrealizowania inwestycji zbiorowej.</p>
Normy GAEC/SMR	<p>Nie dotyczy</p>
Forma i wysokość wsparcia	<p>Pomoc ma formę:</p> <ol style="list-style-type: none"> refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji (np. maszyn, urządzeń), standardowych stawek jednostkowych (np. w przypadku budowy do przechowywania nawozów naturalnych). <p>W okresie programowania maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne, w tym na realizację projektów zbiorowych, nie może przekroczyć 200 tys. zł.</p> <p>Intensywność pomocy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - do 80% kosztów kwalifikowalnych operacji lub do 80% ustalonych stawek (grupa rolników), - do 65% kosztów kwalifikowalnych operacji lub do 65% ustalonych stawek (rolnik). <p>Pomoc przyznaje się na operację o planowanej wysokości kosztów kwalifikujących się do wsparcia powyżej 20 tys. zł.</p>

Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Wysokość wsparcia obliczona na podstawie doświadczeń z wdrażania działań inwestycyjnych w ramach PROW 2014-2020. Jednostkowa kwota wsparcia, w odniesieniu do pojedynczej operacji została ustalona na podstawie danych historycznych, tj. na podstawie średniej kwoty wsparcia udzielanej na inwestycje w ramach instrumentów Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000 oraz Modernizacja gospodarstw rolnych (obszar d).
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Interwencja zgodna z ust. 12 załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa (Green Box). W ramach tej interwencji mogą być realizowane inwestycje, które będą określone na podstawie jasno sformułowanych kryteriów w ramach programów rządowych mających na celu ochronę środowiska , włączając w to warunki metod produkcji i jej składników.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba operacji
I.10.4	Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu	140,8	256	5 696

Kod interwencji	I 10.5.
Nazwa interwencji	Rozwój małych gospodarstw
Fundusz	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Inwestycje (art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.18 Liczba wspartych operacji inwestycyjnych lub innych jednostek w gospodarstwie
Zakres terytorialny	Cały kraj - zwiększenie orientacji rynkowej małych gospodarstw jest niezbędne we wszystkich regionach, dlatego wsparcie należy skierować do małych gospodarstw w całym kraju.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 2 Zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw, zarówno w perspektywie krótko i długoterminowej, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 2. P1. Wzrost efektywności czynników wytwórczych w rolnictwie, w tym produkcji zwierzęcej, w sposób zrównoważony. CS 2. P3. Ułatwienie dostępu do kapitału szczególnie na rzecz inwestycji poprawiających konkurencyjność w rolnictwie. CS 2. P5. Rozwój produkcji żywności wysokiej jakości, w tym produkcji ekologicznej. CS 2. P7. Pokonanie ograniczeń rozwoju, związanych z niewielką skalą produkcji gospodarstw rolnych i firm przetwórczych, utrudniającą przejmowanie najnowszych technologii i stosowanie nowych modeli organizacyjnych i biznesowych, w tym poprzez promocję współdziałania.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.9 Modernizacja gospodarstw rolnych: odsetek rolników korzystających ze wsparcia na inwestycje na restrukturyzację i modernizację, w tym na bardziej efektywne gospodarowanie zasobami.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Interwencja wspiera rozwój małych gospodarstw, to znaczy gospodarstw o wielkości ekonomicznej poniżej 25 tys. euro, prowadzący do wzrostu wartości sprzedaży wyprodukowanych lub przetworzonych produktów rolnych (Załącznik nr 1 do Traktatu o funkcjonowaniu UE – Annex). Celem interwencji jest zwiększenie orientacji rynkowej gospodarstwa (a w rezultacie konkurencyjności gospodarstwa). Operacje mogą dotyczyć produkcji i przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie, rolniczego handlu detalicznego, sprzedaży bezpośredniej oraz dostaw bezpośrednich. W ramach interwencji wspierane będą inwestycje materialne i niematerialne związane z ww. operacjami, w tym budowa, modernizacja lub wyposażenie budynków lub budowli. Nie przewiduje się wsparcia gospodarstw np. w zakresie: – zwierząt futerkowych, z wyjątkiem królika utrzymywanego w celu produkcji surowca mięsnego, – roślin wieloletnich na cele energetyczne, – niektórych działów specjalnych produkcji rolnej m. in.: hodowla zwierząt laboratoryjnych, ryb akwariowych, psów rasowych i kotów rasowych. – koszty zakupu lub rozwoju oprogramowania komputerowego i zakupu patentów, licencji, praw autorskich, znaków towarowych.

	<p>Kryteria wyboru operacji mogą dotyczyć w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> – produkcji w systemach jakości, – udziału w zorganizowanych formach współpracy, przy czym przedmiot operacji powinien mieć związek z zakresem działalności będącej przedmiotem współpracy, – gospodarstwa, w którym co najmniej 50% gruntów użytkowanych przez to gospodarstwo znajduje się na ONW typ górski lub ONW typ specyficzny strefa II (tylko obszary, w których co najmniej 50% powierzchni użytków rolnych znajduje się powyżej 350 m n.p.m.), – udziału w szkoleniach związanych z zakresem operacji przewidzianym w biznesplanie.
<p>Opis warunków kwalifikowalności</p>	<p>Warunki dostępu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) o pomoc może ubiegać się rolnik będący posiadaczem gospodarstwa rolnego, który prowadzi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność rolniczą, z której uzyskuje przychód ze sprzedaży na ustalonym poziomie minimalnym; 2) wielkość ekonomiczna gospodarstwa uprawnionego do otrzymania pomocy wynosi poniżej 25 tys. euro; 3) rolnik przedkłada biznesplan dotyczący rozwoju swojego gospodarstwa, w którym przedstawia koncepcję zmian w gospodarstwie służących zwiększeniu orientacji rynkowej gospodarstwa, w tym zmiany w zakresie wzrostu wartości sprzedaży produktów z gospodarstwa/produkcji rolnej; <p>W ramach tej interwencji mogą być wspierane wyłącznie takie operacje, które będą przyczyniały się do zwiększenia orientacji rynkowej gospodarstwa rolnego.</p> <p>Beneficjent zobowiązuje się w szczególności do:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) realizacji założeń biznesplanu; 2) osiągnięcia w wyniku realizacji biznesplanu co najmniej 30% wzrostu wartości sprzedaży produktów z gospodarstwa/produkcji rolnej (w stosunku do wartości bazowej) i jego utrzymania co najmniej do dnia upływu 5 lat od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy; 3) utrzymania nabytych w ramach operacji środków trwałych co najmniej do dnia upływu 5 lat od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy; 4) prowadzenia działalności rolniczej w gospodarstwie co najmniej do dnia upływu 5 lat od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy (w przypadku uzyskania pomocy na ten zakres działalności); 5) prowadzenia działalności rolniczej w gospodarstwie oraz działalności w zakresie wprowadzania produktów na rynek w ramach tzw. krótkiego łańcucha dostaw (RHD, sprzedaż bezpośrednia, dostawy bezpośrednie) co najmniej do dnia upływu 5 lat od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy (w przypadku uzyskania pomocy na ten zakres działalności); 6) prowadzenia w gospodarstwie co najmniej ewidencji przychodów i rozchodów do dnia upływu 5 lat od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy. <p>Pomoc może być przyznana albo w ramach interwencji „Rozwój małych gospodarstw” albo w ramach interwencji „Premie dla młodych rolników”.</p> <p>Pomoc przyznaje się tylko raz w okresie realizacji Planu na osobę i na gospodarstwo.</p> <p>W przypadku ubiegania się o wsparcie na rozpoczęcie działalności w zakresie wprowadzania produktów na rynek w ramach tzw. krótkiego łańcucha dostaw (RHD, sprzedaż bezpośrednia, dostawy bezpośrednie), biznesplan może przewidywać również inwestycje</p>

	dotyczące rozwoju działalności rolniczej w gospodarstwie związanej z ww. formami działalności. Pomoc w wysokości co najmniej 50 tys. zł powinna być przeznaczona na inwestycje związane z rozpoczęciem działalności w zakresie wprowadzania produktów na rynek w ramach tzw. krótkiego łańcucha dostaw (RHD, sprzedaż bezpośrednia, dostawy bezpośrednie).
Beneficjent	Rolnik w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR.
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	Ryczałt wypłacany w dwóch ratach. Wysokość ryczałtu (maksymalnie 85 % kosztów operacji): 150 tys. zł – gospodarstwa rozpoczynające działalność w zakresie wprowadzania produktów na rynek w ramach tzw. krótkiego łańcucha dostaw (RHD, sprzedaż bezpośrednia, dostawy bezpośrednie) 100 tys. zł - pozostałe
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Art. 68 w powiązaniu z art. 77 ust. 1 lit. c projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR. Wsparcie będzie przyznawane w formie ryczałtu, na realizację biznesplanu, w którym zostaną określone koszty operacji. Ustala się kwoty jednostkowe dla dwóch możliwych wariantów operacji: operacji realizowanych w gospodarstwach rozpoczynających działalność w zakresie wprowadzania produktów na rynek w ramach tzw. krótkiego łańcucha dostaw oraz dla pozostałych operacji. Określone kwoty jednostkowe są kwotami jednolitymi, ustalonymi na podstawie wysokości ryczałtu jaki jednorazowo można udzielić jednemu beneficjentowi w ramach interwencji w okresie realizacji planu. Ustalając wysokość kwoty jednostkowej dla gospodarstw rozpoczynających działalność w zakresie wprowadzania produktów na rynek w ramach tzw. krótkiego łańcucha dostaw (rolniczy handel detaliczny, sprzedaż bezpośrednia, dostawy bezpośrednie), uwzględniono średnią wartość operacji przyjmowanej do finansowania w poddziałaniu „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój” PROW 2014-2020, wspierającym podmioty wykonujące lub podejmujące wykonywanie działalności w zakresie przetwarzania i zbywania przetworzonych produktów rolnych w ramach rolniczego handlu detalicznego oraz wzrost kosztów realizacji operacji. Ustalając wysokość kwoty jednostkowej dla pozostałych gospodarstw uwzględniono ceny sprzętu ruchomego, który stanowił dominujący wydatek w interwencji „Restrukturyzacja małych gospodarstw” PROW 2014-2020 oraz średnią wartość operacji udzielanej gospodarstwom o wielkości poniżej 25 tys. euro w ramach „Modernizacji gospodarstw rolnych” PROW 2014-2020.
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Interwencja zgodna z ust. 11 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa (Green Box) W ramach tej interwencji mogą być realizowane wyłącznie takie rodzaje operacji, które będą przyczyniały się do poprawy konkurencyjności gospodarstwa rolnego i jego zorientowania na

rynek w wyniku jego restrukturyzacji. Pomoc inwestycyjna w dostosowaniach strukturalnych będzie przyznawana na podstawie jasno sformułowanych kryteriów w ramach Planu, wspierając restrukturyzację działalności producentów rolnych prowadzących małe gospodarstwa rolne. Kwota wsparcia nie jest zależna od, lub oparta na, rodzaju i wielkości produkcji (w tym wielkości pogłowia), podjętej przez producenta w jakimkolwiek roku po okresie bazowym oraz nie jest zależna lub oparta na cenach, krajowych lub międzynarodowych, odnoszących się do danej produkcji podjętej w jakimkolwiek roku po okresie bazowym. Płatności nie będą świadczone dłużej niż przez okres niezbędny dla realizacji inwestycji, której one dotyczą. Płatności nie będą uwarunkowane wymogiem wytwarzania przez beneficjentów produktów rolnych ani też nie będą w jakikolwiek sposób określały takich produktów

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Liczba operacji
I.10.5	Rozwój małych gospodarstw	265,1	482	15 939

Kod interwencji	I 10.6.1
Nazwa interwencji	Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) - w gospodarstwie
Fundusz	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Inwestycje (art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.18 Liczba wspieranych inwestycji produkcyjnych w gospodarstwach rolnych
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 3 Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości (art. 6 lit. c) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR).
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 3. P2. Wspieranie alternatywnych łańcuchów wartości, w tym krótkich łańcuchów żywnościowych związanych z wytwarzaniem produktów wysokiej jakości. CS 3. P3. Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości, w tym przez angażowanie się producentów rolnych w sektorze przetwórstwa produktów rolnych oraz poprawa jego konkurencyjności i innowacyjności.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.10 Odsetek rolników uczestniczących we wspieranych grupach producentów, organizacjach producentów, lokalnych rynkach, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>Wsparcie jest nakierowane na realizację działań inwestycyjnych, które mają wzmocnić pozycję rynkową rolników/mikroprzedsiębiorców, a także wpłynąć na dywersyfikację i skracanie etapów łańcucha żywnościowego. Pomoc udzielana jest na inwestycje materialne i niematerialne dotyczące przetwarzania lub sprzedaży/zbywania produktów rolnych (tj. produktów wymienionych w Załączniku nr 1 do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej) oraz wytwarzania produktów nierolnych (pomoc <i>de minimis</i>), z wyłączeniem produktów rybnych.</p> <p><u>W celu zapewnienia osiągnięcia celów szczegółowych określone zostały następujące kryteria wyboru:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> dla operacji przyczyniających się do realizacji celów Strategii „Od pola do stołu” – obejmujących zrównoważone metody przetwarzania, znakowania, etykietowania, gospodarki obiegu zamkniętego, ograniczanie strat i marnowania żywności, wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu produktów ekologicznych, przetwarzanie produktów certyfikowanych w ramach systemu integrowanej produkcji roślin, uczestnictwo w systemach jakości żywności, dla podmiotów przetwarzających produkty uboczne powstające w procesie wytwarzania żywności, odpady żywnościowe oraz wytwarzających biogaz i inne biokomponenty, preferencja dla operacji posiadających komponent kosztów inwestycyjnych dotyczących ochrony środowiska, stanowiących co najmniej 20% kosztów kwalifikowalnych operacji, preferencja dla projektów, w których co najmniej 50% kosztów kwalifikowalnych dotyczy inwestycji o charakterze innowacyjnym. <p>Dodatkowo dla rolników rozpoczynających działalność przetwórczą:</p> <ul style="list-style-type: none"> preferencja dla osób fizycznych, które są ubezpieczone w KRUS z mocy ustawy w pełnym zakresie, preferencja dla rolników do 40 roku życia, preferencja dla gospodarstwa, w którym co najmniej 50% gruntów użytkowanych przez to gospodarstwo znajduje się na ONW typ górski lub ONW typ specyficzny strefa II (tylko obszary, w których co najmniej 50% powierzchni użytków rolnych znajduje się powyżej 350 m n.p.m.).
Opis warunków kwalifikowalności	W ramach interwencji wspierane są inwestycje związane z:

	<ul style="list-style-type: none"> • zakładaniem lub prowadzeniem działalności w zakresie przetwarzania i zbywania przetworzonych produktów rolnych w ramach rolniczego handlu detalicznego (RHD) • przetwarzaniem produktów rolnych i sprzedaży przetworzonych produktów rolnych i nierolnych, • przetwarzaniem odpadów żywnościowych na biokomponenty dla sektora nieżywnościowego lub przetwarzaniem produktów ubocznych powstałych przy wytwarzaniu produktów rolnych i nierolnych. <p>O pomoc może się ubiegać: <u>Rolnik, małżonek rolnika, który:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - deklaruje założenie i prowadzenie działalności w zakresie objętym operacją w ramach rolniczego handlu detalicznego (RHD) – przez 5 lat od wypłaty pomocy, - w przypadku operacji realizowanej w ramach rolniczego handlu detalicznego (RHD), wielkość ekonomiczna gospodarstwa powinna wynosić 25 tys. Euro i powyżej lub operacja realizowana jest w gospodarstwie beneficjenta interwencji „<i>Premie dla młodych rolników</i>”., - przetwarza produkty rolne i w wyniku tego procesu wytwarza oraz zbywa przetworzone produkty rolne (Załącznik nr 1 do Traktatu o funkcjonowaniu UE – Annex) i nierolne (non-Annex - pomoc <i>de minimis</i>), z wyłączeniem produktów rybnych, <p><u>Rolnik, domownik, małżonek rolnika, który:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - deklaruje założenie i prowadzenie działalności gospodarczej/MOL w zakresie objętym operacją – przez 5 lat od wypłaty pomocy, - przetwarza produkty rolne i w wyniku tego procesu wytwarza oraz sprzedaje przetworzone produkty rolne (Załącznik nr 1 do Traktatu o funkcjonowaniu UE – Annex) i nierolne (non-Annex - pomoc <i>de minimis</i>), z wyłączeniem rybnych, - przetwarza odpady żywnościowe i produkty uboczne przetwórstwa (rolne i nierolne) na biokomponenty, np. bioprodukty czy biogaz, lub produkty bardziej przetworzone dla sektora niespożywczego, - w przypadku wykorzystywania mocy przetwórczych dofinansowanych w ramach operacji do przetwarzania produktów rolnych spoza własnego gospodarstwa rolnego (powyżej 50% całości przetwarzanych produktów) – konieczność zawierania długoterminowych umów na dostawy z innymi rolnikami lub podmiotami posiadającymi status zorganizowanej formy współpracy rolników (j.w.) – co najmniej 3-letnich, przez okres co najmniej 5 lat po zakończeniu realizacji projektu, <p><u>Mikroprzedsiębiorca, który:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - deklaruje prowadzenie działalności gospodarczej/MOL w zakresie objętym operacją – przez 5 lat od wypłaty pomocy, - jest właścicielem gospodarstwa rolnego samoistnie lub zależnie, oraz wykorzystuje do przetwarzania produkty rolne z własnego gospodarstwa (dla co najmniej 50% przetwarzanych produktów rolnych), - przetwarza produkty rolne i w wyniku tego procesu wytwarza oraz sprzedaje przetworzone produkty rolne (Załącznik nr 1 do Traktatu o funkcjonowaniu UE – Annex) i nierolne (non-Annex - pomoc <i>de minimis</i>), z wyłączeniem produktów rybnych, - przetwarza odpady żywnościowe i produkty uboczne przetwórstwa na biokomponenty, np. bioprodukty czy biogaz, lub produkty bardziej przetworzone dla sektora niespożywczego.
<p>Beneficjent</p>	<p>Rolnik (w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR, Małżonek rolnika - który rozpoczyna lub kontynuuje prowadzenie rolniczego handlu detalicznego (RHD) i spełnia ww. warunki kwalifikowalności.</p> <p>Rolnik, domownik, małżonek rolnika - który rozpoczyna działalność gospodarczą (w tym MOL) i spełnia ww. warunki kwalifikowalności.</p>

	Mikroprzedsiębiorca - który kontynuuje prowadzenie działalności gospodarczej (w tym MOL) i spełnia ww. warunki kwalifikowalności.
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	<p>Intensywność pomocy: RYCZAŁT - 65% REFUNDACJA – do 50% kosztów kwalifikowalnych operacji. RYCZAŁT W odniesieniu do <u>zakładania i prowadzenia RHD</u> – ryczałt na jednego beneficjenta w okresie realizacji Programu wynosi w zależności od wielkości operacji: 30 000 zł lub 60 000 zł lub 120 000 zł. W odniesieniu do <u>zakładania działalności gospodarczej/MOL</u> w zakresie przetwarzania produktów rolnych – ryczałt na jednego beneficjenta w okresie realizacji Programu wynosi w zależności od wielkości operacji: 30 000 zł lub 60 000 zł lub 120 000 zł. REFUNDACJA W odniesieniu do <u>kontynuacji prowadzenia działalności gospodarczej/MOL</u> przez mikroprzedsiębiorcę – refundacja na jednego beneficjenta w okresie realizacji Programu wynosi maksymalnie 500 000 zł. Minimalna kwota pomocy na realizację operacji wynosi 10 000 zł.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Wysokość wsparcia określona została na podstawie doświadczeń z wdrażania podobnych instrumentów wsparcia w ramach PROW 2014-2020 (z uwzględnieniem wartości operacji przyjmowanych do finansowania w poddziałaniu „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój” PROW 2014-2020, w zakresie wsparcia wykonywania lub rozpoczynania działalności w zakresie przetwarzania i zbywania przetworzonych produktów rolnych w ramach rolniczego handlu detalicznego) oraz aktualnych danych rynkowych w zakresie inwestycji materialnych dotyczących przetwarzania i wprowadzania produktów rolnych w skali mikro (RHD, MOL) – źródło danych ARiMR (Agencja Płatnicza). Przy określaniu stawki wsparcia wzięto pod uwagę potrzeby sektora przetwórstwa rolno-spożywczego w Polsce.</p>
Ocena pomocy państwa	Pomoc dla gospodarstw rolnych dotycząca wprowadzania produktów rolnych do obrotu nie wykracza poza art. 42 TFUE. W pozostałych przypadkach wymaga potwierdzenia zgodności z przepisami UE w zakresie pomocy państwa.
Ocena WTO	Interwencja zgodna z ust. 11 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa (Green Box).

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba operacji
I.10.6.1	Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) - w gospodarstwie	28,05	51	1 548

Kod interwencji	I 10.6.2.
Nazwa interwencji	Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (Instrumenty finansowe) – w gospodarstwie
Fundusz	EFRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Inwestycje (art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.18 Liczba wspieranych inwestycji produkcyjnych w gospodarstwach rolnych
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 3 Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości (art. 6 lit. c) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR).
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 3. P2. Wspieranie alternatywnych łańcuchów wartości, w tym krótkich łańcuchów żywnościowych związanych z wytwarzaniem produktów wysokiej jakości. CS 3. P3. Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości, w tym przez angażowanie się producentów rolnych w sektorze przetwórstwa produktów rolnych oraz poprawa jego konkurencyjności i innowacyjności.
Wskaźnik rezultatu	R.10 Odsetek rolników uczestniczących we wspieranych grupach producentów, organizacjach producentów, lokalnych rynkach, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	W ramach Instrumentów Finansowych nie stosuje się kryteriów wyboru operacji.
Opis warunków kwalifikowalności	<p>O pomoc może się ubiegać: <u>Rolnik, domownik, małżonek rolnika oraz mikroprzedsiębiorca, który:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – prowadzi działalność gospodarczą/MOL/RHD, – przetwarza produkty rolne i w wyniku tego procesu wytwarza oraz sprzedaje/zbywa produkty rolne (Załącznik nr 1 do Traktatu o funkcjonowaniu UE – Annex) i nierolne (non-Annex), z wyłączeniem produktów rybnych, lub – przetwarza odpady żywnościowe i produkty uboczne przetwórstwa (rolne i nierolne) na biokomponenty, np. bioprodukty czy biogaz, lub produkty bardziej przetworzone dla sektora nieżywnościowego – dotyczy działalności gospodarczej/MOL (w tym mikroprzedsiębiorcy). <p>Pomoc z wykorzystaniem instrumentów finansowych udzielana jest na inwestycje materialne i niematerialne dotyczące:</p> <p><u>a) w zakresie RHD</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - przetwarzania lub sprzedaży/zbywania produktów rolnych (tj. produktów wymienionych w Załączniku nr 1 do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej) i nierolnych (non-Annex) z wyłączeniem produktów rybnych, <p><u>b) w zakresie rozpoczęcia działalności gospodarczej przez rolnika, domownika, małżonka (w tym MOL) oraz kontynuowania działalności gospodarczej (w tym MOL) przez mikroprzedsiębiorcę</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – przetwarzania lub sprzedaży/zbywania produktów rolnych (tj. produktów wymienionych w Załączniku nr 1 do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej) i nierolnych (non-Annex) z wyłączeniem produktów rybnych,

	<ul style="list-style-type: none"> – przetwarzania odpadów żywnościowych i produktów ubocznych przetwórstwa (rolnych i nierolnych) na biokomponenty, np. bioproducty czy biogaz, lub produkty bardziej przetworzone dla sektora nieżywnościowego, – inwestycji przyczyniających się do ochrony środowiska i klimatu lub realizacji celów Strategii „Od pola do stołu”, <p>oraz kapitał obrotowy zgodnie z art. 74. ust.3 z projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR.</p>
Beneficjent	<p>Ostateczny odbiorca:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rolnik, w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia o planach Strategicznych WPR, małżonek rolnika, który: <ul style="list-style-type: none"> - prowadzi działalność w ramach rolniczego handlu detalicznego (RHD) w zakresie przetwarzania lub zbywania przetworzonych produktów rolnych i nierolnych, z wyłączeniem produktów rybnych. 2. Rolnik, domownik, małżonek rolnika, który prowadzi działalność gospodarczą (w tym w formie produkcji marginalnej, lokalnej i ograniczonej - MOL) w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> – przetwarzania produktów rolnych oraz wytwarzania w wyniku tego procesu produktów rolnych (objętych Załącznikiem nr 1 do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej - Annex) i nierolnych (non-Annex), z wyłączeniem produktów rybnych i ich wprowadzania do obrotu, – przetwarzania odpadów żywnościowych z produkcji na biokomponenty dla sektora niespożywczego, – przetwarzania produktów ubocznych powstałych przy wytwarzaniu produktów rolnych i nierolnych, – inwestycji przyczyniających się do ochrony środowiska i klimatu lub realizacji celów Strategii „Od pola do stołu”. 3. Mikroprzedsiębiorca (posiadający gospodarstwo rolne i wykorzystujący własne produkty rolne do przetwarzania), który prowadzi działalność gospodarczą (w tym MOL) w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> – przetwarzania produktów rolnych i wytwarzania w wyniku tego procesu produktów rolnych (objętych Załącznikiem nr 1 do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej - Annex) i nierolnych (non-Annex), z wyłączeniem produktów rybnych, – przetwarzania odpadów żywnościowych z produkcji na biokomponenty dla sektora niespożywczego, – przetwarzania produktów ubocznych powstałych przy wytwarzaniu produktów rolnych i nierolnych, – inwestycji przyczyniających się do ochrony środowiska i klimatu lub realizacji celów Strategii „Od pola do stołu”, – wprowadzania do obrotu produktów rolnych – wyłącznie w przypadku mikroprzedsiębiorców posiadających status zorganizowanej formy współpracy rolników takiej jak: grupy producentów rolnych i ich związki, spółdzielnie, spółdzielnie rolników, organizacje producentów i ich zrzeszenia, organizacje międzybranżowe.
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	Instrumenty finansowe – gwarancja do 80% kwoty kapitału kredytu pozostającego do spłaty oraz 50% dotacja na spłatę odsetek, w przypadku gdy inwestycja przyczynia się do ochrony środowiska i klimatu lub realizacji celów Strategii „Od pola do stołu” (zielone inwestycje). Dotacja na spłatę odsetek dotyczy kredytów objętych gwarancją.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Wysokość wsparcia jest to procentowy udział gwarancji w kredycie, który nie może przekroczyć 80% kapitału kredytu. Dodatkowo wsparcie powiększone jest o wartość procentową dotacji na spłatę odsetek.

	Biorąc pod uwagę charakter wsparcia (interwencji), które jest w formie instrumentu zwrotnego – gwarancji (zabezpieczenia spłaty kredytu zaciągniętego w banku), przy określaniu stawki wsparcia wzięto pod uwagę potrzeby sektora rolno- spożywczego w Polsce. Przy określaniu stawki wzięto m.in. pod uwagę dane dotyczące wartości udzielanych gwarancji w ramach poddziałania 4.2 “Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój” PROW 2014-2020.
Ocena pomocy państwa	Pomoc dla gospodarstw rolnych dotycząca wprowadzania produktów rolnych do obrotu nie wykracza poza art. 42 TFUE. W pozostałych przypadkach wymaga potwierdzenia zgodności z przepisami UE w zakresie pomocy państwa.
Ocena WTO	Interwencja zgodna z zasadami WTO (ust. 11 i 12 załącznik 2).

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba operacji
I.10.6.2	Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości - Instrumenty finansowe – w gospodarstwie	8,25	15	150

Kod interwencji	I 10.7.1
Nazwa interwencji	Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) - poza gospodarstwem
Fundusz	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Inwestycje (art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.21 Liczba wspieranych operacji lub jednostek w zakresie pozarolniczych inwestycji produkcyjnych
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 3 Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości (art. 6 lit. c) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR).
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 3. P3. Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości, w tym przez angażowanie się producentów rolnych w sektorze przetwórstwa produktów rolnych oraz poprawa jego konkurencyjności i innowacyjności. CS 3. P6. Promowanie rozwiązań wspierających umowy na dostawy pomiędzy rolnikami a przemysłem przetwórczym.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.32 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw wiejskich, w tym przedsiębiorstw biogospodarki, które powstały przy wsparciu w ramach WPR
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>Wsparcie jest kierowane do podmiotów posiadających status MŚP, tj. prowadzących działalność gospodarczą jako mikro, małe lub średnie przedsiębiorstwa z branży przetwórstwa rolno-spożywczego lub przetwarzających produkty uboczne powstające w procesie wytwarzania żywności, odpady żywnościowe oraz wytwarzających biogaz i inne biokomponenty.</p> <p>Wsparcie jest nakierowane na realizację działań inwestycyjnych, które mają wzmocnić pozycję rynkową sektora MŚP na obszarach wiejskich (na rynkach lokalnych), wpłynąć na dywersyfikację i skracanie etapów łańcucha żywnościowego, a także promować współpracę w ramach łańcucha wartości poprzez obowiązek podpisywania umów na dostawy pomiędzy rolnikami a przemysłem przetwórczym.</p> <p>W celu zapewnienia skutecznego wkładu w osiągnięcie celu szczegółowego określone zostały następujące rodzaje preferencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> dla operacji przyczyniających się do realizacji celów Strategii „Od pola do stołu” – obejmujących zrównoważone metody przetwarzania, znakowania, etykietowania, gospodarki obiegu zamkniętego, ograniczanie strat i marnowania żywności, wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu produktów ekologicznych, przetwarzanie produktów certyfikowanych w ramach systemu integrowanej produkcji roślin, uczestnictwo w systemach jakości żywności, dla podmiotów przetwarzających produkty uboczne powstające w procesie wytwarzania żywności, odpady żywnościowe oraz wytwarzających biogaz i inne biokomponenty, dla operacji posiadających komponent kosztów inwestycyjnych dotyczących ochrony środowiska, stanowiących co najmniej 20% kosztów kwalifikowalnych operacji, dla projektów, w których co najmniej 50% kosztów kwalifikowalnych dotyczy inwestycji o charakterze innowacyjnym,

	<ul style="list-style-type: none"> dla przedsięwzięć realizowanych przez zorganizowane formy współpracy rolników prowadzących działalność jako: grupy producentów rolnych i ich związki, spółdzielnie, spółdzielnie rolników, uznane organizacje producentów i ich zrzeszenia, organizacje międzybranżowe. <p>Pomoc w formie refundacji udzielana jest na inwestycje materialne i niematerialne dotyczące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przetwarzania lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych (tj. produktów wymienionych w Załączniku nr 1 do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej), z wyłączeniem produktów rybnych. - przetwarzania odpadów żywnościowych i produktów ubocznych przetwórstwa (rolnych i nierolnych) na biokomponenty, np. bioprodukty czy biogaz, lub produkty bardziej przetworzone dla sektora niespożywczego. <p>W ramach interwencji wspierane są inwestycje materialne i niematerialne dotyczące</p> <ul style="list-style-type: none"> - budowy budynków lub budowli - zakupu technologii na cele przetwarzania lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych (w tym przechowywania, sortowania, pakowania, przygotowania do sprzedaży – zorganizowane formy współpracy rolników), - ochrony środowiska, - infrastruktury do przetwarzania odpadów żywnościowych na biokomponenty lub przetwarzania produktów ubocznych powstałych przy wytwarzaniu produktów rolnych
<p>Opis warunków kwalifikowalności</p>	<p>O pomoc może się ubiegać:</p> <p>MŚP, tj. podmiot prowadzący działalność jako mikro, małe lub średnie przedsiębiorstwo, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przetwarza produkty rolne i wytwarza w wyniku tego procesu produkty rolne (Załącznik nr 1 do Traktatu o funkcjonowaniu UE – Annex), z wyłączeniem produktów rybnych, lub – przetwarza odpady żywnościowe na biokomponenty dla sektora niespożywczego, lub – przetwarza produkty uboczne powstałe przy wytwarzaniu produktów rolnych i nierolnych lub realizuje inwestycję objętą dofinansowaniem na obszarach wiejskich, – wprowadza do obrotu produkty rolne – wyłącznie w przypadku zorganizowanych form współpracy rolników takich jak: grupy producentów rolnych i ich związki, spółdzielnie, spółdzielnie rolników, organizacje producentów i ich zrzeszenia, organizacje międzybranżowe, – zobowiązuje się do nabywania produktów rolnych w okresie 5-ciu lat po zakończeniu realizacji projektu (zobowiązanie weryfikowane po zakończeniu inwestycji i wypłacie pomocy) - bezpośrednio od producentów rolnych lub zorganizowanych form współpracy rolników (j.w.) - w co najmniej 50% całkowitej ilości surowców niezbędnych do produkcji, umowy na dostawy co najmniej 3 letnie przez okres co najmniej 5 lat) – warunek ten nie dotyczy zorganizowanych form współpracy rolników (j.w.), – realizuje inwestycje zakładające wzrost mocy produkcyjnych pod warunkiem udokumentowania bazy surowcowej i możliwości zbytu produkcji, – realizuje inwestycję objętą dofinansowaniem na obszarach wiejskich.
<p>Beneficjent</p>	<p>Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwo (MŚP), które spełnia warunki kwalifikowalności, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizuje inwestycję objętą dofinansowaniem na obszarach wiejskich - prowadzi działalność gospodarczą w zakresie przetwarzania produktów rolnych i wytwarzania w wyniku tego procesu produktów rolnych, z wyłączeniem produktów rybnych lub

	<p>-przetwarzania odpadów żywnościowych lub produktów ubocznych na biokomponenty dla sektora niespożywczego,</p> <p>– a wyłącznie w przypadku MŚP posiadających status zorganizowanych form współpracy rolników takich jak: grupy producentów rolnych i ich związki, spółdzielnie, spółdzielnie rolników, organizacje producentów i ich zrzeszenia, organizacje międzybranżowe - prowadzi działalność gospodarczą w zakresie wprowadzania do obrotu produktów rolnych</p>
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	<p>Intensywność pomocy: REFUNDACJA</p> <p>– do 50% kosztów kwalifikowalnych operacji. – do 60% kosztów kwalifikowalnych operacji dla beneficjentów prowadzących działalność w formie zorganizowanych form współpracy rolników (j.w.)</p> <p>REFUNDACJA</p> <p>W odniesieniu do inwestycji realizowanych przez mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) – <u>pomoc przyznana</u> jednemu beneficjentowi <u>w formie refundacji</u> w okresie realizacji Programu wynosi maksymalnie 10 000 000 zł. Minimalna kwota pomocy na realizację operacji wynosi 100 000 zł.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Wysokość wsparcia określona została na podstawie doświadczeń z wdrażania podobnych instrumentów wsparcia w ramach PROW 2014-2020 (z uwzględnieniem wartości operacji przyjmowanych do finansowania w poddziałaniu „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój” PROW 2014-2020, w zakresie wsparcia wykonywania działalności dot. przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych) oraz aktualnych danych rynkowych w zakresie inwestycji materialnych dotyczących przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych w większej skali (MŚP) – źródło danych ARiMR (Agencja Płatnicza). Przy określaniu stawki wsparcia wzięto pod uwagę potrzeby sektora przetwórstwa rolno-spożywczego w Polsce.</p>
Ocena pomocy państwa	Pomoc wykracza poza art. 42 TFUE. Wymaga potwierdzenia zgodności z przepisami UE w zakresie pomocy państwa.
Ocena WTO	Instrument zgodny z zasadami WTO

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba operacji
I.10.7.1	Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) - poza gospodarstwem	112,2	204	92

Kod interwencji	I 10.7.2.
Nazwa interwencji	Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (Instrumenty finansowe) - poza gospodarstwem
Fundusz	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Inwestycje (art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.21 Liczba wspieranych operacji lub jednostek w zakresie pozarolniczych inwestycji produkcyjnych
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 3 Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości (art. 6 lit. c) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR).
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 3. P3. Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości, w tym przez angażowanie się producentów rolnych w sektorze przetwórstwa produktów rolnych oraz poprawa jego konkurencyjności i innowacyjności. CS 3. P6. Promowanie rozwiązań wspierających umowy na dostawy pomiędzy rolnikami a przemysłem przetwórczym.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.32 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw wiejskich, w tym przedsiębiorstw biogospodarki, które powstały przy wsparciu w ramach WPR
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	W ramach Instrumentów Finansowych nie stosuje się kryteriów wyboru operacji.
Opis warunków kwalifikowalności	O pomoc może się ubiegać: (MŚP) - podmiot prowadzący działalność jako mikro, małe lub średnie przedsiębiorstwo, który: <ul style="list-style-type: none"> – przetwarza produkty rolne i wytwarza w wyniku tego procesu produkty rolne (Załącznik nr 1 do Traktatu o funkcjonowaniu UE – Annex) oraz nierolne (non-Annex), z wyłączeniem produktów rybnych, – przetwarza odpady żywnościowe na biokomponenty dla sektora niespożywczego, lub – przetwarza produkty uboczne powstałe przy wytwarzaniu produktów rolnych i nierolnych, lub – realizuje inwestycję przyczyniającą się do ochrony środowiska i klimatu lub realizacji celów Strategii „Od pola do stołu”, – wprowadza do obrotu produkty rolne – wyłącznie w przypadku zorganizowanych form współpracy rolników takich jak: grupy producentów rolnych i ich związki, spółdzielnie, spółdzielnie rolników, organizacje producentów i ich zrzeszenia, organizacje międzybranżowe. <p>Duży przedsiębiorca, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przetwarza odpady żywnościowe na biokomponenty dla sektora niespożywczego, lub – przetwarza produkty uboczne powstałe przy wytwarzaniu produktów rolnych i nierolnych, – realizuje inwestycję przyczyniającą się do ochrony środowiska i klimatu lub realizacji celów Strategii „Od pola do stołu”,

	<ul style="list-style-type: none"> - realizuje inwestycję w zakresie wytwarzania gotowej paszy wolnej od organizmów genetycznie zmodyfikowanych (bez-GMO) w oparciu o rośliny białkowe. <p>Pomoc z wykorzystaniem instrumentów finansowych udzielana jest na inwestycje materialne i niematerialne dotyczące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przetwarzania lub sprzedaży/zbywania produktów rolnych (tj. produktów wymienionych w Załączniku nr 1 do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej) i nierolnych - z wyłączeniem produktów rybnych, - przetwarzania odpadów żywnościowych i produktów ubocznych przetwórstwa (rolnych i nierolnych) na biokomponenty, np. bioprodukty czy biogaz, lub produkty bardziej przetworzone dla sektora nieżywnościowego, inwestycji przyczyniających się do ochrony środowiska i klimatu lub realizacji celów Strategii „Od pola do stołu”, oraz kapitał obrotowy zgodnie z art. 74. ust.3 z projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR
Beneficjent	<p>Ostateczny odbiorca:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mikro, mały i średni przedsiębiorca (MŚP), który prowadzi działalność gospodarczą w zakresie objętym warunkami kwalifikowalności. 2. Duży przedsiębiorca – realizujący projekty inwestycyjne w zakresie objętym warunkami kwalifikowalności.
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	<p>Instrumenty finansowe – gwarancja do 80% kwoty kapitału kredytu pozostającego do spłaty oraz 50% dotacja na spłatę odsetek, w przypadku gdy inwestycja przyczynia się do ochrony środowiska i klimatu lub realizacji celów Strategii „Od pola do stołu” (zielone inwestycje).</p> <p>Dotacja na spłatę odsetek dotyczy kredytów objętych gwarancją.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Wysokość wsparcia jest to procentowy udział gwarancji w kredycie, który nie może przekroczyć 80% kapitału kredytu. Dodatkowo wsparcie powiększone jest o wartość procentową dotacji na spłatę odsetek.</p> <p>Biorąc pod uwagę charakter wsparcia (interwencji), które jest w formie instrumentu zwrotnego – gwarancji (zabezpieczenia spłaty kredytu zaciągniętego w banku), przy określaniu stawki wsparcia wzięto pod uwagę potrzeby sektora rolno- spożywczego w Polsce. Przy określaniu stawki wzięto m.in. pod uwagę dane dotyczące wartości udzielanych gwarancji w ramach poddziałania 4.2 “Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój” PROW 2014-2020.</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja wykracza poza art. 42 TFUE i podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Interwencja zgodna z zasadami WTO (ust. 11 i 12 załącznik 2).

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba operacji
I.10.7.2	Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości - Instrumenty finansowe - poza gospodarstwem	11	20	130

Kod interwencji	I 10.8
Nazwa interwencji	Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym
Fundusz	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Inwestycje (art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.21 Liczba wspieranych operacji lub jednostek w zakresie pozarolniczych inwestycji produkcyjnych w ramach EFRRROW
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 2 Zwiększenie zainteresowanie na rynek i konkurencyjności, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 2 P 1. Wzrost efektywności czynników wytwórczych w rolnictwie w sposób zrównoważony
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.9 Modernizacja gospodarstw rolnych: Udział rolników otrzymujących wsparcie inwestycyjne na restrukturyzację i modernizację, w tym na poprawę efektywności wykorzystania zasobów.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Interwencja przyczyni się do poprawy rozłogu gruntów, a w konsekwencji - do poprawy konkurencyjności polskiego rolnictwa poprzez realizację inwestycji polegających na budowie lub modernizacji dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych oraz urządzeń wodnych zwiększających retencję. Kryteria wyboru mogą dotyczyć w szczególności: a) Inwestycji przyczyniających się do zwiększenia retencji wodnej na gruntach rolnych (mała retencja wodna w tym tworzenie lub odtworzenie śródpolnych oczek wodnych i mokradeł czy małych zbiorników wodnych) b) Inwestycji zawierających rozwiązania ukierunkowane na ochronę przyrody i ochronę środowiska (zachowanie zadarnionych skarp oraz zachowanie lub wyznaczenie pasów ochronnych o charakterze zakrzewień lub zadrzewień śródpolnych, wyznaczenie granicy polno-leśnej czy strefy buforowej).
Opis warunków kwalifikowalności	W ramach interwencji wspierane będą prace związane z opracowaniem i realizacją projektu scalenia wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym. Realizowane na gruntach, z których co najmniej 50% powierzchni uprawnione jest do otrzymania podstawowego wsparcia dochodu (grunty utrzymywane w dobrej kulturze rolnej zgodnej z ochroną środowiska). Określono środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięcia. Opracowano założenia do projektu scalenia gruntów. Zgodne z ustawą z dnia 26 marca 1982 r. o scalaniu i wymianie gruntów (Dz. U. z 2018 r. poz. 908) w szczególności poparte wystąpieniem do starosty ponad 50% właścicieli gospodarstw rolnych z projektowanego obszaru scalenia lub na wniosek właścicieli gruntów, których łączny obszar przekracza połowę powierzchni projektowanego obszaru scalenia. Pomocy nie przyznaje się na realizację scaleń infrastrukturalnych.
Beneficjent	Starosta
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji. 100% kosztów kwalifikowalnych. Wysokość pomocy na opracowanie projektu scalenia nie może przekroczyć kwoty: – równowartości 3 000 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniowym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego;

	<ul style="list-style-type: none"> – równowartości 2 500 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniowym dla pozostałych województw. <p>Wysokość pomocy na wykonanie zagospodarowania poscaleniowego nie może przekroczyć kwoty:</p> <ul style="list-style-type: none"> – równowartości 6 500 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniowym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; – równowartości 6 000 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniowym dla pozostałych województw.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Zróżnicowania stawek na województwa górskie i nizinne, dokonano na podstawie analizy pt. „Szacunkowe koszty wykonania dokumentacji scaleniowej i zagospodarowania poscaleniowego w Polsce na przyszły okres programowania (2014-2020)”, wykonanej na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi przez niezależny podmiot tj. Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu natomiast wysokość stawek określano na podstawie danych historycznych z projektów finansowanych z EFRROW w lata 2014-2020.</p> <p>Wysokość wsparcia obliczona na podstawie doświadczeń z realizacji scaleń gruntów. Przyjęto, że średnio obszar objęty projektem scalenia gruntów kształtuje się na poziomie około 1000 ha natomiast wartość wsparcia na opracowanie projektu scalenia oraz wykonanie zagospodarowania poscaleniowego na 1 ha gruntów objętych postępowaniem została ustalona na podstawie danych historycznych, tj. na podstawie średniej kwoty wsparcia udzielanej na inwestycje w ramach operacji typu “Scalenie gruntów” PROW 2014-2020.</p>
Ocena pomocy państwa	Pomoc wykracza poza art. 42 TFUE. Wymaga potwierdzenia zgodności z przepisami UE w zakresie pomocy państwa.
Ocena WTO	<p>Interwencja zgodna z zasadami WTO (ust. 2 lit g oraz ust. 11 załącznika nr 2)</p> <p>Pomoc ma na celu poprawę rozłogu gruntów tj. dostosowaniach strukturalnych poprzez wsparcie inwestycyjne, co przyczyni się do poprawy konkurencyjności polskiego rolnictwa. Ponadto pomoc nie będzie obejmowała bezpośrednich płatności na rzecz producentów lub przetwórców. Jednocześnie w ramach zagospodarowania poscaleniowego będą realizowane inwestycje o charakterze infrastrukturalnym w tym w zakresie dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych oraz dojazdów do zabudowań poszczególnych uczestników scalenia tj. pomoc będzie dedykowana na cele inwestycji podstawowych nie w poszczególnych gospodarstwach rolnych. Jednocześnie uczestnicy postępowania scaleniowego nie będą ponosili kosztów związanych z użytkowaniem infrastruktury.</p>

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba operacji
I.10.8	Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym	55	100	48

Kod interwencji	I 10.9.1
Nazwa interwencji	Rozwój usług rolnictwa 4.0 na rzecz ochrony środowiska i klimatu
Fundusz	EFRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Inwestycje (art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.21 Liczba wspieranych operacji lub jednostek w zakresie pozarolniczych inwestycji produkcyjnych [w ramach EFRROW]
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 5 Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez zmniejszenie uzależnienia od środków chemicznych Cel 10 (przekrojowy) Modernizacja sektora poprzez wspieranie i dzielenie się wiedzą, innowacjami i cyfryzacja w rolnictwie i na obszarach wiejskich oraz zachęcanie do ich wykorzystywania.
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 5 P 2. Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich CS 5 P 4. Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza CS 4. P 1. Ograniczanie emisji gazów cieplarnianych z rolnictwa CS 4. P 2. Adaptacja rolnictwa i leśnictwa do zmian klimatu w tym ograniczenie oddziaływania niekorzystnych warunków pogodowych lub zagrożeń chorobowych CS 6. P 2. Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.23a Liczba operacji przyczyniających się do osiągnięcia celów w zakresie zrównoważenia środowiskowego, łagodzenia skutków zmian klimatu i dostosowania do nich na obszarach wiejskich
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Celem interwencji jest wdrażanie nowych modeli biznesu i organizacji rynku na obszarach wiejskich, poprzez wsparcie inwestycyjne podmiotów świadczących usługi rolnicze dotyczące ochrony środowiska z wykorzystaniem rozwiązań Rolnictwa 4.0. Pozwoli to chronić zasoby naturalne oraz klimat z wykorzystaniem innowacji i rozwiązań cyfrowych. Kryteria wyboru mogą w szczególności dotyczyć: <ul style="list-style-type: none"> – świadczenia usług rolniczych na obszarach o wysokim rozdrobieniu agrarnym, – świadczenia usług rolniczych z wykorzystaniem technologii (Rolnictwo 4.0) w następujących obszarach tematycznych: <ul style="list-style-type: none"> o ograniczenie zużycia środków ochrony roślin, o zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi, – innowacyjności poprzez uruchomienie nowych usług lub zmianę technologii oferowanych usług, z wykorzystaniem, nowych maszyn lub urządzeń, – jeżeli podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie uzyskał pomocy finansowej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w ramach działania Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych. <p>W ramach interwencji wspierane będą materialne i niematerialne inwestycje wykorzystujące technologie cyfrowe (Rolnictwo 4.0) dotyczące np. aplikacji nawozów i środków ochrony roślin, uprawy gleby, zarządzania gospodarowaniem wodą wspierania procesu podejmowania decyzji.</p>
Opis warunków kwalifikowalności	Wnioskodawca przedłoży biznesplan dotyczący rozwoju działalności gospodarczej, zakładający prowadzenie rentownej działalności w zakresie świadczonych usług. Usługi powinny być świadczone na rzecz gospodarstw rolnych. Wnioskodawca będzie miał obowiązek dokumentowania świadczenia usług, co związane jest z zabezpieczeniem przed ryzykiem tworzenia sztucznych warunków w celu uzyskania wsparcia, tj. zakupu maszyn lub urządzeń, które przede wszystkim będą używane we

	własnym gospodarstwie rolnika, a nie w celu prowadzenia działalności gospodarczej zapewniającej dochód.
Beneficjent	Osoba fizyczna/prawna/jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej: – prowadząca działalność gospodarczą w ramach świadczenia usług rolniczych dotyczących ochrony środowiska jako mikro- lub małe- przedsiębiorstwo z wykorzystaniem technologii cyfrowych (Rolnictwo 4.0).
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji (np. maszyn, urządzeń). W okresie programowania maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi nie może przekroczyć 500 tys. zł. Intensywność pomocy: do 65% kosztów inwestycji kwalifikującej się do wsparcia.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Wysokość wsparcia została określona na podstawie doświadczeń z wdrażania działań inwestycyjnych w ramach PROW 2014-2020. Jednostkowa kwota wsparcia, w odniesieniu do pojedynczej operacji została ustalona na podstawie danych historycznych, tj. na podstawie średniej kwoty wsparcia udzielanej na inwestycje w ramach instrumentu Rozwój usług rolniczych w ramach PROW 2014-2020.
Ocena pomocy państwa	Pomoc wykracza poza art. 42 TFUE. Wymaga potwierdzenia zgodności z przepisami UE w zakresie pomocy państwa.
Ocena WTO	Interwencja zgodna z ust. 12 załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa (Green Box). W ramach tej interwencji mogą być realizowane wyłącznie takie rodzaje operacji, które będą wykorzystywały technologie cyfrowe (Rolnictwo 4.0) na rzecz ochrony środowiska. Inwestycje, które będą określone na podstawie jasno sformułowanych kryteriów w ramach programów rządowych mających na celu ochronę środowiska, włączając w to warunki metod produkcji i jej składników.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba operacji
I.10.9.1	Rozwój usług rolnictwa 4.0 na rzecz ochrony środowiska i klimatu	136,95	249	2 215

Kod interwencji	I 10.9.2.
Nazwa interwencji	Rozwój usług na rzecz rolnictwa i leśnictwa (Instrumenty finansowe)
Fundusz	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Inwestycje (art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.21 Liczba wspieranych operacji lub jednostek w zakresie pozarolniczych inwestycji produkcyjnych w ramach EFRRROW
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 8 Promowanie zatrudnienia, wzrostu gospodarczego, równouprawnienia płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym, i zrównoważonego leśnictwa
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 8 P 9. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich poprzez tworzenie sprzyjających warunków do dywersyfikacji gospodarki, w tym biogospodarki, oraz tworzenia i utrzymania miejsc pracy na obszarach wiejskich
Wskaźnik rezultatu	R.32 Rozwój gospodarki wiejskiej: Liczba przedsiębiorstw wiejskich, w tym przedsiębiorstw biogospodarki, rozwiniętych przy wsparciu WPR
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	W ramach Instrumentów Finansowych nie stosuje się kryteriów wyboru operacji
Opis warunków kwalifikowalności	<p>O pomoc może ubiegać się podmiot będący mikro-, małym – lub średnim przedsiębiorstwem prowadzącym działalność gospodarczą w zakresie usług rolniczych i leśnych.</p> <p>Do wsparcia udzielanego w formie instrumentów finansowych kwalifikują się inwestycje materialne i niematerialne oraz kapitał obrotowy zgodnie z art. 74 ust. 3 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą w zakresie usług rolniczych i leśnych.</p> <p>Celem interwencji jest wdrażanie nowych modeli biznesu i organizacji rynku na obszarach wiejskich, jak również wzrost poziomu przedsiębiorczości rolniczej poprzez wsparcie inwestycyjne podmiotów świadczących usługi na rzecz rolnictwa lub leśnictwa, w tym również przez ochronę zasobów naturalnych oraz klimatu również z wykorzystaniem innowacji i rozwiązań cyfrowych.</p> <p>Zakres interwencji: Inwestycje dotyczące działalności polegającej na świadczeniu usług rolniczych i leśnych.</p>
Beneficjent	<p>Ostateczny odbiorca:</p> <p>Osoba fizyczna/prawna/jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prowadząca działalność gospodarczą w ramach świadczenia usług rolniczych jako mikro-, małe – lub średnie przedsiębiorstwo wspomagającą produkcję roślinną, lub wspomagającą chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, lub następującą po zbiorach; – prowadząca działalność gospodarczą w ramach świadczenia usług leśnych jako mikro-, małe- lub średnie- przedsiębiorstwo; – prowadząca działalność gospodarczą w ramach świadczenia usług rolniczych jako mikro-, małe- lub średnie- przedsiębiorstwo z wykorzystaniem technologii cyfrowych (Rolnictwo 4.0) lub w zakresie zabezpieczenia/utrzymania urządzeń wodnych dla spółek wodnych lub związków spółek wodnych w rozumieniu ustawy prawo wodne;

	– prowadząca działalność gospodarczą w ramach świadczenia usług rolniczych lub leśnych jako mikro-, małe- lub średnie- przedsiębiorstwo w ramach mycia i dezynfekcji budynków inwentarskich, hal produkcyjnych oraz urządzeń, maszyn i pojazdów rolniczych i leśnych.
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	Instrumenty finansowe – gwarancja do 80% kwoty kapitału kredytu pozostającego do spłaty oraz 50% dotacja na spłatę odsetek, w przypadku gdy inwestycja przyczynia się do ochrony środowiska i klimatu. Dotacja na spłatę odsetek dotyczy kredytów objętych gwarancją.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Wysokość wsparcia jest to procentowy udział gwarancji w kredycie, który nie może przekroczyć 80% kapitału kredytu. Dodatkowo wsparcie powiększone jest o wartość procentową dotacji na spłatę odsetek. Biorąc pod uwagę charakter wsparcia (interwencji), które jest w formie instrumentu zwrotnego – gwarancji (zabezpieczenia spłaty kredytu zaciągniętego w banku), przy określaniu stawki wsparcia wzięto pod uwagę potrzeby sektora rolno- spożywczego w Polsce. Przy określaniu stawki wzięto m.in. pod uwagę dane dotyczące średniej wartości umów podpisanych w ramach działania 6.4 „Wsparcie inwestycji w tworzenie i rozwój działalności pozarolniczej” PROW 2014-2020.
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wchodzi w zakres art. 42 TFUE i podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Interwencja zgodna z zasadami WTO (ust. 11 i 12 załącznik 2)

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba operacji
I.10.9.2	Rozwój usług na rzecz rolnictwa i leśnictwa - Instrumenty finansowe	27,5	50	500

Kod interwencji	I 10.10.
Nazwa interwencji	Infrastruktura na obszarach wiejskich
Fundusz	EFROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Inwestycje (art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.19 Liczba wspieranych lokalnych operacji lub jednostek inwestycyjnych w zakresie infrastruktury w ramach EFROW.
Zakres terytorialny	Cały kraj. Wsparcie będzie ograniczone do obszarów wiejskich.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 8. Wspieranie zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, włączając w to biogospodarkę i zrównoważoną gospodarkę.
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 8 P 3. Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej typu: gospodarka wodno-ściekowa. CS 8 P 4. Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. CS 8 P 8. Rozwój form współpracy na obszarach wiejskich oraz ich rozwój w wymiarze produkcyjnym, usługowym, społecznym. CS 8 P 11. Stymulowanie rozwoju lokalnego przez zastosowanie rozwiązań innowacyjnych, w tym cyfrowych, oraz z wykorzystaniem potencjału endogenicznego.
Wskaźnik rezultatu	R.34 Łączenie obszarów wiejskich w Europie: Udział ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu WPR.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>W ramach interwencji wspierane będą inwestycje dotyczące:</p> <ul style="list-style-type: none"> – systemów zrównoważonego gospodarowania wodami opadowymi w tym ich retencji – systemów indywidualnego oczyszczania ścieków – ukształtowanie przestrzeni publicznej uwzględniających przeciwdziałanie zmianom klimatu, – odnowienie lub poprawa stanu zabytkowych obiektów budowlanych z przeznaczeniem na cele publiczne <p>Wdrożenie wybranych elementów koncepcji Smart Villages obejmującej wymienione wyżej zakresy inwestycji oraz w szczególności inwestycje w zakresie budowy instalacji odnawialnych źródeł energii, „zielonych” ścieżek rowerowych.</p> <p>Interwencja wspiera rozwój infrastruktury wiejskiej oraz odnowę wsi, przyczyniając się tym samym do poprawy warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej.</p> <p>Ponadto celem interwencji jest gromadzenie i przechowywanie wód opadowych i roztopowych z wagi na niekorzystne warunki hydrologiczne. Jednocześnie wsparcie infrastruktury ukierunkowanej na poszanowanie środowiska i klimatu ma na celu minimalizowania negatywnych skutków zmian klimatu.</p> <p>Kryteria wyboru mogą w szczególności dotyczyć:</p> <ul style="list-style-type: none"> – operacji realizowanych na obszarach uboższych oraz charakteryzujących się wysokim wskaźnikiem bezrobocia, – zastosowania inteligentnych systemów zarządzania wodą, – realizacji koncepcji Smart Villages w zakresie ochrony środowiska i klimatu. <p>O wyborze operacji ponadto zdecydują uwarunkowania wynikające ze specyfiki regionu.</p> <p>W przypadku realizacji wybranych elementów koncepcji Smart Villages kryteria wyboru zostaną określone w regulaminie konkursu. Jednocześnie przewiduje się preferencje dla</p>

	<p>koncepcji Smart Villages kompleksowo (systemowo) odpowiadających na wcześniej zdiagnozowane potrzeby społeczności lokalnej.</p>
Opis warunków kwalifikowalności	<p><i>Pomoc może być przyznana jeśli operacja realizowana jest:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • w miejscowościach położonych poza aglomeracjami zdefiniowanymi w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych w przypadku inwestycji dotyczących systemów indywidualnego oczyszczania ścieków , • w oparciu o koncepcję Smart Villages sfinansowanej ze środków EFRROW w przypadku realizacji koncepcji Smart Villages. <p>W przypadku wniosków na realizację elementów koncepcji Smart Villages przeprowadzony zostanie jeden nabór wniosków na poziomie krajowym a ocena wniosków będzie dokonywana przez panel ekspertów. W przypadku wniosków na operacje inne niż dot. realizacji koncepcji Smart Villages nabory będą odbywać się na poziomie regionalnym.</p>
Beneficjent	Jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki, spółka jednostki samorządu terytorialnego
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	<p>Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji.</p> <p>Intensywność pomocy wynosi do 75% (i nie mniej niż 30%) kosztów kwalifikowalnych operacji, z czego pomoc finansowana z EFRROW wynosi maksymalnie 55% (a w regionie Warszawa - 43%) kosztów kwalifikowalnych, a pozostałe 20% (a w regionie Warszawa - 32%) kosztów kwalifikowalnych - ze środków budżetu państwa.</p> <p>Wysokość pomocy nie może przekroczyć 2 mln zł na obszar gminy w okresie realizacji Programu.</p> <p>Wysokość pomocy udzielonej na realizację wybranych elementów koncepcji Smart Villages nie może przekroczyć 15 mln zł a pomoc przyznaje się na operację o planowanej wysokości kosztów kwalifikujących się do wsparcia powyżej 2 mln zł.</p> <p>Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości co najmniej 45% (a w regionie Warszawa - 57%) kosztów kwalifikowalnych projektu, pochodzi ze środków własnych beneficjenta w wysokości co najmniej 25% kosztów kwalifikowalnych projektu oraz ze środków budżetu państwa w wysokości maksymalnie 20% (a w regionie Warszawa - 32%) kosztów kwalifikowalnych projektu.</p> <p>Oprócz pomocy finansowej wypłacanej przez agencję płatniczą (maksymalnie 75% kosztów kwalifikowalnych), wydatkami publicznymi w rozumieniu art. 3 lit. da SPReg jest także wkład własny beneficjenta, będącego jednostką sektora finansów publicznych, w realizowaną operację, z tym, że ta część tego wkładu, która powoduje zaburzenie proporcji pomiędzy wkładem EFRROW, a wymaganym krajowym wkładem środków publicznych równej 55% do 45% (a w regionie Warszawa 43% do 57%) - nie stanowi kwalifikowalnych wydatków publicznych, w rozumieniu art. 84 SPReg.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Jednostkowa kwota wsparcia, w odniesieniu do pojedynczej operacji została ustalona na podstawie danych historycznych, tj. na podstawie średniej kwoty wsparcia udzielanej na inwestycje w ramach działania Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich PROW 2014-2020. W przypadku realizacji elementów koncepcji Smart Villages, która zakłada realizację kompleksowego podejścia do inwestycji z zakresu infrastruktury w danej</p>

	<p>miejsowości lub miejscowościach na podstawie sumy średnich kwot wsparcia udzielanej na inwestycje w ramach wybranych typów operacji działania Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich oraz LEADER w ramach PROW 2014-2020, jak również działania Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej w ramach PROW 2007-2013 z zakresu objętego przedmiotową interwencją.</p>
Ocena pomocy państwa	<p>Pomoc wykracza poza art. 42 TFUE. Wymaga potwierdzenia zgodności z przepisami UE w zakresie pomocy państwa.</p>
Ocena WTO	<p>Interwencja zgodna z zasadami WTO (ust. 2 lit g załącznika nr 2)</p> <p>Pomoc ma na celu wsparcie rozwoju podstawowej infrastruktury wiejskiej oraz odnowę wsi, przyczyniając się tym samym do poprawy warunków życia społeczności wiejskiej jednocześnie wsparcie ukierunkowane jest na poszanowanie środowiska i klimatu.</p> <p>Ponadto pomoc nie będzie obejmowała bezpośrednich płatności na rzecz producentów lub przetwórców. Nakłady będą dokonywane tylko na cele inwestycji podstawowych i nie będą one obejmowały subsydiów na nakłady i koszty eksploatacji a użytkownicy nie będą ponosili żadnych opłat.</p>

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba operacji
I.10.10	Infrastruktura na obszarach wiejskich	259,05	471	735

Kod interwencji	I 10.11.
Nazwa interwencji	Zalesianie gruntów rolnych
Fundusz	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Inwestycje (art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.20 Liczba wspartych operacji lub jednostek inwestycji nieprodukcyjnych poza gospodarstwem rolnym w ramach EFRRROW
Zakres terytorialny	Cały kraj. Interwencja wdrażana na terenie całego kraju; we wszystkich regionach Polski występują gleby marginalne, które przeznaczone mogą być do zalesienia.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	<p>Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii.</p> <p>Cel 5 Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez zmniejszenie uzależnienia od środków chemicznych.</p> <p>Cel 6 Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu.</p>
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	<p>CS 4 P 3. Zwiększanie pochłaniania i skutecznego magazynowania węgla w glebie m.in. w wyniku zalesiania najsłabszych gruntów rolnych oraz odnawiania lasów;</p> <p>CS 5 P 2. Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich;</p> <p>CS 6 P 1. Ochrona i różnicowanie krajobrazu wiejskiego.</p>
Wskaźnik rezultatu	R.17 Grunty zalesione: Obszar wspierany w zakresie zalesiania, agroleśnictwa i odbudowy, w tym podziały
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>W ramach interwencji premiowane będą zalesienia wpływające na osiąganie celów w zakresie zapobiegania erozji oraz wzmacniania ekologicznej stabilności obszarów leśnych. Dodatkowo, w celu wzmocnienia wpływu zalesień na bioróżnorodność preferowane będą zalesienia przyczyniające się do tworzenia korytarzy ekologicznych.</p> <p>Interwencja ma na celu zwiększanie obszarów leśnych poprzez wsparcie zalesiania gruntów. Obszary zalesione przyczyniają się bezpośrednio do sekwestracji dwutlenku węgla oraz mają korzystny wpływ na gleby i warunki wodne poprzez m.in. zapobieganie erozji i zwiększenie retencji na obszarach wiejskich. Pełnią również ważne funkcje w zakresie ochrony bioróżnorodności i wzbogacania krajobrazu. W celu wzmocnienia wpływu zalesień na bioróżnorodność w ramach interwencji preferowane będą zalesienia przyczyniające się do tworzenia korytarzy ekologicznych.</p> <p>Interwencja przyczyni się do realizacji ogólnokrajowego celu ujętego w Krajowym Programie Zwiększania Lesistości, polegającego na zwiększeniu lesistości Polski do 33% po roku 2050.</p> <p>Realizacja interwencji przyczynia się do realizacji założeń Europejskiego Zielonego Ładu, w tym strategii na rzecz bioróżnorodności 2030, gdzie wskazuje się, że zalesianie, ponowne</p>

	<p>zalesianie i sadzenie drzew służące różnorodności biologicznej oraz odbudowie ekosystemów będą promowane m.in. za pośrednictwem planów strategicznych WPR. Jednocześnie wskazano na unijny cel zasadzenia 3 miliardów drzew w UE do 2030 r.</p> <p>W ramach interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przyznawane będzie wsparcie na wykonanie zalesienia oraz jego ochronę przed zniszczeniem; ▪ zalesienia wykonane będą rodzimymi gatunkami drzew lub krzewów, w tym m.in. biocenotycznymi lub miododajnymi; ▪ w składzie gatunkowym zalesień przeważać będą gatunki liściaste, o ile pozwolą na to warunki siedliskowe; ▪ skład gatunkowy zalesień dostosowany będzie do warunków siedliskowych, środowiskowych i klimatycznych danego obszaru; ▪ premiowane będą zalesienia wpływające na osiągnięcie celów w zakresie zapobiegania erozji oraz wzmocnienia ekologicznej stabilności obszarów leśnych; ▪ w celu wypełnienia założeń Priorytetowych Ram Działań dla Sieci Natura 2000 (PAF) preferowane będą zalesienia tworzące korytarze ekologiczne w ramach Sieci Natura 2000, o ile tego typu obszary przewidziane będą do zalesienia w Planach Zadań Ochronnych lub Planach Ochrony dla obszarów Natura 2000; ▪ pomoc przyznawana będzie do gruntów, dla których opracowany jest plan zalesienia przez Nadleśniczego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe; ▪ wspierane będą zalesienia spójne z celami w zakresie klimatu i środowiska zgodnymi z zasadami zrównoważonej gospodarki leśnej, określonymi w ogólnoeuropejskich wytycznych dotyczących zalesiania i ponownego zalesiania; ▪ zalesienia wykonywane będą zgodnie z przepisami o ochronie przyrody i ocenach oddziaływania na środowisko - w wymaganych przepisami przypadkach, po wcześniejszych konsultacjach planowanego zalesienia - z właściwymi organami w zakresie obszarowych form ochrony przyrody, natomiast w przypadku obszarów wyznaczonych jako Natura 2000 w ramach dyrektywy 2009/147/WE i dyrektywy 92/43/EWG - zgodnie z celami zarządzania tych obszarów, <p>co zapewni realizację celów środowiskowych.</p>
<p>Opis warunków kwalifikowalności</p>	<p>Pomoc przyznawana jest na zalesienie gruntów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rolnych - stanowiących grunty orne lub sady lub, ▪ innych niż rolne - wykazanych w ewidencji gruntów jako użytki rolne lub grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych, niewykorzystywane do produkcji rolniczej, ▪ o minimalnej powierzchni - 0,1 ha, ▪ przeznaczonych do zalesienia w dokumentach planistycznych gminy. <p>W jednym roku beneficjent może uzyskać pomoc maksymalnie do 40 ha gruntów.</p>

Beneficjent	<p>Rolnik, (w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR) - będący właścicielem gruntu, z wyłączeniem jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej reprezentujących Skarb Państwa w zakresie zarządzania mieniem.</p> <p>Jednostki samorządu terytorialnego - będące właścicielami gruntów rolnych oraz gruntów innych niż rolne.</p>
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	<p>Wsparcie na zalesienie przyznawane jest jednorazowo za wykonanie zalesienia gruntów rolnych lub innych niż rolne lub dolesienie na terenach pokrytych częściowo samosiewem. Dodatkowo przyznawane jest wsparcie na ochronę nasadzeń przed zniszczeniami.</p> <p>Stawki na zalesienie i ich ochronę zostały określone ryczałtowo na 1 ha lub na metr bieżący. Odpowiadają 100% wyszacowanych kosztów inwestycyjnych. Stawki zróżnicowane są w zależności od ukształtowania terenu oraz rodzaju materiału użytego do zabezpieczenia drzewek przed zniszczeniami i wynoszą od ok. 10 000 do 20 000 zł/ha.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Stawki ustalone zostały ryczałtowo, na hektar powierzchni zalesionej, w oparciu o dane i analizy Instytutu Badawczego Leśnictwa. Koszty założenia zalesienia i jego ochrony ustalono z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczych, ekonomicznych, przestrzennych i społecznych.</p> <p>Kalkulacja wysokości wsparcia opiera się na kosztach związanych z zakładaniem i ochroną upraw leśnych w różnych regionach kraju. W kalkulacji stawek płatności korzystano z informacji uzyskanych z nadleśnictw produkujących materiał sadzeniowy, informacji o cenach sadzonek, danych dotyczących pracochłonności prac leśnych oraz dotyczących stawek wynagrodzeń, informacji uzyskanych od prywatnych firm leśnych świadczących usługi prywatnym właścicielom gruntów rolnych i lasów.</p> <p>Przy wyliczeniu wysokości stawek płatności wzięto pod uwagę m.in. koszty: przygotowania gruntu, zakupu sadzonek oraz materiałów użytych do zabezpieczenia nasadzeń przed zniszczeniem, przechowywania, transportu sadzonek i materiałów zabezpieczających sadzonki, sadzenia i ewentualnego wykonania poprawek w kolejnym roku po posadzeniu.</p>
Ocena pomocy państwa	Pomoc dla gospodarstw rolnych nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie wymaga oceny zgodności z pomocą publiczną. W pozostałych przypadkach wymagana jest ocena zgodności z pomocą publiczną.
Ocena WTO	Interwencja zgodna z zasadami WTO (Ust. 11 załącznika nr 2)

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
I.10.11	Zalesianie gruntów rolnych	10,87	13,59	2 480

Kod interwencji	I 10.12.
Nazwa interwencji	Tworzenie zadrzewień śródpolnych
Fundusz	EFRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Inwestycje (art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.20 Liczba wspartych operacji lub jednostek inwestycji nieprodukcyjnych poza gospodarstwem rolnym w ramach EFRROW
Zakres terytorialny	Cały kraj. Interwencja wdrażana na terenie całego kraju ze względu na wielorakie funkcje środowiskowe zadrzewień śródpolnych.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	<p>Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii.</p> <p>Cel 5 Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez zmniejszenie uzależnienia od środków chemicznych.</p> <p>Cel 6 Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu.</p>
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	<p>CS 4 P 3. Zwiększanie pochłaniania i skutecznego magazynowania węgla w glebie m.in. w wyniku zalesiania najsłabszych gruntów rolnych oraz odnawiania lasów</p> <p>CS 5 P 2. Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich</p> <p>CS 6 P 1. Ochrona i różnicowanie krajobrazu wiejskiego</p>
Wskaźnik rezultatu	R.17 Grunty zalesione: Obszar wspierany w zakresie zalesiania, agroleśnictwa i odbudowy, w tym podziały
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>Interwencja polegająca na założeniu zadrzewień śródpolnych, w celu zwiększenia pochłaniania dwutlenku węgla. W ramach interwencji preferowane będą nasadzenia w formie liniowej, tak aby jednocześnie spełniały funkcje przeciwwietrzne, wodochronne i przeciwerozyjne.</p> <p>Interwencja wpływa też na ochronę zasobów naturalnych, takich jak woda, gleba i powietrze oraz wzrost różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich. Zadrzewienia przyczyniają się do zwiększania retencji wodnej oraz zmniejszają ilość zanieczyszczeń przedostających się do wód. Stanowią istotny element przeciwdziałania skutkom suszy. Zapobiegają erozji wodnej i wietrznej.</p> <p>Nowozakładane zadrzewienia prowadzą do urozmaicenia krajobrazu rolniczego, wspomagają utrzymanie równowagi ekologicznej na obszarach wiejskich, stanowią miejsce bytowania wielu organizmów i bazę pokarmową m.in. dla ptaków i owadów zapyłających, w szczególności pszczoł, dla których oferują nie tylko pokarm, ale również miejsce na założenie gniazda.</p> <p>W ramach interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przyznawane będzie wsparcie na tworzenie zadrzewień śródpolnych i ich ochronę przed zniszczeniem;

	<ul style="list-style-type: none"> - nasadzenia prowadzone będą rodzimymi gatunkami drzew lub krzewów, w tym m.in. biocenotycznymi lub miododajnymi; - w składzie gatunkowym nasadzeń przeważać będą gatunki liściaste, o ile pozwolą na to warunki siedliskowe; - skład gatunkowy dostosowany będzie do warunków siedliskowych, środowiskowych i klimatycznych danego obszaru; - rolnik będzie miał możliwość skonsultowania planowanego zadrzewienia z wyspecjalizowanym w tym zakresie doradcą rolnym, co zapewni realizację celów środowiskowych.
Opis warunków kwalifikowalności	<p>Pomoc przyznawana jest na tworzenie zadrzewień śródpolnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ na gruntach ornych, ▪ o powierzchni co najmniej 0,1 ha. <p>W jednym roku beneficjent może uzyskać pomoc maksymalnie do 40 ha.</p>
Beneficjent	<p>Rolnik, (w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR) - będący właścicielem gruntu z wyłączeniem jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej reprezentujących Skarb Państwa w zakresie zarządzania mieniem.</p> <p>Jednostki samorządu terytorialnego - będące właścicielami gruntów rolnych.</p>
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	<p>Wsparcie na tworzenie zadrzewień śródpolnych jest przyznawane w formie ryczałtu, jednorazowo za jego założenie.</p> <p>Stawki płatności zostały określone ryczałtowo na 1 ha i odpowiadają 100% wyszacowanych kosztów inwestycyjnych. Stawki zróżnicowane są w zależności od ukształtowania terenu oraz rodzaju materiału użytego do zabezpieczenia drzewek przed zniszczeniem i wynoszą od ok. 10 000 do 16 000 zł/ha.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Wysokość stawek ustalono w oparciu o wyniki analiz przeprowadzanych przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB oraz Instytut Badawczy Leśnictwa.</p> <p>Przy wyliczeniu wysokości stawek płatności wzięto pod uwagę m.in. koszty: przygotowania gruntu, zakupu sadzonek oraz materiałów użytych do zabezpieczenia nasadzeń przed zniszczeniem, przechowywania, transportu sadzonek i materiałów zabezpieczających sadzonki, sadzenia i wykonania poprawek w kolejnym roku po posadzeniu.</p> <p>Koszty zostały ustalone z uwzględnieniem ukształtowania terenu, uwarunkowań przyrodniczych, ekonomicznych, przestrzennych i społecznych. Kalkulacja wysokości wsparcia bazuje na rzeczywistych kosztach związanych z tworzeniem i ochroną zadrzewień śródpolnych w różnych regionach kraju.</p>
Ocena pomocy państwa	Pomoc dla gospodarstw rolnych nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie wymaga oceny zgodności z pomocą publiczną. W pozostałych przypadkach wymaga potwierdzenia zgodności z przepisami UE w zakresie pomocy publicznej.
Ocena WTO	Interwencja zgodna z zasadami WTO (Ust. 11 załącznika nr 2)

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba wspartych hektarów
I.10.12	Tworzenie zadrzewień śródpolnych	4,8	6	1840

Kod interwencji	I 10.13.
Nazwa interwencji	Zakładanie systemów rolno-leśnych
Fundusz	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Inwestycje (art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.20 Liczba wspartych operacji lub jednostek inwestycji nieprodukcyjnych poza gospodarstwem rolnym w ramach EFRRROW
Zakres terytorialny	Cały kraj. Systemy rolno-leśne, ze względu na ich wielorakie funkcje środowiskowe, będą zakładane w całej Polsce.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	<p>Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii.</p> <p>Cel 5 Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez zmniejszenie uzależnienia od środków chemicznych.</p> <p>Cel 6 Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu.</p>
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	<p>CS 4 P 3. Zwiększanie pochłaniania i skutecznego magazynowania węgla w glebie m.in. w wyniku zalesiania najsłabszych gruntów rolnych oraz odnawiania lasów</p> <p>CS 5 P 2. Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich</p> <p>CS 6 P 1. Ochrona i różnicowanie krajobrazu wiejskiego</p>
Wskaźnik rezultatu	R.17 Grunty zalesione: Obszar wspierany w zakresie zalesiania, agroleśnictwa i odbudowy, w tym podziały
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>Interwencja polegająca na założeniu systemu rolno-leśnego, pozwala na użytkowanie gruntu rolnego, na którym drzewa lub krzewy są zintegrowane z uprawą rolną na tym samym obszarze. Jest to wielofunkcyjne użytkowanie gruntu przynoszące korzyści środowiskowo-klimatyczne.</p> <p>Systemy rolno-leśne przyczyniają się do redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz zwiększania zawartości materii organicznej w glebie. Wpływają na poprawę zasobów wodnych poprzez zwiększenie infiltracji oraz ochronę wód powierzchniowych, zapobiegają erozji. Mają pozytywny wpływ na różnorodność biologiczną, gdyż biocenotyczne i miododajne gatunki drzew lub krzewów są naturalnym środowiskiem występowania owadów zapylających, w szczególności pszczół, dla których oferują nie tylko pokarm, ale również miejsce na założenie gniazda.</p> <p>Systemy rolno-leśne, w których drzewa i krzewy stanowią część pastwiska dają zwierzętom schronienie przed niekorzystnymi warunkami pogodowymi. Dzięki temu podnoszą dobrostan zwierząt, co przekłada się na poprawę ich produktywności i stanu zdrowia.</p> <p>W ramach interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przyznawane będzie wsparcie na założenie systemów rolno-leśnych i ich ochronę przed zniszczeniem; - nasadzenia prowadzone będą rodzimymi gatunkami drzew lub krzewów, w tym m.in. biocenotycznymi lub miododajnymi;

	<ul style="list-style-type: none"> - w składzie gatunkowym nasadzeń przeważać będą gatunki liściaste, o ile pozwolą na to warunki siedliskowe; - skład gatunkowy dostosowany będzie do warunków siedliskowych, środowiskowych i klimatycznych danego obszaru; - rolnik będzie miał możliwość skonsultowania planowanego systemu rolno-leśnego z wyspecjalizowanym w tym zakresie doradcą rolnym, <p>co zapewni realizację celów środowiskowych.</p>
Opis warunków kwalifikowalności	<p>Pomoc przyznawana jest na zakładanie systemów rolno-leśnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ na gruntach ornych lub TUZ, z wyłączeniem TUZ na Naturze 2000, ▪ o powierzchni co najmniej 0,1 ha. <p>W jednym roku beneficjent może uzyskać pomoc maksymalnie do 40 ha.</p>
Beneficjent	Rolnik, (w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR) - będący właścicielem gruntu z wyłączeniem jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej reprezentujących Skarb Państwa w zakresie zarządzania mieniem.
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	<p>Wsparcie na zakładanie systemów rolno-leśnych jest przyznawane w formie ryczałtu, jednorazowo za jego założenie.</p> <p>Stawki płatności zostały określone ryczałtowo na 1 ha i odpowiadają 100% wyszacowanych kosztów inwestycyjnych. Stawki są zróżnicowane w zależności od ukształtowania terenu oraz rodzaju materiału użytego do zabezpieczenia drzewek i wynoszą od ok. 3 000 do 6 000 zł/ha.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Wysokość stawek ustalono w oparciu o wyniki analiz przeprowadzanych przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB oraz Instytut Badawczy Leśnictwa.</p> <p>Przy wyliczeniu wysokości stawek płatności wzięto pod uwagę m.in. koszty: przygotowania gruntu, zakupu sadzonek oraz materiałów użytych do zabezpieczenia nasadzeń, przechowywania, transportu sadzonek i materiałów zabezpieczających sadzonki, sadzenia i wykonania poprawek w kolejnym roku po posadzeniu.</p> <p>Koszty zostały ustalone z uwzględnieniem ukształtowania terenu, uwarunkowań przyrodniczych, ekonomicznych, przestrzennych i społecznych. Kalkulacja wysokości wsparcia bazuje na kosztach związanych z sadzeniem drzew i krzewów oraz ich ochroną w różnych regionach kraju.</p>
Ocena pomocy państwa	Pomoc dla gospodarstw rolnych nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie wymaga oceny zgodności z pomocą publiczną.
Ocena WTO	Interwencja zgodna z zasadami WTO (Ust. 11 załącznika nr 2)

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
I.10.13	Zakładanie systemów rolno-leśnych	4,8	6	4 320

Kod interwencji	I 10.14.
Nazwa interwencji	Zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych
Fundusz	EFROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Inwestycje (art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.20 Liczba wspartych operacji lub jednostek inwestycji nieprodukcyjnych poza gospodarstwem rolnym w ramach EFROW
Zakres terytorialny	Cały kraj. Lasy prywatne wymagające wzmocnienia bioróżnorodności i poprawy zdrowotności ekosystemów leśnych występują na obszarze całego kraju.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii. Cel 5 Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez zmniejszenie uzależnienia od środków chemicznych. Cel 6 Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu.
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 4 P 3. Zwiększanie pochłaniania i skutecznego magazynowania węgla w glebie m.in. w wyniku zalesiania najsłabszych gruntów rolnych oraz odnawiania lasów CS 5 P 2. Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich CS 6 P 4. Zwiększenie różnorodności biologicznej lasów
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.17 Grunty zalesione: Obszar wspierany w zakresie zalesiania, agroleśnictwa i odbudowy, w tym podziały
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Pomoc w ramach interwencji jest przyznawana na wprowadzanie podsadzeń w istniejących lasach, przy uwzględnieniu lokalnych warunków siedliskowych, środowiskowych i klimatycznych danego obszaru. Pozwoli to na zwiększenie sekwestracji CO ₂ , przyczyniając się tym samym do łagodzenia zmian klimatu oraz wzbogacenia ekosystemów. Interwencja obejmuje nasadzenia zwiększające różnorodność biologiczną w lasach prywatnych poprzez dywersyfikację struktury leśnej oraz składu gatunkowego drzewostanów. Wsparcie jest przyznawane również na inwestycje zwiększające odporność lasów prywatnych, poprzez wykonanie cięć pielęgnacyjnych, mających na celu: <ul style="list-style-type: none"> – usuwanie lub hamowanie wzrostu drzew wadliwych, inwazyjnych, chorych; – przerzedzanie nadmiernie zagęszczonych partii drzewostanu; – regulowanie składu gatunkowego oraz wytwarzanie i utrwalanie pożądanej formy mieszaniny. Zabiegi takie, prowadzone w drzewostanach młodszych klas wieku, będą stanowiły element zapobiegawczy przed ekstremalnymi warunkami pogodowymi i pożarami, gdyż pozwolą na

	<p>zwiększenie odporności i zdrowotności ekosystemów, co jest szczególnie istotne z uwagi na potrzebę adaptacji do zmian klimatu.</p> <p>Wspierane są m.in. inwestycje polegające na:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przebudowie składu gatunkowego drzewostanu poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - wprowadzenie drugiego piętra, - dolesienie luk lub odnowienia w drzewostanach uszkodzonych w szczególności w wyniku chorób, szkodników, zwierzyny lub ekstremalnych warunków pogodowych; ▪ zróżnicowaniu struktury drzewostanu poprzez wprowadzenie podszytu; ▪ zakładaniu remiz leśnych; ▪ kształtowaniu ekotonów na obrzeżach lasu; ▪ prowadzeniu cięć pielęgnacyjnych. <p>Dodatkowo w zakresie inwestycji polegających na wprowadzaniu nowych nasadzeń wspierana jest ich ewentualna ochrona przed zniszczeniami.</p> <p>Interwencja realizuje założenia Europejskiego Zielonego Ładu, w tym strategii na rzecz bioróżnorodności, której jednym z celów jest poprawa jakości i odporności lasów Unii Europejskiej.</p> <p>W ramach interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wszystkie rodzaje inwestycji będą dostosowane do lokalnych warunków siedliskowych i krajobrazowych, ▪ nasadzenia prowadzone będą rodzimymi gatunkami drzew lub krzewów, w tym m.in. biocenotycznymi i miododajnymi; ▪ w składzie gatunkowym nasadzeń przeważać będą gatunki liściaste, o ile pozwolą na to warunki siedliskowe; ▪ realizacja poszczególnych inwestycji dostosowana będzie do odpowiedniego wieku drzewostanu; ▪ wspierane będą nasadzenia w lasach spójne z celami w zakresie klimatu i środowiska zgodnymi z zasadami zrównoważonej gospodarki leśnej, określonymi w ogólnoeuropejskich wytycznych dotyczących zalesiania i ponownego zalesiania, ▪ inwestycje będą wykonywane zgodnie z przepisami o ochronie przyrody i ocenach oddziaływania na środowisko (w wymaganych przepisami przypadkach, po wcześniejszych konsultacjach planowanej inwestycji - z właściwymi organami w zakresie obszarowych form ochrony przyrody, natomiast w przypadku obszarów wyznaczonych jako Natura 2000 w ramach dyrektywy 2009/147/WE i dyrektywy 92/43/EWG - zgodnie z celami zarządzania tych obszarów), <p>co zapewni realizację celów środowiskowych.</p>
<p>Opis warunków kwalifikowalności</p>	<p>Warunki przyznania wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ minimalna powierzchnia gruntu objętego pomocą - 0,1 ha; ▪ w jednym roku beneficjent może uzyskać pomoc maksymalnie do 40 ha; ▪ w przypadku lasów o powierzchni powyżej 10 ha wymagane jest potwierdzenie, że realizacja inwestycji nie stoi w sprzeczności z zapisami Uproszczonego Planu Urządzenia Lasu lub dokumentu równoważnego.
<p>Beneficjent</p>	<p>Właściciele lasów prywatnych lub ich stowarzyszenia, lub wspólnoty gruntowe</p>

Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	<p>Wsparcie na inwestycję jest przyznawane w formie ryczałtu, jednorazowo za jej wykonanie. Stawki zostały określone ryczałtowo na 1 ha lub na metr bieżący (w przypadku zabezpieczenia nasadzeń) i odpowiadają 100% wyszacowanych kosztów inwestycyjnych. Stawki zróżnicowane są w zależności od ukształtowania terenu oraz rodzaju materiału użytego do zabezpieczenia drzewek przed zniszczeniami i wynoszą:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ od ok. 7 000 do 19 000 zł/ha - w przypadku inwestycji polegających na wprowadzaniu podsadzeń mających na celu zwiększenie różnorodności biologicznej istniejących lasów wraz z ochroną nasadzeń przed zniszczeniem, ▪ od ok. 1 000 do 2 300 zł/ha - w przypadku cięć pielęgnacyjnych zwiększających odporność i zdrowotność drzewostanów.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Stawki płatności zostały ustalone ryczałtowo w oparciu o analizy opracowane przez Instytut Badawczy Leśnictwa (IBL), z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczych, ekonomicznych, przestrzennych i społecznych.</p> <p>Kalkulacja bazuje na danych zabranych przez IBL w zakresie kosztów związanych z wprowadzaniem podsadzeń, pielęgnacją i ochroną lasów, znajdujących się w różnych regionach kraju.</p> <p>Kalkulację stawek płatności przeprowadzono w oparciu m.in. o dane pracochłonności prac leśnych w zależności od warunków siedliskowych i innych utrudnień oraz danych dotyczących wynagrodzeń w roku 2019.</p> <p>Przy wyliczeniu wysokości stawek płatności wzięto pod uwagę m.in. koszty: przygotowania gruntu, zakupu sadzonek oraz materiałów użytych do zabezpieczenia nasadzeń przed zniszczeniem, przechowywania, transportu sadzonek i materiałów zabezpieczających sadzonki, sadzenia i wykonania cięć pielęgnacyjnych.</p>
Ocena pomocy państwa	Pomoc wykracza poza art. 42 TFUE i wymaga oceny zgodności z pomocą publiczną.
Ocena WTO	Interwencja zgodna z zasadami WTO (Ust. 11 załącznika nr 2)

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba hektarów
I.10.14	Zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych	9,6	12	8 925

Kod interwencji	I 11.
Nazwa interwencji	Premie dla młodych rolników
Fundusz	EFRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Rozpoczęcie działalności przez młodych rolników, nowych rolników i zakładanie przedsiębiorstw na obszarach wiejskich
Wskaźnik produktu	O.22 Liczba młodych rolników otrzymująca wsparcie na rozpoczęcie działalności
Zakres terytorialny	Cały kraj – wymiana pokoleniowa w rolnictwie poprzez przyciąganie młodych rolników jest niezbędna we wszystkich regionach, choć struktura wiekowa rolników różni się w poszczególnych województwach, wsparcie należy skierować do młodych rolników w całym kraju.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 7 Przyciąganie i utrzymanie młodych rolników i innych nowych rolników oraz ułatwianie rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 7. P 2. Dostęp do kapitału CS 7. P 7. Poprawa struktury wieku zarządzających gospodarstwami rolnymi
Wskaźnik rezultatu	R.30 Wymiana pokoleniowa: Liczba młodych rolników rozpoczynających działalność ze wsparciem WPR, z uwzględnieniem podziału według płci
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>Ta interwencja wspiera rozpoczynanie i rozwój działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym przez młodych rolników, zapewniając dostęp do kapitału niezbędnego w początkowej fazie prowadzenia gospodarstwa i przyczynia się do realizacji celu szczegółowego 7 „Przyciąganie i utrzymanie młodych rolników i innych nowych rolników oraz ułatwianie rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich”.</p> <p>Zakres wsparcia:</p> <p>Wsparcie dotyczy rozwoju produkcji roślinnej lub zwierzęcej w gospodarstwie (produkcji nieprzetworzonych produktów rolnych), a także przygotowania do sprzedaży nieprzetworzonych produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie.</p> <p>Nie przewiduje się wsparcia gospodarstw w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zwierząt futerkowych, z wyjątkiem królika utrzymywanego w celu produkcji surowca mięsnego, – plantacji roślin wieloletnich na cele energetyczne, – niektórych działów specjalnych produkcji rolnej m.in.: hodowla zwierząt laboratoryjnych, ryb akwariowych, psów rasowych i kotów rasowych. <p>W ramach inwestycji związanych z rozpoczynaniem lub rozwojem działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym uwzględnia się przede wszystkim:</p> <ul style="list-style-type: none"> – inwestycje budowlane związane z budynkami lub budowlami wykorzystywanymi do produkcji rolnej, – zakup nieruchomości rolnych, – zakup zwierząt gospodarskich lub innych zwierząt niezbędnych do prowadzenia produkcji zwierzęcej, – zakup nowych maszyn, urządzeń, wyposażenia lub sprzętu, w tym sprzętu komputerowego i oprogramowania służącego wsparciu prowadzenia produkcji rolnej.

	<p>Kryteria wyboru operacji mogą dotyczyć w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) posiadanych kwalifikacji zawodowych lub umiejętności; 2) różnicy wieku pomiędzy przekazującym gospodarstwo w całości i na własność a młodym rolnikiem; 3) powierzchni użytków rolnych w gospodarstwie (tytuł prawny); 4) przejmowania przynajmniej jednego gospodarstwa w całości i na własność; 5) wielkości ekonomicznej gospodarstwa (tytuł prawny); 6) prowadzenia produkcji zwierzęcej; 7) udziału w systemach jakości; 8) realizacji inwestycji w środki trwałe 9) aktywności zawodowej wnioskodawcy.
<p>Opis warunków kwalifikowalności</p>	<p>Warunki dostępu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rozpoczęcie prowadzenia działalności rolniczej (w gospodarstwie rolnym) nie wcześniej niż w okresie 24 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o przyznanie pomocy; 2) rozpoczęcie prowadzenia działalności rolniczej w gospodarstwie o powierzchni użytków rolnych równej co najmniej średniej wojewódzkiej lub krajowej (tej niższej) lub o wielkości ekonomicznej równej co najmniej 15 000 euro, jako kierujący, najpóźniej w terminie 12 miesięcy od dnia przyznania pomocy; powierzchnia użytków rolnych tego gospodarstwa nie może przekraczać 300 ha, a jego wielkość ekonomiczna – 150 000 euro; 3) powierzchnia użytków rolnych stanowiących przedmiot własności beneficjenta, użytkowania wieczystego lub dzierżawy z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa lub od jednostek samorządu terytorialnego stanowi co najmniej 50% odpowiedniej średniej (wojewódzkiej lub krajowej – tej niższej); 4) posiadanie odpowiednich kwalifikacji zawodowych lub umiejętności związanych z prowadzeniem działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym (staż pracy w rolnictwie) i uwzględniających wymogi określone w definicji młodego rolnika lub zadeklarowanie uzupełnienia kwalifikacji. <p>Warunek dotyczący posiadania odpowiednich kwalifikacji zawodowych lub umiejętności uważa się za spełniony, jeżeli osoba fizyczna posiada wykształcenie rolnicze, a w przypadku posiadania wykształcenia nierolniczego ma odpowiedni staż pracy w rolnictwie.</p> <p>Szczegółowy wykaz kierunków studiów, zawodów, tytułów kwalifikacyjnych oraz rodzaje dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji zawodowych i umiejętności zostanie określony w dokumentach krajowych.</p> <p>Beneficjent jest zobowiązany do:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) realizacji założeń biznesplanu, w tym planowanych inwestycji; 2) uzupełnienia kwalifikacji zawodowych – jeśli beneficjent nie spełniał wymogu dotyczącego posiadania odpowiednich kwalifikacji zawodowych lub umiejętności; 3) korzystania z doradztwa indywidualnego dla osób rozpoczynających po raz pierwszy prowadzenie gospodarstwa jako młody rolnik w ramach interwencji „Kompleksowe doradztwo rolnicze”;

- 4) stopniowego powiększania udziału przychodów z prowadzonej w gospodarstwie działalności rolniczej we wszystkich przychodach beneficjenta, mierzone od drugiego roku kalendarzowego następującego po roku, w którym wypłacono pierwszą ratę pomocy, aż do osiągnięcia co najmniej 60-procentowego udziału przychodów z prowadzonej w gospodarstwie działalności rolniczej we wszystkich przychodach beneficjenta w 4. roku kalendarzowym następującym po roku, w którym wypłacono pierwszą ratę pomocy;
- 5) osiągnięcia w wyniku realizacji biznesplanu wzrostu wielkości ekonomicznej gospodarstwa co najmniej o:
  - 30% w stosunku do wielkości wyjściowej – w przypadku, gdy gospodarstwo beneficjenta miało wyjściową wielkość ekonomiczną co najmniej 15 tys. euro i mniej niż 25 tys. euro,
  - 20% w stosunku do wielkości wyjściowej – w przypadku, gdy gospodarstwo beneficjenta miało wyjściową wielkość ekonomiczną co najmniej 25 tys. euro i mniej niż 50 tys. euro,
  - 15% w stosunku do wielkości wyjściowej – w przypadku, gdy gospodarstwo beneficjenta miało wyjściową wielkość ekonomiczną co najmniej 50 tys. euro i mniej niż 100 tys. euro,
  - 10% w stosunku do wielkości wyjściowej – w przypadku, gdy gospodarstwo beneficjenta miało wyjściową wielkość ekonomiczną co najmniej 100 tys. euro i nie więcej niż 150 tys. euro;
- 6) osiągnięcia w wyniku realizacji biznesplanu wzrostu wielkości ekonomicznej gospodarstwa do poziomu co najmniej 19 500 euro – w przypadku, gdy gospodarstwo beneficjenta nie spełniało wymogu wyjściowej wielkości ekonomicznej;
- 7) utrzymania osiągniętego wzrostu wielkości ekonomicznej i osiągniętego co najmniej 60-procentowego udziału przychodów z prowadzonej w gospodarstwie rolnym działalności rolniczej we wszystkich przychodach beneficjenta przynajmniej do dnia upływu 5 lat od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy;
- 8) utrzymania nabytych w ramach operacji środków trwałych co najmniej do dnia upływu 5 lat od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy;
- 9) prowadzenia rachunkowości rolniczej co najmniej do dnia upływu 5 lat od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy;
- 10) prowadzenia działalności rolniczej w gospodarstwie jako kierujący co najmniej do dnia upływu 5 lat od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy.

Gospodarstwo rolne młodego rolnika stanowi lub może stanowić zorganizowaną całość gospodarczą.

Przysługuje jedna premia na osobę i gospodarstwo.

Grunty, które wchodziły w skład gospodarstwa beneficjenta „Premii dla młodych rolników” PROW 2014-2020 w sytuacji wyjściowej – nie są uwzględniane na potrzeby wyboru operacji (kryterium dotyczące powierzchni użytków rolnych w gospodarstwie, kryterium dotyczące wielkości ekonomicznej gospodarstwa oraz kryterium dotyczące przejmowania przynajmniej jednego gospodarstwa w całości i na własność).

Przysługuje jedna premia na małżeństwo, niezależnie od tego, czy małżonkowie prowadzą jedno czy dwa odrębne gospodarstwa.

	Pomoc może być przyznana albo w ramach interwencji "Premie dla młodych rolników" albo w ramach interwencji "Rozwój małych gospodarstw".
Beneficjent	<p>Młody rolnik będący pełnoletnią osobą fizyczną, po raz pierwszy rozpoczynającą prowadzenie działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym jako jedyny kierujący i który pracuje w tym gospodarstwie.</p> <p>Prowadzenie działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym rozpoczyna się co do zasady z dniem, gdy osoba ubiegająca się o przyznanie pomocy stała się właścicielem lub objęła w posiadanie gospodarstwo rolne o powierzchni co najmniej 1 ha użytków rolnych.</p> <p>Osoba, która otrzymała premię dla młodych rolników w ramach PROW 2014-2020 lub wsparcie na ułatwianie startu młodym rolnikom w ramach PROW 2007-2013 lub SPO 2004-2006 nie kwalifikuje się do wsparcia.</p>
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy.
Forma i wysokość wsparcia	Ryczałt (premia) w wysokości 200 000 zł wypłacana w dwóch ratach.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Art. 69 w powiązaniu z art. 77 ust. 1 lit. c projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR</p> <p>Ustalając stawkę pomocy wzięto pod uwagę aktualną kwotę pomocy dla młodych rolników (typ operacji „Premie dla młodych rolników” PROW 2014-2020), jak również zasadę, że kwota premii dla młodych rolników w kolejnych programach jest dostosowywana średnio co 5 lat do wzrastających kosztów prowadzenia działalności rolniczej (wzrost cen wybranych czynników produkcji w rolnictwie), a także do wzrostu średnich cen użytków rolnych oraz przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto.</p> <p>Określając kwotę premii dla młodych rolników wzięto również pod uwagę średnią wartość inwestycji zrealizowanych przez młodych rolników w ramach „Modernizacji gospodarstw rolnych” PROW 2014-2020 (około 187 000 zł).</p> <p>Kwota premii dla młodych rolników nie przekracza maksymalnej kwoty pomocy określonej w art. 69 ust. 4 projektu rozporządzenia ani relacji PKB na mieszkańca w Polsce i UE.</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	Interwencja zgodna załącznikiem nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa (Green Box). Pomoc ma na celu przyciąganie i utrzymanie młodych rolników i będzie ułatwiać młodym rolnikom proces rozpoczynania lub rozwoju działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym. Pomoc będzie udzielana na podstawie Planu ze środków publicznych (premia) i nie obejmuje transferów od konsumentów ani nie spowoduje podtrzymywania cen producentów.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba młodych rolników
I.11	Premie dla młodych rolników	315,17	573,03	12 750

Kod interwencji	I 12.1.
Nazwa interwencji	Dopłaty do składek ubezpieczenia zwierząt gospodarskich
Fundusz	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Narzędzia zarządzania ryzykiem (art. 70 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.8 Liczba jednostek (zawartych umów ubezpieczenia) objętych wsparciem w ramach WPR instrumenty zarządzania ryzykiem
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	<p>Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolniczego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego oraz różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej zrównoważoności produkcji rolnej w Unii</p> <p>Cel 7 Przyciąganie i utrzymanie młodych rolników oraz innych nowych rolników i ułatwianie zrównoważonego rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich</p> <p>Cel przekrojowy – Modernizacja sektora poprzez wspieranie i dzielenie się wiedzą innowacjami i cyfryzacją w rolnictwie i na obszarach wiejskich oraz zachęcanie do ich wykorzystania (art. 5 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR).</p>
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	<p>CS1.P6 Zapewnienie stabilności dochodów gospodarstw przez łagodzenie skutków ryzyka cenowego (wynikającego ze zmienności koniunktury) i produkcyjnego (wynikającego ze zmienności uwarunkowań klimatyczno-pogodowych oraz występowania klęsk żywiołowych, inwazji szkodników, chorób zwierząt i roślin),</p> <p>CS1.P9 Upowszechnienie stosowania instrumentów zarządzania ryzykiem.</p>
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.5 Zarządzanie ryzykiem: odsetek gospodarstw rolnych stosujących narzędzie zarządzania ryzykiem WPR
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>Odpowiedzią na prowadzenie działalności w warunkach ciągle występujących zagrożeń takich jak narażenie zwierząt gospodarskich na choroby, a w konsekwencji przymusowy ubój, jest zastosowanie różnych instrumentów zarządzania ryzykiem, czyli zespołu czynności, które pozwalają prowadzić gospodarstwo rolne ze świadomością istniejących zagrożeń dla produkcji rolniczej. Jednym z tych działań jest ubezpieczenie przez producenta rolnego swojej produkcji, a tym samym zabezpieczenie swoich dochodów umożliwiających dalsze prowadzenie i rozwijanie produkcji oraz uzyskiwanie dochodów z pracy.</p> <p>Celem interwencji jest dofinansowanie umów ubezpieczeń zwierząt gospodarskich od chorób. Ochroną ubezpieczeniową objęte zostaną straty, które przekroczą 20 % średniej rocznej produkcji z poprzednich trzech lat lub średniej z trzech lat opartej na okresie pięciu wcześniejszych lat, z wyłączeniem wartości najwyższej i najniższe. Do obliczenia średniej rocznej produkcji zwierzęcej danego producenta, która uległa zniszczeniu będzie służyć ewidencja prowadzona do celów podatkowych i/lub ewidencja prowadzona przez inspekcję weterynaryjną oraz średnie ceny skupu.</p> <p>Nie przewiduje się kryteriów dostępu, pomoc przyznaje się do wysokości limitu wydatków w danym roku</p>
Opis warunków kwalifikowalności	Dołączenie do wniosku polisy ubezpieczenia wraz z dowodem opłacenia składki z tytułu zawarcia tej umowy.

Beneficjent	Rolnik w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącego wsparcia na podstawie planów strategicznych.
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	Refundacji będzie podlegało maksymalnie 70% kosztów zawarcia umowy ubezpieczenia zwierząt o ryzyka wystąpienia choroby. Średnia wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne wynosi 7.650 zł.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Średnia wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne została określona na podstawie danych z realizacji dopłat do ubezpieczeń zwierząt gospodarczych od ryzyka szkód spowodowanych wystąpieniem niekorzystnych zjawisk atmosferycznych.
Ocena pomocy państwa	Pomoc dla gospodarstw rolnych nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie wymaga oceny zgodności z pomocą publiczną.
Ocena WTO	Kategoria Amber Box

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba zawartych umów ubezpieczenia
I.12.1	Dopłaty do składek ubezpieczenia zwierząt gospodarskich	109,45	199	117 058

Kod interwencji	I 12.2.
Nazwa interwencji	Dofinansowanie Funduszy Wzajemnościowych
Fundusz	EFRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Narzędzia zarządzania ryzykiem (art. 70 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.8a Liczba funduszy wspólnego inwestowania w zarządzanie ryzykiem rolniczym, klimatycznym i sanitarnym otrzymujących wsparcie w ramach EFRROW (według rodzajów zagrożeń)
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 1 Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i odporności sektora rolniczego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego oraz różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej zrównoważoności produkcji rolnej w Unii
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS1.P6 Zapewnienie stabilności dochodów gospodarstw przez łagodzenie skutków ryzyka cenowego (wynikającego ze zmienności koniunktury) i produkcyjnego (wynikającego ze zmienności uwarunkowań klimatyczno-pogodowych oraz występowania klęsk żywiołowych, inwazji szkodników, chorób zwierząt i roślin), CS1.P9 Upowszechnienie stosowania instrumentów zarządzania ryzykiem.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.5 Zarządzanie ryzykiem: odsetek gospodarstw rolnych stosujących narzędzie zarządzania ryzykiem WPR
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>Dofinansowanie funduszy wzajemnościowych umożliwia wspólne zabezpieczenie się przed negatywnymi skutkami zdarzeń losowych w rolnictwie producentów rolnych. Fundusze charakteryzują się niezarobkowym charakterem oraz swobodą członkostwa i demokracją w zarządzaniu funduszem, producent rolny jest jednocześnie członkiem funduszu i ma prawo udziału w jego władzach</p> <p>Forma funduszu ubezpieczeń wzajemnych pozwala na obniżenie kosztów ubezpieczenia w porównaniu do ubezpieczeń w zakładach komercyjnych.</p> <p>Wypłaty odszkodowań w ramach funduszu zapewniają producentom rolnym uzyskanie dochodu z produkcji rolniczej pomimo wystąpienia strat w produkcji spowodowanych wystąpieniem niekorzystnych zjawisk klimatycznych, chorób zwierząt lub roślin, inwazji szkodników lub straty spowodowane przez działania podjęte zgodnie z dyrektywą 2000/29/WE w celu zwalczania lub powstrzymania choroby roślin lub szkodników lub skutku incydentu środowiskowego.</p> <p>Przy projektowaniu interwencji uwzględniono możliwość tworzenia funduszy w oparciu o funkcjonujące Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych.</p> <p>Celem interwencji jest dofinansowanie tworzenia funduszy wzajemnościowych przez pierwsze trzy lata ich działalności oraz częściowa refundacja wypłaconych odszkodowań z tytułu szkód w produkcji spowodowanych wystąpieniem niekorzystnych zjawisk klimatycznych, chorób zwierząt lub roślin, inwazji szkodników lub straty spowodowane przez działania podjęte zgodnie z dyrektywą 2000/29/WE w celu zwalczania lub powstrzymania choroby roślin lub szkodników lub skutku incydentu środowiskowego. Ochroną ubezpieczeniową będą objęte straty, które przekroczą 20 % średniej rocznej produkcji z poprzednich trzech lat lub średniej z trzech lat opartej na okresie pięciu wcześniejszych lat,</p>

	<p>z wyłączeniem wartości najwyższej i najniższej. do obliczenia średniej rocznej podanego producenta, która uległa zniszczeniu będzie służyć ewidencja prowadzona do celów podatkowych i/lub ewidencja prowadzona przez inspekcję weterynaryjną oraz średnie ceny skupu,</p> <p>Zasady akredytacji i zarządzania funduszami zostaną określone w akcie wykonawczym do ustawy wdrażającej w Polsce SP WPR</p> <p>Nie przewiduje się kryteriów dostępu, pomoc przyznaje się do wysokości limitu wydatków w danym roku.</p>
Opis warunków kwalifikowalności	Warunkiem uzyskania wsparcia będzie przedstawienie dowodów utworzenia funduszu (m.in. akt założycielski), a w kolejnych latach kwota wypłaconych odszkodowań.
Beneficjent	Beneficjentem wsparcia będą fundusze wzajemnościowe. Rolnicy - członkowie funduszu wzajemnościowego będą ostatecznymi odbiorcami pomocy .
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	Refundacji będzie podlegało maksymalnie 70% kosztów utworzenia funduszu i 70% kosztów wypłaconych odszkodowań z uwzględnieniem ograniczeń progowych określonych w projektowanych przepisach UE dotyczących narzędzi zarządzania ryzykiem. Średnia, roczna wysokość wsparcia dla jednego funduszu wzajemnościowego wynosi 10 259 200 zł.
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Za podstawę do kalkulacji przyjęto 70% minimalnego wymogu kapitałowego z kwoty 2,5 mln Euro (art. 272 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej) oraz 70% rocznej kwoty wypłaconych odszkodowań szacowanych w pierwszym roku na 700 000 Euro. Koszty utworzenia funduszu będą mogły być finansowane przez 3 pierwsze lata. W kolejnych latach pomoc będzie dotyczyła wyłącznie refundacji do 70% kwot wypłaconych odszkodowań nie więcej niż 2.240.000 euro
Ocena pomocy państwa	Pomoc wykracza poza art. 42 TFUE i wymaga oceny zgodności z pomocą publiczną.
Ocena WTO	Kategoria Amber Box

* Liczba funduszy ubezpieczeń wzajemnych

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt - liczba funduszy wspólnego inwestowania
I.12.2	Dofinansowanie Funduszy Wzajemnościowych	30,8	56	6

<i>Kod interwencji</i>	I 13.1.
<i>Nazwa interwencji</i>	LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)
<i>Fundusz</i>	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
<i>Rodzaj interwencji</i>	Współpraca (art. 71 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR) W ramach interwencji planuje się 2 komponenty: <ul style="list-style-type: none"> • Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju („Wdrażanie LSR”), • Zarządzanie lokalnymi strategiami rozwoju i animacja („Zarządzanie LSR i animacja”).
<i>Wskaźnik produktu</i>	O.27 Liczba wspartych lokalnych strategii rozwoju (LSR)
<i>Zakres terytorialny</i>	Cały kraj. Wsparcie będzie ograniczone do obszarów wiejskich. W związku z konkurencyjnym trybem wyboru LSR stosowane będą kryteria wyboru ukierunkowujące wsparcie na obszary bardziej wymagające np. gminy obejmujące obszary po zlikwidowanych państwowych gospodarstwach rolnych (PGR)
<i>Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy</i>	Cel 8 Wspieranie zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa (art. 6 lit. h) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR) Cel 3. Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości. Cel 7. Przyciąganie młodych rolników i ułatwianie rozwoju działalności gospodarczej
<i>Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja</i>	CS 8. P 4. Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej CS 8. P 6. Poprawa dostępu do usług publicznych w zakresie usług opiekuńczych, ochrony zdrowia, kultury i dziedzictwa kulturowego CS 8. P 7. Poprawa dostępu do usług komercyjnych CS 8. P 8. Rozwój form współpracy na obszarach wiejskich oraz ich rozwój w wymiarze produkcyjnym, usługowym, społecznym. CS 8. P 9. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich poprzez tworzenie sprzyjających warunków do dywersyfikacji gospodarki, w tym biogospodarki, oraz tworzenia i utrzymania miejsc pracy na obszarach wiejskich CS 8. P 10. Włączenie osób z grup defaworyzowanych lub wykluczonych na obszarach wiejskich CS 8. P 11. Stymulowanie rozwoju lokalnego przez zastosowanie rozwiązań innowacyjnych, w tym cyfrowych, oraz z wykorzystaniem potencjału endogenicznego CS 8. P 12. Rozwój wiedzy i umiejętności w zakresie: wykorzystania rozwiązań cyfrowych, ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu, podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej, zrównoważonego gospodarowania zasobami (żywność, woda, energia itp.), wiedzy konsumenckiej (czytanie etykiet, świadome zakupy). CS 3. P 1. Stymulowanie wspólnych działań rolników w ramach różnych form współpracy i kooperacji CS 7. P 8. Zaangażowanie osób młodych w życie lokalnych społeczności, w tym uczestnictwo w podejmowaniu decyzji, tworzenie sieci społeczność.
<i>Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu</i>	R.e. Pokrycie obszaru podejściem LEADER: Liczba ludności wiejskiej objętej strategiami rozwoju lokalnego Potencjalnie (po wyborze LSR). Inne wskaźniki zostaną określone po zakończeniu wyboru LSR.

	<p>Przed ogłoszeniem konkursu na LSR a nie później niż przed uruchomieniem pomocy na wsparcie przygotowawcze (w ramach przedłużonego PROW 2014-2020/22) dla LGD zostanie przygotowany katalog wskaźników do wyboru.</p> <p>Mogą to być np:</p> <p>R.31 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy przy wspieranych projektach</p> <p>R.33 Cyfryzacja gospodarki wiejskiej: ludność wiejska objęta wsparciem w ramach strategii inteligentnych wiosek</p> <p>R.34 Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR</p> <p>R.35 Promowanie włączenia społecznego, liczba osób należących do słabszych grup społecznych lub mniejszości i korzystających ze wsparcia w ramach projektu włączenia społecznego”.</p>
<p><i>Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację</i></p> <p><i>Celu(ów) Szczegółowego</i></p>	<p>Interwencja LEADER ukierunkowana jest na budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej i przy wykorzystaniu miejscowych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych.</p> <p>Ważny jest lokalny i zintegrowany charakter instrumentu; zorientowanie na obszary wiejskie; umożliwienie LGD dostatecznej swobody w określaniu lokalnych interdyscyplinarnych priorytetów rozwojowych.</p> <p>Cele interwencji będą osiągnięte przez realizację operacji w następujących zakresach wsparcia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej oraz dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polskiej wsi, w tym wzmocnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego; 2) poprawa dostępu do infrastruktury publicznej, w szczególności małej infrastruktury publicznej mającej na celu wzmocnienie przewag danego obszaru oraz wyrównywanie szans rozwojowych wszystkich mieszkańców i dywersyfikacja zatrudnienia; 3) stymulowanie rozwoju gospodarczego i innowacyjności poprzez tworzenie i rozwój przedsiębiorczości oraz współpracę, w tym ekonomii społecznej oraz rozwój sektora usług czasu wolnego i gospodarki doświadczeń, w tym rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych m.in. w ramach gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych, a także krótkich łańcuchów żywnościowych oraz biogospodarki; 4) poszukiwanie sposobów dostarczania usług dla lokalnych społeczności, w tym rozwój usług opiekuńczych, ochrony zdrowia, kultury i dziedzictwa kulturowego, z wyłączeniem inwestycji w publiczną infrastrukturę techniczną; 5) rozwój zielonej gospodarki i przeciwdziałanie zmianom klimatycznym, w tym przez zastosowanie odnawialnych źródeł energii. <p>Realizacja powyższych celów będzie możliwa przez zaangażowanie lokalnych społeczności w przygotowanie i wdrożenie LSR.</p> <p>Z pomocy wykluczone są operacje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. obejmujące budowę lub modernizację dróg, targowisk, sieci wodno-kanalizacyjnych, przydomowych oczyszczalni ścieków,

	<p>2. dotyczące świadczenia usług dla rolnictwa,</p> <p>3. wykluczone z pomocy de minimis o ile dotyczy,</p> <p>Kryteria wyboru:</p> <p>1) Wdrażanie LSR.</p> <p>W celu właściwego ukierunkowania pomocy rekomenduje się zastosowanie przez LGD kryteriów wyboru premiujących w szczególności operacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • objęte oddolnymi koncepcjami rozwoju skali mikro (Smart Villages – inteligentna wioska) – możliwość wyboru przez LGD najlepszych koncepcji, w ramach których projekty będą premiowane lub premiowanie projektów z każdej koncepcji na utworzenie której LGD udzieliło wsparcia, • w zakresie realizacji celów środowiskowo-klimatycznych, • w zakresie infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej i inwestycji dot. zachowania dziedzictwa kulturowego w miejscowościach o liczbie mieszkańców nie przekraczającej 5 tys., • dedykowane dla rolników i domowników m.in. w zakresie agroturystyki, zagród edukacyjnych, gospodarstw opiekuńczych, e-skrzynek od rolnika oraz w zakresie ochrony i zachowania dziedzictwa, a także mieszkańców obszarów po PGR, • realizowane w partnerstwie m.in. w zakresie zintegrowania (łączenie różnych dziedzin tematyki/ gospodarki, współpraca różnych grup interesu). <p>Kryteria wyboru operacji, w tym kryteria wyboru projektów współpracy międzyterytorialnej i międzynarodowej oraz grantobiorców w ramach projektów grantowych, zostaną określone przez LGD.</p> <p>2) Zarządzanie LSR i animacja</p> <p>Nie przewiduje się kryteriów wyboru, ponieważ pomoc przyznana będzie wszystkim LGD, których LSR w ramach Planu Strategicznego na lata 2023-2027 będą wybrane do realizacji.</p>
<p>Opis warunków kwalifikowalności</p>	<p>Podstawowym warunkiem udzielenia wsparcia jest wybór nowych LSR, bowiem warunkiem kwalifikowalności jakichkolwiek kosztów jest objęcie danego obszaru LSR.</p> <p>Wybór LSR.</p> <p>Aby zniwelować ewentualne negatywne efekty opóźnienia w wydaniu rozporządzenia UE do WPR wybór LSR będzie przeprowadzony w okresie przejściowym, tzn. w ramach wydłużonego PROW 2014-2020/22.</p> <p>Planuje się stosowanie ujednoczonych zasad oraz wspólny termin dla wszystkich zaangażowanych w RLKS funduszy poza EFMRA (nie uczestniczy w procesie). Odpowiednie instytucje zarządzające określą kryteria wyboru LSR. Wyboru LSR dokonają powołane do tego celu komisje.</p> <p>Kryteria wyboru LSR zostaną określone w regulaminie konkursu. Wspólny katalog kryteriów wyboru może zawierać kryteria specyficzne dla danego funduszu, tzn. nie będą obowiązkowe dla LSR, które nie obejmują zakresu wspieranego z tego funduszu.</p> <p>Jedna LSR będzie realizowana na obszarze wiejskim, zamieszkanym przez minimum 30 tys. i maksimum 150 tys. mieszkańców, obejmującym obszar co najmniej 2 gmin położonych na obszarze wiejskim (dane GUS wg stanu na dzień 31.12.2020 r.).</p>

Jeżeli LSR na danym obszarze została wybrana w okresie 2014-2020 natomiast liczba ludności spadła poniżej 30 tys. lub wzrosła powyżej 150 tys. mieszkańców, to ww. warunek uważa się za spełniony.

W celu zapewnienia jednolitości i obiektywności w ocenie kryteriów wyboru LSR, zostaną one określone i szczegółowo zdefiniowane w regulaminie konkursu na wybór LSR. W regulaminie zaproponowany zostanie szeroki katalog kryteriów:

- mierzalnych (ok. 60% wagi) np. odwołujących się do oficjalnych opublikowanych danych statystycznych, tj. np. wskaźniki dot. rolnictwa oraz środowiska i klimatu, demograficzne, społeczne czy gospodarcze,
- niemierzalnych, (eksperymentalnych, ok 40% wagi), tj. np.: zintegrowanie, partnerstwo we wdrażaniu LSR, innowacyjność, terytorialność.

LSR składane do konkursu muszą spełniać wymagania ustawy o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności dotyczące tworzenia i funkcjonowania LGD oraz w zakresie spójności przestrzennej i liczby mieszkańców objętych LSR, a także te wynikające z art. 31 ust. 2 i art. 32 ust. 1 rozporządzenia CPR (tzw. warunki dostępu).

Może ona również zawierać rodzaje środków i operacji, które mają być finansowane przez każdy z odnośnych Funduszy.

Należy zapewniać oddolność tworzenia LSR (np. przez rzeczywisty partycypacyjny udział mieszkańców w procesie powstawania LSR).

W związku z małą aktywnością osób młodych przekładającą się na brak silnego związku z obszarami wiejskimi niezbędne jest zwiększanie aktywności społecznej młodych poprzez kształcenie liderów młodzieżowych, działania na rzecz lokalnego środowiska, włączanie młodzieży w życie publiczne, z uwzględnieniem procesu podejmowania decyzji oraz kooperacja grup młodzieżowych, wspieranie aktywności młodzieży w obszarze ekonomii społecznej, budowanie sieci partnerstw Zakłada się aktywny udział ludzi młodych w przygotowaniu oraz zarządzaniu LSR, także przez udział w pracach organów LGD. Przez ludzi młodych rozumie się osoby, które nie ukończyły 25 roku życia.

Specjalizacja/ukierunkowanie LSR (wskazane 3 podstawowe cele/zakresy tematyczne).

Warunki kwalifikowalności operacji uzależnione są od:

- ukierunkowania interwencji (cele podejścia LEADER oraz cele interwencji),
- komponentu interwencji (Wdrażanie LSR albo Zarządzanie LSR i animacja),
- rodzaju operacji (klasyczna operacja, projekt współpracy, operacja własna albo projekt grantowy),
- zakresu wsparcia.

1) Dla komponentu Wdrażanie LSR przewiduje się, w szczególności, następujące warunki kwalifikowalności:

- o powiązanie wnioskodawcy z obszarem objętym LSR,
- o zgodność operacji z LSR weryfikowana poprzez osiągnięcie zakładanych wskaźników (w przypadku projektów współpracy międzyterytorialnej i międzynarodowej - zgodność z LSR wszystkich LGD objętych projektem),
- o legalność – zgodność projektu operacji z przepisami prawa:
- w przypadku działalności gospodarczej - uzasadnienie ekonomiczne (uproszczony biznesplan), a w takiej, do której stosuje się przepisy ustawy Prawo Przedsiębiorców – również utworzenie miejsca pracy,

- w przypadku operacji dotyczących obiektów zabytkowych – zapewnienie, iż obiekt jest zabytkiem (np. wpisany do Rejestru zabytków lub ewidencji zabytków),
- w przypadku operacji realizowanych w partnerstwie:
  - udział co najmniej 2 podmiotów,
  - realizacja wspólnego przedsięwzięcia,
  - dokument potwierdzający wolę współpracy co najmniej 2 podmiotów,
- w przypadku operacji realizowanych w ramach gospodarstw agroturystycznych:
  - przynależność do organizacji zrzeszającej kwaterodawców wiejskich,
  - koncepcja wdrożenia systemów jakości wiejskiej bazy noclegowej oraz rozwoju usług czasu wolnego i gospodarki doświadczeń,
- w przypadku operacji realizowanych w ramach zagród edukacyjnych:
  - przynależność do Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych prowadzonej przez CDR O/Kraków,
  - koncepcja rozwoju usług czasu wolnego i gospodarki doświadczeń.

Dodatkowe warunki kwalifikowalności mogą zostać określone na poziomie LSR.

Zobowiązania beneficjentów w zakresie trwałości inwestycji w infrastrukturę lub inwestycje produkcyjne:

- 5 lat od dnia wypłaty końcowej pomocy,
- 3 lata od dnia wypłaty końcowej pomocy dla beneficjenta będącego mikro/małym przedsiębiorstwem

Aspekty wdrażania LSR:

Umożliwienie przeprowadzenia konkursów na kompleksowe przedsięwzięcia, w ramach których operacje będą komplementarne (ocena operacji pod względem dopasowania do przedsięwzięcia opisanego w LSR).

Operacje homogeniczne w ramach jednego naboru konkurują między sobą, a nie z operacjami o odmiennym zakresie/charakterze.

LGD określi kryteria dostępu i wyboru operacji, których zastosowanie zapewni jak najefektywniejszy wybór operacji najlepiej pasujących do zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć.

Jeżeli LGD wskaże cel środowiskowy lub klimatyczny będzie musiała określić odpowiedni wskaźnik oraz oszacować jego wartość, a także w ramach kryteriów wyboru operacji, zastosować obowiązkowe kryterium wyboru w tym zakresie.

Konieczne jest określenie przez LGD sposobu pomiaru wpływu realizacji operacji na środowisko lub klimat (np. zastosowanie jednostek przeliczeniowych).

Opis wdrażania projektów grantowych:

W ramach projektu grantowego udziela się minimum 2 grantów na realizację zadań w ramach operacji w wysokości nie wyższej niż minimalna kwota pomocy na operację określoną w przepisach krajowych.

Projekt grantowy może składać się z zadań podobnych lub kilku zadań komplementarnych składających się na jedną spójną operację.

Kosztami kwalifikowalnymi projektu grantowego są granty, tj. środki finansowe przeznaczone na realizację danego zadania powierzonego do realizacji grantobiorcy.

	<p>Grantobiorca jest osobą fizyczną albo prawną z obszaru objętego LSR.</p> <p>Grant nie może być udzielony przedsiębiorcy lub na zadania związane z prowadzoną przez grantobiorcę działalnością gospodarczą.</p> <p>Do wyboru grantobiorców do realizacji zadań w ramach projektu grantowego LGD stosuje określoną przez siebie procedurę.</p> <p>Opis wdrażania operacji własnych:</p> <p>Operacje własne zawierają uzasadnienie realizacji operacji przez LGD oraz opisują znaczenie realizacji operacji dla LSR.</p> <p>Koszty operacji własnych nie mogą stanowić więcej niż 20 % budżetu komponentu Wdrażanie LSR.</p> <p>Wnioski o przyznanie pomocy na operacje własne i projekty grantowe składane są do właściwego podmiotu wdrażającego.</p> <p>Opis wdrażania projektów współpracy:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Przygotowanie projektu współpracy: <p>Jeden wniosek o przyznanie pomocy składany do LGD przez jednego z partnerów projektu. Określenie kryteriów przez LGD.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Realizacja projektu współpracy: <p>Projekty współpracy na obszarze objętym jedną LSR - będą wybierane w ramach konkursów w ramach wdrażania LSR, a więc stosowane będą te same kryteria selekcji z dodatkową preferencją dla projektów współpracy.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Projekty współpracy międzyterytorialnej i międzynarodowej – dedykowane konkursy poza harmonogramem naborów przewidzianych w LSR. <p>W przypadku uzyskania wsparcia na przygotowanie projektu współpracy zobowiązanie beneficjenta do ubiegania się o wsparcie na jego realizację (spełnienie warunków kwalifikowalności).</p> <p>Opis wdrażania koncepcji Smart Village:</p> <p>Zakres wsparcia dostosowany do potrzeb zdiagnozowanych w LSR, obejmujący wsparcie operacji realizowanych przez beneficjentów w ramach oddolnych koncepcji rozwoju skali mikro (Smart Village – inteligentna wioska, o której mowa w art. 71 ust. 1 rozporządzenia o Planach strategicznych WPR), obejmujących obszary zamieszkałe przez nie więcej niż 20 tys. mieszkańców (lub kilka miejscowości, których łączna liczba mieszkańców nie przekracza 20 tys. mieszkańców), oraz mających na celu wypracowanie efektywnych i niestandardowych rozwiązań miejscowych problemów dzięki innowacyjnemu podejściu; Rozwiązania te powinny:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) uwzględniać użycie technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych lub lepsze wykorzystanie wiedzy, b) wykazywać korzyść dla lokalnej społeczności, m.in. w zakresie poprawy jakości życia, podniesienia jakości usług lokalnych lub bezpieczeństwa, poszanowania środowiska i klimatu, problemów dotyczących niedoinwestowania, starzejącego się społeczeństwa, wyludnienia, niewystarczającej ilości miejsc pracy, przepaści cyfrowej.
Beneficjent	<p>1) Wdrażanie LSR:</p> <ul style="list-style-type: none"> – osoby fizyczne, w tym wykonujące działalność gospodarczą, – osoby prawne, w tym organizacje pozarządowe, jednostki sektora finansów publicznych, mikro- i małe przedsiębiorstwa lub LGD (w ramach projektów grantowych lub operacji własnych),

	<ul style="list-style-type: none"> – jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. <p>2) Zarządzanie LSR i animacja – LGD, których LSR zostały wybrane do realizacji.</p>
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	<p>W przypadku <i>Wdrażania LSR</i> wsparcie udzielane jest w formie ryczałtu w zakresie.</p> <ul style="list-style-type: none"> – podejmowania działalności gospodarczej (do której stosuje się przepisy ustawy Prawo Przedsiębiorców) oraz rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych (w tym w ramach gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych, do których nie stosuje się przepisów ustawy Prawo Przedsiębiorców) do wysokości 150 tys. zł, – tworzenia krótkich łańcuchów żywnościowych w wysokości 325 tys. zł <ul style="list-style-type: none"> – w przypadku operacji przewidującej zakup środka transportu oraz 280 tys. zł – w przypadku pozostałych operacji, – projektów grantowych do wysokości 500 tys. zł, przy czym wysokość pojedynczego grantu, na sfinansowanie przygotowanie jednej oddolnej koncepcji rozwoju skali mikro (Smart Villages – inteligentna wioska, jeżeli LGD w wyniku pilotażu potwierdzą potrzebę finansowania tego rodzaju grantów) równa się 4 tys. zł, a w pozostałych zakresach w wysokości określonej w przepisach krajowych z uwzględnieniem analizy – przygotowania projektów współpracy w wysokości do 50 tys. zł w przypadku współpracy międzyterytorialnej i do 150 tys. zł – w przypadku współpracy międzynarodowej <p>W pozostałych zakresach <i>Wdrażania LSR</i>, w tym operacji własne oraz projekty współpracy wraz z kosztami ich przygotowania wsparcie udzielane będzie w formie refundacji kosztów kwalifikowalnych do wysokości 500 tys. zł.</p> <p>W przypadku <i>Wdrażania LSR</i> intensywność wsparcia będzie wynosiła:</p> <ul style="list-style-type: none"> – do 50% kosztów kwalifikowalnych - na operacje obejmujące inwestycje produkcyjne, – do 100% kosztów kwalifikowalnych inne operacje, w tym na operacje obejmujące inwestycje nieprodukcyjne (zgodnie z art. 68 ust. 4 rozporządzenia o Planach strategicznych WPR), – do 75% kosztów kwalifikowalnych - w przypadku podmiotów publicznych, z czego pomoc finansowana z EFRROW wynosi maksymalnie 55% (a w regionie Warszawa - 43%) kosztów kwalifikowalnych, a pozostałe 20% (a w regionie Warszawa - 32%) kosztów kwalifikowalnych - ze środków budżetu państwa.. <p>Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości co najmniej 45% (a w regionie Warszawa - 57%) kosztów kwalifikowalnych projektu, pochodzi ze środków własnych beneficjenta w wysokości co najmniej 25% kosztów kwalifikowalnych projektu oraz ze środków budżetu państwa w wysokości maksymalnie 20% (a w regionie Warszawa - 32%) kosztów kwalifikowalnych projektu.</p> <p>Oprócz pomocy finansowej wypłacanej przez agencję płatniczą (maksymalnie 75% kosztów kwalifikowalnych), wydatkami publicznymi w rozumieniu art. 3 lit. da SPReg jest także wkład własny beneficjenta, będącego jednostką sektora finansów publicznych, w realizowaną operację, z tym, że ta część tego wkładu, która powoduje zaburzenie proporcji pomiędzy wkładem EFRROW, a wymaganym krajowym wkładem środków publicznych równej 55%</p>

	<p>do 45% (a w regionie Warszawa 43% do 57%) - nie stanowi kwalifikowalnych wydatków publicznych, w rozumieniu art. 84 SPReg.</p> <p><i>W przypadku Zarządzania LSR i animacji</i> wsparcie udzielane będzie w formie % stawek ryczałtowych – pomoc jako określony % wsparcia udzielonego w ramach <i>Wdrażania LSR</i> dla danej LSR.</p>
<p><i>Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia</i></p>	<p>W przypadku <i>Wdrażania LSR</i> wysokość wsparcia w ramach</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) podejmowania działalności gospodarczej oraz rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych ustalana będzie na bazie projektu budżetu (art. 77 ust. 1 lit. c oraz ust. 2 lit. b); maksymalna kwota wsparcia została ustalona na podstawie kwoty przyjętej dla analogicznego zakresu wsparcia w poddziałaniu 19.2 PROW 2014-2020 w końcowym (wydłużonym w związku z wprowadzeniem tzw. „okresu przejściowego”) okresie wdrażania tego Programu, 2) tworzenia krótkich łańcuchów żywnościowych została ustalona na podstawie kwot przyjętych dla analogicznego zakresu wsparcia w działaniu „Współpraca” PROW 2014-2020 w zakresie tworzenia krótkich łańcuchów żywnościowych (art. 77 ust. 1 lit. c oraz ust. 2 lit. c), 3) projektów grantowych będzie iloczynem ilości udzielonych grantów i ich wysokości (stawek jednostkowych); wysokość grantu (koszt jednostkowy) na przygotowanie oddolnych koncepcji rozwoju skali mikro (Smart Villages – inteligentna wioska) określona została na podstawie analizy kosztów przygotowania planów odnowy miejscowości, poniesionych przez beneficjentów działania 313 „Odnowa i rozwój wsi” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, które zakresem pracy oraz poniesionych kosztów zbliżone są do zakresu oraz kosztów niezbędnych do stworzenia koncepcji SV (art. 77 ust. 1 lit. b oraz ust. 2 lit. a). Otrzymana w ten sposób kwota została dodatkowo zrewidowana o wskaźnik inflacji, 4) przygotowanie projektów współpracy ustalona będzie na bazie projektu budżetu (art. 77 ust. 1 lit. c oraz ust. 2 lit. b)- kwota ustalona na podstawie danych historycznych – kosztów poniesionych przez LGD w ramach poddziałania 19.3 PROW 2014-2020 w zakresie operacji: przygotowanie projektu współpracy, <p>Kwota wsparcia w formie płatności ryczałtowej określonej na podstawie projektu budżetu ustalana jest z uwzględnieniem ww. stawek oraz obowiązującej intensywności wsparcia dla danego rodzaju operacji/beneficjenta.</p> <p><i>W przypadku Zarządzania LSR i animacji</i> wysokość stawki ryczałtowej mającej zastosowanie w przypadku danej LGD ustalona zostanie jako iloraz kwoty wsparcia kosztów zarządzania LSR i animacji oraz kwoty wsparcia wdrażania operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, przysługujących w ramach LSR realizowanej przez tę LGD. Tak wyznaczona stawka zostanie zaokrąglona do pełnych procent. Metoda ustalania stawek i maksymalne wysokości wsparcia zaczerpnięte z zasad wdrażania działania LEADER w ramach PROW 2014-2020 (art. 77 ust. 1 lit. d oraz ust. 2 lit. a).</p> <p>Mając na uwadze zasady ustalania budżetu LSR i spodziewane wielkości poszczególnych LSR, stawka procentowa ustalona w powyższy sposób zawierać się będzie w przedziale 12-20. Wyższe stawki zastosowanie będą miały w przypadku LSR z niższymi budżetami, a niższe – z wyższymi.</p> <p>Maksymalne kwoty wsparcia, w odniesieniu do pojedynczej LSR, na realizację LSR oraz na zarządzanie LSR i animację ustalone zostały na podstawie danych historycznych, tj. na podstawie kwoty środków działania LEADER w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 przewidzianej na poddziałanie 19.2 i 19.4 w odniesieniu do pojedynczej LSR. W poddziałaniu 19.2 realizowanym w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 ustalonych zostało 12 kwot, które uzależnione są od liczby ludności zamieszkującej obszar objęty lokalną strategią rozwoju, natomiast</p>

w poddziałaniu 19.4 ustalonych zostało 8 kwot uzależnionych od wysokości środków przewidzianych na poddziałanie 19.2. W ramach interwencji LEADER w ramach Krajowego Planu Strategicznego WPR kwoty oraz przedziały pozostaną na niezmiennym poziomie:

lp	Liczba ludności wiejskiej objętej LSR	Wdrażanie LSR	Zarządzanie LSR i animacja
1	30 000 - 39 999	1 250 000 €	312 500 €
2	40 000 - 49 999	1 500 000 €	362 500 €
3	50 000 - 59 999	1 750 000 €	412 500 €
4	60 000 - 69 999	2 000 000 €	462 500 €
5	70 000 - 79 999	2 250 000 €	512 500 €
6	80 000 - 89 999	2 500 000 €	562 500 €
7	90 000 - 99 999	2 750 000 €	612 500 €
8	100 000 - 109 999	3 000 000 €	662 500 €
9	110 000 - 119 999	3 250 000 €	662 500 €
10	120 000 - 129 999	3 500 000 €	662 500 €
11	130 000 - 139 999	3 750 000 €	662 500 €
12	140 000 - 150 000	4 000 000 €	662 500 €

Ilość planowanych produktów opracowano na podstawie liczby LGD ubiegających się o wybór LSR na etapie konkursu o wybór LSR w ramach PROW 2014-2020. Liczbę tę zmniejszono proporcjonalnie z uwagi na ograniczoną ilość środków finansowych przeznaczonych na interwencję LEADER w ramach Krajowego Planu Strategicznego WPR w stosunku do środków finansowych przeznaczonych na poddziałania 19.2 i 19.4 w ramach PROW 2014-2020. Szacuje się wybór 273 LSR.

Ocena pomocy państwa

Wsparcie kierowane do przedsiębiorców będzie pomocą *de minimis*.

Ocena WTO

Interwencja zgodna z porozumieniem WTO ds. rolnictwa (zał. 2 Green Box ust. 2 lit. g oraz ust. 11).

Interwencja ze względu na szeroki zakres wsparcia częściowo mieści się w ust. 2 lit g (w zakresie infrastruktury), w częściowo w ust. 11 (w zakresie skracania łańcuchów dostaw, wsparcia m.in. rolników w zakresie rozwoju przedsiębiorczości). Operacje realizowane w ramach interwencji przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców obszarów wiejskich zarówno w sposób bezpośredni (np. poprawa sytuacji ekonomicznej beneficjenta) jak i pośredni (np. ogólnodostępna infrastruktura do której dostęp wpływa na jakość życia).

Jaka jest wartość dodana metody LEADER w zakresie:

wzmocnienia kapitału społecznego, poprawy zarządzania lokalnego

i lepszej jakości projektów w

Zastosowanie metody LEADER pozwala na kompleksowe rozwiązywanie lokalnych problemów. Daje unikalną możliwość realizacji przedsięwzięć / projektów o zróżnicowanym charakterze, które wzajemnie się uzupełniają i dopełniają. LEADER pozwala na koordynację wdrażania operacji realizowanych przez różnorodnych inwestorów, co pozwala na osiągnięcie większej efektywności niż w przypadku gdyby te działania nie były powiązane, m.in. przez możliwość ogłaszania naborów wniosków o przyznanie pomocy obejmujących zakresem całe przedsięwzięcia LSR. Ważnym aspektem wyboru operacji, jest ich dobór pod względem komplementarnego zaspokojenia potrzeb – operacje konkurują z podobnymi operacjami, a pozostałe środki kieruje się na operacje je dopełniające.

W przypadku podejścia LEADER wszystkie pomysły opracowywane są oddolnie tzn. z inicjatywy społeczności lokalnej lub przynajmniej przy jej aktywnym udziale. Poza tym wszystkie decyzje podejmowane są kolegialnie przy udziale wszystkich zaangażowanych

<p>porównaniu z klasycznymi systemami realizacji</p>	<p>sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego. Umożliwienie LGD samodzielnego określania kryteriów wyboru oraz wskaźników realizacji celów aktywizuje i wzmacnia potencjał społeczności lokalnej przez włączenie jej w proces zarządzania lokalnym rozwojem, a następnie przekłada się na wzrost poczucia wartości jednostki, zdolności do samostanowienia oraz rozwoju różnorodnych form współpracy. Wzrost potencjału społeczności lokalnych z kolei przyczynia się do bardziej efektywnego zarządzania nie tylko przez wzmocnienie kontroli społecznej, ale przede wszystkim przez wzrost efektywności zarządzania spowodowany włączeniem do procesu zarządzania wszystkich zainteresowanych stron.</p> <p>Wzrost potencjału ludności lokalnej przekłada się natomiast na chęć dalszego rozwoju, kształcenia, poszukiwania nowych rozwiązań, dobrych praktyk i kontaktów, nawiązywania współpracy na danym terytorium albo z podmiotami spoza niego. Wspieranie podmiotów lokalnych w zwiększaniu potencjału ich obszarów w ramach współpracy dotyczy szerokiego spektrum tematycznego i ma na celu m.in. przyciąganie nowych partnerów biznesowych, a także rozpowszechnianie innowacji, know-how czy nowych umiejętności. Oprócz potencjalnych korzyści płynących ze współpracy międzyterytorialnej (na obszarze państwa członkowskiego) możliwa jest międzynarodowa współpraca, która wnosi także dodatkową europejską wartość dodaną do rozwoju lokalnego. Współpraca może przebiegać na różnych płaszczyznach, począwszy od wymiany doświadczeń i przenoszenia obiecujących praktyk, a skończywszy na wspólnych działaniach. Tym samym projekty mogą być nastawione na szeroki wachlarz działań. Pozwala to zmaksymalizować wartość dodaną współpracy w kontekście potrzeb rozwojowych lokalnych interesariuszy na obszarze działania LGD, stanowiąc największą wartość dodaną metody LEADER. Powyższe pozwala zatem lepiej przygotować się do aplikowania o środki publiczne: dobrać odpowiednie źródło finansowania, umiejętnie powiązać lokalne potrzeby z celami odpowiedniego instrumentu, świadomie przeprowadzić analizę zasobów oraz dokładnie zaplanować przedsięwzięcie, co przekłada się na wzrost skuteczności w ubieganiu się o środki oraz wzrost efektywności realizowanych operacji.</p>
<p>Opisać, w jaki sposób podstawowe wymogi i zasady związane z podejściem LEADER zostaną zapewnione poprzez model realizacji.</p>	<p>Przede wszystkim chodzi o budowanie powiązań tj. kojarzenie lokalnych partnerów poprzez organizację spotkań, warsztatów, tak aby poznać i omówić potencjał oraz potrzeby terenu, a następnie budowanie wśród nich zdolności do generowania pomysłów na projekty, gromadzenia zasobów, zdobycia umiejętności kierowania projektem i rozliczenia go. Chodzi również o umiejętność zainteresowania różnych podmiotów podejściem LEADER i zaproszenie ich do budowania lokalnej strategii rozwoju. Tym samym podstawowe wymogi i zasady związane z podejściem LEADER zostaną zapewnione poprzez:</p> <p>Oddolność – zakłada, że strategia rozwoju wypracowywana zostanie przy udziale szerokiej reprezentacji partnerów lokalnych, reprezentujących różne grupy interesu. Powinni oni się zaangażować w analizę mocnych i słabych stron obszaru, decydować o priorytetach strategii i kryteriach selekcji przedsięwzięć. Ich mobilizacja powinna trwać również dalej, w trakcie wdrażania strategii. Powinni realizować projekty, inwentaryzować i analizować osiągnięcia, wyciągać wnioski na przyszłość. Bardzo ważna dla całego procesu będzie przejrzystość konsultacji i ucierania się kompromisu, co zapewni zaufanie pomiędzy partnerami i poczucie włączenia oraz odpowiedzialności za rozwój lokalny. Przyjęty model realizacji zakłada zatem, iż jednym z podstawowych warunków dostępu do wyboru LSR jest wykazanie oddolności procesu przygotowania strategii. Równie ważny jest sposób reprezentacji wszystkich sektorów w organie decyzyjnym LGD i zachowanie równowagi w prawach do głosowania. Natomiast zapewnienie udziału ludzi młodych we wdrażaniu i zarządzaniu strategią, poprzez ich członkostwo we wszystkich organach LGD stanowi jeden z warunków wyboru LSR.</p>

Podejście terytorialne – oznacza, że strategia i szerzej polityka rozwoju wdrażana będzie na stosunkowo niewielkim, jednolitym i społecznie spójnym terenie, posiadającym wspólne problemy i potrzeby, często połączonym wspólnymi tradycjami, kulturą i tożsamością. Podejście to zakłada równocześnie, że obszar ten będzie na tyle duży, by wytworzyła się odpowiednia masa krytyczna i zasoby do skutecznego prowadzenia polityki rozwoju. W związku z tym, mimo iż przepisy rozporządzenia CPR 1060/2021 nie wprowadzają ograniczenia obszarowego, przyjęto zasadę, iż strategia może obejmować obszar obejmujący od 30 do 150 tys. mieszkańców (w odniesieniu do EFRROW). Partnerstwo lokalne – unikalną cechą podejścia LEADER jest tworzenie Lokalnych Grup Działania, partnerów publiczno-prywatnych, których zadaniem jest opracowanie i wdrażanie strategii rozwoju i podejmowanie własnych inicjatyw na rzecz rozwoju lokalnego. LGD tworzą płaszczyznę do współdziałania partnerów, kojarząc i łącząc ich potencjały, dlatego bardzo ważne jest, by obejmowały reprezentację różnych grup interesu z danego terenu. Służyć temu będzie m.in. opracowanie niedyskryminujących i przejrzystych procedur i kryteriów wyboru operacji przez LGD, które pozwolą uniknąć konfliktu interesów i zapewnią, aby żadna pojedyncza grupa interesu nie kontrolowała procesu decyzyjnego.

Integracja sektorów: różnych dziedzin gospodarki oraz grup interesu – lokalna strategia rozwoju powinna integrować kilka branż działalności, zaś działania i projekty wdrażane w ramach strategii powinny być powiązane i koordynowane ze sobą. Integracja może dotyczyć działań w ramach jednego lub więcej sektorów lub inaczej wyodrębnionych grup działań. Powinna obejmować również przedstawicieli różnych grup interesu, działających wspólnie na rzecz wybranego celu. W związku z tym głównym celem interwencji jest budowanie lokalnej tożsamości na bazie aktywizacji społecznej i przy wykorzystaniu miejscowych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych. Ważny jest lokalny i zintegrowany charakter instrumentu, a także zorientowanie na obszary wiejskie oraz umożliwienie LGD dostatecznej swobody w określaniu lokalnych interdyscyplinarnych priorytetów rozwojowych. Zapewnia to szeroki zakres celów szczegółowych w zakresie kształtowania świadomości obywatelskiej, dostępu do infrastruktury publicznej, stymulowania rozwoju gospodarczego i innowacyjności, w tym przedsiębiorczość i współpraca, a także z obszaru ekonomii społecznej oraz rozwój sektora usług czasu wolnego i gospodarki doświadczeń, usług opiekuńczych, ochrony zdrowia, kultury i dziedzictwa kulturowego, czy zielonej gospodarki i przeciwdziałania zmianom klimatycznym. Ponadto przyjęty model nastawiony jest na kompleksowe rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów, co nie jest możliwe bez podejścia zintegrowanego. Najefektywniejszym modelem zintegrowania wydaje się być RLKS (podejście LEADER dostosowane do wdrażania programów finansowanych z innych funduszy UE), do którego wdrażania zachęcane są wszystkie regiony i wszystkie LGD.

Sieciowanie i współpraca – LGD powinny współpracować ze sobą w ramach łączących je organizacji sieciowych lub po prostu realizując wspólne projekty, których celem powinna być wymiana doświadczeń i rozpowszechnianie dobrych praktyk. Powiązania mogą być też tworzone z innymi podmiotami działającymi na rzecz rozwoju lokalnego, nawet jeśli nie są one finansowane w ramach instrumentu LEADER/RLKS. W związku ze wzrostem potencjału społeczności lokalnych, rysuje się potrzeba umożliwienia finansowania projektów współpracy między podmiotami z obszarów objętych różnymi LSR innych niż LGD. Jest to znaczna zmiana podejścia do modelu wdrażania projektów współpracy między terytorialnej i międzynarodowej, gdyż dotąd taka możliwość ograniczona była tylko i wyłącznie dla LGD. Ważna jest też współpraca na wielu poziomach wdrażania LEADER tj. między LGD, podmiotami wdrażającymi oraz instytucjami zarządzającymi zapewniona przez kontakty robocze oraz cykliczne spotkania w ramach grupy tematycznej ds. LEADER (GTL), działającą przy grupie roboczej ds. krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW). Powyższe rozwiązania okazały się bardzo efektywne w PROW 2014-2020/22 w związku z tym nieodzowne wydaje się ich kontynuowanie w planie strategicznym.

	Innowacyjność w ramach interwencji jest rozumiana bardzo wszechstronnie z uwzględnieniem stopnia rozwoju danego obszaru. Instrumentem pozwalającym na indukowanie innowacyjności jest nie tylko zalecenie stosowania przez LGD kryteriów promujących tego rodzaju operacje, ale przede wszystkim wdrażanie koncepcji Smart Villages, które ze swej natury są ukierunkowane zarówno na rozwiązania innowacyjne, także w zakresie cyfryzacji.
Czy planowana jest wielofunduszowość ?	Przewiduje się możliwość wyboru i realizacji LSR wielofunduszowych. Ostateczna lista zaangażowanych funduszy (oprócz EFRROW także EFRR i/lub ESF+) oraz zasięg terytorialny wielofunduszowości (w których województwach), zostaną ukształtowane w efekcie równoległe prowadzonych prac nad regionalnymi programami operacyjnymi współfinansowanymi ze środków EFRR i ESF+, opracowywanymi przez zarządy poszczególnych województw.
Czy zostanie zastosowana opcja "leadfund" ?	Nie przewiduje się wyboru jednego funduszu w celu wspierania kosztów zarządzania LSR i animacji, w rozumieniu art. 31 ust. 3 rozporządzenia 2021/1060. Rozważany jest wybór funduszu wiodącego, w rozumieniu art. 31 ust. 4 rozporządzenia 2021/1060, w celu zastosowania przepisów tego funduszu do wdrażania LSR wielofunduszowych. Decyzja w tym zakresie wymaga uzgodnienia z instytucjami zarządzającymi pozostałymi programami, w ramach których przewidziane będzie wsparcie RLKS, a wcześniej podjęcia przez poszczególne zarządy województw decyzji czy w poszczególnych RPO będzie realizowany RLKS i w jakim zakresie. W przypadku podjęcia decyzji o korzystaniu z tej opcji przewiduje się stosowanie EFRROW ze względu na powszechność jego stosowania (w większości LGD, we wszystkich województwach kraju).

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba LSR
I.13.1	LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	375,1	682	273

Kod interwencji	I 13.2.
Nazwa interwencji	Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych
Fundusz	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Współpraca (art. 71 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.24 Liczba grup producentów/organizacji producentów, które otrzymują wsparcie
Zakres terytorialny	Cały kraj.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 3 Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 3. P 1. Stymulowanie wspólnych działań rolników w ramach różnych form współpracy i kooperacji. Interwencja w całości przyczynia się do realizacji wskazanej potrzeby.
Wskaźnik rezultatu	R.10 Odsetek rolników uczestniczących we wspieranych grupach producentów, organizacjach producentów, lokalnych rynkach, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>Wsparcie jest kierowane wyłącznie do form zorganizowanych, tj. przedsiębiorstw zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym, które następnie uzyskały status grupy producentów rolnych lub organizacji producentów.</p> <p>Powyższe dwa etapy, które potencjalny beneficjent przeszedł pozytywnie, aby móc złożyć wniosek o przyznanie pomocy, dają szansę, że będzie to podmiot trwały, o określonej strukturze i planach rozwoju, które przedstawia w swoim planie biznesowym.</p> <p>Tak więc, wsparcie będzie kierowane do rolników, którzy podjęli trud zorganizowania się i podjęcia dalszych wspólnych działań, aby wzmocnić swoją pozycję na runku i stać się konkurencyjnym, także w relacjach z innymi podmiotami łańcucha żywnościowego.</p> <p>Wsparcie jest nacelowane na realizację działań inwestycyjnych, które mają wspomóc budowę wspólnych struktur rolników i jednocześnie zachować ich trwałość, w kierunku wzmocnienia ich pozycji rynkowej, zarówno na poziomie lokalnym jak i dalszym, a także móc wpływać na dalsze etapy łańcucha.</p> <p>Celem interwencji jest zwiększanie działalności producentów rolnych we wspólnych strukturach, jakimi są organizacje producentów i grupy producentów rolnych oraz odpowiednio ich zrzeszenia i związki.</p> <p>Kryteria wyboru:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ podmiot posiada formę prawną spółdzielni; ➤ podmiot prowadzi produkcję w systemach jakości: <ul style="list-style-type: none"> – unijnych jak np. rolnictwo ekologiczne, chronione nazwy pochodzenia, chronione oznaczenia geograficzne i gwarantowane tradycyjne specjalności, lub – krajowych systemach jakości, jak np. Jakość Tradycja, Integrowana Produkcja (IP), Quality Meat Program (QMP), Quality Assurance For Food Products (QAFF), Pork Quality System (PQS), i inne; ➤ produkt lub grupa produktów, dla których podmiot został uznany odnoszą się do sektora: wieprzowiny, wołowiny i cielęciny, baraniny i koziny, chmielu, Inu i konopi, buraków cukrowych, tytoniu; ➤ w skład podmiotu wchodzi co najmniej 20 członków, a za każdego kolejnego członka podmiotu przyznaje się dodatkową punktację ➤ co najmniej 50% produkcji każdego z producentów wchodzących w skład podmiotu, w zakresie produktu, ze względu na który grupa została uznana, zostało objęte dobrowolnym ubezpieczeniem (tj. innym niż ubezpieczenie obowiązkowe, o którym mowa w ustawie z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt

	<p>gospodarskich), ważnym przez okres co najmniej 6 miesięcy od dnia złożenia wniosku o przyznanie pomocy;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ podmiot zatrudnia co najmniej dwie osoby na pełne etaty na podstawie umowy o pracę albo jeżeli podmiot zatrudnia na podstawie umowy o pracę co najmniej jedną osobę niepełnosprawną w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o <i>rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych</i>; ➤ podmiot realizuje działania innowacyjne - innowacje produktowe, procesowe, technologiczne w ramach podejmowanych inwestycji lub środowiskowe;
Opis warunków kwalifikowalności	<p>Kryteria kwalifikowalności: Podmioty posiadające status: organizacji producentów oraz grup producentów rolnych (zarówno podmioty nowotworzone jak i już działające na rynku).</p> <p>Nie przewiduje się wsparcia w sektorach: - drobiu, - owoców i warzyw - pszczelarstwa</p> <p>Wymogi dla organizacji producentów i grupy producentów rolnych, w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ siedziba znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ➤ obowiązek realizacji planu biznesowego, ➤ prowadzenie działalności jako przedsiębiorca prowadzący mikro-, małe lub średnie przedsiębiorstwo w rozumieniu załącznika I do rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1), <p>W skład podmiotów ubiegających się o wsparcie mogą wchodzić również osoby wcześniej będące członkami grupy producentów rolnych/ uznanej organizacji producentów uznanej ze względu na ten sam produkt lub grupę produktów, która otrzymała pomoc w ramach:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ działania „Grupy producentów rolnych” objętego PROW 2004-2006, ✓ działania 142 „Grupy producentów rolnych” w ramach PROW 2007-2013, ✓ działania 9 „Tworzenia grup producentów i organizacji producentów” objętego PROW 2014 –2020, oraz ✓ instrumentów wsparcia sektora owoców i warzyw w ramach I filara WPR, <p><u>przy czym ich produkcja nie będzie stanowiła podstawy do wyliczenia kwoty przedmiotowej pomocy.</u></p> <p>O wsparcie mogą ubiegać się także grupy producentów rolnych, uznane przed 1 stycznia 2014 r., pod warunkiem przyjęcia do swojego składu nowych producentów. Wsparcie dla tego typu podmiotów będzie wypłacane na podstawie przychodów z produkcji tylko nowych członków.</p> <p>Zobowiązania:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ obowiązek przeznaczenia min. 50 % uzyskanego wsparcia na środki trwałe; ➤ realizowanie planu biznesowego w każdym roku działalności i przedkładania sprawozdań; ➤ utrzymania uznania przez minimum trzy lata od otrzymania ostatniej płatności; ➤ prowadzenie oddzielnego systemu rachunkowości dot. otrzymanego wsparcia; ➤ wydatkowanie wsparcia uzyskanego w ramach tego mechanizmu nie później niż do końca trzeciego roku działalności beneficjenta, następującego po uzyskaniu ostatniej płatności
Beneficjent	Podmioty posiadające status: organizacji producentów oraz grup producentów rolnych (zarówno podmioty nowotworzone jak i już działające na rynku), spełniający warunki kwalifikowalności wskazane powyżej.
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy

<p>Forma i wysokość wsparcia</p>	<p>Wsparcie ma charakter ryczałtu i obejmuje 5 lat funkcjonowania GPR/OP. Wysokość wsparcia w każdym roku 5-letniego okresu pomocy wynosi 10% wartości przychodów netto GPR/OP ze sprzedaży produktów lub grup produktów ze względu na które GPR/OP została uznana (lub produktów wytworzonych z tych produktów), wytworzonych i sprzedanych do GPR/OP przez jej członków, w danym roku jej działalności, i nie więcej niż wskazane poniżej kwoty maksymalne.</p> <p>Wsparcie będzie obliczane na podstawie wartości produkcji sprzedanej kupującym niebędącym:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) członkami beneficjenta; 2) współmałżonkiem członka beneficjenta; 3) podmiotami powiązаныmi kapitałowo lub osobowo w sposób bezpośredni lub pośredni z członkiem beneficjenta lub jego współmałżonkiem. <p>Roczny maksymalny poziom wsparcia na beneficjenta, w przypadku:</p> <ul style="list-style-type: none"> – organizacji producentów – 150 000 Euro/rok (a dla organizacji producentów, będących członkami zrzeszeń organizacji producentów – 180 000 Euro/rok*), lecz nie więcej niż 10 tys. euro w przeliczeniu na jednego członka OP; – grup producentów rolnych – 100 000 Euro/rok (a dla grup producentów rolnych, będących członkami związku grup producentów rolnych 130 000 Euro/rok*), lecz nie więcej niż 8 tys. euro w przeliczeniu na jednego członka GPR. <p>*Zwiększone wsparcie będzie możliwe do uzyskania pod warunkiem, że grupy producentów rolnych/ organizacje producentów będą sprzedawać w danym roku działalności do swojego związku/ zrzeszenia co najmniej 50% wartości produkcji wyprodukowanej przez członków grupy producentów rolnych/ organizacji producentów w danym roku działalności i będą w nim zrzeszone na dzień złożenia wniosku o płatność.</p>
<p>Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia</p>	<p>Przyjęto rozwiązania dotychczas stosowane, czyli możliwość wypłaty 10% poziomu przychodów w I roku dla beneficjentów art. 27 rozporządzenia 1305/2013. Zdecydowano o zachowaniu jednolitego podejścia w każdym z pięciu lat wsparcia, a więc maksymalny możliwy poziom będzie stały.</p> <p>Zastosowana została także jednolita stawka maksymalna wsparcia w każdym roku wsparcia.</p> <p>Punkt wyjściowy stanowiła stawka wsparcia, maksymalna możliwa do przyznania w postaci ryczałtu dla grup producentów rolnych i organizacji producentów w okresie 2014-2020, tj. 100 tys. Euro.</p> <p>Taka też stawka została określona jako maksymalna możliwa roczna do przyznania grupie producentów rolnych.</p> <p>Mając na uwadze konieczność wprowadzania zachęt do zrzeszania się w wyższe struktury rynkowe, zdecydowano, aby w przypadku grup producentów rolnych, które są członkami związku grup producentów rolnych roczna stawka wsparcia była wyższa i wynosiła max. 130 000 Euro/rok.</p> <p>Jednocześnie wskazano warunek, zgodnie z którym, aby podwyższone wsparcie mogło zostać wypłacone, grupa producentów rolnych musi sprzedawać w danym roku działalności do związku do którego należy co najmniej 50% wartości produkcji wyprodukowanej przez członków grupy producentów rolnych w danym roku działalności i będzie w nim zrzeszona na dzień złożenia wniosku o płatność.</p> <p>Zakładane jest wyższe dofinansowanie dla organizacji producentów względem grup producentów rolnych, w związku z tym, że organizacje producentów są docelowym modelem organizowania się rolników i to przez tego typu podmioty mogą być realizowane mechanizmy rynkowe UE. W związku z powyższym, inna została zaproponowana stawka dla grup producentów rolnych i dla organizacji producentów.</p> <p>Wskazano, że maksymalna możliwa do przyznania roczna stawka wsparcia dla organizacji producentów będzie wynosiła 150 tys. Euro.</p>

	Natomiast, podobnie jak w przypadku grup producentów rolnych, założono podwyższone wsparcie dla organizacji producentów, w przypadku gdy organizacja producentów jest członkiem zrzeszenia organizacji producentów, do wysokości 180 tys. Euro. Wyższy poziom wsparcia będzie mógł zostać wypłacony w przypadku gdy organizacja producentów będzie sprzedawała w danym roku działalność do zrzeszenia do którego należy co najmniej 50% wartości produkcji wyprodukowanej przez członków organizacji producentów w danym roku działalności i będzie w nim zrzeszona na dzień złożenia wniosku o płatność.
Ocena pomocy państwa	Pomoc wykracza poza art. 42 TFUE i wymaga oceny zgodności z pomocą publiczną.
Ocena WTO	Interwencja zgodna z ust. 2 załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba grup/organizacji
I.13.2	Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych	125,95	229	323

Kod interwencji	I 13.3.
Nazwa interwencji	Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności
Fundusz	EFRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Współpraca (art. 71 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.28 Liczba innych grup współpracy (z wyłączeniem EPI zgłoszonych we wskaźniku O.1)
Zakres terytorialny	Rynek wewnętrzny UE.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 3 Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości Cel 9 Poprawa reakcji unijnego rolnictwa na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym wysokiej jakości, bezpiecznej i bogatej w składniki odżywcze żywności, produkowanej w sposób zrównoważony, ograniczenie marnowania żywności a także poprawa dobrostanu zwierząt i zwalczanie oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	W odniesieniu do celu 3, interwencja odpowiada na potrzebę: CS 3. P 2. Wspieranie alternatywnych łańcuchów wartości, w tym krótkich łańcuchów żywnościowych związanych z wytwarzaniem produktów wysokiej jakości. CS 9.P4. Zapewnienie dostępności żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności - żywności ekologicznej, posiadającej oznaczenia geograficzne, wytwarzanej w ramach integrowanej produkcji roślin, a także w ramach krajowych systemów jakości żywności. CS 9.P6. Wsparcie budowy grup producentów w ramach systemów jakości żywności i relacji horyzontalnych pomiędzy producentami, grupami i otoczeniem. CS 9.P9. Podnoszenie świadomości konsumentów o systemach produkcji żywności oraz etykietowaniu produktów żywnościowych
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	(P) R.10 Udział gospodarstw uczestniczących w grupach producentów, organizacjach producentów, rynkach lokalnych, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości wspieranych przez WPR.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	W celu zwiększenia rozpoznawalności wysokojakościowych produktów, wytwarzanych w ramach systemów jakości na rynku oraz poinformowania potencjalnych konsumentów o ich ponadstandardowych zaletach, konieczne jest poniesienie nakładów finansowych na przeprowadzenie działań informacyjnych, marketingowych i promocyjnych dotyczących tych produktów. Tego rodzaju działania sprzyjają rozpoznawalności produktów wytwarzanych w ramach systemów jakości żywności na rynku, a tym samym przekładają się na zwiększony popyt na te produkty, co z kolei zachęca innych producentów do jej rozpoczęcia. Jednocześnie, działania o charakterze informacyjnym, marketingowym i promocyjnym dotyczące produktów, wytwarzanych w ramach systemów jakości przekładają się na poziom aktywizacji zawodowej mieszkańców wsi i mają wpływ na profil prowadzonej produkcji, przez co mogą one wpływać na poziom dochodowości gospodarstw rolnych, które podejmą się prowadzenia produkcji żywności wysokiej jakości w swoim gospodarstwie. W związku z tym przedmiotowa interwencja realizuje cel szczegółowy 3 „Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości”. Ponadto, przedmiotowa interwencja pozwoli im na dotarcie do szerokiego grona potencjalnych konsumentów, którzy będą lepiej poinformowani o właściwościach produktów wytwarzanych w ramach danych systemach jakości żywności dzięki czemu będą poszukiwać tego rodzaju produktów na rynku i będą skłonni zapłacić więcej za produkty, posiadające ponadstandardowe cechy. W związku z tym, przedmiotowa interwencja będzie realizować pośrednio cel szczegółowy 9 „Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności”.

	<p>Działania promocyjne, informacyjne i marketingowe muszą dotyczyć systemu jakości żywności lub produktów wytworzonych w systemach, w tym symboli, oznaczeń, skrótów oznaczających uczestnictwo w systemach jakości żywności. Tego rodzaju działania są zaprojektowane w szczególności w taki sposób, aby zachęcić konsumentów do zakupu produktów objętych systemem jakości żywności oraz koncentrują się na szczególnych cechach lub korzyściach danych produktów, w szczególności na ich jakości, szczególnych metodach produkcji, wysokich normach w zakresie dobrostanu zwierząt i poszanowania środowiska, związanych z danym systemem jakości.</p> <p>Działania te mogą również dotyczyć wartości odżywczych produktu w promowaniu zasad zdrowego żywienia i zbilansowanej diety.</p> <p><u>Kryteria wyboru operacji:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Znaczenie proponowanych działań informacyjno-promocyjnych dla realizacji celów, o których mowa w art. 6 ust. 1 projektu rozporządzenia PEiR dotyczącego wsparcia na podstawie planów strategicznych WPR. 2. Jakość i istotność analizy rynkowej produktu wytwarzanego w ramach systemu jakości w odniesieniu do proponowanych działań informacyjno-promocyjnych. 3. Spójność zaproponowanych działań informacyjno-promocyjnych, celów, grup docelowych i ich przesłania. 4. Szczegółowy opis działań informacyjno-promocyjnych i ich przewidywanych rezultatów. <p><u>Dodatkowe kryteria wyboru operacji:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wnioskodawca składa się wyłącznie z producentów produktów rolnych lub środków spożywczych wytwarzanych w ramach systemów jakości. 2. Preferowane będą operacje realizowane wspólnie przez więcej niż jeden podmiot działający w ramach jednego systemu jakości, których planowana operacja ma dotyczyć produktów wytworzonych w ramach tego systemu.
<p>Opis warunków kwalifikowalności</p>	<p><u>Kryteria dostępu:</u></p> <p>Pomoc jest przyznawana beneficjentowi, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w zakresie realizowanej operacji nie otrzymuje pomocy udzielanej na podstawie rozporządzenia PEiR (UE) nr 1144/2014, • nie otrzymuje dofinansowania na działania promocyjne i informacyjne w rolnictwie ekologicznym, o których mowa w przepisach o rolnictwie ekologicznym, na zadania objęte realizowaną operacją, • realizując operację dotyczącą owoców lub warzyw, poniósł koszty kwalifikowalne, które nie będą finansowane ze środków funduszu operacyjnego, o którym mowa w art. 32 rozporządzenia PEiR (UE) nr 1308/2013, • w swoim składzie nie posiada członków będących członkami innej grupy producentów ubiegającej się o przyznanie pomocy ze środków przedmiotowej interwencji, której złożony wniosek o przyznanie pomocy dotyczy co najmniej jednego tego samego produktu rolnego lub środka spożywczego, wytwarzanego w ramach systemów jakości. <p>Nie przyznaje się wsparcia na realizację działań informacyjnych, promocyjnych i marketingowych dotyczących komercyjnych znaków towarowych lub marek handlowych produktów.</p> <p>Dodatkowo, w ramach jednego naboru wniosków o przyznanie pomocy jeden wnioskodawca może złożyć jeden wniosek o przyznanie pomocy.</p>
<p>Beneficjent</p>	<p>Beneficjentem interwencji jest grupa o dowolnej formie organizacyjno-prawnej, która składa się co najmniej z dwóch członków, którzy wytwarzają na terytorium RP produkty rolne lub środki spożywcze, przeznaczone bezpośrednio lub po przetworzeniu do spożycia przez ludzi, w ramach unijnych lub krajowych systemów jakości o nazwach:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Chronione Nazwy Pochodzenia, Chronione Oznaczenia Geograficzne oraz Gwarantowane Tradycyjne Specjalności, w rozumieniu rozporządzenia PEiR (UE) nr 1151/2012, lub • rolnictwo ekologiczne, zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 834/2007, lub • chronione nazwy pochodzenia i oznaczenia geograficzne wyrobów winiarskich, o których mowa w części II tytule II rozdziale I sekcji 2 rozporządzenia PEiR (UE) nr 1308/2013*, lub • oznaczenia geograficzne napojów spirytusowych, w rozumieniu rozporządzenia PEiR (UE) nr 2019/787* • integrowana produkcja roślin (IP), w rozumieniu ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony (Dz. U. z 2013 r. poz. 455, z późn. zm.), lub • „Jakość Tradycja**”, lub • „Quality Meat Program**”, lub • QAFP „Tuszki, elementy i mięso z kurczaka, indyka i młodej polskiej gęsi owsianej**”, lub • QAFP „Kulinarne mięso wieprzowe**”, lub • QAFP „Wędliny **”. <p>*w odniesieniu do win i napojów spirytusowych operacje informacyjno-promocyjne muszą być zgodne z przepisami ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi i skupiać się na informowaniu o systemie jakości i metodach produkcji wynikających z danego systemu jakości,</p> <p>**systemy jakości żywności uznane na mocy decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi za krajowe systemy jakości żywności i notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEiR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego.</p> <p>Przez grupę należy rozumieć podmiot o dowolnej formie organizacyjno-prawnej, w tym np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • spółdzielnię w rozumieniu przepisów prawa spółdzielczego – która wytwarza lub której członkowie wytwarzają produkty w ramach systemu jakości żywności, • grupę producentów rolnych, organizację producentów, organizację międzybranżową, organizację branżową, konsorcjum, stowarzyszenie, kółko rolnicze, rolnicze zrzeszenie branżowe, izbę gospodarczą których członkami są w przynajmniej 60 % producenci lub przetwórcy posiadający certyfikat lub świadectwo jakości, potwierdzające wytwarzanie produktów w danym systemie jakości żywności, • grupę wpisaną do wykazu grup, o którym mowa w ustawie o rejestracji i ochronie nazw oraz oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych, oznaczeń geograficznych win, napojów spirytusowych oraz o produktach tradycyjnych*, • podmioty posiadające ważną decyzję ministra rolnictwa i rozwoju wsi o uznaniu systemu jakości żywności za krajowy, o którym mowa w art. 16 ust. 1 lit. b rozporządzenia PEiR (UE) nr 1305/2013 – w odniesieniu do danego krajowego systemu jakości żywności. <p>*projekt ustawy podlega procedurze legislacyjnej.</p>
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	<p>Forma wsparcia: refundacja 75 % kosztów kwalifikowalnych, poniesionych bezpośrednio na przeprowadzenie operacji o charakterze informacyjnym, marketingowym i promocyjnym</p> <p>Do zakresu kosztów kwalifikowalnych zalicza się m.in. następujące koszty:</p> <ul style="list-style-type: none"> • reklamy w mediach, w szczególności w internecie, telewizji, radiu lub prasie, • promocji w punktach sprzedaży, • przygotowania stoisk, • przygotowania materiałów reklamowych, • udziału w pokazach, wystawach lub targach, • organizacji szkoleń lub konferencji, • przygotowania lub administrowania stroną internetową,

	<ul style="list-style-type: none"> • najmu powierzchni reklamowej, • publikacji, broszur, ulotek, plakatów, zaproszeń lub innych materiałów reklamowy <p>Szczegółowy zakres kosztów kwalifikowalnych zostanie określony w wytycznych dotyczących przedmiotowego zakresu wsparcia.</p> <p>których zakres zostanie określony w wytycznych dotyczących przedmiotowego zakresu wsparcia.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Planowana kwota jednostkowa została oszacowana na podstawie doświadczeń uzyskanych w trakcie realizacji dotychczasowych okresów programowania, w tym w szczególności PROW 2014–2020. Analogicznie jak ma to miejsce w odniesieniu do poddziałania 3.2 „Wsparcie na przeprowadzenie działań o charakterze informacyjnym i promocyjnym realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym” PROW 2014-2020, przyjęto maksymalną wysokość kosztów kwalifikowalnych podlegających refundacji, która tak samo jak obecnie, będzie wynosiła 561 780 euro. Biorąc pod uwagę projektowaną intensywność pomocy, wynoszącą 75% kosztów kwalifikowalnych Biorąc pod uwagę projektowaną intensywność pomocy, która będzie wynosiła 75%, planowana wysokość kwoty jednostkowej, wynosić będzie 421 345 euro na jedną operację. Powyższa kwota będzie maksymalną, możliwą do uzyskania wysokością wsparcia jaką jeden beneficjent będzie mógł otrzymać na realizację jednej operacji o charakterze promocyjnym, informacyjnym i marketingowym. Z tym że, analogicznie jak ma to miejsce w ramach PROW 2014–2020, w trakcie realizacji interwencji, jednemu beneficjentowi pomoc będzie mogła zostać przyznana nie więcej niż dwa razy.</p> <p>W związku z dużym zainteresowaniem analogicznym zakresem wsparcia w ramach PROW 2014-2020, zaproponowano, aby intensywność pomocy była na poziomie zbliżonym do obecnego, ale jednak podwyższonym, w celu zapewnienia beneficjentom odpowiedniego poziomu finansowania operacji informacyjnych, marketingowych i promocyjnych, które są działaniami nakładochłonnymi.</p> <p>Ponadto, efekty takich działań są często odroczone w czasie i nie przekładają się od razu na zwiększenie sprzedaży, poprzez wzrost popytu, gdyż muszą one najpierw wpłynąć na zmianę postaw konsumentów na rynku, którzy będą skłonni zapłacić więcej za produkt wytworzony w ramach systemu jakości żywności.</p> <p>Dlatego też założono, że operacje, które zostaną przeprowadzone w ramach przedmiotowej interwencji mają walor edukacyjny i przyczyniają się do zmiany postaw konsumenckich w kierunku postaw nastawionych na zwiększenie wiedzy o walorach produktów wytworzonych w ramach systemu jakości żywności. Z tego względu, tego rodzaju akcje są jak najbardziej pożądane społecznie, w związku z czym założono intensywność pomocy na poziomie 75%.</p>
Ocena pomocy państwa	Pomoc wykracza poza art. 42 TFUE i wymaga oceny zgodności z pomocą publiczną.
Ocena WTO	Interwencja zgodna z ust. 2 załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba operacji promocyjnych
I.13.3	Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	20,39	37,08	88

Kod interwencji	I 13.4.
Nazwa interwencji	Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności
Fundusz	EFRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Współpraca (art. 71 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.25 Liczba beneficjentów otrzymujących wsparcie w celu uczestnictwa w systemach jakości UE
Zakres terytorialny	Interwencja będzie wdrażana krajowo. Nie występują różnice terytorialne.
Powiązane cele szczegółowe i cel szczegółowy	Cel 3 Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości Cel 9 Poprawa reakcji unijnego rolnictwa na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym wysokiej jakości, bezpiecznej i bogatej w składniki odżywcze żywności, produkowanej w sposób zrównoważony, ograniczenie marnowania żywności a także poprawa dobrostanu zwierząt i zwalczanie oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	W odniesieniu do celu 3, interwencja odpowiada na potrzebę: CS 3. P 2. Wspieranie alternatywnych łańcuchów wartości, w tym krótkich łańcuchów żywnościowych związanych z wytwarzaniem produktów wysokiej jakości. W odniesieniu do celu 9, interwencja pośrednio odpowiada następujące potrzeby: CS 9.P4. Zapewnienie dostępności żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności - żywności ekologicznej, posiadającej oznaczenia geograficzne, wytwarzanej w ramach integrowanej produkcji roślin, a także w ramach krajowych systemów jakości żywności. CS 9.P6. Wsparcie budowy grup producentów w ramach systemów jakości żywności i relacji horyzontalnych pomiędzy producentami, grupami i otoczeniem. CS 9.P5. Podnoszenie świadomości konsumentów o systemach produkcji żywności oraz etykietowaniu produktów żywnościowych
Wskaźnik rezultatu	R.10 Udział gospodarstw uczestniczących w grupach producentów, organizacjach producentów, rynkach lokalnych, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości wspieranych przez WPR.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	W związku z rosnącymi oczekiwaniami konsumentów, które realizują się poprzez podejmowanie świadomych decyzji zakupowych w odniesieniu do żywności wysokiej jakości, konieczne jest zagwarantowanie dostępności produktów wytwarzanych w ramach systemów jakości żywności na rynku. Rozwój tego rynku, który w przeciągu ostatnich lat rozwija się w Polsce stopniowo, stanowi szansę dla rozwoju gospodarstw rolnych poprzez możliwość poprawy pozycji rolników w łańcuchu wartości. Dodatkowo, rozwój tego rodzaju produkcji jest pożądanym również ze względu na fakt, iż wysokojakościowa produkcja prowadzona w ramach systemów jakości żywności przyczynia się do zachowania dobrostanu zwierząt, jest niskoemisyjna i przyjazna dla środowiska, w związku z czym wpisuje się w Strategię „Od pola do stołu”. W związku z tym, w celu usprawnienia łańcucha wartości i zapewnienia rolnikom silnej pozycji na rynku, kontynuowane będzie podejście mające na celu wsparcie producentów żywności wysokiej jakości, które ma przyczynić się do dalszych zmian w kierunku skutecznego konkurencyjnego na rynku, które zakłada dostarczanie na rynek produktów wytwarzanych w ramach systemów jakości żywności. W związku z tym, iż tego rodzaju produkcja daje możliwość uzyskania wyższych cen, w porównaniu do standardowej produkcji, interwencja ta będzie realizowała cel szczegółowy 3 „Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości” oraz pośrednio cel szczegółowy 9 „Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności”. Przy czym, prowadzenie produkcji w ramach wybranego systemu jakości żywności wiąże się z koniecznością ponoszenia dodatkowych kosztów oraz potrzebą poddawania gospodarstwa lub zakładu przetwórczego obowiązkowym kontrolom urzędowym, po przeprowadzeniu których wydawany jest certyfikat potwierdzający wytwarzanie produktów zgodnie ze

	<p>standardami określonego systemu. W celu podwyższenia wartości produktów rolnych i środków spożywczych, a także jakości tych produktów oraz zwiększenia zorientowania na rynek i konkurencyjności, niezbędne jest wspieranie rolników oraz przetwórców wytwarzających produkty rolne i środki spożywcze w ramach unijnych i krajowych systemów jakości żywności. W związku z tym, planowane jest uruchomienie interwencji dzięki której rolnicy oraz przetwórcy będący producentami produktów wytwarzanych w ramach wybranych systemów jakości, będą mieli możliwość odzyskiwania kosztów poniesionych z tytułu uczestnictwa w wybranym systemie jakości w okresie pięciu lat objęcia wsparciem. W związku z realizacją interwencji i możliwością pokrywania kosztów uczestnictwa w systemach jakości, przewiduje się, iż zrealizowany zostanie cel polegający na zwiększeniu liczby producentów rolnych wytwarzających produkty w ramach unijnych i krajowych systemów jakości żywności.</p> <p>W porównaniu do dotychczasowych okresów programowania 2007-2013 oraz 2014-2020, w ramach których realizowane było wsparcie adresowane do uczestników systemów jakości, proponuje się, aby zakres przedmiotowej interwencji objął również przetwórców, będących producentami wysokojakościowej żywności, wytwarzanej w ramach unijnych i krajowych systemów jakości żywności, którzy posiadają odpowiedni certyfikat potwierdzający jej wytwarzanie zgodne z wymaganiami konkretnego systemu.</p> <p>Wsparcie będzie miało charakter motywacyjny i obejmować będzie swoim zakresem koszty uczestnictwa w danym systemie jakości, w tym koszty:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kontroli i certyfikacji, • niezbędnych badań i analiz wykonanych w związku z koniecznością utrzymania jakości w danym systemie, które nie są objęte kosztem certyfikatu, • składek członkowskich (w przypadku uczestnictwa beneficjenta w grupie producentów), • zakupu specjalistycznych publikacji dotyczących prowadzenia produkcji w ramach unijnych lub krajowych systemów jakości żywności, • szkoleń niezbędnych do wydania certyfikatu. <p>Kryteria wyboru:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. członkostwo w grupie producentów, działającej w jednej z form organizacyjnych wymienionych w załączniku do krajowych przepisów wykonawczych dla przedmiotowej interwencji, tj.: m.in. stowarzyszenia, kółka rolniczego i rolniczego zrzeszenia branżowego, spółdzielni, grupy producentów rolnych, wstępnie uznana grupę producentów, organizację producentów owoców i warzyw oraz grupę producentów chmielu, izbę gospodarczą, 2. w odniesieniu do przetwórców – w przypadku, gdy przetwórcza posiada umowy handlowe zawarte z podmiotami posiadającego status: organizacji producentów lub grupy producentów rolnych, które zostały zawarte co najmniej 6 miesięcy przed złożeniem wniosku o przyznanie pomocy, 3. wytwarzanie produktu rolnego lub środka spożywczego w ramach więcej niż jednego systemu jakości, lub co najmniej dwóch produktów rolnych lub środków spożywczego w ramach jednego systemu jakości, 4. wnioskowanie o wsparcie przez rolników w wieku do 40 lat, 5. objęcie produkcji wnioskodawcy dobrowolnym ubezpieczeniem (tj. innym niż ubezpieczenie obowiązkowe, o którym mowa w ustawie z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich), ważnym przez okres co najmniej 6 miesięcy od dnia złożenia wniosku o przyznanie pomocy, 6. jeżeli o pomoc ubiega się wnioskodawca, który nie korzystał ze wsparcia ze środków działania 132 „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” PROW 2007-2013 oraz poddziałania 3.1 „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” PROW 2014-2020.
<p>Opis warunków kwalifikowalności</p>	<p>Kryteria dostępu: Pomoc jest przyznawana beneficjentowi:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • który będąc rolnikiem prowadzącym produkcję w systemie rolnictwa ekologicznego, który nie ubiega się o przyznanie kwoty przeznaczonej na refundację kosztów transakcyjnych poniesionych z tytułu kontroli gospodarstwa w ramach interwencji „Ekoschematy - rolnictwo ekologiczne” objętego WPR 2023–2027 oraz któremu kwota ta nie została przyznana oraz którego produkcja przeznaczona do spożycia przez ludzi prowadzona jest na co najmniej 0,5 ha, • w przypadku, gdy o pomoc ubiegają się oboje małżonkowie i oboje spełniają warunki przyznania pomocy, pomoc przyznaje się tylko jednemu z nich, co do którego współmałżonek wyraził pisemną zgodę, niezależnie od tego, czy posiadają wspólne czy odrębne gospodarstwo rolne, a w przypadku przetwórców – niezależnie od tego, czy prowadzą wspólną, czy odrębną działalność gospodarczą.
Beneficjent	<p>Beneficjentem interwencji jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ rolnik, w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia o planach strategicznych WPR, lub ➤ przetwórcza, <ul style="list-style-type: none"> – który wytwarza produkty rolne lub środki spożywcze, przeznaczone bezpośrednio, lub po przetworzeniu do spożycia przez ludzi, w ramach co najmniej jednego unijnego lub krajowego systemu jakości (potwierdzone certyfikatem jakości lub świadectwem zgodności) spośród następujących systemów: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Unijne systemy jakości <ol style="list-style-type: none"> 1. Chronione Nazwy Pochodzenia, Chronione Oznaczenia Geograficzne oraz Gwarantowane Tradycyjne Specjalności, w rozumieniu rozporządzenia PEiR (UE) nr 1151/2012, lub 2. rolnictwo ekologiczne, zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 834/2007, lub 3. chronione nazwy pochodzenia i oznaczenia geograficzne wyrobów winiarskich, o których mowa w części II tytule II rozdziale I sekcji 2 rozporządzenia PEiR (UE) nr 1308/2013, lub 4. oznaczenia geograficzne napojów spirytusowych, w rozumieniu rozporządzenia PEiR (UE) nr 2019/787. ➤ Krajowe systemy jakości*: <ol style="list-style-type: none"> 1. integrowana produkcja roślin (IP), w rozumieniu ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony (Dz. U. z 2013 r. poz. 455, z późn. zm.), lub 2. „Jakość Tradycja”, lub 3. „Quality Meat Program”, lub 4. QAFP „Tuszki, elementy i mięso z kurczaka, indyka i młodej polskiej gęsi owsianej”, lub 5. QAFP „Kulinarnie mięso wieprzowe”, lub 6. QAFP „Wędliny”. <p>*systemy jakości żywności uznane na mocy decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi za krajowe systemy jakości żywności i notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEiR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beneficjentami instrumentu będą mogli być również rolnicy korzystający z analogicznego zakresu wsparcia w ramach poprzednich okresów programowania, tj. ze środków działania 132 „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” PROW 2007-2013, lub poddziałania 3.1 „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” PROW 2014-2020. • Beneficjenci poddziałania 3.1 „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” PROW 2014-2020 wnioski o przyznanie pomocy mogą składać po zakończeniu okresu pomocy określonego w decyzji o przyznaniu pomocy w ramach ww. poddziałania.
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy

Forma i wysokość wsparcia	<p>Forma wsparcia: analogicznie do poprzednich okresów programowania 2007-2013 i 2014-2020; wsparcie będzie realizowane w formie refundacji kosztów kwalifikowalnych, poniesionych w związku z uczestnictwem w danym systemie jakości.</p> <p>Wsparcie będzie wypłacane na podstawie kopii dowodów księgowych, potwierdzających poniesienie kosztów kwalifikowalnych w danym okresie pomocy. Wsparcie będzie wypłacane corocznie w okresie 5 lat.</p> <p>Wysokość wsparcia - maksymalnie 5 000 zł na gospodarstwo/zakład przetwórczy rocznie. Roczna, maksymalna wysokość wsparcia w odniesieniu do poszczególnych systemów jakości, zostanie określona w przepisach krajowych.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Planowana kwota jednostkowa została oszacowana na podstawie doświadczeń uzyskanych w trakcie realizacji dotychczasowych okresów programowania, w tym w szczególności PROW 2014–2020. Dodatkowo, wysokość planowanej kwoty jednostkowej została określona na podstawie danych udostępnionych przez akredytowane i upoważnione przez MRiRW jednostki certyfikujące uprawnione do kontroli zgodności ze specyfikacją, przy współdziałaniu podmiotów zaangażowanych w proces funkcjonowania poszczególnych systemów jakości żywności w Polsce, tj. GJHARS, PIORiN oraz podmiotami posiadającymi ważną decyzję ministra rolnictwa i rozwoju wsi o uznaniu systemu jakości żywności za krajowy.</p> <p>W obliczeniach bazowano na danych historycznych, które obowiązywały w poprzednich latach, przy uwzględnieniu wskaźnika inflacji oraz potencjału kraju w zakresie prognozowanej liczebności uczestnictw w poszczególnych systemach. W oparciu o zgromadzone dane, a także mając na uwadze średnie, roczne płatności, które obowiązywały w ramach perspektywy finansowej PROW 2014-2020, określono planowaną średnią kwotę jednostkową, wspólną dla wszystkich systemów jakości w wysokości 437 euro rocznie.</p> <p>Szczegółowe stawki pomocy, które zostaną określone w sposób indywidualny dla poszczególnych systemów jakości żywności, zostaną oszacowane na podstawie danych udostępnionych przez akredytowane i upoważnione przez MRiRW jednostki certyfikujące uprawnione do kontroli zgodności ze specyfikacją na podstawie danych historycznych, które obowiązywały w poprzednich latach, przy uwzględnieniu wskaźnika inflacji oraz potencjału kraju w zakresie prognozowanej liczebności uczestnictw w poszczególnych systemach. Ponadto, indywidualne stawki wsparcia zostaną uzgodnione przy współdziałaniu podmiotów zaangażowanych w proces funkcjonowania poszczególnych systemów jakości żywności w Polsce, tj. m.in. z GIJHARS, PIORiN oraz z podmiotami posiadającymi ważną decyzję ministra rolnictwa i rozwoju wsi o uznaniu systemu jakości żywności za krajowy. Przy czym, analogicznie jak miało to miejsce w poprzednich okresach programowania, stawki wsparcia będą zróżnicowane, gdyż każdy system jakości ma swoją specyfikę i powinien być traktowany odrębnie.</p>
Ocena pomocy państwa	Pomoc wykracza poza art. 42 TFUE i wymaga oceny zgodności z pomocą publiczną.
Ocena WTO	Interwencja zgodna z ust. 2 załącznika 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba certyfikatów
I.13.4	Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	11,51	20,92	45 811

Kod interwencji	I 13.5.
Nazwa interwencji	Współpraca na rzecz innowacji w rolnictwie i Grupy Operacyjne EPI
Fundusz	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Współpraca (art. 71 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.1 Liczba projektów grup operacyjnych w ramach europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EIP)
Zakres terytorialny	Cały kraj. (operacje EPI nie są powiązane z konkretnym obszarem, z uwagi na ich specyficzny charakter oraz wzorem doświadczeń z okresu programowania 2014-2020 będą wdrażane na obszarze całego kraju)
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 10 (przekrojowy) Modernizacja sektora poprzez wspieranie i dzielenie się wiedzą, innowacjami i cyfryzacja w rolnictwie i na obszarach wiejskich oraz zachęcanie do ich wykorzystywania (art. 5 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 10. P 6. Podniesienie innowacyjności w sektorze rolno-spożywczym i na obszarach wiejskich poprzez tworzenie i powszechne wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań.
Wskaźnik rezultatu	R.1. Liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub uczestniczących w grupach operacyjnych w ramach europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych przez WPR w celu poprawy zrównoważonych wyników gospodarczych, społecznych, środowiskowych, klimatycznych i efektywnego gospodarowania zasobami.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>Celem interwencji jest tworzenie Grup Operacyjnych EPI realizujących innowacyjne operacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odpowiadające na zapotrzebowanie rynkowe, – zmierzające do optymalizacji produkcji oraz poprawy konkurencyjności, – ukierunkowane na badania naukowe, technologię i cyfryzację. <p>Zakres interwencji:</p> <p>WSPARCIE PRZYGOTOWAWCZE - fakultatywne (na utworzenie EPI i opracowanie planu operacji dotyczącej realizacji projektu).</p> <p>REALIZACJA OPERACJI - rozwiązania w zakresie nowych/udoskonalonych produktów lub technologii, metod organizacji i marketingu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym, w tym na rzecz rozwijania produkcji w systemach jakości żywności. Operacje skoncentrowane będą w zakresie produkcji i przetwarzania produktów rolnych.</p> <p>Mikrogranty na operacje (m.in. w zakresie rolnictwa 4.0 oraz w zakresie B+R+I)</p> <p>Kryteria wyboru</p> <p>WSPARCIE PRZYGOTOWAWCZE:</p> <ul style="list-style-type: none"> – doświadczenie w tworzeniu partnerstw realizujących projekty, – udział w EPI w ramach PROW 2014-2020/udział członków EPI w ramach PROW 2014 – 2020/udział w realizacji projektów horyzontalnych, – udział partnerów z co najmniej 3 – letnim doświadczeniem adekwatnym do operacji, która będzie objęta planem operacji, – udział partnerów – naukowców,

	<ul style="list-style-type: none"> – udział powyżej 5 rolników, – operacja, która będzie objęta planem operacji będzie dotyczyć projektu pilotażowego/prototypu/projektu eksperymentalnego. <p>REALIZACJA OPERACJI:</p> <p>(dla EPI, które skorzystały ze wsparcia przygotowawczego nie stosuje się kryteriów dotyczących składu i doświadczenia):</p> <ul style="list-style-type: none"> – udział w EPI w ramach PROW 2014-2020/udział członków EPI w ramach PROW 2014 – 2020/ udział w realizacji projektów horyzontalnych, – doświadczenie partnerów, w tym - udział partnerów z co najmniej 3 – letnim doświadczeniem adekwatnym do operacji, – adekwatność operacji do czasu, budżetu i rezultatów (efektów), – udział partnerów – naukowców, – udział powyżej 5 rolników, – operacja dotyczy projektu pilotażowego/prototypu/projektu eksperymentalnego, – adekwatność metodologii badawczej do rozwiązania problemu (o ile dotyczy), – realizacja celów Strategii „Od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego, – możliwość wdrożenia na poziomie małych i średnich gospodarstw. <p>Minimalna liczba punktów warunkująca udzielenie wsparcia określona w przepisach krajowych (dotyczy Wsparcia przygotowawczego i Realizacji operacji).</p> <p>Ocena merytoryczna operacji w uzasadnionych przypadkach wykonywana będzie przez ekspertów.</p>
<p>Opis warunków kwalifikowalności Warunki dostępu</p>	<p>Warunki dostępu:</p> <p>WSPARCIE PRZYGOTOWAWCZE:</p> <p>Wsparcie fakultatywne.</p> <p>Uzyskanie wsparcia zobowiązuje EPI do aplikowania o środki w ramach Realizacji operacji (innej niż mikrogrant), pod rygorem zwrotu pomocy.</p> <p>Utworzenie grup EPI w ramach Wsparcia przygotowawczego powinno nastąpić do końca 2026 r, aby możliwe było przystąpienie i rozliczenie operacji z obligatoryjnego etapu Realizacji operacji.</p> <p>Utworzona grupa EPI, udział co najmniej 2 partnerów, obowiązkowy udział rolnika, w przypadku przedsiębiorcy udział tylko z kodem PKD adekwatnym do operacji (I transza).</p> <p>Opracowanie planu operacji dotyczącej realizacji projektu (II transza) spełniającego poniższe wymogi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – określenie problemów jakie EPI zamierza rozwiązać poprzez realizację innowacyjnych operacji, – określenie sposobu rozwiązania problemów w formie uproszczonego planu operacji, – partycypacyjny charakter przygotowania planu operacji, – określenie celów i efektów realizacji planu operacji, – innowacyjność operacji.

	<p>REALIZACJA OPERACJI:</p> <p>Operacje może realizować także EPI, która nie skorzystała ze Wsparcia przygotowawczego.</p> <p>Udział co najmniej 2 partnerów, obowiązkowy udział rolnika, w przypadku przedsiębiorcy udział tylko z kodem PKD adekwatnym do operacji (dotyczy każdej operacji).</p> <p>Udział jednostki naukowej w mikrograntach z zakresu B+R+I oraz w operacji, w której występują koszty badań (obowiązkowo).</p> <p>Udział podmiotów uczestniczących w krajowych lub unijnych systemach jakości w przypadku operacji na rzecz rozwijania produkcji w systemach jakości żywności (obowiązkowo).</p> <p>Wsparcie przyznawane wyłącznie na innowacyjne operacje.</p> <p>Trwałość operacji inwestycyjnych wynosi 5 lat od dnia wypłaty płatności końcowej.</p> <p>Dodatkowe informacje:</p> <p>Zapewnienie środków (osobny budżet) na poszukiwanie innowacji w konkretnych zakresach operacji (nabory tematyczne). Nabory tematyczne z pulą środków na poziomie krajowym, <u>Minister RiRW określa tematy naborów</u>, np. gleba, woda, block chain, greening, wykorzystanie roślin białkowych, rozwijanie produkcji w systemach jakości żywności, rolnictwo 4.0 w ramach mikrograntów.</p>
Beneficjent	<p>WSPARCIE PRZYGOTOWAWCZE: osoba fizyczna/osoba prawna/jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej ze zdolnością prawną (1 podmiot zdolny do zawarcia umowy w imieniu partnerstwa).</p> <p>REALIZACJA OPERACJI:</p> <p>Osoby fizyczne/osoby prawne/ jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej ze zdolnością prawną – partnerzy Grupy Operacyjnej EPI nieposiadającej zdolności prawnej</p> <p>1 podmiot zawiera umowę o przyznaniu pomocy (lider projektu) - fakultatywnie</p> <p>Grupa Operacyjna EPI posiadająca zdolność prawną.</p>
Normy GAEC/SMR	<p>Częściowo będzie wpływać na GAEC 8 i przyczyniać się do realizacji priorytetów systemu IACS.</p>
Forma i wysokość wsparcia	<p>WSPARCIE PRZYGOTOWAWCZE (ryczałt)</p> <p>Wsparcie przygotowawcze udzielane będzie w formie zryczałtowanej kwoty określonej indywidualnie dla operacji, tj. na podstawie planowanego budżetu projektu złożonego przez wnioskodawcę (art. 77 ust. 1 lit. c oraz ust. 2 lit. b) maksymalnie w kwocie 1 mln zł (w ramach limitu 6 mln zł na jedną operację w Realizacji operacji).</p> <p>Beneficjent może otrzymać pomoc tylko raz w okresie realizacji Planu Strategicznego WPR.</p> <p>REALIZACJA OPERACJI (refundacja/ryczałt)</p> <p>Wsparcie na realizację operacji (z wyjątkiem mikrograntów) udzielane będzie w wysokości do 6 mln zł na jedną operację, w formie refundacji kosztów kwalifikowalnych, nie więcej niż:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 100% kosztów ogólnych, przy czym koszty te mogą stanowić maksymalnie 10% pozostałych kosztów kwalifikowalnych, – 100% kosztów badań, przy czym koszty te mogą stanowić maksymalnie 50% kwoty pomocy na daną operację, – 65% kosztów inwestycji materialnych i niematerialnych, zgodnie z art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR. <p>Natomiast koszty bieżące/administracyjne w ramach realizacji operacji, w tym koszty związane z działaniami na rzecz rozwijania produkcji w systemach jakości żywności</p>

	<p>wypłacane będą w formie ryczałtu w wysokości – do 20% kosztów inwestycyjnych i badań (art. 77 ust. 1 lit. d oraz ust. 2 lit. c).</p> <p>Wsparcie na Mikrogranty udzielane będzie w formie zryczałtowanej kwoty określonej indywidualnie dla operacji, tj. na podstawie planowanego budżetu projektu złożonego przez wnioskodawcę (art. 77 ust. 1 lit. c oraz ust. 2 lit. b) maksymalnie w kwocie 1 mln zł, z uwzględnieniem intensywności pomocy kosztów w ramach Realizacji operacji. Beneficjent może otrzymać pomoc tylko raz w okresie realizacji Planu Strategicznego WPR.</p> <p>Całkowita maksymalna wartość wsparcia dla jednego beneficjenta w okresie realizacji Planu Strategicznego WPR to 12 mln zł (dotyczy łącznie wsparcia przygotowawczego i realizacji operacji, w tym mikrograntów).</p> <p>Wartość stawki ryczałtowej w przypadku kosztów bieżących będzie analogiczna do rozwiązania przyjętego w okresie programowania 2014-2020, na podstawie obliczonej poprzez zastosowanie wartości procentowej do jednej lub kilku kategorii kosztów - w wysokości do 20 % kosztów inwestycyjnych oraz badań, w ramach każdej z operacji.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Ustala się kwoty jednostkowe dla czterech możliwych wariantów operacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wsparcia przygotowawczego, – Realizacji operacji poprzedzonej Wsparciem przygotowawczym, – Mikrograntów, – Realizacji operacji (niepoprzedzonej Wsparciem przygotowawczym). <p>Określone kwoty jednostkowe są kwotami ustalonymi na podstawie kwoty pomocy jakiej można udzielić jednemu beneficjentowi w ramach interwencji w okresie realizacji planu.</p> <p>Wysokość wsparcia obliczona na podstawie doświadczeń z wdrażania działania Współpraca PROW 2014-2020, a w zakresie wsparcia przygotowawczego – także w zakresie poddziałania „Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania” PROW 2014-2020 .</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja wykracza poza zakres art. 42 TFUE i wymaga oceny pod kątem pomocy państwa.
Ocena WTO	<p>Interwencja zgodna z porozumieniem WTO ds. rolnictwa (zał. 2 Green Box ust. 2 lit. a i ust. 11).</p> <p>Operacje realizowane w ramach interwencji, niezależnie od tego czy będą zawierały komponent badawczy czy tylko inwestycyjny, będą służyły podniesieniu innowacyjności w sektorze rolno-spożywczym i na obszarach wiejskich poprzez tworzenie i powszechne wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań, a co za tym idzie nie będą miały wpływu na produkcję i handel.</p>

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt - liczba grup EPI
I.13.5	Współpraca na rzecz innowacji w rolnictwie i Grupy Operacyjne EPI	59,95	109	46

Kod interwencji	I 14.1.
Nazwa interwencji	Doskonalenie zawodowe rolników
Fundusz	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Wymiana wiedzy i informacji (art.72 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.29 Liczba operacji szkoleniowych i doradczych lub jednostek wspieranych w ramach EFRRROW
Zakres terytorialny	Interwencja realizowana na terenie całego kraju. Działania szkoleniowe oczekiwane są przez rolników z terenu całego kraju. Natomiast, z uwagi na różnice występujące w zakresie prowadzonej działalności rolniczej, a tym samym różne potrzeby szkoleniowe rolników z poszczególnych regionów, zakres usług szkoleniowych będzie mógł być dostosowany do potrzeb rolników z danego województwa, regionu lub reprezentujących daną branżę.
Powiązane cele szczegółowe i cel szczegółowy	Cel 10 (przekrojowy) Modernizacja sektora poprzez wspieranie i dzielenie się wiedzą, innowacjami i cyfryzacją w rolnictwie i na obszarach wiejskich oraz zachęcanie rolników do korzystania z nich poprzez lepszy dostęp do badań, innowacji, wymiany wiedzy i szkoleń
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 10. P 1.Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadr zaangażowanych w wymianę wiedzy i innowacji oraz zapewnienie dostępności profesjonalnych usług doradczych i szkoleniowych.
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	(P) R.1 Poprawa wyników poprzez wiedzę i innowacje: Liczba osób korzystających ze wsparcia w zakresie doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub uczestniczących w grupach operacyjnych EPI lub innych grupach / działaniach współpracy.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację	Interwencja dotyczy szkoleń dla rolników, obejmujących zagadnienia związane z celami WPR oraz realizacją celów Europejskiego Zielonego Ładu w zakresie działalności rolniczej i wykorzystania zasobów gospodarstwa rolnego. Interwencja zapewni przepływ wiedzy i informacji w zakresie rozwoju gospodarstw rolnych poprzez doskonalenie zawodowe rolników. Zakres interwencji W ramach interwencji zapewnia się organizację szkoleń podstawowych oraz profilowanych dla rolników.
Celu(ów) Szczegółowego	Odbiorcami interwencji są rolnicy, w tym młodzi rolnicy, a także małżonkowie rolników, domownicy rolników oraz osoby zatrudnione w rolnictwie. Moduł 1: Szkolenia podstawowe dla rolników Wsparcie będzie udzielane na organizację i prowadzenie szkoleń dla rolników obejmujących tematy horyzontalne związane z działalnością gospodarstwa, w szczególności w kontekście obowiązujących przepisów prawnych oraz najważniejszych obszarów i wyzwań polityki rolnej, wynikających z dokumentów programowych i strategicznych.

	<p>W ramach tego modułu realizowane będą także szkolenia niezbędne dla wdrożenia innych interwencji PS WPR.</p> <p>Moduł 2: Szkolenia profilowane dla rolników</p> <p>Wsparcie będzie udzielane na organizację i prowadzenie szkoleń dla rolników obejmujących tematy o charakterze specjalistycznym (w tym np. technologiczno-ekonomicznym, marketingowym) z możliwością ich branżowego ukierunkowania.</p> <p>Szkolenia będą również mogły obejmować upowszechnianie innowacyjnych rozwiązań i dobrych praktyk, które zostały już przetestowane i są możliwe do stosowania w sektorach produkcji rolnej lub w przetwórstwie rolno-spożywczym.</p> <p>Zakres tematyczny oraz zasięg terytorialny szkoleń ustalone będą przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.</p> <p>Możliwe będzie stosowanie preferencji w dostępie do szkoleń dla beneficjentów instrumentów Planu Strategicznego dla WPR.</p> <p>Odbiorcy szkoleń nie ponoszą kosztów związanych z udziałem w szkoleniach, z wyłączeniem kosztu dojazdu uczestników. Wyjątkiem od tej zasady jest koszt transportu grupy w ramach szkoleń wyjazdowych.</p> <p>kryteria wyboru:</p> <p>Moduł 1: - nie dotyczy</p> <p>Moduł 2: - zasady konkursów ustalone będą w ogłoszeniach o naborze, z uwzględnieniem w szczególności tematyki szkoleń, zasięgu terytorialnego oraz grupy docelowej; o wyborze beneficjenta decydować będą jakościowe kryteria wyboru, określone dla danego konkursu lub, w przypadku operacji wdrażanych w formule projektu budżetu (art.77 ust. 1 lit c i ust. 2 lit b rozporządzenia o planach strategicznych WPR), również cena.</p>
<p>Opis warunków kwalifikowalności</p>	<p>W ramach modułu 1 i 2 pomoc może być przyznana, jeżeli wnioskodawca:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzi działalność szkoleniową na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; • posiada doświadczenie w organizacji i prowadzeniu działań szkoleniowych dla rolników lub doradców*; • dysponuje zasobami kadrowymi, posiadającymi odpowiednie kwalifikacje, w liczbie umożliwiającej przeprowadzenie działań szkoleniowych, objętych operacją; • dysponuje odpowiednią bazą dydaktyczno-lokalową do prowadzenia działań szkoleniowych, objętych operacją. <p>* Obowiązek dokumentowania doświadczenia w organizacji i prowadzeniu działań szkoleniowych dla rolników lub doradców nie dotyczy jednostek doradztwa rolniczego ze względu na fakt, że prowadzenie doradztwa rolniczego obejmującego działania w zakresie rolnictwa, rozwoju wsi, rynków rolnych oraz wiejskiego gospodarstwa domowego jest ich zadaniem ustawowym i działalność ta podlega nadzorowi Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.</p>

	<p>Beneficjentem nie może być podmiot, który prowadzi działalność, której celem jest produkcja, obrót lub dystrybucja środków, materiałów, narzędzi informatycznych i urządzeń dla rolnictwa i leśnictwa, a także sprzedaż ubezpieczeń dla rolnictwa z wyjątkiem jednostek doradztwa rolniczego - osób prawnych, działających na podstawie ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego, podmiotów tworzących system szkolnictwa wyższego i nauki na podstawie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz państwowej jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej Lasy Państwowe, działającej na podstawie przepisów ustawy o lasach.</p>								
<p>Beneficjent</p>	<p>Moduł 1</p> <p>Ze względu na doświadczenie w organizacji i prowadzeniu szkoleń dla rolników, posiadane zasoby kadrowe, rozbudowaną bazę dydaktyczno-szkoleniową, a także ustawowe umocowanie do realizacji takiej działalności, szkolenia informacyjne będą realizowane przez ośrodki doradztwa rolniczego na terenie danego województwa.</p> <p>Moduł 2</p> <p>Podmioty prowadzące działalność szkoleniową lub konsorcja tych podmiotów, wybrane w ramach konkursu.</p>								
<p>Normy GAEC/SMR</p>	<p>Nie dotyczy</p>								
<p>Forma i wysokość wsparcia</p>	<p>Moduł 1 i 2</p> <p>Szkolenia w tych modułach rozliczane będą na podstawie standardowych stawek jednostkowych (art. 77 ust. 1 lit. a rozporządzenia o planach strategicznych WPR), przy czym w przypadku potrzeby realizacji działań nietypowych, których koszty nie mogły być wzięte pod uwagę do wyliczenia standardowych stawek jednostkowych, możliwe będzie wykorzystanie metody projektów budżetu (art.77 ust. 1 lit c i ust. 2 lit b rozporządzenia o planach strategicznych WPR).</p> <p>Koszty szkoleń będą kalkulowane w oparciu o stawki za osobogodzinę szkoleń w wysokości od 110 PLN do 240 PLN (zróżnicowanie w ramach sześciu kategorii typologicznych) oraz z uwzględnieniem dodatkowych elementów szkoleń dotyczących:</p> <ul style="list-style-type: none"> - czasu trwania szkolenia, - kosztów akomodacyjnych, - kosztów ekspertów zewnętrznych, - opracowania materiałów szkoleniowych, - egzaminu. <p>1. Stawki za osobogodzinę szkoleń*</p> <table border="1" data-bbox="459 1751 1391 1984"> <thead> <tr> <th>Lp.</th> <th>Typ szkolenia</th> <th>Jednostka miary</th> <th>Stawka [PLN]</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>– stacjonarne o charakterze wykładowym (szkolenie o czasie trwania od 4 do 6 godzin w jednym dniu) – grupa do 15 osób</td> <td>osobogodzina</td> <td>140</td> </tr> </tbody> </table>	Lp.	Typ szkolenia	Jednostka miary	Stawka [PLN]	1	– stacjonarne o charakterze wykładowym (szkolenie o czasie trwania od 4 do 6 godzin w jednym dniu) – grupa do 15 osób	osobogodzina	140
Lp.	Typ szkolenia	Jednostka miary	Stawka [PLN]						
1	– stacjonarne o charakterze wykładowym (szkolenie o czasie trwania od 4 do 6 godzin w jednym dniu) – grupa do 15 osób	osobogodzina	140						

	2	– stacjonarne o charakterze wykładowym (szkolenie o czasie trwania od 4 do 6 godzin w jednym dniu) – grupa do 30 osób	osobogodzina	110
	3	– stacjonarne o charakterze wykładowym (szkolenie o czasie trwania do 3 godzin w jednym dniu) – grupa do 15 osób	osobogodzina	220
	4	– stacjonarne o charakterze wykładowym (szkolenie o czasie trwania do 3 godzin w jednym dniu) – grupa do 30 osób	osobogodzina	180
	5	– warsztat (o czasie trwania do 3 godzin w jednym dniu) – grupa do 15 osób	osobogodzina	240
	6	– wizyta w gospodarstwie/obiekcie demonstracyjnym/pokazowym (o czasie trwania do 4 godzin w jednym dniu) – grupa do 15 osób	osobogodzina	220
	* przy założeniu prowadzenia szkoleń przez eksperta wewnętrznego			
	2. Stawki za dodatkowe elementy szkoleń			
	Lp.	Element szkolenia	Jednostka miary	Stawka [PLN]
	1	Nocleg	osobodzień	300
	2	wyżywienie*	osobodzień	100
	3	ekspert zewnętrzny (prelegent)	godzina	500
	4	opracowanie materiałów szkoleniowych	znormalizowana strona A4	50
	5	Egzamin	1 osoba	50
	* dodatkowe koszty wyżywienia w przypadku szkoleń dłuższych niż jednodniowe			
	Zakłada się coroczną aktualizację (w ostatnim kwartale danego roku) stawek jednostkowych, pod warunkiem, że współczynnik indeksacji przekroczy 5%.			
	Mechanizm indeksacji stawek oparty jest o dwa zakresy danych:			
	- poziom inflacji bazowej po wyłączeniu cen administrowanych (określany przez Narodowy Bank Polski)			
	- poziom cen w gospodarce narodowej – wskaźnik cen w ramach właściwej kategorii produktów lub usług (określany przez Główny Urząd Statystyczny).			
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Kwota ta została ustalona o stawki jednostkowe wyliczone na podstawie danych historycznych.			
	Wysokość jednostkowej kwoty wsparcia ustalona została w oparciu o wyniki analizy przeprowadzonej przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy.			

	<p>Jednostkowa kwota wsparcia została określona jako koszt jednego osobodnia szkolenia przy założeniu organizacji szkolenia mieszanego (stacjonarnego wraz z warsztatem, o łącznym czasie trwania 2 dni, dla grupy 15 osób). Kwota ta została ustalona w oparciu o stawki jednostkowe (dotyczące osobogodzin szkolenia oraz elementów dodatkowych szkoleń), wyliczone na podstawie danych historycznych.</p> <p>W analizie wykorzystano pozyskane przy pomocy badań ankietowych (CAWI) dane historyczne nt. wysokości kosztów szkoleń w publicznych jednostkach doradztwa rolniczego oraz podmiotach innego typu, prowadzących działalność szkoleniową (jednostkach doradztwa prywatnego, związkach i organizacjach branżowych rolników, podmiotach badań i edukacji oraz organizacjach trzeciego sektora/NGO). Przy szacowaniu wysokości stawek różnicowano koszty oraz wysokość wsparcia w zależności od przyjętej formy szkolenia (wykład, warsztat, wizyta w gospodarstwie pokazowym), czasu jego trwania, wielkości grup szkoleniowych, potrzeby zatrudnienia ekspertów zewnętrznych, nakładów związanych z przygotowaniem i udostępnieniem bazy dydaktycznej (obejmujących w przypadku praktycznych form szkoleń również koszt udostępnienia gospodarstwa i opieki nad szkolonymi oraz kosztów ich transportu do i z gospodarstwa).</p>
Ocena pomocy państwa	Interwencja wykracza poza art. 42 Traktatu i wymaga oceny zgodności jest wyłączona z wymogu zgłoszenia na mocy art. 108 ust. 3 Traktatu zasadami udzielania pomocy publicznej.
Ocena WTO	Interwencja zgodna z porozumieniem WTO ds. rolnictwa – załącznik nr 2 ust 2 lit. c i d (Green Box)

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba osobodni szkoleniowych
I.14.1	Doskonalenie zawodowe rolników	18,54	33,71	125 000

Kod interwencji	I 14.2.
Nazwa interwencji	Kompleksowe doradztwo rolnicze
Fundusz	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Wymiana wiedzy i informacji (art.72 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.29 Liczba operacji szkoleniowych i doradczych lub jednostek wspieranych w ramach EFRRROW
Zakres terytorialny	Interwencja realizowana na terenie całego kraju. Doradztwo rolnicze oczekiwane jest przez rolników z terenu całego kraju. Natomiast, z uwagi na różnice występujące w zakresie prowadzonej działalności rolniczej, a tym samym różne potrzeby doradcze rolników z poszczególnych regionów, zakres usług doradczych będzie dostosowany do potrzeb rolników z danego regionu.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 10 (przekrojowy) Modernizacja sektora poprzez wspieranie i dzielenie się wiedzą, innowacjami i cyfryzacją w rolnictwie i na obszarach wiejskich oraz zachęcanie rolników do korzystania z nich poprzez lepszy dostęp do badań, innowacji, wymiany wiedzy i szkoleń
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 10. P 1. Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadr zaangażowanych w wymianę wiedzy i innowacji oraz zapewnienie dostępności profesjonalnych usług doradczych i szkoleniowych
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	(P) R.1 Poprawa wyników poprzez wiedzę i innowacje: Liczba osób korzystających ze wsparcia w zakresie doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub uczestniczących w grupach operacyjnych EPI lub innych grupach / działaniach współpracy
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>- zasady konkursów ustalane będą w ogłoszeniach o naborze, z uwzględnieniem w szczególności zakresu doradztwa grupowego, zasięgu terytorialnego oraz grupy docelowej; o wyborze beneficjenta decydować będą jakościowe kryteria wyboru, określane dla danego konkursu.</p> <p>Interwencja obejmuje działania doradczo-upowszechnieniowe, dostosowane do indywidualnych potrzeb rolników lub grup rolników, obejmujące zagadnienia związane z celami WPR oraz realizacją celów Europejskiego Zielonego Ładu w zakresie działalności rolniczej i wykorzystania zasobów gospodarstwa rolnego. Interwencja zapewni przepływ wiedzy i informacji w zakresie rozwoju gospodarstw rolnych poprzez indywidualne i grupowe doradztwo rolnicze.</p> <p><u>Zakres interwencji</u> W ramach interwencji zapewnia się wsparcie doradcze dla gospodarstw rolnych poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. doradztwo indywidualne realizowane w formie kompleksowych programów doradczych; 2. doradztwo grupowe. <p>Odbiorcami kompleksowych programów doradczych oraz uczestnikami doradztwa grupowego są rolnicy, w tym młodzi rolnicy.</p> <p>Moduł 1: Kompleksowe programy doradcze Wsparcie będzie udzielane na świadczenie usług doradczych dla rolników. Usługi będą realizowane w postaci kompleksowych programów doradczych odpowiadających na potrzeby gospodarstwa, przy czym kompleksowy program doradczy będzie obejmował co najmniej 2 usługi doradcze oraz będzie realizowany co najmniej przez 1 rok. Rolnik może skorzystać z danej usługi doradczej jeden raz w okresie realizacji PS WPR. Tematyka usług doradczych zostanie określona przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zgodnie z art.13 rozporządzenia o planach strategicznych WPR. Usługi doradcze będą świadczone w oparciu o metodyki doradzania, opracowane i aktualizowane przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie</p> <p>Moduł 2: Doradztwo grupowe Wsparcie będzie udzielane na świadczenie usług doradczych dla grup rolników. Usługi będą realizowane w oparciu o wypracowany przez doradcę we współpracy z grupą program pracy, uwzględniający różne formy pracy (np. wizyty w gospodarstwach/obiektach pokazowych czy</p>

	<p>spotkania eksperckie). Program pracy grupy trwa 1 rok i może być kontynuowany maksymalnie przez kolejny rok.</p> <p>Usługą może być objęta grupa licząca co najmniej pięciu i nie więcej niż ośmiu rolników. Obszary tematyczne doradztwa grupowego zostaną określone przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zgodnie z art. 13 rozporządzenia o planach strategicznych WPR.</p> <p><u>Kryteria wyboru:</u></p> <p>Moduł 1</p> <p>- nie dotyczy</p> <p>Moduł 2</p> <p>- zasady konkursów ustalone będą w ogłoszeniach o naborze, z uwzględnieniem w szczególności zakresu doradztwa grupowego, zasięgu terytorialnego oraz grupy docelowej; o wyborze beneficjenta decydować będą jakościowe kryteria wyboru, określane dla danego konkursu.</p>
Opis warunków kwalifikowalności	<p>W ramach modułu 1 i 2 pomoc może być przyznana, jeżeli wnioskodawca:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzi działalność doradczą z zakresu doradztwa rolniczego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; • posiada doświadczenie w świadczeniu usług doradczych*; • dysponuje odpowiednią liczbą doradców, umożliwiającą realizację usług doradczych objętych operacją, przy czym doradcy ci są wpisani na listę doradców prowadzoną przez CDR i - w przypadku doradztwa grupowego - zostali przeszkoleni z zakresu metodyki pracy grupowej; • zapewni realizację kompleksowych programów doradczych/doradztwa grupowego przez bezstronnych doradców; • posiada odpowiednie warunki techniczne, pozwalające na wykonywanie zadań związanych ze świadczeniem usług doradczych objętych operacją; • zapewni bezpieczeństwo danych osobowych. <p>* Obowiązek dokumentowania doświadczenia w świadczeniu usług doradczych nie dotyczy wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego ze względu na fakt, że prowadzenie doradztwa rolniczego obejmującego działania w zakresie rolnictwa, rozwoju wsi, rynków rolnych oraz wiejskiego gospodarstwa domowego jest ich zadaniem ustawowym i działalność ta podlega nadzorowi Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.</p> <p>Beneficjentem nie może być podmiot, który prowadzi działalność, której celem jest produkcja, obrót lub dystrybucja środków, materiałów, narzędzi informatycznych i urządzeń dla rolnictwa i leśnictwa, a także sprzedaż ubezpieczeń dla rolnictwa z wyjątkiem jednostek doradztwa rolniczego - osób prawnych, działających na podstawie ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego, podmiotów tworzących system szkolnictwa wyższego i nauki na podstawie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz państwowej jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej Lasy Państwowe, działającej na podstawie przepisów ustawy o lasach.</p>
Beneficjent	<p>Moduł 1</p> <p>Ze względu na doświadczenie w prowadzeniu działalności doradczej, posiadane zasoby kadrowe, strukturę organizacyjną zapewniającą dotarcie do indywidualnego rolnika, a także ustawowe umocowanie do realizacji takiej działalności, kompleksowe programy doradcze będą realizowane przez ośrodki doradztwa rolniczego na terenie danego województwa.</p> <p>Moduł 2</p> <p>Podmioty prowadzące działalność w zakresie doradztwa rolniczego lub konsorcja tych podmiotów, wybrane w ramach konkursu.</p>
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	<p>Moduł 1</p> <p>Koszty uproszczone – stawki jednostkowe za realizację poszczególnych usług doradczych (art. 77 ust. 1 lit b rozporządzenia o planach strategicznych WPR).</p>

	<p>Katalog usług doradczych wraz z wysokością stawek za poszczególne usługi zostanie określony przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi i będzie aktualizowany w miarę potrzeb. Wysokość stawek będzie ustalana w oparciu o wyniki analiz prowadzonych przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, uwzględniających zadania i czynności zawarte w opisach metodyk poszczególnych usług doradczych.</p> <p>Moduł 2</p> <p>Koszty uproszczone – ryczałt (art. 77 ust. 1 lit c rozporządzenia o planach strategicznych WPR).</p> <p>Ryczałt wynosi 76 000 PLN i dotyczy kosztów realizacji rocznego programu pracy grupy rolników.</p> <p>Ryczałt będzie w miarę potrzeb aktualizowany przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Wysokość jednostkowych kwot wsparcia ustalona została w oparciu o wyniki analiz przeprowadzanych przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy.</p> <p>Moduł 1</p> <p>Jednostkowa kwota wsparcia została określona w oparciu o zakres zadań i czynności zawartych w metodykach doradztwa, obowiązujących w ramach PROW 2014-2020 oraz oszacowane czasy realizacji prac i ich koszty (w szczególności koszty wynagrodzeń), w połączeniu z ustaloną na podstawie danych historycznych intensywnością zastosowania poszczególnych usług doradczych.</p> <p>Ze względu na stosunkowo wysoki poziom zmienności wycen poszczególnych usług doradczych, jednostkowa kwota wsparcia obliczona została jako wypadkowa cen pojedynczych usług z wykluczeniem wartości skrajnych.</p> <p>Moduł 2</p> <p>Wysokość wsparcia (ryczałt) została określona w oparciu o wyniki prac panelu ekspertów, pozwalających na ustalenie „modelowego” zakresu występowania określonych charakterystyk grupy rolników objętych doradztwem grupowym w odniesieniu do jej liczebności, częstotliwości organizacji spotkań merytorycznych, intensywności wsparcia eksperckiego (zarówno w zakresie specjalistów wewnętrznych podmiotu jak i ekspertów zewnętrznych), poziomu kompetencji wymaganego do kierowania grupą oraz wykorzystania dodatkowych form pracy doradczej (np. sesji wyjazdowych).</p> <p>Ustalona wysokość wsparcia oparta została o dane rynkowe dotyczące cen wybranych usług (wynajmu i transportu) oraz wysokości wynagrodzeń, z uwzględnieniem wymaganych kompetencji profesjonalnych.</p> <p>Wysokość kwoty jednostkowej odpowiada wysokości ryczałtu w ramach Modułu 2 interwencji.</p>
Ocena pomocy państwa	Pomoc wykracza poza art. 42 TFUE i wymaga oceny zgodności z pomocą publiczną.
Ocena WTO	Interwencja zgodna z porozumieniem WTO ds. rolnictwa – załącznik nr 2 ust 2 lit. c i d (Green Box)

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba usług doradczych i programów doradztwa grupowego
I.14.2	Kompleksowe doradztwo rolnicze	83,34	151,53	100 320

Kod interwencji	I 14.3.
Nazwa interwencji	Doskonalenie zawodowe kadr doradczych
Fundusz	EFRRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Wymiana wiedzy i informacji (art.72 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR)
Wskaźnik produktu	O.29 Liczba operacji szkoleniowych i doradczych lub jednostek wspieranych w ramach EFRRROW
Zakres terytorialny	Interwencja realizowana na terenie całego kraju. Zakłada się, że doradcy rolniczy, zatrudnieni w podmiotach (publicznych i prywatnych), świadczących usługi z zakresu doradztwa rolniczego, będą mieć równy dostęp do doskonalenia zawodowego.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 10 (przekrojowy) Modernizacja sektora poprzez wspieranie i dzielenie się wiedzą, innowacjami i cyfryzacją w rolnictwie i na obszarach wiejskich oraz zachęcanie rolników do korzystania z nich poprzez lepszy dostęp do badań, innowacji, wymiany wiedzy i szkoleń.
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 10. P 1. Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadr zaangażowanych w wymianę wiedzy i innowacji oraz zapewnienie dostępności profesjonalnych usług doradczych i szkoleniowych
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	(P) R.1 Poprawa wyników poprzez wiedzę i innowacje: Liczba osób korzystających ze wsparcia w zakresie doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub uczestniczących w grupach operacyjnych EPI lub innych grupach / działaniach współpracy
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Interwencja dotyczy doskonalenia zawodowego kadr doradczych w celu zapewnienia wysokiej jakości doradztwa rolniczego, dla rolników i mieszkańców obszarów wiejskich, obejmującego zagadnienia związane z celami WPR. Ponadto, interwencja może przyczynić się do realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu w zakresie działalności rolniczej i wykorzystania zasobów gospodarstwa rolnego. Zakres interwencji W ramach interwencji zapewnia się organizację i prowadzenie następujących działań z zakresu doskonalenia zawodowego: <ul style="list-style-type: none"> • szkoleń podstawowych i uzupełniających; • szkoleń profilowanych; • studiów podyplomowych; • mentoringu; • praktyk. Odbiorcami działań z zakresu doskonalenia zawodowego są osoby zajmujące się zawodowo doradzaniem rolnikom (zatrudnione zarówno w podmiotach publicznych, jak i prywatnych). Zakres tematyczny doskonalenia zawodowego będzie ukierunkowany w szczególności na przygotowanie doradców do świadczenia usług szkoleniowych i doradczych dla rolników w obszarach określonych w art. 13 rozporządzenia o PS WPR. Moduł 1: Podstawowe i uzupełniające szkolenia dla doradców rolniczych

Wsparcie udzielane będzie na organizację i przeprowadzenie szkoleń podstawowych i uzupełniających dla osób ubiegających się o wpis lub wpisanych na listy doradców prowadzone przez CDR.

Moduł 2: Szkolenia profilowane dla doradców rolniczych

Wsparcie udzielane będzie na organizację i przeprowadzenie innych szkoleń niż szkolenia określone w module 1, mających na celu doskonalenie zawodowe doradców rolniczych, w tym także w obszarze umiejętności metodycznych i kompetencji miękkich niezbędnych w pracy doradczej.

Moduł 3: Studia podyplomowe dla doradców rolniczych

Moduł 4: Mentoring dla młodych doradców rolniczych

Moduł 5: Praktyki zawodowe dla doradców rolniczych

Wsparcie udzielane będzie na udział w studiach podyplomowych, organizację i przeprowadzenie mentoringu oraz organizację i przeprowadzenie praktyk dla doradców rolniczych.

Odbiorcy studiów podyplomowych, mentoringu i praktyk są zobowiązani do co najmniej 3 lat pracy na pełny etat w charakterze doradcy rolniczego, od zakończenia kształcenia.

W okresie obowiązywania PS WPR dany doradca może zostać objęty:

- studiami podyplomowymi tylko raz;
- opieką mentorską tylko raz i nie dłużej niż przez 1 rok;
- praktykami nie krócej niż 10 dni kalendarzowych i nie dłużej niż przez 1 rok (365 dni) łącznie.

W przypadku studiów podyplomowych oraz praktyk, pomoc przyznawana będzie beneficjentom na podstawie wniosków składanych przez podmioty zatrudniające doradców rolniczych.

Odbiorcy działań z zakresu doskonalenia zawodowego nie ponoszą kosztów związanych z udziałem w tych działaniach, z wyłączeniem kosztu dojazdu uczestników. Wyjątkiem od tej zasady jest koszt transportu grupy w ramach szkoleń wyjazdowych.

Kryteria wyboru:

Moduł 1:

- nie dotyczy

Moduł 2:

- zasady konkursów ustalone będą w ogłoszeniach o naborze, z uwzględnieniem w szczególności tematyki działań szkoleniowych, zasięgu terytorialnego oraz grupy docelowej; o wyborze beneficjenta decydować będą jakościowe kryteria wyboru, określane dla danego konkursu lub, w przypadku operacji wdrażanych w formule projektu budżetu (art. 77 ust. 1 lit b i ust. 2 lit c rozporządzenia o planach strategicznych WPR), również cena.

Moduł 3:

- szczegółowe zasady naboru określone będą w ogłoszeniach o naborze

Opis warunków kwalifikowalności

Moduł 4:

- szczegółowe zasady naboru określone będą w ogłoszeniach o naborze

Moduł 5:

- szczegółowe zasady naboru określone będą w ogłoszeniach o naborze

Moduł 1:

Pomoc może być przyznana, jeżeli podmiot:

- posiada ustawowe umocowanie do prowadzenia list doradców rolnych/rolnośrodowiskowych/ ekspertów przyrodniczych i szkoleń uprawniających do wpisu na listę

Moduł 2:

Pomoc może być przyznana, jeżeli wnioskodawca:

- prowadzi działalność szkoleniową na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- posiada doświadczenie w organizacji i prowadzeniu działań szkoleniowych dla doradców*;
- dysponuje zasobami kadrowymi, posiadającymi odpowiednie kwalifikacje, w liczbie umożliwiającej przeprowadzenie szkoleń, objętych operacją;
- dysponuje odpowiednią bazą dydaktyczno-lokalową do prowadzenia szkoleń, objętych operacją.

* Obowiązek dokumentowania doświadczenia w organizacji i prowadzeniu działań szkoleniowych dla doradców nie dotyczy Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie ze względu na fakt, że podnoszenie kompetencji zawodowych doradców w zakresie rolnictwa, rozwoju wsi, rynków rolnych oraz wiejskiego gospodarstwa domowego jest ich zadaniem ustawowym i działalność ta podlega nadzorowi Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Beneficjentem nie może być podmiot, który prowadzi działalność, której celem jest produkcja, obrót lub dystrybucja środków, materiałów, narzędzi informatycznych i urządzeń dla rolnictwa i leśnictwa, a także sprzedaż ubezpieczeń dla rolnictwa z wyjątkiem jednostek doradztwa rolniczego - osób prawnych, działających na podstawie ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego, podmiotów tworzących system szkolnictwa wyższego i nauki na podstawie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz państwowej jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej Lasy Państwowe, działającej na podstawie przepisów ustawy o lasach.

Moduł 3:

Pomoc może być przyznana, jeżeli wnioskodawca:

- prowadzi udokumentowaną działalność z zakresu doradztwa rolniczego przez okres co najmniej 5 lat;
- zatrudnia na podstawie umowy o pracę na pełny etat doradców rolniczych, z których co najmniej połowa znajduje się na listach doradców prowadzonych przez CDR;
- zatrudnia na podstawie umowy o pracę na pełny etat doradcę rolniczego, który chce skorzystać ze studiów podyplomowych, przy czym doradca ten, nie krócej niż 1 rok zajmuje się zawodowo doradztwem rolniczym w podmiocie doradczym ubiegającym się o wsparcie;

- zobowiąże się do utrzymania zatrudnienia doradcy rolniczego objętego studiami podyplomowymi, przez okres 3 lat po ich zakończeniu, na podstawie umowy o pracę na pełny etat.

Moduł 4:

Pomoc może być przyznana, jeżeli wnioskodawca:

- prowadzi udokumentowaną działalność z zakresu doradztwa rolniczego przez okres co najmniej 5 lat;
- zatrudnia na podstawie umowy o pracę na pełny etat doradców rolniczych, z których co najmniej połowa znajduje się na listach doradców prowadzonych przez CDR;
- zatrudnia na podstawie umowy o pracę na pełny etat doradcę rolniczego, który ma zostać objęty opieką mentora, przy czym doradca ten, nie krócej niż 1 rok i nie dłużej niż 3 lata, zajmuje się zawodowo doradztwem rolniczym w podmiocie doradczym ubiegającym się o wsparcie;
- zobowiąże się do utrzymania zatrudnienia doradcy rolniczego objętego opieką mentorską, przez okres 3 lat po jej zakończeniu, na podstawie umowy o pracę na pełny etat;
- zapewnia przebieg opieki mentorskiej zgodnie z wytycznymi opracowanymi przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie;
- zapewnia mentora, który posiada wykształcenie wyższe, co najmniej 10-letnie doświadczenie w świadczeniu usług z zakresu doradztwa rolniczego oraz ukończył szkolenie dla mentorów przeprowadzone przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie.

Moduł 5:

Pomoc może być przyznana, jeżeli podmiot doradczy:

- prowadzi udokumentowaną działalność z zakresu doradztwa rolniczego przez okres co najmniej 5 lat;
- zatrudnia na podstawie umowy o pracę na pełny etat doradców rolniczych, z których co najmniej połowa znajduje się na listach doradców prowadzonych przez CDR;
- zatrudnia na podstawie umowy o pracę na pełny etat doradcę rolniczego, który chce skorzystać z praktyk, przy czym doradca ten, nie krócej niż 1 rok zajmuje się zawodowo doradztwem rolniczym w podmiocie doradczym ubiegającym się o wsparcie;
- zobowiąże się do utrzymania zatrudnienia doradcy rolniczego objętego praktykami, przez okres 3 lat po ich zakończeniu, na podstawie umowy o pracę na pełny etat.

Pomoc może być przyznana, jeżeli wnioskodawca:

- wpisany jest na listę podmiotów oferujących praktyki dla doradców rolniczych prowadzoną przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie;
- zobowiąże się do zapewnienia opiekuna praktyk;
- zobowiąże się do realizacji programu praktyk zgodnego z wytycznymi opracowanymi przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie.

Beneficjent

Moduł 1:

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie

	<p>W przypadku szkoleń dla osób ubiegających się o wpis lub wpisanych na listy doradców prowadzone przez CDR wykonawcą szkoleń będzie CDR. CDR jest jedynym wykonawcą takich szkoleń na podstawie przepisów ustawowych. CDR realizuje to zadanie od 2007 r.; zostało do niego wyznaczone ze względu na posiadane doświadczenie, zasoby kadrowe i odpowiednią bazę dydaktyczno-szkoleniową.</p> <p>Moduł 2: Podmioty prowadzące działalność szkoleniową lub konsorcja tych podmiotów, wybrane w ramach konkursu.</p> <p>Moduł 3: Podmioty prowadzące działalność z zakresu doradztwa rolniczego.</p> <p>Moduł 4: Podmioty prowadzące działalność z zakresu doradztwa rolniczego.</p> <p>Moduł 5: Podmioty wpisane na listę podmiotów oferujących praktyki dla doradców rolniczych, prowadzoną przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie.</p>								
<p>Normy GAEC/SMR</p>	<p>Nie dotyczy</p>								
<p>Forma i wysokość wsparcia</p>	<p>Moduł 1 i 2</p> <p>Szkolenia w tych modułach rozliczane będą na podstawie standardowych stawek jednostkowych (art. 77 ust. 1 lit. b rozporządzenia o planach strategicznych WPR), przy czym w przypadku potrzeby realizacji działań nietypowych, których koszty nie mogły być wzięte pod uwagę do wyliczenia standardowych stawek jednostkowych, możliwe będzie wykorzystanie metody projektów budżetu (art. 77 ust. 2 lit. b rozporządzenia o planach strategicznych WPR).</p> <p>Koszty szkoleń będą kalkulowane w oparciu o stawki za osobogodzinę szkoleń w wysokości od 110 PLN do 240 PLN (zróżnicowanie w ramach sześciu kategorii typologicznych) oraz z uwzględnieniem dodatkowych elementów szkoleń dotyczących:</p> <ul style="list-style-type: none"> - czasu trwania szkolenia, - kosztów akomodacyjnych, - kosztów ekspertów zewnętrznych, - opracowania materiałów szkoleniowych, - egzaminu. <p>1. Stawki za osobogodzinę szkoleń*</p> <table border="1" data-bbox="459 1778 1383 2016"> <thead> <tr> <th>Lp.</th> <th>Typ szkolenia</th> <th>Jednostka miary</th> <th>Stawka [PLN]</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>– stacjonarne o charakterze wykładowym (szkolenie o czasie trwania od 4 do 6 godzin w jednym dniu) – grupa do 15 osób</td> <td>osobogodzina</td> <td>140</td> </tr> </tbody> </table>	Lp.	Typ szkolenia	Jednostka miary	Stawka [PLN]	1	– stacjonarne o charakterze wykładowym (szkolenie o czasie trwania od 4 do 6 godzin w jednym dniu) – grupa do 15 osób	osobogodzina	140
Lp.	Typ szkolenia	Jednostka miary	Stawka [PLN]						
1	– stacjonarne o charakterze wykładowym (szkolenie o czasie trwania od 4 do 6 godzin w jednym dniu) – grupa do 15 osób	osobogodzina	140						

2	– stacjonarne o charakterze wykładowym (szkolenie o czasie trwania od 4 do 6 godzin w jednym dniu) – grupa do 30 osób	osobogodzina	110
3	– stacjonarne o charakterze wykładowym (szkolenie o czasie trwania do 3 godzin w jednym dniu) – grupa do 15 osób	osobogodzina	220
4	– stacjonarne o charakterze wykładowym (szkolenie o czasie trwania do 3 godzin w jednym dniu) – grupa do 30 osób	osobogodzina	180
5	– warsztat (o czasie trwania do 3 godzin w jednym dniu) – grupa do 15 osób	osobogodzina	240
6	– wizyta w gospodarstwie/obiekcie demonstracyjnym/pokazowym (o czasie trwania do 4 godzin w jednym dniu) – grupa do 15 osób	osobogodzina	220

* przy założeniu prowadzenia szkoleń przez eksperta wewnętrznego

2. Stawki za dodatkowe elementy szkoleń

Lp.	Element szkolenia	Jednostka miary	Stawka [PLN]
1	nocleg	osobodzień	300
2	wyżywienie*	osobodzień	100
3	ekspert zewnętrzny (prelegent)	godzina	500
4	opracowanie materiałów szkoleniowych	znormalizowana strona A4	50
5	egzamin	osoba	100

* dodatkowe koszty żywienia w przypadku szkoleń dłuższych niż jednodniowe

Zakłada się coroczną aktualizację (w ostatnim kwartale danego roku) stawek jednostkowych, pod warunkiem, że współczynnik indeksacji przekroczy 5%.

Mechanizm indeksacji stawek oparty jest o dwa zakresy danych:

- poziom inflacji bazowej po wyłączeniu cen administrowanych (określany przez Narodowy Bank Polski)
- poziom cen w gospodarce narodowej – wskaźnik cen w ramach właściwej kategorii produktów lub usług (określonego przez Główny Urząd Statystyczny).

Moduł 3

Refundacja

Maksymalna wysokość pomocy udzielona na udział w studiach podyplomowych dla jednego odbiorcy nie może przekroczyć 9 500 PLN.

Moduł 4

Koszty uproszczone – ryczałt (art. 77 ust. 1 lit c rozporządzenia o planach strategicznych WPR)

Ryczałt wynosi 8500 PLN za roczne uczestnictwo jednej osoby w programie mentoringowym.

	<p>Moduł 5</p> <p>Koszty uproszczone – stawka jednostkowa (art. 77 ust. 1 lit b rozporządzenia o planach strategicznych WPR).</p> <p>Stawka jednostkowa wynosi 570 PLN za 1 dzień praktyk 1 odbiorcy (osobodzień praktyk).</p>
<p>Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia</p>	<p>Wysokość stawek ustalona została w oparciu o wyniki analiz przeprowadzanych przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy.</p> <p>Moduł 1 i 2</p> <p>Jednostkowa kwota wsparcia została określona jako koszt jednego osobodnia szkolenia przy założeniu organizacji szkolenia mieszanego (stacjonarnego wraz z warsztatem, o łącznym czasie trwania 2 dni, dla grupy 15 osób). Kwota ta została ustalona w oparciu o stawki jednostkowe (dotyczące osobogodzin szkolenia oraz elementów dodatkowych szkoleń), wyliczone na podstawie danych historycznych.</p> <p>W analizie wykorzystano pozyskane przy pomocy badań ankietowych (CAWI) dane historyczne nt. wysokości kosztów szkoleń w publicznych jednostkach doradztwa rolniczego oraz podmiotach innego typu, prowadzących działalność szkoleniową (jednostkach doradztwa prywatnego, związkach i organizacjach branżowych rolników, podmiotach badań i edukacji oraz organizacjach trzeciego sektora/NGO). Przy szacowaniu wysokości stawek różnicowano koszty oraz wysokość wsparcia w zależności od przyjętej formy szkolenia (wykład, warsztat, wizyta w gospodarstwie pokazowym), czasu jego trwania, wielkości grup szkoleniowych, potrzeby zatrudnienia ekspertów zewnętrznych, nakładów związanych z przygotowaniem i udostępnieniem bazy dydaktycznej (obejmujących w przypadku praktycznych form szkoleń również koszt udostępnienia gospodarstwa i opieki nad szkolonymi oraz kosztów ich transportu do i z gospodarstwa).</p> <p>Moduł 3</p> <p>Maksymalny limit wsparcia został oparty o wyniki kwerendy kosztów studiów podyplomowych z zakresu rolnictwa (zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 stycznia 2012 roku w sprawie kwalifikacji rolniczych posiadanych przez osoby wykonujące działalność rolniczą obejmujących co najmniej jedno z następujących zagadnień: ekonomikę rolnictwa, organizację lub technologię produkcji rolniczej, marketing artykułów rolnych, rachunkowość rolniczą, agrobiznes) oraz specjalistycznej tematyki okołorolniczej (m.in. pszczelarstwa, bezpieczeństwa i jakości żywności, zarządzania ryzykiem produkcyjnym i cenowym w rolnictwie, rehabilitacji zwierząt) oferowanych w okresie ostatnich dwóch lat przez podmioty edukacyjne (uczelnie wyższe i instytuty badawcze) z obszaru całego kraju. Oszacowany limit jest maksymalną wartością rocznej opłaty za studia dla pojedynczego uczestnika.</p> <p>Wysokość jednostkowej kwoty wsparcia odpowiada maksymalnemu limitowi wsparcia.</p> <p>Moduł 4</p> <p>Wysokość wsparcia (ryczałt) została określona w oparciu o wyniki prac panelu ekspertów, pozwalających na ustalenie „modelowego” kształtu formuły programu mentorskiego w zakresie doskonalenia kadr doradczych, w odniesieniu do liczby sesji mentoringowych, oraz wymiaru czasowego poszczególnych elementów w powiązaniu</p>

	<p>z wysokością kosztów, m.in. wynagrodzeń z uwzględnieniem wymaganego poziomu kompetencji profesjonalnych.</p> <p>Wysokość jednostkowej kwoty wsparcia odpowiada wysokości ryczałtu.</p> <p>Moduł 5</p> <p>Wysokość stawki jednostkowej obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dodatek szkoleniowy dla opiekuna praktykanta, wyliczony na podstawie średniego wynagrodzenia w gospodarce narodowej wraz z pochodnymi wynagrodzeń; • koszty zakwaterowania praktykanta; • koszty żywienia praktykanta; • koszty stałe beneficjenta. <p>Wysokość jednostkowej kwoty wsparcia odpowiada wysokości stawki jednostkowej.</p>
Ocena pomocy państwa	.Pomoc wykracza poza art. 42 TFUE i wymaga oceny zgodności z pomocą publiczną.
Ocena WTO	Interwencja zgodna z porozumieniem WTO ds. rolnictwa – załącznik nr 2 ust 2 lit. c i d (Green Box)

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt - liczba operacji szkoleniowych i doradczych
I.14.3	Doskonalenie zawodowe kadr doradczych	4,84	8,79	24 600

Kod interwencji	I 14.4.
Nazwa interwencji	Wsparcie gospodarstw demonstracyjnych
Fundusz	EFROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Rodzaj interwencji	Wymiana wiedzy i informacji (<i>art.72 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR</i>)
Wskaźnik produktu	O.29 Liczba operacji szkoleniowych i doradczych lub jednostek wspieranych w ramach EFROW
Zakres terytorialny	Interwencja realizowana na terenie całego kraju.
Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy	Cel 10 (przekrojowy) Modernizacja sektora poprzez wspieranie i dzielenie się wiedzą, innowacjami i cyfryzacją w rolnictwie i na obszarach wiejskich oraz zachęcanie rolników do korzystania z nich poprzez lepszy dostęp do badań, innowacji, wymiany wiedzy i szkoleń
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 10. P 1. Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadr zaangażowanych w wymianę wiedzy i innowacji oraz zapewnienie dostępności profesjonalnych usług doradczych i szkoleniowych CS 10. P 3. Zacieśnienie współpracy pomiędzy partnerami AKIS
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	(P) R.1 Poprawa wyników poprzez wiedzę i innowacje: Liczba osób korzystających ze wsparcia w zakresie doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub uczestniczących w grupach operacyjnych EPI lub innych grupach / działaniach współpracy
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	<p>Interwencja dotyczy transferu wiedzy w oparciu o demonstracje oraz wzmocnienia bazy gospodarstw demonstracyjnych i jest nakierowana na zagadnienia związane z celami WPR oraz realizacją celów Europejskiego Zielonego Ładu w zakresie działalności rolniczej i wykorzystania zasobów gospodarstwa rolnego.</p> <p>Interwencja zapewni przepływ wiedzy i informacji w zakresie rozwoju gospodarstw rolnych poprzez wizyty w gospodarstwach demonstracyjnych oraz rozwój bazy gospodarstw demonstracyjnych.</p> <p><u>Zakres interwencji</u></p> <p>W ramach interwencji zapewnia się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • transfer wiedzy w oparciu o demonstracje; • wzmocnienie bazy gospodarstw demonstracyjnych. <p>Odbiorcami interwencji są rolnicy, w tym młodzi rolnicy, a także małżonkowie rolników, domownicy rolników, osoby zatrudnione w rolnictwie oraz posiadacze gospodarstw demonstracyjnych.</p> <p>Pośrednio, z rezultatów interwencji będą mogli korzystać także inni mieszkańcy obszarów wiejskich, w tym kadra dydaktyczna i uczniowie szkół rolniczych.</p> <p>Moduł 1: Transfer wiedzy w oparciu o demonstracje</p> <p>Wsparcie będzie udzielane na zakładanie i prowadzenie demonstracji oraz organizację i realizację wizyt w gospodarstwach demonstracyjnych. W ramach operacji przewiduje się także możliwość prowadzenia wdrożeń, testowania innowacyjnych rozwiązań, doświadczalnictwa polowego, promowania dobrych praktyk oraz upowszechniania rezultatów operacji.</p> <p>Moduł 2: Wzmocnienie bazy gospodarstw demonstracyjnych</p> <p>Wsparcie będzie udzielane na doposażenie gospodarstwa związane z poprawą warunków do przyjmowania osób wizytujących gospodarstwo oraz ulepszeniem jego bazy dydaktycznej.</p> <p><u>Kryteria wyboru:</u></p>

	<p>Moduł 1</p> <ul style="list-style-type: none"> - kryteria wyboru ustalane będą na etapie zamówienia, zgodnie z przepisami o zamówieniach publicznych <p>Moduł 2</p> <ul style="list-style-type: none"> - kryteria wyboru uwzględniają w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> • udostępnianie gospodarstwa w celach edukacyjnych (wymiany wiedzy) dla rolników lub doradców rolniczych, w okresie poprzedzającym złożenie wniosku • doświadczenie w prowadzeniu wdrożeń, demonstracji lub pokazów • współpraca w zakresie transferu wiedzy i innowacji z ośrodkiem doradztwa rolniczego, szkołą rolniczą lub jednostką naukową
<p>Opis warunków kwalifikowalności</p>	<p>Moduł 1</p> <p>Pomoc może być przyznana, jeżeli wnioskodawca:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prowadzi działalność szkoleniową na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; – posiada doświadczenie w organizacji i prowadzeniu działań szkoleniowych dla rolników lub doradców rolniczych*; – dysponuje zasobami kadrowymi, posiadającymi odpowiednie kwalifikacje, w liczbie umożliwiającej przeprowadzenie operacji; – dysponuje odpowiednią bazą dydaktyczno-lokalową do zrealizowania operacji; – posiada prawo dysponowania nieruchomością na cele określone w operacji przez okres trwania operacji. <p>Moduł 2</p> <p>Pomoc może być przyznana, jeżeli wnioskodawca:</p> <ul style="list-style-type: none"> – jest posiadaczem gospodarstwa rolnego należącego do sieci gospodarstw demonstracyjnych administrowanej przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie; – stosuje w gospodarstwie praktyki i rozwiązania wpisujące się w cele WPR oraz Europejskiego Zielonego Ładu; – zapewni promocję i udostępnianie gospodarstwa na potrzeby wizytujących przez okres 3 lat od daty otrzymania pomocy finansowej; – zobowiąże się do przyjęcia określonej liczby osób lub grup, w celu zapoznania ich z rozwiązaniami stosowanymi w gospodarstwie demonstracyjnym, w okresie 3 lat od daty otrzymania pomocy finansowej. <p>* Obowiązek dokumentowania doświadczenia w organizacji i prowadzeniu działań szkoleniowych dla rolników lub doradców rolniczych nie dotyczy jednostek doradztwa rolniczego ze względu na fakt, że prowadzenie doradztwa rolniczego obejmującego działania w zakresie rolnictwa, rozwoju wsi, rynków rolnych oraz wiejskiego gospodarstwa domowego jest ich zadaniem ustawowym i działalność ta podlega nadzorowi Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.</p> <p>Beneficjentem nie może być podmiot, który prowadzi działalność, której celem jest produkcja, obrót lub dystrybucja środków, materiałów, narzędzi informatycznych i urządzeń dla rolnictwa i leśnictwa, a także sprzedaż ubezpieczeń dla rolnictwa z wyjątkiem jednostek doradztwa rolniczego - osób prawnych, działających na podstawie ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego, podmiotów tworzących system szkolnictwa wyższego i nauki na podstawie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz państwowej jednostki organizacyjnej</p>

	nieposiadającej osobowości prawnej Lasy Państwowe, działającej na podstawie przepisów ustawy o lasach.
Beneficjent	<p>Moduł 1</p> <p>Podmioty prowadzące działalność szkoleniową lub konsorcja tych podmiotów, wybrane w trybie zamówień publicznych</p> <p>Moduł 2</p> <p>Posiadacz gospodarstwa rolnego należącego do sieci gospodarstw demonstracyjnych administrowanej przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie</p>
Normy GAEC/SMR	Nie dotyczy
Forma i wysokość wsparcia	<p>Moduł 1</p> <p>Wysokość wsparcia nie może stanowić więcej niż wysokość wynagrodzenia zgodnego z umową zawartą z beneficjentem wybranym w drodze przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych.</p> <p>Moduł 2</p> <p>Koszty uproszczone – ryczałt. (art. 77 ust. 1 lit c rozporządzenia o planach strategicznych WPR).</p> <p>Ryczałt został ustalony na dwóch poziomach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 17 000 PLN w przypadku doposażenia gospodarstwa, nieobejmującego inwestycji o charakterze budowlanym; - 49 500 PLN w przypadku doposażenia gospodarstwa obejmującego inwestycje o charakterze budowlanym. <p>Ryczałt będzie w miarę potrzeb aktualizowany przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.</p>
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	<p>Wysokość jednostkowych kwot wsparcia ustalona została w oparciu o wyniki analizy przeprowadzonej przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy.</p> <p>Moduł 1:</p> <p>Jednostkowa kwota wsparcia została określona jako koszt jednej wizyty grupy rolników w gospodarstwie demonstracyjnym. Kwota ta została oszacowana w oparciu o dostępne informacje dotyczące prowadzenia działań demonstracyjnych.</p> <p>Przy szacowaniu kosztów wizyt demonstracyjnych wykorzystano i zaadoptowano scenariusze przygotowania i przeprowadzenia wizyt opracowane w ramach projektu H2020-Agridemo i zamieszczone na stronie https://farmdemo.eu/, a także odwołano się do pozyskanych przy pomocy badań ankietowych (CAWI) danych historycznych nt. wysokości wydatków związanych z poszczególnymi elementami wizyt w gospodarstwach demonstracyjnych, ponoszonych przez podmioty zaangażowane w działalność tego typu m.in. podmioty doradztwa publicznego zaangażowane w rozwijanie sieci gospodarstw demonstracyjnych, podmioty badań i edukacji oraz podmioty innego typu, prowadzące działalność szkoleniową.</p> <p>Moduł 2:</p> <p>Wysokość wsparcia (ryczałt) została określona w oparciu o wyniki prac panelu ekspertów, pozwalających na określenie „modelowych” kosztów wsparcia w przypadku doposażenia gospodarstwa demonstracyjnego w dwóch wariantach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - doposażenia gospodarstwa, nie obejmującego inwestycji o charakterze budowlanym; - doposażenia gospodarstwa obejmującego inwestycje o charakterze budowlanym.

	<p>Stawki rynkowe dla poszczególnych elementów kosztów ustalone zostały na podstawie zapytań ofertowych, w przypadku stawek jednostkowych na usługi budowlane wykorzystany został obowiązujący standard wykonywania kosztorysów - Polski Standard Kosztorysowania Robót Budowlanych. Kwoty ryczałtów dla obu wariantów zostały określone na poziomie 50% całkowitych „modelowych” kosztów wsparcia.</p> <p>Wysokość kwoty jednostkowej odpowiada wysokości ryczałtu dla wariantu doposażenia gospodarstwa obejmującego inwestycje o charakterze budowlanym.</p>
Ocena pomocy państwa	Pomoc wykracza poza art. 42 TFUE i wymaga oceny zgodności z pomocą publiczną.
Ocena WTO	Interwencja zgodna z porozumieniem WTO ds. rolnictwa – załącznik nr 2 ust 2 lit. c i d (Green Box)

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]	Produkt – liczba operacji
I.14.4	Wsparcie gospodarstw demonstracyjnych	12,08	21,97	5 608

ROZDZIAŁ 6.CELE I PLAN FINANSOWY

W związku z wprowadzeniem okresu przejściowego dla Wspólnej Polityki Rolnej po 2020 r. i przesunięciem części środków finansowych pierwotnie zaplanowanych do wykorzystania w ramach Planu Strategicznego WPR (środki na lata 2021 i 2022) do trwającej perspektywy finansowej, kolejny okres programowania zostanie skrócony, co znajduje odzwierciedlenie w wysokości alokacji Planu.

Na budżet Planu Strategicznego WPR składają się następujące środki unijne:

1. Środki EFRG (I filaru WPR) – 17 327 mln euro
2. Dodatkowe środki I filaru przeznaczone na interwencje z zakresu pszczelarstwa – 25 mln euro
3. Środki EFRROW (II filaru WPR) – 4 686 mln euro.

W odniesieniu do środków II filaru WPR, jak wspomniano wyżej, wysokość środków unijnych to **4 686** mln euro. Dodatkowo, w budżecie Planu przewidziane jest współfinansowanie krajowe w łącznej wysokości **3 112** mln euro. Tym samym, łączny budżet II filaru wyniesie **7 798** mln euro.

Poziom współfinansowania w ramach poszczególnych interwencji jest zróżnicowany i wynika z możliwości przewidzianych projektowanymi przepisami UE. Wynosi on:

- 80 % dla interwencji leśnych, zadrzewieniowych i rolnośrodowiskowych
- 65 % dla płatności dla obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania
- 55% dla pozostałych interwencji.

W przypadku interwencji leśnych, zadrzewieniowych, rolnośrodowiskowych oraz płatności dla obszarów ONW będzie on jednolity we wszystkich regionach. W przypadku pozostałych interwencji procent współfinansowania w wysokości 55% będzie miał zastosowanie dla interwencji jako całości, ale ze względu na występujące w Polsce różne kategorie regionów, dla których przepisy wspólnotowe ustanawiają różny maksymalny poziom współfinansowania EFRROW, poziom ten będzie wynosił:

- 55,32% w regionach słabiej rozwiniętych (13 województw oraz region mazowiecki regionalny) oraz regionach przejściowych (województwa dolnośląskie i wielkopolskie)
- 43% w regionach rozwiniętych – w przypadku Polski jest to region warszawski stołeczny obejmujący Warszawę wraz z sąsiednimi powiatami.

W związku z powyższym, w Planie Strategicznym niezbędne będzie wydzielenie w budżetach poszczególnych instrumentów budżetów na poszczególne kategorie regionów. Podział ten będzie miał charakter indykatywny, a do jego wyznaczenia przyjęty zostanie poziom absorpcji środków przez poszczególne regiony w ramach perspektywy finansowej 2014-2020.

6.1 Tabele Finansowe

Budżet interwencji I filara WPR

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRG) w mln [EUR]
I.1	Podstawowe wsparcie dochodów	8 021,17
I.2	Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodów	1 853,96
I.3	Uzupełniające wsparcie dochodów dla młodych rolników	185,31
I.4.1	Ekoschemat-Obszary z roślinami miododajnymi	3,95
I.4.2	Ekoschemat-Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt	497,24
I.4.3	Ekoschemat-Międzyplony / Wsiewki	207,14
I.4.4	Ekoschemat-Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia / narzędzie FaST	1 016,85
I.4.5	Ekoschemat-Zróżnicowana struktura upraw	186,24
I.4.6	Ekoschemat-Wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji	586,89
I.4.7	Ekoschemat-Stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbrzygowo, tj. w formie aplikacji doglebowej	12,79
I.4.8	Ekoschemat-Uproszczone systemy uprawy	330,17
I.4.9	Ekoschemat-Zagospodarowanie resztek poźniwnych w formie mulczu (matowania)	231,00
I.4.10	Ekoschemat-Utrzymanie zadrzewień śródpolnych	2,98
I.4.11	Ekoschemat-utrzymanie systemów rolno-leśnych	0,56
I.4.12	Ekoschemat-Retencjonowanie wody na TUZ	110,75
I.4.13	Ekoschemat-Przeznaczenie 10% powierzchni UR w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne	28,02
I.4.14	Ekoschemat-Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin	29,09
I.4.15	Ekoschemat-Biologiczna ochrona upraw	2,20
I.4.16	Ekoschemat-Rolnictwo ekologiczne	781,10
I.4.17	Ekoschemat-Dobrostan zwierząt	640,32
I.5.1	Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów	790,93
I.5.2	Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do młodego bydła	894,37
I.5.3	Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do owiec	24,24
I.5.4	Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do kóz	1,39
I.5.5	Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do buraków cukrowych	422,73
I.5.6	Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do chmielu	4,36
I.5.7	Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do lnu	2,97
I.5.8	Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do konopi	0,48
I.5.9	Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do pomidorów	14,62
I.5.10	Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do truskawek	51,28
I.5.11	Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do ziemniaków skrobiowych	45,11
I.5.12	Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do roślin pastewnych	86,63
I.5.13	Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do roślin strączkowych na ziarno	259,90
RAZEM		17 327

Interwencje sektorowe

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]
I.6.1	Wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarskiej	0,55	1,1
I.6.2	Wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych	10,34	20,68
I.6.3	Wspieranie walki z warzozą produktami leczniczymi	7,92	15,83
I.6.4	Ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej	1,33	2,67
I.6.5	Pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczół	4,38	8,76
I.6.6	Wsparcie naukowo-badawcze	0,44	0,89
I.6.7	Wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacji miodów odmianowych	0,16	0,33
RAZEM		25	50

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE w mln [EUR]
I.7.1	Interwencja w sektorze owoców i warzyw- Poprawa infrastruktury wykorzystywanej do planowania i organizacji produkcji, w tym do utrzymania jakości produktu w procesie produkcji, dostosowywania tej produkcji do popytu, optymalizacji kosztów produkcji oraz stabilizacji cen producentów owoców i warzyw	Nie określa się
I.7.2	Interwencja w sektorze owoców i warzyw- Poprawa wyposażenia technicznego wykorzystwanego do koncentracji dostaw i umieszczania produktów na rynku owoców i warzyw	
I.7.3	Interwencja w sektorze owoców i warzyw -Działania informacyjne, promocyjne i marketingowe w odniesieniu do produktów, marek i znaków towarowych organizacji producentów owoców i warzyw	
I.7.4	Interwencja w sektorze owoców i warzyw -Działania mające na celu zapobieganie kryzysom oraz zarządzanie kryzysowe na rynku owoców i warzyw	
I.7.5	Interwencja w sektorze owoców i warzyw -Działania na rzecz ochrony środowiska oraz łagodzenia zmian klimatu	
I.7.6	Interwencja w sektorze owoców i warzyw - badania i rozwój	
RAZEM		

Budżet interwencji II filara WPR

Kod Interwencji	Interwencja	Środki UE (EFRROW) w mln [EUR]	Środki publiczne ogółem w mln [EUR]
I.8.1	Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	234,72	293,40
I.8.2	Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000	316,96	396,20
I.8.3	Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000	17,70	22,13
I.8.4	Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych	1,11	1,39
I.8.5	Zachowanie zasobów genetycznych roślin w rolnictwie	7,94	9,93
I.8.6	Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	80,61	100,76
I.8.7	Wieloletnie pasy kwietne	1,91	2,39
I.8.8	Premie zalesieniowe i pielęgnacyjne	5,10	6,38
I.8.9	Zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne PROW 2014-2020	39,85	49,81
I.8.10	Zobowiązania zalesieniowe z PROW 2004-2006, PROW 2007-2013, PROW 2014-2020)	22,83	28,53
I.9	Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)	1 034,80	1 592,00
I.10.1.1	Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacja)	328,90	598,00
I.10.1.2	Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (IF)	33,00	60,00
I.10.2	Inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej	85,80	156,00
I.10.3	Inwestycje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF	46,20	84,00
I.10.4	Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu	140,80	256,00
I.10.5	Rozwój małych gospodarstw	265,10	482,00
I.10.6.1	Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) - w gospodarstwie	28,05	51,00
I.10.6.2	Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości - Instrumenty finansowe – w gospodarstwie	8,25	15,00
I.10.7.1	Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) - poza gospodarstwem	112,20	204,00
I.10.7.2	Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości - Instrumenty finansowe - poza gospodarstwem	11,00	20,00
I.10.8	Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym	55,00	100,00
I.10.9.1	Rozwój usług na rzecz rolnictwa i leśnictwa (rolnictwo precyzyjne)	136,95	249,00
I.10.9.2	Rozwój usług na rzecz rolnictwa i leśnictwa (IF)	27,50	50,00
I.10.10	Infrastruktura na obszarach wiejskich	259,05	471,00
I.10.11	Zalesianie gruntów rolnych	10,87	13,59
I.10.12	Tworzenie zadrzewień śródpolnych	4,80	6,00
I.10.13	Zakładanie systemów rolno-leśnych	4,80	6,00
I.10.14	Zwiększanie bioróżnorodności i odporności lasów prywatnych	9,60	12,00
I.11	Premie dla młodych rolników	315,17	573,03
I.12.1	Dopłaty do składek ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich	109,45	199,00
I.12.2	Dofinansowanie Funduszy Ubezpieczeń Wzajemnych	30,80	56,00
I.13.1	LEADER (Rozwój lokalny kierowany przez społeczność)	375,10	682,00

I.13.2	Tworzenie i rozwój grup producentów rolnych i organizacji producentów	125,95	229,00
I.13.3	Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	20,39	37,08
I.13.4	Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	11,51	20,92
I.13.5	Współpraca Grup Operacyjnych EPI	59,95	109,00
I.14.1	Doskonalenie zawodowe rolników	18,54	33,71
I.14.2	Kompleksowe doradztwo rolnicze	83,34	151,53
I.14.3	Doskonalenie zawodowe kadr doradczych	4,84	8,79
I.14.4	Wsparcie gospodarstw demonstracyjnych	12,08	21,97
	Pomoc techniczna	187,00	340,00
RAZEM		4 686	7 798

PROJEKT

7.1 Wyznaczenie organów zarządzających oraz wyznaczenie i określenie roli podmiotów pośredniczących i wdrażających

Na obecnym etapie prac przewiduje się następujące funkcje dla podmiotów biorących udział w zarządzaniu i wdrażaniu Planu zgodnie z terminologią przyjętą w projekcie rozporządzenia w sprawie Planów strategicznych WPR.

Instytucja zarządzająca – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Agencja płatnicza – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Jednostka certyfikująca – Szef Krajowej Administracji Skarbowej

Właściwy organ – Minister Finansów

Instytucja pośrednicząca – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Podmioty wdrażające – samorządy województw

Funkcję instytucji zarządzającej będzie pełnił minister właściwy do spraw rozwoju wsi i minister właściwy do spraw rynków rolnych (Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi). Instytucja zarządzająca odpowiada za zarządzanie planem strategicznym WPR i za wdrożenie go w efektywny, skuteczny i prawidłowy sposób.

Funkcję agencji płatniczej będzie pełniła Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) na podstawie uzyskanej akredytacji. Agencja płatnicza jest odpowiedzialna za zarządzanie wydatkami oraz za ich kontrolę. Do zadań agencji płatniczej należy wdrażanie interwencji w ramach Planu (w zakresie w jakim nie jest to zarezerwowane dla lokalnych grup działania), m.in. przyjmowanie wniosków o przyznanie pomocy i pomocy technicznej oraz wniosków o płatność, przeprowadzanie kontroli administracyjnej tych wniosków, przyznawanie płatności, przeprowadzanie kontroli na miejscu oraz kontroli ex-post, odzyskiwanie środków.

Funkcję właściwego organu będzie pełnił minister właściwy do spraw finansów publicznych na podstawie przepisów o finansowaniu wspólnej polityki rolnej na lata 2023–2027. Właściwy organ odpowiada za wydawanie, przegląd i cofanie akredytacji agencji płatniczej. Właściwy organ wykonuje swoje zadania przy pomocy komórki organizacyjnej wyodrębnionej w strukturze urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

Funkcję jednostki certyfikującej będzie pełnił Szef Krajowej Administracji Skarbowej (Szef KAS), tj. sekretarz stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw finansów publicznych. Jednostka certyfikująca odpowiada za przedstawienie Komisji Europejskiej, sporządzonej zgodnie z przyjętymi w skali międzynarodowej standardami audytu, opinii na temat rzetelności i prawdziwości sprawozdań finansowych, prawidłowości funkcjonowania przyjętych systemów zarządzania, prawidłowości sprawozdawczości w zakresie wskaźników produktu oraz wskaźników rezultatu oraz zgodności z prawem i prawidłowości wydatków, w odniesieniu do których wystąpiono do Komisji o zwrot. Jednostka certyfikująca jest operacyjnie niezależna od agencji płatniczej i organu, który akredytuje agencję płatniczą.

W celu zapewnienia sprawnego wdrażania Planu, instytucja zarządzająca i agencja płatnicza (z wyjątkiem dokonywania płatności przez agencję płatniczą) mogą delegować przypisane im zadania.

Zadanie instytucji zarządzającej w zakresie zapewnienia bezpiecznego systemu rejestracji elektronicznej, służącego do przechowywania i zgłaszania informacji statystycznych na temat Planu i jego realizacji, niezbędnych do celów monitorowania i ewaluacji, wykonuje ARiMR jako instytucja pośrednicząca.

Wdrażanie interwencji może być realizowane przez agencję płatniczą albo delegowane samorządom województw.

Proponuje się, by agencja płatnicza wdrażała wszystkie rodzaje interwencji w ramach Planu z wyjątkiem nw. interwencji, które będą wdrażane przez samorządy województw:

- 1) Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym,
- 2) Infrastruktura na obszarach wiejskich,
- 3) LEADER (Rozwój lokalny kierowany przez społeczność).

Proponuje się aby agencja płatnicza delegowała wdrażanie dla interwencji z zakresu rozwoju terytorialnego samorządom województw, przy jednoczesnym delegowaniu samorządom województw zadań związanych z rozwojem lokalnym kierowanym przez społeczność (RLKS) przewidzianych dla instytucji zarządzającej. Takie rozwiązanie zapewni prawidłowe wdrożenie instrumentów terytorialnych, w tym wielofunduszowego RLKS.

7.2 Opis systemu monitorowania i sprawozdawczości

Monitorowanie oraz ewaluację planów strategicznych WPR przeprowadza się w celu poprawy ich jakości, jak również by ocenić ich skuteczność, wydajność, przydatność, spójność, unijną wartość dodaną i ich wkład w realizację celów ogólnych i szczegółowych WPR.

Za koordynację działań związanych z monitorowaniem i ewaluacją Planu odpowiada instytucja zarządzająca. Podstawowe zadania instytucji zarządzającej związane z monitorowaniem i ewaluacją Planu to:

- 1) organizacja systemu zbierania i gromadzenia danych niezbędnych do monitorowania i ewaluacji;
- 2) zapewnienie środków finansowych na realizację ewaluacji;
- 3) koordynacja procesu ewaluacji poprzez:
  - a) przygotowanie Planu ewaluacji oraz jego ewentualnych modyfikacji;
  - b) upublicznianie i rozpowszechnianie wyników ewaluacji;
  - c) współpracę z KE przy przeprowadzaniu ewaluacji inicjowanych przez KE;
  - d) zlecenie ewaluacji funkcjonalnie niezależnym ekspertom.

Za gromadzenie i odpowiednią agregację danych niezbędnych do monitorowania i ewaluacji, tj. m.in.: danych pochodzących z wniosków o przyznanie pomocy i pomocy technicznej, umów, decyzji i wniosków o płatność, danych dotyczących wskaźników produktu i rezultatu, odpowiadać będzie Agencja Płatnicza.

Informacje służące monitorowaniu i ocenie programu gromadzone będą przez podmioty wdrażające oraz agencję płatniczą, na podstawie dokumentów przedłożonych przez wnioskodawców i beneficjentów oraz dokumentów własnych tych podmiotów. Informacje na temat udzielonego wsparcia, potrzebne do monitorowania i oceny, w tym o beneficjentach i realizowanych przedsięwzięciach, będą rejestrowane i zachowywane w formie elektronicznej. Odrębne zasady określą sposób i zakres przekazywania niezbędnych danych przez podmioty wdrażające do agencji płatniczej. Na podstawie informacji własnych oraz przekazanych przez podmioty wdrażające agencja płatnicza sporządzi roczne sprawozdania z realizacji celów.

EFRG i EFRROW

W celu rocznego rozliczenia rachunków do 15 lutego następującego po danym roku budżetowym do Komisji Europejskiej przekazane będą następujące informacje:

- 1) roczne sprawozdanie finansowe (art. 8 projektu rozporządzenia horyzontalnego),
- 2) roczne sprawozdanie z realizacji celów Planu strategicznego WPR (art. 8 projektu rozporządzenia horyzontalnego i art. 121 rozporządzenia ws. planów strategicznych) – obejmujące rozliczenie finansowe w zakresie kwot jednostkowych wsparcia (performance clearance) oraz dane dotyczące osiągania na poziomie Planu strategicznego wskaźników rezultatu,

- 3) deklaracja zarządcza (art. 8 projektu rozporządzenia horyzontalnego),
- 4) opinia jednostki certyfikującej (art. 11 projektu rozporządzenia horyzontalnego),
- 5) sprawozdanie z czynności sprawdzających w zakresie audytu gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej w ramach EFRG oraz EFRROW w ARiMR za poprzedni rok budżetowy kończący się 15 października (art. 11 rozporządzenia horyzontalnego).

Informacje przekazywane będą za pośrednictwem aplikacji SFC (ang. System for Fund Management in the European Union) dedykowanej do wymiany danych między państwem członkowskim a Komisją Europejską.

Pozostałe sprawozdania i informacje

Do 15 lutego następującego po danym roku kalendarzowym do KE przekazywane będą sprawozdania z oceny jakości oraz w stosownych przypadkach, działania naprawcze i harmonogram ich wdrażania w odniesieniu do następujących elementów zintegrowanego systemu:

- 1) systemu identyfikacji działek rolnych,
- 2) systemu wniosków geoprzestrzennych.

Do 15 lutego następującego po danym roku kalendarzowym do KE przekazywane będą sprawozdania z oceny jakości oraz w stosownych przypadkach, działania naprawcze i harmonogram ich wdrażania w odniesieniu do systemu monitorowania obszarów.

7.3 Systemy kontroli i kar (art. 57-87 projektu rozporządzenia horyzontalnego)

7.3.1. Zintegrowany system zarządzania i kontroli (art. 63-73 projektu rozporządzenia horyzontalnego)

ARiMR jest odpowiedzialna za prowadzenie Zintegrowanego Systemu Zarządzania i Kontroli (ZSZiK).

Podstawowe elementy ZSZiK to: System Identyfikacji Działek Rolnych (ang. LPIS), wniosek geoprzestrzenny, ewidencja producentów i siedzib stad, system kontroli i kar, System Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt (IRZ).

System Identyfikacji Działek Rolnych działa w technologii geograficznych systemów informacyjnych GIS - geograficzny system informacyjny. Umożliwia potwierdzenie, czy dana działka rolna zgłoszona do płatności istnieje, czy położona jest na terenach uprawnionych do płatności i czy jej powierzchnia nie przekracza powierzchni uprawnionej do dopłat. Jedną z najważniejszych warstw referencyjnych LPIS jest cyfrowa ortofotomapa dla całego obszaru Polski, aktualizowana w cyklu 3-letnim.

Wniosek geoprzestrzenny jest w pełni funkcjonalny.

Wnioski o przyznanie płatności w ramach wniosku geoprzestrzennego składać się będą, tak jak dotychczas za pośrednictwem aplikacji eWniosekPlus dostępnej na stronie internetowej ARiMR.

Objęte nim zostaną podmioty wnioskujące o przyznanie płatności w ramach interwencji w formie płatności bezpośrednich oraz niektórych interwencji w ramach II filaru WPR.

Ewidencja Producentów i Siedzib Stad to zbiór, który ewidencjonuje dane wszystkich podmiotów uczestniczących we współfinansowanych lub finansowanych ze środków UE mechanizmach oraz podmiotów objętych obowiązkiem identyfikacji i rejestracji zwierząt. Umożliwia ich rejestrację i identyfikację.

Satelitarny system monitorowania obszarów

W terminie przewidzianym przepisami UE (w pełni funkcjonalny do dnia 01.01.2024 r.), wdrożony zostanie satelitarny system monitorowania obszarów (działalności rolniczej) z wykorzystaniem zobrazowań satelitarnych Sentinel. System ten wdrażany będzie stopniowo aż do osiągnięcia poziomu ogólnokrajowego.

W przypadkach, gdy wyniki satelitarnego monitorowania nie będą jednoznaczne, system kontroli będzie uzupełniany poprzez wykorzystanie innych danych o co najmniej równoważnej wartości np. zdjęć z geolokalizacją oraz systemem tradycyjnych kontroli na miejscu.

Opis systemu kontroli i kar w ZSZiK

Kontrole administracyjne, w tym kontrole krzyżowe przeprowadzane będą w odniesieniu do 100% wniosków o przyznanie płatności, w celu weryfikacji kryteriów kwalifikowalności do otrzymania płatności. Kontrole te do czasu wdrożenia systemu monitorowania obszarów uzupełniane będą przez kontrole na miejscu.

Kontrole wniosków będą rozpoczynać się na etapie wypełniania wniosku przez dany podmiot w ramach wniosku geoprzestrzennego. W ramach kontroli wstępnych sprawdzane będzie m.in. położenie deklarowanych upraw względem maksymalnego kwalifikowalnego obszaru (MKO) wyznaczonego w bazie LPIS, kompletność wniosku w zakresie wymaganych załączników.

7.3.2. System kontroli i kar (non-IACS)

System kontroli i kar jest ustanowiony przez państwo członkowskie zgodnie z prawodawstwem unijnym oraz prawodawstwem krajowym przyjętym w zakresie interwencji w celu zapewnienia skutecznej ochrony interesów finansowych UE, w tym odzyskiwania nienależnych płatności.

System obejmuje systematyczne kontrole administracyjne wniosków o przyznanie pomocy, pomocy technicznej i wniosków o płatność oraz wymagany przepisami odpowiedni poziom kontroli na miejscu i kontroli ex-post (innych niż wymienione w art. 74-83 projektu rozporządzenia horyzontalnego). ARiMR jako agencja płatnicza jest odpowiedzialna za zapewnienie przeprowadzenia kontroli operacji. Kontrole zapewniają zgodność operacji z mającymi zastosowanie warunkami ustanowionymi w przepisach unijnych, krajowych, w tym przepisach dotyczących udzielania zamówień publicznych, oraz innych obowiązkowych normach i wymogach.

W przypadku stwierdzenia niezgodności polegającej na poniesieniu kosztów kwalifikowalnych z naruszeniem przepisów o zamówieniach publicznych, pomoc zostanie wypłacona w zmniejszonej wysokości, a gdy nie jest możliwe dokładne ustalenie wysokości kosztów kwalifikowalnych poniesionych z naruszeniem przepisów o zamówieniach publicznych, wysokość zmniejszenia zostanie określona na podstawie wagi niezgodności i zgodnie z zasadą proporcjonalności.

Ustanowione w ramach systemu kary są skuteczne, odstraszające oraz proporcjonalne, przyjęty system kar uwzględnia dotkliwość, zasięg, trwałość, celowość oraz powtarzalność stwierdzonej niezgodności.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami Działu VIII Kodeksu postępowania administracyjnego, każdy ma prawo składania skarg do organów państwowych, organów jednostek samorządu terytorialnego, organów samorządowych jednostek organizacyjnych. Organy te rozpatrują skargi w ramach swojej właściwości.

Skargi składa się do organów właściwych do ich rozpatrzenia. Właściwym do rozpatrzenia skargi dotyczącej zadań lub działalności Prezesa ARiMR jest Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a skargi dotyczącej zadań lub działalności samorządu województwa – sejmik województwa.

Organ właściwy do rozpatrzenia skargi może ją przekazać do załatwienia organowi niższego stopnia, o ile skarga nie zawiera zarzutów dotyczących działalności tego organu. Skargę na pracownika można przekazać do załatwienia również jego przełożonemu służbowemu, z obowiązkiem zawiadomienia organu właściwego do rozpatrzenia skargi o sposobie jej załatwienia. O przekazaniu skargi zawiadamia się równocześnie skarżącego.

Organ właściwy do załatwienia skargi powinien załatwić skargę bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w ciągu miesiąca. O sposobie załatwienia skargi zawiadamia się skarżącego.

Ponadto w celu ochrony interesów finansowych UE oraz przeciwdziałaniu nadużyciom finansowym, w szczególności w zakresie stworzenia sztucznych warunków do uzyskania wsparcia, zostanie wdrożone narzędzie informatyczne Arachne.

Interwencje sektorowe

- w sektorze pszczelarskim

Podmiotem odpowiedzialnym za kontrole jest ARiMR. W przypadku kontroli na miejscu będzie kontrolowanych co najmniej 5% beneficjentów oraz co najmniej 1% odbiorców końcowych pomocy wybranych losowo wśród kontrolowanych beneficjentów. Podczas sprawdzenia kontrolnego będzie potwierdzane czy:

- 1) interwencje w sektorze pszczelarskim, w szczególności dotyczące inwestycji i usług, są właściwie realizowane;
- 2) faktycznie poniesione koszty odpowiadają wnioskowanemu wsparciu finansowemu;
- 3) zadeklarowana liczba pni pszczelich odpowiada stwierdzonej liczbie pni utrzymywanych przez beneficjenta, przy uwzględnieniu dodatkowych danych przedstawionych przez pszczelarza w zakresie jego działalności w ciągu danego roku pszczelarskiego.

- w sektorze owoców i warzyw i w pozostałych sektorach

Podmiotem odpowiedzialnym za kontrole jest ARiMR. W przypadku kontroli na miejscu będzie kontrolowanych co najmniej 30% łącznej wnioskowanej pomocy w każdym roku. Każda organizacja producentów, która realizuje program operacyjny jest kontrolowana przynajmniej raz na trzy lata.

Kontrole na miejscu dotyczą w szczególności:

- a. zgodności z kryteriami uznania na dany rok;
- b. realizacji działań i zgodności z programem operacyjnym;
- c. zgodności wydatków z prawem UE i przestrzegania terminów;
- d. wykorzystania funduszu operacyjnego;
- e. pełnego dostarczenia produktów przez danego członka, świadczenia usług i autentyczności wnioskowanych wydatków;
- f. kontroli drugiego szczebla.

7.4. Opis systemu kontroli i kar w ramach warunkowości (art. 84-87 projektu rozporządzenia horyzontalnego)

Małe gospodarstwa o powierzchni nieprzekraczającej 5 ha użytków rolnych mogą zostać objęte uproszczonym systemem kontroli warunkowości. W tym systemie, w przypadku stwierdzenia niezgodności, nie będą nakładane sankcje, z wyjątkiem niezgodności mających poważne konsekwencje dla osiągnięcia celów danej normy lub wymogu. Ponadto, w ramach tego systemu możliwe będzie wykluczenie z kontroli na miejscu weryfikacji obowiązków warunkowości, w przypadkach gdy można wykazać, że przypadki niezgodności nie mają poważnych konsekwencji dla osiągnięcia celów warunkowości.

Beneficjenci interwencji w formie płatności bezpośrednich oraz niektórych interwencji II filaru (na podstawie art. 65, 66 i 67, m.in. rolno-środowiskowo-klimatycznych, ONW oraz premii pielęgnacyjnych i zalesieniowych) zobowiązani będą do przestrzegania obowiązków wynikających z warunkowości. Niewywiązywanie się z tego obowiązku będzie skutkowało nałożeniem kar administracyjnych na beneficjentów.

W ramach systemu kontroli warunkowości corocznie kontrolą na miejscu objętych będzie co najmniej 1% gospodarstw.

Kary administracyjne będą stosowane w przypadku, gdy niezgodność jest wynikiem działania lub zaniechania, które można bezpośrednio przypisać danemu beneficjentowi oraz w przypadku, gdy niezgodność związana jest z działalnością rolniczą beneficjenta lub dotyczy gospodarstwa rolnego lub innego obszaru zarządzanego przez beneficjenta.

Stosowany system sankcji uwzględni zasięg, dotkliwość, trwałość, powtarzalność oraz celowość stwierdzonej niezgodności. Zmniejszenie będzie wynosić co do zasady 3%. W przypadku poważnych naruszeń (gdy stwierdzona niezgodność ma poważne konsekwencje dla osiągnięcia celu danej normy lub wymogu) lub naruszeń stanowiących bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt — zmniejszenie będzie wyższe. W przypadku powtarzającej się niezgodności — zmniejszenie będzie wynosić 10%, zaś w przypadku celowej niezgodności — co najmniej 15%. Natomiast w przypadku, gdy stwierdzona niezgodność nie ma lub ma tylko nieznaczne konsekwencje dla osiągnięcia celu danej normy lub wymogu, sankcje nie będą nakładane, a rolnik zostanie powiadomiony o stwierdzeniu takiej niezgodności i o obowiązku podjęcia działania naprawczego. W przypadku, gdy kwota zmniejszenia płatności jest równa lub mniejsza od 100 euro, sankcje nie będą nakładane, a rolnik będzie powiadamiany o stwierdzeniu niezgodności i obowiązku podjęcia działania naprawczego.

Organami odpowiedzialnymi za przeprowadzanie kontroli w zakresie warunkowości będą: ARiMR - w zakresie spełniania norm Dobrej Kultury Rolnej zgodnej z ochroną środowiska oraz wymogów dotyczących klimatu i środowiska, zdrowotności roślin i bezpieczeństwa żywności w części dotyczącej produktów pochodzenia roślinnego oraz Inspekcja Weterynaryjna (IW) - w zakresie bezpieczeństwa pasz i żywności w części dotyczącej produktów pochodzenia zwierzęcego oraz dobrostanu zwierząt.

Kontrola transakcji (art. 74-83 projektu rozporządzenia horyzontalnego)

Za monitorowanie kontroli ex-post transakcji odpowiada Szef KAS. Inspektorzy Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych prowadzą, na zasadach określonych w przepisach unijnych, kontrole prawidłowości dokonanych transakcji. Kontrole refundacji eksportowych są prowadzone przez Krajową Administrację Skarbową (KAS). Okres kontroli trwa od 1 lipca do 30 czerwca roku następnego.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w zakresie transakcji finansowanych z EFRG, z wyłączeniem refundacji eksportowych, jest organem właściwym do:

- 1) przeprowadzenia analizy ryzyka w zakresie prawidłowości dokonanych transakcji,
- 2) opracowywania projektu rocznego Planu kontroli, o którym mowa w art. 79 projektu rozporządzenia horyzontalnego,
- 3) opracowywania projektu sprawozdania rocznego, o którym mowa w art. 81 projektu rozporządzenia horyzontalnego.

KAS przesyła ww. dokumenty do Komisji Europejskiej:

- 1) roczny plan kontroli - do dnia 15 kwietnia każdego roku,
- 2) sprawozdanie roczne - do dnia 15 kwietnia każdego roku,
- 3) zastosowanie analizy ryzyka - co najmniej sześć miesięcy przed rozpoczęciem okresu kontroli, tj. przed 1 stycznia każdego roku.

Modernizacja w zakresie AKIS

Zgodnie z wynikami przeprowadzonej analizy SWOT, istniejąca struktura polskiego AKIS spełnia kryteria podejścia zapewniającego uczestnictwo dużej liczby partnerów, jednakże poszczególni partnerzy realizują przede wszystkim swoje własne cele, w ograniczonym stopniu podejmując współpracę z innymi partnerami AKIS. Istniejące więzi współpracy mają najczęściej incydentalny charakter. Oczywiście dotyczy to w różnym stopniu poszczególnych partnerów AKIS, tj. uczelni i instytutów, szkół i ośrodków doradztwa rolniczego, organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i różnego typu organizacji, włączając w to także rolników i ich organizacje. W tej sytuacji można stwierdzić, że istnieje w Polsce duża przestrzeń do doskonalenia metod i sposobów współpracy oraz poprawy sprawności funkcjonowania AKIS, w tym możliwość silniejszego przekierowania działań na rzecz praktyki rolniczej. Przewidziano więc wsparcie mechanizmów zachęcających do wytworzenia silniejszych powiązań i zintensyfikowania współpracy między poszczególnymi partnerami AKIS, w szczególności w ramach KSOW+ oraz wsparcia grup operacyjnych EPI.

W związku z występującymi potrzebami w zakresie podnoszenia kwalifikacji i umiejętności kadr zaangażowanych w wymianę wiedzy i innowacji oraz zapewnienia dostępności profesjonalnych usług doradczych i szkoleniowych, przewidziano możliwości wsparcia usług doradczych i szkoleniowych dla rolników w zakresie związanym z prowadzeniem produkcji rolniczej i przetwórstwa w gospodarstwie. Realizacji wysokiej jakości usług szkoleniowych i doradczych wymaga zapewnienia możliwości podnoszenia kompetencji kadr doradczych zarówno z zakresu merytorycznym jak i metodycznym.

W związku z potrzebą zapewnienia koordynacji działań na rzecz wzmocnienia AKIS na poziomie Instytucji Zarządzającej PS WPR, w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi zadania jednostki koordynującej będą wykonywane przez Departament Strategii i Rozwoju realizujący zadania związane z podległością jednostek doradztwa rolniczego, realizacją zadań Instytucji Zarządzającej dla działań w zakresie transferu wiedzy i informowania, jak również zadania wynikające z nadzoru Ministra RiRW nad dwunastoma instytutami badawczymi.

Kluczową rolę w procesie wymiany wiedzy i wzmocnienia współpracy pomiędzy interesariuszami AKIS odgrywają jednostki doradztwa rolniczego (Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie i 16 wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego), podlegające Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi, które realizują zadania w zakresie działalności szkoleniowej, doradczej, upowszechnieniowej i informacyjnej dla rolników i mieszkańców wsi.

Działania w ramach PS WPR

Uwzględniając dotychczasowe doświadczenia, planowane jest rozszerzenie działalności Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie poprzez szersze zaangażowanie doradztwa publicznego w wymianę wiedzy i innowacji we współpracy z innymi partnerami oraz wspieranie nawiązywania współpracy pomiędzy partnerami AKIS, ułatwiającej tworzenie grup operacyjnych EPI. W celu ułatwienia dostępu do informacji i usług doradczych, niezbędne jest również zapewnienie wsparcia wykorzystania narzędzi ICT w doradztwie rolniczym.

Usprawnienie systemu AKIS musi również uwzględniać zwiększenie znaczenia tradycyjnych, podstawowych zadań i form doradczych, wzbogaconych o ściślejszą współpracę z uczelniami rolniczymi, instytutami naukowymi, szkołami rolniczymi i szkołami prowadzącymi kierunki rolnicze oraz przedsiębiorstwami.

Interwencje z zakresu współpracy, wymiany wiedzy i informowania (art. 71, 72)

W związku z wynikami analizy SWOT dla celu przekrojowego wskazującymi na niedostateczną wiedzę, kompetencje i umiejętności producentów rolnych, oraz potrzebami w tym zakresie diagnozowanymi w ramach poszczególnych celów szczegółowych PS WPR, wspierane będzie prowadzenie szkoleń dla rolników, kompleksowego doradztwa rolniczego

i gospodarstw demonstracyjnych (obejmującego różne formy i tematykę, dostosowane do bieżących potrzeb). Interwencja „**Doskonalenie zawodowe rolników**” ma na celu wzmocnienie przepływu wiedzy i informacji w zakresie prowadzenia działalności rolniczej i rozwoju gospodarstw rolnych. Poprzez interwencję zostanie zapewniona dostępność działań szkoleniowych dla rolników związanych z produkcją rolniczą i przetwórstwem w gospodarstwie.

W ramach interwencji „**Kompleksowe doradztwo rolnicze**” zapewniony będzie dla rolników dostęp do doradztwa w zakresie obejmującym zagadnienia związane z realizacją celów PS WPR, wpisujący się w zakres zadań doradczych określonych w art. 13 rozporządzenia PE i Rady UE w sprawie planów strategicznych WPR. W ramach tej interwencji przewidziane jest wspieranie zarówno doradztwa indywidualnego odpowiadającego potrzebom rolników jak i doradztwa grupowego, umożliwiającego również zacieśnianie współpracy członków grupy. W ramach realizacji programów doradczych wykorzystywane mogą być różne formy, w tym pokazy, demonstracje, czy spotkania z udziałem ekspertów zewnętrznych.

W ramach interwencji „**Wsparcie gospodarstw demonstracyjnych**” planowane jest wzmocnienie i rozwój działalności gospodarstw demonstracyjnych, które będą mogły być wykorzystywane w szczególności na potrzeby realizacji praktycznych szkoleń dla rolników i kadr doradczych, jak również wykorzystywane w realizacji kompleksowych programów doradczych. Wspieranie rozwoju działalności demonstracyjnej przyczyni się również do zacieśniania współpracy pomiędzy nauką a praktyką.

Celem zapewnienia profesjonalnych i wysokiej jakości ww. szkoleń i usług, niezbędne jest stałe kształcenie i podnoszenie kwalifikacji kadr zaangażowanych w wymianę wiedzy i innowacji. Tym samym interwencja „**Doskonalenie zawodowe kadr doradczych**” będzie zapewniała dostęp dla doradców rolniczych do działań szkoleniowych, w szczególności do szkoleń, praktyk, mentoringu, studiów podyplomowych. W ramach tej interwencji planuje się również wsparcie aktualizacji wiedzy doradców wpisanych na listy prowadzone przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie oraz szkoleń umożliwiających uzyskanie wpisu na te listy.

Rozwój systemu AKIS wymaga zwiększenia powiązań pomiędzy jego aktorami, co będzie możliwe dzięki realizacji projektów wielopodmiotowych w ramach interwencji: „**Współpraca Grup Operacyjnych EPI**” (art. 71). Poprzez wsparcie, w systemie AKIS wzrośnie liczba grup operacyjnych EPI realizujących innowacyjne operacje odpowiadające na zapotrzebowanie rynkowe, zmierzające do optymalizacji produkcji oraz poprawy konkurencyjności, w tym ukierunkowane na badania naukowe, technologię i cyfryzację. Uzupełniająco, tworzenie grup operacyjnych oraz ułatwienie im nawiązywania współpracy będzie wspierane w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich+.

Zapewnienie doradztwa rolniczego zgodnie z wymogami art.13

Usługi doradcze dla rolników zapewniane są przez podmioty doradcze, w szczególności przez wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego w ramach realizowanych przez nie zadań. Ośrodki doradztwa rolniczego prowadzą również szeroką działalność szkoleniową i informacyjną. Zakres tematyczny działań szkoleniowych, informacyjnych, doradczych, realizowanych przez ośrodki doradztwa rolniczego wynika przede wszystkim z zadań ustawowych, a także priorytetów określanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi i potrzeb zgłaszanych przez rolników.

Uzupełniająco, na potrzeby realizacji celów szczegółowych PS WPR, przewidziane jest wsparcie realizacji kompleksowych programów doradczych obejmujących tematykę dostosowaną do bieżących potrzeb oraz przeprowadzania szkoleń dla rolników w celu przekazania rolnikom niezbędnej wiedzy. W związku z potrzebą dotarcia z informacją do szerokiego grona odbiorców, w PS WPR przewidziano możliwość zlecenia wojewódzkim ośrodkom doradztwa rolniczego prowadzenia szkoleń o tematyce określonej przez MRiRW.

Na potrzeby realizacji PS WPR, przewiduje się kontynuację prowadzenia przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie list doradców: rolniczych, rolnośrodowiskowych i ekspertów przyrodniczych. Zakres prowadzonych list doradców i ich specjalizacji jest dostosowywany do bieżących potrzeb. Warunkiem wpisu na listę jest posiadanie odpowiedniego wykształcenia, niekaralność oraz przejście odpowiednich szkoleń prowadzonych przez CDR. Na listy

doradców mogą być wpisani wszyscy doradcy spełniający kryteria. Doradcy wpisani na listę zobowiązani są również do udziału w szkoleniach uzupełniających prowadzonych przez CDR. Szkolenia obejmują wszystkich doradców, zarówno publicznych jak i prywatnych.

Wsparcie AKIS w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich+ (KSOW+)

KSOW+, poprzez realizację operacji przez jednostki wsparcia sieci (Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jednostki doradztwa rolniczego, samorządy województw) z możliwością angażowania partnerów, będzie wspierać funkcjonowanie systemu AKIS poprzez:

- ułatwianie wymiany wiedzy i nawiązywanie kontaktów pomiędzy partnerami systemu AKIS (naukowcami, doradcami, przedsiębiorcami, rolnikami i innymi zainteresowanymi interesariuszami),
- zapewnienie forum do wymiany wiedzy i współpracy partnerów AKIS, w tym w ramach grup lub sieci tematycznych,
- wspieranie nawiązywania współpracy, przygotowania i realizacji projektów interaktywnych, w tym tworzenie grup operacyjnych EPI, wsparcie funkcjonujących grup operacyjnych i nawiązywania przez nie współpracy,
- promowanie dobrych praktyk w tworzeniu i wdrażaniu nowych lub innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie i na obszarach wiejskich,
- podnoszenie wiedzy i umiejętności partnerów, w szczególności niezbędnych w procesie wymiany wiedzy i współpracy,
- tworzenie lub utrzymanie platform/forów wymiany wiedzy i informacji pomiędzy interesariuszami,
- upowszechnianiu informacji o realizowanych działaniach, innowacyjnych rozwiązaniach.

Wykorzystane zostaną doświadczenia z funkcjonowania Sieci innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich w ramach PROW 2014-2020, której funkcjonowanie oparte jest o system doradztwa publicznego. Wzmocnienie roli jednostek doradztwa rolniczego we wsparciu innowacji i stymulowaniu współpracy wielopodmiotowej w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich+, ułatwi tworzenie GO, przygotowanie przez nie planów operacji, a następnie realizację operacji przez grupy operacyjne EPI. Podejmowane będą również inicjatywy umożliwiające wymianę doświadczeń i nawiązywanie współpracy przez funkcjonujące grupy operacyjne.

Dzięki swoim narzędziom KSOW+ będzie wspierać rozwój innowacyjności i powiązań między zaangażowanymi podmiotami AKIS poprzez finansowanie m.in.:

- organizacji spotkań, szkoleń i seminariów tematycznych, przygotowania i przeprowadzania pokazów wypracowanych rozwiązań, dobrych praktyk;
- udziału w spotkaniach sieciujących, targach, wystawach zarówno na poziomie krajowym jak i międzynarodowym (finansowanie delegacji zarówno jednostek wsparcia sieci jak i zaangażowanych partnerów);
- tworzenia i prowadzenia baz członkowskich i grup tematycznych w obrębie różnych zagadnień;
- zbierania danych i tworzenia lub rozwoju istniejących baz danych;
- tworzenia opracowań, studiów przypadków, dobrych praktyk i ich upowszechniania.

Istotne jest również wspieranie zaangażowania jednostek naukowych w wymianie wiedzy i innowacji (poprzez włączanie ich jako partnerów do operacji realizowanych przez jednostki wsparcia sieci), w szczególności opracowywania: materiałów niezbędnych w procesie upowszechniania wiedzy i innowacji (m.in. filmów, prezentacji, instrukcji wdrożeniowych, materiałów informacyjnych), a także udział przedstawicieli jednostek naukowych w procesie wymiany wiedzy, w tym poprzez wspieranie ich udziału w pracach sieci/grup tematycznych, spotkaniach z doradztwem czy innymi partnerami. Planuje się, że ściślejsza współpraca z wybranymi jednostkami naukowymi zostanie osiągnięta poprzez ich zaangażowanie w roli partnerów do czynnego udziału w realizowanych operacjach jednostek wsparcia sieci. Wsparcie udziału przedstawicieli jednostek naukowych w spotkaniach brokeryngowych, spotkaniach sieciujących, targach, wystawach, spotkaniach na poziomie UE, w tym SCAR, grupach fokusowych Europejskiej Sieci Innowacji, pozytywnie

wpłyne na nawiązywanie kontaktów i nawiązywanie współpracy w przygotowywaniu projektów w ramach Horyzont Europa.

Zapewnienie wsparcia innowacji, współpracy pomiędzy doradztwem, nauką, KSOW+ w ramach PS WPR

Wsparcie innowacyjności, nawiązywania współpracy i tworzenia grup operacyjnych EPI zostanie zapewnione w ramach zadań realizowanych przez KSOW+, z wykorzystaniem dotychczasowych rozwiązań. Zadania w tym zakresie realizowane będą przez wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego na terenie województwa oraz koordynowane będą przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie. Wsparcie to polegać będzie na organizacji spotkań i konferencji tematycznych na których zarówno doradcy jak i przedstawiciele nauki będą dzielić się wiedzą i doświadczeniem; zapewnieniu kontaktu z innymi sieciami (w tym międzynarodowymi) i aktywnym przekazywaniu pozyskanych informacji np. poprzez publikację na stronie internetowej/ w mediach społecznościowych, dystrybuowanie do jednostek wsparcia sieci itp.

W każdej z jednostek doradztwa rolniczego dostępne będzie wsparcie ze strony brokerów innowacji oraz pracowników jednostki, prowadzących działania na rzecz wymiany informacji i aktywizacji współpracy interesariuszy. Aktywności wspierane będą ze środków sieci. Informacja na temat działań sieci, dobrych praktyk, innowacyjnych rozwiązań dostępna będzie m.in. na stronach internetowych prowadzonych przez jednostki.

Pozostałe interwencje wspierające wzmocnienie współpracy i wspieranie innowacji

Wzmocnienie współpracy oraz wspieranie innowacji będzie również wspierane w zakresie interwencji II filaru, takich jak:

- Tworzenie i rozwój grup producentów rolnych i organizacji producentów (art. 71),
- Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności (art. 71),
- Leader (art. 71),
- Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości, w tym przez angażowanie się producentów rolnych w sektorze przetwórstwa produktów rolnych i poprawa jego konkurencyjności (art. 68),
- Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (art. 68),
- Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu (art. 68),
- Inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej (art. 68),
- Rozwój usług na rzecz rolnictwa i leśnictwa (art. 68).

Interwencja „**Tworzenie i rozwój grup producentów rolnych i organizacji producentów**” odpowiada na potrzebę stymulowania wspólnych działań rolników w ramach różnych form współpracy i kooperacji. Dzięki interwencji możliwe będzie zwiększenie działalności producentów rolnych we wspólnych strukturach, jakimi są organizacje producentów i grupy producentów rolnych oraz odpowiednio ich zrzeszenia i związki.

W ramach interwencji „**Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności**” zapewnione będzie grupom producentów o dowolnej formie prawnej lub grupom producentów rolnych działających na rzecz rozwoju systemów jakości żywności zwrot kosztów działań promocyjnych, informacyjnych, marketingowych dotyczących systemów jakości żywności.

Celem interwencji „**Leader**” jest budowanie lokalnej tożsamości poprzez m.in. wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych. Jednym z celów szczegółowych interwencji LEADER jest stymulowanie rozwoju gospodarczego i innowacyjności poprzez tworzenie i rozwój przedsiębiorczości oraz współpracę, w tym ekonomii społecznej oraz rozwój sektora usług czasu wolnego i gospodarki doświadczeń, a także krótkich łańcuchów żywnościowych oraz biogospodarki. Nowym instrumentem realizowanym w ramach interwencji typu Współpraca będą przedsięwzięcia z zakresu rozwoju inteligentnych wiosek (smart villages) mających na celu wykorzystanie wiedzy lub innowacji w poszukiwaniu rozwiązań

m.in. w obszarach poprawy jakości życia, ograniczenia depopularyzacji, niekorzystnych trendów demograficznych, podniesienia jakości usług lokalnych lub bezpieczeństwa, poszanowania środowiska lokalnego, niewystracającej liczby miejsc pracy czy wykluczenia cyfrowego. Przygotowanie i realizacja lokalnych strategii rozwoju w oparciu o współpracę różnych partnerów, w tym zaangażowanie społeczności lokalnej, jak również zakres możliwego wsparcia w ramach LSR, przyczyni się do umocnienia współpracy wielopodmiotowej na poziomie lokalnym.

Interwencja „**Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości, w tym przez angażowanie się producentów rolnych w sektorze przetwórstwa produktów rolnych i poprawa jego konkurencyjności**” ma przyczynić się do rozwoju współpracy w ramach łańcucha wartości, w tym przez angażowanie się producentów rolnych w sektorze przetwórstwa produktów rolnych.

Realizacja interwencji „**Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność**” ma przyczynić się do zwiększenia zorientowania na rynek i konkurencyjność gospodarstw m.in. poprzez wprowadzanie nowoczesnych, w tym cyfrowych, technologii lub innowacji. Wsparcie innowacyjnych rozwiązań w zakresie realizacji zielonych celów WPR będzie realizowane w ramach interwencji „**Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu**” oraz „**Inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej**”. Wprowadzanie nowych, innowacyjnych rozwiązań w gospodarstwach umożliwi zwiększenie bazy gospodarstw, których rozwiązania będą mogły być upowszechniane w ramach realizowanych szkoleń czy świadczonego doradztwa.

Głównym celem interwencji „**Rozwój usług na rzecz rolnictwa i leśnictwa**” jest wdrażanie nowych modeli biznesu i organizacji rynku na obszarach wiejskich, jak również wzrost poziomu przedsiębiorczości rolniczej poprzez wsparcie inwestycyjne podmiotów świadczących usługi na rzecz rolnictwa lub leśnictwa, w tym również przez ochronę zasobów naturalnych oraz klimatu również z wykorzystaniem innowacji i rozwiązań cyfrowych.

Działania w ramach polityki spójności

W ramach **polityki spójności**, wspierane będą m.in. działania w zakresie cyfryzacji, wzmocnienia szkolnictwa zawodowego, wzmocnienia działalności badawczo-wdrożeniowej (prowadzenia działalności B+R, wdrażania wyników prac B+R oraz realizacji projektów współpracy jednostek naukowych z przedsiębiorstwami).

W ramach polityki spójności przewidziane jest także wsparcie w zakresie rozwoju wiedzy w zakresie efektywności energetycznej i OZE (CP1), wyzwań energetycznych i oddziaływania na środowisko (CP2), zmian klimatu (CP2), ochrony środowiska (CP2), czy rozwoju umiejętności cyfrowych (CP1, CP4), umiejętności i kompetencji niezbędnych na pozarolniczym rynku pracy. Informacja na temat demarkacji została ujęta w odrębnym rozdziale.

Działania w ramach Krajowego Planu Odbudowy

Wzrost zainteresowania przedsiębiorstw inwestowaniem w działalność B+R oraz współpracę z organizacjami badawczymi wymaga poprawy oferty oraz lepszych kompetencji w zakresie transferu technologii po stronie partnerów naukowych. W ramach budowania potencjału w sektorze żywnościowym do KPO zgłoszono projekty dotyczące m.in. wzmocnienia infrastruktury badawczej/laboratoryjnej instytutów nadzorowanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, czy też upowszechnienia innowacyjnych rozwiązań z zakresu rolnictwa 4.0.

W ramach zwiększenia skali zastosowań rozwiązań cyfrowych w sferze publicznej, gospodarce i społeczeństwie oraz wzmocnienia procesu upowszechniania wiedzy, do Krajowego Planu Odbudowy został zgłoszony projekt utworzenia **Zintegrowanej Platformy Doradczej**. Nadzrędnym celem platformy doradczej jest poprawa efektywności procesu transferu wiedzy i innowacji pomiędzy nauką, rolnikami, doradztwem rolniczym i podmiotami działającymi w sektorze rolnictwa i na obszarach wiejskich dla zrównoważonej produkcji wysokiej jakości żywności. Stworzenie nowoczesnego systemu teleinformatycznego usprawni proces wspierania transferu wiedzy i innowacji (AKIS) oraz świadczenia e-usług w rolnictwie i na obszarach wiejskich. System informatyczny zintegrowanej platformy doradczej będzie oparty od strony technologicznej o platformę doradczą dla rolnictwa eDWIN - Internetowa Platforma Doradztwa i Wspomagania Decyzji

w Integrowanej Ochronie Roślin. W celu realizacji projektu niezbędna będzie współpraca szeregu podmiotów zaangażowanych w system transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

Powiązanie z Programem Horyzont Europa

W ramach działań na rzecz zwiększenia udziału w programie Horyzont Europa należy wskazać, że kontynuowany będzie w ramach programu ramowego na badania i innowacje klaster 6 „Żywność, biogospodarka, zasoby naturalne, rolnictwo i środowisko”. Ponadto, program Europa Horyzont poprzez tematykę konkursową przyszłych projektów ma wspierać implementację założeń przyjętych w Strategii „Od pola do stołu” oraz Strategii bioróżnorodności.

Przewiduje się następujące działania na rzecz wzmocnienia powiązań z programem Horyzont Europa:

- zacieśnianie współpracy i wymiany informacji pomiędzy Krajowym Punktem Kontaktowym Programów Badawczych UE a interesariuszami KSOW+,
- wspieranie współpracy międzynarodowej w ramach Sieci WPR poprzez włączanie polskich ekspertów (w tym przedstawicieli jednostek naukowych, doradztwa, grup operacyjnych EPI) do udziału w spotkaniach międzynarodowych, w szczególności organizowanych w ramach Europejskiej Sieci Innowacji, spotkaniach brokerskich,
- upowszechnianie informacji na temat możliwości udziału w Programie Horyzont Europa przez grupy operacyjne EPI oraz wspieranie ich udziału w tym programie,
- upowszechnianie informacji na temat wyników projektów realizowanych programów Horyzont w zakresie rolnictwa i obszarów wiejskich.